

ΒΕΡΟΥΙΑΣ

GAUK-00465

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΒΕΡΟΙΑΣ	
+ 400	
Αριθ. Φιλ.	3803/63
ΔΩΡΕΑ	Κονιάμ
	Ρεωργίου

Δωρεά

111

171

130

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

Σ. Δ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΙ Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΤΗ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟΣ

Ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Ὑπουργείου

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Αρ. 3803

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΛΑ

1883

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερόιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εν Ἀθήναις,
τῇ 18 Δεκεμβρίου
1844.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν Κύριον Ἀνδρέαν Κορομηλᾶν

Κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐξεταστικῆς τῶν βιβλίων Ἐπιτροπῆς, ἐγκρί-
νομεν νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ὡς διδακτικὸν σύγγραμμα
ἡ παρὰ σοῦ ἐκδοθεῖσα πεντάτομος *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* τοῦ Κ.
Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆ.

Τ. Σ.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΛΕΤΤΗΣ

Μ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς Γυμνασιάρχας, Σχολάρχας καὶ διδασκάλους
τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων

Κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, συνιστῶμεν ὡς δι-
δακτικὸν βιβλίον τὴν νέαν πεντάτομον *Ἑλληνικὴν Χρηστομάθειαν*,
ἐκδοδομένην ἐσχάτως παρὰ τοῦ Κυρίου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, συλλεγεῖ-
σαν δὲ παρὰ τοῦ Κυρίου Α. Ρ. Ραγκαβῆ.

Εν Ἀθήναις, τῇ 28 Δεκεμβρίου 1844.

Τ. Σ.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΛΕΤΤΗΣ

Μ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑΣ

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ Α' ΤΟΜΩ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α'	Γνωμικά καὶ σύντομοι φράσεις	5
Β'	Σύμμικτα παραδείγματα ἐκ τῶν ἁστέων τοῦ Ἱεροκλέους. . .	46
Γ'	Στοβαίου Γνώμαι Παλαιῶν	49
Δ'	Αἰσώπειοι Μῦθοι.	25
Ε'	Πλουτάρχου ἐκ τῶν Ἀποφθεγμάτων	36
Σ'	Διογένους Λαερτίου Ἀποφθεγμάτων Φιλοσόφων	39
Ζ'	Αἰλίου τοῦ ἐκ τῆς Ποικίλης Ἱστορίας	42
	" Ἐκ τοῦ περὶ ζῶων ιδιότητος	45
Η	Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι : Διογένους καὶ Πολυδεύκου. . .	50
	" " " Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος	52
	" " " Χάρωνος καὶ Μενίππου	—
	" " " Χάρωνος ἔξ Ἑρμοῦ καὶ νεκρῶν διαφόρων	53
	" Ἐνύπνιον	57
Θ'	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Λόγος εἰς Εὐτρόπιον	63
	" " Περὶ Πρασχυχῆς	70
	" " Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν Πολιτεύεσθαι κτλ.	75
	" " Λόγος εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου	83
Ι'	Κέβητος Θηβαίου Πίναξ.	92
ΙΑ'	Ἐκ τῶν Θεοφράστου Χαρακτήρων. Περὶ Κολακείας	105
	" " Περὶ Ἀκαίριας	106
	" " Περὶ Ἀπιστίας	—
	" " Περὶ Μικροφιλοτιμίας.	107
	" " Περὶ Ἀνελευθερίας.	108
	" " Περὶ Δειλίας	109
ΙΒ'	Ἐκ τῶν Στράβωνος Γεωγραφικῶν Βιβλ. Α', § 7 καὶ 8 . . .	110
	" " Βιβλ. Η', Κεφ. Ζ'	113
ΙΓ'	Ξενοφῶντος Ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας Βιβλ. Α', Κεφ. Α'—Ε'..	116
	" " " Βιβλ. Η', Κεφ. Ζ'	139
	" Ξενοφῶντος Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας Βιβλ. Β', Κεφ. Α'.	144
	" Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως Βιβλ. Α'. Κεφ. Α'.	158
	" Ξεν. Ἐκ τῶν Ἀπομν. Σωκρ. Βιβλ. Α', Κεφ. Α' Δ' Ε' Σ' καὶ Ζ'.	195
	" Ξενοφῶντος Οἰκονομικὸς Κεφ. Α'.	213
ΙΔ'	Λουκιανοῦ Τίμων ἢ Μισάνθρωπος	229
	" Περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεῦναι τῇ διαβολῇ	245

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

Α' ΓΝΩΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΦΡΑΣΕΙΣ

Α' ΚΛΙΣΙΣ

ΠΑΣΩΝ τῶν ἀρετῶν ἡγεμὼν ἐστὶν ἡ εὐσέβεια.—'Αρχὴ σοφίας¹ φόβος Κυρίου.—'Ο πλοῦτος θνητός², ἡ δόξα ἀθάνατος.—'Ἡδονὴ ἀθέμιτος βεβαίαν τίκει λύπην.—Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται, ἀλλ' ἐπιθυμία· χαρὰν δ' οὐ πλοῦτος δίδωσιν, ἀλλ' εὐθυμία.—Τοῖς φαύλοις φοθερά³ ἡ τοῦ βίου τελευτή.—Πολλοῖς ἡ γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας⁴.—Τῇ ἀχαριστίᾳ ἐπεταὶ ἡ ἀναισχυντία.—Κάλλος μὲν σώματος κόσμος⁵, ἀρετὴ δὲ ψυχῆς.—Φίλει τὴν παιδείαν, σωφροσύνην, φρόνησιν, ἀλήθειαν, οἰκονομίαν, τέχνην, εὐσέβειαν.—'Ἡ παιδεία ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις κόσμος ἐστίν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις καταφυγή.—'Ἡ πενία τέχνας κατεργάζεται.—Φίλει τὴν ἀλήθειαν κἂν⁶ πικρὰ ᾖ.—'Ο πλοῦτος κακίας μάλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης⁷, παρακαλεῖ τοὺς νεανίας ἐπὶ τὰς ἡδονάς.—Τὸ νικᾶν⁸ τὰς ἐπιθυμίας πασῶν νικῶν⁹ ἢ καλλίστη¹⁰.—Εὐμάθειαν θήρουν μὴ εὐπάθειαν.—Αἰκτήσεις τῆς ἀρετῆς μόναι βέβαιαι εἰσιν.—Θεὸς προστάτης ἐμπορίας μὲν ἦν Ἑρμῆς, σοφίας δὲ Ἀθηνᾶ.—'Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀσυνεσία, δύο μεγίστω κακῶ¹¹, πολλοὺς ἀπώλεσαν.—Τοῖς νικηταῖς ἐν ἀγῶσι δάφνης ἐδίδοδο στέφανος.—Εὐγενέσονται τῶν ἀνθρώπων¹² εἰσὶν οἱ τὰ μὲν ἀγαθὰ μετρίως φέροντες¹³, πλοῦτον, δόξαν, ἡδονήν, ζῶην, καὶ τῶν ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας, διαβολῆς, πόνου, θανάτου.—Αἰνείας τὸν πατέρα Ἀγχίσην ἔσωσε φέρων ἐπ' ὤμων¹⁴.—'Ο Θεὸς ἐστὶ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.—Ἡρακλῆς ὁ Ἀλκμήνης¹⁵ λεοντὴν περιέβαλλετο· ὁ δὲ τῆς Μαίας Ἑρμῆς πτερὰ εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ πρὸς ταῖς ποσίν.—Τὸ τάλαντον δύναται μὲν ἄς ἐξήκοντα, ἡ δὲ μὲν¹⁶ δραχμὰς ἑκατόν.—Σκιπῖων ὁ Ἀφρικανὸς ἐξήλασε τῆς Ἰταλίας¹⁷ Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον.

¹) Ὑπεννοεῖται ἐστ. ²) Τρέχει πρὸς τῆς διαν. ³) Στολή, ὑπενν. ἐστ. ⁴) Καὶ ἄν.

⁵) Ὑπεν. ὄν. ⁶) Κ. § 410. ⁷) Κ. § 342. ⁸) Δυῖν. ἀριθμ. ⁹) Μετριοπαθῶς, σωφρόνως. ¹⁰) Αἰνείας, εἰς τῶν ἡρώων τῆς Τρωάδος, ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ἔσωσε τὸν γέροντα πατέρα του, φέρων αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του. ¹¹) Γιός. ¹²) Ἠλυσεν ἐκ τῆς...

Β' ΚΛΙΣΙΣ—ΚΟΙΝὴ ΚΑΙ ΑΤΤΙΚΗ

Τοῦ μὲν σώματος σῖτος τροφή, τῆς δὲ ψυχῆς λόγος.—Κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστιν¹³, οἶνος δὲ νοῦ.—Τὸ θεῖον¹⁴ μισεῖ τοὺς κακούς· οὐ χρυσοῖς δ' ἀνδριᾶσιν οὐδ' ἀναθήμασιν εὐδοκεῖ ἀργυροῖς ἀλλὰ φρεσὶ καθαραῖς.—Ὁ πλοῦτος θνητὸς, ἡ δόξα ἀθάνατος.—Δειλὸν ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν¹⁵.—Μὴ κατόκει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι¹⁶ πρὸς τοὺς διδάσκειν¹⁷· χρήσιμον ἐπαγγελλομένους.—Μειράκιον πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον χρυσοῦν ἐστὶν ἀνδράποδον.—Πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος.—Οἱ ἀγαθοὶ οὐ μακροῦ βίου ἀλλὰ λαμπροῦ θείονται.—Οἱ μοχθηροὶ τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτως ἡδονταὶ ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ἀγαθοῖς¹⁸, ὥς ἐπὶ ταῖς ἀλλοτρίαις κακοῖς.—Ὅπου φάρμακα πολλὰ καὶ ἰατροὶ πολλοί, ἐκεῖ καὶ νόσοι πλεῖστα¹⁹.—Κρεῖττον στρατόπεδον ἐλάφων, λέοντος στρατηγούντος, ἢ²¹ λέοντων ἐλάφου στρατηγούσης.—Τὸν ὀργιζόμενον νόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.—Δύκω καὶ ἱππῳ συννόμω²² ἐξόν· λέαινα δὲ καὶ λέων οὐ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἔασιν.—Αἰροῦνται οἱ λαγῶ ὑπὸ ἀλωπέκων, τοτὲ²³ μὲν δρόμῳ, τοτὲ δὲ τέχνῃ.—Εἰρήκαστινες τὸν ἥλιον λίθον εἶναι²⁴ καὶ μύδρον διαπυρον.—Οὐ μόνος ὁ πλοῦτος τυφλός²⁵· ἀλλὰ καὶ ἡ ὁδηγὸς αὐτοῦ τύχη.—Ἡ Ἀττικὴ εὐγείας μὲν οὐκ ἦν, εὐανδρός²⁶ δέ.—Τὸ Ἀκράθως ἀκρωτήριον τοῦ Ἀθῶ ἐστίν.

Γ' ΚΛΙΣΙΣ

Οὐκ ἔστις πολλὴ ἀλλὰ χρήσις καλὴ περιποιεῖ πλούτον.—Ἄλκιμοι θῆρες οἱ λέοντες²⁷.—Ἀργία μῆτηρ κακίας.—Ὁ δειλὸς τῆς πατρίδος προδότης ἐστίν.—Σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιλαινουσιν.—Ἀρχή²⁸ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός.—Δεῖ σε²⁹ ἀρχόμενον τοῦ τέλους³⁰ στοχάζεσθαι.—Γνώμη φρενὸς κρείστων ἐστίν ἢ³¹ ῥώμη χειρῶν.—Ἀνείων ἐστὶ τὸ τῆς σελήνης σέλας.—Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες θεῶν εἰκόνες εἰσίν.—Κάλλισον χρῶμα³² τὸ τῆς αἰδοῦς ἐρύθημα.—Πόλεως ψυχὴ οἱ νόμοι³³. σῶμα γὰρ ἀποθνήσκει ἄνευ ψυχῆς, καὶ πόλις ἄνευ νόμων.—Σῶφρονι γυναικὶ αὐτάρκειος κόσμος³⁴ ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετή.—Τίμα τοὺς γονεῖς, σέβου τὸν βασιλέα· πατήρ γὰρ ἔθνους ὁ βασιλεύς ἐστιν.—Γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴ φέρει.—Χαλεπὸν ἐστὶ λέγειν πρὸς γαστέρα ὧτα³⁵ οὐκ ἔχουσαν.—Ἡ φύσις ἄνευ μαθήσεως τυφλὸν³⁶, ἡ δὲ μάθησις ἄνευ φρονήσεως ἐλλιπὲς³⁷.—Ὁμονοούντων ἀδελφῶν συμβίωσις παντὸς τείχους³⁸ ἰσχυροτέρα.—Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιός ἐστι³⁹, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃ σαυτὸν αἰδεῖσθαι.—

¹³) Μετάβαλε τὴν περίοδον οὕτω· χαλκός ἐστι κατ. εἶδους. Οἱ καθρέπται τῶν ἀρχαίων ἦσαν ἐκ χαλκοῦ ἐστὶ λειωμένου. ¹⁴) Ἄντι ὁ θεός. ¹⁵) Ἄπαρ. τελ. Νά. ¹⁶) Κ. § 458 Επὶ, 6', 3'. ¹⁷) Κ. § 342 α'. ¹⁸) Ἀλλοτε. ¹⁹) Καλοῦς ἄνδρας ἔχουσα. ²⁰) Εἰσίν.

²¹) Ἰπποκρίμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. ²²) Συντακτικὴ τοῦ στοχάζ., ἥτοι περὶ τοῦ τέλ. ²³) Οὐς. ²⁴) Ἰππεννοῦται· χρῶμα ἐστίν. ²⁵) Βλαί.

Κέρδῃ πονηρά ζημίαν αἰεὶ φέρει.²⁸—Κρεῖττον σε ὁ ψιμαθῇ ἢ ἀμαθῇ εἶναι.²⁹—Ξίφος τιτρώσκει σῶμα, τὸν δὲ νοῦν λόγος.—Ἀνάχαρσις τὴν ἄμπελον³⁰ εἶπε τρεῖς φέρειν³¹ βότρυς· τὸν πρῶτον, ἡδονῆς· τὸν δεύτερον, μέθης· τὸν τρίτον, ἀηδίας.—Τὸν μὲν χρυσὸν ἐν πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ἀτυχήμασιν.—Λέων μὲν ὄνυξι κρατεῖ, κέρασι δὲ βοῦς, ἄνθρωπος δὲ νῶ.—Οὐκ ἄμισθον³² τὸ εὖ ποιεῖν³³, κἂν μὴ παραχρῆμα ἢ ἀνταπόδοσις φαίνεται.—Ἀνηρτημένους βότρυς οὐκ ἔχουσα³⁴ φαγεῖν ἢ ἀλώπηξ ἐφάσκειν ὁμφακας εἶναι.—Παροιμία φησὶ παλὶμπαιδας τοὺς γέροντας γίνεσθαι.—Ἡ βοῦς καὶ τῇ τοῦ γάλακτος χορηγία καὶ τῇ τοῦ δέρματος εὐχρηστία τοῖς ἀνθρώποις πολλὰς παρέχεται χρεῖας.³⁵—Σώφροσι παισὶν ἡ σιγὴ πρέπει.

ΑΝΩΜΑΛΟΣ ΚΑΙΣΙΣ.

Πιστὸν δὲ κύων καὶ φιλάνθρωπον ζῶν.¹—Ὡσπερ γάλακτι ἡ γυνή, οὕτως ἡ παιδεία γνῶσει τρέφει τὸν ἄνθρωπον.—Τὸν Δία καλοῦσιν οἱ ποιηταὶ πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε.—Κρεῖττον τὸ ὑδωρ τοῦ οἴνου· ὅσον τῆς μέθης ἡ φρόνησις.—Ὁ ὄνος μακρὰ μὲν ἔχει τὰ ὦτα, τὴν δὲ τρίχα φαῖαν.

ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΚΑΙΣΙΣΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΑ

Ποθεῖ ἄνθρωπος νύκτα μεθ' ἡμέραν, καὶ ἀστέρας μεθ' ἥλιον, καὶ λιμὸν μετὰ κόρον, καὶ δίψαν μετὰ μέθην· κἂν ἀφ' ἑλξης αὐτοῦ² τὴν μεταβολὴν, λύπην τὴν ἡδονὴν ποιεῖς.—Οὐκ ὀνίνησι χρυσεὴ κλίνη τὸν κάμνοντα, οὐδὲ τὸν ἄφρονα ἐπίσημος εὐτυχία.—Οὐδὲν ἐστὶ κρεῖσσον ἢ νόμοι πόλει.—Κλεάνθης³ ἔφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων⁴ διαφέρειν⁵.—Ἐπαμινώνδας⁶ ἔλεγε μὴ πρότερον ἀπαλλάττεσθαι⁷ τῆς ἀγορᾶς ἡμέρα⁸ πρὶν ἢ φίλον τοῖς ἀρχαίοις⁹ τινὰ προσπορίσαι¹⁰ νέωτερον.—Δεῖ τοὺς νέους κοσμιότητι χρῆσθαι¹¹ ἐν πορείᾳ καὶ σχήματι καὶ περιβολῇ.—Φίλει τὴν πατρίδα κἂν ἄδικος ᾖ.—Ὡ Ζεῦ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπολλων, ὅτε μοι ἀρετὴν ψυχῆς, καὶ ἡσυχίαν βίου, καὶ ζωὴν ἄμεμπτον, καὶ εὐελπίην θάνατον.—Ὁ εὐεργεσίαν σπείρων εὐγνωμοσύνην συγκομιεῖ.—Ξέρξης¹² ἐν Ἑλλάδι πολέμου¹³ντος¹⁴, ἡ αὐτοῦ μήτηρ ἐδόκει ἐν ὀνείροις ἰδεῖν¹⁵ δύο γυναικας¹⁶, μεγέθει¹⁷ πολὺ ἐκπρεπεστάτα, κάλλει ἀμώμω, καὶ κασιγνήτα τοῦ αὐτοῦ γένους, Ἀσίαν καὶ Ἑλλάδα.—Μὴ τὸ πρόσωπον μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν νίπτε.—Φίλιππος, γενόμε-

²⁸) Κ. § 257. ²⁹) Κ. § 411. ³⁰) Ἀπαρέμφ. εἰδικὸν Ὅτι φ. ³¹) Δυναμένη.

³²) Χρησιμεύει. ³³) Λάβης ἀπ' αὐτοῦ. ³⁴) Φιλόσοφος ἐξ Ἀσπυ, πόλεως τῆς μικρᾶς Ἀσίας. ³⁵) Κατὰ τὴν μορφήν ἀπὸ τὰ θηρία. ³⁶) Ὁ μέγας Θηβαῖος στρατηγός.

³⁷) Καθ' ἡμέραν. ³⁸) Πρὸς τοὺς ἀρχαίους, ἐκτός τῶν ἀρχαίων. ³⁹) Νὰ μεταγερῶνται.

⁴⁰) Νὰ ἔχωσι κοσμιότητα. ⁴¹) Βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

⁴²) Κ. § 434. ⁴³) Ὀράω. Κ. § 160. ⁴⁴) Κ. § 360 γ' καὶ 340. γ'.

νος κριτής δυσὶν πονηροῖν⁴⁵, ἐκέλευσε τὸν μὲν φεύγειν⁴⁶ ἐκ Μακεδονίας, τὸν δὲ ἕτερον διώκειν⁴⁷. — Κλεάνθης⁴⁸ εἰς ὀστρακα καὶ βοῶν ὠμοπλάτας ἔγραφεν, ἅπερ ἤκουε παρὰ τοῦ Ζήνωνος⁴⁹, ἀπορίᾳ⁵⁰ κερμάτων, ὥστε ὠνήσασθαι⁵¹ χαρτία. — Στρατόπεδον μέγα καὶ καλὸν ἄνευ στρατηγοῦ, μεγάλῃ θηρίῳ ἔοικε κεφαλὴν οὐκ ἔχοντι. — Ἐξ ἀνέμων μὲν θάλασσα, ἐκ παθῶν δὲ ψυχὴ κακᾶται⁵². — Οὐκ ἀναθήματα τὰς πόλεις κοσμοῦσιν, ἀλλ' αἱ τῶν οἰκούντων ἀρεταί.

ΕΠΙΘΕΤΑ.

Ἦδὺ τὸ εὖ πράττειν⁵³, ἡδύτερον δὲ τὸ εὖ ποιεῖν⁵⁴. — Βίῳ ἐφ' ὧν⁵⁵ τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα, παυόμενον τῆς ἀρχῆς, μὴ πλουσιώτερον, ἀλλ' ἐνδοξότερον γεγενῆναι⁵⁶. — Ἡ τῆς ἀρετῆς κτήσις μόνῃ βεβαία ἐστὶ καὶ ἀθάνατος. — Ἡ σοφία χεῖρῳ μὲν ποιεῖ οὐδένα, βελτίους δὲ πολλοὺς. — Χρῆ⁵⁷ σιγᾶν⁵⁸, ἢ κρείσσονα τῆς σιγῆς⁵⁹ λέγειν. Διὰ τοῦτο δύο ὧτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείων μὲν ἀκούωμεν, ἥττονα δὲ λέγωμεν. — Πρεσβύτατον τῶν ὄντων⁶⁰ Θεός⁶¹: ἀγέννητος γάρ· ἀλλίστον⁶², κόσμος·ποίημα γάρ Θεοῦ· μέγιστον, τόπος· πάντα γὰρ χωρεῖ· τάχιστον, νοῦς· διὰ παντός γὰρ τρέχει· ἰσχυρότατον, ἀνάγκη· κρατεῖ⁶³ γὰρ πάντων· σοφώτατον, χρόνος· ἀνεύρισκε γὰρ πάντα. — Ἴσθι⁶⁴ μᾶλλον ἰχθύος ἀφρονότερος ἢ κορώνης λαλίστερος. — Εὐδαίμων πόλις ἢ καλῶς ἀρχομένη. — Ὁ μὲν βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρά. — Ἀριστοτέλης ἐφ' ᾧ⁶⁵, τῆς παιδείας τὰς μὲν ρίζας εἶναι πικράς⁶⁶, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς. — Τί γλυκύτερον μέλιτος; τί ἰσχυρότερον λέοντος; — Ἀρχῆς κακῆς κακίστον ἔσται καὶ τέλος. — Οὐ νόσος λοιμώδης, οὐ σεισμός τσαούτας πόλεις ἐρήμους κατέλειπεν, ἢ τσαούτα γένη ἀνθρώπων ἐξέτλησεν, ὅσα ἡ τῶν βασιλέων πλεονέκτις φιλοτιμία. — Τὰ χρήματα ἡ τύχη δάνεια τοῖς πλουσίοις δίδωσι. — Τὸ μέλλον ἀσφές⁶⁷. — Βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς ἀθεμίτου. — Ἀγήρως ἡ δόξα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων⁶⁸. — Ἡ μεγάλη τύχη πολλὸν ἔχει φόβον· ἀκίνδυνος δ' ἡ μετρία. — Εὐκλεῆς πόλεμος αἰρετώτερος αἰσχροῦς εἰρήνης. — Δύο κακῶν προκειμένων, τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον. — Ἄναιμα⁶⁹ τῶν ζώων ἐστὶν⁷⁰ ὅσα⁷¹ πλείους ἔχει τεττάρων πόδας. — Οὐ κρεῖττον⁷², πενιχρὸν μὲν, ἀσφαλὴ δὲ καὶ ἀδεᾶ βίον ἀσπάσασθαι⁷³, ἢ πλούσιον καὶ ἐπικίνδυνον; — Τῶν τετραπόδων εὐμαθέστατον μὲν ἑλέφας, μιμητικώτατον δὲ πῖθηξ, πονηρότατον δ' ἄλως πῖθξ, θηριωδέστατον δὲ τίγρις. — Ἡ μυῖα ἐξ ἀπὸς οὖσα, τοῖς μὲν τέσσαρσι⁷⁴ βεδίζει μόνους, τοῖς δὲ προσθίοις δυσὶν⁷⁵ ὡς χερσὶ χρῆται.

⁴⁵) Ὑπεν, Ἐπεῖνον. ⁴⁶) Φιλόσοφος ἐκ Κύπρου, διδάσκαλος τοῦ Κλεάνθους ἐν Ἀθήναις. ⁴⁷) Κ. § 361. ⁴⁸) Ταράττεται. ⁴⁹) Εὐτυχεῖν. ⁵⁰) Εὐεργετεῖν. ⁵¹) Γίνομαι· νῦν ἔγειν. ⁵²) Τριτοπρόσ. Ἰδ. Α. Σ. ⁵³) Ὑπεν, τῶν ὄντων ἐρίων. ⁵⁴) Κ. § 347 δ'. ⁵⁵) Προστακτ. τοῦ εἰμῆ. ⁵⁶) Φημί. ⁵⁷) Ἀποθανόντων. ⁵⁸) Σωρὶς αἵμα. ⁵⁹) Ἀνὰ στήν. ⁶⁰) Ὅλα ὅσα. ⁶¹) Νὰ παραδεχόμεθα. ⁶²) Ποσί.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ.

Δημήτριος τις εἶπε τῷ Νέρωνι⁶²· σὺ μὲν ἀπειλεῖς ἐμοὶ τὸν θάνατον, σοὶ δὲ⁶³ ἡ φύσις. — Ἄλλοις⁶⁴ μεμφόμενος, σκόπει μὴ αὐτὸς⁶⁵ ἀξιόμηττα πράττειν. — Σύγχαيره τοῖς εὖ πάσχουσιν⁶⁶ ἐπὶ τοῖς ἐαυτῶν εὐτυχήμασι, κἂν σοι ταῦτα ἀλλότρια ᾖ. — Ῥίξα πολλῶν κακίων ἢ ἀμάθεια⁶⁷ ταύτην οὖν ἀνασπάσας καὶ κεῖνας συναφεῖλες. — Ἀνάχαρσις δ' Σκύθης ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, τί ἐστὶ πολέμιον ἀνθρώποις⁶⁸; αὐτοί, ἔφη⁶⁹, ἐαυτοῖς. — Οὐδεὶς ἐλεύθερος⁷⁰, ἐαυτοῦ μὴ κρατῶν. — Οὐδεὶς προφήτης ἐν τῇ ἐαυτοῦ πατρίδι⁷¹. — Βούλου ἀρέσκειν πᾶσι⁷², μὴ σαυτῷ μόνον. — Πάντων μάλιστα σαυτὸν αἰσχύνου. — Ὅταν καταγελωμέν τινων, ἐπιστρέφωμεν ἐφ' ἐαυτούς, καὶ σκοπῶμεν μὴ καὶ αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς ὦμεν ἐνοχοί. — Κορῶναι ἀλλήλαις εἰσεὶ πιστόταται καὶ πάνυ σφόδρα ἀγαπῶσι σφᾶς.

ΡΗΜΑ ΒΑΡΥΤΟΝΟΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ.

Ἦ γλῶσσ' ἅμα ρτάνουσα τάληθ' ἁλίζει. — Ἡ ψυχὴ βλῆπει κἂν μὴ βλέπωσιν οἱ ὀφθαλμοί. — Οἱ μὲν κύνες τοὺς ἐχθροὺς δάκνουσιν, οἱ πονηροὶ δὲ τοὺς φίλους. — Ἀγησίλαος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις μάλιστα παρ' ἀνθρώποις εὐδοκμοίῃ⁷³; Εἰ λέγοι, εἶπε, τὰ ἄριστα, πράττοι δὲ τὰ κάλλιστα. — Ὁ μὴ κολλάζων⁷⁴ τὰ πάθη, αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν κολάζεται. — Πᾶσα δύναμις καὶ πᾶς πλοῦτος ὑπέλκει⁷⁵ τῇ ἀρετῇ. — Εὐθνήσχοις, ὅταν σοι τὸ χρεῶν⁷⁶ ἔλθῃ. — Οἱ τὸν θάνατον φεύγοντες διώκουσιν⁷⁷. — Ἀφροσύνης⁷⁸ ἐστὶ τὸ πράττειν πρὸ τοῦ κρῖναι. — Φιλεῖ τῷ κάμνοντι συγκάμνειν Θεός⁷⁹. — Ἄγχι ἐρωτηθεὶς, Πῶς ἄν τις ἐλεύθερος διαμένῃ; Θανάτου καταφρονῶν, ἔφη. — Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης ἐς αἰσιαζέτην ἔτι παῖδες ὄντες⁸⁰. — Ἦ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν⁸¹. — Ἀρξαι σαυτὸν τιμᾶν, καὶ πάντες σε τιμήσουσι. — Μηδὲν συμφορὰν ὀνειδίσῃς⁸²· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. — Κἂν μόνος ᾖ⁸³, φαῦλον μῆτε λέξις, μῆτε ἐργάσῃ⁸⁴ τι. — Διογένης λύχνον μεθ' ἡμέραν⁸⁵ ᾤψας, ἄνθρωπον, ἔφη, ζητῶ. — Εἰ βούλει καλῶς ἀκούειν⁸⁶, μὴ πρῶτον σαυτὸν ἐπαίνει. — Σοφιστῇ⁸⁷, Ἡρακλέους ἐγκώμιον ἀπαγγέλλοντι, Διογένης⁸⁸ ἔφη· τίς δὲ ψεύει αὐτόν; — Πνεόντων τῶν ἀνέμων⁸⁹, ἐπεφρίκει ὁ πόντος, καὶ ὁ ἀφρός τοῦ ὕδατος ἐξηνθήκει. — Βίων ὁ σοφιστής, ἰδὼν φθονερὸν σφόδρα κεκυφότα⁹⁰, εἶπεν· ἦ τοῦτω μέγα κακὸν συμβέβηκεν, ἢ ἄλλω μέγα ἀγαθόν. — Οἱ πρὸς τὴν δόξαν κεχρησμένοι⁹¹ σπανίως ἐνδοξαί γίνονται. — Ὁ τῶν ἄλλων⁹² ἄρχειν

⁶² Τύραννος τῆς Ῥώμης. ⁶³ Ἦ γέν. ἀπειλεῖ αὐτόν. ⁶⁴ Σύντ. τοῦ μεμφόμενος.

⁶⁵ Σὺ ὁ ἴδιος. ⁶⁶ Κ. § 346, δ'. Σημ. ⁶⁷ Κ. § 346, δ. καὶ 340, ς'. ⁶⁸ Δηλ. κανεὶς δὲν θαυμάζεται εἰς τὸν τόπον του. ⁶⁹ Κ. § 348, ε'. ⁷⁰ Κ. § 400. ⁷¹ Νικῶν.

⁷² Κ. § 358 β'. ⁷³ Ὅταν ἔλθῃ ἡ ἀνάγκη τοῦ ν' ἀποθάνῃ. ⁷⁴ Τρέχουσι κατόπιν του. Διότι οἱ δεῖλοι μᾶλλον κινδυνεύουσι. ⁷⁵ Ἔργον. ⁷⁶ Ὁ θεὸς συνεργάζεται μετὰ τὸν ἐργαζόμενον. ⁷⁷ Ἀγῶ. ⁷⁸ Κ. § 353. ⁷⁹ Κ. § 390, δ'. ⁸⁰ Ἐν καιρῷ ἡμέρας.

⁸¹ Νὰ ἐπαίνῃσαι. ⁸² Ψευδοφιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἐπιδεικτικῶν λόγων. ⁸³ Ὁ κοινὸς φιλόσοφος. ⁸⁴ Τὸν Ἡρακλῆα. ⁸⁵ Εὐπτῶ. ⁸⁶ Χαίνομαι. ⁸⁷ Γέν. συντ. τοῦ ἀρχοῦ.

βουλόμενος, εαυτοῦ ἄργειν μαθέτω. — Πειρῶ τὰ δεινὰ φέρειν ὡς τοὺς ἄλλους διδάσκει.⁸⁷ — Χαλεπὸν τὸ πράττειν, τὸ δὲ κελεύειν ῥάδιον. — Τῆς τῶν παίδων τελευταίας προσαγγελθείσης⁸⁸ Ἀναξαγόρα⁸⁹, εἶπεν Ἡδεῖν αὐτοὺς θνητοὺς γεννήσας. — Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς⁹⁰, οὐχ ὁ πόλλ' εἰδὼς σοφός. — Ὁ τὰ δέοντα μὲν λέγων, μὴ πράττων δὲ, λύρα ἔοικε, καλὸν⁹¹ μὲν φθεγγομένην, οὐκ ἀκουούσῃ δὲ τοῦ μέλους. — Κακῶς λέγουσιν⁹² οἱ καλῶς λέγειν μὴ μεμαθηκότες. — Τὸν εὐτυχοῦντα χρή σοφὸν πεφυκέναι.

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Ἀγαθοὶ πολλοὶ μὲν λέγονται, οὐ πάντες δ' εἰσὶν. — Ἐν τοῖς πολέμοις τέμνεται μὲν ἡ χώρα, πορθοῦνται δ' αἱ πόλεις, ἀναιροῦνται δ' οἱ πολῖται, καὶ καταλύονται οἱ νόμοι. — Ἐπὶ τῆς κολακείας, ὡς ἐπὶ μνήματος, αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται. — Οἱ Πυθαγόρικοι⁹³ ἔλεγον ἐνδεδέσθαι⁹⁴ τῷ σώματι τὰς ἀνθρώπων ψυχὰς τιμωρίας χάριν⁹⁵. — Ζήνων δοῦλον ἐμαστίγου ἐπὶ κλοπῇ⁹⁶. τοῦ δ' εἰπόντος⁹⁷. εἴμαρτό⁹⁸ μοι κλέψαι⁹⁹. καὶ ὁ αῤῥῆναι, Ζήνων ἔφη. — Ἀνθρώπων μὲν μνησὸ ὅτι θνητὸς εἰ. — Πείσθητι ὅτι τεθνήξεις. — Τὸ εἴμαρμένον διαφυγεῖν ἀδύνατον. — Αἰδοῦ σαυτὸν καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνηθήσει. — Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιός ἐσσι¹⁰⁰, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃ σαυτὸν αἰδεῖσθαι¹⁰¹. — Σχολαστικὸς ἱατρῷ συναντήσας ἐκρύβη· τινὸς δὲ πυθομένου¹⁰² τὴν αἰτίαν, ἔφη· καιρὸν ἔχω μὴ ἀσθενήσας, καὶ αἰσχύνομαι εἰς ὅσιν ἔλθεῖν τοῦ ἱατροῦ¹⁰³. — Λέγεται τὸν Κινεάν¹⁰⁴, ἐπεὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρετὴν κατενόησε, τῷ Πύρρῳ¹⁰⁵ εἰπεῖν, ὡς ἡ σύγκλητος αὐτῷ βασιλέων πολλῶν συνέδριον φανείη. — Οἱ εὐεργέται τῶν ἀνθρώπων τιμῶν ἡξιώθησαν¹⁰⁶. — Εἰ χολῶ παροικήσεις ὑποσκάζειν μαθήσει. — Ὁ μέλλεις πράττειν μὴ πρόλεγε· ἀποτυχὼν γὰρ γελασθήσει. — Αἱ τιθῆναι ἐμπύουσι τοῖς παιδίοις, ὡς μὴ βασκανθῶσι. — Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς. — Ἀγαθὸς βασιλεὺς σκοπεῖ ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἐξοῦσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικηθήσονται.

Μακροτέρῳ σταυρῷ σταυρούμενον ἔλλον ἑαυτοῦ

Ὁ φθονερὸς Διοφῶν ἐγγὺς ἰδὼν ἐτάκη¹⁰⁷.

ΜΕΣΟΝ.

Τὸν Θεὸν φοβοῦ, τοὺς πρεσβύτας σέβου. — Πάντων μάλιστα σαυτὸν αἰσχύνου. — Θεόκριτος¹⁰⁸ ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράμει· Ὅτι, εἶπεν, ὡς μὲν βούλομαι οὐ δύναμαι, ὡς δὲ δύναμαι οὐ βούλομαι. — Ἐρωτήσαντός¹⁰⁹ τινος τὸν Ἀνταλκίδαν¹¹⁰, πῶς ἂν τις μάλιστα ἀρέσχοι¹¹¹

⁸⁷) Φέρειν. ⁸⁸) Φιλόσοφος ἐκ Κλαζομένων τῆς μικρᾶς Ἀσίας φίλος τοῦ Περικλέους.

⁸⁹) Ἐνεστ. Οἶθα, Α. Σ. ⁹⁰) Ἐπὶ. καλῶς. ⁹¹) Κακολογοῦσι. ⁹²) Φιλόσοφοι, ὁπαδοὶ τοῦ Πυθαγόρου. ⁹³) Ἀπαρέμκατον εἰδικὸν εἰς παρακείμενον· Ὅτι εἶναι ἐνδεδεμέναι.

⁹⁴) Διὰ τ. Κ. § 448, β'. ⁹⁵) Διὰ κ. Κ. § 438 ἐπὶ β'. 4. ⁹⁶) Μειρομαι Γ. 474.

⁹⁷) Ἐρχομαι. Γ. 436, νὰ ἰδῶ τὸν ἱατρὸν. ⁹⁸) Μεταλλάττει τις, φίλος τοῦ Πύρρου.

⁹⁹) Βασιλεὺς τῆς Ἡπείρου. ¹⁰⁰) § 347, β'. ¹⁰¹) Τίχκα. Μετάβαλε τὴν πύρρον οὐ· τω· Διοφῶν ἰδὼν ἔλλον σταυρούμενον σταυρῷ μακροτέρῳ ἑαυτοῦ. ¹⁰²) Ποιητῆς Συρακούσας. ¹⁰³) Στρατηγὸν τῶν Λακεδαιμονίων.

τοῖς ἀνθρώποις· Εἰ ἤδιστα μὲν, ἔφη, αὐτοῖς διαλέγοιτο, ὠφελιμώτατα δὲ προσφέροιτο. — Γεγόναμεν¹⁰⁴ ἅπαξ, δις δ' οὐκ ἔστι¹⁰⁵ γενέσθαι. — Οὐτ' ἂν τῷ πενομένῳ ὀβολὸν ἀρνησαίμην, οὔτε συμβούλῃν τῷ αἰτοῦντι. — Πίνδαρος¹⁰⁶ εἶπε τὰς ἐλπίδας εἶναι¹⁰⁷ ἐργηγορότων ἐνύπνια. — Λόγισαι πρό ἔργου. — Τοιοῦτος γίνου¹⁰⁸ περὶ¹⁰⁹ τοὺς γονέας, οἷους ἂν εὖ ξαίσ¹¹⁰ περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. — Δεῖ σε¹⁰⁸ οὐ τοσοῦτον τοῦ σώματος ὡς τῆς ψυχῆς¹⁰⁹ ἐπιμέλεσθαι· τὸ μὲν¹¹⁰ γὰρ θνητὸν καὶ οἰχίσεσθαι, ἡ δὲ ἀθάνατος καὶ μενεῖ. — Ἀθηναίοις ἦν πάτριον ἡγεῖσθαι¹¹¹ τῆς Ἑλλάδος¹¹² καὶ τοῖς τυράννοις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀνταγωνίζεσθαι. — Οὐ τὸ πένεσθαι αἰσχρὸν, ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἐντίμῳ πενία αἰσχύνεσθαι. — Τὴν πρὸς ἀρετὴν ὁδὸν ἐλόμενος, τὴν πρὸς εὐδαιμονίαν εὐθὺ βαδιεῖ. — Μὴ φείδου διδασκάλων¹¹³ τοῖς δεομένοις ἐπίστασθαι. — Μίλων ὁ ἐκ Κρότωνος¹¹⁴ ἀθλητῆς ταῦρον ἀράμενος ἔφερε διὰ τοῦ σταδίου μέσου.

ΡΗΜΑ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΟΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ.

Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. — Ὁ οἶνος τὸν ταπεινὸν μέγα φρονεῖν ποιεῖ. — Νόει καὶ τότε πρᾶττε. — Ἡ ἔξις κόρον γεννᾷ. — Οἱ τὴν γῆν οἰκοῦντες τῆς θαλάσσης ποθοῦσιν, οἱ δὲ πλείοντες πρὸς τὴν γῆν ἀφορῶσιν. — Ὁ φθονῶν ἑαυτὸν ὡς ἐχθρὸν λυπεῖ. — Μὴ κακοῖς ὀμίλει· θεοὺς τίμα· τὰ σπουδαῖα μελέτα. — Ἡ Φωκίωνος¹¹⁵ γυνὴ ἐρωτηθεῖσα, διὰ τί μόνῃ τῶν ἄλλων οὐ φορεῖ χρυσοῦν κόσμον, ἔφη· Αὐτάρκης κόσμος μοί ἐστιν ἡ τοῦ ἀνδρός ἀρετὴ. — Ὁ αἰεὶ πλεονεκτῶν¹¹⁶ οὐδέποτε πλουτεῖ. — Τοὺς φίλους μὴ μόνον παρόντας τίμα, ἀλλὰ καὶ πόρρωθεν φίλει. — Οἱ πλεονεκτοῦντες πολεμοῦσιν αἰεὶ, τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ φθονεῖν ἔμφυτον ἔχοντες. — Ὁ μηδὲν¹¹⁷ ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου. — Κυβερνήτου νοσοῦντος, ὄλον συμπάσχει τὸ σκάφος. — Σχολαστικὸς ναυαγεῖν¹¹⁸ μέλλων πινακίδας ἤτει, ἵνα διαθήκας γράψῃ· τοὺς δ' οἰκέτας ὄρων ἀλγοῦντας διὰ τὸν κίνδυνον, ἔφη· Μὴ λυπεῖσθε· ἐλευθερῶ γὰρ ὤμας. — Ἐπίκουρος¹¹⁹ ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις πλουτήσῃεν, οὐ τοῖς οὐσι¹²⁰ προστιθείς¹²¹, ἔφη, τῆς δὲ χρείας τὰ πολλὰ περιτέμνων. — Μηδέποτε φρονήσης ἐπὶ σεαυτῷ μέγα¹²², ἀλλὰ μηδὲ καταφρονήσης σεαυτοῦ. — Γεῖα δ' ὁ μωρὸς, κἄν¹²³ τι μὴ γελοῖον ᾖ. — Ὁ ἐγκαίρως σιγῶν κρείττων· τοῦ ἐγκαίρως λαλοῦντος. — Ἀναξαγόρας πρὸς τὸν δυσφοροῦντα ὅτι ἐπὶ ξένης¹²⁴ τελευτᾷ· Πανταγόθεν, ἔφη, ὁμοία ἐστὶν ἡ εἰς ἄσου¹²⁵ κατάβασις. — Διογένης ἰδὼν ποτε μετράκιον ἐρυθριῶν, Θάρρει, ἔφη, τοιοῦτόν ἐσι· τῆς ἀρετῆς τὸ χρῶμα. — Καλὸν

¹⁰⁴ Γίνομαι. ¹⁰⁵ Ἐννοεῖται! δυνατόν. ¹⁰⁶ Ὁ λυρικὸς ποιητής.

¹⁰⁷ Ἀντὶ πρὸς. ¹⁰⁸ Ἐποκειμ. τοῦ ἀπαρεμμάτου. ¹⁰⁹ Γεν. συντακτ. τοῦ ἐπιμελ.

¹¹⁰ Τὸ μὲν σῶμα, ἡ δὲ ψυχὴ. ¹¹¹ Γεν. συντ. τοῦ φείδωμαι. ¹¹² Πόλις τῆς Ἰταλίας.

¹¹³ Ἐξ ὅχου πολιτικῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Μακεδόνων. ¹¹⁴ Ἐπιθυμῶν πλείονα. ¹¹⁵ Ἐπὶ ῥήματι. ¹¹⁶ Φιλοσοφός, θεωρῶν τὴν εὐγενῆ ἡδονὴν ὡς τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν.

¹¹⁷ Ε. § 357. ¹¹⁸ Προστίθωμι. ¹¹⁹ Μὴ ὑπερηφανευθῇς διὰ τὸν ἑαυτοῦ σου.

¹²⁰ Καὶ ἂν. ¹²¹ Ἐν γῇ. ¹²² Ἐν τόπῳ. Ε. § 358. Σ. 311. Εἰς.

τὸ γρηῃν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡδῆν καλόν.—Εἰ τὰ πάντων κακὰ κατανοήσεις, ἦπτον ἐπὶ τοῖς σεαυτοῦ¹²⁵ δυσπαρήσεις.—Τὸν χρυσὸν δεῖ τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν.—Οὐδὲ τὸν αἶρα τοῖς ὄρνισιν ἐώμεν ἐλευθέρων.—Οὐδεὶς ὁ βιῶν ὃν ποθεῖ τρόπον.

ΠΛΩΤΗΙΚΟΝ ΚΑΙ ΜΣΟΕΝ.

Κλεάνθης¹²⁵ διεβοήθη ἐπὶ φιλοπονίᾳ· πάνης γὰρ ὧν¹²⁵, νύκτωρ μὲν ἐν τοῖς κήποις ἦνται, μεθ' ἡμέραν¹²⁵ δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἐγυμνάζετο.—Οἱ ἐν τοῖς ἀγῶσι νικῶντες θαλλοὺς ἀνεδοῦντο.—Μᾶλλον εὐλαβοῦ¹²⁵ φόνον ἢ κίνδυνον.—Φίλους μὴ ταχύ¹²⁷ κτῶ.—Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ.—Χαλεπώτερον τὸν ἀπὸ πενίας ὀρμώμενον βραχύν κτᾶσθαι πλούτον, ἢ τὸν ἀπὸ μικροῦ πλούτου μέγαν περιποιήσασθαι.—Πλάτων πρὸς τινα τῶν παιδῶν, Μεμαστίγωσο¹²⁸ ἄν, ἔφη, εἰ μὴ ὠργίζομαι.—Οὕτω πειρῶ ζῆν, ὥς καὶ ὀλίγον καὶ πολὺν χρόνον βιωσόμενος.—Αἱ πόλεις ἀριστα οἰκοῦνται¹²⁹, ἔαν οἱ μὲν πολῖται τοῖς ἀρχοῦσι πειθῶνται, οἱ δὲ ἀρχόντες τοῖς νόμοις.—Ἡδῆως μὲν ἔχε¹³⁰ πρὸς ἅπαντας, γρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις.—Σωκράτης ἔλεγε τῇ γυναικὶ ἐπὶ τὰς πομπὰς¹³¹ ἐξίεναι¹³, οὐχ ὥς θεωρησομένην, ἀλλ' ὥς θεωρήσουσαν.—Οὐσίαν κτῶ, ὅσῃν ἔχων οὐτ' ἀνιαιθήσῃ, οὔτε τῶν ἀναγκαῶν ἀπορήσεις.—Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βούλονται ἀδικεῖσθαι¹³ τοὺς ἀγαθοὺς.—Τὸν ἀρχοντα τριῶν δεῖ μεμνησθαι, ὅτι ἀνθρώπων ἀρχεῖ, ὅτι κατὰ νόμον ἀρχεῖ, ὅτι οὐκ ἀεὶ ἀρχεῖ.—Εἰ σὺ ἐθεάσω ἅπερ ἐγώ, εὖ οἶδα ὅτι οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν.

ΡΗΜΑ ΕΙΣ ΜΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ.

Τοὺς τῆς φύσεως νόμους ὁ θεὸς τέθεικε.—Τί τὸν νεκρὸν ὁ κωκυτὸς δύνῃσιν;¹³²—Ὁ θεὸς πάντα τίθησιν¹³² ὅπῃ θέλει.—Χίλων ἐρωτηθεὶς, τί¹³³ χαλεπώτατον; τὸ γινώσκειν⁹ ἑαυτὸν, ἔφη· πολλὰ γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἕκαστον ἑαυτῷ προστιθέναι²⁰ μάτην.—Ἐὰν ᾖς φιλομαθής, ἔση καὶ πολυμαθής.—Ὁ σοφὸς οὐ χρυσὸν ἀνατίθησιν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τοῖς θεοῖς.—Οὐδὲν τῶν μὴ καλῶν διδῶσι θεοί.—Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονούσι.—Ῥάδιον³ ἐξ ἀγαθοῦ θεῖναι¹³⁴ κακὸν ἢ ἐκ κακοῦ ἐσθλόν.—Εἰ ἀηδῶν ἡ μὴ ν¹³⁵, ἐπαίουν ἂν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν δὲ λογικὸς εἰμὶ, ὑμνεῖν με²⁷ δεῖ τὸν θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστίν.—Ἀνὴρ Μεγαρεὺς πρῶτε¹³⁶· μόνος ἡγωνίσασα, ἀποθείς τὸ περιζῶμα.—Οἱ ἐσθλοὺς θέντες νόμους, τῶν πόλεων εὐεργέται εἰσὶ.—Φασὶν¹³⁷, Εὐριπίδην Σωκράτη, ἀποδόντα τι Ἡρακλείτου σύγγραμμα¹³⁸, ἐρέσθαι, τί δοκεῖ; τὸν δὲ φάναι¹³⁹, ὁ μὲν συνῆκα, γενναῖα, οἶμαι δὲ καὶ ὁ μὴ συνῆκα¹⁴¹.—Ὁ οἶνος, μέτριος μὲν ληθεῖς¹⁴⁰

¹²⁵ Κακοῖς. ¹²⁶ Ε. § 458, 'Επὶ δ'. 3. ¹²⁷ Ε. § 458, Μετὰ γ'. 2. ¹²⁸ Φοδοῦ.

¹²⁹ 'Εκρ. ταγέως. ¹³⁰ Ἀντ' Ἑμεμαστίγωσο, 18. 53). ¹³¹ Δηλ. εἶναι εὐδαιμονέσταται. ¹³² 'Εγε φιλικὸς σέβεις. ¹³³ Εἰς τὰς ὁρρακτικὰς πονηγύρας. ¹³⁴ Διατίθει ὅπως.

¹³⁵ 'Ἦεν. πρᾶγμα εἰς. ¹³⁶ Τίθηναι. Α. Σ. ¹³⁷ Ἀπ. ἀνεί. ἡν. ¹³⁸ Φασὶ τὸν Εὐριπίδην ἐρέσθαι τὸν Σωκράτη ἀποδόντα αὐτῷ (τῷ Εὐρ.) σύγγραμμα. Εὐριπίδης, τραγικὸς ποιητής. Σωκράτης ὁ φιλόσοφος. Ἡρακλείτης, φιλόσοφος. ¹³⁹ Συνίημι. ¹⁴⁰ Λαμβάνω.

ῥώννυσσι, πλείων δὲ παρήσιν¹²⁹. — Ἐκ τοῦ στόματος πολλὰ μὲν ἀγαθὰ, πολλὰ δὲ κακὰ ἐξίασιν. — Εὐκόλον ἔφρασκεν ὁ Βίων¹³⁰ τὴν εἰς ἄδου¹³¹ ὁδὸν καταμύοντα¹³² γὰρ αὐτὴν ἰέναι. — Ἡ φύσις ἔδωκεν ἡμῖν παραμυθίαν τὰ δάκρυα. — Ἡ παιδεία πραῖναι τὰ πάθη, ὡς τὸ ὕδωρ κατασθέννυσσι τὸ πῦρ.

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΜΕΣΟΝ.

Τοῖς ἀνθρώποις οὐ δέδοται τὸ μέλλον ἐπίστασθαι. — Ἐπιστάσεως τῆς ὥρας ἄπιμεν εἰς ἄδου¹⁴¹. — Ὁ νόμος λέγει, ὅ¹⁴² μὴ κατέθου μὴ λάμβανε. — Πυθαγόρας ἔλεγε δῶν ταῦτα ἐκ τῶν θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶσθαι²⁸ κάλλιστα, τὸ τε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν⁶. — Οὐχ ἡ λόγις¹³³ ἐπιδεικνυμένη ἀλλ' ἡ ἔργois ἀσκουμένη ἀρετὴ ἀληθής. — Ὁ ἐν πολέμῳ καλὸς ἀγαθὸς γενόμενος ὑπὸ πάντων τῶν δακτύλῳ δεικνυται. — Κακὸν οὐδὲν φύεται ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ τοῦ βίου σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν. — Ἀρετὴ, καὶ θάνη τις, οὐκ ἀπόλλυται. — Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν. — Μέγα κακὸν τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν κακόν. — Ἀπόθου τὴν κακίαν καὶ ἀρετὴν ἀμφιέννυσσιν. — Ὅσον σίδηρος ἐν πολέμῳ, τοσούτον ἐν πολιτείαις δύναται λόγος.

ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ.

Τὰ πάντα ἀπὸ θεοῦ ἔρχεται¹⁴³ καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἄπεισι¹⁴⁴. — Τὸν θεὸν φοβοῦ, τοὺς γονεῖς τίμα, τοῖς νόμοις πείθου. — Κρεῖττον εἰς κόρακας ἢ εἰς κόλακας ἐμπεσεῖν¹⁴⁵ οἱ μὲν γὰρ νεκροὺς, οἱ δὲ ζῶντας ἐσθίουσιν. — Εἰπόντος τινὸς³⁰ τῶν στρατιωτῶν πρὸς Πελοπίδαν¹⁴¹, Ἐμπεπτώκαμεν εἰς τοὺς πολεμίους, τί μᾶλλον¹⁴⁶, εἶπεν, ἢ εἰς ἡμᾶς ἐκείνοι; Αἰροῦ μᾶλλον αὐτὸς τι κακὸν παθεῖν ἢ ἄλλους κακῶς δρᾶσαι¹⁴⁹. — Οὐδεὶς εἰς τοῦτο¹⁵⁰ ἐλήλυθεν ἀνοίας, ὥστε πιστεῦειν μὴ εἶναι θεόν. — Παρὰ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων¹⁵¹ τὸν τῆς ψυχῆς πόνον ὁ χρόνος ἰαίνει. — Ὁ¹⁵² σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ¹⁵³ μὴ ποιήσης. — Δικαιοσύνη οἶκον ζηρῖζει, ἀδικία δὲ καθαίρει. — Τὰ παρεληλυθότα οὐκ εἰσι, τὰ δὲ μέλλοντα οὐκέτι. — Μέγα ἐστὶ τὸ τυχεῖν ὧν ἂν τις ἐπιθυμῇ, πολλῶν δὲ μείζον τὸ μηδενὸς ἐπιθυμεῖν ὧν μὴ δεῖ. — Δεῖ σε ἐσθίειν ἵνα ζῇς, ἀλλ' οὐ ζῆν ἵνα ἐσθίῃς. — Ἀνὴρ σοφὸς τὰς ἐν βίῳ συμφορὰς ῥᾶν οἴσσει¹⁵⁴ τῶν ἄλλων. — Τοῖς τῶν Ἀθηναίων δημαγωγοῖς¹⁵⁵, ἔφη ὁ Φίλιππος¹⁵⁶, χάριν ἔχειν¹⁵⁷, ὅτι λοιδοροῦντες αὐτὸν βελτίονα ποιοῦσι καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἥθει¹⁵⁸. πειρῶμαι γὰρ αὐτοὺς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις¹⁵⁹ ψευδομένους ἐλέγχειν. — Τεθνᾶναι κρεῖττον ἢ ζῆν ἐν αἰσχύνῃ. — Ἀλέξανδρος νο-

¹²⁹) Παρήμ. ¹³⁰) Φιλόσοφος ἐκ Βορυσθένους. ¹³¹) Πρὸς τὸν ἄδου. ¹³²) Μὲ κλεισθεὶς ὀφθαλμοῦς. ¹³³) Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον. ¹³⁴) Διὰ λόγων. ¹³⁵) Ἄνελ ἔρχονται. ¹³⁶) Ἄνελ ἀπίσι. ¹³⁷) Στρατιῆς τῶν Θηβαίων. ¹³⁸) Δηλ. ἡμεῖς εἰς αὐτούς. ¹³⁹) Νὰ μακροπόρῃ παρὰ τὰ μακροπόρῃς. ¹⁴⁰) Εἰς τὸσον βαθμόν. ¹⁴¹) Οἱ κοινὸι ἄνθρωποι. ¹⁴²) Ὅ, τι πρῶτα. ¹⁴³) Εἰς ἄλλων ἀνθρώπων. ¹⁴⁴) Φέρω. ¹⁴⁵) Κ. § 361 δ'. ¹⁴⁶) Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας. ¹⁴⁷) Ὅτι εὐχαρισεῖ τοὺς. ἴδε 20. ¹⁴⁸) Κ. § 361 γ'. ¹⁴⁹) Κ. § 360, δ'.

σῆσας ¹⁶⁰ κακὴν νόσον¹⁶¹, ὡς ἀνέβρωσεν¹⁶², οὕτως, ἔφη, χεῖρον¹⁶³ δὲ πέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν¹⁶⁴, ὡς ὄντας θητούς. — Τὸ κάλλος ἢ χρόνος ἀνήλωσεν¹⁶⁵, ἡ νόσος ἐμάρανε. — Πολλὰ λυπηρὰ ὁ βίος ἐν αὐτῷ φέρει. — Μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλκειζε λήσειν. — Ἀμείνων ἐστὶ τοῦ ὄντος¹⁶⁶ ὁ δυνάμενος γενέσθαι πλούσιος. — Δίκαια δράσας, συμμάχου τεύξῃ θεοῦ. — Ὁ Κάτων¹⁶⁷ ἔλεγε τῶν νέων μᾶλλον ἀγαπᾶν¹⁶⁸ τοὺς ἐρυθριῶντας ἢ τοὺς ὠχριῶντας. — Πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ὅτι, πολλῶν ἀδόξων ἀνδριάντας ἐχόντων¹⁶⁹, ὁ Κάτων οὐκ ἔχει· Μᾶλλον, ἔφη¹⁷⁰, βούλομαι ζητεῖσθαι¹⁷¹ διὰ τί μου ἀνδρίας οὐ κεῖται, ἢ διὰ τί κεῖται¹⁷². — Ὁ σοφὸς τὰς συμφορὰς ῥᾶον τῶν ἄλλων οἶσει. — Πηγὴ καὶ ῥίξα καλοὶ κἀγαθίαι, τὸ νομίμου τυχεῖν¹⁷³ παιδείας¹⁷⁴. — Μόνος ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾶ¹⁷⁵ καὶ ὁ χρόνος τ' ἄλλα ἀφαιρῶν, τῷ γῆρα προσίθῃσι τὴν ἐπιστήμην. — Αἰσχρὸν ποιήσας, καὶ τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδῆσεις. — Τὸ τοῖς πολλοῖς¹⁷⁶ ἀρέσκειν¹⁷⁷, τοῖς σοφοῖς ἐστὶν ἀπαρέσκειν. — Τὸ ψεύδεσθαι¹⁷⁸ δούλοπρεπές¹⁷⁹, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις μισεῖσθαι¹⁸⁰ ἄξιον, καὶ οὐδὲ μετρίοις¹⁸¹ δούλοις συγγνωστόν. — Μέγα τεκμήριον εὐφυίας καὶ ἀρετῆς τὸ εὐλαβεῖσθαι τὴν ἀδοξίαν. — Μέγα¹⁸² τὸ εὐτελὲς καὶ αὐταρκές¹⁸³, ὅτι τῆς ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῆς φροντίδος¹⁸⁴ ἀπαλλάττει τῶν περιττῶν. — Φιλαύτου ἀνδρὸς οὐ φιλοκάλου¹⁸⁵, παντός¹⁸⁶ ἀεὶ βέλτιστον ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι. — Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις¹⁸⁷ ἔπεται κατ' ἀνάγκην σκιά· τοῖς δὲ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος. — Τὸ ἐσθίειν πολλὰ τοὺς μὲν λογισμοὺς ἐξαιρεῖ, καὶ τὰς ψυχὰς ποιεῖται βραδυτέρας, ὀργῆς δὲ καὶ σκληρότητος ἐμπίπλησιν. — Ἐμπειδοκλῆς¹⁸⁸ τὴν τῶν Ἀκραγαντίνων¹⁸⁹ τρυφὴν ἰδὼν ἔλεγεν, Ἀκραγαντῖνοι τρυφῶσι μὲν ὡς αὖριον ἀποθανούμενοι¹⁹⁰, οἰκίας δὲ κατασκευάζονται¹⁹¹ ὡς πάντα τὸν χρόνον¹⁹² βιωσόμενοι. — Μηδέποτε ἐπὶ μῆδενός¹⁹³ εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα¹⁹⁴ αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα¹⁹⁵. τὸ παιδίον ἀπέθανεν· ἀπεδόθη· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη· οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη. — Οὐ μεθυσθήσῃ, εἰ τοὺς μεθύοντας ἴδῃς οἷα κοινοῦσι. — Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα μὴδὲ τούτων δοκῇς ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. — Γινώθι¹⁹⁶ σαυτὸν· μὴ πολλὰ λάλει· τὸν τετελευτηκότα μακάριζε· τοὺς πρεσβυτέρους σέβου· ἢ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ¹⁹⁷, θυμοῦ¹⁹⁸ κράτει· ἀδικούμενος διαλλάσσου, ὑβρίζόμενος δὲ μὴ τιμωροῦ. — Φί-

¹⁶⁰) Κ. § 356. ¹⁶¹) Αναβρῶναι. ¹⁶²) Δὲν εἶναι πρὸς βλάβην μου αὐτὸ ἔπου ἐπαθε. ¹⁶³) Νά μὴν ὑψηλοφρονῶμεν. ¹⁶⁴) Ἀντὶ ἀναλίσκει. ¹⁶⁵) Ἐκεῖνου ὅστις εἶναι πλούσιος. ¹⁶⁶) Φιλόσοφος· Ῥωμαῖος. ¹⁶⁷) Ὁ Κάτων ἔφη πρὸς τοὺς θ. ¹⁶⁸) Ἀντὶ ἀνηγέρθη. ¹⁶⁹) Κ. § 347. δ'. ¹⁷⁰) Εἰς τὸν ὄχλον. ¹⁷¹) Διηλ. μὴ λίαν κακοῦς. ¹⁷²) Ἦπεν. πρᾶγμα ἐστίν. ¹⁷³) Ἀντὶ· ἡ εὐτελεια καὶ αὐτάρκεια. ¹⁷⁴) Κ. § 347, δ'. ¹⁷⁵) Ἦπεν. ἔργον ἐστίν. ¹⁷⁶) Ἦπεν. ἀνθρώπου. ¹⁷⁷) Κ. § 340. ¹⁷⁸) Σικελικὸς Πυθαγορικὸς φιλόσοφος. ¹⁷⁹) Ἀκράγας, πόλις τῆς Σικελίας. ¹⁸⁰) Αποθνήσκω. ¹⁸¹) Νίσσον· κατασκευάζουσα καὶ τὸν αὐτοῦ τῶν. ¹⁸²) Διωνύσιος. ¹⁸³) Πράγματι. ¹⁸⁴) Ἀπόλλουμ. ¹⁸⁵) Ἀποδίδωμι. ¹⁸⁶) Γινώσκω. ¹⁸⁷) Ἡ γενική διὰ τὴν πρό. ¹⁸⁸) Κ. § 347, ε'.

λων παρσντων καὶ ἀπόντων μέμνησο. — Δεδοίκασιν αἱ μέλισσαι τὸν ὄμβρον, τοῦ δὲ κρύους ὀλιγωροῦσι. — Τοὺς κηρήνας αἱ μέλισσαι τὸ μέλι ὑφαιροῦντας τοῖς κέντροις ἀποκτείνουσιν. — Ἀγάπα τὸν πλησίον νόμῳ¹⁸⁹ πείθου θεοὺς σέβου γονεῖς αἰδοῦ ἄρχε σεαυτοῦ πρόνοιαν τίμα κακίας ἀπέχου χρόνου φείδου δὲ τὸ μέλλον σοφοῖς χρῶ. — Λαβὼν ἀπόδος¹⁹⁰, τὸ συμφέρον θηρῶ ἐπὶ ῥώμῃ¹⁹⁰ μὴ καυχῶ κακοῖς μὴ προσομίλει ἀνδράσιν, ἀλλ' αἶ τῶν ἀγαθῶν ἔχου¹⁹¹ θεοὺς δεῖδεθι¹⁹² ἐπιόρκον μὴ ἐπόμενυθι. — Τὸ μὲν σῶμα τεθνήσκειται, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναπτᾶσα, οἰχίησεται ἀθάνατος καὶ ἀγήρως. — Σωκράτης ἔλεγε, τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους ζῆν¹⁹³ ἵνα ἐσθίωσιν, αὐτὸν δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῇ. — Ὁ αὐτὸς ἡξίου τοὺς νέους συνεχῶς κατοπτρίζεσθαι¹⁹⁴, ἵν', εἰ μὲν καλοὶ εἴεν¹⁹⁵, ἄξιοι γίγνοιεντο· εἰ δὲ αἰσχροὶ, παιδεῖα¹⁹⁶ τὴν δυσειδίαν ἐπικαλύπτοιεν. — Σόλων¹⁹⁷ ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα ἐν τῇ πόλει, εἶπεν, εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῖεν οἱ μὴ ἀδικούμενοι τοῖς ἀδικουμένοις¹⁹⁸. — Δεῖ ἡμᾶς πολιτεῦεσθαι ὡς αὔριον ἀποθανομένους, οὐχὶ ὅς ᾤε βιωσόμενους. — Αἰσχροῦς πράττων αἰσχύνοῦ οὐκ αἰσχροῦς ἀκούων¹⁹⁹. Τὸ μὲν γὰρ σοῦ, τὸ δὲ τῶν ἄλλων κακίαν ἐλέγχει. — Εὐκλείδης²⁰⁰ ὁ Σωκρατικὸς²⁰¹, ἀκούσας τοῦ ἀδελφοῦ λέγοντος· ἀπολομένην, εἰ μὴ σε τιμωρησαίμην²⁰², Ἐγὼ δὲ, εἶπεν, εἰ μὴ σε φιλεῖν ἡμᾶς πείσασιμι²⁰³. — Εἴ τις τὸν τῆς εὐκλείας ἔωτα ἐκθάλλοι²⁰⁴ ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἐπὶ ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο²⁰⁵, ἡ τίς ἂν τι λαμπρὸν ἐργάσεσθαι ἐπιθυμήσειε; — Τὰ χρήματα τοῖς πλουτοῖς ἡ τύχη οὐ δεδῶρηται, ἀλλὰ δεδάνεικε. — Μάλιστα ἂν εὐδοκίμοις²⁰⁶, εἰ φαίνοιο²⁰⁷ ταῦτα μὴ πράττων, ἀ τοῖς ἄλλοις ἂν²⁰⁸ πράττουσιν²⁰⁹ ἐπιτιμῆς. — Διογένης ἰδὼν τοῖς τὴν ἀφύα, παρὰ τὸν σκοπὸν ἐκάθισεν, εἰπὼν²¹⁰, ἵνα μὴ πληγῶ. — Χίλων, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, προσέταττε γλώττης κρατεῖν²¹¹, μὴ κακολογεῖν τοὺς πλησίον²¹², γῆρας τιμᾶν, ζημίαν αἰρεῖσθαι μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχροῦ, ἀτυχοῦντι²¹³ μὴ ἐπιγελεᾶν, νόμοις πείθεσθαι. — Τὸν βουλόμενον ἀσφαλῶς ἄρχεῖν χρὴ τοῖς μὲν φίλοις μεταδιδόναι παρρησίας δικαίας, τοὺς δὲ ἀρχομένους κατὰ δύναμιν μὴ περιορᾶν ἀδικουμένους. — Σχολαστικὸς νοσοῦντα ἐπισκεπτόμενος, ἡρώτα περὶ τῆς υἱείας· ὁ δὲ οὐκ ἠδύνατο ἀποκριθῆναι. Ὁργισθεὶς οὖν, Ἐλπίζω, ἔφη, κάμει²¹⁴ νοσήσειν, καὶ ἐλθόντι σοί²¹⁵, μὴ ἀποκρινεῖσθαι. — Οἱ ποιηταὶ τοιούτους λόγους περὶ τῶν θεῶν εἰρήκασιν, οὓς οὐδεὶς ἂν περὶ τῶν ἐχθρῶν τολμήσειε λέγειν. — Τῷ αὐτῷ

¹⁸⁹) Κ. § 346 β'. ¹⁹⁰) Κ. § 458, β'. 4. ¹⁹¹) ἔχουαι Α. Σ. ¹⁹²) Δεῖω. Κ. § 160, εἴσαι. ¹⁹³) Κ. § 360, δ. ¹⁹⁴) Ὁ Νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων. ¹⁹⁵) Κ. § 240, γ'. καὶ § 446. ¹⁹⁶) Αἰσχρολογούμενος, ὀβριζόμενος. ¹⁹⁷) Φιλόσοφος ἐκ Μεγάρων. ¹⁹⁸) Μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. ¹⁹⁹) Ἐκφράζουσιν εὐχὴν, εἶθε νὰ γαθῶ. ²⁰⁰) Κ. § 403, δ. ²⁰¹) Κ. § 404, γ'. ²⁰²) Ὁ ἄνθρωπος ἀποδίδεται εἰς τὸ ἐπιτιμῆς. ²⁰³) Κ. § 346, δ. ²⁰⁴) δηλ. κάθημαι ἐνθάδε. ²⁰⁵) Τοὺς ἔλλους Α. Σ. ²⁰⁶) Κ. § 346, β'. σημ. ²⁰⁷) Καὶ ἐπὶ, 12. 12.

φυσήματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἂν καὶ μεῖζον ποιήσειας ἐν βραχεῖ, τὸ δὲ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας. — Τὸ μὲν ἐγκαλέσαι καὶ ἐπιτιμῆσαι βράδιον τὸ δὲ, ὅπως τὰ παρόντα²⁰⁸ βελτίω γίνεται συμβουλευσαι, τοῦτο φρονήσεως δεῖται. — Θεὸν μὲν νοῆσαι χαλεπὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἀσώματον σώματι σημανθῆναι οὐκ ἔχει²⁰⁹. — Καὶ ζῶν ὁ παῦλος καὶ θανὼν κολάζεται. — Διογένης ἐρωτηθεὶς, Ποδαπός²¹⁰ εἶη κύων²¹¹, Πεινῶν μὲν, ἔφη Μελλιτταῖος²¹², χορτασθεὶς δὲ, Μολοσσός²¹³.

Β'. ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ἐκ τῶν ἀστείων τοῦ Ἱεροκλέους.

Ἱεροκλῆς, διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα μ. Χ. ἔγραψε ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ, ΥΠΟΜΝΗΜΑ εἰς τὰ χρυσὰ ἔπη τοῦ Πυθαγόρου καὶ ΑΣΤΕΙΑ.

Σχολαστικός²¹⁴ θέλων εἰδέναι²¹⁵, εἰ πρέπει²¹⁶ αὐτῷ κοιμᾶσθαι²¹⁷, καμυῖνας²¹⁸ ἐσωπτερκετο²¹⁹.

Σχολαστικός οἰκίαν πωλῶν, λθὼν ἀπ' αὐτῆς εἰς δεῖγμα²²⁰ περιέφερε.

Σχολαστικῶ ἔμπορος εἶπεν, ὅτι ὁ ποταμός ἤλασε²²¹ τὸν ἄγρον σου· κάκεινος ἔφη· καὶ τί λέγω²²²;

Σχολαστικός μαθὼν, ὅτι ὁ κόραξ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη ζῇ, ἀγοράσας κόρακα, εἰς ἀπόπειραν²²³ ἔτρεφε²²⁴.

Σχολαστικός ἱατρῷ συναντήσας, Συγχώρησόν μοι, εἶπε, καὶ μὴ με μέμψῃ, ὅτι οὐκ ἐνόησα.

Σχολαστικός φίλῳ συναντήσας, εἶπε, Καθ' ὕπνον σε ἰδὼν προσηγόρευσα²²⁵, ὁ δὲ²²⁶, σύγγνωθί²²⁷ μοι, ὅτι οὐ προσέσχον.

Σχολαστικός μὴν ἐθέλων συλλαβεῖν²²⁸, συνεχῶς τὰ βιβλία αὐτοῦ τρώγοντα, κρίας δακῶν, ἐναντία²²⁹ ἐκάθισε.

Διδύμων ἀδελφῶν εἰς ἐτελεύτησε· Σχολαστικός οὖν, ἀπαντήσας τῷ ζῶντι, ἡρώτα· Σὺ ἀπέθανες ἢ ὁ ἀδελφός σου;

Σχολαστικός οἰκίαν πριάμενος, καὶ τῆς θυρίδος προκύψας, ἡρώτα τοὺς παριόντας, εἰ πρέπει²³⁰ αὐτῷ ἡ οἰκία.

Σχολαστικός ποταμὸν βουλόμενος περάσαι, ἀνῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον ἐφιππος²³¹ πυθομένου²³² ὅε τινος²³³ τὴν χίτιαν, ἔφη, σπουδάζειν²³⁴.

Σχολαστικός ἰδὼν σρουθία ἐπὶ δένδρου, λάθρα ὑπείσεσθαι²³⁵, ὑψηπλώ-

²⁰⁸) Πράγματα. ²⁰⁹) Δὲν ἔμπορεῖ. ²¹⁰) Ὅποιός τις. ²¹¹) Διότι καθ' ὃ κυνικός φιλόσφορος, ἐλέγετο κύων, καὶ διερτάτο ὡς κύων. ²¹²) Τῆς Μελλίτης (Μάλταις), διότι οἱ κύνες ἐκεῖνοι αἰσι κολακευτικοί. ²¹³) Ἐκ τῆς Μολοσσίας τῆς Ἠπείρου, οἱ μανδρόσκυλοι, κύνες θυμώδεις καὶ υπερήφανοι. ²¹⁴) Δοκησίσοφος, καὶ ἐν γένει μωρός. ²¹⁵) Ἄν τὸν πικρὴν, ἂν ἦναι ἔμπορος· κοιμώμενος. ²¹⁶) Καταμύσας = κλέβας τὰ ὄμματα. ²¹⁷) Ἐκύνταξεν εἰς κάτοπρον. ²¹⁸) Διὰ δεῖγμα, ὡς δεῖγμα. ²¹⁹) Ἐλαύνω = διώκω ἑμπερὸς μου, καὶ ἐδῶ π α ρ α σ ὕ ρ ω. ²²⁰) Δηλ. τί πρέπει νὰ εἰπῶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐκ τῶν τῆς συνηθείας, ὡς π. γ. τὰ ἡμέτερα, ζῶ ἢ εἰς ἑ σ ὅ ας καὶ τὰ τοιαῦτα. ²²¹) Δι' ἀπόπειραν. ²²²) Λύττον. ²²³) Σ' ἔχαιρέτησα καὶ σὲ ὠμίλησα. ²²⁴) Φίλος εἶπε. ²²⁵) Συγγνωσκω. ²²⁶) Ἀντιπρὸς τοῦ. ²²⁷) Ἄν τὸν πικρὴν, ἂν φαίνεται κολὸς εἰς αὐτὴν. ²²⁸) Πυνθάνομαι. ²²⁹) Ὅτι βιάζεται. ²³⁰) Εἰσελθὼν ὑπ' αὐτὴν.

σατο²³¹ τὸν κάλπον, καὶ ἔσειε τὸ δένδρον, ὡς ὑποδεξόμενος²³² τὰ χροῦθια.

Σχολαστικὸς παιδίον ἀπέθανεν· ἰδὼν δὲ πλῆθος λαοῦ συνελθόν²³³,
ἔλεγεν· αἰσγύνομαι εἰς τοσούτον ὄχλον μικρὸν παιδίον προσφέρειν²³⁴.

Σχολαστικὸς κολυμβῆν βουλόμενος, παρὰ μικρὸν ἐπνίγη²³⁵. Ὁμοσε
οὖν μὴ ἀψασθαι ὕδατος²³⁶, ἔαν μὴ πρῶτον μύθῃ κολυμβῆν.

Σχολαστικὸς ἵππον ἐπίπρακτιεν· ἐλθόντος δὲ τινος²³⁷, καὶ μανθάνον-
τος²³⁷ τὸν βόλον²³⁸, εἶπε, Τί τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ τηρεῖς; Ἰδεὼς ὡς τρώγει
καὶ περιπατεῖ.

Σχολαστικὸς ἵππον πιπράσκοντος²³⁹, ἠρώτησέ τις εἰ πρωτόβολός ἐστι²³⁹.
τοῦ δὲ σφάκτος²⁴⁰ δευτερόβολον εἶναι, ἔφη, πῶς οἶδας; ὁ δὲ εἶπεν, ἄπα
γὰρ ἔβαλεν²⁴⁰ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου.

Σχολαστικὸς εἰς χειμῶνα ναυαγῶν, καὶ τῶν συμπλεόντων ἐκάστου πε-
ριπλεκόμενον²⁴¹ σκευὸς²⁴² πρὸς τὸ σωθῆναι²⁴³, ἐκείνος μίαν τῶν ἀγκυρῶν
περιεπλέξατο.

Σχολαστικὸς σχολαστικῶ συναντήσας, εἶπεν, Ἐμαθον ὅτι ἀπέθανες·
κάκεινός²⁴⁴. Ἄλλ', ὁρᾷς με ἔτι, ἔφη, ζῶντα· καὶ ὁ σχολαστικὸς²⁴⁵, καὶ
μὴν²⁴⁶ ὁ εἰπὼν²⁴⁷ μοι πολλῶ²⁴⁸ σου ἀξιοπιστότερος ὑπάρχει.

Σχολαστικὸς θέλων τὸν ἵππον αὐτοῦ διδάξαι μὴ τρώγειν πολλὰ, οὐ
παρεβάλεν²⁴⁹ αὐτῷ τροφάς. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἵππου²⁴⁹ τῷ λιμῶ²⁵⁰, ἔλε-
γε· μέγα ἐξημιώθην! ὅτε γὰρ ἔμαθε μὴ τρώγειν, τότε ἀπέθανε.

Σχολαστικὸς υἱὸς ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς πόλεμον ἐκπεμπόμενος, ὑπέ-
σχετο ἐνός τῶν ἐχθρῶν κεφαλὴν ἀγαγεῖν²⁵¹. Ὁ δὲ²⁵² ἔφη· εὐχομαι καὶ
χωρὶς κεφαλῆς σε ἐλθόντα, μόνον ὕγιη ὄντα ἰδεῖν²⁵³, καὶ εὐφρανθῆναι.

Σχολαστικὸς κατ' ὄναρ ἰδὼν ἦλον πεπατημέναι, καὶ δόξας²⁵⁴ ἀλγεῖν,
τὸν πόδα περιεδήσατο. Ἄλλος δὲ μαθὼν τὴν αἰτίαν, ἔφη· διὰ τί γὰρ²⁵⁵
ἀνυπόδκτος κοιμήσῃ;

Σχολαστικὸς ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῶ²⁵⁶ ἐξιών, ἠρώτα πιεῖν²⁵⁷ ὕδωρ, εἰ κα-
λὸν²⁵⁸, ἐν τῷ αὐτῷ φρέατι. Τῶν δὲ²⁵⁹ φησάντων²⁶⁰, ὅτι καλόν²⁵⁹, καὶ
γὰρ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἔπινον· Καὶ πηλίκους²⁶⁰, ἔφη, εἶχον τρα-
χέλους, ὅτι²⁶¹ εἰς τοσούτον βάθος πίνειν ἠδύναντο!

Σχολαστικὸς ἀμνιαίαν²⁶² ἔχων, ἐσπράγισεν αὐτήν. Τοῦ δὲ δούλου κά-
τωθεν τρήσαντος²⁶³, καὶ τὸν οἶνον αἵροντος²⁶⁴, ἐθαύμαζεν, ὅτι τῶν ση-

²³¹) Ἠπλώσεν ὑπ' αὐτὸν τὸν κ. αὐτοῦ. ²³²) Κ. § 411, σ'. ²³³) Εἰς τὴν οἰκίαν μου.
²³⁴) Νὰ φέρω ἔξω, νὰ παρουσιάσω. ²³⁵) Παρ' ὀλίγον ἔπν. = ὀλίγον ἐλειψε νὰ πνίγῃ.
²³⁶) Νὰ μὴ ἐγγίσῃ ὕδωρ, νὰ μὴ ἐμβῇ εἰς αὐτό. ²³⁷) Ἐξετάζοντας. ²³⁸) Τὸ πέσι-
μον τῶν ὀδόντων του (Ἰδε Α. Σ. Βόλος 3). ²³⁹) Ἀν' ἔρεψε τοὺς πρῶτους ὀδόντας του.
²⁴⁰) Βάλλω = ῥίπτω. ²⁴¹) Ἐναγκαλιζόμενον. ²⁴²) Ἀπὸ ἑν σκευὸς τοῦ πλοίου.
²⁴³) Διὰ τὴν σωθῆναι. ²⁴⁴) Καὶ ἐκείνος. ²⁴⁵) Ὑπὸν ἀπεκρίθη. ²⁴⁶) Ἄλλ' ὅμως.
²⁴⁷) Ὅτι ἀπέθανες. ²⁴⁸) Κατὰ πολὺ. ²⁴⁹) Ἐβαλε παρ' αὐτῷ, τῷ ἔδασε. ²⁵⁰) Κ. § 361, ε.
²⁵¹) Ἄγω. ²⁵²) Πατήρ. ²⁵³) Ἰδεῖν σε ἐλθόντα, ὄντα. ²⁵⁴) Νομίσας. ²⁵⁵) Αἰτιολογικῶς
καὶ ἄλλῃ. λόγου· Δίκαια πέπονθας· διατί γὰρ κτλ. ²⁵⁶) Ὅχι· ἐξελθὼν εἰς τὸν ἀγρὸν
σου, ἀλλ' ἐξελθὼν νὰ περιέλθῃ ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ του, διότι ἦ ἐν μετὰ δόξα
σημαίνει ὅχι τὴν εἰς τόπον, ἀλλὰ τὴν ἐντὸς τόπου κίνησιν. ²⁵⁷) Δηλ. ἠρώτα εἰ κα-
λὸν τὸν ὕδωρ πρὸς τὸ πιεῖν. ²⁵⁸) Ἐστὶ. ²⁵⁹) Ὑπηρετῶν. ²⁶⁰) Πόσον μακροῦς.
²⁶¹) Διότι. ²⁶²) Εἰδὸς οἴνου. ²⁶³) Τιτράω καὶ Τιτρημι καὶ Τιτράνω = τρυπήσαντες
τὸ ἀγγεῖον τοῦ οἴνου. ²⁶⁴) Αἶρω = παίρνω Α. Σ. 4).

μάντρων²⁶⁵ σώων ὄντων²⁶⁶, ὁ οἶνος ἤλαττοῦτο. "Ετερος εἶπεν· δὴ μὴ κά-
τωθεν ἀφῆρέθη. Ὁ δὲ, Ἀμαθέστατε, εἶπεν, οὐ τὸ κάτωθεν λείπει, ἀλλὰ
τὸ ἄνωθεν μέρος²⁶⁶.

Σχολαστικὸς καὶ φαλακρὸς καὶ κουρεὺς συνοδεύοντες²⁶⁷, συνέθεντο²⁶⁸
πρὸς²⁶⁹ τέσσαρας ὥρας ἕκαστος²⁷⁰ φυλάττει. Ἐλαχεν οὖν πρῶτον τῷ κου-
ρεῖ²⁷¹. ὁ δὲ μετεωριζόμενος²⁷², τὸν σχολαστικὸν κοιμώμενον ἐξύρισε,
καὶ τῶν ὥρων πληρωθεισῶν²⁷³, διύπνισεν²⁷⁴. Ὁ δὲ²⁷⁵, κνηθόμενος ἀφ' ὕ-
πνου²⁷⁶ τὴν κεφαλὴν, καὶ εὐρὼν αὐτὴν ψιλήν²⁷⁷, ἔφη· μέγα κάθαρμα²⁷⁸ ὁ
κουρεὺς! πλανηθεὶς²⁷⁹ γάρ, ἀντὶ ἐμοῦ τὸν φαλακρὸν διύπνισε.

Σχολαστικῷ φίλος ἔγραψεν ἐν Ἑλλάδι ὄντι²⁸⁰, βιβλία αὐτῷ ἀγορά-
σαι. Ὁ δὲ ἀμελήσας, ὡς μετὰ χρόνον τῷ φίλῳ συνήντησεν, εἶπε· τὴν
ἐπιστολὴν, ἣν περὶ βιβλίων ἐπέστειλές μοι²⁸¹, οὐκ ἐκομισάμην²⁸².

Σχολαστικῷ ἀποδημούντι²⁸³ φίλος αὐτοῦ ἔλεγεν· Ἀξιώ σε δύο παῖδας
ἀγοράσαι²⁸⁴ μοι πεντεκαίδεκα ἐτῶν· ὁ δὲ εἶπεν· Ἐὰν τοιούτους μὴ εὐ-
ρω, ἀγοράσω σοι ἕνα τριάκοντα ἐτῶν.

Σχολαστικὸς βιβλίον αὐτοῦ ἐπιζητῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ μὴ εὐ-
ρίσκων, ὡς κατὰ τύχην θρίδακας ἤσθιεν, ἐπιστραφεὶς ἐπὶ τινος γωνίας
εἶδε κείμενον τὸ βιβλίον. Ὅσπερον δὲ φίλῳ ἀπκνήττας ὀδυρομένῳ ὡς
τὴν στολὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἀπολέσαντι, Μὴ δυσφύρει, ἔφη, ἀλλὰ,
θρίδακας ἀγοράσας καὶ ἐσθίων αὐτάς πρὸς τὴν γωνίαν ἐπιστραφεὶς πρό-
σχες καὶ εὐρήσεις αὐτά.

Σχολαστικῷ τις ἀπκνήττας εἶπεν· Ὅν ἐπώλησάς μοι δοῦλον ἀπέ-
θανε· Μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, παρ' ἐμοὶ ὅτε ἦν οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησε.

Σχολαστικὸς ἐπὶ δεῖπνον κληθεὶς οὐκ ἤσθιεν· ἐρωτήσαντος δὲ τινος
τῶν κεκλημένων διὰ τί οὐκ ἐσθίει, ἔφη, Ἵνα μὴ τοῦ φαγεῖν ἕνεκα ὀδῶ
παρεῖναι.

Σχολαστικὸς κλεψιμαῖα ἱμάτια πριάμενος, Ἵνα μὴ γνωσθῶσιν, ἐπίσ-
σωπεν αὐτά.

Σχολαστικὸς ἐν γάμοις ἐστιαθεὶς, εἴτα ἀναχωρῶν, Εὐχομαι, εἶπεν,
εὐτυχῶς καὶ ῥεῖ ταῦτα ὑμᾶς ποιεῖν²⁸⁵.

Σχολαστικὸς ἐπὶ ὄρχηματι ὦδεν· ἐπεὶ δὲ ἀτονίσασαι αἱ ἡμίονοι οὐκ
ἠδύναντο βαδίζειν, ὑπέλυσεν αὐτάς ὁ ἡνίοχος, Ἵνα μικρὸν ἀνυλῶσιν.
Λυθεῖσαι οὖν ἐφυγον· καὶ ὁ σχολαστικὸς πρὸς τὸν ἡνίοχον, Κάθαρμα,
εἶπεν, ὅρας ὅτι αἱ ἡμίονοι τρέχουσι, τὸ δὲ ὄρχημά ἐστιν αἷτιον, τὸ δρα-
μεῖν μὴ δυνάμενον.

²⁶⁵) Αἱ σφαργίδες. ²⁶⁶) Τοῦ οἴνου. ²⁶⁷) Ὁμοῦ δεδυνότες. ²⁶⁸) Ἐσυμφώνησαν. ²⁶⁹) Ἀντὶ
ἐν. ²⁷⁰) Εἰς ὀνομαστικὴν διότι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι τὸ ἴδιον μὲ
τὸ τοῦ ῥήματος. ²⁷¹) Ὁ λαχνὸς ἔπεσεν εἰς τὸν κουρεῖα νὰ φυλάξῃ. ²⁷²) Ἀστειζόμενος
ἐκ γωρατεύου (κοιν.), μετεωριστῆς. ²⁷³) Ὅταν ἐπληρώθησαν ἡ ἀπέραςαν αἱ τέσσα-
ρες ὥραι. ²⁷⁴) Ἐξύπνισεν τὸν σχολαστικόν. ²⁷⁵) Σχολαστικός. ²⁷⁶) Ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐνφ
ἔξω. ²⁷⁷) Γυμνὴν τριχῶν. ²⁷⁸) Ἵδακας, Ἀχρεῖας. ²⁷⁹) Ἀπατηθεὶς. ²⁸⁰) Διότι τότε
ἐν Ἑλλάδι κυρίως εὐρίσκοντο βιβλία. ²⁸¹) Ἐπεμψας. Ἐπὶ ἐπιστολῶν μόνον.
²⁸²) Ἐλαῖα (τὴν σταλίσαν ἐπιστολὴν). ²⁸³) Οἶον τὸ παρ' ἡμῖν, Καὶ τοῦ χρόνου.

Γ'. ΣΤΟΒΑΙΟΥ.

Ἰωάννης Στοβαῖος, ἀπὸ τοῦς Στόβου τῆς Μακεδονίας, ἀκμάσας περὶ τὴν 8'. ἐκασταστηρίδα μ. Υ., συνέλεξε ΓΝΩΜΗΡΑ ἀπὸ ἀρχαίους συγγραφῆς τε καὶ ποιητάς. ὡς βιβλία τῆς συλλογῆς ταύτης σῴζονται.

ΓΝΩΜΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ.

ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ¹ ἐρωτηθεὶς, « Τί μέγιστον² ἐν ἐλαχίστῳ; » εἶπε· φρένες ἀγαθαὶ ἐν σώματι ἀνθρώπου.

Πυνθανομένου³ τινός, Πῶς ἂν τις ἑαυτοῦ⁴ γένοιτο; Εἰ ὑπὲρ ὧν⁵ ἐπατιμῶ⁶ τοῖς ἄλλοις, ἔφη, καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῶ⁷ μάλιστα.

Δημοσθένης⁸ ἔλεγεν, ὡς, πολλάκις ἐπιόν⁹ αὐτῷ εὐχασθαι τοὺς πονηροὺς ἀπολέσθαι¹⁰, φοβοῖτο, μὴ ἔρρημον ἄρδην¹¹ ἐκ τῆς εὐχῆς¹² ποιήσῃ τὴν πόλιν.

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης¹³, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, « Τί ἐστὶ πολέμιον ἀνθρώποις; » « Αὐτοί, ἔφη¹⁴, ἑαυτοί. »

Ἀντισθένης¹⁵ ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς, « Τί¹⁶ δὴ ποτε¹⁷ οὐχ οἱ πλούσιοι πρὸς τοὺς σοφοὺς ἀπίσιν¹⁸, ἀλλ' ἀνάπαλιν; » εἶπεν· « Ὅτι¹⁹ οἱ μὲν σοφοὶ ἴσασιν²⁰, ὧν²¹ ἐστὶν αὐτοῖς χρεία πρὸς τὸν βίον, οἱ δὲ²² οὐκ ἴσασιν, ἐπεὶ μᾶλλον σοφίας²³ ἢ χρημάτων ἐπεμελοῦντο²⁴. »

Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, πολλὰ τῶν φίλων αὐτῷ²⁵ πεμπόντων²⁶, ἐπειδὴ μὴδὲν δεχόμενος, ἐπὶ τούτῳ²⁷ παρὰ τῆς Ξανθίππης²⁸ εὐθύνετο²⁹, ἔφη· « Ἄν τὰ διδόμενα πάντα ἐτόλμω³⁰ λαμβάνωμεν, οὐδ' αἰτοῦντες τοὺς διδόντας ἐξομεν³¹. »

Θεόκριτος³² ἐρωτηθεὶς ποῖα τῶν θηρίων ἐστὶ χαλεπώτατα; εἶπεν· « Ἐν μὲν ὄρεσιν³³ ἄρκται καὶ λέοντες· ἐν δὲ ταῖς πόλεσι τελῶναι καὶ συκοφάνται. »

Ἐφη τις τὸν Διογένην³⁴ ἀνόητον εἶναι³⁵. ὁ δὲ³⁶ α' Ἀνόητος μὲν οὐκ εἰμί, ἔφη· τὸν δ' αὐτὸν ὑμῖν νουν οὐκ ἔχω³⁷. »

¹) Τύραννος τῆς Κορίνθου, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν. ²) Τί πρῶγμα, μέγιστον πάντων ὃν χωρεῖ ἐν ἄλλῳ πράγματι. ³) Γενικὴ ἀπόλυτος, χρόνος σημαντικῇ. ⁴) Κύριος ἑαυτοῦ.

⁵) Ἐπιτιμῶ ἑαυτῷ ὑπὲρ ἐκείνων, ὑπὲρ ὧν. ⁶) Ὁ μέγας τῶν Ἀθηναίων ρήτωρ.

⁷) Ἐπειμι. Ἡ ἀπόλυτος δυναστική διὰ τὸ τριτοπρόσωπον. Ἐν ᾧ τῷ ἔρχεται ὄρεσι. ⁸) Τελικὸν ἀπαρέμμετον ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ εὐχασθαι, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ Ἐπιόν. ⁹) Εὐκατική, διότι ἀναφέρεται εἰς παρῳχημένον χρόνον. ¹⁰) Ἐντελῶς. ¹¹) Διὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἐξ αἰτίας αὐτῆς. ¹²) Φιλόσοφος. ¹³) Εἰς πολέμους. ¹⁴) Κυνικός φιλόσοφος. ¹⁵) Διατί. ¹⁶) Τάχα. ¹⁷) Ἄπειμι. ¹⁸) Διότι. ¹⁹) Οἷδα. ²⁰) Ἐκεῖνα ὧν.

²¹) Πλούσιοι. ²²) Οἱ σοφοί. ²³) Ἡ γενικὴ συντακτικὴ τοῦ Ἐπεμελοῦμαι. ²⁴) Πεμπόντων αὐτῷ. ²⁵) Γενικὴ ἀπόλυτος. ²⁶) Δι' αὐτὸ, ὅτι δὲν ἐδέχετο. ²⁷) Ἡ γυνὴ τοῦ Σωκράτους. ²⁸) Ἐπεπλήττετο. ²⁹) Ἀμέσως, προθύμως. ³⁰) Αἰτοῦντες οὐχ ἐξομεν τοὺς διδόντας· ὅταν ζητῶμεν δὲν θέλωμεν ἔχει τίς νὰ μᾶς δώσῃ. ³¹) Σοφιστὴς ἐκ τῆς Χίου, σύγχρονος τοῦ Ἀλεξάνδρου. ³²) Χαλεπώτατα θηρία εἶναι. ³³) Ἐποκείμενον τοῦ εἶναι. ³⁴) Εἰδικὸν ἀπαρέμμετον. ³⁵) Διογένης. ³⁶) Οὐκ ἔχω δὲ τὸν αὐτὸν νουν μὲ σε, ὅν ὅποιον σε εἶχε.

Δημοσθένης πρὸς κλέπτην εἰπόντα, «Ὁὐκ ᾔδειν ὅτι σὸν ἐσιν,» «Ὁὐκ δέ, ἔφη, σὸν οὐκ ἔστιν, ᾔδεις.»

Διογένης³⁸ πωλούμενος³⁹ ἐν Κορίνθῳ, ἐρομένου⁴⁰ τοῦ κήρυκος⁴¹, «Τί ἐπίστασαι;» «Ἀνθρώπων, ἔφη, ἄρχειν⁴².» καὶ ὁ κήρυξ γελάσας, «Μέγα, εἶπεν, ἐπιτήδευμα πωλῶν⁴³· εἰ τις⁴⁴ θέλει πρᾶσθαι κύριον.»

Ἀρίστιππος, ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος⁴⁵, παρεκελεύετο τοῖς νέοις τοιαῦτα ἐφόδια⁴⁶ κτᾶσθαι, ὅτινα αὐταῖς ἐνναυαγήσασιν⁴⁷ συγκολυμβήσῃ.

Ἀντισθένης⁴⁸, «Ἀφρετώτερον, φησὶν, εἰς κόρακας ἐμπεσεῖν⁴⁹, ἢ εἰς κόλακας.» Οἱ μὲν γὰρ ἀποθανόντος τὸ σῶμα⁵⁰, οἱ δὲ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται.

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, θεασάμενός τινα ὁρμαγωγὸν ἀφύη, μέγα⁵¹ βοῶντα, ἔφη· «Ἄλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστὶ· τὸ δὲ εὖ⁵² μέγα.»

Θεόκριτος⁵³ γραμματοδιδασκάλῳ φαύλως ἀναγινώσκοντι προσελθὼν, εἶπε· «Διὰ τί γεωμετρεῖς⁵⁴ οὐ διδάσκεις;» Τοῦ δ' εἰπόντος⁵⁵, ὅτι οὐκ οἶδα· «Καὶ τί⁵⁶ τοῦτ', εἶπεν; οὐδὲ γὰρ ἀναγινώσκεις⁵⁷.»

Σωκράτης, ἰδὼν μεϊράκιον⁵⁸ πλούσιον καὶ ἀπαλδευτον, «Ἰδοῦ, ἔφη, χρυστὸν ἀνδράποδον.»

Θεόκριτος τοὺς πολλοὺς⁵⁹ τῶν πλουσίων ἔλεγεν ἐν τρόπους εἶναι, ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων⁶⁰.

Διογένης ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους «μὲν⁶¹ πρὸς τὸ ζῆν⁶² πορῆσθαι⁶³, τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν οὐ πορῆσθαι.

Ἀριστοτέλης⁶⁴ τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους⁶⁵ δεικνύναι, «δμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς διὰ λύγνου τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις⁶⁶ δεικνύναι.»

Πυθαγόρας⁶⁷ ἐρωτηθεὶς, «Πῶς ἂν οἰνόφυλος⁶⁸ τοῦ μεθύειν⁶⁹ παύσαιο;» «Βί· συνεχῶς, ἔφη, θεωροῖη τὰ ὑπ' αὐτοῦ πρᾶσσόμενα.»

Βίων⁷⁰ ἐρωτηθεὶς, «Τί ἐσιν ἄνοια;» εἶπε, «Προκοπῆς ἐμπόδιον⁷¹.»

Σωκράτης πρὸς τὸν πωλόμενον⁷², «Τίς πλουσιώτατος⁷³;» «Ὁ ἐλαχίστοις⁷⁴ ἀρχοῦμενος⁷⁵ αὐτάρκεια⁷⁶ γὰρ φύσει ἐστὶ πλοῦτος.»

31) Οἶδα. 32) Ὁ κυνικός φιλόσοφος. 33) Ὡς δοῦλος. 34) Ἐρομαι, ἄρχ. ἐρωτῶ. Γεν. ἀπόλυτος. 35) Ὁ κήρυξ ὅστις ἔμελλε νὰ τὸν πωλήσῃ. 36) Ἐπίσταμαι ἄρχειν, μετὰ γενική. 37) Ἐρωτῶ εἰ τις. 38) Διαθητής τοῦ Σωκράτους. 39) Κυρίως ὅσα λαμβάνει τις ἐπὶ τῇ ὁδῷ, εἰς τὴν ὁδοπορίαν μεθ' ἑαυτοῦ· ἔδω δὲ μεταφορικῶς, ἀντὶ πλεονεκτημάτων. 40) Συγκολυμβήσῃ ἑαυτοῖς ἐνναυαγήσασιν. Ναυαγήσασιν ἐν τῷ βίῳ, μεταφορικῶς ἀντὶ δυστυχήσασιν. 41) Ἐνικῶς, διότι τὸ πληθυντικὸν ὑποκείμενον εἶναι οὐδέτερον, καὶ τοῦτο δὲ μεταφορικόν, ἀντὶ θέλουσι τοῖς μένειν. 42) Κυνικός φιλόσοφος. 43) Νὰ πείσῃ τις μετὰ κόρακων. 44) Λυμαίνονται. 45) Ἐπιβήματικῶς, ἀντὶ Μεγάλως, μεταβολῶν. 46) Ἐστί. 47) Ὁ Συρακούσιος βουκολικός ποιητής, ἢ ὁ Χίος σοφιστής. 48) Δηλ. τὴν γεωμετρίαν. 49) Τοῦ γραμματοδιδασκάλου, γεν. ἀπὸλ. 50) Ἐνν, ἐστί. Τί βλέπει τοῦτο. 51) Οἶδας. 52) Παιδίον μέχρι τοῦ 16 ἔτους τῆς ἡλικίας. 53) Τοὺς πειρισσώτερος. 54) Διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτὰ ἀπ' αὐτῶν μεταβαίνουν εἰς ἄλλους. 55) Χρήσιμα. 56) Ὄνομα ἀπαρέμματος, εἰς τὸ νὰ ζῶσι. 57) Εἰδικὸν ἀπαρέμψ. ἔφαρτ. ἐκ τοῦ ἔλεγε. 58) Ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἀλεξάνδρου. 59) Ὑποκείμενον τοῦ ποιεῖν. 60) Δοτ. συντακτικὴ τοῦ Ὁμοιον. 61) Ὁ φιλόσοφος. 62) Ἐκ τοῦ οἶνος καὶ φλύου τὸ ἀναθρᾶξιν· ἔκδοτος εἰς τὸν οἶνον, μέθυσος. 63) Ἀπὸ τὸ νὰ μεθύῃ. 64) Ἐκ Βουραβίου, Φιλόσοφος τῆς Κυρηναϊκῆς σχολῆς. 65) Ἦθελε γὰρ εἰπῆ ὅτι πᾶν τὸ ἐμποδίζον τὴν προκοπὴν εἶναι ἄνοια. 66) Πωλόμενος. 67) Τίς ἐστὶν ὁ πάντων ἀνθρώπων πλουσιώτατος. 68) Ἐστὶν ἀπαρέμψ. 69) Εἶπεν. 70) τὰ καὶ ἀσκήταις εἰς ὅσα ἔχει.

Μενέδημος⁷⁷, νεανίσκου τινός εἰπόντος⁷⁸, «Μέγα ἐστὶ⁷⁹ τὸ τυχεῖν⁸⁰ ὧν ἂν τις ἐπιθυμεῖ,» εἶπε, «Πολλῷ μείζον ἐστὶ τὸ μηδὲν ἐπιθυμεῖν, ὧν⁸¹ μὴ δεῖ.»

Πλάτων ἔφη, «τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας⁸² βίου μὴ μακροῦ⁸³, ἀλλὰ λαμπροῦ δεῖσθαι⁸⁴.»

Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέφρωσεν⁸⁵, «Οὐδὲν, ἔφη, διατεθῆναι χεῖρον⁸⁶. ὑπέμνησε γὰρ ἡ νόσος ἡμᾶς⁸⁷ μὴ μέγα φρονεῖν⁸⁸, ὡς θνητοὺς ὄντας.»

Δαρεῖος⁸⁹, ὁ Ξέρξου πατήρ, ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων, ἔλεγεν· «Ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ⁹⁰ γίνεσθαι φρονιμώτερος⁹¹.»

Δάκκινα⁹² γυνή, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει⁹³ γυμνάζοντος, καὶ δυσφοροῦντος⁹⁴ ἐπὶ τούτῳ· «Μὴ λυποῦ, τέκνον, εἶπει κατ' ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ⁹⁵.»

Ἀνάξαρχος⁹⁷ ὁ φυσικός, εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου, ὅτι κρεμῶ σε⁹⁸. «Ἀπείλει ταῦτοις, ἔφη, τοῖς πολλοῖς⁹⁹. ἐμοὶ δὲ οὐδὲν¹⁰⁰ διαφέρει ὑπὲρ γῆς, ἢ κατὰ γῆς σῆπessθαι.»

Διογένης ἤτησέ ποτε Πλάτωνα¹⁰¹, τῶν ἐκ τοῦ κήπου ἰσχύδων¹⁰² τρεῖς· ὧς δ' ἐκεῖνος μέδιμον¹⁰³ ἀπέστειλεν¹⁰⁴, «Οὕτως, ἔφη, καὶ ἀποκρίνη, ἐρωτηθεῖς, μυρία¹⁰⁵.»

Λεωνίδας, ἀκούσας ἐπισκιάζεσθαι¹⁰⁶ τὸν ἥλιον¹⁰⁷ τοῖς Περσῶν ταξέμασι· «Χαρίεν¹⁰⁸, ἔφη, ὅτι καὶ ὑπὸ σκιά μαχοῦμεθα¹⁰⁹.»

Ὅρων Μεγαρέας ὁ Διογένης τὰ μακρὰ τείχη¹¹⁰ ἰστάντας¹¹¹, «Ὡς μοι γῆροί, εἶπε, μὴ τοῦ μεγέθους¹¹² προνοεῖτε τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν στησομένων¹¹³.»

Πλάτων Ἀντισθένης ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μακρολογήσαντος¹¹⁴, «Ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὅτι τοῦ λόγου μέτρον ἐστὶν οὐχ ὁ λέγων, ἀλλ' ὁ ἀκούων;»

*Αἰγί¹¹⁵ ὁ βασιλεὺς ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους¹¹⁶ μὴ ἐρωτᾶν, ὅπόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι; Καὶ ἐρωτῶντός τινος, «Πόσοι εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι;» ἔφη· «Ἰκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν¹¹⁷.»

*Αἰγίσιος¹¹⁸ περὶ ἀνδρίας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεῖς, ποτέρᾳ¹¹⁹ ἂν

⁷⁷) Μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος. ⁷⁸) Γεν. ἀπόλ. ⁷⁹) Μέγα πρᾶγμα. ⁸⁰) Τὸ τυχεῖν, ἀπαρέμφατον ὀνομαζ. ὑποκείμενον τοῦ ἔστι. ⁸¹) Μηδὲν ἐξ ἐκείνων, ἃ μὴ δεῖ. ⁸²) Ὑποκείμενον τοῦ δεῖσθαι. ⁸³) Γενική συντακτικὴ τοῦ δεῖσθαι. ⁸⁴) Δέομαι. ⁸⁵) Ἔγινε καλὰ. ⁸⁶) Δὲν ἐβλάθη. ⁸⁷) Ἀντὶ ἐμέ. ⁸⁸) Νὰ μὴν ὑπερηφανευώμεθα. ⁸⁹) Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. ⁹⁰) Κατ' ἔλθον τὸ διάστημα τῶν δεινῶν. Τοῦτο σημαίνει ἡ Παρά. ⁹¹) Εἰς ὀνομαστικὴν, διότι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρέμφατος ταῦτοπροσωπεῖ μὲ τὸ τοῦ βῆματος ἐξ οὗ ἐξαρτάται. ⁹²) Λακεδαιμονία. ⁹³) Εἰς παρατάξιν μάχης. ⁹⁴) Αὐποροῦμενον. ⁹⁵) Τῆς ἐδικῆς σου συντακτικὴ τοῦ ὑπομνησθήσῃ. ⁹⁶) Ὑπομνησθῶ. ⁹⁷) Φιλόσοφος Ἀθηναῖος. ⁹⁸) Ὡς σε κρεμῶ. ⁹⁹) Εἰς τὸν ὄχλον, εἰς τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους. ¹⁰⁰) Κατ' οὐδὲν. ¹⁰¹) Ἀπὸ τὸν Π. ¹⁰²) Γεν. διακριτ. τὸ τρεῖς. ¹⁰³) Ἰσχύδων. ¹⁰⁴) Δύω. ¹⁰⁵) Δόγια. ¹⁰⁶) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον. ¹⁰⁷) Ὑποκείμενον τοῦ ἐπισκιάζεσθαι. ¹⁰⁸) Εὐχάριστον εἶναι. ¹⁰⁹) Μάχομαι. ¹¹⁰) Τείχη ἐνώνοντα τὴν πόλιν μὲ τὸν λιμένα. ¹¹¹) Ἀνεγείροντας. ¹¹²) Περί τοῦ μεγέθους. ¹¹³) Ἰσθμῷ. Ἀλλὰ τοῦ μεγέθους τῶν ἀνδρῶν τῶν στησομένων ἐπ' αὐτῶν. ¹¹⁴) Γεν. ἀπόλυτος. ¹¹⁵) Βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων. ¹¹⁶) Ὑποκείμενον τοῦ ἐρωτᾶν. ¹¹⁷) Ὡς τε ἀπερύκειν. ¹¹⁸) Βασιλεὺς τῆς Σπάρτης. ¹¹⁹) Ποία τῶν δύο.

κρίττων εἶη; « Μὴ δὲν ¹²⁰ ἀνδρίας ¹²¹ δεησεσθαι ¹²² ἡμᾶς, ἔφη, εἰ δίκαιος πάντες γένοιντο. »

Σωκράτης ἐρωτῆθεις, « Τίνες ¹²³ φιλοχρήματα; » « Οἱ τὰ αἰσχρὰ κέρδη ἐρωμένοι ¹²⁴, εἶπε, καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῶν φίλων ὑπερορῶντες. ¹²⁵ »

Ἀρίστιππος ¹²⁶ ἐρωτῆθεις, « Τί θαυμαστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ; » « Ἀνθρώπος ἐπεικὴς, εἶπε, καὶ μέτριος· ὅτι ἐν πολλοῖς ¹²⁷ ὑπάρχων μοχθηροῖς, οὐ δίστραπται. »

Σιμωνίδης ¹²⁸ ἐρωτῆθεις, « Διὰ τί ἐσχάτου γήρως ¹²⁹ ὦν, φιλάργυρος εἶη; » « Ὅτι ¹³⁰, εἶπε, βουλομένην ἂν ἀποθανῶν τοῖς ἐχθροῖς μᾶλλον ἀπολιπεῖν ¹³¹, ἢ ζῶν δεῖσθαι τῶν φίλων. »

Διογένης, Ἀττικῶν τινος ¹³² ἐγκαλοῦντος ¹³³ αὐτῷ, δι' ἃ τι Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν, παρ' ἐκείνοις οὐ διατρίβει; » « Οὐδὲ γὰρ ὁ ἰατρός, εἶπεν, ὀφείλει ὦν ποιητικὸς ¹³⁴, ἐν τοῖς ὑμναῖοις ¹³⁵ τὴν διατριβὴν ποιεῖται! ¹³⁶ »

Δημοκράτης ¹³⁷, ἰδὼν κλέπτην ὑπὸ τῶν ἐνδὲκα ¹³⁸ ἀπαγόμενον, « Ἀλλίε! εἶπε, τί γὰρ τὰ μικρὰ ἐκλεπτες, ἀλλ' οὐ τὰ μεγάλα, ἵνα καὶ σὺ ἄλλους ἀπῆγες; »

Ὁ Σικιπῶν ¹³⁹ τὸ Πολυδίου ¹⁴⁰ παράγγελμα διαφυλάττων, ἐπειράτο, μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀνελθεῖν ¹⁴¹, ἢ ποιησασθαι τινα συνθήκην ¹⁴² καὶ φίλον.

Ἰπποκράτην ¹⁴³ ἐπειθὲ τις πρὸς Σέρξην ἀπαλεῖν ¹⁴⁴, « Χρηστόν εἶναι, φάσκων, βασιλέα ¹⁴⁵. » « Οὐ δέ ¹⁴⁶, » « Οὐδέομαι, ἔφη, χρηστοῦ δεσπότου. »

Ζηνων ¹⁴⁷, πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀσωτίας, καὶ λέγοντας ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ¹⁴⁸ ἀναίτεσκειν, ἔλεγεν· « Ἡ ποῦ ¹⁴⁹ καὶ τοῖς μαγείροις συγγνώσεσθε ¹⁵⁰, ἐὰν ἄλμυρά λέγωσι πεποιημέναι ¹⁵¹ τὰ ὄψα, ὅτι ¹⁵² πλήθος ἄλλων αὐτοῖς ὑπῆρχε ¹⁵³; »

Θεόφραστος ¹⁵⁴ ἔφη τοὺς μοχθηροὺς τῶν ἀνθρώπων, οὐχ οὕτως ἔδεσθαι ¹⁵⁵ ἐπὶ τοῖς ἰοῖσι ἀγαθοῖς, ὥς ἐπὶ τοῖς ἁλλοτρίοις ¹⁵⁶ κακοῖς.

Σωκράτης ἐρωτῆθεις, Τίνος ¹⁵⁷ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρει; εἶπε· « Καθ' ὅσον οἱ μὲν λοιποὶ ζῶσιν ἕα ἐσθίωσιν, αὐτὸς ¹⁵⁸ δὲ ἐτίθω ἵνα ζῶ. »

Ἀρίστιππος, Κυρηναῖος φιλόσοφος, θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον, καὶ διὰ τῶν λόγων χυλεπαίοντα ¹⁵⁹, ἔφη· « Μὴ τοὺς λόγους δι' ὀργῆς ἀγωμεν ¹⁶⁰, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων ¹⁶¹ καταπαύωμεν. »

¹²⁰ Κατὰ μὴδὲν. ¹²¹ Γενική συντακτικὴ τοῦ ἄνδρας. ¹²² Ἀπαρέμπττον εἰδικὸς ἔφαρτ. ἀπὸ τοῦ ἔρη. ¹²³ Εἰσί. ¹²⁴ Διῶκοντες. ¹²⁵ Περιφρονούντες. ¹²⁶ Κυρηναῖος φιλόσοφος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. ¹²⁷ Μεταξὺ πολλῶν ἀνθρώπων. ¹²⁸ Καὶ οὗτος ποιητής. ¹²⁹ Ἐσχάτο γήρως. ¹³⁰ Διότι. ¹³¹ Χρήματα. ¹³² Κατοικοῦ τῆς Ἀττικῆς.

¹³³ Κατηγοροῦντος αὐτόν. ¹³⁴ Δυνάμενος νὰ ποιῇ, νὰ δώσῃ ὑγιάν. ¹³⁵ Μεταξὺ τῶν ὧν. ¹³⁶ Διατρίβει. ¹³⁷ Ἀθηναῖος, ὁ πατήρ τοῦ ῥήτορος Λυσίου. ¹³⁸ Οἱ ἐνδὲκα ἦσαν οἱ ὑπηρεταὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐν Ἀθήναις. ¹³⁹ Διὰ τὴν πηγαίναν οὐ ἄλλως εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐννοεῖ ὁ Δημοκράτης ὅτι οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως ἐκλεπτον τὰ μεγάλα.

¹⁴⁰ Ῥωμαῖος στρατηγός. ¹⁴¹ Ὁ Ἕλλην ἱστορικός, φίλος τοῦ Σικιπῶνος. ¹⁴² Νὰ ἐπιστρέψῃ οἰκαδε. ¹⁴³ Σχετικόν. ¹⁴⁴ Τὸν περιφθονοῦντων Κῶν ἱατρός. ¹⁴⁵ Νὰ πλεῖσθ. ¹⁴⁶ Τὸν Σέρξην εἶναι βασιλέα χρηστών. ¹⁴⁷ Ἰπποκράτης. ¹⁴⁸ Φιλόσοφος ἐξ Ἑλλάδος τῆς Ἰταλίας. ¹⁴⁹ Περιεῖμι. τοῦ περισσεύοντος πλοῦτος. ¹⁵⁰ Βεβαίως. ¹⁵¹ Συγγνώσκει.

¹⁵² Λέγωσι πεποιημέναι τὰ ὄψα ἄλμυρά. ¹⁵³ Διότι. ¹⁵⁴ Ἰππῆρχον αὐτοῖς, εἶχον. ¹⁵⁵ Ὁ Λέσβιος φιλόσοφος, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους. ¹⁵⁶ Εἰδὼν ἀπαρέμπττον. ¹⁵⁷ Τῶν ἄλλων. ¹⁵⁸ Ἐν τίνι πράγματι, κατὰ τί. ¹⁵⁹ Ἐξ αὐτοῦ. ¹⁶⁰ Ἰσχυρίζομαι. ¹⁶¹ Μὴ διὰ τῶν λόγων ὀργιζόμεθα. ¹⁶² Τὸν ὀργὴν αὐτοῦ διὰ τῶν λόγων ἡμῶν.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, « Διὰ τί οὐ συγγράφεις; » « Ὅτι, εἶπεν, ὄρω τέ χαρτί¹⁶⁵ πολὺ τῶν γραφησομένων¹⁶⁶ τιμιώτερον¹⁶⁷. »

Σερίφιος ὀνειδιζόμενος ὑπ' Ἀθηναίου τῇ μικροπολιτείᾳ¹⁶⁸. « Ἐμοί, εἶφη, ἡ πατρίς ὀνειδός, σὺ δὲ¹⁶⁷, τῇ πατρίδι. »

Δημοκράτης¹⁶⁷ ἀναβαίνων εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐν γῆρ¹⁶⁸ καὶ πνευστιῶν¹⁶⁹, « Ποιεῖν, εἶφη, ὅπερ καὶ ζῦμπασα ἡ Ἀθηναίων πόλις¹⁷⁰. πνεῖν¹⁷¹ μὲν γὰρ μέγα¹⁷², ἰσχύειν δὲ μικρόν. »

Διογένης εἶφη τῶν ἀνθρώπων ἐνλαύς¹⁷⁵ τὰ δέοντα λέγοντας, ἐαυτῶν οὐκ ἀκούειν¹⁷⁴ ὥσπερ καὶ τὰς λύρας καλὸν¹⁷⁵ φεγγαγομένους οὐκ αἰσθάνεσθαι¹⁷⁶.

Σωκράτης ἐν γῆρ¹⁷⁷ κηραρίζων καὶ παρακρούων¹⁷⁷ ἐτύγγανε. Καὶ τινος εἰπόντος, « Κηραρίζεις τηλικούτος¹⁷⁸ ὢν; » « Κρεῖττον, εἶπεν, ὀψιμαθῇ εἶναι¹⁷⁹, ἢ¹⁸⁰ ἀραλῇ. »

Πελοπίδας¹⁸¹, ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ ὡς βλασφημησαντος¹⁸² αὐτόν· « Ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα, εἶφη, αὐτοῦ βλέπω· τῶν δὲ λόγων¹⁸³ οὐκ ἤκουσα. »

Σόλων¹⁸⁴ ἐκείνην εἶπεν ἄριστα τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι¹⁸⁵, ἐν ἣ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι· καὶ τὸ ἐναντίον, ἐν ἣ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι.

Αἰσχύλος¹⁸⁶ ἐν Ἰσθμῷ¹⁸⁷ ἀγῶνα ὄρων πύκτην¹⁸⁸, καὶ ἐπὶ τῇ πληγῇ¹⁸⁹ τοῦ θεάτρου ἐκβαλάντας¹⁹⁰, πρὸς Ἰωνα¹⁹¹ εἶφη· « Ὁρᾷς οἷόν¹⁹² ἐστίν ἡ ἀσκησις! ὁ πεπληγὼς¹⁹³ σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσι. »

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς, « Πῶς τῆς ῥητορικῆς¹⁹⁴ περιεγένου¹⁹⁵; » « Πλέ-
ον, εἶφη, ἔλαιον οἴου¹⁹⁶ δαπανήσας. »

Σόλων ἐρωτηθεὶς, « Πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα ἐν τῇ πόλει; » « Εἶπεν· « Εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῦεν οἱ μὴ ἀδικούμενοι τοῖς ἀδικουμένοις. »

Σόλων, « Πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῦντο¹⁹⁵; » ἐρωτηθεὶς, εἶπεν· « Ἐάν οἱ μὲν πολῖται τοῖς ἀρχουσι πείθωνται, οἱ δὲ ἀρχοντες τοῖς νόμοις¹⁹⁷. »

Δημάδης¹⁹⁸ ἐρωτηθεὶς, « Τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γεγονώς εἶη¹⁹⁹; » « Τὸ

¹⁶⁵) Ὅντα. ¹⁶⁶) Γεν. συντακτικὴ τοῦ συγκριτικοῦ. ¹⁶⁷) Ἀκριβώτερον. ¹⁶⁸) Ὅτι εἶναι μικρὰς πόλεις πολῖτες. ¹⁶⁹) Εἰ ὀνειδὸς τῇ σὴ πατρίδι. ¹⁷⁰) Ὅταν ᾔτον γέρων.

¹⁷¹) Ἀσθμαίνων. ¹⁷²) Ποιᾷ. ¹⁷³) Δυνατὸ φασῇ, μέγα πνεῖν σημαίνει ὅμως ἢ μεγαλοφρονεῖν, ὅθεν καὶ τὸ ἐφήρμασεν εἰς τὴν πόλιν. ¹⁷⁴) Ἐπιβήματικώς.

¹⁷⁵) Ἐποκείμενον τοῦ Ἀκούειν. ¹⁷⁶) Δὲν ἀκούουσι τὸν ἑαυτῶν τῶν, διότι δὲν κρᾶττουσιν ἐκεῖνα ὅπου λέγουσι. ¹⁷⁷) Ἐπιβήματικώς. ¹⁷⁸) Τοῦτο, ὅτι φεγγαγοῦνται. Ἐξερτάται δὲ ἐκ τοῦ εἶφη. ¹⁷⁹) Παραμοίως κρούων. ¹⁸⁰) Τόσης ἡλικίας. ¹⁸¹) Τινὲς εἶναι ὀψιμαθῇ. ¹⁸²) Μᾶλλον ἢ. ¹⁸³) Ὁ Θηβαῖος στρατηγός. ¹⁸⁴) Γερόσαντος. ¹⁸⁵) Τὰ αἰσθηθέντα σημαντικά μετὰ γενικής. ¹⁸⁶) Ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης. ¹⁸⁷) Ὅτι ἐκείνης τῆς πόλεως εὐτυχουσιν οἱ κάτοικοι. ¹⁸⁸) Ὁ τραγικός ποιητής. ¹⁸⁹) Εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ Ἰσθμια. ¹⁹⁰) Πυγμῆς ἀγῶνα. ¹⁹¹) Διὰ τὴν πληγὴν τὴν ὅποιαν εἰς τῶν ἀγωνιστῶν ἔδωκεν εἰς ἄλλον. ¹⁹²) Γεν. ἀπόλ. ¹⁹³) Πρὸς ἄνδρα τινὰ ἐκ τῆς Ἰωνίης τῆς μικρᾶς Ἀσίας· διότι οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν ἐκεῖνων ἦσαν μᾶλλον ἐκτεθλημένοι· καὶ ὀλίγον ἤκουοντο. ¹⁹⁴) Πόσον καλὸν πράγμα. ¹⁹⁵) Πλήττω.

¹⁹⁶) Γεν. συντακτικὴ τοῦ Περιγίνομαι. ¹⁹⁷) Ἐνίκησας τὰς δυσκολίας τῆς, κατώρθωσας νὰ γίνῃς αὐτῆς κάτοχος. ¹⁹⁸) Γενική διὰ τὸ συγκριτικὸν πλῆρον. Ἔναι δὲ ὅτι δὲν εὐχαίρετο τὰς νύκτας, ἀλλὰ ἰσπούδατο. ¹⁹⁹) Πείθωνται. ²⁰⁰) Ὁ Ἀθηναῖος ῥήτωρ. ²⁰¹) Γεγονώς εἶη ἀνὰ γέναν· εἶχε γέναι.

τῶν Ἀθηναίων, ἔφη, βῆμα²⁰⁰. » ἐμφαίνων ὅτι ἡ διὰ τῶν πραγμάτων ἐμ-
κειρία κρείττων πάσης σοφιστικῆς διδασκαλίας ἐστὶ.

Κηφισόδωρος²⁰¹ ἔλεγεν, « Ὅτι οὐδεὶς οὐσίαν²⁰², ἣν αὐτὸς ἐκτήσατο²⁰³,
ἐτέφραγεν, ἣν δὲ παρ' ἄλλου παρέλαβε²⁰⁴.

Πυθαγόρας παρήγει²⁰⁵ τοῖς ἐτέροις αἰρεῖσθαι βλοτον²⁰⁶ ἄριστον· καὶ γὰρ
ἢ ὁ ἐπιπονώτατος εἶη²⁰⁷, ἀλλὰ τῇ συνηθείᾳ²⁰⁸ ἡδὺν αὐτὸν ποιήσειν²⁰⁹.

Χρύσιππος²¹⁰ ἐρωτηθεὶς, « Διὰ τί οὐ πολιτεύεται²¹¹; » εἶπε· « Διότι
» εἰ μὲν πονηρὰ²¹² τις πολιτεύεται, τοῖς θεοῖς ἀπαρέσει· εἰ δὲ χρηστὰ,
» τοῖς πολίταις²¹³. »

Ἀντισθένης ὁ φιλόσοφος, τοὺς δημίους²¹⁴ εὐλαβεστέρους ἔλεγεν εἶναι
τῶν τυράννων· πυθόμενου²¹⁵ δὲ τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη, « Ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν
δημίων οἱ ἀδικούντες ἀναιροῦνται· ὑπὸ δὲ τῶν τυράννων, οἱ μὴδὲν ἀμαρ-
τάνοντες. »

Ἀνάξαρχος ἔλεγεν, εἰ μὲν τινὶ τις καταράσσαιτο ἀχρήστους αὐτῷ γε-
νέσθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ὀργίζεσθαι ἂν αὐτῷ, τοὺς δὲ πλου-
σίους ἔργῳ ἀχρήστους τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ποιοῦντας αὐτῶν μα-
καρίζειν σφᾶς ἐπὶ τούτῳ.

Φιλόξενος ὁ μουσικὸς ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα συνεργεῖ παιδείᾳ; εἶπε,
« Χρόνος »²¹⁶.

Μόνημος ὁ Κυνικός φιλόσοφος ἔφη κοεῖττον εἶναι τυφλὸν ἢ ἀπαίδευτον,
τὸν μὲν γὰρ εἰς τὸν βόθρον²¹⁷ τὸν δ' εἰς τὸ βάραθρον²¹⁸ ἐμπίπτειν²¹⁹.

Διογένης ἔλεγε τὴν τῶν παιδῶν ἀγωγὴν εἰκέναι τοῖς τῶν κεραμέων
πλάσμασιν· ὥς γὰρ ἐκεῖνοι ἀπαλὸν μὲν τὸν παλαιὸν ὄντα ὅπως θέλουσι
σχηματίζουν καὶ ρυθμίζουσιν, ὁπτηθέντα δ' οὐκέτι δύνανται πλάσσειν,
οὕτω καὶ τοὺς ἐν νεότητι μὴ διὰ πόνων παιδαγωγηθέντας, τελείους γε-
νομένους ἀμεταπλάστους γίνεσθαι. »²²⁰

Ὅρκος τῶν Ἀθήνησιν ἐφίβων. — Οὐ κατασιγυνῶ ὅπλα τὰ ἱερὰ, οὐδ'
ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην ὅτῳ ἂν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱε-
ρῶν καὶ ὑπὲρ δσίων, καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν τὴν πατρίδα δὲ οὐκ
ἐλάττω παραδῶσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω ὅσῃς ἂν παραδέξωμαι· καὶ εὐη-
κοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις πεῖ-
σομαι, καὶ οὓς τινες ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδρύσῃται ὁμοφρόνως· καὶ ἂν
τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς ἢ μὴ πείθῃται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος
καὶ μετὰ πάντων· καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ἱστορες θεοὶ τούτων.

²⁰⁰) Ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέβαινον καὶ ὠμίλουν οἱ ῥήτορες ἐν Ἀθήναις.

²⁰¹) Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶχεν ὁ υἱὸς τοῦ Πραξιτέλους. ²⁰²) Περιουσίαν. ²⁰³) Ἀπέκτη-
σεν, ἐκέρδισε. ²⁰⁴) Φράσις ἑλληπτικὴ· ἀντί: κατέφαγε δὲ πᾶς τις ἐκείνην ἣν ἐκτήσατο
παρ' ἄλλου. ²⁰⁵) Παραινῶ. ²⁰⁶) Τρόπον βίου. ²⁰⁷) Εἰ ὁ ἄριστος εἶη ὁ ἐπιπονώτατος.

²⁰⁸) Διὰ τῆς συνηθείας. ²⁰⁹) Ἐφαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐννοουμένου ἔλεγε. ²¹⁰) Στωϊκὸς
φιλόσοφος ἐκ Κιλικίας. ²¹¹) Ἵπηρετεῖ πολιτικῶς. ²¹²) Ἐπιρρηματικῶς, ἀντί πονη-
ρῶς. ²¹³) Ἀπαρέσκει. ²¹⁴) Ἵπυκείμενον τοῦ εἶναι. ²¹⁵) Γεν. ἀπόλ. ²¹⁶) Ἰωάν. Δο-
μνηκ. ²¹⁷) Ἰωάν. Δομνηκ. τῶν λέξ. Α. Σ.

Δ'. ΑΙΣΩΠΕΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

Ὁ Αἰσωπος ἐκ Φρυγίας, σύγχρονος τοῦ Σόλωνος (π. Χ. 570), ἐγεννήθη δοῦλος· ἀλλὰ θεΐας ἔσχον εὐρύαν, ἀπηλευθερώθη, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Λυδίας Κροῖσος τὸν ἐτίμησε μεγάλως καὶ τὸν ἔστειλε μὲ ἡμιπρᾶ δῶρα εἰς τὸν ναόν τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς Δελφούς. Ἄλλ' οἱ κάτοικοι τῶν Δελφῶν, δυσάρστηθέντες ἐναντίον του, τὸν ἐθανάτωσαν, κατακρημνιζάντες πον ἀπὸ τῶν βράχων. Οἱ σωζόμενοι μῦθοι ὑπὸ τὸ ὄνομα του εἶναι μετὰγενεστέρων μιμήσεις τῶν μύθων τοὺς ὁποίους αὐτὸς προφορικῶς διηγεῖτο, ἀλλὰ δὲν φαίνεται καὶ νᾶ ἔγραψε.

ΑΛΩΠΗΞ.

ΑΛΩΠΗΞ, εἰς οἰκίαν ἐλθοῦσα ὑποκριτοῦ¹, καὶ ἕκαστα τῶν αὐτοῦ σκευῶν² διερευνημένη, εὗρε καὶ κεφαλὴν μορμολυκείου³ εὐφρῶς κατεσκευασμένην, ἣν καὶ ἀναλαβοῦσα ταῖς χερσίν· ἔφη. "ὦ οἷά⁴ κεφαλῇ, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει!

ΑΝΘΡΑΚΕΥΣ καὶ ΓΝΑΦΕΥΣ.

Ἀνθρακεὺς, ἐπὶ τινος οἰκῶν οἰκίας, ἡξίου καὶ γναφεῶ⁵ παραγενόμενον αὐτῷ⁶ συνοικῆσαι. Ὁ δὲ γναφεὺς ὑπολαβὼν⁷ ἔφη. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἔγωγε⁸ τοῦτο πράξαι δυνάμην· θεοὶ⁹ γὰρ, μήπως, ἅπερ ἐγὼ λευκαίνω, αὐτὸς ἀσθόλης πληροῖς¹⁰.

ΛΕΙΝΑ καὶ ΑΛΩΠΗΞ.

Λείνα, ὀνειδιζομένη ὑπὸ ἀλώπεκος, ἐπὶ τῷ διὰ παντὸς ἕνα τίττειν¹¹. Ἐνα, ἔφη, ἀλλὰ λέοντα.

ΜΩΡΟΥ ΚΟΣΚΙΝΟΝ.

Μωρὸς πρὸς κόσκινον ἔλεγεν, οὐχ εὐρίσκειν¹² ὅπου βύσειεν¹³ ἢ μὴ βύσειεν αὐτό.

ΛΥΚΟΣ καὶ ΠΟΙΜΕΝΕΣ.

Λύκος ἰδὼν ποιμένας ἐσθιοντάς¹⁴ ἐν σκηνῇ πρόβατον, ἐγγὺς προσελθὼν, Ἠλίκος ἂν ἦν¹⁵ ὑμῖν, θόρυβος, ἔφη, εἰ ἐγὼ τοῦτο ἐποίουν.

ΓΕΩΡΓΟΣ καὶ ΟΦΙΣ.

Γεωργὸς, χειμῶνος ὥρα¹⁶, ὅπιν εὐρῶν ὑπὸ κρύους πεπηγότα¹⁷, τοῦτον λαβὼν, ὑπὸ κόλπου¹⁸ κατέθετο. Θερμανθεὶς δὲ ἐκεῖνος, καὶ ἀναλαβὼν τὴν ἰδίαν φύσιν, ἐπληξεν τὸν εὐεργέτην.

ΚΩΝΩΨ καὶ ΒΟΥΣ.

Κώνωψ, ἐπὶ κέρατος βοῶς ἐκαθέσθη¹⁹, καὶ ἠύλει. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν βοῦν,

¹) Τοῦ παριστάνοντος εἰς τὸ θέατρον. ²) Γεν. διαιρετ. τοῦ ἑκάστα. ³) Οἱ ἀρχαῖοι ὑποκριταὶ ἐφόρουσαν προσωπίδας εἰς τὸ θέατρον. ⁴) Ὅποια, πόσον ὥρατα. ⁵) Κ. § 411.

⁶) Κ. § 346, δ'. σημ. ⁷) Α. Σ. Ὑπολαμβάνω, 6). ⁸) Κ. § 463, γε. 2). ⁹) Μέσος ἀνρ. α. τῆς εὐκτ. Κ. § 413, ε'. ¹⁰) Δειδω. ¹¹) Κ. § 454. ¹²) Κ. § 410 καὶ § 468, ἐπὶ ε'. 3. ¹³) Ἀπαρέμφ. εἰδ. ὅτι. ¹⁴) Κ. § 403, γ'. ¹⁵) Κ. § 432, ζ'. 2). ¹⁶) Κ. § 404, δ'. ¹⁷) Ἑλλησπετική τῆς Ἑν. ¹⁸) Πήγνυμι Γ'. § 493. ¹⁹) Κ. § 438 ὑπὸ 2).

²⁰) Καθέζομαι.

εἰ βαρὺ σου τὸν τένοντα ἀναχωρήσω. Ὁ δὲ ἔφη, Οὔτε ὅτε ἤλθες, ἐ-
γνων²¹, οὔτε ἐὰν μένης, μελήσει μοι²².

ΚΟΧΑΙΑΙ.

Γεωργοῦ παῖς ὥπτα κοχλίας. Ἀκούσας δὲ αὐτῶν²³ τριζόντων, ἔφη
᾽ὦ κάκιστα ζῶα, τῶν οἰκίων ὑμῶν ἐμπιπραμένων²⁴, αὐτοὶ²⁵ ᾄδετε.

ΛΑΓΓΟΙ.

Λαγῶν ποτε πολεμοῦντες ἀετοῖς²⁶, παρεκάλουν εἰς συμμαχίαν ἀλώ-
πτεκας. Αἱ δ' ἔφασαν²⁷. Ἐδοθήσαμεν ἂν ὑμῖν, εἰ μὴ ἤδεμεν²⁸, τίνες
ἐστέ, καὶ τίσι πολεμεῖτε.

ΕΡΙΦΟΣ καὶ ΛΥΚΟΣ.

Ἐρίφος ἐπὶ τινος δώματος ἐστῶς²⁹, ἐπειδὴ λύκον παριόντα³⁰ εἶδεν,
ἐλοιδορεῖ καὶ ἔσχωπτεν αὐτόν. Ὁ δὲ λύκος ἔφη ᾽ὦ οὔτος³¹, οὐ σύ με
λοιδορεῖς, ἀλλ' ὁ τόπος.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ καὶ ΑΛΩΠΗΞ.

Καρκίνος ἀπὸ θαλάσσης ἀναβάς ἐπὶ τινος ἐνέμετο³² τόπου. Ἀλώπηξ
δὲ λιμώττουσα, ὡς ἐθέασατο³³, προσελθούσα ἀνέλαβεν³⁴ αὐτόν. Ὁ δὲ
μέλλων καταβιβρώσκεισθαι, ἔφη ἄλλ' ἔγωγε δίκαια πέπονθα! δε³⁵, θα-
λάττιος ὢν, χερσαῖος ἡβουλὴν γενέσθαι.

ΓΥΝΗ καὶ ὈΡΝΙΣ.

Γυνή τις γῆρα ὄρνιν εἶχε, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὧν αὐτῇ τίκτουσαν³⁶.
Νομίσασα³⁷ δὲ, ὡς, εἰ πλείους τῇ ὄρνιθι καὶθὰς παραβάλοι³⁸, δις τῆςται
τῆς ἡμέρας³⁹, τοῦτο πεποίηκεν. Ἡ δ' ὄρνις τιμηλὴς γενομένη⁴⁰, οὐδ' ἄ-
παξ τῆς ἡμέρας τεκεῖν⁴¹ ἠδύνατο.

ΑΛΩΠΗΞ καὶ ΒΟΤΡΥΞ.

Βότρυας πεπεῖρους ἀλώπηξ κρεμαμένους⁴² ἰδοῦσα⁴³, τούτους ἐπειροῶτο
καταφαγεῖν. Ποῦλὰ δὲ καμουῖσα, καὶ μὴ δυνηθεῖσα φαῦσαι, τὴν λύπην
παραμυθουμένη, ἔλεγεν, Ὅμψακες ἐτι εἰσίν.

ΠΑΙΣ ΛΟΥΜΕΝΟΣ.

Παῖς λουόμενος⁴⁴ ἐν ποταμῷ ἐκινδύνευε πνιγῆναι⁴⁵, καὶ ἰδὼν τινα πα-
ροῦττην, ἐπεφώνει, Βοήθησον. Ὁ δὲ ἐμέμεντο τῷ παιδί⁴⁶ τολμηρίαν. Τὸ
δὲ παιδίον εἶπεν Ἀλλὰ νῦν μοι βοήθησον, ὕστερον δὲ σωθέντα⁴⁷ μέμφοι.

ΧΕΛΩΝΗ καὶ ΑΕΤΟΣ.

Χελώνη αἰετοῦ ἐδεῖτο ἵπτασθαι αὐτὴν διδάξαι⁴⁸. Τοῦ δὲ παραινούντος⁴⁹,
πάρῳ τοῦτο τῆς φύσεως⁵⁰ αὐτῆς εἶναι, ἐκέλη μαλλον τῇ δεήσει προσέκει-

²¹ Γινώσκω. ²² Κ. § 346, δ'. ²³ Κ. § 337, δ. ²⁴ Ἐμπίπρημι. Κ. § 431.

²⁵ Δηλ. ὑμεῖς αὐτοί, σεις. ²⁶ Κ. § 346 δ. ²⁷ Φημί. ²⁸ Οἶδα. Α. Σ. ἰδ. καὶ 14.

²⁹ Ἰς ημι. ³⁰ Πάρεμι. ³¹ Ὡς. Α. Σ. ³² Ἐβόσκει. ³³ Λύττον. ³⁴ Τὸν ἔρπασε.

³⁵ Ἐγὼ δε. ³⁶ Κ. § 432 Δ'. ³⁷ Κ. § 432, δ'. ³⁸ Κ. § 403, δ. ³⁹ Κ. § 449 δ'.

⁴⁰ Τίκτω. ⁴¹ Κ. § 432, Ε'. ⁴² Τελ. ἀπαρέμφ. νὰ π. ⁴³ Κ. § 466, δ. & § 358.

⁴⁴ Κ. § 347, γ'. ⁴⁵ Διδάξει αὐτὴν ἵπτασθαι, τελ. ἀπαρέμφ. ⁴⁶ Κ. § 434.

⁴⁷ Κ. § 449, δ. Ἄναγτιον εἰς τὸ φυσικόν της.

το⁸⁸. Λαβὼν οὖν αὐτὴν τοῖς ὄνυξι, καὶ εἰς ὕψος ἀνενεγκὼν⁸⁹, εἶπ' ἀφῆκεν.
'Ἡ δέ⁹⁰, κατὰ πετρῶν⁹¹ πεσοῦσα συνετρίβη.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ καὶ ΜΗΤΗΡ.

'Ἡ μήτηρ πρὸς τὸν καρκίνον⁹², τί λοξήν, ὦ παῖ, βαδίζεις ὁδόν, ὁρῶ
εἶναι⁹³ προσήκον; 'Ο δὲ πρὸς αὐτὴν 'Ηγού τῆς ὁδοῦ⁹⁴, ὦ μήτερ, καὶ πρὸς
αὐτὴν βαδίζειν πειράσομαι.

ΚΥΩΝ.

Κύων κρέας φέρων⁹⁵ ποταμὸν διέβαινε· θεασάμενος δὲ τὴν ἑαυτοῦ
σκιάν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, υπέλαθεν ἕτερον κύνα εἶναι⁹⁶ κρέας κατέχοντα.
Καὶ ἄφελ· τὸ ἴδιον, ὥρμησε τὸ ἐκείνου⁹⁷ λαβεῖν· ἀπώλεσε δὲ ἀμφότερα·
τὸ μὲν γὰρ⁹⁸ οὐκ ἦν, ὁ δὲ⁹⁹ τοῦ ρεύματος κατεσύρετο.

Ο ΔΥΟ ΠΗΡΑΣ ΕΞΗΜΜΕΝΟΣ.

'Ανθρώπων¹⁰⁰ ἕκαστος δύο πήρας φέρει, τὴν μὲν¹⁰¹ ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὀπί-
σθεν· γέμει δὲ κακῶν¹⁰² ἑκατέρα. Ἀλλὰ ἡ μὲν ἔμπροσθεν τῶν ἀλλοτρίων¹⁰³,
ἡ δὲ ὀπίσθεν τῶν αὐτοῦ τοῦ φέροντος¹⁰⁴. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τὰ
μὲν ἐξ αὐτῶν κακὰ οὐχ ὁρῶσι, τὰ δὲ ἀλλότρια πάνυ ἀκριβῶς θεωῦνται.

ΟΝΟΣ καὶ ΛΕΟΝΤΗ.

'Ονος, ὁρᾷν λέοντος ἐπενδουεῖς, λέων ἐνομιζέτο πᾶσι¹⁰⁵. Καὶ φυγὴ
μὲν ἦν ἀνθρώπων¹⁰⁶, φυγὴ δὲ ποιμνίων. Ὡς δὲ, ἀνέμου πνεύσαντος, ἡ
δορὰ περιτρήθη, καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν, τότε πάντες ἐπιδραμόντες ξύλοις
καὶ ῥοπάλοις αὐτὸν ἔπαιον.

ΟΝΟΣ ΑΓΓΡΙΟΣ.

'Ονος ἄγριος, ὄνον ἰδὼν ἡμερον ἔν τινι εὐήλῳ¹⁰⁷ τόπῳ, προσελθὼν αὐ-
τὸν ἐμακάριζεν ἐπὶ τε τῇ εὐεξίᾳ¹⁰⁸ τοῦ σώματος, καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπο-
λαύσει· ὕπερον δὲ ἰδὼν αὐτὸν ἀχθοφοροῦντα, καὶ τὸν ὀνηλάτην ὀπίσθεν
ἐπόμενον, καὶ ῥοπάλοις αὐτὸν παλόντα, ἔφη· ἄλλ' ἔγωγε οὐκ ἔτι σε εὐδαι-
μονίζω¹⁰⁹. ὅρῳ γάρ, ὥς οὐκ ἄνευ κακῶν μεγάλων τὴν εὐδαιμονίαν ἔχεις.

ΕΛΑΦΟΣ καὶ ΛΕΩΝ.

'Ελαφος διψῆ συσχεθεῖσα¹¹⁰, παρεγένετο ἐπὶ τινα πηγὴν· πιούσα δὲ, ὡς
ἐθεάσατο τὴν ἑαυτῆς σκιάν κατὰ τοῦ ὕδατος¹¹¹, ἐπὶ μὲν τοῖς κέρασιν¹¹²
ἠγάλλετο, ὁρῶσα τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν¹¹³. ἐπὶ δὲ τοῖς ποσὶ σφό-
δρα ἤχθετο, ὥς λεπτοῖς οὖσι καὶ ἀσθενέσιν· ἔτι δὲ αὐτῆς διανοουμένης¹¹⁴,
λέων ἐπιφανεῖς, ἐδίωκεν αὐτὴν· κάκεινῃ εἰς φυγὴν τραπέισα, κατὰ πο-
λὺ¹¹⁵ αὐτοῦ προσέχε· μέχρι μὲν οὖν ψιλὸν¹¹⁶ ἦν τὸ πεδίον, ἡ μὲν¹¹⁷ προ-

⁸⁸) Ἐπέμενε. Α. Σ. ⁸⁹) Ἀναφέρω. ⁹⁰) Ἐλλείπει· χελώνη. ⁹¹) Κ. § 438. Κατὰ. 4.

⁹²) Ἐλλείπει· ἔφη. ⁹³) Εἶμι. ⁹⁴) Κ. § 439, 6'. ⁹⁵) Κρατὼν εἰς τὸ σῶμα. ⁹⁶) Τὴν
σκιάν υπέλαθεν εἶναι ἕτερον κύνα. ⁹⁷) Τὸ κρέας ἐκείνου. ⁹⁸) Τὸ μὲν γάρ ἦν (κρέας τὸ
τῆς σκιάς). ⁹⁹) Ἐκείνο, ὁ. ¹⁰⁰) Κ. § 247, 6'. ¹⁰¹) Ἐλλείπει τοῦ μίαν. ¹⁰²) Κ. § 247, 2'.

¹⁰³) Ἐλλείπει· κακῶν γέμει. ¹⁰⁴) Κ. § 365. ¹⁰⁵) Δηλ. ἔφευγον οἱ ἄνθρωποι.

¹⁰⁶) Ἠλιαζομένην, ἔχοντι καλὸν ἥλιον. ¹⁰⁷) Διὰ τὴν εὐεξίαν. ¹⁰⁸) Εὐδαιμόνα λέγω,
μακαρίζω. ¹⁰⁹) Ἐπὶ διψῆς κυριευθεῖσα. ¹¹⁰) Πίπτουσιν εἰς τὸ ὕδωρ. ¹¹¹) Διὰ τὰ κέρα-
τα. ¹¹²) Αὐτῶν. ¹¹³) Γεν. ἀπὸλ. χρόνον σημαντικῇ. ¹¹⁴) Μεγάλως. ¹¹⁵) Σωρὶς δένδρεα.

¹¹⁶) Σῦν.

¹¹⁷) Σῦν.

θέουσα, διεσώζετο· ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο κατὰ ὕλῳδη τόπον, τηνικαῦτα συν-
έβη, τῶν κεράτων αὐτῆς ἐμπλακέντων τοῖς κλάδοις, μὴ δύνασθαι⁷⁷ τρέ-
χειν, κἀκεῖσε ὑπὸ τοῦ λέοντος συλληφθῆναι· μέλλουσα δὲ ἀναιρεῖσθαι,
ἔφη πρὸς ἑαυτὴν· δειλαία ἔγωγε! ἥτις, ὅς ᾤων μὲν ὦμην προδοθήσεσθαι,
ὑπὸ τούτων ἐσωζόμην, οἷς δὲ σφόδρα ἐπεποίθην ὑπὸ τούτων ἀπωλόμην⁷⁹.

ΡΟΙΑ καὶ ΜΗΛΕΑ.

Ῥοιά καὶ Μηλέα περὶ κάλλους ἤριζον· πολλῶν δ' ἄμφισθητήσεων με-
ταξύ⁸⁰ γενομένων⁸¹, βάτος ἐκ τοῦ πλησίον ἀκούσασα φραγμοῦ⁸², παυώ-
μεθα⁸³, εἶπεν, ὦ φίλοι! ποτέ⁸⁴ μαχόμεναι!

ΚΟΡΑΣ.

Κόραξ νοσῶν, ἔφη τῇ μητρὶ⁸⁵· μήτερ εὐχου τῷ θεῷ, καὶ μὴ θρή-
νει. Ἡ δὲ ὑπολαβούσα⁸⁶, ἔφη· Τίς σε, ὦ τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει⁸⁷;
τίνος γάρ⁸⁸ κρέας ὑπὸ σοῦ γε οὐκ ἐκλάπη⁸⁹;

ΔΕΩΝ καὶ ΒΑΤΡΑΧΟΣ.

Δέων ἀκούσας ποτὲ βατράχου⁹⁰ μέγα⁹¹ βοῶντος, ἐπεστράφη⁹² πρὸς
τὴν φωνὴν οἴόμενος μέγα τι ζῶον εἶναι⁹³. Προσμεῖνας δὲ μικρὸν⁹⁴, ὡς
εἶδεν αὐτὸν προσελθόντα τῆς λίμνης⁹⁵, προσελθὼν αὐτὸν κατεπάτησεν⁹⁶.

ΕΛΑΦΟΣ καὶ ΔΕΩΝ.

Ἐλαφος κυνηγούς φεύγουσα, εἰς ἄντρον εἰσέδω⁹⁷. Λέοντι δ' ἐκεῖ
περιτυχοῦσα⁹⁸, ὑπ' αὐτοῦ συνελήφθη⁹⁹. Θνησκουσα δ' ἔλεγεν· οἴμοι!
ὅτι¹⁰⁰, ἀνθρώπους φεύγουσα, τῷ τῶν θηρίων¹⁰¹ ἀγριωτάτῳ περιέπεσον.

ΥΣ καὶ ΚΥΩΝ.

Υς καὶ Κύων περὶ εὐτοκίας¹⁰² ἤριζον. Ἐβη δ' ἡ κύων¹⁰³, εὐτοκος
εἶναι¹⁰⁴ μάλιστα¹⁰⁵ πάντων τῶν πεζῶν¹⁰⁶. Καὶ ἡ ὕς, ὑποτυχοῦσα¹⁰⁷
πρὸς ταῦτα, ὡσπίν· ἀλλ' ὅταν τοῦτο λέγῃς, ἴσθι¹⁰⁸, ὅτι καὶ τυφλοὺς
τούς σαυτῆς¹⁰⁹ σκύλακας τίκτεις.

77) Τελ. ἀπαρ. ἐκ τοῦ Συνέβη. 78) Ἐσωζόμην ὑπὸ τούτων, ὅς ᾤων (ὑπὸ τῶν ποδῶν).
79) Τῶν κεράτων. 80) Μεταξύ (τῶν λόγων). 81) Γενικὴ ἀπόλυτος, διότι δὲν ταῦτα-
προσωπεῖ μὲ τὸ ῥῆμα εἶπεν, εἰς θ' ἀποδίδεται. 82) Ἀκούσασα ἐκ τοῦ πλησίον (δόντος)
φραγμοῦ. 83) Ἄς παύσωμεν! Ἡ βάτος ἐμπεριλαμβάνει καὶ ἑαυτὴν εἰς τὴν ἔριν, ὡς ἂν
ἦτο δύνατον νὰ συγκριθῇ μὲ τὰ κάλλιστα τῶν ἀνθρώπων. 84) Μίαν φοράν, τέλος πάντων.
85) Αὐτοῦ. 86) Ἀποκριθεῖσα. 87) Τίς (ἐκ) τῶν θεῶν ἐλεήσει σε. 88) Αἰτιολογικὸς τοῦ
ὑπονοουμένου· φημί δὲ τοῦτο, ἡ οὐκ ἐλέησεν εἰσεῖσε. 89) Ἐλέπτω. 90) Τὰ αἰσθή-
σεις σημαντικά (ἀκούω) συντάσσονται μετὰ γενικῆς. 91) Ἐπιρρήματικῶς, ἀντὶ με-
γαλοφώνως. 92) Ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω. 93) Οἴόμενος αὐτὸν εἶναι (εἰδικ. ἀπαρέμφ.)
μέγα ζῶον. 94) Μικρὸν χρόνον. 95) Ἡ γενικὴ διὰ τὴν πρό. 96) Κατεπάτησεν αὐτόν.
97) Εἰσέδω. 98) Τυχράνω, συντάσσεται δοτικῇ. 99) Συλλαμβάνω 100) Διότι. Δυστυ-
χία εἰς ἐμὲ, διότι. 101) Ἡ γενικὴ συντακτικὴ τοῦ ὑπερθετικοῦ. 102) Περὶ τοῦ τίς εἶ-
ναι εὐτοκωτέρα, γεννᾷ περισσώτερα παιδία. 103) Ὁ καὶ ἡ κύων. 104) Εἶδ. ἀπαρ. τὸ δὲ
εὐτοκος εἰς ὄνομ. διότι ταῦταπροσωπεῖ μὲ τὸ ὑποκ. τοῦ ῥῆμ. ἀρ' οὐ ἐξαρτᾶται τὸ
ἀπαρ. 105) Πολὺ περισσώτερον. 106) Ἡ γεν. συντακτικὴ τοῦ Μάλιστα, διὰ τὴν ἐν αὐ-
τῷ ὑπερθεσιν. Πεζὰ δὲ λέγει τὰ ζῶα κατ' ἀντίθεσιν τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐρπετῶν.
107) Ἐποτυγχάνω, διακόπτω τὸν λόγον ἐνὶ δὲ ν' ἀποκριθῶ. 108) Οἶδα. 109) Σαυ-
τῆς· τοὺς ἐδικούς σου.

ΑΛΩΠΗΞ καὶ ΛΕΩΝ.

Ἀλώπηξ, μήπω¹¹⁰ θεασαμένη λέοντα, ἐπειδὴ κατὰ τινὰ πύλιν αὐτῇ συνήντησε, τὸ μὲν πρῶτον οὕτως ἐφοβήθη, ὥς μικροῦ καὶ ἀποθάνειν¹¹¹. Ἐπειτα, τὸ δεύτερον θεασαμένη, ἐφοβήθη μὲν, οὐ μὴν ὥς τὸ πρότερον. Ἐκ τρίτου δὲ τούτου θεασαμένη, οὕτως αὐτοῦ κατεβάρβησεν¹¹², ὥς καὶ προσειθούσα, διαλεχθῆναι.

ΧΕΛΙΔΩΝ καὶ ΚΟΡΩΝΗ.

Χελιδὼν καὶ Κορώνη περὶ κάλλους ἐφιλονείκουν. Ὑποτυχοῦσα δὲ ἡ Κορώνη πρὸς αὐτὴν¹¹³ εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν σὸν κάλλος τὴν ἑαρινὴν ὥραν¹¹⁴ ἀνθεῖ· τὸ δ' ἐμὸν σῶμα καὶ χειμῶν¹¹⁵ παρατείνεται¹¹⁶.

ΜΥΙΑΙ.

Ἐν τινι ταμείῳ¹¹⁷ μέλιτος ἐκχυθέντος¹¹⁸, μυῖαι προσπτάσασιν¹¹⁹ κατῆσθιον¹²⁰. Ἐμπαγόντων¹²¹ δὲ τῶν ποδῶν αὐτῶν, ἀναπτῆναι¹²² οὐκ εἶχον¹²³. Ἀποπνιγόμεναι δὲ¹²⁴, ἔλεγον· ἄλλοιαι ἡμεῖς! ὅτι διὰ βραχυεῖαν¹²⁵ βρῶσιν ἀπολύμεθα.

ΟΡΝΙΣ καὶ ΧΕΛΙΔΩΝ.

Ὀρνις, ὄφως ὡς εὐρούσα, ἐπιμελῶς ἐκθερμάνασα, ἐξεκόλαψε¹²⁶. Χελιδὼν δὲ θεασαμένη αὐτὴν, ἔφη· ὦ ματαία, τί¹²⁷ ταῦτα τρέφεις; ἅπερ¹²⁸ αὐξηθέντα¹²⁹ ἀπὸ σοῦ πρῶτης τοῦ ἀδικεῖν¹³⁰ ἄρζεται¹³¹.

ΟΦΙΣ.

Ὅφις, ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων πατούμενος, τῷ Διὶ ἐνετύγγανεν¹³². Ὁ δὲ Ζεὺς πρὸς αὐτὸν εἶπεν· ἀλλ' εἰ τὸν πρότερον πατήσαντα ἐπληξας¹³³, οὐκ ἂν ὁ δεύτερος ἐπεχειρήσε¹³⁴ τοῦτο¹³⁵ ποιῆσαι¹³⁶.

ΑΛΙΕΥΣ.

Ἀγὴρ ἄλιευς, αὐλεῖν¹³⁷ ἐπιστάμενος, τοὺς αὐλοὺς καὶ τὰ δίκτυα λαβῶν, ἦλθε¹³⁸ παρὰ τὴν θάλασσαν. Καὶ πρῶτον μὲν ὕληι¹³⁹ ἐπεὶ δ' οὐδὲν εἶλεν¹⁴⁰, ἀφιεῖς¹⁴¹ τοὺς αὐλοὺς, ἐπὶ τὸ δίκτυον ἦει¹⁴², καὶ χρώμενος¹⁴³ εἶλεν, οὐς¹⁴⁴ αὐλῶν οὐκ ἐθήρασε.

ΚΥΩΝ καὶ ΑΛΩΠΗΞ.

Κύων θηρευτικός λέοντα ἰδὼν, τούτου ἐδίωκεν¹⁴⁵ ὥς δὲ ἐπιστραφεῖς¹⁴⁶ ἐκείνος ἐβρυχήσατο, ὁ κύων φοβηθεὶς εἰς τὰ ὀπίσω ἔφυγεν. Ἀλώπηξ δὲ

¹¹⁰) Ποτὲ ἀκόμη ὡς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην. ¹¹¹) Ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀποθάνῃ. ¹¹²) Ἐλαβε θάρρος πρὸς αὐτήν. ¹¹³) Τὴν χελιδῶνα. ¹¹⁴) Κατὰ τὴν ἑαρινήν. ¹¹⁵) Ἐν χειμῶνι.

¹¹⁶) Διαρκεῖ, ἔννοσι δηλ. ὅτι αὕτη ζῇ καὶ τὸν χειμῶνα, ἐνῷ ἡ χελιδὼν μόνον τὴν ἑαρ. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές· διότι αὕτη κατὰ τὰς ψυχρὰς ὥρας τοῦ χρόνου ἀναγκαστὴ εἰς θερμότερα κλίματα. ¹¹⁷) Εἰς ἀποθήκην. ¹¹⁸) Γενικὴ ἀπόλυτος. ¹¹⁹) Πρὸς (αὐτὸ) πτάσαι ὑπαίνομαι. ¹²⁰) Αὐτό. ¹²¹) Ἐμπήννυμι. ¹²²) Τελικὸν ἀπαρέμφ. ¹²³) Οὐκ ἔθύναντο. ¹²⁴) Ἀπολούμεναι, ἀποθνήσκουσαι. ¹²⁵) Ὀλίγην. ¹²⁶) Ἐκκολάπτω. Τὰ ἐκλώσσησε. ¹²⁷) Ὡς καὶ παρ' ἡμῖν διατί. ¹²⁸) Ἄναψ, εἰς τὸ τ α ὤ τ α. ¹²⁹) Ἀφ' οὗ αὐξήθῃσιν. ¹³⁰) Ὀνοματικὸν ἀπαρέμφ. τοῦ νὰ ἀδικῶσι, νὰ κακοποιῶσιν. ¹³¹) Ἄντι ἄρζεται οὐ τ α ι, διότι τὸ πληθυντικὸν ὑποκείμενον εἰς οὐδέτερον. ¹³²) Παρουσιάζεται ὡς ὑπὸν ἡ νὰ εὐρη. ¹³³) Εἰ ἐπληξας· ἂν εἶχες πλήξει. ¹³⁴) Οὐκ ἂν ἐπεχειρήσει, δὲν ἤθελεν ἐπιχειρήσει. ¹³⁵) Τὸ κατεῖν. ¹³⁶) Τελ. ἀπαρέμφ. ¹³⁷) Τελ. ἀπαρέμφ. ¹³⁸) Ἐρχομαι. ¹³⁹) Αἰρῶ, λαμβάνω. ¹⁴⁰) Ἀφίημι. ¹⁴¹) Εἶμι, τὸ πορεύομαι. ¹⁴²) Ἰαύτω. ¹⁴³) (Ἐκείνου) οὐ. ¹⁴⁴) Σπασσάτω ὀπίσω.

θεασαμένη αὐτὸν, ἔφη· ὦ κακὴ κεφαλὴ! σὺ λέοντα ἐδίωκες; οὔτινος οὐδὲ τὸν βρυχηθῆν ὑπήνεγκας.¹⁴⁵

ΣΚΩΛΗΞ καὶ ΑΛΩΠΗΞ.

Ὁ τῷ πηλῷ¹⁴⁶ κρυπτόμενος σκώληξ εἰς τὴν γῆν¹⁴⁷ ἐξελθὼν, ἔλεγε πᾶσι τοῖς ζώοις· Ἰατρός εἰμι, φαρμάκων ἐπιστήμων, οἷός¹⁴⁸ ἐστίν ὁ τῶν θεῶν ἱατρός Πάϊων¹⁴⁹. Καὶ πῶς, εἶπεν ἡ ἀλώπηξ, ἄλλους ἰώμενος¹⁵⁰, σαυτὸν χολὸν ὄντα οὐκ ἰάτω¹⁵¹;

ΟΡΝΙΣ ΧΡΥΣΟΤΟΚΟΣ.

Ὁρνιθὰς τις εἶχεν ᾧ χρυσὰ τίκτουσαν¹⁵². καὶ νομίσας ἔνδον αὐτῆς ὄγκον χρυσοῦ εἶναι¹⁵³ κτείνας¹⁵⁴ εὗρηκεν¹⁵⁵ ὁμοίαν τῶν λοιπῶν ὀρνίθων¹⁵⁶. Ὁ δ'¹⁵⁷ ἀθρόον πλούτον ἐλπίσας εὗρησεν¹⁵⁸, καὶ τοῦ μικροῦ¹⁵⁹ ἐστέρηται ἐκείνου.

ΑΛΕΚΤΟΡΕΣ.

Ἀλεκτρύονες συμπεσόντες ἀλλήλοισ¹⁶⁰ ἐμάχοντο. Καὶ ὁ μὲν νικηθεὶς, κλίνῃ ὑποδύς¹⁶¹ ἀπεκρούετο· ὁ δὲ νενικηκώς¹⁶², ἐπὶ στέγους ἀρθεὶς¹⁶³, ἀνέκραγε μέγιστον¹⁶⁴, τὴν νίκην κατὰδῆλον ἐξ ᾧδης¹⁶⁵ ἐργαζόμενος καὶ καταπτὰς¹⁶⁶ αἰτός, τοῦτον ἀρπάζει λαθῶν.

ΚΟΡΥΔΑΛΟΣ.

Κορυδαλὸς εἰς πάγην¹⁶⁷ ἀλούς¹⁶⁸, θρηνῶν ἔλεγεν· οἱμοὶ τῷ ταλαιπώρῳ¹⁶⁹ καὶ δυστήνῳ πτηνῷ! οὐ χρυσὸν ἐνοσφισάμην¹⁷⁰ τινός¹⁷¹, οὐκ ἄργυρον, οὐκ ἄλλο τι τῶν τιμίων¹⁷². κόκκος δὲ σίτου μικρὸς τὸν θάνατόν μοι προὔξεν¹⁷³.

ΤΑΩΣ καὶ ΚΟΛΟΙΟΣ.

Τῶν ὀρνίθων¹⁷⁴ βουλομένων¹⁷⁵ ποιῆσαι¹⁷⁶ βασιλεία, Ταῶς ἑαυτὸν ἡξίου¹⁷⁷ διὰ τὸ κάλλος χειροτονεῖν¹⁷⁸. Αἰρουμένων¹⁷⁹ δὲ τοῦτον ἀπάντων, ὁ Κολοῖος ὑπολαβὼς¹⁸⁰, ἔφη· ἄλλ' εἰ, σοὺ βασιλεύοντος¹⁸¹, Ἀετὸς καταδιώκειν¹⁸² ἐπιχειρήσει, πῶς ἡμῖν ἐπαρκεσεῖ¹⁸³;

ΛΥΚΟΣ καὶ ΑΜΝΟΣ.

Λύκος ἀμὸν ἐδίωκεν. Ὁ δὲ¹⁸⁴ εἰς νὰν κατέφυγε. Προσκαλουμένου¹⁸⁵

¹⁴⁵) Ὑποτέρω. ¹⁴⁶) Ἐν τῷ πηλῷ. ¹⁴⁷) Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. ¹⁴⁸) Ὁποῖος.

¹⁴⁹) Εἰς τῶν ἱατρικῶν θεῶν. ¹⁵⁰) Ἰάσμαι. Ἰατρεύω. ¹⁵¹) Ἐν. πρ. τοῦ μέσ. ἀορ. ἀ.

¹⁵²) Τίς εἶχεν ὄρνιθα, τίκτουσαν ὡς. ¹⁵³) Εἰδικὸν ἀπαρέμφ. ¹⁵⁴) Αὐτήν. ¹⁵⁵) Αὐτὴν

οὔσαν. ¹⁵⁶) Γενικὴ συντακτ. τοῦ ὁμοίαν, ὡς συγκρίσεως σημαντικοῦ. ¹⁵⁷) Δὲν

ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλο τι πρόσωπον, ἀλλὰ μετὰ τοῦ κτείνας καὶ ἐλ-

πίσας· οἷον κτείνας (μὲν) εὗρηκεν· ἐλπίσας δὲ ὁ (οὗτος), ἐστέρηται. ¹⁵⁸) Εἰδ.

ἀπαρέμφ. ¹⁵⁹) Πλούτου. Τὰ στεργητικά μετὰ γενικῆς. ¹⁶⁰) Πεσόντες ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον,

πιασθέντες. ¹⁶¹) Δύς ὑπὸ κλίνῃ, ὑποδύω καὶ ὑποδύομαι. ¹⁶²) Νικῶ. ¹⁶³) Αἶρω.

¹⁶⁴) Ἐπιρρήματικῶς, μεγαλοφωνότατα. ¹⁶⁵) Διὰ τῆς ᾧδης. ¹⁶⁶) Καθίπτωμαι.

¹⁶⁷) Παγίδα. ¹⁶⁸) Ἀλίσκω. ¹⁶⁹) Οἱ (φρῦ) ἐμοὶ τῷ ταλαιπώρῳ. ¹⁷⁰) Νοσφίζομαι, σφε-

τερίζομαι. ¹⁷¹) Κτητικὴ τοῦ χρυσοῦ. ¹⁷²) Ἄλλο ἐκ τῶν τιμίων. ¹⁷³) Προὔξεν· ἐμοί,

Προξενῶ. Ἐννοεῖ δὲ ὅτι οὐ μόνον ὁ μέγας, ἀλλὰ καὶ ὁ μικρὸς κλέπτων εἶναι ἐπίσης

ἐνοχός. ¹⁷⁴) Τὰ πτηνά. ¹⁷⁵) Γεν. ἀπόλυτος. ¹⁷⁶) Τελ. ἀπαρέμφ. ¹⁷⁷) Ἀξίω.

¹⁷⁸) Ταὺς ἡξίου χειροτονεῖν ἑαυτὸν διὰ τὸ ἑαυτοῦ κάλλος. ¹⁷⁹) Γεν. ἀπόλυτος.

¹⁸⁰) Διακοψας. ¹⁸¹) Γεν. ἀπόλυτ. ἐν ᾧ σὺ βασιλεύεις. ¹⁸²) Τελ. ἀπαρέμφ.

¹⁸³) Θέλειεν· παντὶ ἱκανὸς νὰ μᾶς βοηθήσας. ¹⁸⁴) Ἀμνός. ¹⁸⁵) Γεν. ἀπόλυτος.

δὲ τοῦ λύκου τὸν ἀμύγον, καὶ λέγοντος, ὅτι θυσιάσει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς¹⁸⁸, εἰ καταλάβῃ, τῷ θεῷ, ἐκεῖνος ἔφη πρὸς αὐτόν· ἄλλ' αἰρετώτερόν μοι ἐστὶ θεῷ θυσίαν εἶναι¹⁸⁹, ἢ ὑπὸ σοῦ διαφραθῆναι.

ΓΑΛΗ.

Γαλῇ εἰς ἐργαστήριον εἰσέλθουσα χαλκίως, τὴν ἐκεῖ κειμένην περιέλει-
χε ῥίνην. Ξουμένης¹⁸⁸ δὲ τῆς γλώσσης¹⁸⁹, αἷμα πολὺ ἐφέρετο¹⁹⁰. ἡ δὲ¹⁹¹
ἤετο, νομίζουσα τι τοῦ σιδήρου ἀφαιρεῖν¹⁹². ἄχρις οὐ¹⁹³ πάντεώς πᾶσαν
τὴν γλῶσσαν¹⁹⁴ ἀνήλωσεν¹⁹⁵.

ΑΙΘΙΟΥ.

Αἰθιοπία τις¹⁹⁶ ὠνήσατο, τοιοῦτον¹⁹⁷ εἶναι¹⁹⁸ τὸ χρώμα¹⁹⁹ δοκῶν²⁰⁰ ἀμε-
λεῖα²⁰¹ τοῦ πρότερον ἔχοντος²⁰². Καὶ παραλαβὼν²⁰³ οὐκάδε²⁰⁴, πάντα μὲν
αὐτῷ προσῆγε²⁰⁵ τὰ ῥύμματα²⁰⁶, πᾶσι δὲ λουτροῖς ἐπειράτο καθαίρειν²⁰⁷.
Καὶ τὸ μὲν χρώμα μεταβαλεῖν οὐκ εἶχε²⁰⁸, νοσεῖν²⁰⁹ δὲ τῷ πονεῖν²¹⁰ πα-
ρεσκεύασε²¹¹.

ΧΗΝΕΣ καὶ ΓΕΡΑΝΟΙ.

Χῆνες καὶ Γέρανοι ἐπὶ ταύτου²¹² λειμῶνος ἐνέμοντο. Τῶν δὲ θηρευτῶν
ἐπιφανέντων²¹³, οἱ μὲν Γέρανοι, κοῦφοι²¹⁴ ὄντες, ταχέως ἀπέπητσαν²¹⁵, αἱ
δὲ χῆνες, διὰ τὸ βάρος τῶν σωμάτων μείναντες, συνεληφθήσαν²¹⁶.

ΨΥΛΛΑ.

Ψύλλα ποτὲ πηδῆσασα ἐπὶ πόδα ἀνδρός ἐκάθισεν. Ὁ δὲ²¹⁷ τὸν Ἡρα-
κλῆν ἐπὶ συμμαχίαν²¹⁸ ἐκάλει. Τῆς δὲ²¹⁹ ἐκείθεν αὖτις ἀφαλλομένης²²⁰,
στενάξας²²¹ εἶπεν ὦ Ἡράκλεις! εἰ ἐπὶ ψύλλῃ²²² οὐ συνεμάχηςας, πῶς
ἐπὶ μείζονσιν ἀνταγωνισταῖς συνεργήσεις;

ΚΟΡΑΞ καὶ ΟΦΙΣ.

Κόραξ, τραφὴς²²³ ἀπορῶν²²⁴, ὡς κατεῖδεν ἕν τινα εὐηλίω²²⁵ τόπῳ ὄφιν
κοιμώμενον, τοῦτον καταπατάς²²⁶ ἤρπασε²²⁷. Ταῦ δὲ²²⁸ ἐπιστραφέντος,
καὶ δακνόντος²²⁹ αὐτόν, ἀποθνήσκουσιν μέλλων²³⁰, εἶρηκε²³¹. δέιλαιος²³² ἐγω-
γε! ὅς τοιοῦτον εὖρον ἔρμαιον²³³, ἐξ οὗ²³⁴ καὶ ἀπόλλυμαι.

¹⁸⁶) Θά τὸν προσφέρει θυσίαν, διότι οἱ ἀργαῖοι ἐθυσίαζον πρόβατα εἰς τοὺς βωμοὺς
τῶν θεῶν. ¹⁸⁷) Μὲ ἐλ.αι θυσίαν. ¹⁸⁸) Γεν. ἀπόλυτος. ¹⁸⁹) Αὐτῆς. ¹⁹⁰) Ἐχύνετο, ἔρριπε.
¹⁹¹) Ἰαλλῇ. ¹⁹²) Ἀφαιρεῖν (εἰδ. ἀπαρέμφ.) (μέρος) τι (ἐκ) τοῦ σιδήρου. ¹⁹³) Οὐ κατε-
ρῆ. ¹⁹⁴) Εὐατῆς. ¹⁹⁵) Ἀναλίσσω. ¹⁹⁶) Ἀράπην· ἐκ τῆς Λιβυοῦς, μέρους τῆς Ἀφρι-
κῆς. ¹⁹⁷) Ἀντικείμενον τοῦ εἶναι. ¹⁹⁸) Εἰδ. ἀπαρ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ δοκῶν
¹⁹⁹) Κατὰ τὸ χρώμα. ²⁰⁰) Νομίζων. ²⁰¹) Δι' ἀμέλειαν. ²⁰²) Αὐτὸν κυρίου. ²⁰³) Αὐτόν.
²⁰⁴) Εἰς τὸν οἶκόν του. Τοῦτο σημαίνει τὸ δέ. ²⁰⁵) Ἐβρε, προσήρμοσεν εἰς αὐτόν.
²⁰⁶) Καθαρτηρίους τρόπους. ²⁰⁷) Αὐτόν. ²⁰⁸) Ἰδύνατο. ²⁰⁹) Τέλ. ἀπαρέμφ. ἐξαρτ.
²¹⁰) ἐκ τοῦ παρεσκεύασε. ²¹¹) Ὀνοματ. ἀπαρέμφ. διὰ τοῦ πονεῖν, διότι ἐκοπίαζε, διὰ τοῦ
κόπου. ²¹²) Τὸν ἔκαμε νὰ νοσήσῃ. ²¹³) Τοῦ αὐτοῦ. ²¹⁴) Γεν. ἀπόλ. γράνου σημαντικῆ.
²¹⁵) Ἐλαφροί. ²¹⁶) Ἀπίπταται. ²¹⁷) Συλλαμβάνω. ²¹⁸) Ἀντρ. ²¹⁹) Εἰς συμμαχίαν.
²²⁰) Ψύλλας. ²²¹) Γεν. ἀπόλυτος· ἐπειδὴ ἐπέταξε. ²²²) Ὁ ἀντρ. ²²³) Κατὰ ψύλλου.
²²⁴) Γενικῆ συντακτικῆ τοῦ ἀπορῶν· τὰ γερητικά μετὰ γενικῆς. ²²⁵) Οὐκ εὐπορίων
στερούμενος. ²²⁶) Καλῶς ἡλιαζομένη· προσβαλλομένη ἀπὸ τὸν ἥλιον. ²²⁷) Καθίπτα-
μαι. ²²⁸) Καταπατάς, ἤρπασε τοῦτον. ²²⁹) Ὁφίως. Γεν. ἀπόλυτ. αἰτίας σημαντικῆ.
²³⁰) Δάκνω. ²³¹) Ὁ κόραξ. ²³²) Παρακ. τοῦ λέγω, ἐκ τοῦ ἀγρ. Εἶρω. ²³³) Δυσ-
χῆς (εἰμί). ²³⁴) Εὐρύημα· διότι πᾶν ὅτι εὕρισκον οἱ παλαιὸι εἰς τὸν ὄρομον, τὸ ἀπέ-
ιδεν εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ Ἑρμοῦ. ²³⁵) Διὰ τοῦ ἀπολύν.

Δ' ΑΙΣΩΠΕΙΟΙ

ΛΕΩΝ και ΑΛΩΠΗΣ.

Λέων γηράσας, καὶ μὴ δυνάμενος διαρκέσαι²³³ αὐτῷ εἰς τροφήν, ἔγνω²³⁴ δι' ἐπινοίας τι πράξει. Καὶ ὁ δὴ, παραγενόμενος ἐν σπηλαίῳ τινί, κατακλιθεὶς, προσποιεῖτο νοσεῖν. Παραγενόμενα οὖν τὰ ζῶα ἐπισκέψεως χάριν²³⁵, συλλαμβάνων κατήσθιεν αὐτά. Πολλῶν οὖν ζῶων ἀναλωθέντων, ἡ ἀλώπηξ, τὸ τέχνασμα τοῦτο γνοῦσα, παρεγένετο πρὸς αὐτόν, καὶ σταῖσα ἔξωθεν τοῦ σπηλαίου, ἐπυνθάνετο, πῶς ἔχει. Τοῦ δὲ εἰπόντος, κακῶς²³⁶, καὶ τὴν αἰτίαν πυνθανομένου, δι' ἣν οὐκ εἰσέρχεται, ἡ ἀλώπηξ ἔφη· ὅτι ὁρῶ ἔχγην πολλῶν εἰσιόντων, ὀλίγων δὲ ἐξιόντων.

ΤΕΤΤΙΣ και ΜΥΡΜΗΚΕΣ.

Χειμῶνος ὥρα²³⁷, τῶν σίτων βραχέντων²³⁸, οἱ μύρμηκες ἔβυχον²³⁹. Τέττις δὲ λιμώττων, ἦται²⁴⁰ αὐτοὺς τροφήν. Οἱ δὲ μύρμηκες εἶπον αὐτῷ· διατὶ τὸ θέρος οὐ συνήγες τροφήν; Ὁ δὲ²⁴¹ εἶπεν· οὐκ ἐσχόλαζον²⁴², ἀλλ' ἤδον²⁴³ μουσικῶς. Οἱ δὲ γελᾶσαντες, εἶπον· Ἄλλ' εἰ θέρους ὥρας²⁴⁴ ἤνυλεις, χειμῶνος²⁴⁵ ὄργου²⁴⁶.

ΟΝΟΥ ΣΚΙΑ.

Νεανίας τις θέρους ὥρα²⁴⁷ ἐμισθώσατο²⁴⁸ ἐξ ἄστους²⁴⁹ ὄνον Μεγάρα²⁵⁰ δε²⁵¹. μεσουσης δὲ τῆς ἡμέρας²⁵², καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἐκότερος αὐτῶν²⁵³ ἐβουλεύετο ὑποδύεσθαι²⁵⁴ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ὄνου· εἰργον²⁵⁵ δὲ ἀλλήλους, ὁ μὲν, μεμισθωκέναι²⁵⁶ τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιάν, λέγων· ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν²⁵⁷.

ΛΥΚΟΣ και ΓΡΑΥΣ.

Τίτλην ἐλύπει²⁵⁸ δακρύον²⁵⁹ παιδίον· ὥς δὲ ἐνοχλούμενον²⁶⁰ οὐκ ἐπαύετο²⁶¹, ἠπειλεῖ²⁶² λύκῳ παραβαλεῖν²⁶³, εἰ μὴ παύσοιτο²⁶⁴. Λύκος δὲ τις παρτυγῶν²⁶⁵, ἔμεινε²⁶⁶ τὸν λόγον ἐκβῆναι²⁶⁷ πρὸς ἔργον. Καὶ τὸ μὲν παιδίον ἐδεδώκει²⁶⁸ πρὸς ὕπνον· κενός²⁶⁹ δὲ ὁ λύκος ἀπεχώρει θήρας τῆς τε παρούσης²⁷⁰, καὶ τῆς ἀλλαχόθεν ἐλπίζομένης γενήσεσθαι²⁷¹.

²³³) Πά ἐπαρκέσῃ εἰς ἑαυτὸν, νὰ προμηθευθῇ ἐπαρκῆ. ²³⁶) Ἀπερρώσας. ²³⁷) Διὰ νὰ τὸν ἐπισκεψώσῃ. ²³⁸) Κακῶς ἔχειν, ὅτι εἶναι κακὰ. ²³⁹) Ἐν ὥρᾳ. ²⁴⁰) Γεν. ἀπόλυτος, αἰτίας σημαντικῆς. ²⁴¹) Ἐξήραινεν αὐτοὺς, τοὺς σίτους. ²⁴²) Αἰτέω. ²⁴³) Τέττις. ²⁴⁴) Δὲν εἶχεν εὐκαιρίαν. ²⁴⁵) Ἄδω. ²⁴⁶) Ἐν ὥρᾳ θέρους. ²⁴⁷) Ἐν ὥρᾳς χειμῶνος, ἡ ἐπὶ τοῦ χειμῶνος. ²⁴⁸) Ὀρχοῦμαι. Πραστακτ. ²⁴⁹) Ἐν ὥρᾳ. Ὅρα δὲ ἦν ὁ καιρὸς τοῦ ἔτους. ²⁵⁰) Μέσον, σημαῖνον, ἐμισθώσας δι' ἑαυτόν. ²⁵¹) Ἀστυ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν των, τὰς Ἀθήνας. ²⁵²) Διὰ τὰ Μέγαρα, διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὰ Μέγαρα. ²⁵³) Γεν. ἀπόλυτος, χρόνου σημαντικῆς. Ὅταν ἦτον μέση ἡ ἡμέρα, μεσημέριον. ²⁵⁴) Ἐννοεῖ τὸν ἐνοικιάσαντα καὶ τὸν δόντα εἰς ἐνοίκιον, τὸν ὅποιον ὅμως δὲν ὠνόμασε. ²⁵⁵) Νὰ ἔμειν ὑποκάτω. ²⁵⁶) Ἐμπόδιζαν. ²⁵⁷) Εἰδικὸν ἀπαρέμφ. εἰς παρὰ κείμενον, οἷ ἐδόσαν εἰς ἐνοίκιον. ²⁵⁸) Λέγων ἔχειν τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ὄνου καὶ τῆς σκιάς. ²⁵⁹) Ἐθώμωνα. ²⁶⁰) Κλαῖον, ὑποκείμενον τοῦ ἔλπει. ²⁶¹) Μέσον. Ἐνοχλοῦν. ²⁶²) Ἐπαύσε τοῦ νὰ τὴν ἐνοχλῇ. ²⁶³) Ἡ τιβή, ἡ αἰὶς. ²⁶⁴) Αὐτό. Ὅτι θὰ τὸ ῥίψῃ εἰς Λύκον. Παραβάλλειν λέγεται ἐπὶ φαγητῶν τιθεμένων εἰς τὴν πρᾶψαν. ²⁶⁵) Ἄν ἦν ἤθελε παύσει· εἰς εὐκτικήν ἐγκλίσιν, διότι ἀναφέρεται εἰς ῥῆμα χρόνου παρωχημένου. ²⁶⁶) Τυχῶν ἐκείτῃ πλησίον. ²⁶⁷) Περιέμενε. ²⁶⁸) Τελ. ἀπαρέμφ. παθητ. νὰ ἀποβῇ εἰς ἔργον· νὰ πραγματοποιηθῇ. ²⁶⁹) Ἐαυτὸ, ἀπεκοιμήθη. ²⁷⁰) Εὐκαιρος, ἐξερρημένος. ²⁷¹) Δηλ. τῆς τοῦ παιδός. ²⁷²) Τῆς ἐλπίζομένης (ὑπ' αὐτοῦ) γενήσεσθαι (εἰδ. ἀπαρ.) αὐτῇ ἀλλαχόθεν· ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἤλπιζεν ὅτι οἴκει λάβεi ἀλλαχόθεν.

ΛΕΩΝ καὶ ΜΥΣ.

Λέοντος κοιμωμένου²⁷², μὴς τῷ σώματι ἐπέδραμεν²⁷⁴. ὁ δὲ ἐξαναστάς, συνέλαθεν αὐτόν. Ὁ δὲ μὴς ἐδεῖσθαι αὐτοῦ μεθεῖναι²⁷⁵ αὐτόν, λέγων· ὅτ' σωθῆις²⁷⁶, πολλὰς χάριτας αὐτῷ ἀποδώσει²⁷⁷. γελᾶσας δὲ²⁷⁸, ἀπέλυσεν αὐτόν· συνέβη δὲ αὐτόν²⁷⁹ μετ' οὐ πολὺ τῇ τοῦ μύος χάριτι περισωθῆναι· ἐπειδὴ γὰρ συλληφθεὶς ὑπὸ τινων κυνηγῶν, καμίλῳ²⁸⁰ ἐδόθη ἐπὶ τινὶ δένδρῳ, τηνικαῦτα καὶ ὁ μὴς αὐτοῦ ἀκούσας στένοντος, ἐλθὼν, τὸν κάμιλον περιέτρωγε, καὶ λύσας αὐτόν, ἔφη· σὺ δὲ οὕτω μου κατεγέλασας, ὥς μὴ προσδοκῶν ἀμοιβὴν παρ' ἐμοῦ κομίσασθαι²⁸¹, νῦν δὲ εὖ ἴσθι, ὅτι ἐστὶ καὶ παρὰ μου χάρις²⁸².

ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ καὶ ΚΟΡΩΝΗ.

Περίστερα, ἐν τινὶ περισερεῶνι τρεφομένη, ἐπὶ πολυτεχνίᾳ²⁸³ ἐφρουρέτετο²⁸⁴. Κορώνη δὲ αὐτῆς²⁸⁵ ἀκούσασα, ἔφη· ἀλλ', ὦ αὐτῇ²⁸⁶, πέπαυστο²⁸⁷ ἐπὶ τούτῳ²⁸⁸ σεμνυνομένη²⁸⁹, ὅσῳ²⁹⁰ γὰρ ἂν πλείονα τίκταις, τοσούτῳ καὶ πλείους λύπας²⁹¹ συνάγεις.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

Βάτραχοι δύο, ξηρανθείσης²⁹² τῆς λίμνης, ἐν ἣ κατῴκουν, περιήσαν²⁹³ ζητούντες που καταμεῖναι²⁹⁴. Καὶ ἐλθόντες²⁹⁵ εἰς φρέαρ βαθύ καὶ κύψαντες κάτω, καὶ ἰδόντες τὸ ὕδωρ, ὃ μὲν εἰς συνεβούλευεν, ἵνα πηδῇσιν²⁹⁶ παρευθὺς κάτω· ὁ δὲ ἕτερος εἶπεν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ξηρανθῇ, πῶς δύνησόμεθα²⁹⁷ ἀναβῆναι;

ΓΕΡΩΝ καὶ ΘΑΝΑΤΟΣ.

Γέρων ποτὲ ζῦλα κόψας καὶ ταῦτα φέρων, πολλὴν ὁδὸν ἐβάδιζε. Καὶ διὰ τὸν πολὺν κόπον ἀποθήμενος²⁹⁸ ἐπὶ τόπῳ²⁹⁹ τινὶ τὸν φόρτον, τὸν θάνατον ἐπεκαλεῖτο. Τοῦ δὲ θανάτου παρόντος³⁰⁰ καὶ πυκθανομένου³⁰¹ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὸν ἐκάλει, δειλιάσας ὁ γέρων, ἔφη, ἵνα³⁰² μου τὸν φόρτον ἄρῃς.

ΙΠΠΟΣ καὶ ΟΝΟΣ.

* Ἀνθρώπος τις εἶχεν ἵππον καὶ ὄνον. Ὁ δευνόντων δὲ³⁰³, ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν ὁ ὄνος τῷ ἵππῳ· ἄρον ἐκ τοῦ ἐμοῦ βάρους³⁰⁴, εἰ θέλεις εἶναι με σῶν³⁰⁵.

²⁷²) Γεν. κτητ. τοῦ σώματος. ²⁷³) * Ἐδραμεν ἐπὶ τῷ. ²⁷⁴) Νὰ τὸν ἀφήσῃ.

²⁷⁵) Ἄφ' οὗ σωθῇ. ²⁷⁶) Θὰ τὸν ἀνταμείψῃ. ²⁷⁷) Ὁ Λέων. ²⁷⁸) Τὸν Λέοντα.

²⁸⁰) Χονδρῷ σκηνίῳ. ²⁸¹) Νὰ λάβῃς. ²⁸²) Δύναται νὰ λάβῃ τις χάριν ὥς καὶ παρὰ τῶν μύων, καὶ παρὰ τῶν ἐλαγίστων δηλαδὴ. ²⁸³) Διὰ τὴν πολυτεχνίαν τῆς. διότι ἐγένενα πολλὰ τέκνα. ²⁸⁴) Ἐκόμπαζε. ²⁸⁵) Γενικὴ συντακτικὴ τοῦ Ἀκούω. ²⁸⁶) Ὡς εἰ. ²⁸⁷) Προστακ. Παύομαι. ²⁸⁸) Δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τὴν πολυτεχνίαν. ²⁸⁹) Παύσε τοῦ νὰ σεμνύνεσαι, νὰ ὑπερηφανεύεσαι. ²⁹⁰) Καθ' ὅσον. ²⁹¹) Τοῦτο τῇ λέγει, διότι τὰ παιδία τῆς ἐγεννῶντο εἰς περισσεύοντα, καὶ οὐκ ἐλεύθερα. ²⁹²) Γεν. ἀπόλ. αἰτίας σημαντικῆς. ²⁹³) Περιέειμι. ²⁹⁴) Τελ. ἀπαρέμφ. ²⁹⁵) Ὑποκείμενον τοῦ Συνεβούλευε, τεθνήσκοντος εἰς ἐν. διότι τὸ πλῆθ. διελύθη διὰ τοῦ Ὁ μὲν, Ὁ δέ. Ὁρθότερον κατὰ σύνηταξιν ἤθελεν εἶναι ἂν αἱ μετοχαὶ ἦσαν κατὰ γεν. ἀπόλ. ²⁹⁶) Ἄναλυσιν τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, γινομένη ὥς καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ νά. ²⁹⁷) Δύναμαι. ²⁹⁸) Ἀποτίθημι. ²⁹⁹) Ἐπάνω εἰς τόπον τινά. ³⁰⁰) Πάρειμι. γεν. ἀπόλυτος, σημαντικὴ αἰτία, ἐπειδὴ παρὴν, ἤλθε. ³⁰¹) Ἐρωτῶντος. ³⁰²) Ἴνα ἄρῃς τὸν φόρτον μου· αἶρω. ³⁰³) Τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου. ³⁰⁴) (Μέρος) ἐκ τοῦ βάρους. ³⁰⁵) Εἶναι με σῶν, νὰ σωθῶ.

ὁ δὲ, οὐκ ἐπιστῆθη. Καὶ ὁ ὄνος πεσὼν ἐκ τοῦ κόπου, στελεύτηκε. Τοῦ δὲ δεσπότου πάντα ἐπιθέντος αὐτῷ³⁰⁶, καὶ τὴν τοῦ ὄνου δορὰν, θρηγῶν ὁ ἵππος ἐδόα· οἱμοὶ τῷ παναθλίῳ! τί μοι συνέβη τῷ ταλαιπώρῳ! μὴ θε. λήσας γὰρ μικρὸν βάρος λαβεῖν, ἰδοὺ ἅπαντα βασταῶ, καὶ τὸ δέρμα.

ΚΟΜΠΑΣΤΗΣ.

Ἄνθρωπε ἀποδημήσας, εἴτα δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐπα-
νελθὼν, ἄλλα τε πολλὰ ἐν διαφόροις ἡνδραγαθήκηναι³⁰⁷ γῶραις ἐκόμ-
παζε, καὶ δὴ καὶ³⁰⁸ τῇ Ῥόδῳ πεπηδηκέναι³⁰⁹ πῆδημα³¹⁰, οἷον οὐδεὶς τῶν
ἐπ' αὐτοῦ δυνατὸς ἂν εἴη πηδησαι. Πρὸς ταῦτα δὲ καὶ μάρτυρας τοὺς
ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν ἔχειν. Τῶν δὲ παρόντων³¹⁰ τις ὑπολαβὼν³¹¹, ἔφη·
Ῥω οὗτος³¹², εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἐστίν, οὐδὲν δεῖ σοι μαρτύρων³¹³. Ἰδοὺ ἡ
Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πῆδημα.

ΟΔΟΙΠΟΡΟΙ.

Δύο τινὲς κατὰ ταῦτόν³¹⁴ ὠδοιπόρουν, καὶ θατέρου³¹⁵ πέλεκυν εὐρόν-
τος, ἄτερο³¹⁶ ὁ μὴ εὐρών, παρήνει αὐτῷ, μὴ λέγειν· Εὐρηκα³¹⁷, ἀλλ'
Εὐρήκαμεν. Μετὰ μικρὸν δὲ³¹⁸ ἐπελθόντων αὐτοῖς τῶν τὸν πέλεκυν ἀπο-
δεσθληκότων³¹⁹, ὁ ἔχων αὐτόν, διωκόμενος, πρὸς τὸν μὴ εὐρόντα συνοδοι-
πόρον ἔλεγεν, ἀπολώλαμεν³²⁰. Ὁ δ' εἶπεν, Ἀπόλωλα, λέγε, οὐκ Ἀπολώ-
λαμεν· καὶ γὰρ, ὅτε τὸν πέλεκυν εὗρες, Εὐρηκα, ἔλεγες, οὐχ Εὐρήκαμεν.

ΛΕΩΝ καὶ ΟΝΟΣ καὶ ΑΛΩΠΗΞ.

Λέων, καὶ Ὄνος, καὶ Ἀλώπηξ, κοινωνίαν ποιησάμενοι³²¹, ἐξηλθον³²²,
πρὸς ἄγραν. Πολλῆς οὖν θήρας συλληφθείσης, προσέταξεν ὁ λέων τῷ ὄνῳ
διελθεῖν³²³ αὐτοῖς. Ὁ δὲ, τρεῖς μερίδας ποιησάμενος ἐκ τῶν ἴσων³²⁴, ἐκλέ-
ξασθαι ταύτους προὔτρεπετο. Καὶ ὁ λέων θυμωθεὶς τὸν ὄνον κατέφαγεν.
Εἴτα τῇ ἀλώπεκι μερίζειν ἐκέλευσεν. Ἡ δ' εἰς μίαν μερίδα πάντα σωρεύ-
σασα, ἑαυτῇ βραχὺ τι³²⁵ κατέλιπε³²⁶. Καὶ ὁ λέων πρὸς αὐτήν. Τίς σε,
ὦ βελτίστη, διαρρεῖν οὕτως ἐδίδασξεν; Ἡ δ' εἶπεν· Ἡ τοῦ ὄνου συμφορά.

ΓΕΩΡΓΟΣ καὶ ΠΑΙΔΕΣ ΑΥΤΟΥ.

Γεωργὸς τις, μέλλων καταλύειν τὸν βίον³²⁷, καὶ βουλόμενος τοὺς ἐ-
αυτοῦ παῖδας πείραν λαβεῖν τῆς Γεωργίας, προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, ἔ-
φη· Παῖδες ἐμοί, ἐγὼ μὲν ἤδη τὸν βίον ὑπέξειμι³²⁸, ὑμεῖς δ' ἅπερ ἐν
τῇ ἀμπελῷ μοι κέκρυπται³²⁹, ζητήσαγτες, εὐρήσετε πάντα. Οἱ μὲν οὖν,
κηθέντες θησαυρὸν ἐκεῖ που κατορυύχθαι³³⁰, πᾶσαν τὴν τῆς ἀμπελῶ
γῆν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ πατρὸς κατέσκαψαν· καὶ θησαυρῷ μὲν οὐ

³⁰⁶ Θέντος ἐπ' αὐτῷ, τῷ ἵππῳ. ³⁰⁷ Εἰδίκ. ἀπαρμυρ. ³⁰⁸ Καὶ ἄν. ³⁰⁹ Κ. §. 386.
³¹⁰ Κ. §. 341, δ. ³¹¹ Κ. §. 380, γ'. ³¹² Ὁμοῦ. ³¹³ τοῦ θατέρου Α. Σ. ³¹⁴ Ὁ
ἔτερος. ³¹⁵ Εὐρίσχω Γ. 457. ³¹⁶ Εἰλ. Χρόν. ο. ³¹⁷ Ἀποβάλλω. ³¹⁸ Ἀπόλλωμι.
Π. §. 482. ³¹⁹ Κ. §. 270. ³²⁰ Ἐξέρχομαι. Γ. §. 466. ³²¹ Διαρρεῖν. ³²² Δηλ. ἴσας.
³²³ Μικρὸν μέρος. ³²⁴ Καταλείπω. ³²⁵ Ἴδε καταλύω. Α. Σ. ³²⁶ Ἐξέρχομαι τοῦ
βίου, ἀποβιόσκω. ³²⁷ Κ. §. 253. ³²⁸ Πεταρύσσω· ὅτι ἤτοι πεταρυσμένος.

περιέτυχον³²⁹, ἥ δὲ ἄμπελος καλῶς σκαφεῖσα, πολλαπλασίονα τὸν κερπὸν ἀνέδωκεν.

ΓΕΩΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΣ.

Γεωργοῦ παῖδες ἐστασίαζον. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτῶν παραινῶν αὐτούς, οὐκ ἠδύνατο πείσαι. Καὶ δὴ, καθημένων αὐτῶν, προσέταξε δέσμην ῥάβδων αὐτῷ κομίσαι. Ἐνεγκόντων³³⁰ δὲ, λαθὼν τὰς ῥάβδους ἔδησεν αὐτὰς δέσμην μίαν³³¹. καὶ ἐκέλευεν ἐνὶ ἐκάστῳ³³² λαβεῖν καὶ συνθλάσαι τὴν δέσμην. Οἱ δὲ, δοκιμάσαντες, οὐκ ἠδυνήθησαν. Ὑστερον δὲ, λύσας αὐτάς, ἔδωκεν ἀνὰ μίαν κλάσαι. Οἱ δὲ διὰ τάχους³³³ εὐκόλως τοῦτο ἐποίησαν. Τότε λέγει ὁ πατὴρ αὐτῶν. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, τέκνα μου, ἐάν ὁμοφρονοῦντες μένητε, ἀκαταγώνιστοι³³⁴ καὶ ἀχείρωτοι ἔσεσθε τοῖς ἐχθροῖς· ἐάν δὲ μένητε στασιάζοντες καὶ φιλονεικούντες, εὐχερῶς εὐάλωτοι ἔσεσθε τοῖς ἐχθροῖς.

ΛΥΚΟΣ, ἈΡΝΙΟΝ καὶ ΛΕΩΝ.

Λύκος δήποτε ἄρας³³⁵ ἀρνίον ἐκ ποίμνης ἀπεκόμιζεν εἰς τὴν ἰδίαν κοίτην· λέων δὲ τοῦτω ἐξαίφνης συναντήσας, ἦρεν ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀρνίον. Στάς δὲ πόρρωθεν πρὸς αὐτὸν ταῦτα λέγει. «Ἴνα τί, ἄναξ, ἐξ ἐμοῦ τοῦτο ἦρας³³⁶; πῶς δὲ οὐ τηρεῖς τοὺς θεσμούς τοὺς ἀρχαίους, τοῦ μὴ τυραννεῖν χειρὶ δυνατωτάτη, ἀλλὰ πάντοτε ἐκδικεῖν τοῖς ἀπόροις;» Ὁ δὲ γελάσας πρὸς αὐτὸν ταῦτα λέγει. «Σὺ δὲ, ὦ λύκε, δικαίως τοῦτ' ἂν ἔσχαες, εἴ τις τῶν φίλων αὐτὸ κεχάρικέ σοι.»

ΜΕΛΙΤΤΟΥΡΓΟΣ.

Εἰς μελιττουργεῖόν τις εἰσελθὼν τοῦ κεκτημένου ἀπόντος, τὸ κηρίον ἀφείλετο. Ὁ δὲ ἐπανελθὼν, ἐπειδὴ τὰς κυφέλας εἶδεν ἐρήμους, εἰσῆλκε τὸ κατ' αὐτάς διερρευνώμενος. Αἱ δὲ μέλισσαι ἀπὸ τῆς νομῆς ἐπανήκουσαι, ὡς κατέλαβον αὐτὸν τοῖς κέντροις ἔπαιον, καὶ τὰ χεῖριστα διετίθουν. Ὁ δὲ πρὸς αὐτάς· «Κάκιζα ζῶα, τὸν μὲν κλέψαντα ὑμῶν τὰ κηρία ἀθῶον ἀφήκατε, ἐμὲ δὲ τὸν ἐπιμελούμενον ὑμῶν πλήττετε;

ΜΥΡΜΗΞ καὶ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ.

Μύρμηξ διψήσας κατελθὼν³³⁷ εἰς πηγὴν, παρασυρεῖς ὑπὸ τοῦ ρεύματος, ἀπεπνίγετο. Περίστερὰ δὲ τοῦτο θεασαμένη, κλῶνα δένδρου περιελούσα³³⁸, εἰς τὴν πηγὴν ἔρριπεν, ἐφ' οὗ καὶ καθίσας ὁ μύρμηξ διεσώθη. Ἰξευτὴς δὲ τις μετὰ τοῦτο τοὺς καλάμους συνθεῖς, ἐπὶ τὸ τὴν περιστερὰν συλλαβεῖν ᾔει. Τοῦτο δ' ὁ μύρμηξ ἐωρακὼς, τὸν τοῦ ἱξευτοῦ πόδα εὗακεν³³⁹. Ὁ δὲ ἀλγῆσας τοὺς τε καλάμους ἔρριψε, καὶ τὴν περιστερὰν αὐτίκα φυγεῖν ἐπαίησεν.

³²⁹) Περιτυχάνω. ³³⁰) Φέρω. Γ. 513. ³³¹) Κ. §. 162. ε. ³³²) Κ. §. 346, γ.

³³³) Τάχως. ³³⁴) Ἀκατάκριτοι. ³³⁵) Ἐνεστ. αἶρω. ³³⁶) Ἐνεστ. κατέρχομαι.

³³⁷) Ἐνεστ. περιαιρέω· Δ. Α. Σ. ³³⁸) Ἐνεστ. δάκνω.

Ε'. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΩΝ.

Ὁ Πλούταρχος ἐγεννήθη εἰς Χαϊρώνειαν τῆς Βοιωτίας 50 ἔτη μ. Χ. Σπουδάζας δὲ τὴν Φιλοσοφίαν εἰς Ἀθήνας, τὴν ἐδίδασκεν εἰς Ῥώμην, καὶ ἐχρημάτισε διδάσκαλος τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Ὁ Τραϊανὸς τὸν διώρισεν ἑπαρχον Ἰλλυρίας. Περὶ τὰ ἑσχατὰ τοῦ δὲ διορισθεὶς ἱερεὺς τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, ἀπέθανεν ἐβδομηκοντούτης, εἰς Χαϊρώνειαν. Ἐγράψε 48 βιογραφίας ἐπιστῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, συγκρίνων τοὺς μὲν πρὸς τοὺς δὲ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγράφει αὐτάς ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΥΣ ΒΙΟΓΡ. Συνέγραψε δὲ καὶ διάφορα ἄλλα ΗΘΙΚΑ καὶ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ πονήματα.

ΚΟΤΥΣ ὁ Θρακῶν Βασιλεὺς¹ φύσει ὦν ὀξύς εἰς ὀργήν, καὶ πικρὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἐν ταῖς διακονίαις² κολαστῆς, σκευὴ ποτὲ κεράμεια κομίσαντος αὐτῷ ξένου εὐθραστα καὶ λεπτά, πιθανῶς³ δὲ καὶ περικτῶς εἰργασμένα γλυφαῖς τις· καὶ τορεΐαις, τῷ μὲν ξένῳ ἔδωκε ὄψρα, τὰ δὲ σκευὴ πάντα συνέτριψεν, "Ὅπως, εἶπε, μὴ δι' ὀργὴν πικρότερον κολάζω τοὺς συντρίβοντας,

Γέλων ὁ τύραννος, ὅτε Καρχηδονίους πρὸς Ἱμέραν καταπολέμησεν, εἰρήνην ποιοῦμενος πρὸς αὐτοὺς, ἠνάγκασεν ἐγγράφαι ταῖς ὁμολογίαις, "Ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ Κρόνῳ καταθύοντες.

Ἀγαθοκλῆς υἱὸς ἦν κεραμέως· γενόμενος δὲ κύριος Σικελίας, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς, εἰώθει κεράμεια ποτήρια τιθέναι παρὰ τὰ χρυσᾶ, καὶ τοῖς νέοις ἐπιδεικνύμενος λέγειν, "Ὅτι τοιαῦτα ποιῶν πρότερον, νῦν ταῦτα ποιῶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἀνδρίαν.

Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος⁴, πρὸς τὸν πυθόμενον, εἰ σχολάζοι, Μηδέποτε, εἶπεν, ἐμοὶ τοῦτο συμβαίη.

Ἀρχέλαος⁵, ἀδολέσχου κουρέως⁶ ἐρωτήσαντος αὐτὸν, πῶς σε κείρω; Σιωπῶν, ἔφη.

Φίλιππος, ὁ Ἀλεξάνδρου πατὴρ, ληφθέντων πολλῶν αἰχμαλώτων, ἐπίπρασκεν αὐτοὺς ἀνεσταλμένῳ τῷ γιτῶνι καθημένος οὐκ εὐπρεπῶς. Εἰς οὖν τῶν πωλουμένων ἀνεβόησε· Φεῖσαί μου, Φίλιππε, πατρικὸς γὰρ εἰμί σου φίλος· Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Φιλίππου, Πόθεν, ὦ ἄνθρωπε, γενόμενος⁷, καὶ πῶς; Ἐγγύς, ἔφη, φράσαι σοι βούλομαι προσελθών. Ὡς οὖν προσήχθη, Μικρόν, ἔφη, κατωτέρω τὴν χλαμύδα ποίησαν

¹) Καὶ πενθερός τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Ἰφικράτους. ²) Εἰς τὰς οἰκιακὰς διακονίας. ³) Ἐντέχνως. ⁴) Τύραννος τῆς Σικελίας, πατὴρ τοῦ νεωτέρου Διονυσίου, βασιῆ, ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς ὑπὸ Δίωνος, κατήντησε γραμματεὺς διδάσκαλος εἰς τὴν Κέρνυον. ⁵) Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας. ⁶) Πάθος τῶν κουρέων γενικόν, τοῦ ὁποίου καὶ τὴν αἰτίαν ἐπιθέτει ἐν τῷ περὶ ἀδολεσχίας ὁ Πλούταρχος. ⁷) Ἐνν.) αὐτῷ φίλος.

ἰσχυμοναίς γὰρ οὕτω καθήμενος. Καὶ ὁ Φίλιππος, Ἄφετε αὐτόν, ἔπεν· ἀληθῶς γὰρ εὖνους ὢν καὶ φίλος ἐλάνθανε.

Μαχαίτα δὲ τινι κρίνων δίκην καὶ ὑπονυφάζων, οὐ πάνυ προσεῖχε τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ κατέκρινεν. Ἐκείνου δὲ ἀναβοήσαντος ἐκκαλεῖσθαι⁸ τὴν κρίσιν, διοργισθεὶς, Ἐπὶ τίνα; εἶπε. Καὶ ὁ Μαχαίτας, Ἐπὶ ἐν, βασιλεῦ, αὐτόν, ἂν ἐργηγόρας καὶ προσέχων ἀκούης. Τότε μὲν οὖν ἀνέστη· γενόμενος δὲ μᾶλλον ἐφ' ἑαυτῷ¹⁰, καὶ γνοὺς ἀδικούμενον τὸν Μαχαίταν, τὴν μὲν κρίσιν οὐκ ἔλυσεν¹¹, τὸ δὲ τίμημα τῆς δίκης αὐτὸς ἐξέτισε.

Πρεσβύτερος δὲ πενιγρᾶς ἀξιούσης ἐπ' αὐτοῦ¹² κριθῆναι, καὶ πολ- λάκις ἐνοχλοῦσθης, ἔφη, Μὴ σχολάζειν. Ἡ δὲ πρεσβυτις ἐγκραγοῦσα, Καὶ¹³ μὴ βασιλευε, εἶπεν. Ὁ δὲ, θαυμάσας τὸ ῥηθὲν, οὐ μόνον ἐκεί- νης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐθὺς διήκουσε.

Ἀλέξανδρος, ἔτι παῖς ὢν, πολλὰ τοῦ Φιλίππου κατορθοῦντος, οὐκ ἔχαιρεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρεφόμενους ἔλεγε παῖδας, Ἐμοὶ δὲ ὁ πατήρ οὐδὲν ἀπολείψει. Τῶν δὲ παίδων λεγόντων ὅτι, Ταυτὰ σοι κτᾶται· Τί δὲ ὄφελος, εἶπεν, ἐὰν ἔχω μὲν πολλὰ, πράξω δὲ οὐδέν;

Ἀναξάρχῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ δοῦναι τὸν διοικητὴν ἐκέλευσεν, ὅσον ἂν αἰτήσῃ τοῦ δὲ διοικητοῦ φήσαντος, ὡς ἑκατὸν αἰτεῖται τάλαντα, Καλῶς, ἔφη, ποιεῖ, γινώσκων ὅτι φίλον ἔχει καὶ δυνάμενον τηλι- καῦτα δωρεῖσθαι καὶ βουλόμενον.

Παρατασσομένου δὲ τοῦ στρατεύματος, ἰδὼν τινα τῶν στρατιωτῶν τὸ ἀχόντιον ἐναγκυλούμενον, ἐξέωπε τῆς φάλαγγος ὡς ἄχρηστον, ὃς παρασκευάζεται δὴ νῦν, ὅτε δεῖ χρῆσθαι τοῖς ὁπλοῖς.

Ἀντίγονος, ἐπεὶ ποτε χειμῶνος ἐν τόποις σπανίζουσι τῶν ἐπιτη- δείων ἠνάγκασε καταξεῦσαι¹⁴, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐλοιδοροῦν αὐτόν, ἀγνοοῦντες ὅτι πλησίον ἐστὶ, τῇ βακτηρίᾳ τὴν σκηνὴν διασεί- λας, αἰμώξετε¹⁵, εἶπεν, εἰ μὴ μακρότερον ἀποσάντες λοιδορήσετε ἡμᾶς.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, πρὸς θυσίαν τινὰ τῶν Ἀθηναίων αἰτούντων ἐπιδόσεις¹⁶, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδιδόντων, κληθεὶς πολλάκις, Αἰσχυ- νοίμην ἂν, εἶπεν, ὅμῃ μὲν ἐπιδιδούς, τούτῳ δὲ μὴ ἀποδιδούς· ἅμα δεικνύων τὸν δανειστήν.

Παιδάρετος ὁ Λακεδαιμόνιος, οὐκ ἐγκριθεὶς εἰς τοὺς τριακοσίους, ἦτις ἦν ἐν τῇ πόλει¹⁷ πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει, ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῆγε, χαίρειν λέγων, εἰ τριακοσίους ἡ πόλις ἔχει πολίτας ἑαυτοῦ βελτίονας.

Ἀνταλκίδας¹⁸ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἀμαθεὶς ἀποκαλοῦντα τοὺς Λακεδαι-

⁸) Ἐάνει ἐρεῖν τῆς δίκης εἰς ἀνώτερον δικαστήριον, ὅθεν καὶ ὤργισθη ὁ Φίλιπ- πος, διότι ἀνώτερον ἑαυτοῦ δικαστὴν δὲν ἐγνώριζεν. ⁹) Ἐσηκώθη καὶ ἀνεχώρησε, διέλυσε (καθὼς λέγομεν τῶρα) τὴν συνεδρίαν.

¹⁰) Συνελθὼν εἰς ἑαυτόν, καλοστοχασθεὶς ἐν πρᾶγμα. ¹¹) Ἀκύρωσε. ¹²) Ἐνυπόβου- του, αὐτοῦ δικάζοντος καὶ ὄχι ἄλλων δικαστῶν. ¹³) Ὁ καὶ συλλογιστικὸς ἢ συμπε- ρασματικὸς. Καὶ λοιπόν. ¹⁴) Στρατοπεδεῦσαι, κατασκηνώσαι. ¹⁵) Θά σὰς πάρε ὁ διά- δολος! θὰ τιμωρηθῇτε· παράβαλε II. 26. ¹⁶) Ἐράνους, συνεισφορὰς. ¹⁷) Τῇ Σπίρῃ.

¹⁸) Διαδόχτος διὰ τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ αἰγρὴν ἐκείνην τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς

μονίους, Μόνοι γούν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν κακὸν παρ' ὁμῶν¹⁹.

Σοφιστοῦ δὲ μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώμιον Ἑρακλέους, ἔφη· Τίς γὰρ αὐτὸν φέγει²⁰;

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, πολλῶν ὄρων ἀνισταμένους ἀνδριάντας, περὶ ἐμοῦ δὲ, ἔφη, ἐρωτᾶν βούλομαι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τί ἀνδριάς οὐ κεῖται Κάτωνος, ἢ διὰ τί κεῖται.

Κικέρων ὁ ῥήτωρ, Κάστον Ποπίλλιον νομικὸν εἶναι βουλόμενον, ὄντα δὲ ἀμαθὴ καὶ ἀφυῆ, προσεκαλεῖτο μάρτυρα πρὸς τινὰ δίκην. Εἰπόντος δὲ ἐκείνου μηδὲν γινώσκειν, Οἶε γὰρ ἴσως, εἶπε, παρὶ τῶν νομίμων ἐπερωτᾶσθαι.

Παυσανίας ὁ Κλεομβρότου, τῶν φυγάδων²¹ αὐτοῦ προτραπομένων ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ἄγειν τὴν στρατιάν, λεγόντων τε, ὅτι τοῖς Ὀλυμπίοις²² ἀνακηρυττομένου αὐτοῦ, ἐσύριττον αὐτὸν μόνοι, Τί οὖν οἴεσθε, ἔφη, τοὺς ὅτε εὐ ἔπασχον συρίττοντας, παθόντας κακῶς, ποιήσιν;

Πολυκρατίδας, πρεσβεύων πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως²³ στρατηγούς μεθ' ἐτέρων, ἐρομένων αὐτῶν²⁴, Πότερον ἰδίᾳ²⁵ πάρεσιν, ἢ δημοσίᾳ ἐπέμψθησαν, Αἴκε²⁶ τύχωμεν, δημοσίᾳ, εἶπεν· εἰ δὲ μὴ, ἰδίᾳ.

Σπαρτιάτης, ἐπεὶ τὰς ἀπαλὰς ἀμυγαλάς τῶν σκληρῶν ἑώρα διπλασί²⁷ πωλούμενας, Μὴ σπάνιοι, ἔφη, οἱ λίθοι;

Κατ' ἐπιθυμίαν²⁸ τις ἐν Σπάρτῃ χρηπιδοῦμενος ὁρθὸς ἐπὶ θατέρου σκέλους, εἶπε πρὸς Λάκωνα, Οὐκ ἂν οἰμαί σε, ὦ Λάκων, τοσούτον χρόνον ἐπὶ τοῦ ποδός, ὅσον ἐγώ, στήναι. Καὶ ὁ, ὑπολαβὼν, Οὐ γάρ, ἔφη· τῶν μὲν τοι χηνῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὗ²⁹.

Ἦκόν ποτε κατὰ πρεσβείαν³⁰ Λάκωνες πρὸς Λυγδοαῖνον τὸν τύραννον³¹· ὡς δ' ἐκεῖνος, ὑπερτιθέμενος πολλὰκις συντυχεῖν, ἀνεβάλλετο, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι³² μαλακῶς ἔχειν ἔφρασαν³³ αὐτόν, οἱ πρέσβεις, Λέγε, αὐτῷ εἶπον, ὅτι μὰ τοὺς Θεοὺς αὐ πάλαισόμενοι πᾶσι³⁴ ἀντιτάσσόμενοι ἀλλὰ διαλεχυσόμενοι.

Πέρτας εἰρήνην. ¹⁹) Τῇ ἀληθείᾳ ὅταν βλέπῃ τις τοὺς Ἀνταλκίδας, τοὺς Αὐσανδρους, τοὺς Γυλίππους καὶ ἄλλους τοιοῦτους Σπαρτιάτας, δὲν σφάλει ἂν, στρέφων τὸν λόγον, εἶπε, ὅτι δὲν εἶχον καὶ ἀνάγκην οἱ τοιοῦτοι νὰ μάθουν τὰ κακὰ παρ' ἄλλων.

²⁰) Ἀπὸ πόσα ἀηδὴ ἐγκώμια ἠθέλαμεν γλυτώσει, ἂν ὅλοι ὅλων τῶν αἰῶνων οἱ σοφισταὶ εἶχον ὑπ' ὅσιν τὴν ἀπλήν ταύτην τοῦ Σπαρτιάτου ἐρώτησιν! ²¹) Ἀθηναίων.

²²) (Ἐν) τοῖς Ὀλυμπίοις ἀγῶσιν. ²³) Ἐννοεῖται πάντοτε ὁ τῶν Περσῶν.

²⁴) Τῶν τοῦ βασιλέως. ²⁵) Ἰδιωτικῶς, δὲ ἰδίαν αὐτῶν ὑπόθεσιν. ²⁶) Δωρικῶς ἀντὶ Εἰ μὲν, Ἐάν μὲν. ²⁷) (Ἐνν.) Τιμῆματι. ²⁸) Ἐπιθυμήσας κατὰ τύχην, εὐρεθεὶς ἔκαστος ἐπιθυμῶν. ²⁹) Ἐλλειπτικὸν λόγου καὶ τοῦτο, ὡς καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ Οὐ (ὁρθῶς λέει), οὐ γάρ (ἂν σταίην), τῶν μὲν τοι χ. οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ (ἂν σταίη). ³⁰) Λόγῳ πρεσβείας, ὡς πρέσβεις. ³¹) Βασιλέα τῶν Κιμμερίων Σκυθῶν, μεθ' ὧν εἰσβαλὼν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἀποκατεστάθη ἐν Κιλικίᾳ. ³²) Καὶ τέλει πάντων. ³³) Οἱ περὶ τὸν τύραννον θεράποντες.

ΣΤ'. ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΛΑΕΡΤΙΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ.

Διογένης ὁ ἐπικληθεὶς Λαέρτιος, διότι κατήγετο ἐκ Λαέρτης τῆς ἐν Κιλικίᾳ πόλεως, ἤκμασε περὶ τὰ 250 μετὰ Χριστόν. Συνέγραψεν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας, ἣ τούς βίους καὶ τὰ Ἀποφθεγμάτων τῶν ἐπισημοτέρων φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος, εἰς δέκα βιβλία. Τὸ συγγραμμὰ του, διὰ τε τὸ πλήθος ὧν πραγμάτων ἀναφέρει καὶ διὰ πολλὰ διασωθέντα ἐν αὐτῇ χωρία συγγραφέων τῶν ὁποίων ἀπώλεσθαι τὰ πρωτότυπα, εἶν' ἐκ τῶν πολυτιμωτέρων τῆς ἀρχαιότητος.

ΘΑΛΗΣ ὁ Μιλήσιος¹ Οὐδὲν ἔφη τὸν θάνατον διαφέρειν τοῦ ζῆν. Σὺ οὖν, ἔφη τις, διὰ τί οὐκ ἀποθνήσκεις; Ὅτι, ἔφη, οὐδὲν διαφέρει.

Ἐρωτηθεὶς, Τί δύσκολον²; ἔφη, Τὸ ἑαυτὸν γινῶναι. Τί δὲ εὐχολον; τὸ ἄλλοις ὑποτίθεσθαι³.

Σόλων Ἐξηκεστίδου Σαλαμίνιος⁴, ἐπειδὴ δακρύοι⁵ τὸν παῖδα τελευτήσαντα πρὸς τὸν εἰπόντα, Ἄλλ' οὐδὲν ἀνύττεις⁶, Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο δακρύω, ἔφη, ὅτι οὐδὲν ἀνύττω.

Βίας Τευτάμου Πριηνεύς⁷, συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεώς, κάκεινων τοὺς Θεοὺς ἐπικαλουμένων, Σιγᾶτε, ἔφη, μὴ αἰσθωνταί⁸ ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.

Ἦδιον ἔλεγε δικάζειν μεταξὺ ἐχθρῶν ἢ φίλων. Τῶν μὲν γὰρ φίλων πάντως ἐχθρόν ἔσεσθαι τὸν ἕτερον⁹. τῶν δὲ ἐχθρῶν τὸν ἕτερον φίλον.

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης, ἐρωτηθεὶς, Τίνα τῶν πλοίων ἀσφαλέστερα, ἔφη, Τὰ νενεωλκημένα.

Ὀνειδίζόμενος δὲ ὑπὸ Ἀττικοῦ¹⁰, ὅτι Σκύθης ἐστίν, ἔφη, Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν ὄνειδος ἢ πατρίς, σὺ δὲ τῆς πατρίδος.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Διανυσίου¹¹, διὰ τί οἱ μὲν φιλόσοφοι ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἔρχονται, οἱ δὲ πλούσιοι ἐπὶ τὰς τῶν φιλοσόφων οὐκέτι; ἔφη Ὅτι οἱ μὲν ἴσασι¹² ὧν¹³ δέονται, οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν. Ἄλλου δὲ τινος εἰπόντος, ὡς αἰεὶ τοὺς φιλοσόφους βλέπει παρὰ ταῖς τῶν πλουσίων θύραις, Καὶ γὰρ καὶ οἱ ἱατροί, φησί, παρὰ ταῖς τῶν νοσοῦντων¹⁴. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτό τις ἔλοιτ' ἂν νοσεῖν ἢ ἱατρεύειν¹⁵.

Εἰς Κόρινθον αὐτῷ πλεοντί ποτε καὶ χειμαζομένην συνέβη ταραχθῆναι. Πρὸς οὖν τὸν εἰπόντα, Ἡμεῖς μὲν οἱ ἰδιῶται οὐ ἀεδοίκαμεν, ὑμεῖς δὲ οἱ φιλόσοφοι δειλιάτε. Οὐ γὰρ περὶ ὁμοίας, ἔφη, ψυχῆς ἀγωνιῶμεν ἕκαστοι.

¹) Εἰς τῶν ἐπεὶ σοφῶν ἐκ Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. ²) Τὸ πρᾶγμα εἶναι δύσκολον. ³) (Ἐνν.) τὰ δέοντα ἢ τὰ πρακτέα, συμβουλευεῖν. ⁴) Ὁ τῶν Ἀθηναίων νομοθέτης. ⁵) Ἐκλαίει. ⁶) Ἀφελεῖς (κλαίων). ⁷) Εἰς τῶν 7 σοφῶν, ἐκ Πριηνῆς τῆς μικρᾶς Ἀσίας. ⁸) Οἱ θεοί. ⁹) Ἐκ τῶν δικαζομένων φίλων ὁ αἰεὶ (ὁ καταδικασθεὶς) θέλει γίνεαι ἐχθρὸς τοῦ δικάσαντος. ¹⁰) Κατοικοῦ τῆς Ἀττικῆς. ¹¹) Τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν. ¹²) Ἐκεῖνα ὧν. ¹³) Θύραις εἰσι. ¹⁴) Μᾶλλον νὰ νοσῇ παρὰ νὰ ᾖ ἱατρός.

Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, τί¹⁸ αὐτοῦ ὁ υἱὸς ἀμείνων ἔσται παιδευθεὶς; Καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλο, εἶπεν, ἐν γούν τῷ θεάτρῳ¹⁹ οὐ καθεδῆσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ.

Συνιστάντος τινὸς αὐτῷ υἱόν²¹, ῥήτησε πεντακοσίας δραχμὰς. Τοῦ δ' εἰπόντος, Τοσούτου δύναμαι ἀνδράποδον ὠνήσασθαι· Πρῶ τοῖνυν, ἔφη, καὶ ἔξεις δύο.

Δεόμενός ποτε περὶ φίλου Διονυσίου¹⁸, καὶ μὴ ἐπιτυχάνων, εἰς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε· Πρὸς οὖν τὸν ἐπισκώφαντα, Οὐκ ἐγώ, φησὶν, αἷτιος, ἀλλὰ Διονύσιος ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τὰς ἀκράς ἔχων.

Ἦτοι Διονύσιον ἀργύριον· καὶ δε¹⁹, Ἀλλὰ μὴν ἔφη; οὐκ ἀπορήσειν τὸν σοφόν· ὁ δὲ, ὑπολαβὼν, Δός, εἶπε, καὶ περὶ τούτου ζητῶμεν. Δόντος δὲ, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι οὐκ ἠπόρηκα.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς, Τί περιγίνεται κέρδος τοῖς ψευδομένοις; Ὅταν, ἔφη, λέγωσιν ἀλήθειαν, μὴ πιστεύεσθαι.

Ἀκούσας ὑπὸ τινος λοιδορεῖσθαι, Ἀπόντα με, ἔφη, καὶ μασιγούτω.

Ἐρωτηθεὶς, Πῶς ἂν προκόπτοιεν οἱ μαθηταί; ἔφη· Ἐὰν τοὺς προέχοντας διώκοντες²⁰, τοὺς ὑστεροῦντας μὴ ἀναμένωσι.

Πρὸς τὸν εἰπόντα ἀδολέσχην, ἐπειδὴ πολλὰ αὐτοῦ κατήντησε²¹, Μὴ τι σου κατεφλυάρησα; Μὰ Δί', εἶπεν· οὐ γάρ σοι προσεῖχον.

Ἀντισθένης Ἀντισθένους Ἀθηναῖος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἤκουσε Γοργίου τοῦ Ῥήτορος, ὑστερον δὲ παρέβαλε Σωκράτει· οἰκῶν τε ἐν Πειραιεὶ, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοὺς τεσσαράκοντα σταδίους²² ἀνίων, ἤκουεν αὐτοῦ. Παρ' αὐτὸ καὶ τὸ καρτερικὸν λαβὼν, καὶ τὸ ἀπαθὲς ζηλώσας, κατήρξε πρῶτος τοῦ κυνισμοῦ²³.

Οὗτος, πρὸς τὸ μέλλον φοιτᾷν αὐτῷ μειράκιον, καὶ πυθόμενον τίνων αὐτῷ δεῖ, ἔφη· βιβλιαρίου καὶ νοῦ²⁴, καὶ γραφείου καὶ νοῦ, καὶ πινακιδίου καὶ νοῦ.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς, τοὺς Ἀθηναίους ἔφασκε (δεικνύς τὴν τοῦ Διὸς²⁵ στοάν), πομπεῖον²⁶ αὐτῷ κατεσκευακέναι ἐνδιδαιτᾶσθαι²⁷.

Μακρὰ τινος ἀναγινώσκοντος, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου ἄγραφον²⁸ παραδείξαντος, Θαρρεῖτε, ἔφη, ἄνδρες· γῆν ὀρῶ²⁹.

Πλάτωνος ὀρισαμένου³⁰, Ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον οἶπουν, ἄπτερον, καὶ εὐδοκιμούντος³¹, τίλας ἀλεκτρυόνα εἰσήνεγκεν εἰς τὴν σχολὴν αὐτοῦ, καὶ φησιν· Οὗτός ἐστιν ὁ Πλάτωνος ἄνθρωπος. Ὅθεν τῷ ὄρῳ προστέθη τὸ Πλατωνύυχον.

¹⁸) Κατὰ τι. ¹⁹) Δίῃς αὐτὸς ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ λίθῳ. ²⁰) Ὡς μαθητὴν. ²¹) Δεόμενος τοῦ Διονυσίου (τοῦ τυράννου) περὶ φίλου. ²²) Καὶ ἑκατὸν (εἶπε). ²³) Τρέχοντες κατόπι νὰ τοὺς φθάσωσι. ²⁴) Κατεφλυάρησεν, ἐξάλισε μὲ τὴν πολυλογίαν του, ἀπὲ μεταφορᾶς τῶν καταντλόντων τοὺς λουομένους βαλανέων. ²⁵) Τοὺς ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, τὰς Ἀθήνας. ²⁶) Τῆς τῶν Κυνικῶν φιλοσοφίᾳς ἀφίσεως. ²⁷) Συνήχησις μὲ τὸ Καὶ νοῦ, καινούργιου. ²⁸) Πιθανῶς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐν Ἀθήναις. ²⁹) Κεῖριον μεγαλοπρεπὲς ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐκινούσαν αἱ πομπαὶ εἰς τὰς ἐορτάς. ³⁰) Διότι δὲν εἶχεν οἶκον καὶ κατῴκει εἰς τὰς στοάς. ³¹) Περὶ τὸ τέλος δείξαντος μέρος τοῦ βιβλίου ἄγραφον. ³²) Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν διαπλεόντων μέγα πέλαιος.

³³) Ὀρίσαντος φιλοσοφικῶς τί ἐστὶν ἄνθρωπος. ³⁴) Ἐπειδὴ ὁ ὀρισμὸς τοῦ αὐτοῦ ἔφασκεν εἰς τὸ κοινόν.

Πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου ὑποδύμενον, Οὐπώ, εἶπε, μακάριος εἶ, ἂν μὴ σε καὶ ἀπομώξῃ. Τοῦτο δὲ ἔσται πηρωθέντι σοι τὰς χεῖρας.

Εἰπόντος αὐτῷ τινος, Σινωπεῖς σου φυγὴν κατέγνωσαν⁵². Ἐγὼ δὲ γε, εἶπεν, ἐκείνων μὴν⁵³.

Ἦται ποτὲ ἀνδριάντα⁵⁴. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί τοῦτο ποιεῖς; Μελετῶ, εἶπεν, ἀποτυγχάνειν.

Ἐρωτηθεὶς ποῖον οἶνον ἡδέως πίνει; ἔφη, Τὸν ἀλλότριον.

Εἰς Μύνδον⁵⁵ ἑλθὼν, καὶ θεασάμενος μεγάλας τὰς πύλας, μικρὰν δὲ τὴν πόλιν, Ἄνδρες Μύνδιοι, ἔφη, κλείσατε τὰς πύλας, μὴ ἡ πόλις ὑμῶν ἐξέλθῃ.

Ὀνειδιζόμενός ποτε ὅτι ἐν ἀγορᾷ ἔφαγεν, Ἐν ἀγορᾷ γάρ, ἔφη, καὶ ἐπένησα.

Ἐρωτηθεὶς τί ποιῶν Κῦον καλεῖται⁵⁶, ἔφη Τοὺς μὲν διδόντας σαίνων, τοὺς δὲ μὴ διδόντας ὕλακτων, τοὺς δὲ πονηροὺς δάκνων.

Ἀριστῶντι αὐτῷ ἐν ἀγορᾷ οἱ περιεστῶτες, συνεχὲς ἔλεγον Κῦον. Ὁ δὲ, Ἵμεῖς, εἶπεν, ἐστὲ κύνες, αἱ με ἀριστῶντα περιεστήκατε.

Ἰδὼν τοῖσιν ἀφύῃ, παρὰ τὸν σκοπὸν ἐκάθισεν, εἰπὼν, Ἵνα μὴ πληγῶ.

Ἐλεγεν ὡς, ὅταν μὲν ἴδῃ κυβερνήτας ἐν τῷ βίῳ καὶ ἱατροὺς καὶ φιλοσόφους, συνετώτατον τῶν ζώων εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅταν δὲ πάλιν ἐν νεοκρίτας καὶ μάντις καὶ τοὺς προσέχοντας τοῦτοις ἢ τοὺς ἐπὶ δόξῃ καὶ πλούτῳ πεφυστημένους, οὐδὲν ματαιότερον νομίζειν ἀνθρώπου.

Τοὺς μουσικοὺς ἔλεγε τὰς μὲν ἐν τῇ λύρᾳ χορδὰς ἀρμόττεσθαι, ἀνάρμοστα δὲ ἔχειν τῆς ψυχῆς τὰ ἦθη· τοὺς μαθηματικοὺς ἀποβλέπειν μὲν πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τὰ δ' ἐν ποσὶ πράγματα παρορᾶν· τοὺς ῥήτορας τὰ δίκαια μὲν ἐσπουδακέναι λέγειν, πράττειν δὲ οὐδαμῶς.

Πυνθανομένου τινὸς πῶς ἂν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένοιτο, Εἰ ὑπὲρ ὧν ἐπιτιμᾷ τοῖς ἄλλοις, ἔφη, καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῆῃ μάλιστα.

Θεασάμενός ποτε παιδίον ταῖς χερσὶ πῖνον ἐξεύριψε τῆς πήρας τὴν κοτύλην, εἰπὼν, Παιδίον με νενίκηκεν εὐτελείᾳ· ἐξέβαλε δὲ καὶ τὸ τρυβλίον ὁμοίως παιδίον θεασάμενος, ἐπειδὴ κατέαξε τὸ σκεῦος, τῷ κοίλῳ ἄρτῳ τοῦ ψωμίου τὴν φακὴν ὑποδεχόμενον.

Κλέανθης διεδοθήθη, ὡς γε πένης ὧν ὤρμησε μισθοφορεῖν, καὶ νύκτωρ μὲν ἐν τοῖς κήποις ἤνθει, μεθ' ἡμέραν δὲ ἐν ταῖς λόγοις ἐγυμνάζετο· ὅθεν καὶ Φρεάντης ἐκλήθη. Φασὶ δὲ Ἀντίγονον⁵⁷ αὐτοῦ πυθέσθαι, ὄντα ἀκροατήν, Διὰ τί ἀντλεῖ; Τὸν δ' εἰπεῖν Ἀντῶ γὰρ μόνον, τί δ', οὐχὲ σκάπτω; τί δ', οὐκ ἄρθω, καὶ πάντα ποιῶ φιλοσοφίας ἕνεκα;

⁵² Διότι εἶχε παραχαράξει νομίσματα. ⁵³ (Ἐνν.) Κατέγνων, τοὺς κατεδίκασα καὶ μένον ἐῖς τὴν Σινωπην. ⁵⁴ Ἐξήτει χρήματα παρὰ ἀνδριάντος. ⁵⁵ Πόλιν τῆς Καρίας περὶ τὴν Ἀλικαρνασσὸν, νῦν Μεντεσέ. ⁵⁶ Τί κάμνει αὐτὸς, ὥστε νὰ καλῆται Κῦον. ⁵⁷ Τὸν βασιλεῖα τῆς Μακεδονίας.

Ζ'. ΑΙΛΙΑΝΟΥ.

*Ο Αἰλιανός, Ῥωμαῖος τὸ γένος, ἔζη κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα μ. Χ. Ἐγραψε δι' ἑλληνιστὶ δύο συγγράμματα, τὸ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΙΔΙΟΥΤΗΤΟΣ καὶ τὴν ΠΟΙΚΙΛΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ, συλλογὴν διαφόρων ἱστορικῶν ἀνεκδότων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐραυζομένη τινε.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΣ¹, θεασάμενος τὴν ἐν Ἐφέσῳ² εἰκόνα ἑαυτοῦ, τὴν ὑπὸ Ἀπελλοῦ³ γραφεῖσαν, οὐκ ἐπήνεσε κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ γράμματος⁴. Εἰσαχθέντος δὲ τοῦ ἵππου⁵, καὶ χρεμετίσαντος πρὸς τὸν ἵππον τὸν ἐν τῇ εἰκόνι, ὡς πρὸς ἀληθινόν καὶ ἐκεῖνον, Ὁ βασιλεῦς, εἶπεν ὁ Ἀπελλῆς, ἀλλ' ὅ γε ἵππος ἔοικε⁶ σοῦ γραφικώτερος⁷ εἶναι κατὰ πολὺ.

Γοργίας ὁ Λεοντίνος⁸, ἐπὶ τέρματι⁹ ὧν τοῦ βίου, καὶ γεγηρακώς¹⁰ εὐμάλα, ὑπὸ τινος ἀσθενείας καταληφθεὶς¹¹, κατ' ὀλίγον εἰς ὕπνον ὑπολισθαίνων ἔκειτο. Ἐπεὶ δὲ τις αὐτὸν παρήλθε τῶν ἐπιτηδείων¹² ἐπισκοπούμενος, καὶ ἤρετο, τί πράττοι¹³; ὁ Γοργίας ἔφη· Ἦδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τῷ ἀδελφῷ θανάτῳ.

Ἀναξαγόρας τις τῷ Κλαζομενίῳ¹⁴, σπουδάζοντι πρὸς τοὺς ἐταίρους¹⁵, προσελθὼν ἔφη, τεθνηκέναι¹⁶ οἱ¹⁷ τοὺς δύο παῖδας¹⁸, οὓς περ οὖν¹⁹ καὶ εἶχε μόνους ὁ Ἀναξαγόρας. Ὁ δὲ, μηδὲν διαταραχθεὶς, εἶπεν· Ἦδεν²⁰ θνητοὺς γεγεννηκώς²¹.

Ἐπανάη²² ποτὲ ἐκ διδασκαλείου παῖς ἔτι ὧν Θεμιστοκλῆς. Εἴτα προσέειπεν²³ Πεισιγράτῳ²⁴, ὁ παιδαγωγὸς ἔφη τῷ Θεμιστοκλεῖ, μικρὸν ἐκωρῆσαι τῆς ὁδοῦ, προσάγοντος²⁵ τοῦ τυράννου. Ὁ δὲ καὶ πάννυ ἐλευθερίως ἀκρίναιτο. Αὐτὴ γὰρ²⁶ (εἶπεν) αὐτῷ οὐχ ἱκανὴ ὁδός; Οὕτως ἄρα εὐγε-νες τι²⁷ καὶ μεγαλόφρον ἐνεφαίνετο τῷ Θεμιστοκλεῖ²⁸ καὶ ἐξ ἐκεῖνου²⁹.

Ὅρων ὁ Σωκράτης³⁰ τὸν Ἀλκιβιάδην³¹ τετυρωμένον ἐπὶ τῷ πλοῦτι³², καὶ μέγα φρονούντα³³ ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς³⁴, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τινα τόπον, ἐνθα ἀνέκειτο πινάκιον³⁵ ἔχον γῆς περίοδον³⁶, καὶ προσέταξε τὴν Ἀττικὴν ἐν-

¹) Ὁ Μέγας. ²) Πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. ³) Περὶφημος ζωγράφος ἀπὸ τὴν νῆσον Κων. ἢ τὴν Ἐφεσον. ⁴) Τῆς ζωγραφίας. ⁵) Τοῦ ἵππου τοῦ Ἀλεξάνδρου. ⁶) Ἐοικα, παρακ. ἀντὶ ἐνεσε. Α. Σ. ⁷) Σοῦ γραφικώτερος. Ἐννοεῖ τὴν ζωγραφίαν καλῆτερα ἀπὸ αἰ. ⁸) Ρήτωρ τῆς Σικελίας, διδάσκαλος τοῦ Ἰσοκράτους. ⁹) Πλησίον εἰς τὸ τέλος. Κ. §. 458. Ἐπὶ, ε'. ¹⁰) Γηράσκω. ¹¹) Καταλαμβάνω. ¹²) Σχετικὸς Α. Σ. ¹³) Κ. §. 400. ¹⁴) Φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, φίλος τοῦ Περικλέους, κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων ὡς ἄθεος. ¹⁵) Ἀσχολούμενον περὶ τοὺς φίλους τυ. ¹⁶) Θνήσκω. ¹⁷) Αὐτῷ. Α. Σ. ¹⁸) Κ. §. 411. ¹⁹) Κ. §. 463. Οὖν. ²⁰) Ἰππευον. τοῦ Οἶδα Γ. 478. ²¹) Γεννῶ. ²²) Ἐπανάειμι. ²³) Πρόσειμι. ²⁴) Ὁ τύραννος τῶν Ἀθηναίων. ²⁵) Ἀμετάβ. Α. Σ. ²⁶) Κ. §. 463. γάρ. ²⁷) Ἰππευ. ἀλίσθημα. ²⁸) Ἀντί: ἐφαίνετο ἐν τῷ θ. ²⁹) Ἰππευ. τοῦ συμβάντος. ³⁰) Ὁ σοφὸς Ἀθηναῖος. ³¹) Ὁ γνωστὸς στρατηγός, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. ³²) Κ. §. 458. Ἐπὶ, ε'. ³³) Μεγαλοφρονούντα. ³⁴) Χάρτης γεωγραφικός. ³⁵) Περιγραφή. Α. Σ.

ταῦθα ἀναζητεῖν. Ὡς δ' εὔρε³⁶, προσέταξε τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους δια-
θῆσαι³⁷. Τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἄλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσὶν, Ἐπὶ τοῦ-
τοις, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσὶν;

Νικίας³⁸ ὁ Ζωγράφος τοσαύτην περὶ τὸ γράφειν³⁹ σπουδὴν εἶχεν, ὥς
ἐπιλαθέσθαι⁴⁰ πολλάκις αὐτὸν⁴¹ τροφὴν προσενέγκασθαι⁴² προστατη-
κότα⁴³ τῇ τέχνῃ.

Ἐπικούρος⁴⁴ ὁ Γαργήτιος⁴⁵ ἔλεγεν· Ὡ⁴⁶ ὀλίγον οὐχ ἱκανόν, ἀλλὰ τοῦ-
τω γε οὐδὲν ἱκανόν. Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν ἐτοίμως ἔχειν⁴⁷ καὶ τῷ Διὶ⁴⁸ περὶ
εὐδαιμονίας διαγωνίζεσθαι, μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ.

Ἐπαμινώνδας⁴⁹ ἓνα εἶχε τρίβωνα⁵⁰, καὶ αὐτὸν ῥυπῶντα· εἶποτε δὲ αὐ-
τὸν ἔδωκεν εἰς γναφεῖον⁵¹, αὐτὸς ὑπέμενεν οἶκοι⁵² δι' ἀπορίαν ἑτέρου. Ἐν
δὴ τούτοις τῆς περιουσίας ὧν⁵³, τοῦ Περσῶν βασιλέως πέμψαντος⁵⁴ αὐτῷ
πολὺ χρυσίον, οὐ προσήκατο⁵⁵. καί, εἴ τι ἐγὼ νοῶ⁵⁶, μεγαλοφρονέστερος
ἦν τοῦ διδόντος ὁ μὴ λαθὼν.

Αἰσχύλος ὁ τραγῳδὸς ἐκρίνετο ἀσθεΐας⁵⁷ ἐπὶ τινι δράματι. Ἐτοίμων
οὖν ὄντων Ἀθηναίων⁵⁸ βάλλειν αὐτὸν λίθοις, Ἀμεινίας ὁ νεώτερος ἀδελ-
φός, διακαλυψάμενος⁵⁹ τὸ ἱμάτιον, ἔδειξε τὸν πῆχυν⁶⁰ ἔρμηον τῆς χειρός.
Ἔτυχεν δὲ ἀριστεύων⁶¹ ἐν Σαλαμῖνι⁶² ὁ Ἀμεινίας ἀποβεβληκώς⁶³ τὴν χει-
ρα, καὶ πρῶτος Ἀθηναίων⁶⁴ τῶν ἀριστείων⁶⁵ ἔτυχεν. Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ
δικασταὶ τοῦ ἀνδρός τὸ πάθος, ὑπεμνήσθησαν τῶν ἔργων⁶⁶ αὐτοῦ, καὶ ἀ-
φῆκαν⁶⁷ τὸν Αἰσχύλον.

Ἀγησίλαος ὁ Λακεδαιμόνιος⁶⁸, γέρον ἦδη ὢν, ἀνυπόδητος πολλάκις
καὶ ἀχίτων προΐει⁶⁹, τὸν τρίβωνα⁷⁰ περιβαλλόμενος αὐτὸν⁷¹, καὶ ταῦτα
ἑωθινός⁷² ἐν ὥρᾳ χειμερίῳ. Ἡτιάσατο⁷³ δέ τις αὐτόν, ὥς νεανικώτερα τῆς
ἡλικίας⁷⁴ ἐπιχειροῦντα· ὁ δὲ, Ἄλλ' οἷ γε νέαι, φησί, τῶν πολιτῶν, ὡσπερ-
οὖν πῶλοι, πρὸς τὸν τέλειον ἀποβλέπουσιν ἐμέ.

Ἐν Χαιρωνείᾳ⁷⁵ τοὺς Ἀθηναίους νίκη⁷⁶ ἐνίκησε Φίλιππος. Ἐπαρθείς⁷⁷
δὲ τῇ εὐπαργίᾳ⁷⁸, ὁμῶς λογισμῷ ἐκράτησε⁷⁹, καὶ οὐχ ὕδρισε· καὶ διὰ ταῦ-
τα φετο⁸⁰ δεῖν αὐτὸν ὑπομνησθεσθαι ὑπὸ τινος τῶν παίδων ἑωθεν, ὅτι

³⁶ Ὁ Ἀλκιτιάδης εἰς τὴν Ἀττικὴν. ³⁷ Διαθρέω. Νὰ κυττάξῃ νὰ εὔρῃ. ³⁸ Ζωγρά-
φος Ἀθηναῖος σύγχρονος τοῦ Ἀλεξάνδρου. ³⁹ Κ. § 358. Περὶ γ' 5), καὶ § 310.

⁴⁰ Ἐπιλανθάνομαι. Κ. § 46, Ὡς 1). ⁴¹ Κ. § 411. ⁴² Προσφέρω γ' 513. ⁴³ Προσ-
τήκω. Α. Σ. ⁴⁴ Φιλόσοφος Ἀθηναῖος ἀκμάσας τὸν 8. αἰῶνα π. Χ. ⁴⁵ Γαργητιάς, τό-
πος τῆς Ἀττικῆς ἔχων ἀκόμη αὐτὸ τὸ ὄνομα. ⁴⁶ Ἐκείνος εἰς τὸν ὁποῖον. ⁴⁷ Ὅτι
εἶναι ἐτοίμος. Α. Σ. ἔχω. ⁴⁸ Κ. § 346, α. ⁴⁹ Στρατηγὸς τῶν Θηβαίων. ⁵⁰ Ἐπανωφόρι
μάλλινον. ⁵¹ Εἰς τὴν πλῆσιν. ⁵² Κατ' οἶκον. ⁵³ Ἐνῷ ἦτον εἰς αὐτὴν τὴν κατὰστασιν
τῆς περιουσίας του, ἐνῷ τοιαύτη ἦτον ἡ περιουσία του. ⁵⁴ Γενικὴ ἀπέλυσος. Κ. § 434.

⁵⁵ Προσέημι. Α. Σ. ⁵⁶ Ἄν ὀρθῶς φρονῶ, δηλ. ὡς μοι φαίνεται. ⁵⁷ Ἐλλησπικτὴ τῆς
Περὶ. ⁵⁸ Ἀναίλας. ⁵⁹ Πῆχυν, τὸ μέρος τῆς χειρὸς ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος καὶ κάτω.

⁶⁰ Μετοχὴ χρονική. Κ. § 432, ε. ⁶¹ Εἰς τὴν ναυμαχίαν, περὶ τὴν νῆσον Σαλαμῖ-
να, ὅπου ἐδριάμθυσαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Περσῶν. ⁶² Ἀποβάλλω. Ἔτυχεν ἀπο-
βεβληκώς. Κ. § 432, 1Α'. α. ⁶³ Κ. § 341, α. ⁶⁴ Κ. § 347, δ'. ⁶⁵ Κ. § 347, γ'.

⁶⁶ Ἀφίημι. ⁶⁷ Βασιλεὺς καὶ μέγας στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ⁶⁸ Πρόημα
δηλ. χωρὶς χιτῶνα. ⁶⁹ Ὁ Ἀγ. ἑωθινός, δηλ. ὁ Ἀγ. εἰς ὥραν πρωΐνῃν.

⁷⁰ Αἰτιῶμαι, κατηγοροῦμαι. ⁷¹ Νεανικώτερα ἀπ' ὅτι ἐσυγγῆρι ἡ ἡλικία του.

⁷² Πόλις τῆς Βοιωτίας πλησίον εἰς τὴν Λεβαδίαν. ⁷³ Πλεονασμός. ⁷⁴ Ἐπαίρομαι.

⁷⁵ Ἑλλ. τῆς Ἐπί. ⁷⁶ Διὰ τοῦ λογικοῦ ἐκράτησε τὸν ἑαυτόν του. ⁷⁷ Οἶμαι.

ἄνθρωπος ἐστὶ, καὶ προσέταξε τῷ παιδί τούτῳ⁷⁹ ἔχειν ἔργον. Καὶ οὐ πρό-
τερόν, φασιν, οὔτε αὐτὸς προσήει⁸⁰, οὔτε τις τῶν θεωμένων αὐτοῦ παρ'
αὐτὸν εἰσῆει⁸¹, πρὶν τούτῳ αὐτῷ τὸν παῖδα⁸² ἐκάστης ἡμέρας⁸³ ἐκβαλεῖν
τρὶς. Ἐλεγε δὲ αὐτῷ Φίλιππε, ἄνθρωπος εἶ.

Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους⁸⁴ αὐτὸν εἰκάξε ταῖς δρυσί, λέγων, ὅτι ἐκεί-
νας ὑπέρχονται⁸⁵ οἱ ἄνθρωποι, καὶ δεόνται αὐτῶν, ὅταν ᾖ, στέγην ἐκ
τῶν κλάδων πεθύνοντας· ὅταν δὲ οὗτης εὐθείας⁸⁶ παρήωσι⁸⁷, τίλλουσιν αὐ-
τάς, καὶ περικλῶσιν. Ὁ δὲ αὐτὸς ἔλεγεν· εἰ μοί τις ὁδοὺς δύο δείξει⁸⁸,
τὴν μὲν εἰς ἄδου⁸⁹ φέρουσσαν, τὴν δὲ ἐπὶ τὸ βῆμα⁹⁰, ἥδιον ἂν τὴν ἐτέραν
ἦλθον τὴν εὐθὺ τοῦ ἄδου⁹¹.

Μειράκιον Ἑρετρικόν⁹² Ζήνωνι⁹³ προσεφώιτησε πλείονα χρόνον. Ἐπανελ-
θόντος δὲ ἤρετο⁹⁴ ὁ πατήρ, τί ἄρα μάθοι⁹⁵ σοφόν. Ὁ δὲ ἔφη δείξειν⁹⁶. Χα-
λεπήναντος δὲ τοῦ πατρὸς⁹⁷ καὶ πληγᾶς ἐντείναντος⁹⁸, τὴν ἡσυχίαν ἀγα-
γῶν⁹⁹ καὶ ἐγκαρτερήτας, Τούτο, ἔφη, μεμαθηκέναι, φέρειν¹⁰⁰ ὀργὴν πατρὸς.

Ὁ δὲ Σακράτης, ἰδὼν τὸν Ἀντισθένην¹⁰¹ τὸ διεβρώγος¹⁰² θαυματίου μέρος
ἄει ποιοῦντα φανερόν· Οὐ πάύσῃ, ἔφη, ἐγκαλλωπιζόμενος¹⁰³ ἡμῖν;

Ἀρχύτας¹⁰⁴ ἔλεγεν· Ὡσπερ ἔργον¹⁰⁵ ἐστὶν εὐρεῖν ἰχθύν, ἄκανθαν¹⁰⁶ μὴ
ἔχοντα, οὕτω καὶ ἄνθρωπον, μὴ κεκτημένον τι¹⁰⁷ δολερὸν καὶ ἀκανθῶδες.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς¹⁰⁸ ἔλεγε πολλὰ, τὴν ἀμαθίαν, καὶ τὴν ἀπαιδεύ-
σιν τῶν Μεγαρέων διαβάλλων¹⁰⁹, καὶ ὅτι ἐβούλετο Μεγαρέως ἀνδρὸς
κριὸς εἶναι μᾶλλον, ἢ υἱός. Ἡνίκα¹¹⁰ δὲ, ὅτι τῶν θερημάτων ποιοῦνται
πρόνοιαν¹¹¹ οἱ Μεγαρεῖς, τῶν παίδων δ' οὐχί.

Πτολεμαῖόν φασι τὸν Λάγον¹¹², καταπλουτίζοντα¹¹³ τοὺς φίλους αὐτοῦ
ὑπερχαίρειν. Ἐλεγε δὲ ἄμεινον εἶναι πλουτίζειν, ἢ πλουτεῖν¹¹⁴.

Διογένης¹¹⁵ ἠνίκη ἀπέλειπε τὴν πατρίδα, εἰς αὐτῷ τῶν οἰκετῶν ἡκολού-
θει¹¹⁶, ὄνομα¹¹⁷ Μάνης, δὲ οὐ φέρων τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβὴν ἀπέδρα.
Προτρεπόντων δὲ τινῶν ζητεῖν αὐτόν, ἔφη· οὐκ αἰσχροῦ, Μάνην μὲν μὴ
δεῖσθαι Διογένηος, Διογένην δὲ¹¹⁸ Μάνους;

Ὀλυμπιάς ἡ Ἀλεξάνδρου¹¹⁹, πυθομένη¹²⁰, ὅτι πολὺν χρόνον ὁ παῖς αὐτῆς
ἄταφος μένει, βαρὺ ἀνασπένουσα, καὶ θρηνοῦσα εὐ μάλα λιγέως. Ὡ τέ-
κνον, εἶπεν, ἀλλὰ σὺ μὲν οὐρανοῦ μετασχεῖν¹²¹ βουλόμενος, καὶ τούτο

⁷⁹ Τὸ ὑπομνηστικόν. ⁸⁰ Εἰσέειμι. ⁸¹ Ἑλλ. ἀντί δι' ἐκάστης. Κ. § 458, Διέ, α. 2).

⁸² Ὁ μέγας τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, υἱὸς τοῦ Νεοκλέους. ⁸³ Ἰπέρχομαι. Α. Σ.

⁸⁴ Πάρεμι. ⁸⁵ Ἑλλ. τόπον. Κ. § 458, Εἰς. ⁸⁶ Τὸ βῆμα ὅπου ἀνέβαινον οἱ ῥή-
τορες. ⁸⁷ Ε. 449, α. ⁸⁸ Ἐξ Ἑρετρίας, πόλεως τῆς Εὐβοίας. ⁸⁹ Στωϊκὸς φιλόσοφος

ἐκ Κύπρου· ἤκμασε τὸν γ'. αἰῶνα Π. Χ. ⁹⁰ Ἑρομαι. Ὁ πατήρ ἤρετο αὐτὸν ἐπανελ-
θόντα. ⁹¹ Ὅτι θέλει δείξει τί ἔμαθε. ⁹² Ἐντείνω. Α. Σ. 3). ⁹³ Ἀγω. Α. Σ. 11).

⁹⁴ Νά ὑποφέρω. ⁹⁵ Φιλόσοφος κυνικός, πρεσβύων περιφρόνησιν τῶν ἀγαθῶν τῆς
γῆς. ⁹⁶ Διαβέγγυμι. ⁹⁷ Νά καμαρώνης ἐμπρὸς μας. Α. Σ. ⁹⁸ Φιλόσοφος Πυθαγο-
ρικός ἐξ Ἰταλίας, φίλος τοῦ Πλάτωνος. ⁹⁹ Α. Σ. 3) δύσκολον. ¹⁰⁰ Βαρκοκκαλον.

¹⁰¹ Ἑλλ. μέρος. ¹⁰² Κυνικός φιλόσοφος ἐκ Σινώπης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.
¹⁰³ Κατηγορίων. ¹⁰⁴ Αἰνέτομαι, Α. Σ. ¹⁰⁵ Προτιέζουσι. ¹⁰⁶ Μακρόν, βασιλεύς

τῆς Αἰγύπτου. ¹⁰⁷ Νά κάμην ἄλλους πλουσίους παρά νά ἦναι ὁ ἴδιος πλούσιος.
¹⁰⁸ Εἰς τῶν οἰκετῶν ἡκολούθει αὐτῷ. Κ. § 346, ε'. ¹⁰⁹ Ἑλλ. ἀντί ᾧ ἦν ὄνομα.

¹¹⁰ Ἑλλ. δεῖσθαι. ¹¹¹ Ἑλλ. μήτηρ. ¹¹² Πυθόμεναι. ¹¹³ Μετέχω. Ὁ Ἀλέ-
ξανδρος ἤθελε γενναίως νά θυσιάζηται ὡς θεῷ.

σπεύδων¹¹¹, νῦν οὐδὲ τῶν καινῶν θήπου καὶ ἰσῶν¹¹² πᾶσιν ἀνθρώποις μετασχεῖν ἔχεις¹¹³, γῆς τε ἅμα καὶ ταφῆς¹¹⁴. καὶ τὰς ἑαυτῆς τύχας οἰκτείρασα, καὶ τὸ τοῦ παιδὸς τετυρωμένον¹¹⁵ ἐλέγξασα.

Στρεπτῷ¹¹⁶ κειμένῳ ἐπὶ τῆς γῆς χρυσῷ Περσικῷ ὁ Θεμιστοκλῆς παρυστῶς¹¹⁷, τῷ παιδὶ¹¹⁸ εἶπεν, Οὐκ ἀναιρήσῃ, ὦ παῖ, τὸ εὖρημα τόδε; οἰξάξας τὸν στρεπτόν· οὐ γὰρ σὺ Θεμιστοκλῆς εἰ δῆπου.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΙΔΙΟΤΗΤΟΣ.

Ὁ Κηφὴν ὁ ἐν μελίτταις¹ γινόμενος, μεθ' ἡμέραν² μὲν ἐν τοῖς ἀνθηρίοις³ κατακίρρυνται· νύκτωρ⁴ δὲ, ἡνίκα ἂν παραφυλάξῃ καθευδούσας τὰς μελίττας, ἐπιφοιτᾷ τοῖς ἔργοις⁵ αὐτῶν, καὶ λυμαίνεται τοῖς σίμβλοις. Τοῦτο ἐκείναι καταμαθούσαι⁶, αἱ μὲν πλείσται αὐτῶν καθευδουσιν, ἅτε πεποννηκυῖαι⁷, ὀλίγαι δὲ αὐτὸν ἐλλογῶσιν⁸. Εἴτα ὅταν ἴδωσι τὸν φῶρα⁹, παῖουσιν αὐτὸν πεφεισμένως¹⁰, καὶ ἐξωθοῦσι τοῖς πτεροῖς, καὶ ἐκβάλλουσι φυγάδα εἶναι¹¹. Ὁ δὲ οὐδ' οὕτω πεπαίδευται¹². Πέφυκε γὰρ καὶ ἀργὸς καὶ λίχνος¹³, δύνω κακῶ· ἐξω τὸινυν τῶν κηρίων ἑαυτὸν ἀποκίρρυνται¹⁴· εἴτα, ὅταν ἐπὶ τὰς νομάς ἐξορμήσωσιν αἱ μελίτται, ἡδ' ¹⁵, ὥσάμενος¹⁶ ἔσῳ¹⁷, τὸ ἑαυτοῦ¹⁸ ὀδρᾷ, ἐμφορούμενος¹⁹ καὶ κερατίζων²⁰ ἐκεῖνον τὸν θησαυρὸν τῶν μελιττῶν τὸν γλυκύν. Καὶ ἐκείναι, ἐκ τῆς νομῆς ὑποσπρέψασαι, ὅταν αὐτῷ περιτύχωσιν, ἐνταῦθα²¹ μὲν τοι οὐκ ἔτι πεφεισμένως αὐτὸν παῖουσιν, οὐδ' ὅσον εἰς φυγὴν τρέψαι²², ἀλλ' εὖ μάλα τοῖς κέντροις²³ βιαίως ἐμπεσοῦσαι διαλοῶσι²⁴ τὸν ληστήν· καὶ οὐ μεμπτήν ὑπομείνας τὴν τιμωρίαν²⁵, ὑπὲρ²⁶ τῆς γαστριμαργίας καὶ ἀδδωφαγίας τὴν ψυχὴν ἔτισε²⁷. Μελισσοῦργοι λέγουσι ταῦτα, καὶ ἐμὲ πείθουσι.

Μελιττῶν δὲ ἡλικίαν διαγνοῇ τις ἂν τὸν τρόπον τοῦτον²⁸. Αἱ μὲν αὐτοῖς²⁹ σιλπναὶ τέ εἰσι, καὶ εὐόκασιν ἐλαίῳ τὴν χροιάν· αἱ δὲ πρεσβύτεραι τραχεῖαι καὶ ἰδεῖν καὶ ἅψασθαι³⁰ γίνονται, ῥύσσαι δὲ ὀρῶνται διὰ τὸ

¹¹¹) Ἐπισπεύδων, βιάζων, ἐνεργεῖ. ¹¹²) Δηλ. ὅσων ἀπολαμβάνουν ἐξ ἰσοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. ¹¹³) Δ. Σ. ἔχει. ¹¹⁴) Κ. § 347, 8'. ¹¹⁵) Τὸ τετυρωμένον, ἀνελὶ τὸν τύπον. ¹¹⁶) Περιδέραιον, χαρῆζι. ¹¹⁷) Παρίστημι. Ἀπαντήσας στρεπτόν. ¹¹⁸) Εἰς τὸν ὑπερήφανον.

¹) Μεταξὺ τῶν μελισσῶν. ²) Εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας. ³) Φωλαὶ τῶν μελισσῶν ἢ κηρήθρα. ⁴) Διὰ νύκτος. ⁵) Φοιτᾷ ἐπὶ τοῖς ἔργοις. ⁶) Ἐνοήσασαι. ⁷) Διότι εἰσὶν ἀπνηθυμέναι. ⁸) Παραφυλάττειν. ⁹) Κλέπτειν. ¹⁰) Φειδόμεναι αὐτοῦ, οὐχὶ οὕτως ὥστε νὰ τὸν φονεύσωσι. ¹¹) Ὡστε εἶναι. ¹²) Ἐδιδάχθη, ἐσωφρονίσθη. ¹³) Δαίμονος.

¹⁴) Οὕτως. ¹⁵) Ἐαυτὸν ὥσας, εἰσελθὼν. ¹⁶) Τοῦ σίμβλου. ¹⁷) Ἔργον, τὴν δουλείαν τοῦ. ¹⁸) Τὸ ἄμφοροῦμαι μὲ γυνικῶν, καθὼς ὅλα τὰ Πηληγόνικα. ¹⁹) Ληλατῶν.

²⁰) Ἄνελ τότε. ²¹) Ὅσον ἀρκεῖ ὥστε νὰ τὸν τρέψωσιν. ²²) Οἱ διδάσκαλοι, δὲν μένει ἀμφιβολία, οἱ, θέλοντες προδιαθέτει τοὺς μαθητὰς περὶ τῶν σφαλμάτων, ὅσα ἢ ἀγνοοῖα τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐπέβη τοῖς παλαιοῖς συγγραφεῖς νὰ δέχωνται ὡς ἀληθείας, καθὼς καὶ τὸ περὶ τῶν κέντρων τῆς μελίττης, τὰ ὅποια ὡς γνωστὸν, ἐναπολείπουσιν αὐταὶ συνήθως εἰς τὴν πλῆρη, συναποδνησκουσαι τῇ ἀποβολῇ αὐτῶν. ²³) Ἰσως γραπτὸν· ἀλλ' ἀλόγιστον, κτυπῶσι δυνατά. ²⁴) Ἰπομείνας τιμωρίαν ἥτις δὲν εἶναι μομφῆς ἀξία, ἀλλὰ δικαία.

²⁵) Ἐξ αἰτίας. ²⁶) Ἐπλήρωσε, ἔχασε. ²⁷) Κατὰ. ²⁸) Τοῦ αὐτοῦ, τοῦ πρώτου χρόνου.

²⁹) Ὀνομαστικὰ ἀπερέματα· τῇ τε ὕψει καὶ τῇ ἀφῇ.

γῆρας⁵⁰ ἐμπειρότεραι δὲ εἰσιν αὐται καὶ τεχνικώτεραι, παιδεύσαντος αὐτὰς τὴν ἐπὶ τῷ μέλει⁵¹ σοφίαν τοῦ χρόνου. Ἐχουσι δὲ καὶ μαντικῶς⁵², ὥστε καὶ ὑετῶν καὶ κρύους ἐπιδημίαν προμαθεῖν⁵³ καὶ ὅταν τούτων τὸ ἕτερον, ἢ καὶ ἀμφότερα ἔσσεθαι συμβάλλωσιν, οὐκ ἐπὶ μήκιστον⁵⁴ ἐκτείνουσι τὴν πτῆσιν ἐκ τῆς νομῆς, ἀλλὰ περιποτῶνται⁵⁵ τοῖς σμῆνεσι, καὶ οἰονεῖ περιθιροῦσιν⁵⁶. Ἐκ ὧν τούτων οἱ μελιττοῦργοι οἰωνισάμενοι⁵⁷, προλέγουσι τοῖς γεωργοῖς τὴν μέλλουσαν ἐπιδημίαν⁵⁸ τοῦ χειμῶνος. Δεδόικασιν δὲ ἄρα οὐ τοσούτον τὸ κρύος αἱ μέλιτται, ὅσον τὸν ὄμβρον τὸν πολλὸν καὶ τὸν νιφετόν. Ἐναντία⁵⁹ δὲ πολλάκις τοῦ πνεύματος⁶⁰ πέτονται, καὶ βραχεῖαν λίθον ἐν τοῖς ποσὶ κομίζουσι, καὶ τοσαύτην ὅσῃν εὐφορον αὐταῖς πετομένης εἶναι⁶¹ καὶ τρόπον τινὰ τοῦτο ἔρμα⁶² ἑαυταῖς ἐπατεχνῶνται⁶³ πρὸς τὸν ἐμπύπτοντα ἄνεμον.

Ὀκιστοί⁶⁴ εἰσιν ἵππων οἱ Λιθυκοί⁶⁵, καμάρου δὲ ὅη τι αἰσθόνται οὐδὲν λεπτοῦ δὲ, καὶ οὐκ εὐσαρκοι, ἐπιτηδεῖοι γὰρ μὴν καὶ φέρειν ὀλιγωρίαν δεσπότη⁶⁶ εἰσὶν οὐτε⁶⁷ γούν αὐτοῖς κομιδὴν⁶⁸ προσφέρουσιν οἱ δεσπῆται, οὐ καταψῶντες καμόντας, οὐκ ἀλινδῆθραν⁶⁹ ἐργασάμενοι, οὐχ ὀπλὰς ἐκκαθαίροντες, οὐ κόμας κτενίζοντες, οὐ χαίτας ὑποπλέκοντες, οὐ λούοντες καμόντας· ἀλλ' ἅμα τε διήνυσαν⁷⁰ τὸν προκείμενον δρόμον, καὶ ἀποδάντες νέμεσθαι ἔωσι. Καὶ λεπτοὶ μὲν καὶ αὐχμῶδεις οἱ Λίθυες, ἐπὶ τοιούτων δὲ καὶ ἵππων ὄχρουνται. Σοβαροὶ δὲ Μῆδοι καὶ ἄβροι, καὶ μὲν τοι καὶ οἱ ἐκείνων τοιοῦτοι ἵπποι⁷¹ φαίης ἂν⁷² αὐτοὺς τρυφᾶν σὺν τοῖς δεσπότηταις, καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τῷ κάλλει· ἤδη δὲ καὶ τῇ χλιδῇ, καὶ τῇ θεραπείᾳ τῇ ἔξωθεν, καὶ τῇ θρύψει εἰκόασιν αἰσθανομένους μεγέθους τε τοῦ σφετέρου καὶ κάλλους, καὶ ὅτι χλιδῶσι⁷³ τῷ κόσμῳ. Ταῦτά τοι καὶ περὶ τῶν κυνῶν ἔπεισι νοεῖν μοι⁷⁴. Κύνων Κρήτσα⁷⁵ κοῦφη, καὶ ἀλτικῇ, καὶ ὀρειθασίαις⁷⁶ σύντροφος· καὶ μὲν τοι καὶ αὐτοὶ Κρήτες τοιούτους αὐτοὺς παραδεικνύσι⁷⁷, καὶ ἄδει ἡ φήμη⁷⁸. Θυμικώτατος⁷⁹ δὲ κυνῶν Μολοσσός⁸⁰, ἐπεὶ θυμωδέστατος καὶ οἱ ἄνθρωποι⁸¹. Ἀνὴρ δὲ Καρμάνιος⁸² καὶ κυνῶν ἀμφότερα⁸³ ἀγριώτατα καὶ μειλιχθῆναι ἄτεγκτα⁸⁴ φύσιν.

⁵⁰ Περὶ τοῦ μέλιτος. ⁵¹ Εἶναι δὲ καὶ μαντικά. ⁵² Ἀπαρμ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὥστε, ὥστε νὰ προγνωρίζωσι. ⁵³ Πολλὰ μακρὰν, δὲν μακρύνονται πολὺ. ⁵⁴ Ποιητικώτερον ἀντὶ Περιπίπτονται. Προτιμᾷ δὲ συνήθως τὰ τοιαῦτα ὁ συγγραφεὺς οὗτος. ⁵⁵ Ἄλλως περιθιροῦσιν. ⁵⁶ Προβλήσαντες, ἐνοήσαντες. ⁵⁷ Ἀφίξιν. Ἀπέναντι.

⁵⁸ Τοῦ ἀνέμου. ⁵⁹ Τοσαύτην ὅση νὰ ᾖναι εὐκολος εἰς τὸ φέρεσθαι ὡς αὐτῶν πετομένων. ⁶⁰ Ὡς τὸ ἔρμα (τὴν σαβοῦραν) τοῦ πλοῖου. ⁶¹ Τὸ τέχνασμα τοῦτο μεταχειρίζονται. ⁶² Ταχύτατοι. ⁶³ Οἱ τῆς Διθύης, τῆς Ἀφρικῆς. ⁶⁴ Νὰ μὴ βλάπτωνται ὅταν ἀμειλῶνται ὑπὸ τοῦ δεσπότη. ⁶⁵ Τὸ οὐτε ἀνατακόστον. ⁶⁶ Ἐπιμέλειαν.

⁶⁷ Ἐν ἄλλοις. ⁶⁸ Οὐ καλὴν δὴθραν ὅπερ ταῦτο. ⁶⁹ Ἄμα διήνυσαν, ἐώσιν, ἀντὶ ἔρμα διανύσαντες ἔωσι. ⁷⁰ Καὶ οἱ ἐκείνων ἵπποι τοιοῦτοί εἰσι. ⁷¹ Ἡθελες εἰπεῖ.

⁷² Κομπάζουσι διὰ τὴν ἀσκησιν. ⁷³ Τὰ αὐτὰ διηγεῖται καὶ ὁ σοφὸς Φυσικὸς Γάλλος Buffon περὶ τῶν κυνῶν. ⁷⁴ Κρητικῇ. ⁷⁵ Εἰς ὀρεινὰς περιπάτους. ⁷⁶ Δεικνύουσιν αὐτοὺς ὄντας τοιούτους. ⁷⁷ Ἄδει ἡ φήμη αὐτοὺς εἶναι τοιούτους. ⁷⁸ Λίαν θυμικῆς.

⁷⁹ Κύνων τῆς ἐν Ἠπείρῳ Μολοσσίας, μανδρόσχυλος. ⁸⁰ Οἱ κάτοικοι τῆς Μολοσσίας. ⁸¹ Καρμανία ἦτον ἐπαρχία τῆς Περσίας. ⁸² Ἀντὶ ἁμφοτέρων κτλ. ὡς περ σὺν καὶ φέρεται ἐν τῷ κοινῷ κώδικι. ⁸³ Ἀκαμπτοι εἰς τὸ νὰ θυμωθῶσιν.

Κακοηθέσαντο δὲ ἅρα τῶν ζώων ὁ Πίθηκος ἦν⁶⁴, καὶ ἔτι πλέον ἐν ὧς πειράται μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. Αὐτίκα γοῦν ἰδὼν ἐξ ἀπόπτου⁶⁵ τροφὴν λούουσαν παιδίον ἐν σκάφῃ, καὶ πρῶτον μὲν ἀπολύουσιν τὰ σπάργανα, εἶτα δὲ ἐκ τοῦ λουτροῦ⁶⁶ κατελῶσαν⁶⁷ αὐτὸ, παραφυλάξας ἔνθα⁶⁸ ἀνέπαυσε τὸ βρέφος, ὡς εἶδεν ἐρημίαν, εἰσέθορε⁶⁹ διὰ τινὸς ἀνεωγμένης θυρίδος, ἐξ ἧς οἱ⁷⁰ καὶ πάντα σύνοπτα ἦν· καὶ ἄρας ἐκ τῆς εὐνῆς τὸ παιδίον, καὶ γυμνώσας ὡς ἔτυχεν ἰδὼν, καὶ κομίσας εἰς μέσον τὴν σκάφην, ζέον ὕδωρ (καὶ γὰρ ἦν ἐπὶ τινων ἀνθρώπων θερμαινόμενον) τοῦ δυσυχοῦς παιδίου κατέχευε⁷¹, καὶ μὲν τοι καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸ οὐκίστα.

Πῦρ γνωρίζει τοῦ συδύτου τὴν φωνήν, καὶ ὑπακούει καλοῦντος⁷², καὶ ἢ πλανηθεῖσα⁷³ πλῆσιον⁷⁴ δὲ τούτου τὸ μαρτύριον. Τῇ γῇ τῇ Τυρρηνίᾳ⁷⁵ κακοῦργοι ναῦν ληστεῖραν προσέσχον⁷⁶, καὶ προσελθόντες αὐλίφ⁷⁷ περιτογγάνουσι, καὶ ἦν συδοτῶν τὸ αὐλίον, καὶ εἶχεν ὅς πολλὰς ταύτας οὖν συλλαβόντες εἰς τὴν ναῦν ἐνέβαλον, καὶ ἀπολύσαντες τὰ πείσματα⁷⁸ εἶχοντο τοῦ πλοῦ⁷⁹. Οἱ τοίνυν συδοταί, παρόντων μὲν τῶν ληστῶν, ἡσυχάζον, ἐπεὶ δὲ ἔτυχον τῆς γῆς ἀποσαλεύσαντες⁸⁰, ὅσον τε γέγονε βοῆσας⁸¹, ἐνταυθὰ τοι τὰς ὅς τῇ συνήθει βοῇ ὀπίσω καὶ παρὰ σφᾶς ἀπεκάλουν οἱ συδοταί. Αἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ θάτερα⁸² τοῦ πλοίου ἐαυτὰς συνώσασαι, ἀνέτρεψαν αὐτό. Καὶ οἱ μὲν κακοῦργοι παραχοῆμα διεφθάρησαν, αἱ δὲ ὅς παρὰ τοὺς ἐαυτῶν δεσπότας ἀπενήξαντο⁸³.

Ὁ δὲ ναυτίλος πολὺπους μὲν ἔστι καὶ αὐτός, καὶ κόγχην⁸⁴ μίαν ἔχει. Ἀναπλεῖ μὲν οὖν ἐκ τῆς θαλάττης τὴν κόγχην ἐκτρέφας περὶ τὰ κάτω, ἵνα μὴ τῆς ἄλλης⁸⁵ ἀρύσῃται, καὶ ὠθήσῃ⁸⁶ αὐτὸν γενόμενος δὲ ἐπὶ ταῖς κύμασιν, ὅταν μὲν ἡ γαλήνη καὶ εἰρήνη πνευμάτων, σρέφει τὴν κόγχην ὑπτίαν, ἡ δὲ ἐπιπλεῖ δίκην πορθιμίδος⁸⁷ καὶ παρείς⁸⁸ ὄω πλεκτάνας⁸⁹ ἐντεῦθεν τε καὶ ἐκεῖθεν, καὶ ὑποκινῶν ἡσυχῇ, ἐρέττει τε καὶ προωθεῖ τὴν συμφυῆ⁹⁰ ναῦν· εἰ δὲ εἴῃ πνεῦμα⁹¹, τοὺς ἐρετμοὺς μὲν τοὺς τέως⁹² προτείνας μακροτέρους, οὐκας ἐργάζεται⁹³, ἄλλας δὲ ἀνατείνας πλεκτάνας, ὧν μέσος χιτῶν ἔστι λεπτότατος, τοῦτον διαστήσας, ἰσίων αὐτὸν ἀσφαίνει. Πλεῖ μὲν δὴ τὸν τρόπον τοῦτον ἀδεῆς ὧν· ἐὰν μὲν τοι φοβῇ τι τῶν ἀδρότερων⁹⁴, βυθίσας τὴν κόγχην ἐπλήρωσε⁹⁵, καὶ κατώλισθεν ἐκ τοῦ βά-

⁶⁴) Ἀντί· Ἐστίν. ⁶⁵) Ἀπὸ ὕψηλόν μέρος. ⁶⁶) Μετὰ τὸ λουτρόν. ⁶⁷) Τελίσσαν.

⁶⁸) Τὸν τόπον ἐνθα. ⁶⁹) Εἰσέθορα. ⁷⁰) Αὐτῶ. ⁷¹) Ἐχεν κατὰ, ἐπὶ τοῦ δυσυχοῦς.

⁷²) Τὰ αἰσθησέως σημαντικὰ μετὰ γενικῆς, ⁷³) Πρόχειρον, τὸ εἶς. ⁷⁴) Ἐπαρχία τῆς Ἰταλίας. ⁷⁵) Ἐπλησίαν, προσώρμησαν. ⁷⁶) Μάνδρα. ⁷⁷) Σχανία, παλαμάρια.

⁷⁸) Ἐχρίσαν νὰ πλέωσι. ⁷⁹) Μακρυθύντες. ⁸⁰) Στίχος ἐκ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσ. Ε, 400.

⁸¹) Ὅσον ἀκούεται τις φωνάξας γεγναῖα, δυνατῇ τῇ φωνῇ. ⁸²) Μέρη, πρὸς τὴν μίαν τῶν πλευρῶν. ⁸³) Ἐκλύμνησαν καὶ ἐξῆλθον. ⁸⁴) Καύκαλον. ⁸⁵) Τοῦ θαλασσίῃ ὕδατος.

⁸⁶) Πρὸς τὰ κάτω. ⁸⁷) Ὡς πορθιμίδος. ⁸⁸) Ἀφείας, ἐξαρτῶν. ⁸⁹) Πλοκάμους.

⁹⁰) Ἐαυτῇ συμφυῇ, κολλημένην εἰς αὐτόν. ⁹¹) Σφοδρὸς ἄνεμος. ⁹²) Τοὺς ὅως τότε χρησαμένοντάς αὐτῶ ὡς. ⁹³) Τοὺς μεταχειρίζεται ὡς οὐκας. ⁹⁴) Ζώων. ⁹⁵) Τὴν πληροῖ ὕδατος.

ροισι, καὶ ταυτὸν ἀφανίσας⁹⁵, τὸν ἐχθρόν ἀπέδρα' εἴτα ἐν εἰρήνῃ γενόμε-
νος⁹⁶, ἀνθρώποις τε καὶ πλεῖ πάλιν⁹⁷ καὶ ἐκ τούτων⁹⁸ ἔχει τὸ ὄνομα.

Ἐκβάλλει δὲ ὁ Ἰστρος⁹⁹ εἰς τὸν Εὐξείνιον¹⁰⁰. Γίνονται δὲ ἐνταῦθα ἰχθύων
γένη διάφορα, μύλλοι τε καὶ ἀντακαῖοι, καὶ κυπρίνοι μέλανες οὔτοι, πέ-
ραι τε ἐπὶ τούτοις, καὶ ξιφίαι¹⁰¹ πρέπουσι δὲ τῷ ὀνόματι οἱ ἰχθύες οἷδε¹⁰²,
καὶ τὸ μαρτύριον¹⁰³. τὸ μὲν ἄλλο πᾶν σῶμα ἀπαλοῖ τ' εἰσί, καὶ ἄλκοι
προσαπτομένῳ¹⁰⁴, καὶ ὀδόντες οἱ οὐ πάντῃ σκολιοί, οὐδὲ ἀπηγεῖς ἰδεῖν
οὐκ ἄκανθα ἐπὶ τῷ νώτῳ ὀρθῇ ὡς τῶν δελφίνων ἐκπέφυκεν, οὐ κατὰ
τὸ οὐραῖον¹⁰⁵. ὁ δὲ ἐστὶ θαῦμα καὶ ἀκούσαντι καὶ ἰδόντι, ὑπ' αὐτὴν τὴν
ρίνα, ἐξ ἧς καὶ ἀναπνεῖ, καὶ τὸ ρεύμα¹⁰⁶ αὐτῷ διαρρεῖ εἰς τὰ βράγχια
καὶ ἐκπίπτει, εἰς δὲ οἱ προήκει ἡ γένυς, καὶ εὐθεῖά ἐστι, καὶ αὐξάνεται
κατ' ὀλίγον εἰς μῆκος τε καὶ πάχος¹⁰⁷ καὶ κητουμένῳ¹⁰⁸ τῷ ἰχθυί συνεπέ-
γεται¹⁰⁹ καὶ ἐκείνη, καὶ ἔοικε τριήρους ἐμβόλῳ. Καὶ δι' ἀπορίαν¹¹⁰ ἐπι-
πτων ὁ ξιφίας ἰχθύσι, καὶ ἀποκτείνας, εἴτα θιναῖται, καὶ ἀμύνεται δὲ
τῷ αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν κητῶν¹¹¹ καὶ ἀγάλκευτόν γε τοῦτο τὸ ὄπλον
προσπέφυκεν οἱ, καὶ τέθηκται¹¹² φύσει. Οὐκοῦν οἷδε οἱ ξιφίαι εἰς μέγε-
θος προήκοντες ἔρχονται καὶ νεῶς ἀντίον. Καὶ νεανιεύονται¹¹³ γέ τινες
λέγοντες¹¹⁴ ναῦν Βιθυνίδα¹¹⁵ ἰδεῖν ἀνασπωμένην, ἵνα αὐτῇ¹¹⁶ πονήσασα¹¹⁷
ὑπὸ γήρωις ἡ τρόπις τύχη τῆς θεούσης κομιδῆς¹¹⁸ οὐκοῦν προσηλωμένην
θεάσασθαι τὴν τοῦ ξιφίου κεφαλὴν, αὐτοῦ τοῦ θηρός ἐμπήξαντος μὲν τῷ
σκάφει τὴν αἰχμὴν τὴν συμφορῇ, ἀποσπάσαι τε αὐτὸν πειωμένου, ὑπὸ
τῆς ῥώμης τῆς πολλῆς, ἀποσχισθῆναι μὲν ἀπὸ τοῦ τένοντος τὸ πᾶν σῶ-
μα, τὴν δὲ ἀπομεῖναι¹¹⁹ πετηγμένην, ὡς ἐνέπεσεν ἐξ ἀρχῆς. Θηράται
οὐ οὗτος ἄρα καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ ἐν τῷ Ἰστροῦ, χαίρει δὲ καὶ πικρῷ
ῥοδαὶ καὶ γλυκεῖ ρεύματι.

Ῥινοκέρωτος εἶδος¹²⁰ γράφειν τρισέωλόν¹²¹ ἐστίν. Ἰσασι γὰρ καὶ Ἑλ-
λῆνων πολλοὶ καὶ Ῥωμαίων οἱ τεθαυμένοι¹²² τὰ δὲ ἴδια αὐτοῦ κατὰ τὸν
βίον εἰπεῖν οὐ χειρόν¹²³ ἐστίν. Ἐπ' ἄκρας τῆς ῥίνος τὸ κέρας φέρει, ἐν-
θεν τοι¹²⁴ κέκληται¹²⁵ καὶ ἐστὶ μὲν δξύτατον ἐπ' ἄκρου, σιδήρῳ δὲ τὸ καρ-
τερόν¹²⁶ αὐτοῦ προσείκασται. Ταῖς πέτραις γε μὴν αὐτὸ παρατρίδων, εἰ-

⁹⁵ Ἀφανῆ καταστήσας, γενόμενος ἀφαντος. ⁹⁶ Ἀφ' οὗ ἡσυχάζει πάλιν. ⁹⁷ Τῶν ἔργων, τῶν πράξεων αὐτοῦ. ⁹⁸ Ὁ Δούναβις. ⁹⁹ Πόντον. ¹⁰⁰ Οἱ ξιφίαι τοὺς ταυριζέ-
ται. ¹⁰¹ Τούτου ἐστὶ τὸ ἔξῃς. ¹⁰² Δὲν βλέπτουν ἐκείνου ὅστις τοὺς ἐγγίζει. ¹⁰³ Ἐκπέφυκέν οἱ ἄκανθα. ¹⁰⁴ Τῷ θαλασσίῳ ὕδατος. ¹⁰⁵ Ἐν δὴ αὐξάνει, κῆτος
γενόμενος. ¹⁰⁶ Συναντᾷ, συμπροσδύει εἰς μέγεθος. ¹⁰⁷ Ὅταν δὲν ἔχῃ τροφήν.

¹⁰⁸ Εἶναι ἡκονισμένον. ¹⁰⁹ Τερατολογουσί. ¹¹⁰ Δὲν εἶναι διόλκον νεανίεμα τὸ περὶ
ξίφιοι διήγημα· διότι σώζεται εἰς ἐν τῶν Εὐρωπαϊκῶν μουσείων σάνις πλοίου χονδρὸ-
τάτη, διασηλωμένην ἔχουσα τὸ τοῦ ξιφίου τοῦτο ἔμβολον, θαῦμα τῷ ὄντι ἰδεῖσθαι.

¹¹¹ Ἐκ Βιθυνίας, ἐπαρχίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παρὰ τὴν Προποντίδα. ¹¹² Δοτικὴ
περιποιητικὴ διὰ τὸ ἐπακολουθεῖν Κομιδῆς. ¹¹³ Κακοπαθοῦσα. ¹¹⁴ Ἀπαρῆλκτον
τὸ ἀπεμείνω ὡς καὶ παρ' ἡμῖν κυρίως ἔπρεπε νὰ ᾖται (καὶ ἴσως ᾗτον) Ἐναπομεί-
ναι. ¹¹⁵ Μορφήν. ¹¹⁶ Παμπάλατον. ¹¹⁷ Οὐ κακόν. ¹¹⁸ Δοτικὴ περιποιητικὴ, ὡς
αἱ ἔλεγεν. Ἄν ἔρωτῃς νὰ μάθῃς. ¹¹⁹ Τὸ ἰσχυρότερον αὐτοῦ μέρος.

τα ἐπιθήσεται.¹²⁰ ἑλέφαντι ὁμοσε ἰών.¹²¹ τὰ δὲ ἄλλα¹²² οὐκ ὦν ἀξιόμα-
χος¹²³, διὰ τε τὸ ἐκείνου ὕψος, καὶ τὴν ῥώμην τὴν τοῦ θηρὸς τὴν τοσαύ-
την, ὑπείσιν αὐτοῦ τὰ σκέλη¹²⁴, καὶ τὴν νηδὺν ὑποτέμνει τε καὶ ὑποσχί-
ζει τῷ κέρατι· ὁ δὲ οὐ μετὰ μικρὸν ἐκρούεντος οἱ τοῦ αἵματος κατολι-
σθαίνει. Μάχη δὲ ῥινόκερωτος πρὸς ἑλέφαντα ὑπὲρ τῆς νομῆς ἐστὶ, καὶ
πολλοὶς ἑλέφασιν ἐντυχεῖν ἐστὶ¹²⁵ τεθνεῶσι τοῦτον τὸν τρόπον. Ἄν
δὲ μὴ φθάσῃ ὁ ῥινόκερωτος δράσας τοῦτο, ἀλλὰ ὑποτρέχων πως ὑποπε-
σόντος πιεσθῇ¹²⁶, περιβαλλόμενος τὴν προβοσκήδα¹²⁷, καὶ κατέχει, καὶ πρὸς
ἑαυτὸν ἔλκει, καὶ ἐμπίπτων τοῖς κέρασι¹²⁸ κατακόπται ὡς πελέκασιν. Εἰ
γὰρ καὶ φορὶν¹²⁹ ὁ ῥινόκερωτος ἔχει στερεάν καὶ δυσδιακόντιστον¹³⁰, ἀλλ'
ἡ βία τοῦ ἐμπίπτοντος μάλα καρτερά.

Ὅρρωδεῖ ὁ ἑλέφας κεράστην κριὸν καὶ χοίρου βοήν. Οὕτω τοι, φασί,
καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς σὺν Πύρρῳ τῷ Ἑπειρώτῃ¹³¹ ἐτρέφαντο ἑλέφαντας,
καὶ ἡ νίκη σὺν τοῖς Ῥωμαίοις λαμπρῶς ἐγένετο¹³². — Τῷ ἑλέφαντι ὁ μυ-
κτῆρ ἐστὶ μακρὸς καὶ ἰσχυρὸς, καὶ χρῆται αὐτῷ ὥσπερ χειρὶ λαμβά-
νει γὰρ τοῦτω, καὶ εἰς τὸ στόμα προσφέρεται τὴν τροφήν, καὶ τὴν ὑ-
γρὰν καὶ τὴν ξηρὰν, μόνον τῶν ζώων. — Οἱ ἑλέφαντες μάχονται σφοδρῶς
πρὸς ἀλλήλους, καὶ τύπτουσι τοὺς ὁδοῦσι σφᾶς αὐτούς· ὁ δὲ ἡττηθεὶς
δουλοῦται, καὶ οὐχ ὑπομένει τὴν τοῦ νικήσαντος φωνήν. Διαφέρουσι δὲ
καὶ τῇ ἀνδρείᾳ οἱ ἑλέφαντες θαυμαστὸν ὅσον¹³³. — Οἱ ἑλέφαντες ζῶσιν
ἔτη πλείω τῶν διακοσίων. Τῶν δὲ Λιθυκῶν οἱ Ἰνδοὶ καὶ μεῖζους τέ εἰσι
καὶ Ῥωμαλεώτεροι. Ταῖς γοῦν προβοσκήσιν ἐπάλξεις καθαιροῦσι, καὶ δέν-
δρα ἀνασπῶσι πρόρριζα, διανιστάμενοι εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας. Τοσαύ-
τον δὲ εἰσὶν εὐτιθέασσεντοι καὶ θυμόσοφοι, ὥστε καὶ λιθάξιν ἐπὶ σκο-
πὸν μαλθάνουσι, καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, καὶ νεῖν¹³⁴. — Ἡ θήρα τῶν ἐλεφάν-
των τοιάδε ἐστίν· ἀναβάντες ἐπὶ τινος τῶν τιθασσῶν καὶ ἀνδρείων διώ-
κουσι, καὶ ὅταν καταλάβωσι, τύπτειν προστάττουσι τοῦτοις ἕως ἂν ἐκ-
λύσωσι. Τότε δὲ ὁ ἐλεφαντιστὴς ἐπιπηδῆσας κατευθύνει τῷ ὀρεπάνῳ·
ταχέως δὲ μετὰ ταῦτα τιθασσεύεται καὶ πειθαρχεῖ. Ἐπιβεδηκότος¹³⁵ μὲν
οὖν τοῦ ἐλεφαντιστοῦ ἅπαντες πράξεις εἰσιν· ὅταν δ' ἀποβῇ, οἱ μὲν, οἱ
δ' οὐ· ἀλλὰ τῶν ἐξαγριουμένων τὰ πρόσθια σκέλη δεσμεύουσι σιραῖς,
ἵν' ἡσυχάζωσιν.

¹²⁰) Ἐμπορεῖ νὰ ἐφορμήσῃ. ¹²¹) Ὀμηρικὴ φράσις. Συμπλακεῖς μετ' αὐτοῦ.

¹²²) Κατὰ τὰ ἄλλα. ¹²³) Κατὰ τοῦ ἑλεφάντος. ¹²⁴) Εἰσχωρεῖ ὑπὸ τὰ σκέλη του.

¹²⁵) Δύναται ν' ἀπαντήσῃ τις, ἀπαντῶνται πολλοί. ¹²⁶) Ὑποτρέχων αὐτὸς ὑπὸ τὸν ἑλέφαντα, πιεσθῇ ὑπ' αὐτοῦ ὑποπεσόντος, ἰσως ἐπιπεσόντος. ¹²⁷) Ὁ ἑλέφας.

¹²⁸) Καταχρηστικῶς, διότι κυρίως εἶναι ὀδόντες, ἂν καὶ χρησιμεύουν ἀντὶ κεράτων.

¹²⁹) Δέρμα, τομάριον. ¹³⁰) Δι' ἧς δυσκόλως διέρχεται τὸ ἀκόντιον. ¹³¹) ὄντας.

¹³²) Αἰλ. ¹³³) Ἀριστ. ¹³⁴) Στράβ. ¹³⁵) Ἐπιβαίνω.

II'. ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

Ὁ Λουκιανὸς ἐγεννήθη ἐκ πενιχρῶς οἰκογενείας εἰς Σαμάρσατα, πόλιν τῆς Συρίας, ἥν δευτέρον αἰῶνα μ. Χ. Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος τὸν ἀνέδειξε περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου του Τοπάρχην τῆς Αἰγύπτου. Ἐγράφε συγγράμματα πάμπολλα, ἐν οἷς ἀναπτύσσει μεγίστην καὶ πνεύματος ποικιλίαν καὶ μαθησέως ἔκτασιν. Τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἰσιν ἐν εἰδῇ διαλόγων, τὰ δὲ ἐν εἰδῇ πραγματειῶν, καὶ πάντα ἐμφαίνουσι μετ' ἀριμῆτου εὐφυίας, καὶ ὀπτικοῦ ἁλατος, εἰς τοσοῦτον βαθμὸν παρ' ὀλίγοις τῶν ἀρχαίων εὐρισκεομένου, τὴν ἡθικὴν κατάστασιν τῆς συγχρόνου του κοινωνίας. Σύρος αὐτὸς, ἔγραψε τὴν Ἑλληνικὴν μετὰ χάριτος ὁπνίας καὶ ἐν Ἀθήναις.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΕΚΡΙΚΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ.

Εἰς τοὺς νεκρικοὺς τοὺτους διαλόγους ὑποτίθενται ἀνομιλοῦντες νεκροὶ εἰς τὸν ἔθνη ἢ συνήθως σατυρίζοντες τοὺς ζῶντας. Εἰσὶ δὲ οὗτοι τριάκοντα ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν.

Α'. ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ¹ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ².

ΔΙΟΓ. Ὁ Πολυδεύκης, ἐντέλλομαι σοι, ἐπειδὴν τάχιστα³ ἀνέλθης (σὸν γὰρ ἔστιν⁴, ὦμαι, τὸ ἀναβιώναι αὐριον), ἣν που ἴδης Μένιππον τὸν Κύναν⁵ (εὐροῖς δ' ἂν⁶ αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον⁷, ἢ ἐν Λυκείῳ⁸ τῶν ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα), εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέλασαι⁹, ἦκειν ἐνθάδε πολλῷ πλέον ἐπιγελασόμενον¹⁰. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιπόλῳ¹¹ σοι ἔτι ὁ γέλως ἦν καὶ πολὺ τῶ¹², τίς γὰρ ὄλιως οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; ἐνταῦθα δὲ οὐ παύσῃ βεβαίως γελῶν, καθάπερ ἐγὼ νῦν¹³ καὶ μάλιχα ἐπειδὴν ὄρᾳς τοὺς πλουσίους, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους, οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσήμους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διαγιγνωσκομένους¹⁴ καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγενεῖς εἰσι, μεμνημένοι τῶν ἄνω. Ταῦτα λέγε αὐτῷ, καὶ προσέτι, ἐμπλησάμενον τὴν πῆραν¹⁵ ἦκειν θερμῶν τε πολλῶν, καὶ εἰπου εὐροῖ¹⁶ ἐν τῇ τριόδῳ Ἐκάτης δεῖπνον κείμενον ἢ ὧδιν ἐκ καθαριστοῦ¹⁷, ἢ

¹) Διογένης ὁ ἐπικαλούμενος Κύνων ἢ φιλόσοφος κυνικός, διότι ἐπρέσβευεν ὅτι ἡ εὐτυχία συνίσταται εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἔζη βίον πενιχρότατον, περιφερόμενος ἀνυπόδητος καὶ ἡμίγυμνος, κατοικῶν εἰς πύδον, ἢ ζῶν ἀπὸ ἐλῆς¹⁸ ἤκμαζεν ἐπὶ Ἀλεξάνδρου καὶ κατήγετο ἀπὸ τὴν Σινώπην πόλιν τοῦ Πόντου.

²) Οἱ Διοσκόροι Καστωρ καὶ Πολυδεύκης, ἦσαν υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθήρας. Ὁ δὲ Πολυδεύκης, τυγῶν τῆς ἀθανασίας, παρεκάλει τὸν Δία νὰ διανείμῃ αὐτὴν μετὰ τὸν ἀδελφόν του, ὃς οὕτως ἀπεφασίσθη, ἑκάτερος αὐτῶν ἐναλλάξ νὰ ζῇ μίαν ἡμέραν ἢ μίαν νὰ μένῃ εἰς τὸν ἔθνη. ³) Ἀντί: τάχιστα ἐπειδὴν, εὐθὺς ὁπου. ⁴) Εἰς σὲ ἀνίκει, ἀράδα σου εἶναι. ⁵) Ἄλλος κυνικός φιλόσοφος ἐκ Φοινίκης, μαθητὴς τοῦ Διογένης, σατυρικός ποιητής. ⁶) Δύνασαι νὰ τὸν εὕρῃς. ⁷) Περίπατος κυριασσοφυτος εἰς Κορίνθον.

⁸) Γυμνάσιον εἰς Ἀθήνας, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ. ⁹) Ἀντὰ ὑπὲρ γῆς καταγελάσθησαν ὑπὸ σοῦ Κ. § 365. καταγέλασας τὰ... ¹⁰) Μετοχὴ τελική. Κ. § 532, ε'.

¹¹) Ἀντί: ἀμφιπόλος. ¹²) Καὶ πολὺ ἦν σοι τὸ, δηλ. καὶ πολὺ ἐλέγετο τὸ ἔξῃς.

¹³) Οἱ κυνικοὶ ἔφερον ἐπὶ τῶν ὤμων πῆραν, ἥτις περιεῖχε τὰς ζωτροφίας των. ¹⁴) Κ. § 4 Α, γ'. ¹⁵) Ἦν τριακοστὴν ἐκάστου μηνὸς ἐξέτετον οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὰς φριδάς αὐτὰς, κρομμύδια, ἀρετικὰς χοίρους ὡς θυσίαν εἰς τὴν χθονίαν θεῶν Ἐκάτην, ἢ

τι τοιοῦτο. — ΠΟΛ. Ἀλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διόγενες' ὅπως ὁ εἰδῶ¹⁶ μάλιστα, ὅποιός τις ἐστί τὴν οὖν; — ΔΙΟΓ. Γέρον, φαλακρὸς, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον¹⁷, ἀπαντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον, καὶ ταῖς ἐπιπτρυχαῖς¹⁸ τῶν ῥακίων ποικίλον' γελᾷ δ' αἰεὶ, καὶ τὰ πολλὰ¹⁹ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει. — ΠΟΛ. Ῥᾶδιον εὐρεῖν ἀπὸ γε τούτων²⁰. — ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντελλώμαι²¹ τι τοὺς φιλοσόφους; — ΠΟΛ. Λέγε' οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτο. — ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν ὅλον, παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληρῶσι²², καὶ περὶ τῶν ὄλων ἐρίζουσι, καὶ κέρατα φύουσιν ἀλλήλοις²³, καὶ κροκοδείλους ποιοῦσι²⁴, καὶ τοιαῦτα ἅπανα ἐρωτᾶν διδάσκουσι τὸν νοῦν²⁵. — ΠΟΛ. Ἀλλ' ἐμὲ ἀμαθὴ καὶ ἀπαίδευτον εἶναι φήσουσι, κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν. — ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμώζειν²⁶ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε. — ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγελῶ. — ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δέ, ὦ φίλτατον Πολυδεύκιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν. Τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε²⁷ ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους, καὶ τάλαντα ἐπὶ τάλαντοις²⁸ συντιθέντες, οὐκ ἔχοντες ὁδολόν²⁹ ἔχοντας ἤκειν μετ' ὀλίγον; — ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους. — ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ καὶ τοῖς καλοῖς γε καὶ ἰσχυροῖς λέγε, Μεγίλλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιᾷ, ὅτι παρ' ἡμῶν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη, οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μελανὰ ὄμματα, ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐτι ἐστίν, ἢ νεῦρα εὐτονα, ἢ ὄμοι καρτεροί· ἀλλὰ πάντα μία ἡμῶν κόνις, φασί³⁰, κρανία γυμνά τοῦ κάλλους. — ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἰπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς. — ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων, (πολλοὶ δ' εἰσὶ, καὶ ἀχθόμενοι τῷ πράγματι³¹, καὶ οἰκτείροντες τὴν ἀπορίαν³²) λέγε μήτε θακρύνειν, μήτ' οἰμώζειν, διηγησάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰστορίαν³³ καὶ ὅτι ὄφονται τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδέν³⁴ ἀμείνους αὐτῶν. Καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτήρησον, λέγων ἐκλεῦσθαι αὐτούς³⁵. — ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων λέγε' οὐ γὰρ ἀνέξομαι γε³⁶. ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔφησθα, ἀπαγγελῶ. — ΔΙΟΓ. Ἐάσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοὶ δοκεῖ· σὺ δὲ οἷς προεῖπον ἀπένεγκαι³⁷ παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

πρὸς καθάρσιν τῶν οἴκων. Αὐτὰ ἐκαλοῦντο δεῖπνον τῆς ἑκάτης καὶ ἄρσας, καὶ αὐτὰ εὐρίσκοντες ἔτρωγον οἱ ἐπαῖται, οἱ δὲ τρώγοντες ἐθεωροῦντο ἀκάθαρτοι.

¹⁶) Οἶδα. Γ. 478. Διὰ τὴν γνώρισιν δὲ εἰπέ μοι. ¹⁷) Μὲν πολλὰς θύρας, ὅλην τρύπα. ¹⁸) Α. Σ. 2). ¹⁹) Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ²⁰) Ἐλλ. τῶν γνωρισμάτων. ²¹) Κ. § 409, ε'.

²²) Κ. § 432, θ'. ²³) Δινίτεται κακοζήλον τι σέφισμα εἰς τὸ ὅποιον ἔχαιραν οἱ φιλοφίλοισι, τὸ ἐξῆς. Ὅ,τι δὲν ἔχασες τὸ ἔχεις, κέρατα δὲν ἔχασες, ἅρα κέρατα ἔχεις.

²⁴) Ἄλλο ὅμοιον ἔλεεινόν σέφισμα, ἀντικείμενον ἔχον τὸν κροκοδείλου. ²⁵) Ἀπορὰ τὸν νοῦν, κατὰ τὸ νόημα, δυσνόητα. ²⁶) Ὡς κατὰρα. Τὸν κακὸν τοῦ πόν καίρον. ²⁷) Βασανίζεσθε. ²⁸) Τὸ τάλαντον εἶχεν 6,000 δραχ. ἢ δὲ δραχ. 6 ὀβολοῖς.

²⁹) Ἐνα δολὸν ἔβαλλον εἰς τὸ γόμα ἐκάς νεκροῦ. ³⁰) Ὡς λεγεται. ³¹) Διὰ τὴν πέναν των. ³²) Αὐποιοῦμενοι διὰ τὴν ἀνέχειαν. ³³) Κατ' οὐδέν. ³⁴) Ὅτι παρέλυσαν. Τὰ ἦθη τῶν Λακεδαιμονίων δὲν ἦσαν πλέον τόσον αὐστηρά ὡς ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς ἐποχῆς τῆς Σπάρτης. ³⁵) Ὁ Πολυδεύκης ἦτο Λακεδαιμόνιος, διότι ἡ μήτηρ τοῦ Αἰῶνα ἦτο γυνὴ τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης. ³⁶) Ἀποφίρω.

Β'. ΕΡΜΟΥ¹ ΚΑΙ ΧΑΙΩΝΟΣ².

ΕΡΜ. Λογισώμεθα, ὦ πορθηεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅποτα μοι δρεῖλεις ἤδη ὅπως μὴ αὐτὸς ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν. — ΧΑΡ. Λογισώμεθα, ὦ Ἑρμῆ, ἅμεινον γὰρ δοῖσθαι³ περὶ αὐτῶν, καὶ ἀπραγμονέστερον. — ΕΡΜ. Ἀγκυραν ἐντεταλαμένω⁴ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν⁵. — ΧΑΡ. Πολλοῦ λέγεις. — ΕΡΜ. Νῆ τὸν Αἰδωνεία⁶, τῶν πέντε ὠνησάμην, καὶ τροπωτήρα δύο ὀβολῶν⁷. — ΧΑΡ. Τίθει πέντε δραχμὰς καὶ ὀβολούς δύο. — ΕΡΜ. Καὶ ἀέεσσαν ὑπὲρ τοῦ ἱστίου⁸ πέντε ὀβολούς ἐγὼ κατέβαλον. — ΧΑΡ. Καὶ τούτους προστίθεις. — ΕΡΜ. Καὶ κηρὸν ὡς⁹ ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαριόλου τὰ ἀνεωγγύτα¹⁰, καὶ ἥλιος δέ, καὶ καλῶδιον, ἀπ' οὗ τὴν ὑπέραν¹¹ ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα. — ΧΑΡ. Εὐγε, ἀξία¹² ταῦτα ὠνήσω. — ΕΡΜ. Ταῦτά ἐστιν, εἰ μὴ τι ἄλλο διέλαθεν ἡμᾶς ἐν τῷ λογισμῷ¹³. Πότε δ' οὖν ταῦτ' ἀποδώσειν φής; — ΧΑΡ. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῆ, ἀδύνατον¹⁴ ἦν δὲ λοιμός τις, ἡ πόλεμος καταπέμψη ἀνθρώπους τινὰς, ἐνέσται¹⁵ τότε ἀποκερδᾶναι ἐν τῷ πλῆθει παρκλογίζομενον τὰ πορθηεῖα¹⁶. — ΕΡΜ. Νῦν οὖν ἐγὼ καθεδοῦμαι¹⁷ τὰ κάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὡς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολαύοιμι; — ΧΑΡ. Οὐκ ἔστιν ἄλλως¹⁸, ὦ Ἑρμῆ, νῦν δ' ὀλίγοι, ὡ ὄρα, ἀρικνοῦνται ἡμῖν εἰρήνη γάρ. — ΕΡΜ. Ἀμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνοντο¹⁹ ὑπὸ σοῦ τὸ ὄρλημα²⁰ πλὴν ἄλλ' οἱ μὲν παλαιοί, ὦ Χάρων, οἶσθα οἱοι παρεγένοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, αἵματος ἀνάπλεω, καὶ τραυματῖαι οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἡ φάρμακω²¹ τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανῶν, ἡ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἡ ὑπὸ τρυφῆς ἐξωδήκως²² τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη ὥχρειοι γὰρ ἅπαντες, καὶ ἀγενεῖς²³, οὐδὲ ὅμοιοι ἐκείνοις· οἱ δὲ πλείστοι αὐτῶν διὰ χρηματά ηἰκουσιν ἐπεβουλεύοντες ἀλλήλοις ὥς εἰκάσι. — ΧΑΡ. Πάνυ γὰρ περιπόδητά ἐστι ταῦτα. — ΕΡΜ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαιμι ἂν ἀμαρτάνειν, πυκρῶς ἀπαιτῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

Γ'. ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθηεῖα¹. — ΜΕΝ. Βόα, εἰ τοῦτό σοι ἔδον², ὦ Χάρων. — ΧΑΡ. Απόδος, φημί, ἀνθ' ὧν³ σε διεπορθηευσάμην. — ΜΕΝ. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος. — ΧΑΡ. Ἔστι δὲ τις ὀβολὸν⁴ μὴ ἔχων; — ΜΕΝ. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω. —

¹) Ὁ Ἑρμῆς εἶχε πρὸς τοὺς ἄλλους τὴν ὑπερσείαν νὰ φέρῃ τὰς ψυχὰς εἰς τὸν Ἅδην.
²) Ὁ Χάρων ἦτον ὁ γέρονς κοπηλάτης, ὅστις διεπόρθηκε τὰς ψυχὰς ἐπὶ τῆς λίμνης Ἀχρουαίας εἰς τὸν Ἅδην. ³) Ἄν ἐγερίνης. ⁴) Παρακείμενος πύθη. ἀπαρεμ. νὰ βρεσθῶσιν ἑκαὶ διὰ πάντα. ⁵) Ἐκόμισα σοι ἐντεταλαμένω. ⁶) Διὰ πέντε δραχμὰς. Κ. § 255, δ'. ⁷) Ὁ Πλούτων. ⁸) Ὁ ὀβολοὶ ἀποτελοῦσι 1 δραχμὴν. ⁹) Διὰ τὸ ἱστίον. Κ. § 458, λαβρ. 3). ¹⁰) Ἀντί: ὡςτις. Κ. § 463, Σ. 447, ὡς 3). ¹¹) Ἀνοίγω. ¹²) Ἀπλή. τὰ σκεῖνα. τῆς ἀνέντας. Α. Σ. ¹³) Ὅσον ἐρίζουν. ¹⁴) Εἰς τὸν λογαριασμόν.
¹⁵) Μάλλον τοῦ εἶναι μετ' Α. Σ. ¹⁶) Ἀπατῶντες τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν πορθηεῖων.
¹⁷) Καθίζομαι. ¹⁸) Οὕτως εἶναι. ¹⁹) Καλῶτερα νὰ ἦναι οὕτω, καὶ ἂν ἤθελε παρατείνοντο. ²⁰) Ἐξοιδάσω. ²¹) Ἀνανόφοι.

¹) Τὴν πληρωμὴν τοῦ πλοῦ, τὰ καὶ κτήνη. ²) Ἄν τοῦτο αὐτὸ φαίνεται νοσηρότερον. ³) Ἀντὶ τοῦ ὅτι (τῶν ὑπερσείων) οὐκ. ⁴) Εἰς τὸ στόμα τῶν νεκρῶν ἵσταντο οἱ ἄρχεοι ἐν τῷ ὀβελῶν διὰ νὰ δοθῇ δῶθεν ὡς κομίσματα εἰς τὸν Χάρωνα.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἄγω σε, καὶ τὸν Πλούτωνα, ὃ μισοῖ, τὴν μὴ ἀποδοῦναι. — MEN. Καὶ γὰρ τῷ ξύλῳ σου^α πατάξας ἐκπύσω τὸ κρανίον. — ΧΑΡ. Μάτηρ οὖν ἔσθ' ὅτι πεπλευκώς^β τοσοῦτον πλουῖν; — MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοὶ ἀποδοῦναι, ὃς με παρέδωκε σοι. — EPM. Νῆ Δία, ὀνειμίην^γ, εἰ μέλλω γε καὶ ὑπερκεκτίνειν^δ τῶν νεκρῶν. — ΧΑΡ. Οὐκ ἀποστρέφομαι^ε σοι. — MEN. Τούτου γε ἕνεκα νεωλκήσας^ς τὸ πορθμεῖον, καράμηναι^ς πλην ἄλλ' ὅχι μὴ ἔχω πῶς ἂν λάβοις; — ΧΑΡ. Σὺ δὲ οὐκ ἔρδεις^ς ὥς κομίζειν ὅσον; — MEN. Ἥδειν μὲν, οὐκ εἶχον δέ^ς τί οὖν; ἔχρην διὰ τοῦτα μὴ ἀποθανεῖν; — ΧΑΡ. Μόνος οὖν ἀνγῆταις προῖκα πεπλευκέναι; — MEN. Οὐ προῖκα, ὃ βέλτιον^ς καὶ γὰρ ἠγλήσα, καὶ τῆς κώπης ἐπελαβόμην, καὶ οὐκ ἔλαιον μόνος τῶν ἄλλων ἐπιδατών. — ΧΑΡ. Οὐδὲν ταῦτα^ς πρὸς τὰ πορθμεῖα^ς τὸν ὀδολὸν ἀποδοῦναι σε δεῖ^ς οὐ γὰρ θέμις ἄλλως γενέσθαι. — MEN. Οὐκοῦν ἀπάγαγέ με αὖθις ἐς τὸν βίον. — ΧΑΡ. Χαρίεν^ς λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ^ς πρᾶσλάβω. — MEN. Μὴ ἐνάχλει οὖν. — ΧΑΡ. Δεῖξον, τί ἐν τῇ πήρᾳ ἔχεις; — MEN. Θέρμους, εἰ θέλεις, καὶ τῆς ἑκάτης τὸ δεῖπνον^ς. — ΧΑΡ. Πόθεν τοῦτον ἡμῖν, ὃ Ἑρμῆ, τὸν κύνα ἡγαγεις; οἷα δὲ καὶ ἐλάλει παρὰ τὸν πλουῖν, τῶν ἐπιδατῶν ἀπάντων καταγεγῶν, καὶ ἐπισκώπτων, καὶ μόνος ἄδων, οἰμωζόντων ἐκείνων. — EPM. Ἀγνοεῖς, ὃ Χάρων, ὅποιον ἄνδρα διεσφρήμυσας; ἐλευθερον ἀκριβῶς, κοῦδανός αὐτῷ μέλει^ς οὗτός ἐστιν ὁ Μένιππος. — ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἂν σε λάβω ποτέ^ς. — MEN. Ἄν λάβῃς, ὃ βέλτιστε^ς. εἰς δὲ οὐκ ἂν λάβοις.

Δ'. ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

ΧΑΡ. Ἀκούσατε, ὡς ἔχει ἡμῖν^ς τὰ πράγματα^ς μικρὸν μὲν ὑμῖν^ς, ὥς θρᾶτε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσταθρον ἔστι, καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ^ς, καὶ τὴν τραπὴν ἐπὶ θάτερα οἰχῆσεται περιτραπέν^ς ὑμεῖς δὲ τοσοῦτοι ἅμα ἦκετε, πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος^ς ἤν οὖν μετὰ τούτων ἐμβήτε, δεῖδι^ς μὴ ὑστερον μετανοήσητε^ς καὶ μάλιστα ὅποσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε. — NEK. Πᾶς οὖν ποιήσαντες εὐπλοήσομεν; — ΧΑΡ. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω^ς γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρὴ^ς τὰ περιττά ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἡόνος καταλιπόντας^ς μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον^ς σοὶ δὲ, ὃ Ἑρμῆ, μελήσει τὸ ἀπὸ τούτου^ς μὴδὲνα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὃς ἂν μὴ ψιλό^ς ᾖ καὶ τὰ ἐπιπλά, ὥσπερ ἔφην, ἀποβαλὼν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθρην ἱστάς^ς διαγίνωσκε αὐτοὺς, καὶ ἀναλαμβάναν, γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων. — EPM. Εὖ λέγεις

^α) Ἀποδίδ. εἰς τὸ κρανίον. ^β) ὅθ' ἔχης πλεύσει. Ἀνάλυσις τοῦ μετ' ὀλ. μέλλοντος.

^γ) Ὀνίνημι. Γ. 484. Καλὸν δὲ μ' ἔλθω, ἐπρόκοψα! τὸ διώρῳσα! κατ.

^δ) Ἐκτίνειν ὑπέρ. ^ε) Ἀρίσταμαι. ^ς) Νεωλκῶ, τραδῶ εἰς τὴν ἑρῶν.

^α) Οἶδα, Γ. 478. ^α) Αὐτὰ δὲν ἔχουν σχέαιον, δὲν ἔχουν νά κάμουν.

^α) Νόστιμον πρᾶγμα. ^α) Γίγος τοῦ Διὸς καὶ τῆς νόμης Διγίνης, βασιλεὺς τῆς Αἰρίνης, καὶ μετὰ θάνατον κριτὴς καὶ πυλῶρς τοῦ ἔθους. ^α) 18. Δ'. 18. ^α) Αἰ! π' ἂν σὲ πιάσω ποτέ. ^α) Καλὸν μοῦ.

^α) Εἰς ποῖαν κατάστασιν εἶναι παρ' ἡμῖν. 18. Ἐγὼ Α. Σ. ^α) Διὰ οὗς. ^α) Πάσχειν τὸν ἄνθρωπον εἰς πολλὰ μέρη. ^α) Παρακ. ἀντὶ ἐνείκε. τοῦ ἄχρ. δεῖδι. ^α) Τὸ ἀπὸ τούτου = ἀπὸ τῶρος. ^α) Γυμνός. ^α) Ἡ ἀποβαλὼν = ἔχρ' ἀποβεβλήμενη.

καὶ οὕτω ποιήσωμεν. Οὐτοσί τις ὁ πρῶτος ἐστὶ; — ΜΕΝ. Μένιππος ἔγωγε, ἀλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τὸ βάκτρον εἰς τὴν λίμνην ἀπερρίφθαι· τὸν τρίβωνα δὲ οὐκ ἐκόμεῖσα, εὖ ποιῶν. — ΕΡΜ. Ἐμβαίνει, ὦ Μένιππε, ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὴν προεδρίαν ἔχε παρὰ τὸν κυβερνήτην ἐφ' ὕψηλου, ὡς ἐπισκοπῆς ἅπαντας. Ὁ καλὸς δ' αὐτός, τίς ἐστὶ; — ΧΑΡΜ. Χαρμόλειος ὁ Μεγαρικὸς, ὁ ἐπέραιος, οὗ τὸ φίλημα διτάλαντον ἦν. — ΕΡΜ. Ἀπόδοθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος, καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῖς φιλήμασι, καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρειῶν ἐρύθημα καὶ τὸ δέρμα ὅλον ἔχει καλῶς, εὐζωνός⁹ εἰ· ἐπίβαινε ἤδη. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὐτοσί καὶ τὸ διάδημα¹⁰, ὁ βλοσυρὸς, τίς ὢν τυγχάνεις¹¹; — ΔΑΜΠ. Λάμπιχος, Γελῶν¹² τύραννος. — ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τσαυτὰ ἔχων πάρεις; — ΔΑΜΠ. Τί οὖν ἔρχην, ὦ Ἑρμῆ, γυμνὸν ἔκειν τύραννον ἄνδρα; — ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα ὥστε ἀπόθου¹³ ταῦτα. — ΔΑΜΠ. Ἰδοὺ σοί¹⁴ ὁ πλοῦτος ἀπερρίπται. — ΕΡΜ. Καὶ τὸν τύπον ἀπορρίψον, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν ὑπεροφίαν¹⁵ βαρῆσαι¹⁶ γὰρ τὸ προθμειὸν συνεμπεσόντα. — ΔΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλά¹⁷ τὸ διάδημα ἑσπὸν με ἔχειν, καὶ τὴν φρεσσίδα. — ΕΡΜ. Οὐδαμῶς¹⁸ ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες. — ΔΑΜΠ. Εἴεν¹⁹, τί ἐτι; πάντα γὰρ ἄφηκα, ὡς ὄρῃς. — ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα, καὶ τὴν ἄνοιαν, καὶ τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ ταῦτα ἄφες. — ΔΑΜΠ. Ἰδοὺ σοι ψιλὸς εἰμι. — ΕΡΜ. Ἐμβαίνει ἤδη. Σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πολὺσαρκος τίς εἶ; — ΔΑΜ. Δαμαστίης ὁ ἀθλητής. — ΕΡΜ. Ναι, ἔοικας²⁰ οἶδα γὰρ σε πολλάκις ἐν ταῖς παλαιστραῖς ἰδών. — ΔΑΜ. Ναι, ὦ Ἑρμῆ ἀλλὰ παραδέξαι με γυμνὸν ὄντα. — ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τσαυτὰς σάρκας περιδεθλημένον, ὥς ἀπόδοθι αὐτάς, ἐπεὶ καταδύσεις τὸ σκάφος, τὸν ἕτερον²¹ πῶδα ὑπερθεῖς μόνον²² ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπορρίψον καὶ τὰ κηρύγματα²³. — ΔΑΜ. Ἰδοὺ σοι γυμνός, ὡς ὄρῃς, ἀληθῶς εἰμι, καὶ ἱσοστάσις²⁴ τοῖς ἄλλοις νεκροῖς. — ΕΡΜ. Οὕτως ἄμεινον ἀβαρὴ εἶναι ὥστε ἔμβαίνει. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀπολέμενος, ὦ Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν²⁵ δὲ προσέτι, καὶ τὴν τρυφήν, μὴδὲ τὰ ἐντάφια²⁶ κόμει, μὴδὲ τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα²⁷ κατάλιπε δὲ καὶ γένος, καὶ ὄξιν, καὶ εἴ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκλήρυξεν, εὐεργέτην²⁸ ὀηλονότι, καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων²⁹ ἐπιγραφάς, μὴδὲ ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοὶ ἔχωσαν, λέγε³⁰ βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονεύόμενα. — ΚΡΑΤ. Οὐχὶ ἐκὼν μὲν, ἀπορρίψω δὲ τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιμ³¹; — ΕΡΜ. Βαβαί! σὺ δὲ ὁ ἐνοπίλος τί βούλεις; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις; — ΣΤΡΑΤ. Ὅτι³² ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ἥριστιστα,

⁹) Διὰ τοῦ ὁποίου τὸ φίλημα ἐπιληρώνοντο δύο τάλαντα. ¹⁰) Ἐλαφρὸς. Εὐζωνοὶ ἐλέγοντο οἱ ἐλαφροὶ στρατιῶται. ¹¹) Ἐλλ. ἔχων. ¹²) Ἀνελ εἰ. ¹³) Γέλα, πόλις Σικελικῆ.

¹⁴) Ἀποτίθηναι. ¹⁵) Πρὸς γὰριν σου. ¹⁶) Ταῦτα συνεμπεσόντα βαρῆσαι, ἐνέργ. Κ. § 257. ¹⁷) Οὐκοῦν ἀλλὰ, ἀλλ' ὅμως. ¹⁸) γ'. πληθ. πρόσ. τ. εὐκτ. τοῦ Εἰμί. ἐπὶρ. ἔστω. ¹⁹) Τὸν ἕνα τῶν δύο. ²⁰) Δι' ὧν ἐκηρύττετο νικητής. ²¹) Ἰσοβαρής.

²²) Σαύνωσιν. ²³) Τὴν περὶ τὸν ἐνταφιασμόν πομπήν. ²⁴) Ὅταν τις ὠφέλει ὅπως ἔμποτε μίαν πόλιν, αὕτη ἐξέδιδε τιμητικὸν φέρισμα καὶ τὸν ἀνεγνώριζεν εὐεργέτην· τὸ ὀηλονότι. Ἀντι τοῦ εὐεργέτη. ²⁵) Εἰς τοῦς ἀνεργέτας ἀνήγειρον πολλὰς ἀνδριάντας με ἐπιγραφάς. ²⁶) Τί ἡμῶν νὰ κόμω. ²⁷) Διότι.

καὶ ἡ πόλις ἐτήμησέ με. — EPM. Ἄφες ἐν γῇ τὸ τρέλαιον· ἐν αἵου γὰρ εἰρήνῃ καὶ οὐδὲν ὄπλων δεήσει. Ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπὸ γε τοῦ σχήματος²⁷, καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς ὀφρὺς ἐπηρκώς²⁸, ὁ ἐπὶ τῶν φροντισίων²⁹, τίς ἐστίν, ὁ τὸν βαθὺν πώγωνα καθαιρέμενος³⁰; — MEN. Φιλόσοφος τις, ὃς Ἐρμῇ μᾶλλον ἐξ γόης, καὶ τερατείαις μεστός· ὥστε ἀπόδυσον καὶ τοῦτον· ὄφει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῇ ἱματίῳ κρυπτόμενα. — EPM. Κατάθου σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον· εἶτα καὶ ταυτί πάντα. Ὡ Ζεῦ, ὅσῃ μὲν τῇ ἀλαζονείᾳ κομίζει, ὅσῃ δὲ ἀμαθίᾳ, καὶ ἔρι, καὶ κενοδοξίᾳ, καὶ ἐρωτηρεῖς ἀπόρους³¹, καὶ λόγους ἀκανθώδεις, καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπονίαν μάλα πολλήν, καὶ λῆρον οὐκ ὀλίγον, καὶ ὕβλους³², καὶ μικρολογίαν· νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τοῦτ', καὶ ἡδυπάθειαν δὲ, καὶ ἀνασχυντίαν, καὶ ὀργήν, καὶ τρυφήν, καὶ μαλακίαν³³. οὐ λείληθε³⁴ γάρ με, εἰ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά· καὶ τὸ φεῦδος δὲ ἀπόθου καὶ τὸν τύπον, καὶ τὸ οἶσθαι³⁵ ἀμείνω εἶναι τῶν ἄλλων· ὡς εἶγε πάντα ταῦτα ἔχων ἐμὲ καὶ οἷς ποῖα πεντηκόντορος³⁶ δέξαιτο ἂν σε; — ΦΙΛ. Ἀποτίθεται τοίνυν αὐτὸ, ἐπεὶ περ οὕτω κελεύεις. — MEN. Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωνα τοῦτον ἀποτίσθω, ὃ Ἐρμῇ, βαρύν τε ὄντα, καὶ λίσσιον, ὡς ὄρε· πέντε μῶν³⁷ τρίχες εἰσὶ τοῦλάχιστον. — EPM. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον. — ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκείρων ἔσαι; — EPM. Μένιππος οὗτος, λαβὼν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν³⁸, ἀποκόψει αὐτὸν, ἐπικόπῃ³⁹ τῇ ἀναβάθρᾳ χρησάμενος. — MEN. Οὐκ, ὦ Ἐρμῇ, ἀλλὰ πρόνά μοι ἀνάσσε· γελοιότερον γὰρ τοῦτο. — EPM. Ὁ πέλεκυς ἱκανός. — MEN. Εὖγε· ἀνθρωπινώτερον γὰρ νῦν ἀναπέφηνας⁴⁰, ἀποθέμενος αὐτοῦ τὴν κινάβραν⁴¹. βούλει μικρὸν ἀφείλωμαι καὶ τῶν ὀφρῶν; — EPM. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν⁴², οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ ἀνατείνων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ δακρύεις; ὦ κάθαρμα, καὶ πρὸς τὸν θάνατον ἀποδειλιᾷς; ἐμδῆλ' ὃ οὖν. — MEN. Ἐν ἔτι τὸ βαρύτερον ὑπὸ μάλης ἔχει. — EPM. Τί, ὦ Μένιππε; — MEN. Κολλακσίαν, ὦ Ἐρμῇ, πολλὰ ἐν τῷ βίῳ χρησαμείσασαν αὐτῷ. — ΦΙΛ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὦ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν, καὶ τὸ αὐλοπον, καὶ τὸ γενναῖον, καὶ τὸν γέλωτα. Μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελᾷς. — EPM. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἔχε ταῦτα, κοῦρά γε καὶ πάνυ εὐφρα⁴³ ὄντα, καὶ πρὸς τὸν κατάπλου χρησίμα. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ, ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν, καὶ ἀντιθέσεις καὶ παρισώσεις⁴⁴, καὶ περιόδους, καὶ βαρβαρισμούς, καὶ τᾶλλα βάρη τῶν λόγων. — ΡΗΤ. Ἴν' ἰδοῦ, ἀποτίθεται. — EPM. Εὖ ἔχει, ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια⁴⁵, τὴν ἀποδάβραν ἀνελώμεθα⁴⁶, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπᾶσθω· πέτασον τὸ ἱστίον, εὖ-

²⁷) Κατὰ τὸ σχῆμα. Κ. § 468. ἀπὸ 8. ²⁸) Ἐπαίρω. ²⁹) Ὁ σκεπτόμενος. ³⁰) Καθίημι. Α. Σ. ³¹) Ἀσφαίς. Ἰδε Α'. (23 καὶ 24). ³²) Φλυαρίαι. Ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν σοφιστῶν. ³³) Ταῦτα πάντα δηλ. ³⁴) Τὸ νὰ νομίζῃς. ³⁵) Πλοῖον μ' πεντήκοντα κώπας. ³⁶) Ἡ μὲν ἦτον σκεδὸν ἴση μὲ λίτραν, καὶ εἶχε 100 δραγ., περίπου 130 δράμια. ³⁷) Ἐκ τῶν ν. ³⁸) Κρεατοσάνιδον, τὸ ξύλον ὅπου κοπτοῦν τὸ κρέας. ³⁹) Δός. Α. Σ. ⁴⁰) Ἀναφέτωμαι. ⁴¹) Ἡ δουραδία τῶν τράγων, λέγει τὸ γένειον. ⁴²) Ἐπαίρω. ⁴³) Εὐκολοσθέντως. ⁴⁴) Σχήματα ῥητορικά. Ἀντιθέσεις, ὅταν παρατίθενται φράσεις ἢ λέξεις ἐναντίον ἀλλήλων ἔχονσαι σημασίαν. Παρισώσεις. Ὅταν παρατίθενται φράσεις τὸν αὐτὸν νοῦν μὴν ἔχουσαι. ⁴⁵) Παλαμέρια. ⁴⁶) Ἀναίρουμαι. Γ. 470.

θυνε, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὖ πάθωμεν⁴⁷. Τί οἰμώζετε, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλόσοφος σὺ, ὁ ἀρτίως τὸν πώγωνα δεδρωμένος⁴⁸; — ΦΙΛ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῆ, ἀθάνατον ὦμην⁴⁹ τὴν ψυχὴν ὑπάρχειν. — ΜΕΝ. Ψεύδεται· ἄλλα γὰρ εἴκει λυπεῖν αὐτόν. — ΕΡΜ. Τὰ ποῖα; — ΜΕΝ. Ὅτι μηκέτι δειπνήσει πολυτελῆ δεῖπνα, μηδὲ νύκτωρ ἐξίων, ἀπαντας λανθάνων, τῷ ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν κατεilhσας⁵⁰, περήσιν ἐν κύκλῳ τὰ χαμαιτυπεία· καὶ ἔωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἀργύριον λήψεται. Ταῦτα λυπεῖ αὐτόν. — ΦΙΛ. Σὺ δέ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄχθη ἀποθανών; — ΜΕΝ. Πῶς, ὅς ἐσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον, καλέσαντος μηδενός. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων οὐ κραυγὴ τις ἀκούεται, ὥσπερ τινῶν ἀπὸ γῆς βοώντων; — ΕΡΜ. Ναί, ὦ Μένιππε, οὐκ ἀφ' ἐνός γε χώρου· ἀλλ' οἱ μὲν εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄσμενοι γελῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Δαμπίχου θανάτῳ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ συνέχεται πρὸς τῶν γυναικῶν, καὶ τὰ παῖδια, νεογνά ὄντα, ὁμοίως κάκεινα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφθόνοις τοῖς λίθοις· ἄλλοι δὲ Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν ἐν Σικυῶν ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα⁵¹ ἐπὶ Κράτῳ τούτῳ· καὶ νῆ Δία γε, ἡ Δαμασίου μήτηρ πωκύνουσα ἐξάργει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶν ἐπὶ τῷ Δαμασίῳ· σὲ δὲ οὐδεὶς, ὦ Μένιππε, δακρύει⁵², καθ' ἡσυχίαν δὲ κεῖσθαι μόνος. — ΜΕΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ' ὀλίγον ὠρουμένων οἰκτιστον⁵³ ἐπ' ἐμοί, καὶ τῶν κοράκων τυπτομένων τοῖς πετεροῖς, ὅπῃ ἂν συνελθόντες θάπτωσί με. — ΕΡΜ. Γεννάδας εἶ, ὦ Μένιππε. Ἀλλ' ἐπεὶ καταπεπλευκαμεν [ἡμεῖς], ὑμεῖς μὲν ἄπιτε πρὸς τὸ δικαστήριον, εὐθείαν ἐκείνην προϊόντες⁵⁴. ἐγὼ δὲ καὶ ὁ πορθμεὺς ἄλλους μετελευσόμεθα⁵⁵. — ΜΕΝ. Εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῆ· προΐωμεν⁵⁶ δὲ καὶ ἡμεῖς. Τί σὺν ἔτι καὶ μέλλετε; πάντως δικασθῆναι δεήσει· καὶ τὰς καταδίκας φασὶν εἶναι βαρείας, τροχούς, καὶ γῦπας, καὶ λίθους. Δειχθήσεται δὲ ὁ ἐκάστου βίος.

⁴⁷) Ὅρα καλὴ μας! ⁴⁸) Ἀπώ=ῥημάζω. ⁴⁹) Οἶμαι. Γ. 470. ⁵⁰) Κατεilhώ=Τυλ-
⁵¹) Διέφεμι. Α. Σ. ⁵²) Ἐνεργ. ὡς τὸ σὲ κ λ α (ε ι. ⁵³) Ἐπὶ. Οἰκτίστος.
⁵⁴) Προέμι. ⁵⁵) Θά πηγαίνωμεν πρὸς. Ἰδε Μετέρχομαι Α. Σ.

ΕΝΥΠΝΙΟΝ

ΥΠΟΙ

ΒΙΟΣ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

Τὸ ἑνύπνιον τοῦτο εἶναι ἀντιπαράθεσις τῶν πλεονεκτημάτων τῆς τέχνης καὶ τῶν τῆς παιδείας, καὶ προτροπὴ πρὸς τοὺς νέους νὰ προτιμῶσιν αὐτὴν τῶν βαναύσων ἐπιτηδεύματων.

ΑΡΤΙ μὲν ἐπεπαύμην¹ εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν², ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσθετος³ ὢν ὃ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων, ὅ,τι καὶ διδάξαιτό με⁴. Ταῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς, καὶ τύχης δεῖσθαι⁵ λαμπρᾶς· τὰ δὲ ἡμέτερα⁶ μικρά τε εἶναι, καὶ ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουράν ἀπαιτεῖν. Εἰ δὲ τινα τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι⁷, τὸ μὲν πρῶτον εὐθύς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκούντα παρὰ τῆς τέχνης, καὶ μηκέτι οἰκίστοσ⁸ εἶναι, τηλικούτος⁹ ὢν οὐκ εἰς μακράν¹⁰ δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν, ἀποφέρων ἄει τὸ γιγνόμενον¹¹.

Δευτέρας μὲν οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτεθη, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν, καὶ ῥᾶπτε ἐκμαθεῖν, καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν¹² καὶ διαρκὴ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν¹³, ὃ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον ἀπιδῶν, (παρὴν γὰρ ὁ πρὸς μητρός¹⁴ θεῖος, ἄριστος ἑρμογλύφος¹⁵ εἶναι δοκῶν, καὶ λιθοδόος ἐν τοῖς μάλιστα¹⁶ εὐδόκιμος) οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν, σοῦ παρόντος· ἀλλὰ τοῦτον ἄγε, δείξας¹⁷ ἐμὲ, καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστήν, καὶ ἑρμογλυφεῖα¹⁸. δύναται γὰρ καὶ τοῦτο, φύσει γε, ὡς οἶσθα, ἔχων¹⁹ δεξιῶς²⁰ ἐτεκμαίρετο δὲ²¹ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς²². ὅποτε γὰρ ἀφελθῇ²³ ἀπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξείων ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νῆ Δι²⁴ ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰκότως²⁵, ὡς ἐδόκουν τῷ πατρὶ· ἐφ' οἷς²⁶ παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον· τότε δ' ἔπαινος εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν²⁷ καὶ χρη-

¹ Ὑπερσυνε. Εἰς παύσει. ² Κ. § 482, Η'. ³ Πλησιάζων εἰς τὸν ἔφησον, ἐφηθὸς δὲ ἥτο τις 14 ἐτῶν. ⁴ Κ. § 401. Τὸ μέσον διδάσκειται δηλοῦ πέμπω τινα εἰς διδάσκαλον νὰ μάθῃ. ⁵ Ἡ παιδεία ἔδοξε δεῖσθαι πόνον κατὰ Κ. § 380, γ'. ⁶ Τὰ ἡμέτερα πράγματα, ἢ κατάστασις ἡμῶν. ⁷ Ὑπεν. τὰ ἔδοξε. ⁸ Ὁ τρεφόμενος εἰς τὸν οἶκον, ἀπὸ τούτων συγγενεῖς του. ⁹ Τόσον μέγας τὴν ἡλικίαν. ¹⁰ Μετ' οὐ πολὺ. ¹¹ Τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας. ¹² Χορηγούσα προχείρως τὰ κέρδη. ¹³ Καθ' ἣν εἶχεν ἕκαστος γνώμην ἢ ἐμπειρίαν Α. Σ. ἔχω 8. ¹⁴ Ἐκ μέρους τῆς μητρός. ¹⁵ Μαρμαροκόπος Ἑρμῶν, ἐρηλῶν μὲ κεφαλὴν Ἑρμοῦ, τὰς ὁποίας ἐξήνουν εἰς τὰς ὁδοὺς. ¹⁶ Λιθοδόος εὐδόκιμος ἐν τοῖς λ. τοῖς μάλιστα εὐδοκίμοις, δηλ. εἰς τῶν καλλιτέρων λιθοδόων. ¹⁷ Ὁ πατὴρ εἶπε δείξας. ¹⁸ Ἑρμογλυφεὺς, ταυτὸν τῷ Ἑρμογλύφῳ. ¹⁹ Ἐχων δεξιὰν φύσιν, ἴδε 13). ²⁰ Ἑλλ. τ ο ὕ τ ο. ²¹ Ἀπὸ τὰ παιγνίδια. ²² Ἀφελθῇ ἂν, ἤθελα ἀφελθῇ. ²³ Μὰ τὴν Δία ὄρκος ἐπιτακτικός. Ἀκόμη καὶ. ²⁴ Καθ' ὁμοιότητα, ὁμοιάζοντας. ²⁵ Διὰ τὰς ὁποίας πράξεις μου. ²⁶ Αὐτὰ ἐχρησίματον εἰς ἔπαινον τῆς εὐφυΐας μου.

στάς εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας, ὡς ἐν βραχεῖ²⁷ μαθησομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς²⁸.

Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἐδόκει ἡμέρα²⁹ τέχνης ἐνάρχεσθαι, καὶ γὰρ παρεδιδόμην τῷ θεῷ, μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι³⁰ ἀχθόμενος· ἀλλὰ μοι καὶ παιδιὰν τινα οὐκ ἀτερπῇ ἐδόκει ἔχειν, καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν³¹ εἰ φανοίμην³² θεοὺς τε γλύφων³³, καὶ ἀγαλμάτια τινα μικρὰ κατασκευάζων ἐμαυτῷ τε κάκεινοις, οἷς προηρούμην. Καὶ τό γε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σύνηθες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίνετο· ἐγκοπέα³⁷ γὰρ τινά μοι δοῦν ὁ θεὸς ἐκέλευσε μοι ἡρέμα καθικέσθαι³⁵ πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἐπειπὼν τὸ κοινόν³⁶, Ἀρχὴ δέ τοι ἤμισυ παντός³⁷. Σκληρότερον δὲ κατενεγκόντος³⁸ ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη³⁹ μὲν ἡ πλάξ· ὁ δὲ, ἀγανακτήσας, σκυτάλην τινα κειμένην πλησίον λαβὼν, οὐ πρῶτος, οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο⁴⁰, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προσίμια τῆς τέχνης⁴¹.

Ἀποδράς οὖν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνούμαι, συνεχές⁴² ἀναλύζων, καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς ὑπόπλευς· καὶ διηγοῦμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μῶλωπας ἐδείκνυσον, καὶ κατηγοροῦν πολλήν τινα ὠμότητα⁴³, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτῆσαμένης δὲ τῆς μητρός, καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νύξ ἐπῆλθε, κατέδραβον ἐτι ἑνδακρυς· καὶ τὴν νύχθ' ὅλην ἐννοῶν⁴⁴.

Μέχρι μὲν δὴ τούτων γελάσιμα⁴⁵ καὶ μεिरακιδῶν τὰ εἰρημένα· τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα, ὡ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάνυ φιληκδῶν ἀκρατῶν δεόμενα⁴⁶. Ἰνα γάρ καθ' Ὁμηρον εἶπω⁴⁷,

Θεὸς μοι ἐνύπνιον⁴⁸ ἤλθεν ὄνειρος

Ἄμβροσιν⁴⁹ διὰ νύκτα⁵⁰,

ἐναργῆς οὕτως, ὥς μηδὲν ἀπολείπεσθαι⁵¹ τῆς ἀληθείας· ἐτι γοῦν καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τὰ τε σχήματά μοι τῶν φανέντων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παραμένει, καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἑναυλος⁵²· οὕτω σαφὴ πάντα ἦν!

Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χειρῶν⁵³ εἴλκον με πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρα μάλα βιαίως καὶ καρτερώς· μικροῦ γοῦν με διεσπάσαντο⁵⁴ πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἀνέτερα ἐπεκράτει⁵⁵ καὶ παρὰ μικρὸν ὀλονεῖ· χέ με· ἄρτι δ' ἂν αὖθις ὑπὸ τῆς ἐτέρας εἰχόμεν. Ἐδόσαν δὲ πρὸς ἀλλήλας ἑκατέρα, ἡ μὲν, ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι βούλοιστο⁵⁶· ἡ δὲ, ὡς

²⁷) Ἑλλ. χρόνῳ. ²⁸) Ἀπ' ἐκείνης τῆς πλ. εἶχον τὰς ἐλ. ²⁹) Δηλ. μὴ ἀποφράς, διότι οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν δεισιδαίμονα ἰδέαν ὅτι τινὲς ἡμέραι ἦσαν ἀποφράδες, ἃ δὲ ἐγίνετο εἰς αὐτὰς ἀπετυγχάνει. ³⁰) Διὰ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὅτι δηλ. εἶχα παραβολὴν. ³¹) Ὅτι ἔχει ἐπίδειξιν, δηλ. ὅτι μοι παρέχει τράπους ἐπίδειξως. ³²) Κ. § 400. ³³) Λατομῶν, κόπτων. ³⁴) Σφοδρῇ. ³⁵) Καθικέομαι=κτυπῶ. Γ. 462. ³⁶) Τὴν κοινὴν παροίμιαν.

³⁷) Ἑλλ. ἐργου. ³⁸) Κατάρχω. Γ. 513 ἑλλ. ἐμοῦ. ³⁹) Ἀγνομι. Γ. 433. ⁴⁰) Κατάρχω Α. Σ. ⁴¹) Ἑλλ. ἦν. ⁴²) Ἐπιρρηματικῶς ἀντὶ συνεχῶς. ⁴³) Ὁμότης τὰ ἐκ τετάρτου· ἐκ τρίτου ὕπεν. ἡ γενικὴ τοῦ θεοῦ. ⁴⁴) Συλλογισζόμενος.

⁴⁵) Ἀξιογέλαστα. ⁴⁶) Ἀκούσεσθε τὰ μετὰ ταῦτα οὐκ εὐκαταφρόνητα, ἀλλὰ δεόμενα.

⁴⁷) Φράσις ἐλλείπτικ. τὸ ἀκόλuthον λέγω ἵνα εἶπω κατὰ τὸν Ὁμηρον, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ὁμήρου. ⁴⁸) Ἐπιρρηματικῶς, καθ' ὕπνον. ⁴⁹) Ποιητικῶς ἀντὶ ἀμβροσίαν, τὴν χαρμίσσαν. ⁵⁰) Ποιητ. ἀντὶ διὰ νυκτός. ⁵¹) Ὡςτε κατ' οὐδὲν δὲν ἔμεινεν ὀπίσω τῆς ἀλ. κ. § 403, ὥστε 1). ⁵²) Ἑλλ. παραμένει. ἴδ. ἑναυλος Α. Σ. ⁵³) Γενικὴ δούλη. ⁵⁴) Ἀντὶ μικροῦ ἐδόσαν διὰ σπασσάσαι με. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ με σχίσωσιν. ⁵⁵) Ἐπεκράτει ἂν, ὀλίγον ἔλειπε νὰ ἐπικράτησεν. Ὁ δὲ, τὸ ἀδελφίον. ⁵⁶) Ὡς βούλοιστε κεκτῆσθαι με ὄντα.

μάτην τῶν ἀλλοτρῶν ἀντιποιοῖτο⁶⁷. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικὴ, καὶ ἀνδρική, καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τῷ χεῖρε⁶⁸ τύλων ἀνάπλεως, διεξωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου καταγεμύουσα, οἷος ἦν ὁ θεὸς, ὅποτε ξέοι τοὺς λίθους· ἡ ἑτέρα δὲ μάλα εὐπρόσωπος, καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπὲς, καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολὴν⁶⁹. Τέλος δ' οὖν ἐφ' ἧς⁷⁰ μοι δικάζειν, ὅποτέρᾳ βουλομένη συνεῖναι⁷¹ αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης ἔλεξεν.

Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμί, ἣν χθές ἤρξω μανθάνειν, οἷκα τέ σοι καὶ συγγενῆς οἴκοθεν· ὅ, τε γὰρ πάππος σου (εἰπούσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος⁷²) λιθοξόος ἦν, καὶ τῷ θεῷ ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκίμεϊτον δι' ἡμᾶς. Εἰ δὲ θέλεις λήρων μὲν καὶ φληνάφων τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι (δείξασα τὴν ἑτέραν), ἔπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἐμοί, πρῶτα μὲν θρέψῃ γενικῶς⁷³, καὶ τοὺς ὤμους ἕξεις καρτερούς, φλόνου δὲ παντός ἀλλότριος ἔσῃ, καὶ οὐ ποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν⁷⁴, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις⁷⁵ ἐπαινέσονται σε πάντες.

Μὴ μυσταγωγὴς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελές⁷⁶, μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πινυρόν· ἀπὸ γὰρ τῶν τοιούτων ὀρμώμενος καὶ Φειδίας⁷⁷ ἐκείνος· ἐδείξε⁷⁸ τὸν Δία, καὶ Πολύκλειτος⁷⁹ τὴν Ἥραν εἰργάσατο, καὶ Μύρων⁸⁰ ἐπηρέθη, καὶ Πραξιτέλης⁸¹ ἑθαυμάσθη· προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὴ τούτων εἰς γένειοι⁸², πῶς μὲν οὐ κλεινός αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γένειοι; ζῆλωτόν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περίβλεπτον δὲ ἀποφανεὶς καὶ τὴν πατρίδα. Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλεονα διαπταίουσα, καὶ βαρβαρίζουσα πάντοθεν εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὴ σπουδῇ συνείρουσα⁸³, καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἄλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλεῖστα γὰρ ἤδη μου τὴν μνήμην διέφυγεν. Ὅπει δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὡδὲ πως.

Ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμί, ἥδη συνήθης σοι καὶ γνωρίζη, εἰ καὶ μηδὲπω εἰς τέλος⁸⁴ μου πεπειράσαι. Ἠλικὰ μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ παρ' ἡ⁸⁵ λιθοξόος γενόμενος, αὐτὴν προείρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ⁸⁶, τῷ σώματι ποιών, καὶ⁸⁷ τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένους, ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγενῆ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην⁸⁸, εὐτελής δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος⁸⁹, οὔτε ἐχθροῖς φοβερός, οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός· ἄλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς, αἶψά τὸν προὔχοντα ὑποπτήσων⁹⁰ καὶ τὸν λέγειν θυ-

⁶⁷) Ἡ δὲ ἔδοα ὡς ἡ πρώτη ἀντιποιοῖτο. ⁶⁸) Δυϊκὴ αἰτιατικὴ· κατὰ τὰς χεῖρας.

⁶⁹) Ἐνδυμασίαν. Δ. Σ. 2). ⁷⁰) Ἐπίημι. γ'. πληθ. παρ. τ. ἐνιστ. τ. ἑριστ.

⁷¹) Νά συζήσω. ⁷²) Τοῦ πατρὸς τῆς μητρός μου. ⁷³) Θεὸν τρώγῃ γερά. ⁷⁴) Ἐλλ. χώρων· τὴν ξενιτειάν. Ὁ Αἰπει, ἐνιστ. ἀπο. ἀντι μέλλ. ἀπελευθεύει. ⁷⁵) Δι' ἀπλὴν σύνθεσιν ματαίων λόγων. ⁷⁶) Τὴν εὐτελείαν, τὸ αὐτ. ἀντὶ τοῦ ἀφρη. θηλ. ⁷⁷) Περιφνημος γλύπτης Ἀθηναῖος ἐπὶ Περικλέους, ποιήσας χρυσολεπάντινα ἀγάλματα τῆς Ἀθηνᾶς εἰς Ἀθῆνας καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἰς Ὀλυμπίαν. ⁷⁸) Ἀνέδειξε, παρήγαγε. ⁷⁹) Ἀγαλματοποιὸς Ἀργεῖος ἐπὶ Περικλέους, κατασκευάσας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἥρας εἰς τὸ Ἱερεῖον, ναὸν περίφνημον πλησίον τοῦ Ἀργεῖος. ⁸⁰) Ἄλλος περίφνημος ἀγαλματοποιὸς ἐξ Ἑλευθερῶν τῆς Ἀττικῆς, σύγχρονος τοῦ προτέρου. ⁸¹) Ἀθηναῖος ἡ Πάριος ἀγαλματοποιός, ὀλίγον μεταγενέστερος. ⁸²) Ἀν' ἡθελος γίνεαι. Κ. § 404, γ'. ⁸³) Συνδέουσα τοὺς λόγους με ταχύτητα. ⁸⁴) Μέχρι τέλους. ⁸⁵) Περιζῶ. ⁸⁶) Δὲν εἶναι τρόπος νὰ μὴ γίνῃτε. ⁸⁷) Καὶ ἐν. ⁸⁸) Ἐλλ. κατὰ. ⁸⁹) Ὁμοῦ. ⁹⁰) Φοβούμενος, ζαρωνὸν ἐμπρός.

νάμενον⁸¹ θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν, καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον⁸² ὦν. Βί δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος⁸³ γένοιτο, καὶ θαυμαστὰ πολλὰ ἐξεργάσαιτο, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἐστὶ δ' ὅστις τῶν ἰδόντων⁸⁴, εἰ νοῦν ἔχοι, εὐξαιτο ἂν σοι ὁμοιος γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ᾗς, βάνυστος, καὶ χειρώναξ, καὶ ἀποχειροβίωτος⁸⁵ νομισθῇ.

Ἦν δέ μοι πείθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα, καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα, καὶ πάντων, ὡς εἰπεῖν⁸⁶, ἐμπειρον ἀποφαίνουσα· καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σοι κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσεβεία, πραότητι, ἐπιεικεία, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότερα ὁρμῇ· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκέραιος⁸⁷ ὡς ἀληθῶς κόσμος· λήσει⁸⁸ δέ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν, οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ δέοντα⁸⁹ προόψει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως, ἅπαντα, ὅποσα ἐστὶ τὰ τε θεῖα, τὰ τε ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν⁹⁰ σε διδάξομαι.

Καὶ ὁ νῦν πένης, ὁ τοῦ δεινός⁹¹, ὁ βουλευσάμενός τι⁹² περὶ ἀγενοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἅπασι ζηλώτορ καὶ ἐπίφθορος ἔσθι, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις⁹³ εὐδοκίμων, καὶ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προύχόντων ἀποβλεπόμενος⁹⁴, ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην ἀμπεχόμενος, δειξάσα τὴν ἑαυτῆς (πάνυ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει)· ἀρχῆς⁹⁵ δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος· κἂν ποὺ ἀποδημῇς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἀγνώω οὐδ' ἀφανῆς ἔσθι· τοιαυτὰ σοι περιθῆσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν ὁρώντων ἕκαστος, τὸν πλησίον κινήσας⁹⁶, δεῖξει σε τῷ δακτύλῳ, ΟΥΤΟΣ ΕΚΕΙΝΟΣ λέγων.

Ἄν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ᾖ⁹⁷, καὶ τοὺς φίλους ἢ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνη, εἰς σέ πάντες ἀποβλέφονται· κἂν ποὺ τι λέγων τύχης, κεχηνότες οἱ πολλοὶ ἀκούσονται, θαυμάζοντες, καὶ εὐδαιμονίζοντές σε τῶν λόγων τῆς δυνάμεως⁹⁸, καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐποτρίας. Ὁ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα ἀθάνατοι γίγνονται τινες ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτό σοι περιποιήσω. Καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὐ ποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις, καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις⁹⁹. Ὅρας τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνος υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἤλικον ἐπαίησα¹⁰⁰; ὅρας τὸν Αἰσχίνην¹⁰¹, δεστυμνιστρίας υἱὸς ἦν; ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμέ Φίλιππος¹⁰² ἐθεράπευσεν· ὁ δὲ Σικράτης¹⁰³, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ Ἑρμογλυφικῇ ταύτῃ τραφεῖς, ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε¹⁰⁴

⁸¹ Τὸν πῶλον· τὸν ῥήτορα. ⁸² Θῦμα. Τὰ ἀνέλπιστα εὐρήματα ὑπετίθεντο δῶρα τοῦ Ἑρμού. ⁸³ 156 67 καὶ 69. ⁸⁴ Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς τῶν ἰδόντων ὅστις. ⁸⁵ Ζῶν ἀπὸ πῶν χειρῶν σου τὸν κόπον. ⁸⁶ Διὰ τὴν εἰπὴν οὕτω σχεδόν. ⁸⁷ Μὴ συγκερασμένος, ἔδολος. ⁸⁸ Ἀναβάνω. ⁸⁹ Ἰα. μέλλοντα. ⁹⁰ Εἰς ὅχι μακροῦ χρόνου διάστημα. ⁹¹ Διὰ τὴν ἀνθρώπου ἀγνώστον. ⁹² Ὅστις ἐσκέφθη περὶ ἀγενοῦς τέχνης, ὅτι περὶ τοῦ νὰ δοθῇ εἰς αὐτήν. ⁹³ Εἰς τὰ ἄριστα, εἰς τὰς ἀγαθίας· αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ὡς ἄριστα. ⁹⁴ Θαυματούμενος. ⁹⁵ Ἐξουσίας. ⁹⁶ Κουντήσας τὸν ἱστέμενον πλησίον του. ⁹⁷ Ἄν συμβῇ τίποτε σπουδαῖον. ⁹⁸ Διὰ τὴν δύναμιν τῶν λόγων. ⁹⁹ Διὰ τῶν συγγραμμάτων του δηλονότι. ¹⁰⁰ Τίνος υἱὸν ὄντα, βλέπει πόσον μέγα τὸν ἔκαμα! Ὁ ῥήτορ Δημοσθένης (ἐπὶ Ἀλεξάνδρου) ἦτον υἱὸς μαγαροποῦ. ¹⁰¹ Ὁ ῥήτορ Αἰσχίνης, σύγχρονος καὶ ἀντίχῆλος τοῦ Δημοσθένους, ἦν υἱὸς αὐλητρίας. ¹⁰² Φίλιππος ὁ Μακεδὼν κατατρέχων τὸν Δημοσθένην ὑπερασπίετο τὸν ἀντιπαλόν του. ¹⁰³ Ὁ πατὴρ τοῦ Σικράτους Σωφρονίσκος ἦτο λιθοδόκος. ¹⁰⁴ Συνήκει.

τοῦ κρείττονος, καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἡτομολήσεν ὡς ἐμὲ, ἀκού-
εις ὡς παρὰ πάντων ἄδεται¹⁰⁷;

Ἄρεῖς δ' αὐτοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἄνδρας, καὶ πράξεις λαμ-
πράς, καὶ λόγους σεμνοὺς, καὶ σχῆμα εὐπρεπές, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν,
καὶ ἑπαινον, καὶ προσδοκίαν, καὶ δύναμιν, καὶ ἀρχάς, καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις
εὐδοκιμεῖν¹⁰⁸, καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιον τε πιναρὸν
ἐνδύσθαι, καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψαι, καὶ μοχλία καὶ γλυφεῖα, καὶ
κοπέας, καὶ κολαπτήρας¹⁰⁹ ἐν ταῖν χεροῖν ἔχεις, κάτω νενευκῶς εἰς τὸ
ἔργον, χαμαιπετῆς¹¹⁰, καὶ γαμαίζηλος¹¹¹, καὶ πάντα τρόπον ταπεινός ἀ-
νακύπτων δὲ οὐδέποτε, οὐδὲ ἀνδρῶδες, οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν,
ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα¹¹² ὅπως εὐρύθμα καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν,
ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρύθμος τε καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα πεφροντικῶς, ἀλλ'
ἀτιμότερον ποιῶν σεαυτὸν λίθων;

Ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς, οὐ παραμεινας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων,
ἄνασας ἀπεφηνάμην¹¹³, καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολι-
πὼν, μετεβάινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθώς· καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι
καὶ εἰς νοῦν ἤλθεν ἡ σκυτάλη, καὶ ὅτι πληγὰς εὐθὺς οὐκ ὀλίγας ἀρχο-
μένῳ μοι χθὲς ἐνετρίψατο¹¹⁴. Ἡ δὲ, ἀπολειφθεῖσα, τὸ μὲν πρῶτον ἡγα-
νάκει, καὶ τῷ χεῖρε συνεχρότει, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐνέπριε¹¹⁵, τέλος δὲ,
ὥσπερ τὴν Νιόβην¹¹⁶ ἀκούομεν, ἐπεπῆγει καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο¹¹⁷.
Βί δὲ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσῃτε· θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ ὄνειροι.

Ἡ ἑτέρα δὲ, πρὸς με ἀπιδούσα, τοιγαροῦν ἀμείψομαι σε, ἔφη, τῆσδε
τῆς δικαιοσύνης¹¹⁸, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας. Καὶ ἔλθῃ ἡδὴ, ἐπίθῃ
τοῦτου τοῦ ὀχήματος¹¹⁹, (δείξασά τι ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τινῶν¹²⁰, τῷ
Πηγάσῳ¹²¹ εἰοικῶτων) ὅπως ἴδῃς ὅσα καὶ ἡλικία μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοή-
σαιν ἐμελλεῖς. Ὑπεὶ δ' ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἤλανε, καὶ ὑπηνόχῃ¹²². Ἀρθεὶς δὲ
εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπων ἀπὸ τῆς ἑω ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς ἐσπέραν¹²³
πόλεις καὶ ἔθνη, καὶ δήμους καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος¹²⁴, ἀποσπείρων τι
εἰς τὴν γῆν. Οὐκέτι μέντοι μέμνημαι, ὅτι τὸ σπειρόμενον¹²⁵ ἐκεῖνο ἦν·
πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι κάτωθεν ἀφορῶντές με οἱ ἄνθρωποι ἐπῆλθον, καὶ
μετ' εὐφημίας, καθ' οὓς γενομένην τῇ πτήσει¹²⁶, παρέπεμπον.

Δείξασα δέ μοι τὰ τοιαῦτα¹²⁷, καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκείνοις, ἐπανή-

¹⁰⁷) Φημιζεται. ¹⁰⁸) Τὸ εὐδοκιμεῖν ἐπὶ λ., διὰ λόγους. ¹⁰⁹) Ὅλα λιθοτοκὰ ἔργα-
λεῖα. ¹¹⁰) Εὐτελής, ἐκ τοῦ χαμαὶ πίπτω. ¹¹¹) Χαμερπής, ὁ γλυφεύων καὶ ἀγαπῶν τὰ χαμη-
λά. ¹¹²) Τὰ τῆς γλυπτικῆς. ¹¹³) Ἐκῆρυε τὴν γνώμην μου. ¹¹⁴) Μὲ ἐκτύπησε ξύλον.

¹¹⁵) Ἐπριόνειεν, ἐτρίβεν ὡς τὸ πριόνι. ¹¹⁶) Θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου, γυνὴ τοῦ Ἀμφίωνος
βασίλειος τῶν Θηβῶν. Ἐπειδὴ ἐκόμπασεν ὅτι εἶναι εὐτεκνότερα τῆς Αἰητοῦς, μητρὸς τοῦ
Ἀπόλλωνος, ὁ Ἀπόλλωνος ἢ ἡ Ἀρτεμις κατετόξευσαν τὰ δωδεκά τέκνα τῆς, αὐτὴ δὲ ἀ-
πελὼσθη ἀπὸ τὴν λύπην τῆς. ¹¹⁷) Εὐστόχως μεταμορφώνει εἰς λίθον ἀνδριάντα τὴν
λιθοτοκίαν. ¹¹⁸) Δι' αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην· ἑλλ. τῆς Ἀντί. ¹¹⁹) Ἡ γεν. συντακτικὴ
τῆς ἐπὶ. ¹²⁰) Διηλ. συρόμενον ὑπό. ¹²¹) Πτερωτὸς ἵππος, οὗτος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Με-
δοῦσης. ¹²²) Ἀντί. ἡνίοχαι Α. Σ. ¹²³) Ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς. ¹²⁴) Ὑψὸς τοῦ Νελεῶν,
βασίλειος τῆς Ἐλευσίως. Διὰ τὴν ἀμνηστὴν, ἐφέρεται ἐπὶ ἀμάξης πτερωτῶν
δρακόντων, καὶ ἐσπείρε σίτον εἰς ὅλην τὴν γῆν, διδάσκων παντοῦ τὴν γεωργίαν.
¹²⁵) Αἰνιττεται τὰ σπέρματα τῆς παιδείας. ¹²⁶) Ἐκεῖνοι εἰς οὓς ἔπλυναν διὰ τῆς πτή-
σεως. ¹²⁷) Τὰ τότε διάφορα πράγματα.

γαγεν αὐθις, οὐκέτι τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα ἐκείνην ἐνδεοδικότα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος· ἀλλ' ἐμοὶ ἐδόκουν εὐπάρυτος τις ἐπαγῆκειν¹⁹⁰. Καταλαβούσα¹⁹¹ οὖν καὶ τὸν πατέρα ἐστώτα καὶ περιμένοντα, ἐδείκνυσεν αὐτῷ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα, καὶ με, οἷος ἤκοιμι¹⁹², καί τοι καὶ ὑπέμνησεν, ὅσα μικροῦ δεῖν¹⁹³ περὶ ἐμοῦ ἐδουλεύσατο· ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν, ἀντίπαις¹⁹⁴ ἔτι ὧν, ἐμοὶ δοκεῖ¹⁹⁵ ἑκταραχθεῖς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

Μεταξὺ δὲ λέγοντος¹⁹⁶, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπσιον καὶ δικανικόν¹⁹⁷! Εἰ¹⁹⁸ ἄλλος ὑπέκρουσε¹⁹⁹ χειμερινὸς ὄνειρος, ὅτι μήκιστα εἰσὶν αἱ νύκτες²⁰⁰. ἢ τάχα που τριέσπερος, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς²⁰¹, καὶ αὐτός ἐστι· τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ²⁰² ληρῆσαι ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτός, καὶ ὀνείρων παλαιῶν, καὶ ἤδη γεγενηκότων; ἔωλος²⁰³ γὰρ ἡ ψυχρολογία· μὴ ὀνείρων ἡμᾶς ὑποκριτάς²⁰⁴ τινὰς ὑπέληφεν²⁰⁵; Οὐκ, ὦ γὰρ²⁰⁶ οὐδὲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύπνιον²⁰⁷, ὡς ἐδοκεῖ αὐτῷ καίεσθαι ἢ πατρὶά οἶκία καὶ τὰ ἄλλα (ἔζε²⁰⁸ γὰρ), οὐχ ὑπόκρισιν τὴν ὅψιν οὐδὲ ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς αὐτὰ διεξῆζε²⁰⁹· καὶ ταῦτα²¹⁰ ἐν πολέμῳ καὶ ἀποργνώσει πραγμάτων, περισσώτων πολεμίων· ἀλλὰ τι καὶ χρησίμῳ εἶχεν ἡ διήγησις.

Καὶ τοίνυν καγὼ τοῦτον τὸν ὄνειρον ὑμῖν διηγησάμην ἐκείνου ἔνεκα²¹¹, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται, καὶ παιδείας ἔχωνται²¹². καὶ μάλιστα, εἰ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐβλοκακεῖ²¹³, καὶ πρὸς τὰ ἥττω ἀποκλίνει φύσιν οὐκ ἀγενῆ διαφθεῖρων, ἐπιβρωσθήσεται εὖ ἰδὼν²¹⁴ ὅτι κακείνος, ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτῷ παράδειγμα ἐμὲ προσησάμενος, ἐννοῶν οἷος μὲν ὦν πρὸς τὰ κάλλιστα ὤρμησα, καὶ παιδείας ἐπεθύμησα, μηδὲν²¹⁵ ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε, οἷος δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπανελήλυθα, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο²¹⁶ οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

¹⁹⁰ Ἐφαινόμην εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ὅτι ἐπανῆλθα εὐπάρυτος. Α. Σ. ¹⁹¹ Εὐρύσα.

¹⁹² Ὀλίγον ἔλειψε νὰ βουλευθῇ. ¹⁹³ Μόλις ἐξελθὼν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ταῦτ' ὦν Πρὸς τὸν. ¹⁹⁴ Ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ¹⁹⁵ Ἐν τῷ μεταξὺ, ἐν ᾧ ἔλεγα. ¹⁹⁶ Μακρὸν ὡς οἱ ἐπὶ δικαστηρίων λόγοι καὶ περιέχον δικὴν μεταξὺ τῶν δύο γυναικῶν. ¹⁹⁷ Ἴδε Α. Σ.

¹⁹⁸ Τὸ χειμῶνος δηλ. ¹⁹⁹ Ὁ Ἡρακλῆς ἀνομάζετο τριέσπερος, διότι ἡ νύξ εἰς τὴν ὅποιαν συνελήφθη διήρκεσε τρία ἡμερόνυχτα. ²⁰⁰ Τί τὸν ἤλθε, τί τὸν ἐφάνη;

²⁰¹ Ξεθυμασμένη. Α. Σ. ²⁰² Ὀνειροκρίτης. ²⁰³ Ἰσχυρομένω.

²⁰⁴ Ὡς ἀγαθὲ, καλέ! ἀποκρίσις τοῦ Δουκιανοῦ. ²⁰⁵ Ὁ Ξενοφῶν, περὶ οὗ ἰδὲ κατωτέρω, εἰς τὴν Κύρον ἀνάβαιν. Γ'. 1, διηγεῖται εἰς τοὺς συρρατιώτας τοῦ ἐνύπνιου, ὅτι εἶδε τὴν πατρὶαν οἶκίαν του, καὶ ὅτι κεραυνὸς ἔπεσεν εἰς αὐτήν, κτλ. ²⁰⁶ Οἶδα, Γ. 478. ²⁰⁷ Διέξειμι. Διηγούμενος ὡς ἐδοκεῖ, οὐ διεξέηκε ὑπόκρισιν (ὡς ὑπόκρισιν, διὰ θεατρικὴν ὑπ.) τὴν ὅψιν (τὸ ὄραμα), οὐδὲ διεξέηκε αὐτὰ ἐγνωκῶς φλυαρεῖν. ²⁰⁸ Ἰπεν, ἐποίει. ²⁰⁹ Διὰ τοῦτο. ²¹⁰ Νὰ πιασθῶσιν ἀπὸ τὴν παιδείαν, νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν παιδείαν. ²¹¹ Ἀγο-τὴ νὰ ἐπιμένη εἰς τὰ κακά. ²¹² Πρὸς τὰ χειρότερα. ²¹³ Εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ βρ. ²¹⁴ Ὡς πρὸς. ἀντὶ οὐδαμῶς. ²¹⁵ Εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο κατορθώσας, ἐπανελήλυθα ὡς οὐδενὸς ἀδοξότερος.

Θ'. ΙΩΑΝ. ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐξ Ἀντιοχείας, ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ θ'. αἰῶνος μ. Χ. Ἐπὶ Αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου ἀνεβιβάσθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατεφέρετο κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ τῆς πολυτελείας, ἐξωρίσθη κατ' ἀπόφασιν τοπικῆς συνόδου, καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν ἐξορίαν του. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων του σώζονται 447 λόγοι καὶ 249 ἐπιστολαί. Διὰ τὴν εὐφροδεδίαν του δι' ὠνομάσθη ΣΥΓΧΡΥΣΤΟΜΟΣ.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΕΥΤΡΟΠΙΟΝ

Ὁ Εὐτρόπιος ἦτον εὐνοῦχος εὐνοοῦμενος μεγάλως ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου προήχθη εἰς ἰσχύν καὶ πλοῦτον, προδιδασθεὶς εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα Ἐπάτου καὶ Πατρικίου. Ἀλλὰ καταχρασθεὶς τῆς δυνάμεώς του καὶ καθυδρίσας αὐτὸν τὸν Αὐτοκράτορα διὰ τῆς διαγωγῆς του, ὑπέπεσεν εἰς τὴν ὀργὴν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ στρατεύματος, καὶ ἀπογυμνωθεὶς τοῦ πλοῦτος καὶ τῶν ἀξιωμάτων του, μόλις ἔσωσε τὴν ζωὴν του καταφυγὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ ἄλλοτε εἶχε κηρυχθῆ ἑναντίος τῆς δουλείας τῶν ἐκκλησιῶν.

Αἶψι μὲν, μάλιστα δὲ νῦν, εὐκαιρον¹ εἰπεῖν ματαιιότης ματαιιοτήτων, καὶ πάντα ματαιιότης². Ποῦ νῦν ἡ λαμπρά τῆς ὑπατείας περιβολή³; ποῦ δὲ αἱ φαίδραι λαμπάδες; ποῦ δὲ οἱ κρότοι καὶ οἱ χοροὶ καὶ αἱ θαλίσαι⁴ καὶ αἱ πανηγύρεις; ποῦ οἱ στέφανοι καὶ τὰ παραπετάσματα⁵; ποῦ ὁ τῆς πόλεως θόρυβος, καὶ αἱ ἐν ἵπποδρομίαις εὐφημίαι, καὶ τῶν θεατῶν αἱ κολακεῖαι; Πάντα ἐκεῖνα οἴχεται⁶, καὶ ἄνεμος πνεύσας ἀθρόον⁷ τὰ μὲν φύλλα κατέλαβε⁸, γυμνὸν δὲ ἡμῖν τὸ δένδρον ἔδειξε, καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης αὐτῆς σαλευόμενον λοιπὸν⁹. Τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος¹⁰ γέγονε προσβολή, ὡς καὶ πρόρριζον¹¹ ἀπειλεῖν¹² ἀνασπᾶν¹³, καὶ αὐτὰ διασαλευῖν τοῦ δένδρου τὰ νύρα. Ποῦ νῦν οἱ πεπλασμένοι φίλοι; ποῦ τὰ συμπόσια καὶ τὰ δεῖπνα; ποῦ ὁ τῶν παρασίτων ἔσμός¹⁴, καὶ ὁ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐγχεόμενος ἄκρατος¹⁵, καὶ αἱ ποικίλαι τῶν μαγείρων τέχναι, καὶ οἱ τῆς δυναστείας θεραπευταί¹⁶, οἱ πάντα πρὸς χάριν¹⁷ ποιοῦντες καὶ λέγοντες; Νῦν ἦν¹⁸ πάντα ἐκεῖνα καὶ ὕναρ, καὶ ἡμέρας γενομένης, ἡφανίσθη¹⁹. Ἀνθὴ ἦν ἁερὶνὰ, καὶ παρελθόντος τοῦ ἔαρος, ἅπαντα κατεμαρῶνθη σικιὰ ἦν καὶ παρέδραμε καπνὸς ἦν, καὶ διελύθη πομπόλυγες ἦσαν, καὶ διεῖρά-

¹) Εἶναι καιρός. ²) Ἐκ Σολομ. ἐκκλησι. ³) Περικύκλωσις, πάντα τὰ περικυκλούμενα ἢ καὶ αὐτὸ τὸ ὑπατικὸν περιβάλλον, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πρακοπίου καὶ ἄλλων ἱστορικῶν, ἦτον ὄχι μόνον καταχρυσὸν ἀλλὰ καὶ λιθοκάλυπτον. ⁴) Συμπόσια.

⁵) Τὰ εἰς τὸ θέατρον ἐκτεινόμενα ὑπεράνωθεν τοῦ καθίσματος τῶν ἐπισήμων ἀρχόντων.

⁶) Κ. § 237. ⁷) Ἐπιρ. ἀντὶ ἀθρόως. ⁸) Παραβάλλει τὸν δυστυχῆσαντα αὐλικὸν μὲ δένδρον ἐκριζοῦμενον. ⁹) (Εἰς τὸν) λοιπὸν (χρόνον). ¹⁰) Τοῦ ἀνέμου. ¹¹) Ἐκ τῶν ῥιζῶν. ¹²) Κ. § 463, Ὡστε 1). ¹³) Τὸ δένδρον. ¹⁴) Σμήνος μελισσῶν, μ.π. πλῆθος. ¹⁵) Ὁ οἶνος ὅταν δὲν ᾖτο κεκερασμένος μὲ ὕδωρ ὡς συνήθως ἐγίνετο· ὅθεν παρ' ἡμῖν ἐπεκράτησε νὰ καλεῖται κρασί. ¹⁶) Κόλακες. ¹⁷) Πρὸς εὐχαρίστησίν του.

ῥησαν ἀρχὴν²⁰ ἦν, καὶ διεσπάσθη. διὰ ταύτην τὴν πνευματικὴν ῥῆσιν ἐπέδωκεν²¹ συνεχῶς ἐπιλέγοντες· ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης. Ταύτην γὰρ τὴν ῥῆσιν καὶ ἐν τοίχοις, καὶ ἐν οἰκίᾳ, καὶ ἐν ἱματίοις, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν ὁδοῖς, καὶ ἐν θύραις, καὶ ἐν εἰσόδοις, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῷ ἑκάστῳ συνειδοῖ συνεχῶς ἐγγεγράφαι δεῖ, καὶ διὰ πάντος αὐτὴν μελετᾶν. Ἐπειδὴ ἡ τῶν πραγμάτων ἀπάτη, καὶ τὰ προσωπεῖα²², καὶ ἡ ὑπόκρισις ἀλήθεια παρὰ τοῖς πολλοῖς εἶναι δοκεῖ· ταύτην καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἐν δείπνῳ, καὶ ἐν ἀριστῷ²³, καὶ ἐν συλλόγοις²⁴ ἐπιλέγειν ἕκαστον τῷ πλησίον ἐχρῆν, καὶ παρὰ τοῦ πλησίον ἀκούειν, ὅτι ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης. Οὐκ ἔλεγόν σοι²⁵ συνεχῶς ὅτι δραπέτης²⁶, ὁ πλοῦτός ἐστι καὶ οἰκέτης; σὺ δὲ οὐκ ἐδούλου πείθεσθαι. Ἰδοὺ, ἐκ τῶν πραγμάτων ἐδείξεν ἡ πείρα, ὅτι οὐ δραπέτης μόνον, οὐδὲ ἀγνώμων, ἀλλὰ καὶ ἀνδροφόνος· οὗτος γὰρ σε τρέμει νῦν καὶ δεδοικέναι²⁷ παρεσκεύασεν. Οὐκ ἔλεγόν σοι, ἡνίκα συνεχῶς ἐπετίμας μοι λέγοντι τ' ἀληθῆ, ὅτι ἐγὼ σε φιλῶ μᾶλλον τῶν κολακευόντων; ἐγὼ ὁ ἐλέγχων πλέον κηδομαι τῶν χαριζομένων; Οὐ προσετίθην τοῖς ῥήμασι τοῖςτοις, ὅτι ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλων²⁸, ὑπὲρ ἐκούσια φιλήματα ἐχθρῶν; Εἰ τῶν ἐμῶν ἡνέσχου²⁹ τραυμάτων³⁰, οὐκ ἂν σοι τὰ φιλήματα ἐκείνων³¹ τὸν θάνατον τοῦτον ἔτεκον· τὰ γὰρ ἐμὰ τραύματα ὑγίαν ἐργάζεται, τὰ δὲ ἐκείνων φιλήματα νόσον ἀνίατον κατεσκεύασε. Ποῦ νῦν οἱ οἰσχροὶ; ποῦ δὲ οἱ σοδοῦντες³² ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, καὶ μυρία παρὰ πᾶσιν ἐγκώμια λέγοντες; Ἐδραπέτευσαν, ἠρνήσαντο τὴν φιλίαν, ἀσφάλειαν ἑαυτοῖς διὰ τῆς σῆς ἀγωνίας πορίζουσιν. Ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς οὕτως³³· ἀλλὰ καὶ τότε δυσχεραίνοντός σου οὐκ ἀπετηδωμέν³⁴, καὶ νῦν πετόντα περιστέλλομεν³⁵ καὶ θεραπεύομεν. Καὶ ἡ μὲν πολεμηθεῖσα Ἐκκλησία παρὰ σοῦ τοὺς κήλους ἠπλώσε, καὶ ὑπεδέξατο³⁶· τὰ δὲ θεραπευθέντα³⁷ θέατρα, ὑπὲρ ὧν πολλάκις πρὸς ἡμᾶς ἠγανάκτεες, προῦδωκε³⁸ καὶ ἀπώλεσεν³⁹. Ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐπαυσάμεθα φεῖ λέγοντες⁴⁰· τί ταῦτα ποιεῖς; ἐκδακχεύεις τὴν Ἐκκλησίαν⁴¹, καὶ κατὰ κρημνῶν σαυτὸν φέρεις· καὶ παρέτρεγες⁴² ἅπαντα. Καὶ αἱ μὲν ἱπποδρομῖαι, τὸν πλοῦτόν σου ἀναλώσασαι, τὸ ζῆλος ἠκόντησαν⁴³· ἡ δὲ Ἐκκλησία, ἡ τῆς ὀργῆς τῆς σῆς ἀπολαύσασα τῆς ἀκαίρου, πανταχοῦ παρατρέχει⁴⁴, τῶν δικτύων σε ἐξαρκάσαι βουλομένη, καὶ ταῦτα λέγω νῦν, οὐκ ἐπεμβαίνων τῷ κειμένῳ⁴⁵, ἀλλὰ τοὺς ἐστῶτας ἀσφαλεστέρους ποιῆσαι βουλόμενος· οὐκ ἀναξάτων τὰ ἔλκη τοῦ τε-

²⁰) Δηλ. ἰσθὺς ἀρχῆς. ²¹) Ἐπειδὴ ἦν ἡ στροφή ἡ ἐπιφερομένη πάντοτε μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἡματός. Ὅθεν ἐπέδωκεν, ὡς ἐπαναλαμβάνωμεν. ²²) Δηλ. τὰ πλαστὰ πρόσωπα, ἡ ὑπόκρισις. ²³) Τὸ γεῦμα. ²⁴) Εἰς συναναστροφάς. ²⁵) Ἀποστρέφεται πρὸς τὸν Εὐτρεπίον. ²⁶) Δηλ. ὡς δούλος δραπετεύων. ²⁷) Δείδω, δέδοικα. ²⁸) Σὲ ἔκαμα νὰ τρέμει. ²⁹) Τὰ τραύματα τὰ ὅποια μᾶς ἐπιφέρουσι εἰλοι. ³⁰) Ἀνέχομαι. ³¹) Ὅσα τῷ ἐκέρει νοσημάτων. ³²) Τῶν κολάων δηλ. κτλ. ³³) Ἀνω καὶ κάτω τρέγοντες.

³⁴) Ἀρῶμεν. ³⁵) Δὲν ἱμακρονόμεθα ἀπὸ σέ ὅταν ἰθὺμινος. ³⁶) Περιποιούμεθα.

³⁷) Ἐγὼ αὐτὴν, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἐδέξατο. ³⁸) Τὰ ὅποια σὺ ἐπεριποιήθη.

³⁹) Σὲ. ⁴⁰) Κ. § 442, Π'. ⁴¹) Ἰσως διορθωτέον: Ἐκδακχεύεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

⁴²) Ἀδιαφοροῦσες πρὸς δια ὅσα ἔλεγον. ⁴³) Διότι αὐταὶ ἐγέναν αἰτία τοῦ ν' ἀπαυλῇται ἡ ζωὴ του. ⁴⁴) Σὲ παρακολουθεῖ. ⁴⁵) Ἐνυδρίζων τὸν κείμενον κατὰ γῆ.

τρωμένου, ἀλλὰ τοὺς μηδέπω τετρωμένους ἐν ὕψει σιτα-πρησται⁴⁴ ἀσφα-
λει· οὐ καταποντίζων τὸν κλυδωνιζόμενον, ἀλλὰ τοὺς ἐξ οὐρίας⁴⁵ πλέ-
οντας παιδεύων, ὥστε μὴ γενέσθαι ὑποβρυχίους⁴⁶. Πῶς δ' ἂν τοῦτο γέ-
νοιτο; Εἰ τὰς μεταβολὰς τῶν ἀνθρωπίνων ἐννοώμεθα⁴⁷ πραγμάτων. Καί
γὰρ οὗτος εἰ ἔδρασε⁴⁸ μεταβολήν, οὐκ ἂν ὑπέμεινε μεταβολήν. Ἄλλ' ἐ-
παίπερ οὗτος οὕτε οἰκοθεν⁴⁹, οὕτε παρ' ἐτέρων ἐγένετο βελτίων, ὑμεῖς
γαῦν οἱ κομῶντες⁵⁰ τῷ πλούτῳ ἀπὸ τῆς τούτου κερδάνετε συμφορὰς.
Οὐδὲν γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀσθενέστερον⁵¹. Διόπερ οἷον ἂν
εἴποι τις ὄνομα τῆς εὐτελείας αὐτῶν⁵², ἔλαττον τῆς ἀληθείας ἐρεῖ. Κἂν⁵³
καπνὸν αὐτὰ, κἂν χάριτον, κἂν ὄναρ, κἂν ἀνθή ἐαρινὰ⁵⁴, κἂν ὅτι σὺν⁵⁵
ὀνομάσῃ. Οὕτως ἐστὶν ἐπικηρα⁵⁶, καὶ τῶν οὐδὲν ὄντων οὐδ' οὐτέρω.
Ὅτι δὲ μετὰ τῆς ἀσθενείας καὶ πολὺ ἔχει τὸ ἀπόκρημνον⁵⁷, ὕψλον ἐν-
ταῦθεν⁵⁸. τίς γὰρ τούτου γέγονεν ὑψηλότερος; οὐ πᾶσαν τὴν οἰκουμέ-
νην παρήλθε⁵⁹ τῷ πλούτῳ; οὐ πρὸς αὐτὰς τῶν ἀξιωματῶν ἀνέβη τὰς κο-
ρυφάς; οὐχὶ πάντες αὐτὸν ἔστρεμον καὶ ἐδεδοίκεισαν; ἀλλ' ἰδοὺ γέγονε
καὶ δεσμωτῶν ἀθλιώτερος, καὶ οἰκετῶν ἐλσεινότερος, καὶ τῶν λιμῶ τη-
χομένων πτωχῶν ἐνδεέστερος, καὶ ἐκάστην ἡμέραν ξίφη βλέπων ἡκινή-
μενα⁶⁰, καὶ βάραθρον, καὶ δημίους, καὶ τὴν ἐπὶ θάνατον ἀπαιγωγὴν⁶¹, καὶ
οὐδὲ εἰ ποτε γέγονεν ἐπὶ τῆς ἡδονῆς οἶδεν ἐκείνης⁶², οὐδὲ αὐτῆς αἰσθάν-
εται τῆς ἀκτίνος⁶³. ἀλλ' ἐν μεσημβρίᾳ μέσῃ⁶⁴, καθάπερ ἐν πυκνοτάτῃ
νυκτὶ⁶⁵, περιστοιχισμένος, οὕτω τὰς ὀφθαλμοὺς πεπληρωται· μᾶλλον δὲ, ὅσα
ἂν φιλονεικῶμεν, οὐ δυνησόμεθα τῷ λόγῳ παραστῆσαι τὸ πάθος, ὅ-
περ ὑπομένειν αὐτὸν εἰκὸς⁶⁶, καὶ ἐκάστην ὥραν ἀποκτείνεσθαι προσδο-
κῶντα. Ἀλλὰ γὰρ τί δεῖ τῶν λόγων τῶν παρ' ἡμῶν, αὐτοῦ ταῦτα καθά-
περ ἐν εἰκόνι σφωδρῶς ὑπογράψαντος⁶⁷ ἡμῖν; τῇ γὰρ προτεραίᾳ, ὅτε ἐπ'
αὐτὸν ἦλθον ἐκ τῶν βασιλικῶν αὐλῶν, πρὸς βίαν⁶⁸ ἐφελκύσται βουλόμε-
νοι, καὶ τοῖς σκεύεσι προσέδραμε τοῖς ἱεροῖς⁶⁹, ἦν τὸ μὲν πρόσωπον αὐ-
τοῦ ὠχρὸν, πελιδνόν, καὶ τανυστὸν⁷⁰ νεκρωθέντος· οὐδὲν⁷¹ ἄμεινον διακείμε-
νον· κύππος δὲ τῶν οὐδόντων καὶ πάταγος, καὶ τρόμος παντός τοῦ σώ-
ματος, καὶ φωνὴ διακοπτομένη, καὶ γλώττα διαλυομένη⁷², καὶ σχῆμα
τοιούτων⁷³, οἷον εἰκὸς τὴν λιθίνην ἔχειν ψυχὴν⁷⁴. Καὶ ταῦτα λέγω, οὐκ
ὄνειδίζων, οὐδὲ ἐπεμβαίνων αὐτοῦ τῇ συμφορᾷ, ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν διὰ

⁴⁴) Βουλόμενος. ⁴⁵) Μὲ οὐρανὸν ἄνεμον. ⁴⁶) Νὰ μὴ καταποντισθῶσι. ⁴⁷) Φέρωμεν εἰς τὸν νοῦν μας. ⁴⁸) Ἄν εἶχε φοβηθῇ τὴν μεταβολήν. ⁴⁹) Ἀφ' αὐτοῦ. ⁵⁰) Μερ. ὑπερηφανεύομενοι. ⁵¹) Οὐδὲν πρᾶγμα ἐστὶν ἀσθενέστερον ἀπὸ τὰ ἀνθρ. πρ. ⁵²) Ὅτι ὄνομα καὶ ἂν δόσῃ εἰς τὴν εὐτελείαν τῶν. ⁵³) Καὶ ἂν. ⁵⁴) Τὰ ὅποια δηλ. ταχέως ματαιούνται. ⁵⁵) Ὅτι, δηλ. ποτε. ⁵⁶) Πρόσκαιρα. ⁵⁷) Ὅτι εἶναι αὐτὰ οὐ μόνον ἀσθενῆ, ἀλλὰ καὶ ἀπό-
κρημνα, δηλ. εἶναι φύσεως τοιαύτης, ὥστε νὰ κατακρημνίζωσι τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἰστα-
μένους. ⁵⁸) Ἀφ' ὅσα μέλλει νὰ εἰπῇ. ⁵⁹) Ἐξεπέρασε. ⁶⁰) Διότι οἱ στρατιῶται ἐφοβέ-
ριον τὴν ζωὴν του. ⁶¹) Τὸ ὅτι φέρεται. ⁶²) Δὲν ἤξεύρει, δὲν ἐνθυμεῖται ἂν ποτὲ ἀπῆ-
λαυσεν ἐκείνην τὴν ἡδονήν. ⁶³) Τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου. ⁶⁴) Κοιν. Καταμασθήμερα. ⁶⁵) Μᾶλλον ἐπερπεν: ὑπὸ πυκν. νυκτός· ἢ διαγραφτέον τὴν ἐν. ⁶⁶) Εἶνε πιθανόν,
ἐπόμενον νὰ ὑπομείνῃ. ⁶⁷) Περιγράφαντος. ⁶⁸) Διὰ βίας. ⁶⁹) Κατέβηκεν εἰς τὸ ἅγιον
θῆμα, καὶ ἐνηγκαλίσθη τὴν ἁγίαν τράπεζαν. ⁷⁰) Ἀρτίως, ἥδη. ⁷¹) Κατ' οὐδέν.
⁷²) Παραλυομένη. ⁷³) Ἦν. ⁷⁴) Ἰσως διερρηγμένη: τὸν λίθον εἰ εἶχε ψυχὴν.

νοισιν μαλαῖσαι βουλόμενος, καὶ εἰς ἔλαιον ἐπισπάσασθαι, καὶ πείσται ἄρκεισθαι τῇ τιμωρίᾳ τῇ γεγεννημένῃ⁷⁵.

Ἐπειδὴ γὰρ εἰσι πολλοὶ παρ' ἡμῖν ἀπάνθρωποι, ὥστε ὁμοίως καὶ ἡμῖν ἐγκαλεῖν⁷⁶, ὅτι αὐτὸν ἐδεξάμεθα τῷ βήματι⁷⁷, τὸ ἄστοργον αὐτῶν⁷⁸ τοῖς διηγήμασι μαλαῖσαι βουλόμενος, ἐκπομπεύω⁷⁹ τὰ ταύτου πάθη. Τίνος γὰρ ἔνεκεν ἀγανακτεῖς, εἶπέ μοι, ἀγαπήτῃ⁸⁰; Ὅτι, φησὶν⁸¹, εἰς ἐκκλησίαν κατέφυγεν ὁ πολεμήσας αὐτὴν διηνεκῶς. Διὰ τοῦτο⁸² μάλιστα δοξάζειν ἐγρὴν τὸν θεόν· ὅτι ἀπέκεν αὐτὸν ἐν τοσαύτῃ κατασχῆναι ἀνάγκη, ὥστε καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν μαθεῖν. Τὴν δύναμιν μὲν ἀρ' ὧν⁸³ τοσαύτην ὑπέμεινε μεταβολὴν ἐκ τῶν πρὸς ἐκείνην πολέμων· τὴν φιλανθρωπίαν δὲ, ἐξ ὧν⁸⁴, πολεμηθεῖσα νῦν τὴν ἀσπίδα προβάλλεται, καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας ἐδέξατο τὰς αὐτῆς, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ κατέσχεν, οὐ μνησικακήσασα ὑπὲρ τῶν ἐμπροσθεν⁸⁵ οὐδενός, ἀλλὰ τοὺς κόλπους αὐτῇ μετὰ πολλῆς ἀπλώστασας τῆς φιλοσογίας. Τοῦτο γὰρ τροπαίου πικρὸς λαμπρότερον, τοῦτο νίκη περιφανής, τοῦτο Ἑλληνῶν⁸⁶ ἐντρέπει⁸⁷, τοῦτο καὶ Ἰουδαίους καταισχύνει, τοῦτο φαιδρὸν αὐτῆς τὸ πρόσωπον δεῖκνυσιν· ὅτι τὸν πολέμιον ἀνιμάλωτον λαθούσα φεῖδεται⁸⁸, καὶ πάντων αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ παραδόντων, μόνῃ καθάπερ μήτηρ φιλόσοργος ὑπὸ τὰ παραπετάσματα αὐτῆς ἐκρύψε, καὶ πρὸς βασιλικὴν ὁργὴν ἔστη⁸⁹, πρὸς δῆμου θυμὸν, καὶ πρὸς μίσος ἀφόρητον. Τοῦτο τῷ θυσιαστηρίῳ κόσμος⁹⁰. Ποῖος κόσμος, φησὶ⁹¹, τὸ τὸν ἐναγῆ καὶ πλεονέκτην καὶ ἄρπαγα ἀπτεσθαι τοῦ θυσιαστηρίου; Μὴ λέγε ταῦτα⁹²! Ἐπειδὴ καὶ ἡ πόρνη ἤψατο τῶν ποδῶν τοῦ Χριστοῦ, ἡ σφόδρα ἐναγῆς καὶ ἀκάθαρτος, καὶ οὐκ ἦν ἔγκλημα τῷ Ἰησοῦ τὸ γενόμενον, ἀλλὰ θαῦμα καὶ ὕμνος μέγας. Οὐ γὰρ τὸν καθαρὸν ἐβλαπτεν ἡ ἀκάθαρτος· ἀλλὰ τὴν ἐναγῆ πόρνην ὁ καθαρὸς καὶ ἁγιωμός διὰ τῆς ἀφῆς καθαρὰν εἰργάσατο. Μὴ δὲ⁹³ μνησικακήσης, ὦ ἄνθρωπε· ἐκείνου οἰκτείται ἐσμέν τοῦ ἐσταυρωμένου, καὶ λέγοντος· α' Ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδας τί ποιούσιν⁹⁴». Ἄλλ' ἀπειτείχισέ, φησὶ⁹⁵, τὴν ἐνταῦθα καταφυγὴν γράμμασι καὶ νόμοις διακρίσεις. Ἄλλ' ἰδοὺ διὰ τῶν ἔργων ἔμαθεν⁹⁶ ὅπερ ἐποίησε, καὶ τὸν νόμον ἔλυσε⁹⁷· πρῶτος αὐτὸς δι' ὧν ἔπαθε, καὶ γέγονε τῆς οἰκουμένης θεστρον⁹⁸· καὶ σιγῶν ἐντευθεν ἀφήσει φωνὴν⁹⁹ ἅπασι παραινῶν· μὴ ποιεῖτε τοιαῦτα, ἵνα μὴ πάθητε τοιαῦτα. Διδάσκαλος ἀνεφάνη διὰ τῆς συμφορᾶς· καὶ λαμπρὸν ἀνὰ μέγαλιν ἀφήσει τὸ θυσιαστήριον, νῦν φοδερὸν μά-

⁷⁵ Διότι ἐπέμενον ὅτι πρέπει νὰ θανατωθῇ. ⁷⁶ Τοιοῦτοι, ὥστε ἐγκαλεῖν, νὰ μᾶς κατηγορῶσι. ⁷⁷ Ἑλλ. τῆς Ἐν. ⁷⁸ Τῶν ἐγκαλοῦντων. ⁷⁹ Θεατρίζω.

⁸⁰ Ἀποκρίνεται δὴθεν πρὸς ἕνα τῶν ἐγκαλοῦντων. ⁸¹ Ὁ ἐγκαλῶν.

⁸² Ἀπόκρισις τοῦ ῥήτορος. ⁸³ Ἐκ τοῦ ὅτι διὰ τοῦς κατ' ἐκείνης πολέμους ὑπέμεινε πλ. ⁸⁴ Ἐκ τούτου ἔμαθε τὴν φιλανθρωπίαν τῆς, ὅτι πολεμηθεῖσα ἡ ἐκκλ. ὑπ' αὐτοῦ, θέτει τὴν ἀσπίδα τῆς ἐμπρὸς αὐτοῦ. ⁸⁵ Δι' ὅσα πρὶν ἔπραξε κατ' αὐτῆς. ⁸⁶ Ἐννοεῖ τοὺς εἰδωλολάτρας. ⁸⁷ Ἐντροπιάζει. ⁸⁸ Αὐτοῦ. ⁸⁹ Ἀνέστη. ⁹⁰ Τοῦτο εἶναι σολὴ εἰς τὸ θ. ⁹¹ Ὁ ἐγκαλῶν. ⁹² Ἀπόκρισις τοῦ ῥήτορος. ⁹³ Δά. ⁹⁴ Εὐαγ. κ. λουκ. κγ', 34.

⁹⁵ Ὁ ἐγκαλῶν λέγει ὅτι ὁ Κύριος διὰ χρημάτων διαταγῶν καὶ νόμων ἐμπόδισε τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καταφυγὴν. ⁹⁶ Ἐνόησε. ⁹⁷ Ἠκύρωσε. ⁹⁸ Παίγνιον.

⁹⁹ Καὶ σιωπῶν φωνάζει θελ. καὶ χωρὶς νὰ ὁμιλῇ αὐτὸς τὰ παθήματα τοῦ λήγουσι.

λιστα καὶ ἐκ τούτου φαινόμενον, ὅτι τὸν λέοντα δεδεμένον ἔχει. Ἐπεὶ καὶ βασιλικῇ εἰκόνι¹⁰⁰ μέγας γένοιτο κόσμος, οὐχ ὅταν ἐπὶ τοῦ θρόνου κάθηται πορφυρίδα περιβεβλημένος, καὶ διάδημα περικείμενος¹⁰¹ ὁ βασιλεὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπὸ τῷ ποδὶ τῷ βασιλικῷ βάρβαροι τῶν χειρῶν¹⁰² ὀπίσω δεδεμένοι κάτω τὰς κεφαλὰς νύκτωι κείμενοι. Καὶ ὅτι οὐ πιθανότητι κέχηται λόγων¹⁰³, ὑμεῖς μάρτυρες τῆς σπουδῆς καὶ τῆς συνδρομῆς¹⁰⁴, καὶ γὰρ λαμπρὸν ἡμῖν τὸ θέατρον¹⁰⁵ σήμερον, καὶ φαῖδρος ὁ σύλλογος, καὶ ὅσον ἐν τῷ Πάσχα τῷ ἱερῷ ἄθλον εἶδον ζυγαζόμενον, τοσαύτον ὁρῶ καὶ ἐνταῦθα νῦν. Καὶ οὕτω σιγῶν πάντας ἐκάλεσε, σάλπιγγος λαμπροτέραν φωνὴν διὰ τῶν πραγμάτων ἀρεῖς¹⁰⁶. Καὶ παρθέναι θαλάμους, καὶ γυναῖκες γυναικῶνας, καὶ ἄνδρες τὴν ἀγορὰν κενώσαντες, πάντες ἐνταῦθα συνεδράμετε, ἵνα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἴδωτε ἐλεγχομένην¹⁰⁷, καὶ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων τὸ ἐπίκηρον ἀπογυμνούμενον, καὶ τὴν πορνικὴν ὄψιν τὴν γλῆς καὶ πρῶην φαῖδρον¹⁰⁸ ἀπολάμπουσιν (καὶ γὰρ τοιοῦτον¹⁰⁹ ἡ εὐπραγία ἡ ἀπὸ τῶν πλεονεξιών), παντός γραϊδοῦ βρυτίδας ἔχοντας εἰσχροτέραν¹¹⁰ φαινομένην, καθάπερ σπογγίαν τινὴν¹¹¹ τῇ μεταβολῇ τὰ ἐπιτρίμματα¹¹² καὶ τὰς ἐπιγραφὰς¹¹³ ἐκμάχασαν¹¹⁴. Τοιαύτη γὰρ τῆς δυσμερείας ταύτης ἡ ἰσχύς, τὸν φαῖδρον καὶ περιφανῆ, πάντων ἐποίησεν εὐτελέστερον φείνεσθαι νῦν. Κἂν πλούσιος εἰσελθῇ¹¹⁵, μεγάλα κερδαίνει· ὁρῶν γὰρ ἐκ τοσαύτης κορυφῆς¹¹⁶ κατενεχθέντα τὸν σείοντα τὴν οἰκουμένην ἅπαντα, καὶ συνασταλμένον, καὶ λαγωῦ καὶ βατράχου δειλότερον γεγεννημένον, καὶ χωρὶς δασμῶν τῷ κίονι τούτῳ προσηλωμένον¹¹⁷, καὶ ἀντὶ ἀλύσεως τῷ πόδι περισφιγγόμενον, καὶ δεδοικότα, καὶ τρέμοντα, καταστέλλει¹¹⁸ τὴν φλεγμονήν, καθαιρεῖ τὸ φύσμημα¹¹⁹ καὶ, φιλοσοφῆσας, ἃ γὰρ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων φιλοσοφεῖν, οὕτως ἀπεισιν, ἃ διὰ ῥημάτων λεγουσιν αἱ Γραφαί¹²⁰, ταῦτα διὰ τῶν πραγμάτων μανθάνων· «Ὅτι πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· καὶ ὁ χόρτος ἐξηράνθη, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν¹²¹». «οἷον, ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λίχνα γλῆς ταχὺ ἀποπесούνται». «ὅτι, ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι αὐτοῦ¹²²», καὶ ὅσα τοιαῦτα. Πάλιν ὁ πένης εἰσελθὼν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ταύτην ἰδὼν¹²³, οὐκ ἐξευτελίζει ἑαυτὸν, οὐδὲ ὀδυῖνται διὰ τὴν πτωχείαν· ἀλλὰ καὶ χάριν οἶδε¹²⁴ τῇ πενίᾳ, ὅτι χωρίον αὐτῷ γέγονεν ἄσυλον, καὶ λιμὴν ἀκύμαν-

¹⁰⁰) Εἰς εἰκόνα παριστῶσαν βασιλέα, ¹⁰¹) Ἐχὼν περιδεδεμένον.

¹⁰²) Ἀπὸ τῶν χειρῶν. ¹⁰³) Ὅτι οὐκ ἔστι λόγος οὐκ πιθανὸς ἀλλ' ἀληθής, τὸ βλέπετε μόνους. Τὸ κείμενον ὁμῶς ἔχει· Κέχηται. ¹⁰⁴) Ἡ φράσις φαίνεται ἀτελής. Σεῖς εἰσθε μάρτυρες τούτου, ὅτινες βλέπετε τὴν σφύρην τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἐκκλ. ¹⁰⁵) Διγίττεται τὴν ἐκκλ. ¹⁰⁶) Τὰ πράγματα αὐτὰ ἐφώναζαν. ¹⁰⁷) Ἀποδεικνυομένην ὅποια εἶναι. ¹⁰⁸) Ἐπὶ φαῖδρος. ¹⁰⁹) Τί ἐστὶ. ¹¹⁰) Ἀσχημότεραν. ¹¹¹) Διὰ τῆς μεταβολῆς ὡς μὲ σπῆγγον ἐξελαίρει. ¹¹²) Φυκασίδια. ¹¹³) Βάψιμον τῶν ἀφροδίων κτλ. ¹¹⁴) Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκρίνα διερρωτέον, πρὸς εὐδοσίαν τῆς συντάξεως, τὸ χωρίον. ¹¹⁵) Ἀν τῇ πλούσιος εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἴδον. ¹¹⁶) Τοσαύτου ὕψους. ¹¹⁷) Διότι ἐνηγκαλίζετο τὸν κίονα τὸν κρατοῦντα τὴν ἁγίαν τράπεζαν. ¹¹⁸) Ὁ πλούσιος τὴν ἴδιαν φλ. ¹¹⁹) Τὸν πτωχόν. ¹²⁰) Αἱ Γραφαί. ¹²¹) Ἐκ τοῦ Ἑσάτου. ¹²²) Ψαλμ. τοῦ Δαυὶδ. ¹²³) Προσιδὼν τὴν ὄψιν. ταύτην. ¹²⁴) Εὐγνωμονεῖ.

νος καὶ τεῖχος ἀσφαλές. Καὶ πολλάκις ἂν ἔλοιτο¹²⁵, ταῦτα ὄρων, μένειν ἔνθα ἐστὶν¹²⁶, ἢ πρὸς βραχὺ¹²⁷ τὰ πάντα λαβὼν, ὕστερον καὶ ὑπὲρ ἡμᾶτος κινδυνεύειν ἑαυτοῦ. Ὅρᾳς ὡς οὐ μικρὸν κέρδος γέγονε καὶ πλουτοῖς καὶ πένησι, καὶ ταπεινοῖς καὶ ὑψηλοῖς, καὶ δούλοις καὶ ἐλευθεροῖς ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα τούτου καταφυγῆς; Ὅρᾳς πῶς ἕκαστος φάρμακα λαβὼν ἐνταῦθα ἄπεισιν, ἀπὸ τῆς ὀφείας ταύτης μόνος θεραπευόμενος; Ἄρα ἐμάλαξα ὑμῶν τὸ πάθος, καὶ ἐξέβαλον τὴν ὀργὴν¹²⁸; Ἄρα ἐσθεσα τὴν ἀπανθρωπίαν; Ἄρα εἰς συμπάθειαν ἤγαγον; σφόδρα ἔγωγε εἶμαι, καὶ δηλοῦ¹²⁹ τὰ πρόσωπα¹²⁹, καὶ αἱ τῶν δακρῶν πηγαί.

Ἐπεὶ οὖν ἡμῖν ἡ πέτρα γέγονε βαθύγειος¹³⁰, καὶ λιπαρὰ χώρα, φέρε δὴ καὶ καρπὸν ἐλεημοσύνης βλαστήσαντες, καὶ τὸν στάχυν κομῶντα¹³¹ τῆς συμπάθειας ἐπιδειξάμενοι, προσπέσωμεν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δὲ παρκαλέσωμεν τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν μαλάξαι τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως καὶ ἀπαλὴν αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν καρδίαν, ὥστε ὁλόκληρον ἡμῖν δοῦναι τὴν χάριν. Καὶ ἦδη μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἧς¹³² οὗτος κατέφυγεν ἐνταῦθα, οὐ μικρὰ γέγονεν ἡ μεταβολή¹³³. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ βασιλεὺς ἔγνω, ὅτι εἰς τὸ ἄσυλον τοῦτο χωρίον κατέδραμε, τοῦ στρατοπέδου παρόντος, καὶ παροξυνομένου ὑπὲρ τῶν αὐτῷ πεπλημμελημένων¹³⁴, καὶ εἰς σφαγὴν αὐτὸν αἰτούντων¹³⁵, μικρὸν ἀπέτεινε λόγον¹³⁶, τὸν στρατιωτικὸν καταστέλλων θυμὸν, ἀξίων μὴ τὰ ἁμαρτήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴτι αὐτῷ¹³⁷ γέγονε κατόρθωμα καὶ τοῦτο λογίζεσθαι· καὶ τοῖς μὲν εἰδέναι χάριν¹³⁸ ὁμολογῶν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἐτέρως ἐχόντων ὡς ἀνθρώπων συγγινώσκων¹³⁹. Ὡς δὲ ἐπέκειντο¹⁴⁰ πάλιν εἰς ἐκδικίαν τοῦ ὕβρισμένου βασιλέως, βοῶντες, πηδῶντες, θανάτου μεμνημένοι¹⁴¹, καὶ τὰ ὁράτα σείοντες πηγὰς λοιπὸν¹⁴² ἀφείλε δακρῶν ἀπὸ τῶν ἡμερωτάτων ὀφθαλμῶν, καὶ ἀναμνήσας τῆς ἱερᾶς τραπέζης¹⁴³, εἰς ἣν κατέφυγεν, οὕτω τὴν ὀργὴν κατέπαυσε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τὰ παρ' ἑαυτῶν προσθῶμεν. Τίνος γὰρ ἂν ἦτε συγγνώμης ἄξιοι, εἰ, τοῦ βασιλέως τοῦ ὕβρισμένου μὴ μνησικακοῦντος, ὑμεῖς οἱ μὴδὲν τοιοῦτον παθόντες τοσαύτην ὀργὴν ἐπιδείξεσθε; πῶς δὲ τοῦ θεάτρου¹⁴⁴ τούτου λυθέντος, ὑμεῖς μυστηρίων ἄψεσθε, καὶ τὴν εὐχὴν ἐρεῖτε ἐκείνην¹⁴⁵, δι' ἧς κελευόμεθα λέγειν, «Ἄφες ἡμῖν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν», τὸν ἡμῶν ὀφειλέτην ἀπαιτοῦντες δίκην¹⁴⁶; Ἡδίκησε μεγάλα καὶ ὕβρισεν· οὐδὲ ἡμεῖς ἀντεροῦμεν. Ἄλλ' οὐ δικαστηρίου καιρὸς νῦν ἀλλ' ἐλέους· οὐκ εὐθύνης, ἀλλὰ φιλάνθρωπίας· οὐκ ἐξετάσεως, ἀλλὰ συγχωρήσεως· οὐ ψήφου καὶ οἰκῆς, ἀλλ' οἴκτου

¹²⁵ Προτιμῆ. ¹²⁶ Εἰς ἣν εὐρίσκεται κατάστασιν. ¹²⁷ Δι' ὀλίγον καιρὸν. ¹²⁸ Προσπαθεῖ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ μὴ θέλωσι τελείαν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ἡδὴ δυστοχοῦντος. ¹²⁹ Ἑμῶν. ¹³⁰ Ἡ πέτρα, δηλ. ἡ σκληρότης τῆς καρδίας σας ἐγένεε χώρα μετὰ βαθύ γῶμα, δηλ. ἐμαλάχθη. ¹³¹ Ἐχόντα παχίαν κόμην ἢ γένειον· ἐπομ. πολὺχουν, μιστὸν γεννήματος. ¹³² Καθ' ἣν. ¹³³ Τοῦ θυμοῦ τοῦ βασιλέως. ¹³⁴ Δι' ὅσα αὐτὸς ἐπλη. μίλησε. ¹³⁵ Ε. §. 365. ¹³⁶ Τὸ πληθυντικὸν διὰ τοῦ Στρατοπέδου, ὡς περιληπτικῶν. ¹³⁷ Πρὸς τὸ στρατοπέδον. ¹³⁸ Ὅμολογῶν ὅτι τὴν γνωρίζει χάριν διὰ τὰ κατορθώματα. ¹³⁹ Αὐτῷ. ¹⁴⁰ Ἐπέκειντο. ¹⁴¹ Αναφέροντες θάνατον. ¹⁴² Ἀντί: τότε. ¹⁴³ Ε. §. 347, γ'. ¹⁴⁴ Τῆς σκηνῆς ταύτης διαλυθείσης. ¹⁴⁵ Τὸ Πατήρ ἡμῶν. ¹⁴⁶ Νὰ δικασθῇ

καὶ χάριτος. Μὴ τοίνυν φλεγμαινέτω¹⁴⁷ τις, μηδὲ δυσχεραινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον δεηθῶμεν τοῦφιλανθρώπου Θεοῦ, δοῦναι αὐτῷ προθεσίαν¹⁴⁸ ζωῆς καὶ τῆς ἀπειλουμένης ἐξαρπάσαι σφαγῆς, ὥστε αὐτὸν ἀποδύσασθαι τὰ πεπλημμελημένα¹⁴⁹. Καὶ κοινῇ προσέλωμεν τῷ φιланθρώπῳ βασιλεῖ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ θυσιαστηρίου, ἓνα ἄνδρα τῇ τραπέζῃ τῇ ἱερᾷ¹⁵⁰ χαρισθῆναι παρακαλοῦντες. Ἄν τοῦτο ποιήσωμεν, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἀποδέξεται, καὶ ὁ Θεὸς πρὸ τοῦ βασιλέως ἐπαινέσεται¹⁵¹, καὶ μεγάλην ἡμῖν τῆς φιλανθρωπίας ἀποδώσει τὴν ἀμοιβήν. Ὡςπερ γὰρ τὸν ὦμόν καὶ ἀπάνθρωπον ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ, οὕτω τὸν ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπον προσίεται¹⁵² καὶ φιλεῖ. Κἂν¹⁵³ μὲν δίκαιος ὁ τοιοῦτος ᾦν, λαμπροτέρους αὐτῷ πλέκει τοὺς σεφάνους· ἂν δὲ ἁμαρτωλὸς, παρατρέχει τὰ ἁμαρτήματα, τὴν πρὸς τὸν ὁμόδουλον συμπαθείας ἀμοιβὴν αὐτῷ ταύτην ἀποδιδούς. Ἐλεον γάρ, φησί, θέλω, καὶ οὐ θυσίαν¹⁵⁴. Καὶ πανταχοῦ τῶν Γραφῶν¹⁵⁵ ὁρᾷς αὐτὸν τοῦτο ἄε ἐπιζητοῦντα, καὶ ταύτην λύσιν τῶν ἁμαρτημάτων εἶναι λέγοντα. Οὕτω τοίνυν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς ὡς ἐργασώμεθα¹⁵⁶, οὕτω τὰ ἡμέτερα διαλύσωμεν πλημμελήματα, οὕτω τὴν Ἐκκλησίαν κοσμήσωμεν· οὕτω καὶ βασιλεὺς ἡμᾶς ὁ φιλάνθρωπος ἐπαινέσεται, καθάπερ ἔφθην εἰπὼν¹⁵⁷, καὶ ἅπας ὁ ἄνθρωπος κροτήσῃ¹⁵⁸, καὶ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὸ φιλάνθρωπον καὶ ἡμερον¹⁵⁹ τῆς πόλεως θαυμάσεται· καὶ μαθόντες οἱ πανταχοῦ τῆς γῆς τὰ γενόμενα, κηρύξουσιν ἡμᾶς¹⁶⁰. Ἰνα οὖν ἀπολαύσωμεν τῶν τοιούτων ἀγαθῶν, προσπέσωμεν¹⁶¹, παρακαλέσωμεν, δεηθῶμεν, ἐξαρπάσωμεν τοῦ κινδύνου τὸν αἰχμάλωτον, τὸν φυγάδα, τὸν ἰκέτην, ἵνα καὶ αὐτοὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁴⁷) Ἄς μὴν ἐξάπτεται. ¹⁴⁸) Διάρκειαν. ¹⁴⁹) Τὸ αὐτὸν ὑποκειμ., τὰ πεπλημ. δὲ ἀντικειμ., τοῦ ἀπαρεμφ. ¹⁵⁰) Διότι κατέφυγεν εἰς αὐτήν, νὰ ἀφεθῇ πρὸς χάριν τῆς τραπέζης. ¹⁵¹) Τοῦ ἐπαινῶ ὁ μέλλων, ἐπαινέσω καὶ ἐπαινέσομαι. ¹⁵²) Ἐγκολπύεται, ὑποδέχεται. ¹⁵³) Καὶ ἂν. ¹⁵⁴) Προφ. Ὡσηέ. ¹⁵⁵) Εἰς ὅλα τῶν Γραφῶν τὰ μέρη. ¹⁵⁶) Ἄς τὸν ἐξιλεώσωμεν. Εἰς τὸ κείμενον δὲ εἶναι καὶ τὰ τρία ταῦτα ῥήματα εἰς μέλλοντα. ¹⁵⁷) Ἐπρόφθασα μόλις νὰ εἶπω, δηλ. πρὸ ὀλίγου εἶπα. ¹⁵⁸) τὰς χεῖρας, θὰ μᾶς χειροκροτήσῃ. ¹⁵⁹) Οὐδέτερα ἀντὶ ἀφ' ἧς τὴν φιλανθρωπίαν κτλ. ¹⁶⁰) θὰ κη-
ύξωσι τὴν ἀρετὴν μας. ¹⁶¹) Ἀνυπότακτ. ἄς προσπέσωμεν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

"Οτι ἡ προσευχὴ εἶναι συνομιλία μετὰ τὸν Θεόν, ὅτι ἐνισχύει τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ὅτι καθαίρει τὴν ψυχὴν, ὅτι ὑποὶ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν πλάστην, ὅτι σώζει αὐτὸν καὶ ἀπὸ κινδύνου.

ΑΙΦΟΤΕΡΩΝ ἕνεκα προσήκει τοὺς τοῦ Θεοῦ θεράποντας¹ μακαρίζειν καὶ θαυμάζειν, ὅτι τὴν ἐλπίδα τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἐν ταῖς ἀγίαις εἶχον εὐχαῖς, καὶ ὅτι γραφῇ φυλάττοντες τοὺς ὕμνους καὶ τὰς λατρείας αἱ τῷ Θεῷ σὺν χαρᾷ καὶ φόβῳ προσέφερον, καὶ εἰς ἡμᾶς διέδωκαν τὸν ἑαυτῶν θησαυρόν, ἵνα πρὸς τὸν οἰκεῖον ζῆλον πᾶν τὸ ἐπιγιγνόμενον² ἐπισπάσθαι δυνηθῶσι. Διαθαίνειν γὰρ προσήκει τὸν τῶν διδασκάλων ἐπὶ τοὺς ὁμιλοῦντας³ τρόπον, καὶ τοὺς τῶν προφητῶν μαθητάς⁴ μιμητάς [προσήκει] φαίνεσθαι τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἵνα πάντα τὸν χρόνον ταῖς προσευχαῖς, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ καὶ μελέτῃ συζῶμεν, τοῦτο ζῶν, τοῦτο ὑγίειαν καὶ πλοῦτον, τοῦτο πέρας ἀγαθῶν εἶναι νομίζοντες, τὸ προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ μετὰ καθαρᾶς καὶ ἀδιαφθόρου ψυχῆς. Ὡς περ γὰρ τῷ σώματι φῶς ἥλιος, οὕτω ψυχῇ⁵ προσευχῇ. Εἰ οὖν τυρλῶ ζημία τὸ μὴ ὁρᾶν τὸν ἥλιον, πόση ζημία χριστιανῷ τὸ μὴ προσεύχεσθαι συνεχῶς, καὶ διὰ τῆς εὐχῆς τὸ τοῦ Χριστοῦ φῶς εἰς τὴν ψυχὴν συναγεῖν;

Καὶ τοι⁶ τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγεῖν καὶ θαυμάσειε τὴν τοῦ Θεοῦ φιλάνθρωπιαν, ἣν εἰς ἡμᾶς ἐπιδοκίμουνται, τσαυτὴν τιμὴν ἀνθρώποις χαρίζομενος, ὡς καὶ προσευχῆς ἀξιῶσαι καὶ ὁμιλίας τῆς ἐκτουτοῦ; Θεῷ γὰρ ἀληθῶς λαλοῦμεν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, δι' ἧς καὶ τοῖς ἀγγέλοις συναπτόμεθα, καὶ τὴν πρὸς τὰ ἄλλα κοινωνίαν πολὺ φαινόμεθα διαφεύγοντες. Ἀγγέλων γὰρ ἔργον ἡ προσευχὴ, ὑπεραίρουσα καὶ τὴν ἐκείνων ἀξίαν, εἴπερ κρεῖττόν ἐστι τῆς Ἀγγέλων ἀξίας τῷ Θεῷ διαλέγεσθαι. Καὶ ὅτι γε κρεῖττόν ἐστι, αὐτοὶ⁷ διδάσκουσιν ἡμᾶς, σὺν πολλῷ μὲν φόβῳ τὰς εὐχὰς προσφέροντες, παρέχοντες δὲ ἡμῖν εἰδέναι καὶ μανθάνειν, ὅτι προσήκει, τῷ Θεῷ προσιόντας, σὺν χαρᾷ καὶ φόβῳ τοῦτο ποιεῖν· φόβῳ μὲν, δεδοικότες μὴ τῆς προσευχῆς ἀνάξιοι φανῶμεν, χαρᾶς δὲ μεστοὺς γινόμενους ἐπὶ τῷ μεγεθῇ τῆς τιμῆς, ὅτι τσαυτῆς καὶ τοιαύτης προνοίας τὸ θνητὸν ἡξιώθη γένος, ὡς καὶ θείας ἀπολαύειν ὁμιλίας⁸ συνεχῶς, δι' ἧς καὶ θνητοὶ εἶναι καὶ πρόσκαιροι διαφεύγομεν, φύσει μὲν ὄντες θνητοί, τῇ δὲ πρὸς Θεὸν ὁμιλίᾳ πρὸς ἀθάνατον ζωὴν μεταβαίνοντες. Ἀνάγκη γὰρ τὸν ὁμιλοῦντα Θεῷ, καὶ κρεῖττονα γενέσθαι θανάτου καὶ πάσης διαφορᾶς. Καὶ ὥς περ ἀνάγκη πᾶσα τὸν τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος ἀπολαύοντα

¹) Τοὺς προφήτας, καὶ ἀμύτητα τὸν Δαβὶδ, τοῦ ὁποῦ οἱ ψαλμοὶ ἦσαν ἐκπαλαί ἡ βάσις τῆς προσευχῆς τῶν Χριστιανῶν. ²) Γένος ἀνθρώπων, τοὺς μεταγενεστέρους. ³) Τοὺς μαθητάς των. ⁴) Τοὺς χριστιανούς. ⁵) Φῶς ἐστίν. ⁶) Μεταβατικός ἀντὶ τοῦ Ἀλλὰ, οὐ μὴν ἀλλὰ. ⁷) Ἐν τῷ καιρῷ. ⁸) Οἱ ἄγγελοι. ⁹) Συνομιλία.

διαφεύγειν τὸ σκότος· οὕτως ἀνάγκη πᾶσα, τὸν θείας ὁμιλίας ἀπολαύοντα, μηκέτι εἶναι θνητόν. Αὐτὸ γὰρ τὸ τῆς τιμῆς μέγεθος πρὸς ἀθανάσιαν ἡμᾶς μεθίστησιν. Εἰ γὰρ τοὺς βασιλεῖς διαλεγόμενους καὶ τῆς παρ' ἐκείνου τιμῆς ἀπολαύοντας, ἀμήχανον εἶναι πένητας, πολλῷ μᾶλλον ἀδύνατον τοὺς τῷ Θεῷ προσευχομένους καὶ λαλοῦντας, θνητὰς ἔχειν ψυχάς. Θάνατος γὰρ ψυχῆς ἀσέβεια καὶ βίος παράνομος· οὐκοῦν καὶ ζωὴ ψυχῆς, ἡ τοῦ Θεοῦ λατρεία καὶ βίος ὁ ταύτῃ¹⁰ πρέπων.

Βίῳ δὲ ὅστιον καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ πρέποντα προσευχὴ συνάγει καὶ θησαυρίζει θαυμαστῶς ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. Εἴτε γὰρ παρθενίᾳ τις ἐραστῆς, εἴτε τὴν ἐν γάμῳ σωφροσύνην τιμᾷ ἐσπουδακώς, εἴτε κρατεῖν ὀργῆς καὶ προθύτῃ συζῆν, εἴτε φθόνου καθαρεῦν, εἴτε ἄλλα τι τῶν προσκινῶντων ποιεῖν, προσευχῆς ἡγουμένης καὶ προλαϊνουμένης τὴν τοιαύτην ὁδὸν τοῦ βίου, εὐχερῇ τε καὶ ῥάδιον ἔξει¹¹ τὸν τῆς ἀσεβείας δρόμον. Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τοὺς αἰτοῦντας παρὰ τοῦ Θεοῦ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ προθύτητα καὶ χρηστότητα, μὴ τυγχάνειν τῆς εὐχῆς. «Αἰτεῖτε γὰρ, φησί¹², καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.» Καὶ ἄλλα χροῦ¹³ πάλιν. «Τίς ἐστὶ, φησὶν, ἐξ ὑμῶν, ὃς ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ ἐὰν ἐχθρὸν αἰτήσῃ, μὴ ὅσιν ἐπιδώσει αὐτῷ; Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πῶς μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει Πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;» Τοιοῦτοις μὲν λόγοις καὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἐπὶ προσευχὴν παρεκάλεσεν¹⁴ ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων Κύριος. Πᾶς δὲ προσήκει, τῷ Θεῷ πειθόμενος, αἰεὶ ζῆν ἐν ὕμνοις καὶ προσευχαῖς, ἀκριβέστερον τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας ἐχομένους, ἢ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς. Οὕτω γὰρ ἡμῖν ὑπάρξει ζῆν αἰεὶ τὴν πρέπουσαν ἀνθρώποις ζωὴν.

Ὅστις γὰρ οὐ προσεύχεται τῷ Θεῷ, οὐδὲ θείας ὁμιλίας ἀπολαύειν ἐπιθυμεῖ συνεχῶς, νεκρὸς ἐστὶ καὶ ἄψυχος, καὶ οὐ μετέχει τοῦ φρονεῖν¹⁵. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο μέγιστον ἀφροσύνης σημεῖον, τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, μηδὲ ἔρᾳ προσευχῆς, μηδὲ θάνατον ἡγεῖσθαι ψυχῆς τὸ μὴ προσκινεῖν τῷ Θεῷ. Ὡς περ γὰρ, οἶμαι, τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ἡμέτερον, ψυχῆς μὴ παρούσης, νεκρὸν ἐστὶ καὶ δυσώδες· οὕτω ψυχῇ, μὴ κινουσα ἑαυτὴν εἰς προσευχὴν, νεκρά ἐστὶ καὶ ἀθλία καὶ δυσώδης. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε θανάτου παντὸς πικρότερον ἡγεῖσθαι προσήκει στερηθῆναι προσευχῆς, διδάσκει καλῶς ἡμᾶς Δανιὴλ ὁ μέγας προσφύτης, μᾶλλον ἐλόγιμος ἀποθανεῖν, ἢ τρεῖς ἡμέρας μόνας¹⁶ στερηθῆναι προσευχῆς. [Οὐ γὰρ ἀσεβῆσαι τούτῳ προέταξεν ὁ τῶν Περσῶν

¹⁰) Τῇ λατρείᾳ. ¹¹) Ὁ τοιοῦτος. ¹²) Ὁ Χριστὸς ἐν Εὐαγγελίοις. Ματθ. 2'. 7. Λουκ. 11'. 9. ¹³) Ματθ. 2'. 9. 11. Λουκ. 11'. 12. 13. ¹⁴) Παρικήνησε. ¹⁵) Φρονήσεως.

¹⁶) Ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Δανιὴλ Κεφ. 5'. 7. Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ βασιλέως ἐπεκτείνεται εἰς τρεῖς ἡμέρας. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι κατὰ σχῆμα ὑπερβολῆς μεταποιήσεν ὁ θεὸς πατὴρ τὰς τρεῖς ἡμέρας εἰς τρεῖς μόνας ἡμέρας.

βασιλεὺς, ἀλλὰ τὰς τρεῖς μόνον ἡμέρας σκοπούμενος εὐρεῖν.¹⁷] Ἄνευ γὰρ τῆς θείας ῥοπῆς¹⁸ οὐκ ἂν τι τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς ἡμετέρας ἔλθοι ψυχάς. Θεοῦ δὲ ῥοπή συνεπάπτεται τῶν πόνων ἡμῶν, καὶ τούτους ἐπικουρίζει καλῶς, ἂν ἰδῇ προσευχὴν ἀγαπῶντας, καὶ συνεχῶς τοῦ Θεοῦ θεωρούμενους, καὶ πάντα ἐκείνα τὰ ἀγαθὰ καταβῆσθαι¹⁹ προσδοκῶντας.

Ὅταν οὖν ἴδω τινὰ μὴ φιλοῦντα προσευχὴν, μηδὲ θερμὸν ἔρωτα ταύτης ἔχοντα καὶ σφοδρὸν, ἥδη μοι οὗτος δηλόεσιν ὡς οὐδὲν γενναῖον ἢ τῇ ψυχῇ κέντηται. Ὅταν δὲ ἴδω τινὰ τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας ἀπορέως ἐχόμενον, καὶ τὸ μὴ προσεύχεσθαι συνεχῶς ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρμυνοῦντα ζημίαις, τεκμαίρομαι τὸν τοιοῦτον πάσης ἀρετῆς ἀσκητὴν εἶναι βέβαιον, καὶ τοῦ Θεοῦ ναόν. Εἰ γὰρ σολισμὸς ἀνδρὸς καὶ βῆμα ποδὸς καὶ γέλως οδόντων ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ, κατὰ τὸν σολομῶντα²⁰, πολλῶ μᾶλλον εὐχὴ καὶ λατρεία Θεοῦ σημεῖόν ἐστι δικαιοσύνης ἀπάσης, σολὴ τις οὕσα πνευματικὴ καὶ θεία, πολλὴν εὐμορφίαν καὶ κάλλος κατέχουσα ταῖς ἡμετέραις διανοαῖς, τὸν ἐκάστου ῥυθμίζουσα βίον, οὐκ ἔωσα φαῦλον οὐδὲν οὐδὲ ἄτοπον τῆς διανοίας κρατεῖν, αἰδεῖσθαι πείθουσα τὸν Θεόν καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν, πᾶσαν τοῦ πονηροῦ²¹ γοητείαν ἀποπέμπουσα παιδεύουσα, τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀτόπους ἐξαλείνουσα λογισμοὺς, ἐν ὑπεροφίᾳ τῆς ἡθρόνης καθιστῶσα τὴν ἐκάστου ψυχὴν. Αὕτη γὰρ ἡ ὑπερηφανία μόνη πρέπει τοῖς τὸν Χριστὸν σεβομένοις, τὸ μηδενὶ δουλεύειν αἰσχροῦ, ἀλλὰ τηρεῖν ἐν ἐλευθερίᾳ τὴν ψυχὴν, καὶ βίῃ κεκαθαρμένῃ.

Ὅτι μὲν οὖν παντελῶς ἀμήχανον ἄνευ προσευχῆς ἀρετὴ συζῆν, καὶ μετὰ ταύτης πορεύεσθαι τὸν βίον, οἶμαι δηλὸν ἄπασιν εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν τις ἀρετὴν ἀσκήσειε, μὴ προσιών καὶ προσπίπτων συνεχῶς τῷ ταύτης χορηγῷ καὶ δοτῇρι; πῶς δὲ ἂν τις ἐπιθυμήσειεν εἶναι σώφρων καὶ δίκαιος, μὴ οὐκ ἔχων ἡδέως τῷ ταυτά τε καὶ πλείω τούτων ἀπαιτοῦντι παρ' ἡμῶν;

Βούλομαι δ' ἐπιδείξει διὰ βραχέων, ὅτι κἂν ἀμαρτημάτων γέμοντας αἱ προσευχαὶ λάβωσιν²² ἡμᾶς, ταχέως ἀποκαθαίρουσι. Καὶ τοι τί μείζων γένοιτ' ἂν προσευχῆς ἢ θεϊότερον, ὅταν ἀλεξιφάρμακον φανῇ τι οὕσα τοῖς τὰς ψυχὰς νοσοῦσιν; Οὐκοῦν πρῶτοι Νινευῖται φαίνονται διὰ προσευχῆς ἀναλυσάμενοι²³ τὰς πολλὰς πρὸς Θεὸν ἀμαρτίας. Ἄμα τε γὰρ ἔλαθεν²⁴ αὐτοὺς ἡ προσευχὴ, καὶ δίκαιους ἐποίησε, καὶ πόλιν εἰθιςμένην ἀκολασίᾳ καὶ πονηρίᾳ καὶ παρανόμῳ βίῳ συζῆν, ἐπανώρθωσεν ὁξέως, παλαιὰς συνηθείας μείζων ἰσχύσασα, τῶν οὐρανίων νόμων πλήρη πεποιηκυῖα τὴν πόλιν, συνεφελομένη μετ' ἐαυτῆς καὶ σωφροσύνην καὶ φιλανθρωπίαν καὶ πραότητα καὶ πρόνοιαν πτωχῶν. Οὐ γὰρ ἀνέχεται²⁵ χωρὶς τούτων ἐνδυναστῆσαι ψυχὰς, ἀλλ' εἰς ἣν ἂν οἰκηση διάνοιαν, πλήρη ποιεῖ δικαιοσύνης πάσης, παιδοτριβοῦσα πρὸς ἀρετὴν, καὶ κακίαν ἐξορίζουσα. Καὶ δὴ καὶ τότε εἰ τις εἰσῆλθεν εἰς Νινευὴ τὴν πόλιν, καὶ πρότερον αὐτὴν ἀκριβῶς ἐπιστά-

¹⁷) Τὸ χωρίον φαίνεται ἑλλειπές. ¹⁸) Συνεργείας. ¹⁹) «Ὅτι πᾶν δῶρημα τέλειον ἐνωθέν ἐστι καταβῆναι», κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. ²⁰) Σαίραχ, κεφ. 18'. 30.

²¹) Τὸ διαδόλου. ²²) Εὐρωσιν. ²³) Δύσιν (ἀφασιν) αὐτὸν εὐράμενοι πρὸς Θεοῦ. Εἰς τὴν δὲ τῶν χειρογράφων εὐρήται: Ἀπολυσάμενοι, ὅθεν πιθανόν ὅτι ὑπῆρχεν Ἀπολυσάμενοι. ²⁴) Παράλαβεν. ἀποσιωπῶντας πρὸς αὐτήν. ²⁵) ἢ προσευχῇ.

μενος, οὐκ ἂν ἐπέγνω τὴν πόλιν. Οὕτως ἐξαίφνης ἀπὸ τοῦ φαυλοτέρου βίου πρὸς εὐσέθειαν μετεπῆδησεν. Ὡς περ γὰρ γυναῖκα πτωχὴν ῥάκιον φέρουσιν, μετὰ ταῦτά τις χρυσοῖς ἱματίοις κεκοσμημένην ἰδὼν, οὐκ ἂν ἐπιγνοίη τὸ γύναιον· οὕτως ὁ τὴν πόλιν ἐκείνην εἰδὼς πτωχεύουσαν πρότερον, καὶ τῶν πνευματικῶν ἔρημον οὖσαν θησαυρῶν, ἡγνόησεν ἄν ποιά, ἢ τίς ἦν ἡ πόλις, ἦν τοσοῦτον ἴσχυσεν εὐχὴ μεταβαλοῦσα καὶ τρόπον καὶ βίον πρὸς ἀρετὴν ἐπαναγαγεῖν. Καὶ γυνὴ δέ τις²⁰ ἐν ἀκαλασίᾳ καὶ πορνείᾳ πάντα βεβιωκυῖα τὸν χρόνον, ἤμε τε προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ σωτηρίας ἔτυχεν.

Οὐτοίνυν ἀποκαθαίρει μόνον ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ κινδύνους ἀποκρουέται μεγάλους. Ὁ γέ τοι βασιλεὺς ὁμοῦ τε καὶ Προφῆτης, ὁ θαυμάσιος Δαβὶδ, τοὺς πολλοὺς καὶ χαλεποὺς πολέμους τῇ προσευχῇ διέφυγε, τοῦτο μόνον τὸ ὄπλον τῆς στρατιᾶς προβαλλόμενος, καὶ παρέχων τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις καθ' ἡσυχίαν καὶ ἄδειαν ἀπολαύειν τῆς νίκης. Ὡς²¹ οἱ μὲν ἄλλοι βασιλεῖς, ἐν τῇ τῶν στρατηγῶν ἐμπειρίᾳ καὶ τέχνῃ, καὶ τοξόταις καὶ ὀπλίταις καὶ ἵππευσι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας εἶχον· ὁ δὲ μέγας Δαβὶδ ταῖς ἀγίαις εὐχαῖς τὴν στρατιὰν ἐτείχιζεν, οὐ βλέπων εἰς ὄφρυν²² στρατηγῶν καὶ ταξιάρχων καὶ ἱππάρχων, οὐδὲ χορήματα συλλέγων, οὐδὲ ὄπλα κατασκευάζων, ἀλλὰ τὴν θείαν πανοπλίαν ἐξ Οὐρανοῦ κατασέρων. Πανοπλία γάρ, ὡς ἀληθῶς, οὐράνιος ἢ ἑῷα προσευχὴ, καὶ μόνη οὐναται φυλάττειν βεβαίως τοὺς δεδοκότες ἑαυτοὺς τῇ Θεῷ. Τὴν μὲν γὰρ τῶν ὀπλιτῶν ἰσχύν τε καὶ ἐπιστήμην καὶ τοξοτῶν ἐμπειρίαν, καὶ προξοσία πολλὰκις ἀποφαίνει μάταιον²³, καὶ βλέμματα πολεμικὰ²⁴, καὶ ἀντιπάλων εὐφυγία καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τοῦτοις. Προσευχὴ δὲ ἄμα γὰρ ὄπλον καὶ ἀσφαλὲς φυλακτήριον, ὁμοίως μὲν στρατιώτῃ ἑνα, ὁμοίως δὲ καὶ πολλὰς ἀποκρουομένη μυριάδας. Ἐπεὶ καὶ Δαβὶδ ὁ θαυμάσιος τὸν Γολιάθ ἐκείνον²⁵, ὥς περ δαίμονα τινα φοβερόν ἐπερχόμενον, οὐχ ὀπλοῖς, οὐδὲ ξίφεσιν, ἀλλ' εὐχαῖς κατήγεγεν. Οὕτως ἰσχυρόν μὲν βασιλεῦσιν ἐν μάχαις ὄπλον ἢ προσευχὴ, ἰσχυρόν δὲ καὶ ἡμῖν πρὸς θαίμονας. Οὕτω καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας²⁶ περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Περσῶν, στρατιὰν μὲν οὐχ ὀπλίσας, εὐχὰς δὲ μόνας ἀντιστήσας τῷ πλήθει τῶν ἀντιπάλων. Οὕτω καὶ θάνατον διέφυγε²⁷ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαδίας τῷ Θεῷ προσπεσὼν, καὶ ἡ προσευχὴ μόνη δέδωκεν ἀναβιώσιν τῷ βασιλεῖ.

Καὶ μὲν γε²⁸ οἱ ψυχὴν ἡμαρτηκυῖαν ἡ προσευχὴ ῥαδίως ἀποκαθαίρει, διδάσκει ἡμᾶς ὁ τελώνης²⁹, δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τυχεῖν ἀφέσεως καὶ τυχῶν διδάσκει δὲ καὶ ὁ λεπρὸς³⁰, ἅμα τε προσπεσὼν τῷ Θεῷ καὶ καθαρθεὶς εὐθέως. Εἰ δὲ σῶμα διεφθαρμένον ὁ Θεὸς ὀξέως ἴασατο, πολλῷ μᾶλλον ψυχὴν γενοσηκυῖαν θεραπεύσει φιλανθρώπως. Ὅσῳ γὰρ τιμιωτέρα τοῦ σώ-

²⁰) Ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, Λουκ. 7'.

²¹) Αἰτιολογικῶς: οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι βασ. ²²) Ἐπερίων. ²³) Ἄτις. ἢ πρὸς τὸ σηματοφύμενον (ἐννοουμένου τοῦ Πράγμα). ²⁴) Κατάσκοποι τῶν ἐχθρῶν. ²⁵) Βασιλ. Δ'. 15. 4, 52. ²⁶) Βασιλ. Δ', 17. 16'. ²⁷) Ὁ αὐτὸς Ἐζεκίας, Βασιλ. Δ'. 18'.

²⁸) Προσθετικὸς. ²⁹) Τῆς παραβολῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Λουκ. 13'. 10. 11. 12. ³⁰) Ὁ λεπρὸς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Ματθ. 10'.

ματος ἡ ψυχὴ, τοσοῦτω μᾶλλον εἰκὸς περὶ ταύτην πλείονα σπουδὴν ἐπι-
δεικνυσθαι τὸν Θεόν. Καὶ μυρία ἂν τις ἔχοι λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ και-
νὰ³⁶, εἰ πάντας ἐξαριθμῆσθαι βούλοιο τοὺς διὰ προσευχῆς σεσωσμένους.

Ἰσως δὲ τις τῶν ῥαθυμωτέρων, καὶ οὐκ ἐβελόντων ἐπιμελῶς προσεύ-
χεσθαι καὶ σπουδαίως ἐκεῖνα τὰ ῥήματα φήσκειν ἂν εἰρηκέναι τὸν Θεόν,
ὡς «Οὐ πᾶς ὁ λέγων καὶ³⁷, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν
» τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρα-
» νοῖς. » Ἐγὼ δὲ³⁸ εἰ μόνην ἐξαρκεῖν πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τὴν
προσευχὴν ἐνόμιζον, εἰκότως ἂν τις τοῦτοις ἐκέχητο τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ
δὲ κεφάλαιον εἶναι ἀγαθῶν τὴν προσευχὴν φημι καὶ κρηπίδα καὶ ῥίζαν
τοῦ λυσitelouντος³⁹ βίου, μηδεὶς ἐπὶ προφάσει ῥαθυμίας ἐκείνους κεκρή-
σθω τοῖς λόγοις. Οὐδὲ γὰρ σωφροσύνη μόνη δύναται σῶζειν ἄνευ τῶν
ἄλλων ἀγαθῶν, οὐδὲ πρόνοια πτωχῶν, οὐδὲ χρηστότης, οὐδὲ ἄλλο τι
τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ δεῖ πάντα συνδραμεῖν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς.
Προσευχὴ δὲ, ὡς περ ῥίζα καὶ κρηπίς, ὑπόκειται. Καὶ ὡς περ πλοῖον καὶ
οἰκίαν⁴⁰ τὰ κατὰ θεὸν⁴¹ ἰσχυρὰ ποιᾷ καὶ συνέχει, οὕτω τὸν ἡμέτερον βίον
αἱ προσευχαὶ συγκρατοῦσιν. Ἄνευ δὲ ταύτης οὐδὲν ἂν ἡμῖν ἀγαθὸν οὐδὲ
σωτήριον γένοιτο.

Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔγκειται συνεχῶς ἡμῖν διακελευόμενος, καὶ λέγων,
«Τῇ προσευχῇ⁴² προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. » Καὶ
ἄλλα⁴³. « Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, φησὶν, ἐν παντὶ εὐχαριστοῦντες,
τοῦτο γὰρ ἐστὶ θέλημα Θεοῦ. » Καὶ ἐτέρωθι⁴⁴ πάλιν. « Προσεύχεσθε ἐν παντὶ
κκιρῶ, ἐν Πνεύματι⁴⁵, εἰς αὐτὸ ἄγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ
δεήσει⁴⁷. » Οὕτω πολλαῖς καὶ θείαις φωναῖς ἐπὶ προσευχὴν ἡμᾶς ἐκάλει
συνεχῶς ὁ τῶν Ἀποστόλων ἡγούμενος. Προσῆκει τοίνυν ὑπ' ἐκείνου παι-
δευσμένους μετὰ προσευχῆς πορεύεσθαι⁴⁸ τὸν βίον καὶ ταύτῃ συνεχῶς
τὴν δίκαιοιαν ἄρδειν. Χρῆζομεν γὰρ οἱ πάντες ἄνθρωποι ταύτης οὐχ ἡ-
τον, ἢ τὰ δένδρα τῶν ὑδάτων. Οὔτε γὰρ ἐκεῖνα δύνανται ἐκτρέφειν τοὺς
καρπούς, μὴ πίνοντα διὰ τῶν ῥιζῶν· οὔτε ἡμεῖς τοῖς πολυτιμητοῖς καρ-
ποῖς τῆς εὐσεβείας δυνησόμεθα βρῦειν, μὴ ταῖς προσευχαῖς ἠρδόμενοι.

Διόπερ χρὴ καὶ τῆς κλίνης ἀπανισταμένους φθάνειν⁴⁹ αἰετὶ τὸν ἥλιον τῇ
τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ καὶ τραπεζίης ἀπτομένους⁵⁰, καὶ καθεύδειν μέλλοντας
μᾶλλον δὲ καθ' ἐκάστην ὥραν μίαν εὐχὴν τῷ Θεῷ προσφέροντας, ἵσον τῇ

³⁶) Καὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ ἐκ τῆς Καινῆς διαθήκης παραδείγματα. ³⁷) Ματθ. Ζ', 21. ³⁸) Τὸ σχῆμα πρωθύστερον. Εἰκότως δὲ τις τοῦτοις ἐκέχητο τοῖς λόγοις, εἰ ἐγὼ ἐνόμιζον κτλ. ³⁹) Τοῦ χριστιανικοῦ, τοῦ κατ' ἀρετὴν, ὡς τοῦ μὴ τοιοῦτου μὴ λυσιτελοῦντος. ⁴⁰) Παράβαλε τὸ αὐτὸ τοῦτο παράδειγμα τοῦ Δημοσθένους, ὃν καὶ ὁ θεὸς πατὴρ εἶχε βέβαια κατὰ νοῦν. ⁴¹) Μέρη τοῦ μὲν πλοίου ἡ τρώπις, τῆς δὲ οἰκίας τὰ θεμέλια. ⁴²) Πρὸς Ῥωμ. ΙΒ'. 12, καὶ πρὸς Κολοσσ. Δ'. 2. ⁴³) Πρὸς Θεσσαλον. Δ'. 6.

⁴⁴) Πρὸς Ἑβρα. ζ'. 18. ⁴⁵) Ἐπικαλούμενοι τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅθεν ἢ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ « Βασιλεῦ Οὐράνιε. Παράκλητε, » προτάσσει συνήθως τῶν ἱερῶν προσευχῶν. ⁴⁶) Πρὸς τοῦτο τὸ προσεύχεσθαι.

⁴⁷) Μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς ἢ προσευχῆς (προσκαρτερήσεως καὶ δεήσεως). ⁴⁸) Μεταφορικῶς ἀντὶ Διάγειν, ζῆν, ὡς ἢ ἐν σελ. 8. ζ. 10. ⁴⁹) Προφθάνειν, προλαμβάνειν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὀρθοῦντας εἰς προσευχὴν. ⁵⁰) Ἐννοεῖται, ὡς καὶ ἐν ποίσι ἐφέηκε, τὸ· Χρὴ προσεύχεσθαι, οὐ μέντοι κατ' ἀκρίβειαν Ἑλλήνος λόγῳ.

ἡμέρα ὁδοὺς τρέχοντας. Ἐν δὲ γε τῇ τοῦ χειμῶνος ὥρᾳ, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ πλεῖστον μέρος εἰς προσευχὰς ἀναλίσκοντες, καὶ τὰ γόνατα κάμπτοντας, σὺν πολλῷ τῷ φόβῳ τῇ δεήσει προσέχοντας, μακαρίζοντας ἑαυτοὺς ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ. Εἰπέ μοι, πῶς ὄφει τὸν ἥλιον, μὴ προσκυνήσας τὸν πέμποντα τοῖς σείς ὀφθαλμοῖς γλυκύτατον φῶς; Πῶς ἀπολαύσεις τραπέζης, μὴ προσκυνήσας τὸν τοσούτων ἀγαθῶν ὁστέρα καὶ χορηγόν; Μετὰ ποίας ἐλπίδος ἐπὶ τὸν τῆς νυκτὸς ἤξεις κайρόν; Ποίους προσδοκᾷς ὀνειράσιν ὁμιλῆσαι, μὴ τευχίσας⁸¹ σαυτὸν προσευχαῖς, ἀλλ' ἀφύλακτος ἐπὶ τὸν ὕπνον ἑλθών; Εὐκαταρρόνητος καὶ εὐάλωτος τοῖς πονηροτάτοις δαίμοσιν ἔσθι, οἱ περιέρχονται συνεχῶς καιροφυλακτοῦντες ἡμᾶς. τίνα λαδόντες γυμνὸν προσευχῆς ἀναρπάσαιεν ὀξέως. Ἄν μὲν οὖν ἴδωσιν ἡμᾶς περραγμένους ταῖς προσευχαῖς, ἀποπηδῶσιν εὐθέως, ὥσπερ λησταὶ καὶ κακούργοι, πρὸς τῇ κεφαλῇ τοῦ κρατιώτου ξίφος ὀρώντες κρεμάμενον⁸². Ἄν δ' ἄρα συμβῇ τίνα γυμνὸν εἶναι προσευχῆς, οὗτος ἀνάσπαστος ὑπὸ τῶν δαιμόνων φέρεται εἰς ἁμαρτίας ὀθούμενος καὶ συμφοράς καὶ κακὰ.

Ταῦτα δεῖ πάντα φοβούμενους ἡμᾶς, προσευχαῖς καὶ ὕμνοις ἀεὶ τειχιζεῖν ἑαυτοὺς, ἵνα πάντας ὁ Θεὸς ἐλεήσας, ἀξίους ἀπεργάσθῃται τῆς τῶν Οὐρανῶν βασιλείας διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι καὶ εἰς τὸ Στενὴ ἢ πύλη κτλ. καὶ Ἑρμηνεῖα τῆς προσευχῆς τοῦ Πατέρα ἡμῶν.

Ἵτι δὲν πρέπει νὰ παραβαίνωμεν τὰς θείας ἐντολάς, οὐδὲ νὰ θεραπεύωμεν τὸ σῶμα μᾶλλον ἢ τὴν ψυχὴν, οὐδὲ νὰ ζητῶμεν διὰ τῆς προσευχῆς πρόσκαιρα καὶ μάταια ἀγαθὰ, διότι ὁ Θεὸς ἡξεύρει τί πρέπει νὰ μᾶς διδῇ. Ὅθεν καὶ μᾶς εἰδωθεὶς νὰ προσευχώμεθα τὸ «ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ», ὅπερ ἐξηγεῖται ἐνταῦθα λεπτομερῶς.

ΠΑΣΘΕ μὲν θεοπνεύστου Γραφῆς ἡ ἀνάγνωσις γίνεται τοῖς προσέχουσιν εὐσεβείας ἐπίγνωσις⁸¹ ἡ δὲ σεπτή τῶν ευαγγελίων Γραφὴ ὑψηλοτέρων ἐστὶ διδασκμάτων ὑπεροχή⁸². τὰ γὰρ ἐν αὐταῖς ἐμφορόμενα λόγια, ὑψίστου βασιλείως ὑπάρχει θεσπίσματα⁸³ διὸ καὶ φοβερά τις ἡπείληται κόλασις τοῖς μὴ φυλάττουσιν ἀκριβῶς τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένα. Βλὶ γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς ἀρχόντων ὁ παραβαίνων τοὺς νόμους ἀπαραίτητον ὑφίσταται κόλασιν, πόσῳ μᾶλλον ἀφορητοῖς ἐκδοθήσεται βασάνοις ὁ τοῦ ἐπουρανίου δεσπότης ἀθετῶν τὰ προστάγματα; Ἐπεὶ οὖν μέγας ἐστὶν ὁ τῆς ἀπροσεξίας⁸⁴ κίνδυνος, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας προσέχωμεν τῇ ἀκροάσει τῶν ἀκριβῶς ἀναγνωσθέντων ἡμῖν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ῥημάτων τίνα δὲ ταῦτα ἐστὶ; «Στενὴ

⁸¹) Περιφρονήσας. ⁸²) Ζωηροτάτη μεταφορά.

⁸³) Ὑπερέχει τῶν ἄλλων θεῶν Γραφῶν κατὰ τὸ ὑψηλότερον τῆς διδασκαλίας.

⁸⁴) Ὁ ἐκ τῆς ἀπροσεξίας.

φθισιν, ἡ πωλὴ, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν· καὶ πάλιν· «Πλατεία ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς.» Τούτων ἐγὼ συνεχῶς ἀκούων τῶν λόγων, καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἐπὶ τὰ μάτια βλέπων σπουδὴν, λίαν θαυμάζω τῶν εἰρημένων τὴν ἀλήθειαν. Πάντες γὰρ διὰ τῆς πλατείας βαδίζουσιν ὁδοῦ πάντες εἰς τὰ παρόντα κεχίνασι πράγματα καὶ τῶν μελλόντων οὐδέποτε λαμβάνουσιν ἔννοιαν· ἀλλ' εἰς μὲν τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις ἀδιαλείπτως ἐπείγονται³, τὰς δὲ ψυχὰς ἑῶσιν ἐν λιμῇ κατὰ τήκεσθαι· καὶ μυρία καθ' ἑκάστην ἡμέραν λαμβάνοντες τραύματα οὐδέποτε αἰσθῆσιν ἔχουσι τῶν ἐνοίσι εἰσι κακῶν⁴. καὶ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἕνεκα παθημάτων⁵ φοιτῶσι πρὸς τοὺς ταῦτα θεραπεύοντας, καὶ αὐτοὺς δὲ τούτους οἰκαδε παραπέμπονται⁶, καὶ μισθοὺς παρέχουσιν ὅτι μάστιγας πλείους, καὶ καρτερίαν ἐπιδεδίκνυνται πολλήν, καὶ τῆς ἐπιπόνου θεραπείας ἀνέχονται, ἵνα τὴν ἐκείνου⁷ ὑγίαν ~~ἀπολαύσῃ~~ εἰς δὲ ψυχῆς κακῶς διακειμένης παντελῶς ἀμελοῦσι, καὶ τὴν ἀξίεραστον αὐτῆς ὑγίαν λαβεῖν οὐ σπουδάζουσι, καὶ τοι σαφῶς ἐπιστάμενοι, ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἐστὶ καὶ ἐπίκρηον, καὶ τοῖς ἑαρινοῖς ἔοικεν ἀνθεσιν· ὁμοίως γὰρ ἐκείνοις μαραινέται καὶ σβέννυνται, καὶ φθορᾷ παραδίδεται· τὴν δὲ ψυχὴν ἴσασιν ἀθανάσιον τετιμημένην, καὶ κατ' εἰκόνα θεῖαν γεγεννημένην, καὶ τοῦ ζώου¹⁰ πεπιτευμένην τοὺς οὐρανούς. Ὅπερ γὰρ ἐστὶν ἡνίοχος ἄρματι, καὶ κυβερνήτης πλοίῳ, καὶ μουσικὸς ὀργάνῳ, τοῦτο εἶναι τῷ γηγένῳ τούτῳ σκευεῖ τὴν ψυχὴν ὁ πλάτης ἐνομοθέτησεν· αὐτὴ γὰρ κατέχει τὰς ἡνίας, καὶ κινεῖ τὰ πηδάλια, καὶ τὰς χορδὰς ἀνακρούεται· καὶ εὖ μὲν τοῦτο πράττουσα, τὸ παναρμόνιον τῆς ἀρετῆς ἀνακρούεται μέλος· ὅταν δὲ ἡ χαλᾶσῃ τοὺς φθόγγους ἡ διατείνῃ πέτρα τοῦ δέοντος, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἀρμονίᾳ λυμαινέται. Ταύτης τοίνυν ἀμελοῦσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲ βραχείας αὐτὴν ἐπιμελείας ἀξιούσιν, ἀλλ' ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῶν τὸν χρόνον εἰς τὰς σωματικὰς ἀναλίσκουσι φροντίδας. Καὶ οἱ μὲν τὸν τῶν ναυτῶν ἀσπάζονται βίον, καὶ κύμασι καὶ πνεύμασι μάχονται, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον μεθ' ἑαυτῶν περιφέροντες, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἐν ὀλίγαις σάνισι κατέχοντες· οἱ δὲ τὸν τῆς γεωπονίας ἀναδέχονται ἰδρωτὰ, βούς ἀροτῆρας ζευγνύοντες, καὶ τὴν γῆν ἀροτριῶντες, καὶ νῦν μὲν σπείροντες καὶ θερίζοντες, νῦν δὲ φυτεύοντες καὶ τρυγῶντες, καὶ ἅπας αὐτῆς ὁ χρόνος μετὰ τῆς τοιαύτης ὁδεύει ταλαιπωρίας· οἱ δὲ τὰς ἐμπορίας ἐπέρχονται¹¹, καὶ ὑπὲρ τούτων τὰς ἐν γῇ τε καὶ θαλάττῃ ποιοῦνται ἀποδημίας, καὶ τῆς οἰκείας τῆς ἀλλοδαπῆς προτιμῶσι, καὶ πατρίδα, καὶ γένος, καὶ φίλους, καὶ ὁμοζυγούς¹² μετὰ παίδων καταλιμπάνοντες, ὀλίγων ἕνεκα κερδῶν τὴν ξένην¹³ ἀσπάζονται· καὶ τί ὅλ' πάσας καταλέγειν τὰς τέχνας, ἃς ταῖς χρεαίαι

³) Ματθ. Ζ'. 14. ⁴) Δὲν στογάζονται τὰ μέλλοντα. ⁵) Ὁρμῶσι. ⁶) Τῶν κακῶν ὑπὸ τῶν ἐποίων κυριεύονται. ⁷) Καὶ ἕνεκα μὲν τοῦ σώματος π. ⁸) Ἰσ. Μεταπέμπονται.

⁹) Τοῦ σώματος. ¹⁰) Τοῦ ζωώδους σώματος. ¹¹) Ἐν ἄλλ. Μετέρχονται. ¹²) Συζυγούς, γοναίκα. ¹³) Ξέναν.

τοσ σώματα ἐξεύρον οἱ ἄνθρωποι, ἐν αἷς διημερεύοντες καὶ διανύκτε-
ρεύοντες, τὴν μὲν ἐκείνου¹¹ θεραπείαν ἑαυτοῖς περιποιῶνται, τὴν δὲ
ψυχὴν ὑπερορώσι πεινῶσάν τε καὶ διψῶσαν καὶ αὐχμῶσαν καὶ ρυπῶσαν,
καὶ ὑπὸ μυρίων ἐνοχλουμένην κακῶν· καὶ μετὰ πολλοὺς ἰδρώτας, καὶ
πόνους, οὐδὲ τὸ θνητὸν σῶμα θανάτου κρείττον¹² ἐργάζονται, καὶ τὴν
ἀθάνατον μετὰ τοῦ θνητοῦ τοῖς ἀθανάτοις ὑποβάλλουσι τιμωρίαις.

Διὰ τοῦτο λίαν ὀλοφυρόμενος τὴν περιεχυμένην ἄγνοιαν ταῖς τῶν
ἀνθρώπων ψυχαῖς, καὶ τῆς ἐπικειμένης αὐτοῖς ἀχλύος τὴν παχύτητα, ἐ-
βουλόμην μὲν εὐρεῖν σκοπιᾶν τινα ὑψηλὴν ἀποδεικνύουσαν μοι¹³ πάντα τὰ
τῶν ἀνθρώπων γένη· ἐβουλόμην δὲ καὶ φωνῆς τυχεῖν πάντα περιηχούσης
τὰ πέρατα, καὶ πᾶσιν ἀκούσης τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἶναι καὶ βοηθαί,
καὶ τὴν Δαυιδικὴν ἐκείνην ἀνακράζει φωνήν· «Γίτοῖ ἀνθρώπων¹⁴, ἕως πότε
» βαρυκαρδιοὶ· ἵνα τί ἀγαπάτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψευδοπροτιμῶν-
» τες τῶν οὐρανίων τὰ γῆινα, τῶν αἰώνιων τὰ πρόσκαιρα, τῶν ἀφθάρτων
» τὰ φθειρόμενα· ἕως πότε τοὺς ὀφθαλμοὺς μύετε, καὶ τὰ ὦτα βύετε,
» καὶ τῆς θείας φωνῆς οὐκ ἀκούετε τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοῶτης· Αἰ-
» τεῖτε¹⁵ γὰρ καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε, κρούετε, καὶ ἀ-
» νοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ
» εἴ κρούοντι ἀνοιγήσεται. » Ἐπειδὴ δὲ τινες ἀτελέστερον διακείμενοι,
καὶ πρὸς τὰ βιωτικὰ μᾶλλον ἐπιρρέπῳς ἔχοντες, καὶ τοῖς φιλοσάρκους¹⁶
ἐνθουσιάζοντες λογισμοῖς, οὐ καθηκόντως ποιοῦνται τὰς αἰτήσεις, τοῦτου
 χάριν ὁ κοινὸς δεσπότης εὐχῆς ἡμῖν διδασκαλίαν ὑπέδειξεν, εἰπὼν· «Ὅταν
προσεύχησθε¹⁷, μὴ βαττολογητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ· δοκοῦσι γὰρ, ὅτι ἐν τῇ
πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· » βαττολογίαν ὀνομάζων τὴν φλυα-
ρίαν, τὴν διὰ πολλῶν μὲν λόγων προφερομένην, ὠφελείας δὲ πάσης ἐστὶ
ρημένην. Ὑπαινίσσεται τοίνυν, ἀπαγορεύων τὴν βαττολογίαν ὁ Κύριος,
μὴ χρῆναι τοὺς προσευχομένους αἰτεῖν τὰ ρέοντα¹⁸ καὶ ἀπολλύμενα· μὴ
σώματος ὠραιοῦς τὴν ὑπὸ χρόνου μαραινομένην καὶ ὑπὸ νόσου δαπα-
νωμένην, καὶ ὑπὸ θανάτου καλυπτομένην· τοιοῦτον γὰρ τὸ σωματικὸν
κάλλος· ἄνθος ἐστὶν ὀλιγοχρόνιον, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενον τῷ ἔαρι¹⁹
τῆς νεότητος, μετ' ὀλίγον δὲ φθειρόμενον ὑπὸ τῆς χρόνου παλαιότητος.
Εἰ δὲ καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ²⁰ τις ἐξετάζειν ἐθέλοι, τότε πλέον αὐτοῦ
διαπτύειν δυνησεται²¹. Οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν, ἢ φλέγμα καὶ αἷμα καὶ
βρῦμα²², καὶ τροφῆς διαμασθηθείσης χυλός· ἐκ τούτων γὰρ καὶ ὀφθαλμοί,
καὶ παρειαί, καὶ ῥίνας, καὶ ὄφρυες, καὶ χεῖλη, καὶ ὅλον ἀρδεύεται τὸ σῶ-
μα· καὶ ἐπιλείψῃ ποτὲ ἢ τούτων ἀρδεῖα, συνεπιλείψει πάντως καὶ τοῦ
προσώπου ἢ εὐμορφία. Μὴ²³ πλοῦτον χρημάτων τὸν καθ' ὁμοιότητα τῶν
ποταμίων ὕδατων ἐπιρρέοντά τε καὶ μεταρρέοντα, καὶ νῦν μὲν παρὰ τοῦ-
τον, νῦν δὲ παρ' ἐκείνον πλῶντα²⁴, καὶ τοὺς κατέχοντας φεύγοντα, καὶ

¹¹) Τοῦ σώματος. ¹²) Ἀθάνατον, ἀνώτερον τοῦ θανάτου. ¹³) Δεικνύουσαν, ἐξ ἧς νῦν
βλέπω. ¹⁴) Ὑ' αὐτ. δ'. 3. ¹⁵) Ματθ. Ζ'. 7. ¹⁶) Τοὺς ἀγαπῶντας τὴν σάρκα, τὰς ὑλικὰς
ἀπολαύσεις. ¹⁷) Ματθ. Ζ'. 7. ¹⁸) Τὰ πρόσκαιρα. ¹⁹) Ἐν τῷ ἔαρι. ²⁰) Τὴν ἀληθινὴν οὐ-
σίαν αὐτοῦ, τοῦ κάλλους. ²¹) Θέλει τὸ θεωρήσει ὡς κατὰ πτυκτον. ²²) Ἰγρότης.

²³) Χρῆναι αἰτεῖν (= παρανοεῖν τῶν ἀνωτέρων). ²⁴) Ἐν ἑλλ. Φοιτῶντα.

τοῖς φιλοῦσιν αὐτὸν παραμένειν οὐκ ἀνεχόμενον, καὶ μυρίους ἐπιβούλους ἔχοντα, καὶ σήτας²⁸, καὶ ληστὰς, καὶ συκοφάντας, καὶ ἐμπρησμοὺς, καὶ ναυάγια, καὶ πολέμων ἐξόδους, καὶ ἐγμῶν ἐπαναστάσεις, καὶ κακουργίας οἰκετῶν, καὶ γραμμάτων²⁹ ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας καὶ μειώσεις, καὶ τὰλλα, ὅσα τοῖς ἐρωτῇ χρημάτων ὑπὸ τῆς φιλοπλουτίας ἐπιφύεται δεινά. Μὴ³⁰ δυναστεῖαν ἀξιομάτων πολλά γὰρ καὶ ταύτη ἀλγινὰ παραφύεται, φροντίδων τηκεδόνες, ἀγρυπνίαι συνεχεῖς, ἐπιβουλαὶ παρὰ τῶν φθονούντων, κατασκευαί³¹ παρὰ τῶν μισούντων, στωμυλία ῥητόρων, τοῖς κατευγλωττισμένοις λόγοις ὑποκλέπτουσα τὴν ἀλήθειαν, καὶ πολὺν τοῖς δικάζουσιν³² προξενούσα κίνδυνον. Εἰσὶ γὰρ, εἰςὶ βαττολόγοι τινὲς, καὶ ματαιολόγοι, ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων αἰτοῦντες καὶ τῶν ὄντων ἀγαθῶν οὐδὲνα ποιοῦμενοι λόγον· καὶ τὸν μὲν ἱατρὸν οὐχ οἷ νοσοῦντες διδάσκουσι τῶν φαρμάκων τὴν χρῆσιν, ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσφερομένων ἀνέχονται μόνον, κἂν ἐπίπονος ᾖ ὁ τῆς θεραπείας τρόπος· καὶ τὸν κυβερνήτην οἱ πλείοντες οὐ κελεύουσι τοιῶδε κατέχειν τοὺς οἶακας, καὶ τὸ σκάφος ἰθύειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων καθήμενοι τῆς ἐκείνου ἐπιστήμης ἀνέχονται, οὐ μόνον ἐξ οὐρίων³³ φερόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔσχατον ὑπομένοντες κίνδυνον. Τῷ Θεῷ δὲ μόνον, τῷ τὸ συμφέρειν ἡμῖν ἀκριβῶς ἐπισταμένῳ διδόναι, οἱ τὰς φρένας κακῶς διακείμενοι, παρὰχωρεῖν οὐκ ἀνέχονται, ἀλλ' αἰτοῦσιν ὥς ὠφέλιμα τὰ ὀλέθρια, ὅμοιον ποιοῦντες ἄρρώστῳ, τὸν ἱατρὸν δοῦναι αὐτῷ παρακαλοῦντι, οὐχ ὅσα λύει τὴν νόσον, ἀλλ' ὅσα τρέφει τὴν ὕλην τὴν τῆς νόσου μητέρα. Ἄλλ' οὐκ ἀνέξεται ὁ ἱατρὸς τῆς τοῦ κάμνοντος ἱκεσίας, ἀλλὰ κἂν δακρύοντα ἰδεῖ καὶ ὀλοφροῦμενον, τῷ νόμῳ τῆς τέχνης ἀκολουθεῖ μᾶλλον, ἢ τοῖς τοῦτο δακρυσιν ἐπικάμπεται, καὶ τὴν ἀπάθειαν³⁴ οὐκ ἀπανθρωπίαν, ἀλλὰ φιλανθρωπίαν ὀνομάζομεν. Πειθόμενος μὲν γὰρ τῷ νοσοῦντι, καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν χαρίζομενος³⁵, τὰ πολεμίων³⁶ εἰς αὐτὸν ἐργάζεται· ἀντιτείνων δὲ αὐτῷ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ μαχόμενος, ἑλέω κέχρηται καὶ φιλανθρωπίᾳ. Οὕτω καὶ ὁ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἱατρὸς, οὐκ ἀνέχεται δοῦναι τοῖς αἰτούσι· τὰ εἰς βλάβην αὐτοῖς ἐσόμενα. Οὔτε γὰρ οἱ φιλόστοργοι πατέρες τοῖς κομιδῇ νηπίοις μαχαίρας ἐπιζητοῦσιν³⁷, ἢ πυρὸς ἀνθρακας, ὁρέγειν ἀνέχονται· ἴσασι γὰρ σαφῶς βλαβερὰν αὐτοῖς οὖσαν τὴν τοιαύτην δόσιν. Τινὲς δὲ τῶν εἰς ἐσχάτην ἀλογίαν ἐκπεπτωκότων, οὐ μόνον σώματος ὠραιότητά, καὶ πλοῦτον καὶ δυναστεῖαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα παρὰ τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ αἰτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐπαρῶνται, καὶ τινα μοχθηρίαν³⁸ ἐπενεχθῆναι αὐτοῖς ἱκετεύουσι, καὶ ὃν ἑαυτοῖς ἡμερον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον εὐχονται³⁹ τοῦτον τοῖς ἐχθροῖς ἀνήμερον γενέσθαι καὶ ἀπάνθρωπον βούλονται. Ταῦτα τοίνυν ὁ δεσπότης προαγαστέλλων, πα-

²⁸) Καθ' ὃ διαφθείροντας τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα. ²⁹) Συμβολαῖον, ὁμολογιῶν.

³⁰) Ὑπὸ τῆς αἰτεῖν (ὡς ἀνατρέφω). ³¹) Σκευωρία, φαρμακουργία. ³²) Τοῖς ἀρχουσιν.

³³) Συνήθως ἐν γρήσει τὸ ἐξ οὐρίας (ἐνν. πνευ. ἢ αὐρας), ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ οὐρίων (ἐνν. πνευμάτων ἢ ἀνέμων) εὐδοκίτο ἂν. ³⁴) Τοῦ ἱατροῦ. ³⁵) Διῶν πρὸς χάριν αὐτοῦ ἐκείνου ὁ αὐτὸς ἐπὶ προξενούσιν ἡδονήν. ³⁶) Ἔργα. ³⁷) Δοτ. τῆς μετοχ. Τοῖς νηπίοις δέ-
σαν ζητοῦσι. ³⁸) Βλάβην. ³⁹) Τὸν δοῦναι.

περγυῶ μὲν μὴ βαττολογεῖν· διδάσκει δὲ τίνα χρὴ λέγειν ἐν τῇ προσηυ-
χῇ, καὶ ἐν ὀλίγοις ῥήμασι πᾶσαν ἀρετὴν ἐκπαιδεύει. Οὐ μόνον γὰρ εὐχῆ·
ἐστὶ διδασκαλία ἐκεῖνα τὰ ῥήματα, ἀλλὰ καὶ βίου τελείου παιδαγωγία.

Τίνα δὲ ἔτι ταῦτα, καὶ τίς ἡ τούτων ἔννοια, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας
ἐξετάσωμεν, καὶ ὡς θεῖους νόμους ἀσφαλῶς τηρήσωμεν. «Πάτερ ἡμῶν ὁ
ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Ὡ πόση τῆς φιλανθρωπίας ἡ ὑπερβολή! Ὡ πόση τῆς
φιλοτιμίας ἡ ὑπεροχή! Ποῖος ἀρκέσει λόγος πρὸς εὐχαριστίαν τοῦ τοσαῦ-
τα πηγάζοντος⁴⁰ ἡμῖν ἀγαθὰ; Σκόπησον, ἀγαπητὲ, τῆς σῆς καὶ ἐμῆς φύ-
σεως τὴν εὐτέλειαν, ἐρευνήσον τὴν συγγένειαν⁴¹, τὴν γῆν, τὸν χοῦν, τὸν
πῆλόν, τὴν πλύνθον, τὴν σποδὸν· ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς διαπλασθέντες, πάλιν
εἰς τὴν γῆν μετὰ τὸ τέλος ἀναλύομεν⁴². Ταῦτα οὖν ἐννοήσας, ἐκπλάγῃ
τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τῆς πολλῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος,
ὅτι πατέρα καλεῖν προσετάχθης αὐτόν, ὁ γῆινος τὸν οὐράνιον, ὁ θνητὸς
τὸν ἀθάνατον, ὁ φθαρτὸς τὸν ἀφθαρτον, ὁ πρόσκαιρος τὸν αἰώνιον, ὁ χθὲς
καὶ πρόφην πῆλός, τὸν ὄντα πρὸ τῶν αἰώνων Θεόν. Ἄλλ' οὐ μάτην ἐδι-
δάχθης ταύτην ἀρετὴν τὴν φωνὴν, ἀλλ' ἵνα τὴν ὑπὸ τῆς γλώττης σου
προφερομένην τοῦ πατρὸς ὀνομασίαν αἰδούμενος, μὴ αὐτοῦ τὴν ἀγαθό-
τητα, ὡς καὶ ἄλλαχού⁴³ φησι· «Γίνεσθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς, καὶ
βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους». Οὐ δύναται γὰρ πατέρα καλεῖν τὸν φι-
λάνθρωπον θεὸν ὁ τὴν γνώμην ἔχων θηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον· οὐδὲ γὰρ
σώζει⁴⁴ τοὺς χυσακτῆρας τῆς ἐν τῷ ἐπουρανίῳ πατρὶ ἀγαθότητος, ἀλλ'⁴⁵
εἰς τὸ θηριώδες εἶδος ἑαυτὸν μετεμόρφωσε, καὶ τῆς θείκης εὐγενείας ἐξέ-
πесе, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ εἰρημένον⁴⁶. «Ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὠνοῦσυν-
ῆκε, παρασυνεδιήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς». «
Ὅταν γὰρ τις σκιρτᾷ μὲν ὡς ταῦρος, λακτίζη δὲ ὡς ὄνος, μνησικακῇ δὲ
ὡς κέκμηλος, καὶ γαστριμαργῇ μὲν ὡς ἄρκτος, ἀρπάξῃ δὲ ὡς λύκος,
πλήτῃ δὲ ὡς σκορπίος, ὕπουλος δὲ ᾧ ὡς ἀλώπηξ, χρεμετίξῃ δὲ ἐπὶ γυ-
ναιξιν ὡς ἵππος θηλυμανῆς, πῶς δύναται ὁ τοιοῦτος τὴν υἱὸν πρέπουσαν
ἀναπέμψαι φωνήν, καὶ πατέρα ἑαυτοῦ καλεῖν τὸν θεόν; Τί οὖν ὀνομάζε-
σθαι χρὴ τὸν τοιοῦτον; Θηρίον; ἀλλὰ τὰ θηρία ἐνὶ τοῦτων τῶν ἐλαττωμά-
των κατέχεται· οὗτος δὲ πάντα συναγαγὼν ἐν ἑαυτῷ, καὶ τῆς ἐκείνων
ἀλογίας γέγονεν ἀλογώτερος. Καὶ τί λέγω θηρίον; θηρίου παντὸς χαλε-
πώτερός ἐστιν ὁ τοιοῦτος. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ, καὶ τοι κατὰ φύσιν ἄγρια ὄν-
τα, ἀνθρωπίνης ἀπολαύσαντα τέχνης, ἡμερὰ πολλάκις γίνονται· οὗτος δὲ,
ἄνθρωπος ὢν, καὶ τὴν ἐκείνου ἀγριότητα τὴν κατὰ φύσιν εἰς τὴν ἡμερό-
τητα μεταβάλλων τὴν παρὰ φύσιν, ποίαν ἔξει ἀπολογίαν, τὴν ἑαυτοῦ
πράοτητα τὴν κατὰ φύσιν, εἰς ἀγριότητα ἐξάγων τὴν παρὰ φύσιν, καὶ τὸ
μὲν ἄγριον φύσει ποιῶν ἡμέρον, ἑαυτὸν δὲ τὸν ἡμέρον φύσει ποιῶν ἄγρι-
ον; καὶ λέοντα μὲν τιθασεύων, καὶ χειροῦθη ποιῶν, τὸν δὲ θυμόν τόνι-

⁴⁰) Ἐνεργ. χορηγούντος. ⁴¹) Μὲ ποῖα πράγματα ἔχεις συγγένειαν, μὲ τὸν χοῦν καὶ κτλ.

⁴²) Ἄντι ἀναλύμεθα, (ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ). ⁴³) Ματθ. Ε', ΑΔ. ⁴⁴) Διατηρεῖ.

⁴⁵) Ὡς ἀλ. ΠΠ', 20.

διον λέοντας κατασκευάζων ἀγριώτερον; Καί τοι ἐκεῖ⁴⁶ δύο ἐστὶ κωλύματα, καὶ τὸ λογισμοῦ ἐστερηθῆσθαι τὸ θηρίον, καὶ τὸ πάντων εἶναι θυμωδέστερον· ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθείσης σοφίας καὶ τῆς θηριώδους περιγίνεται φύσεως⁴⁷, καὶ ὁ ἐπὶ τῶν θηρίων τὴν φύσιν νικῶν, ἐν ἑαυτοῦ μετὰ τῆς φύσεως καὶ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀπόλλυσι καλόν· καὶ λέοντα μὲν ποιεῖ ἄνθρωπον, ἑαυτὸν δὲ περιορᾷ ἐξ ἀνθρώπου γινόμενον λέοντα· καὶ ἐκεῖνῳ μὲν τὰ ὑπὲρ φύσιν χαρίζεται, ἑαυτῷ δὲ οὐδὲ τὰ κατὰ φύσιν πορίζεται. Πῶς τοίνυν ὁ τοιοῦτος δυνήσεται πατέρα καλεῖν τὸν Θεόν; Ὁ μὲν τοι περὶ τοὺς πλησίον ἡμέρας καὶ φιλόανθρωπος, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸν πλημμελοῦντας οὐκ ἀμυνόμενος, ἀλλ' εὐεργεσίαις τὰς ἀδικίας ἀμειβόμενος, οὐ κατακρίνεται πατέρα καλῶν τὸν Θεόν. Πρόσεχε δὲ τῇ ἀκριβεῖα τοῦ λόγου⁴⁸, πῶς ἡμῖν γομοθετεῖ τὸ φιλόλληλον⁴⁹, καὶ εἰς ἀγαπητικὴν ἅπαντας συνάπτει διάθεσιν· ὅς γὰρ ἐκέλευσε λέγειν, Πάτερ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀλλὰ, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἵνα κοινὸν πατέρα ἔχουν διδασθέντες, ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους δεικνύωμεν εὐνοίαν. Εἴτα διδασκὼν ἡμᾶς καταλιπεῖν τὴν γῆν καὶ τὰ περὶ γῆν, καὶ μὴ κεχηγνέναι κάτω, ἀλλὰ τῆς πίστεως λαβεῖν τὰ πτερὰ, καὶ ἀναπτῆναι τὸν αἴθερα, καὶ διαβῆναι τὸν αἰθέρα, καὶ ζητῆσαι τὸν καλούμενον πατέρα, προσέταξε λέγειν· « Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς », οὐκ ἐπειδὴ ἐν τοῖς οὐρανοῖς μόνον ἐστὶν ὁ Θεός, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς κάτω περὶ γῆν κυλινομένους ἀνανεῶσαι εἰς οὐρανοὺς παρασκευάσῃ, καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν περιλάμψας τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν πᾶσαν ἐκεῖ μετενέγκῃ.

Εἴτα δευτέραν προσέθηκε ῥῆσιν, εἰπών· « Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου ». Καί μοι μηδεὶς ἀνοήτως ὑπολαμβάνεντω ἁγιασμοῦ προσθήκην χαρίζεσθαι τῷ Θεῷ ἐν τῷ λέγειν· Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἅγιος γὰρ ἐστὶ καὶ πανᾶγιος, καὶ ἁγίων ἁγιώτατος· καὶ ταύτην αὐτῷ τὴν ὑμνωδίαν προσφέρει τὰ Σεραφεῖμ ἁσιγητοὺς βοῶντα κραυγαῖς, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοῖς βασιλεύσι τὰς εὐφημίας προσφέροντες, καὶ βασιλέας καλοῦντες, καὶ αὐτοκράτορας, οὐχ ὁ μὴ ἔχουσι χαρίζονται, ἀλλ' ὅπερ ἔχουσιν, εὐφημοῦσιν, οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐ τὴν οὐκ οὖσαν ἁγιωσύνην προσφέρομεν τῷ Θεῷ, λέγοντες· Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἀλλὰ τὴν οὖσαν δοξάζομεν· τὸ γὰρ Ἀγιασθήτω, ἀντὶ τοῦ, Δοξασθήτω, εἴρηται. Διδασκόμεθα τοίνυν διὰ τῆς φωνῆς ταύτης τὸν κατ' ἀρετὴν μετεῖναι βίον⁵⁰, ἵνα τοῦτον⁵¹ ὀρώντες οἱ ἄνθρωποι, τὸν οὐράνιον ἡμῶν πατέρα δοξάζωσιν· ὃ καὶ ἀλλοτρίῳ φησὶ⁵². « Λαμπρὰ τὸ φῶς ἡμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ». Μετὰ τοῦτο λέγειν ἐδιδάχθημεν· « Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου ». Τυραννοῦμενοι γὰρ ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, καὶ μυρίας πειρασμῶν δεχόμενοι προσβολὰς, τῆς τοῦ Θεοῦ χρῆζομεν βασιλείας, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ ἡ ἁμαρ-

⁴⁶) Ἐν τῇ τοῦ λέοντος ἡμερώσει. ⁴⁷) Ὁ ἄνθρωπος. ⁴⁸) Τοῦ Θεοῦ λόγου, τοῦ λόγου τοῦ προσευχῆς. ⁴⁹) Τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. ⁵⁰) Ἐναρέτως (ἡν.). ⁵¹) Τὸν βίον.

⁵²) Ματθ. Ε', 16.

ἡς ἐν τῷ θνητῷ σώματι ἡμῶν εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ⁵⁵, μὴδὲ παριστάνωμεν τὰ μέλη ἡμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλ' ἵνα παραστήσωμεν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ, καὶ κρατούμεθα τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Διδασκόμεθα δὲ πρὸς τοῦτοις, μὴ πρόδρα τῷ παρόντι βίῃ προσηκούναι, ἀλλὰ καταφρονεῖν μὲν τῶν παρόντων, ἐπιθυμεῖν δὲ τῶν μελλόντων ὡς μενόντων, καὶ τὴν βασιλείαν ἰκεῖνην ζητεῖν τὴν οὐράνιον καὶ αἰώνιον, καὶ τοῖς ἐνταῦθα τερπνοῖς μὴ κατέχεσθαι, μὴ σώματος εὐμορφίᾳ, μὴ χρημάτων εὐπορίᾳ, μὴ κτημάτων εὐθηνίᾳ, μὴ λίθων⁵⁶ πολυτελείαις, μὴ οἰκῶν μεγαλουργίαις, μὴ ἡγεμονίαις καὶ κρατηγίαις, μὴ ἀλουργίδι καὶ διαδόχηματι, μὴ ὀφιοποιίαις καὶ καρυκεύαις καὶ παντοδαπαῖς χλιδαῖς, μὴ ἄλλῳ τινὶ τῶν τὰς ἡμετέρας δελεαζόντων αἰσθησεί· ἀλλὰ πᾶσι τοῦτοις ἐρῶσθαι φράσαντες⁵⁷ τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἀδιαλείπτως ὀρέγεσθαι. Οὕτως ἡμᾶς καὶ ταύτην διδάξας τὴν ἀρετὴν, ἐκέλευσε λέγειν· ἀΓεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐνθετικῶς γὰρ ἡμῖν τῶν μελλόντων τὸν ἔρωτα, καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τρώσας ἡμᾶς ἐκείνῳ τῷ πόθῳ, παρασκευάζει λέγειν· Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Δὸς ἡμῖν, φησί, Δέσποτα, τὴν ἐν οὐρανῷ μιμεῖσθαι πολιτείαν, ἵνα & θέλεις αὐτὸς καὶ ἡμεῖς θέλωμεν· ἐπάρκεσον⁵⁸ [τοῖνον] προαιρέσει καμνούσῃ καὶ ποιεῖν μὲν ἐπιθυμούσῃ τὰ σά, ὑπὸ δὲ τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας κωλυομένη· ὄρεξον χεῖρα τοῖς τρέχειν μὲν ἐπειγομένοις, χωλεῦσιν δὲ ἡναγκασμένοις· ὑπόπτερος ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ βαρύνει ταύτην ἡ σὰρξ· ὀρεῖται ἐκείνη πρὸς τὰ οὐράνια, ἀλλὰ βραδεῖα αὕτη πρὸς τὰ ἐπίγεια· τῆς δὲ σῆς βοηθείας παρούσης, ἔσται δυνατὰ καὶ τὰ λίαν ἀδύνατα. Γεννηθήτω τοῖνον τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

[Καὶ ἐπειδὴ τῆς γῆς ἐμνημόνευσεν, χρεῖα δὲ τοῖς ἐξ αὐτῆς γεγεννημένοις καὶ ἐν αὐτῇ διαιτωμένοις καὶ γηγενὲς σῶμα περικειμένοις⁵⁹, καὶ τῆς καταλλήλου τροφῆς, ἀναγκαίως ἐπήγαγε· Ἀτὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον ὁς ἡμῖν σήμερον. Ἄρτον ἐκέλευσεν αἰτεῖν ἐπιούσιον, οὐ τρυφὴν, ἀλλὰ τρυφὴν, τὴν τὸ ἐλλείπον ἀναπληροῦσαν τοῦ σώματος, καὶ τὸν ἐκ λιμοῦ κωλύουσαν θάνατον· οὐ τραπέζας φλεγμονούσας⁶⁰, οὐδὲ ὄψων ποικιλίας καὶ ὀφιοποιῶν μαγγανείας, καὶ ἄρτοποιῶν ἐπινοίας, κατοινοῦς ἀνθρωπιάς, καὶ τ' ἄλλα, ὅσα τὸν μὲν λαιμὸν ἡδύνει, τὴν δὲ γαστέρα φορεῖ, τὴν δὲ διένειαν σκοτίζει, καὶ σκιρτᾷ τὸ σῶμα κατὰ τῆς ψυχῆς παρασκευάζει, καὶ δουσὴν τῷ ἡνιόχῳ τὸν πῶλον⁶¹ ἐργάζεται· οὐ ταῦτα ἡμᾶς αἰτεῖν ὁ λόγος ἐδίδαξεν· ἀλλ' ἄρτον ἐπιούσιον, τοῦτ' ἐστίν, ἐπὶ τὴν ὥσιαν τοῦ σώματος διαβαίνοντα, καὶ συγκροτῆσαι⁶² ταύτην δυνάμενον καὶ τοῦτον δὲ οὐκ εἰς πολλῶν ἐτῶν ἀριθμὸν αἰτεῖν ἐκελεύσθημεν, ἀλλὰ εἰς σήμερον ἡμῖν ἀρκούντα μόνον· ἀλλ' ἐμνημόνευσεν γὰρ, φησὶν⁶³, εἰς

⁵⁵) Πρὸς Ῥωμ. γ'. 22. ⁵⁶) Ἰδαμάντων, πετραδίων. ⁵⁷) Νὰ τὰ εἰπωμεν νὰ ὑπάγουμεν εἰς τὸ καλὸν, νὰ τ' ἀρνηθώμεν. ⁵⁸) Βοήθησον. ⁵⁹) Περιβεβλημένοις. ⁶⁰) Πολυτελείς, πληρούσας περιττοῖς βρώμασιν, (ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φλεγμαινόντων σωματέων. ⁶¹) Ἰδοὺ ἐνωτέρω σελ. 70, στίχ. 21. ⁶²) Ἰσως συγκατῆσαι, ⁶³) 1 Ματθ. α'. 34.

τὴν αὐρίον». Τί δὴ ποτε γὰρ περὶ τῆς αὐρίον φροντίζει τις, ὃ τὴν αὐρίον οὐ πάντως ὀφόμενος, ἀλλὰ τὸν μὲν πόνον⁶² δεχόμενος, τὸν δὲ καρπὸν οὐ δρεπόμενος; Θάρρῃσον τῷ θεῷ τῷ διδόντι τροφὴν πάσῃ σαρκί⁶³. Ὁ το σῶμά σοι δεδοκῶς καὶ τὴν ψυχὴν ἐμφυσήσας καὶ ζωὴν σε λογικὸν κατασκευάσας, καὶ πάντα σοι τὰ ἀγαθὰ πρὸ διαπλάσεως ἐτοιμάσας, πῶς σε διαπλάσθέντα παρόψεται, ὃς⁶⁴ «ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»; Τούτῳ τοίνυν θάρρῳ, τὴν ἐφήμερον μόνον αἰτεῖ τροφὴν, τῆς δὲ αὐρίον αὐτῷ κατάλιπε τὴν φροντίδα, ὡς καὶ ὁ μακάριος ἔλεγε Δαβὶδ⁶⁵. «Ἐπὶ ῥῆψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου καὶ αὐτός σε διαθρέψει». Οὕτω διὰ τῶν εἰρημένων τὴν αἰσαν ἐκπαιδεύσας⁶⁶ φιλοσοφίαν, εἰδὼς, ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν, ἀνθρώπους ἡμᾶς ὄντας, καὶ θνητὸν σῶμα περικειμένους, μὴ πταίνειν, ἐδίδαξε λέγειν· «Καὶ ἄγε: ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίερμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.» Τρία κατ' αὐτὸν⁶⁷ ἀγαθὰ διὰ τοῦδε τοῦ λόγου πραγματεύεται· τοὺς μὲν ἄκρους τὴν ἀρετὴν, μετριότητα διδάσκει φρονήματος, καὶ παρακαλεῖται μὴ θάρρειν τοῖς κατορθώμασιν, ἀλλὰ δεδιέναι καὶ τρέμειν καὶ τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων μνημονεύειν⁶⁸ ὡς καὶ ὁ θεσπέσιος ποιῇ Παῦλος, μετὰ μυρία κατορθώματα λέγων⁶⁹. «Ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ» οὐκ εἶπεν ἡμῇ, ἀλλ' εἰμί, δεικνύς, ὅτι ἄπαστον εἶχε τῶν εἰργασμένων τὴν μνήμην. Τοῖς μὲν οὖν ἄκροις τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀσφάλειαν διὰ τούτων τῶν λόγων ἐρηχανήσατο· τοὺς δὲ πταίσαντας μετὰ τὴν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χάριν, οὐκ ἀφίησιν ἀπογινώσκειν τῆς εαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' αἰτεῖν διδάσκει παρὰ τοῦ ἱετροῦ τῶν ψυχῶν τῆς ἀφέσεως τὰ φάρμακα· πρὸς δὲ τούτοις καὶ φιλανθρωπίας διδασκαλίαν ὁ λόγος ὑποτίθεται· βούλεται γὰρ ἡμᾶς ἡμέρους εἶναι περὶ τοὺς ὑπευθύνους, ἀνησυχᾶν περὶ τοὺς εἰς ἡμᾶς πλημμελοῦντας, καὶ τῇ περὶ τούτους συγγνώμῃ εαυτοὺς ὠρεῖσθαι συγγνώμην, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς προεσιφέρειν τῆς φιλανθρωπίας τὰ μέτρα· τοσοῦτον γὰρ αἰτούμεν λαβεῖν, ὅσον τοῖς πλησίον παρέχομεν, καὶ τοσαύτης ἀξιοῦμεν συγγνώμης τυχεῖν, ὅσῃν τοῖς ὀφειλοῦσι ὠρεοῦμεθα. Πρὸς τούτοις ἐκελεύσθημεν λέγειν· «Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.» Πολλὰ μὲν γὰρ ἡμῖν ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας προσγίνεται λυπηρὰ, πολλὰ δὲ καὶ ἐξ ἀνθρώπων, ἢ προφανῶς ἐπηρεαζόντων, ἢ ἀφανῶς ἐπιβουλευόντων· καὶ τὸ σῶμα ποτὲ μὲν ἐπαισιζόμενον τῇ ψυχῇ χαλεπὴν ἐργάζεται βλάβην· ποτὲ δὲ παντοδαποῖς ἀρρώσθημασι περιπίπτον, ὀδύνας ἡμῖν ἐπιφέρει καὶ ἀχθὴ ὀδνάς. Ἐπειδὴ τοίνυν πολλὰ καὶ διάφορά ἐστι τὰ πολλαχόθεν προσπίπτοντα λυπηρὰ, ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων αἰτεῖν τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν· αὐτοῦ γὰρ ἐπαμύνοντος, πᾶσα μὲν κατασθέννυται ζάλη, ὃ δὲ κλύδων εἰς γαλήνην μελίσσεται, καὶ ὑποχωρεῖ κατησχυμένος ὁ πονηρός, καθάπερ ποτὲ τοὺς ἀνθρώπους καταλιπὼν κατὰ τῶν χοίρων ἐχώ-

⁶²) Τῆς φροντίδος. ⁶³) Ψαλμ. Ρατ' 25. ⁶⁴) Ματθ. Ε', 45. ⁶⁵) Ψαλμ. ΚΔ', 25.

⁶⁶) Ἡμᾶς. ⁶⁷) Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, συγχρότως. ⁶⁸) Παῦλος Τιμ. θ'. Δ', σ. 18.

ρῆσεν, οὐδὲ ἐκεῖνο⁶⁹ παιῆσαι τολμήσας δι' αὐτοῦ κελεύσαντος· ὁ δὲ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν οὐκ ἔχων, πῶς ἀνθρώπων ἐργηγορότων καὶ νηφόντων, καὶ ὑπὸ θεοῦ φυλαττομένων, καὶ βασιλεὺς οἰκεῖτον ἡγουμένων αὐτόν, κρατῆσαι δυνήσεται; Διὰ τοῦτο καὶ τῷ τέλει τῆς προσευχῆς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν ὑπέδειξεν, εἰπὼν· «Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν». Ταῦτα γὰρ, φησιν, αἰτῶ παρὰ σοῦ, ὅτι οἶδά σε βασιλεὺς πάντων, αἰώνιον κεκτημένον κράτος, καὶ πάντα δυνάμενον, ὅσα περ ἂν θείης, καὶ δόξαν κεκτημένον ἀναφαίρετον. Ὑπὲρ δὲ⁷⁰ τούτων ἀπάντων εὐχαριστήσωμεν τῷ τοσοῦτον ἡμᾶς ἀξιώσαντι ἀγαθῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν!

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

Ὁ λόγος οὗτος ἀποτείνεται πρὸς τοὺς μέλλοντας βαπτισθῆναι, καὶ καταδικνύει αὐτοὺς τὸ ὄφελος τῆς μετανοίας διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ, ὃν, πᾶσαν αὐτοῦ σπαταλήσαντα τὴν οὐσίαν, ἐν μετανοίᾳ δ' ἐπαυελθόντα, ἐδέξατο ὁ πατὴρ ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ, καὶ ἔβυσεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν μίσχον τῶν σιτητῶν.

Αἰεὶ μὲν, ἀδελφοί, τὴν τοῦ Θεοῦ φιланθρωπίαν κηρύττειν ὀφείλομεν, (δι' αὐτῆς γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν') μάλιστα δὲ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ¹ χρεωστοῦμεν² τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὴν καινὴν ὠφέλειαν, καὶ τὴν εὐεργεσίαν τῶν μελλόντων ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνατέλλειν ἀστέρων³. Καὶ γὰρ οὗτοι διὰ ταύτης⁴ ἐκλάμπουσι, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῆς ἐσώθημεν καὶ σωζόμεθα· ἥτις ἡμῖν ἀντὶ κληρονομίας ἐδόθη ἐκ τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν. Εἰπώμεν τοίνυν περὶ αὐτῆς, ἅπερ εἶπεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὁ φιланθρωπος υἱὸς τοῦ φιланθρώπου Πατρὸς, ὁ μόνος ἀξιόχρεως τῆς πατρῷας οὐσίας ἐξηγητής· ἀναπτύξωμεν πᾶσαν τὴν περὶ τοῦ Ἀσώτου παραβολήν, ἵνα μάθωμεν ἐξ αὐτῆς, πῶς δεῖ προστελάζειν τῷ ἀπροσπελάσῳ, καὶ συγγνώμην τῶν πταισμάτων αἰτεῖν.

⁶⁹) Τὸ κατὰ χοίρων χωρεῖν. ⁷⁰) Ἰσ. ΔΉ.

¹) Στίχος τοῦ ποιητοῦ Ἀράτου, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

²) Τῇ τῆς πληρωτικῆς νηστείας, διότι ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου ἀναγινώσκεται, ὡς γνωστὸν, τῇ πρὸ τῆς Ἀποκρῆς Κυριακῇ. ³) Ἀντὶ τοῦ πρὸ μικροῦ ὀφείλομεν, καθὼς μεταχειρίζομεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον τὴν λέξιν. ⁴) Τῶν πρὸς τὸ βάπτισμα εὐρεπιζομένων, καὶ καθ' ὅλην μὲν τὴν τεσσαρακοστὴν κατηχομένων, τῷ δὲ μεγάλῳ Σαββάτῳ βαπτιζομένων. Διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐβαπτίζοντο τριακοντούτεις οἱ Χριστιανοί.

⁵) Τῆς Κολυμβήθρας· ἡ δὲ μεταφορὰ διαρκῆς ἐν ᾧ παντὶ τῷ τοῦ βαπτίσματος μυστηρίῳ, τὸ ὁποῖον ἢ Φῶτισμα ὠνομάζετο, ἢ οἱ βαπτιζόμενοι Νεοφῶτις, ἢ ἡ τοῦ θεοῦ Βαπτισμοῦ ἑορτὴ Φῶτα. Καὶ ἄλλως δὲ ὡς λομπαθοφοροῦντες καὶ λευκοφόροι οἱ βαπτισθέντες, ἀπεικονίζον καὶ αἰσθητότερον πῶς τοὺς ἐν νυχτὶ πύλινοντας ἀστέρους.

“Ἀνθρωπὸς τις, φησὶν⁹, εἶχε δύο υἱούς. Παραβολικῶς ὁ Σωτὴρ, οὗ ἱσχυματικῶς διαλέγεται. Διὰ τοῦτο περὶ τοῦ ἰδίου πατρὸς, ὡς περὶ ἀνθρώπου τινὸς, ὁμιλεῖ, καὶ περὶ τῶν δούλων, ὡς περὶ τέκνων λαλεῖ, ἵνα δεῖξῃ τοῦ Θεοῦ τὴν περὶ τοὺς ἀνθρώπους στοργήν. “Ἀνθρωπὸς τις, φησὶν, ἔχε δύο υἱούς. Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ ἄνθρωπος; ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως. Τίνας δὲ εἶχε τούτους τοὺς δύο υἱούς; τοὺς δικαίους, καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς· τοὺς ἐμμένοντας τοῖς θεοῖς αὐτοῦ προσταγμασί, καὶ τοὺς παραβαίνοντας τὰς δεσποτικὰς ἐντολάς. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ Πατρί. Καὶ τίς ἐστὶν οὗτος ὁ νεώτερος υἱός; ὁ τὴν γνώμην ἄστατον κεκτημένος, καὶ ταῖς αὔραις τῆς νεότητος ῥιπιζόμενος. Πατέρα ἐγνώρισεν ἡ φύσις τὸν πλάσαντα, εἰ καὶ μὴ ἐτίμησε προαιρέσις τὸν ποιήσαντα¹⁰. Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον¹¹ μέρος τῆς οὐσίας. Καλῶς ἤτησε τὰ τοῦ Θεοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ κακῶς, ἀπερῆλαβε, κατηνάλωσε. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον¹² ὁ πατήρ. “Ἔδωκεν αὐτοῖς, ὡς οἰκονομίδιον, ὅλον τὸν κόσμον· ἔδωκεν αὐτοῖς, ὡς Κτίστης, ὅλην τὴν κτίσιν· παρέσχεν αὐτοῖς σώματα καὶ ψυχὰς λογικὰς, ἵνα τῷ λόγῳ εὐλόγως χειραγωγούμενοι μηδὲν ἄλογον πράξωσιν· ἐπέστησεν αὐτοῖς τὸν ἑαυτοῦ νόμον, τὸν φυσικόν, καὶ τὸν γραπτόν, ὡς θεῖον παιδαγωγόν· ἵνα τούτῳ παιδαγωγούμενοι πληρώσωσι τοῦ νομοθέτου τὸ βούλευμα. Καὶ μετ’ οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν πάντα¹³ ὁ νεώτερος υἱός (ὡς νεώτερος¹⁴ ἔπραξεν) ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν· ἀπέστη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπέστη ἀπ’ αὐτοῦ ὁ Θεός. Οὐ γὰρ βιάζεται¹⁵ τὸν μὴ βουλόμενον δουλεύειν αὐτῷ. Γνώμης¹⁶ γὰρ οὐκ ἀνάγκης αἰάρεται ἅπασαι. Καὶ ἐκεῖ διεσκορπίσεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως· ἐκεῖ τῆς ψυχῆς ὅλον τὸν πλοῦτον ἀπώλεσεν· ἐκεῖ τέρπων καὶ τερπόμενος ἐναυάγησεν· ἐκεῖ παίζων καὶ ἐμπαιζόμενος πένης ἐγένετο· ἐκεῖ ψυχοφθόρους ἡδονὰς ἀγοράζων, καὶ γέλωτας ὠνούμενος, πατέρας δακρύων¹⁷ ἔλαβε. Καὶ τὰς μὲν ἀρετάς, αἷς εἶχεν, ἀπεθάλετο· τὰς δὲ κακίας, αἷς οὐκ εἶχε, προσελάβετο. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, (οὐ πέφυκε γὰρ τοῖς αἰσχροῦς βιοῦσι παραμένειν ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος·) ἐγένετο (οὖν) λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην. “Ὅπου γὰρ τῆς σωφοσύνης ὁ αἶτος οὐ γεωργεῖται, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρὸς· ὅπου τῆς ἐγκρατείας ἡ ἄμπελος οὐ πεφύτευται, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρὸς· ὅπου τῆς ἀγνοίας ὁ βότρυς οὐ ληνοπατεῖται, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρὸς· ὅπου τὸ οὐράνιον γλεύκος οὐ βρύει, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρὸς· ὅπου εὐφορία κακῶν, ἐκεῖ πάντως ἀφορία τῶν ἀγαθῶν· ὅπου εὐθηνία πράξεων πονηρῶν, ἐκεῖ πάντως σπάνις τῶν ἀρετῶν· ὅπου τῆς φιλανθρωπίας τὸ ἔλαιον οὐ πηγάζει, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρὸς. Τότε οὖν καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι¹⁸. Οὐδὲν γὰρ αὐτῷ λοιπὸν ἔ-

⁹) Εὐαγγ. Λουκ. ΙΕ'. 11. ¹⁰) Ἡ λέξις οὐ κατ' ἀκριβείαν “Ἕλληνας λόγου, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω λαλεῖ. ¹¹) Φύσει μὲν ὁ πατήρ ἐστι πάντων ἀνθρώπων ὁ Θεός· ἀλλ' ἡ προαιρέσις τῶν ἁμαρτωλῶν οὐ τιμᾷ ὡς πατέρα τὸν πλάσαντα ἢ ποιητὴν αὐτῶν. ¹²) Τὸ ἀναλογουόν, τὸ ἀνῆκον εἰς ἐμέ. ¹³) Τὴν περιουσίαν τα. ¹⁴) Τὰ κτήματα αὐτοῦ. ¹⁵) Ἀπρὸνως δηλαδὴ. ¹⁶) Δὲν κρατεῖ διὰ τῆς βίας. ¹⁷) Τῆς γνώμης, τῆς προαιρέσεως προῖδν εἶπιν αἱ ἀρεταί. ¹⁸) ἔλαβε τοὺς γέλωτας πατέρας (παραίτους) δακρύων.

¹⁶) Δίξις τοῦ παρακαλεῖσθαι “Ἕλλητισμόν ἐστι Στερεῖσθαι.

μετῶν, ἐγὼ μὴ μόνον τὰ τῆς ἀκρασίας κακὰ, ἐπειδὴ ἔπραξε τὰ τῆς ἀκοσμίας κακὰ. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης. Πολῖται δὲ τῆς χώρας ἐκείνης ἦσαν οἱ δαίμονες, ἐν ᾗ ἐτύγχανε μετανάστις. Καὶ ἐπεμψεν αὐτὸν ὁ πόλιτης ἐκεῖνος εἰς τὸν ἀγρόν αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. Οὕτω γὰρ τιμῶσιν οἱ δαίμονες τοὺς τιμῶντας αὐτούς· οὕτω φιλοῦσι τοὺς φιλοῦντας αὐτούς· τοιαύτας δωρεάς χαρίζονται τοῖς πειθομένοις αὐτοῖς. Καὶ ἐπεθύμει γεμῆσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων¹⁾, ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι. Τί δ' ἐστίν, ἀπὸ τῶν κερατίων; τῶν κερατίων ἡ γεῦσις γλυκεῖα ἐστίν, ἀλλ' ὅμως καὶ σκληρὰ κατ' αὐτότε καὶ τραχεῖα. Τοιαύτη γὰρ καὶ τῆς ἀμαρτίας ἡ φύσις· εὐφραίνει μὲν μικρὰ, καὶ κολάζει μεγάλα· τέρπει πρόσκαιρα, καὶ μαστίζει αἰῶνα. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἔλθων, καὶ λογισάμενος τὴν προτέραν μακροδύτητα, καὶ τὴν δευτέραν ἀθλιότητα, καὶ βαλὼν κατὰ νοῦν²⁾ τίς μὲν ἦν, ὅτε ἦν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τεταγμένος, τίς δὲ γέγονεν, ὑποτεταγμένος τοῖς δαίμοσιν· εἰς ἑαυτὸν οὖν ἔλθων³⁾, εἶπε· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων⁴⁾, ἐγὼ δὲ ὡς λιμῶ ἀπόλλυμαι; πόσοι νῦν κατηχούμενοι κατατρυφῶσι τῶν ἁγίων γραφῶν⁵⁾, τῷ λιμῶ δὲ τῶν θείων λογίων ἐγὼ συνέχομαι; Ὡ πόσων ἀγαθῶν ἑμαυτὸν ἐστέρησα! Ὡ πόσοις κακοῖς ἑμαυτὸν περιέβαλον! τί⁶⁾ γὰρ ἀφιστάμην τῆς μακαρίας ἐκείνης διαγωγῆς; τί δὲ ταύτης ἐντὸς ἐγενόμην τῆς θανατηφόρου ζωῆς; ἔμαθον ἀφ' ὧν ἔπαθον, μὴ ἐγκαταλιμπάνειν Θεόν· ἔμαθον κρατεῖν⁷⁾ τὸν φεῖ φυλάττοντα τοὺς κρατοῦντας αὐτόν· ἔμαθον μὴ πιστεύειν τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, τοῖς διδάσκουσι πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τε καὶ φθοράν.

Τί οὖν φησιν; Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου. Ὑποστρέψω καλῶς, ὅθεν ἐξῆλθον κακῶς· ἀπέλθω⁸⁾ πρὸς τὸν ἐμὸν πατέρα καὶ παιήτην καὶ δεσπότην καὶ κηδεμόνα καὶ προνοητήν· καταλάβω⁹⁾ τὸν πάλαι περιμένοντα καὶ προλαμβάνοντα τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφοντας. Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἡμάρτον εἰς τὸν οὐρανόν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Ἀρκεῖ μοι πρὸς σωτηρίαν ταῦτα τὰ ῥήματα· ἀρκεῖ μοι πρὸς τὴν πρεσβείαν τοῦ πατρὸς μου τὸ ὄνομα¹⁰⁾ οὐ δύναται γὰρ ὁ πατήρ ὁ ἐμὸς, πατήρ προσαγορευθεὶς παρ' ἐμοῦ, μὴ φανῆναι τοῖς ἔργοις πατὴρ· οὐ δύναται μὴ κινήσai τὰ σπλάγχνα¹¹⁾, εὐσπλαγχνος ὢν· οὐ δύναται τὸ Ἡμάρτον ἀκούσας, μὴ δοῦναι συγγνώμην τοῖς ἡμῶς ὀλισθήμασιν· οὐ δύναται τῆς ἡμῶς ἀκούσας φωνῆς μὴ ἐπιλαθῆσθαι τῆς δικαίας ὀργῆς. Οἶδα πόσα δύναται παρ' αὐτῷ ἡ μετάνοια· οἶδα πῶς ἰσχύει παρ' αὐτῷ τὰ δάκρυα· οἶδα πῶς ἕκαστος ἀμαρτωλὸς πρὸς αὐτὸν ἀναγεύων¹²⁾, καὶ δακρύων θερμῶς, ὡς ὁ Πέτρος, λαμβάνει τῶν ἀμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν· οἶδα τοῦ θεοῦ μου τὴν ἀγαθότητα· οἶδα τοῦ πατρὸς μου

1) Στυλοκέρατα. 2) Διαλογισθεὶς, ὡς παρ' ἡμῖν, ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του. 3) Συνελθὼν, ἔλθων εἰς τὸν ἑαυτόν του. 4) Ἐχουσιν ἄρτον περιττόν. 5) Ἀπολαμβάνουσι κατὰ κόρον τῶν γρ. 6) Διατί. 7) Ὡς παρ' ἡμῖν νὰ βρίζω, νὰ φυλάττω παρ' ἐμοῦ 8) Ὁμολογῶμαι. 9) Καταλήψομαι. 10) Πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς πρεσβείας, τῆς προσευχῆς μου, ἀρκεῖ νὰ ὀνομάσω τὸν πατέρα μου. 11) Νεύων, ἀφαιρῶ, ἀναίρω πρὸς αὐτόν.

τὴν ἡμετέρετταν· ἐλέησεν με μετανοοῦντα, ὃν οὐκ ἐκόλασεν ἁμαρτήσαντα. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Προσέθηκε τῇ καλῇ βουλῇ τὴν πρᾶξιν τὴν ἀγαθὴν. Δεῖ γὰρ ἡμᾶς οὐ μόνον βουλευέσθαι τὰ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀγαθὰς ὁρμὰς δεικνύειν ταῖς πράξεσι.

Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος τοῦ τόπου, πλησίον δὲ ὄντος τῷ τρόπῳ²⁹⁾, καὶ τὰς χεῖρας συχνῶς ἐπιδύοντων, καὶ τύπτοντος τὸ ἴδιον σῆθος, ὡς τῶν πονηρῶν λογισμῶν [ὑπάρχον] ἐργαστήριον, καὶ τὸ πρόσωπον προσηλθόντος τῇ γῇ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπαιτοῦντος δοῦναι συμπρεσβεύτας τὰς τῶν δακρύων σαγόνας, καὶ προμελετῶντος τὴν ἀπολογία, φθάσαι ἀνεβόησε³⁰⁾ φωνῇ μεγάλη μετὰ δακρύων λέγων· Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. Ἡμαρτον, οἶδα, Χριστὲ Δέσποτα καὶ Θεέ· ἐμὰς ἁμαρτίας σὺ μόνος ἐπίσασαι· Ἡμαρτον, ἐλέησον ὡς Θεὸς καὶ Δεσπότης. Οὐκ εἰμὶ ἄξιός εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπειν, καὶ παρακαλεῖν σε τὸν ἀγαθὸν μου Δεσπότην, γέμων μεγίστων καὶ χαλεπῶν ἐγκλημάτων· οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς τῶν ἐμῶν ἁμαρτημάτων. Ἐλέησον ὡς ἀγαθὸς Θεὸς ὃν αἶ· ὅτι οὐκ εἰμὶ ἄξιός κληθῆναι υἱὸς σου, ποιήσάν με ὡς ἑνα τῶν μισθίων σου. Οὕτως ἰκετεύοντα ἐκ βάθους τῆς καρδίας εἶδεν αὐτὸν ὁ βλέπων πλημμελοῦντας, καὶ παραβλέπων ἁμαρτάνοντας, καὶ περιμένων αὐτῶν τὴν μετάνοιαν· εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγγνίσθη. Πατὴρ γὰρ ἦν τῇ χρηστότητι, εἰ καὶ Θεὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει. Καὶ δραμὼν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Οὐκ ἀνέμεινε τὸν προσκρούσαντα πλησίον ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ προαπῆντησε προθύμως. Καὶ οὐκ ἐβδελύξατο τὸν τράχηλον αὐτοῦ, ὡς ταῖς κηλίσιν τῆς ἀσωτίας κατάσκιπτον καὶ μεμιασμένον· ἀλλὰ ταῖς ἀχράντοις αὐτοῦ χερσὶ περιλαβὼν κατεφίλησεν ἀπλῆστως τὸν πάλαι ποτὲ ποθοῦμενον. Ὡς τῆς ἀπάτου τε καὶ φοβερᾶς εὐσπλαγχνίας! Ὡς παραδόξου φιλάνθρωπίας! Ὡς ξένων σπονδῶν! Ὡς ξένων καταλλαγῶν! Ἐπεισεν εὐθὺς τὸν Θεὸν εἰς ῥοπήν μίαν καὶ συγκαταβῆναι τοῖς δάκρυσι, καὶ παραδραμεῖν πλήθος τοσούτων ἁμαρτιῶν.

Ἐθαύμασας ἐνορῶν Θεὸν κολακεύοντα ἁμαρτωλὸν; ὦ τῆς στοργῆς τῶν σπλάγχχνων τῶν πατρικῶν! Ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπὶ γῆς ἐδάκρυσε, καὶ ὁ μένος ἀναμάρτητος οὐρανόθεν ἑαυτὸν πρὸς τὴν φιλάνθρωπίαν ἐπέκλινε. Τίς εἶδε ποτε ἁμαρτωλὸν ὑπὸ Θεοῦ κολακευόμενον; τίς εἶδε ποτε τὸν δικαστὴν, κατὰ δικὸν θεραπεύοντα; τίς εἶδε ποτε κατὰ κριτὸν κολακευόμενον; Ἀλλ' ὁμοῦς ὁ Θεὸς παρακαλεῖ, ὥς ποτε τὸν Ἰσραὴλ. Δαός μου, φησὶ³¹⁾, τί ἡδίκησά σε, ἢ τί παρηνώχλησά σοι; καὶ νῦν τὰ αὐτὰ γίνεται καὶ ἐγένετο³²⁾, ἐπειδὴ οὕτως ὁ εὐκατάλλακτος βούλεται Θεὸς, οὕτως εἴωθεν ὑπ' ἑαυτοῦ νικᾶσθαι ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως.

Οὐ μὲν³³⁾ ἠρκέσθη τοῖς αἰσῶσι τοῦ υἱοῦ· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τῆς μετανοίας ἀγαθοῖς αἰσῶσι, οὐδὲ ἐνόμισεν αὐτῷ (πρὸς τὸ πλῆθος τῶν

²⁹⁾ Διὰ τοῦ τρόπου ἦτο πλησίον, διότι ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ. ³⁰⁾ Ἀπὸ ἀπολότου γενικῆς μετοχῆς εἰς ταῦτοπροσωπὸν ῥῆμα· σημεῖον παντελοῦς ἐκπτώσεως τῆς γλώσσης.

³¹⁾ Ἠσ. Ε', 3. ³²⁾ Τὸ νῦν οὐ φέρεται πρὸς τὸ ἐγένετο· ὁ δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ Ὡς.

³³⁾ Ἰσως ἦτο μᾶλλον τὸν ἀκαίῳ ἀπαρτῇ ἡσυχίᾳ τοῦ λόγου. ³⁴⁾ Μὴ ἀρκούμενος μὲν ὅλῳ

ἁμαρτηθέντων) τὴν τοσαύτην φιλανθρωπίαν πρὸς τὴν τελείαν σωτηρίαν ἀρκεῖν· ἀλλ' ἅπερ ἐμελέτησεν εἰπεῖν τῷ πατρὶ, ταῦτα καὶ παρὼν διελέγετο μετὰ τοῦ πρέποντος σχήματος. Πάτερ, εἴ γε ὁλως ἔξεστί μοι πατέρα σε εἰπεῖν· εἰ μὴ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων μου πταισμάτων, καλῶνσε πατέρα ἐξαμαρτάνω· εἰ μὴ ὑβρίζω τῇ κλήσει τοῦ ἀνδρίσκου ὀνομα· εἰ μὴ κλείει μου τὰ χεῖλη τὸ συνειδός· εἰ μὴ δεσμεῖ μου τὴν γλῶσσαν ὁ τρόπος τῆς πράξεως· εἰ μὴ κωλύει μου τὸν λόγον ὁ βίος³⁸. Δέξαι, πάτερ ἅγιε, δέξιν ῥυπαρὰν ἐκ στόματος ῥυπαροῦ. Πάτερ κατὰ χάριν, καὶ δημιουργὲ κατὰ φύσιν, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. "Ἡμαρτον, ὁμολογῶ τὰ παραπτώματά μου, οὐ κρύπτω ἅπερ βλέπεις, οὐκ ἄρνούμαι ἅπερ ἐπίστασαι· ὡς ὑπεύθυνος πρόκειμαι, ὡς παράνομος κατακρίνομαι· ὡς κριτὴς ἐλέησόν με. "Ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. Δέδοικα εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματα μου ἀνατεῖναι, (φοβοῦμαι γὰρ τοῦ στερεώματος τὴν μορφήν, ὡς κατηγόρου φωνήν) εὐλαβοῦμαι ἐνατενίσαι τῷ φωτὶ τῆς Θεότητος, ῥυπαροῦς ἔχων τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμούς. "Ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Ἰδοὺ ἐμαυτὸν ἀνακηρύττω, ἐμαυτὸν κατακρίνω, κατ' ἐμαυτοῦ ἀποφαίνομαι. Οὐδέομαι δικαστοῦ πρὸς ἀποφασιν, οὐδέομαι κατηγόρων πρὸς ἐλεγχον, οὐδέομαι μαρτύρων πρὸς ἔγγραφον³⁹. "Ἐνδον ἔχω προκαθήμενον⁴⁰ τὸ συνειδός, τὸν ἀπαραίτητον⁴¹ δικαστήν· ἐν τῇ ψυχῇ βασάζω τὸ φοβερόν δικαστήριον· ἐν τῇ συνειδότι περιφέρω τοὺς μάρτυρας· ἐν τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς κατηγόρους ἐπάγω. Τὰ θεάτρα⁴² μου κατηγορεῖ, αἰτίποδορμιαί μου κατακράζουσιν, αἱ θεωρίαι τῶν θηριομαχούντων καταβοῶσί μου. "Πάστωτα θριαμβεῦει με⁴³, αἱ πράξεις μου στηλιτεύουσί με, ἡ παρούσα γυμνότης φανεροί με, αὐτὰ τὰ ῥάκη τῆς αἰσχύνης, ἃ περιβέβλημαι, καταισχύνει με, καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Μῆτε τῆς αὐλῆς σου ἀποπέμψης με, Δέσποτα, ἵνα μὴ ἄλιν ὁ πολέμιος εὐρὼν με πεπλανημένον, ὡς αἰχμάλωτον ἀπαγάγῃ· μῆτε πλησίον ἐλκύσης με τῆς φοβερᾶς σου καὶ μυτικῆς τραπέζης· οὐ γὰρ τολμῶ ὀφθαλμοῖς ἐναγέσιν ὄρᾱν τῶν ἁγίων τὰ ἅγια. "Ἐσόν με στήναι μετὰ τῶν κατηγουμένων, τῶν θυρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐνδον⁴⁴. ἵνα θεωρῶν τὰ ἐν αὐτῇ τελούμενα μυστήρια, ποιήσω κατὰ μικρὸν ταῦτα ἄλιν ἀναλαβεῖν· ἵνα τοῖς θεοῖς νάμασιν ἐπαντλούμενος, ἀποσμηξῶ τὴν αἰσχύνην τῶν αἰσχρῶν ἁμαρτιῶν, τὸν ῥύπον τὸν ἐγκείμενον ταῖς ἐμαῖς ἀκοαῖς· ἵνα θεωρῶν τοὺς σούς μαρ-

γα ἀγαθὰ τῆς μετανοίας. ³⁸ "Ὁ τρόπος καθ' ὃν ἔζησε μέχρι τοῦδε ³⁹ Δηλ. περιτοί είναι μάρτυρες, ὥστε νὰ γραφῇ ἡ κατ' ἐμοῦ ἀπόφασις. ⁴⁰ "Ὡς οἱ δικασταὶ ἐπὶ τοῦ βήματος. ⁴¹ "Ἀδέσποτον. ⁴² "Ἀδίστακτον πόλεμον εἶχεν ὁ θεὸς οὗτος πατὴρ μετὰ τὰ θεάτρα καὶ τὰ ἱπποδρόμια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀκόμη χρόνων ἀρξάμενα, εἶχον καταστήσει πάθος τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἕως οὗτο ἔφθασαν ἕως ἐμφύλιον μάχην, φονεθέντων 30,000 ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ἱερωνίου ἐκράτσει ὡς ἐκ τῶν ἱπποδρομιῶν τούτων εἶσαι. ⁴³ Μὲ θεωρεῖται. ⁴⁴ "Ὁ τόπος ὅπου ἔσταντο ἐν καιρῷ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας οἱ κατηχομενοὶ ἦτο περὶ τὸν Νάρθηκα, ὅθεν πρὶν ἀρχίσαι ἡ θεία αὕτη μυσταγωγία, ὁ διάκονος ἔκραζεν, ὡς καὶ κρᾶζεν ἀκόμη: "Ὅσοι οἱ κατηχομενοὶ, πρεθέστε, Μῆ τις τῶν κατηγουμένων.

φάριτας ἀρπαζομένους παρὰ τῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν, ἐπιθυμήσω καὶ γὰρ κτῆσασθαι χεῖρας ἀξίας τῆς τούτων ὑποδοχῆς.

Ταῦτα τοῦ Ἀσώτου προσκρούσαντος⁴³, καὶ μετὰ δακρύων βοῶντος, εἶπεν ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς πόλους δούλους; ἄκουε. Πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ λειτουργοὺς τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων. Ἐξενέγκατε ταχὺ τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν ἄνωθεν ὑφαντὴν, τὴν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ πυρὸς καταρτιζομένην· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν ἐν ταῖς ὕδασι τῆς κολυμβήθρας ὑφαινομένην· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ πυρὸς κατασκευαζομένην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν. Ἐνδύσατε τὸν ἑαυτὸν ἀποδύσαντα, ἐνδύσατε τὸν νέον Ἀδὰμ, ὃν ἐγύμνωσεν ὁ διάβολος· ἐνδύσατε τὸν βασιλεῖα τῆς κτίσεως⁴⁴ κοσμήσατε τούτον, δι' ὃν τὸν κόσμον ἐκόσμησα· καλλωπίσατε τοῦ υἱοῦ μου τὰ φίλτατα μέλη. Οὐ φέρω γὰρ αὐτόν ἀκαλλώπιστον καθορᾶν· οὐ φέρω τὴν ἐμὴν εἰκόνα γεγυμνωμένην καταλιπεῖν· ἐμὸν ὄνειδος ἡγοῦμαι τὸ ὄνειδος τοῦ ἐμοῦ παιδός· ἐμὴν δόξαν ἡγοῦμαι τοῦ-ου τὴν εὐκλειαν. Δότε καὶ δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἵνα φορῇ τὸν ἀρράδωνα τοῦ Πνεύματος, καὶ φορῶν αὐτόν φρουρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πνεύματος· ἵνα τὴν ἐμὴν σφραγίδα περιφέρων, φοβερὸς ᾖ πᾶσι τοῖς πολεμίοις τε καὶ ἐναντίοις· ἵνα πόρρωθεν φαίνηται, ποίου πατρός ἐστίν οὗτος υἱός. Δότε καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἵνα μὴ πάλιν εὕρῃ ὁ ὄφις γυμνὴν τὴν πτέρναν αὐτοῦ, καὶ πατάξῃ αὐτόν διὰ τοῦ κέντρου· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον αὐτὸς καταπατῇ τὴν τοῦ δράκοντος κεφαλὴν, ἵνα συντρίψῃ τοῦ πολεμίου τὰ κέντρα, καὶ ἵνα τρέχῃ τὴν κατὰ Θεὸν ὁδόν. Καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, θύσατε. Ποῖον μόσχον λέγει σιτευτόν; ποῖον; ὃν ἡ δάμαλις Μαρία Παρθένος ἐγέννησεν· ἐνέγκατε τὸν μόσχον τὸν ἀδάμαστον, τὸν μὴ δεξιόμενον ἁμαρτίας ζυγόν, τὸν παρθένον καὶ ἐκ παρθένου, τὸν ἀκολουθοῦντα τοῖς ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ, οὐκ ἐξ ἀνάγκης⁴⁵ ἀλλ' ἐκουσίως· τὸν μὴ χρώμενον τῇ δυνάμει αὐτοῦ, μηδὲ τοῖς κέρασιν, ἀλλ' ἐτόλμως ὑποκλινάμενος τὸν ἑαυτοῦ αὐχένα τοῖς σφάττειν θέλουσι. Θύσατε τὸν ἐκόντα θυόμενον, θύσατε τὸν ζωοποιῶντα τοὺς θύοντας, θύσατε τὸν θυόμενον καὶ μὴ πεκρούμενον· θύσατε τὸν μελιζόμενον, καὶ τοὺς μελιζόντας αὐτὸν ἀγιάζοντα· θύσατε τὸν ἐσθιόμενον παρὰ τῶν εἰδότην αὐτόν, καὶ μηδέποτε δαπανώμενον· θύσατε τὸν τοὺς ἐσθιόντας μακαρίους ἀπεργαζόμενον. Καὶ φαγόντες πάντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν· ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὐρέθη.

Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἐπίστασθε τὴν πνευματικὴν εὐφροσύνην, οἱ ταύτης γευσάμενοι, καὶ μεμνημένοι⁴⁶ τῶν φρικτῶν μυσηρίων, τῶν λειτουργῶν τῆς θείας ἱερουργίας⁴⁷, τῶν μιμουμένων τὰς τῶν Ἀγγέλων πτέρυγας ταῖς λεπταῖς ὀνόμαϊς ταῖς ἐπὶ τῶν ἀριστερῶν ὤμων κειμέναις, καὶ

⁴³) Παράδοξος ἡ λέξις· ἀντὶ τοῦ Ὑποκρούσαντος, εἰπόντος. ⁴⁴) Τὸν ἄνθρωπον.

⁴⁵) Οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθοῦντα. ⁴⁶) Ἰσ. ἦτον μεμνημένοι· εἰδὶ ἄλλως μένουσαν ἐκείνην καὶ ἀνισταμένην τὰ ἐξ ἡς. ⁴⁷) Τῶν διακόνων, οἵτινες φοροῦσι τὸ Ὀράριον κρατῶντες αὐτοῦ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κοσμημένην ἄκραν.

ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περιτρεχόντων καὶ βοώντων. Μὴ τις τῶν κατηγουμένων, μὴ τις τῶν μὴ ἐσθιόντων, μὴ τις τῶν κατασκόπων, μὴ τις τῶν μὴ δυναμένων θεάσασθαι τὸν μόσχον ἐσθιόμενον, μὴ τις τῶν μὴ δυναμένων θεάσασθαι τὸ οὐράνιον αἷμα τὸ ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν, μὴ τι ἀνάξιος τῆς ζωῆς θυσίας, μὴ τις ἀμύητος, μὴ τις μὴ δυνάμενος ἀκαθάρτοις χεῖλεσι προσφασθῆναι τῶν φρικτῶν μυστηρίων. Εἴτα καὶ τῶν Ἀγγέλων οὐρανόθεν ἐπευφημοῦντων καὶ λεγόντων· Ἅγιος ὁ Πατήρ, ὃ θελήσας τυῖναι τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, τὸν μὴ γινόντα ἁμαρτίαν, καθώς φησιν ὁ προφήτης· Ἡσαΐας⁴¹. «Ὁς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη ὁδὸς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ». Ἅγιος ὁ Υἱός, ἅμα καὶ μόσχος, ὃ καὶ θυόμενος ἐκὼν, καὶ αἰεὶ ζῶν. Ἅγιος ὁ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ Ἀγιον, τὸ τὴν θυσίαν τελεσιουργήσαν.

Τούτων οὖν ἔνδον ἐπιτελουμένων, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς μακρόθεν παραγενόμενος ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παιδῶν, ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη τοῦτο; ἤχος τις περιεκτύπει⁴² μου τὰ ὦτα. Ὁ δὲ φησι, Δαβὶδ ὁ προφήτης ἔνδον μελωδεῖ. «Τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους⁴³». Ὁ αὐτὸς πάλιν προτρέπεται τοὺς παρόντας πρὸς τὴν ἐστίασιν καὶ λέγει⁴⁴. «Γεύσασθε, καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος». Παῦλος ὁ τῶν θείων μυστηρίων ἐξηγητής, ἀναβοᾷ καὶ λέγει⁴⁵. «Τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός». Ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει εὐφραينوμένη καὶ χορεῖται. Ὁ δὲ φησι πρὸς τὸν δούλον· Naί, καὶ⁴⁶ μὴ παρόντος ἐμοῦ, ἄλλοι τὰ ἐμὰ μυστήρια, παρὰ τὴν ἐμὴν ἀπουσίαν, ἐν τῇ ἐμῇ αὐλῇ μερίζονται; Naί, φησὶν⁴⁷, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὁργίσθη δὲ πρὸς ταῦτα ὁ δίκαιος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν εἰσελθεῖν. Ὁργίσθη ὁ δίκαιος, καὶ τοῦ φθόνου ἐγένετο δούλος; ὁ καταπατήσας τοῦ βίου τὰ τερπνὰ φθόνῳ κεκοράτῃται; Καὶ πῶς φησιν ὁ Παῦλος λέγων⁴⁸. «Ἐβουλόμην αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα»; Οὐχ ἕνα βάσκανον δεῖξῃ τὸν δίκαιον, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπερβολὴν οὕτω τὸν λόγον ἐσχημάτισεν ὁ Σωτὴρ· ἕνα κηρύξῃ τὸν υπερβάλλοντα πλούτον τῆς χρηστότητος⁴⁹ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο δηλοῖ διὰ τῶν ἐφεξῆς. Ὁ γὰρ πατήρ αὐτοῦ, φησὶν, ἐξελθὼν, παρεκάλει αὐτόν. Ὡ σοφίας ἀρρήτου! ὦ προνοίας θεοφιλοῦς! καὶ τὸν ἁμαρτωλὸν ἠλέησε, καὶ τὸν δίκαιον ἐκολάκευσε· καὶ τὸν ἱσάμενον οὐκ ἀφῆκε ἱεσεῖν, καὶ τὸν πεινόντα ἤγειρε· καὶ τὸν πένητα πλούσιον ἀπέδειξε, καὶ ὃν πλούσιον οὐ συνεχώρησε τῷ φθόνῳ γενέσθαι πτωχόν.

Ὁ δὲ⁵⁰ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· Ἰδοὺ ἐγὼ τὸσαῦτα ἔτη ἔχω δουλεύων σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολὴν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας ποτε ἔριφον, ἕνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ἀλλὰ περιέρχομαι ἐν μηλωταῖς⁵¹, ἐν

⁴¹) Ἡσ. Κεφ. ΝΓ', 9. ⁴²) Ἰσως ἦτον Περιεκτυπεῖ. ⁴³) Ψαλμ. ΝΑ', 19. ⁴⁴) Ψαλμ. ΔΔ', 8. ⁴⁵) Πρὸς Κορινθ. Δ'. ε'. 7. ⁴⁶) Ἰσως περιττόν ἐστὶ Naί. Ὁ δὲ καὶ, ἐνταυτοῖς. Ὡς καὶ παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι· Καὶ πῶς...; ⁴⁷) Ὁ ἐρωτηθεὶς ὑπερέστη.

⁴⁸) Πρὸς Ῥωμ. Θ'. 3. ⁴⁹) Δηλ. τὴν μεγάλην χρηστότητα. ⁵⁰) Ὁ πεινώνων υἱὸς.

⁵¹) Ἐκ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. πρὸς Ἑβρ. ΙΔ', 32.

αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενος⁸⁸, θλιβόμενος, κακοχούμενος. Ὅταν⁸⁹ δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ἦλθεν, ὁ καταφρονήσας σου, καὶ καταφράγων σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, εὐθὺς ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν· καὶ οὔτε ῥήματι ἐνεκάλεσας αὐτῷ, οὔτε σχήματι τὸ πρόσωπόν σου ἀπέσφραξας ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλ' εὐθὺς ἐξενόδωχσας αὐτόν, καὶ πάσῃ τῇ σοφίᾳ σου κατεκόσμησας, καὶ τῷ χρυσῷ δακτυλίῳ περιήστροφας, καὶ τοῖς υποδήμασι περιέσφραξας, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἠνέφξας, καὶ τὴν τράπεζαν ἐκαλλώπισας, καὶ τοὺς κρατῖρας ἐπλήρωσας, καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν κατέσφαξας, καὶ πρὸς τὴν εὐωχίαν τοὺς πιστοὺς προσεκάλεσας, καὶ τοὺς Ἀγγέλους χορεῦειν ἐποίησας, καὶ ξένον⁹⁰ οὐρανοῦ καὶ γῆς συμπόσιον συνεκρότησας· καὶ τοιαύτας καὶ τοσαύτας δωρεὰς παρέσχες τῷ καταφρονήσαντι τῆς σῆς ἀγαθότητος, καὶ τὴν εὐγένειαν⁹¹ καθυβρίσαντι. Τί εἶπω πρὸς τὸ βάθος καὶ τὸ πέλαιος τῶν σῶν οἰκτιρμῶν; πῶς θαυμάσω τὴν θάλασσαν τῆς σῆς γαληνότητος; Ἐλεῖς, Κύριε, πάντας, ὅτι πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτήματα ἀνθρώπων προσερχομένων εἰς μετάνοιαν. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ· σὺ τῶν ἐμῶν κόλπων οὐκ ἐχωρίσθης ποτέ· σὺ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐμῆς οὐκ ἀπεσκήρτησας· σὺ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις προσέσχες· αἶ· σὺ μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἐντυγχάνεις⁹² διὰ παντός· σὺ τῷ θυσιαστηρίῳ παριστάμενος μετὰ παρρησίας βοᾷς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. Οὗτος δὲ προσηλθέ μοι κατακεκριμένος, κατησχυμένος, τὸ πρόσωπον ὥτων εἰς τὴν γῆν, καὶ μετὰ συντετριμμένης καὶ συγνῆς φωνῆς ἀνεβόησε· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανόν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. Τί εἶχον ποιῆσαι πρὸς τὰ ῥήματα ταῦτα; ἡδυνάμην μὴ ἐλεῆσαι τὸν ἐμὸν υἱὸν προσελθόντα μοι· σὺ δίκασον ὁ θυοῦμαιος. Ἀλλ' σὺ πέφυκα, φιλόανθρωπος ὢν, ἀπάνθρωπόν τι διαπράξασθαι· οὐ δύναμαι μὴ ἐλεῆσαι, ὃν ἐγὼ ἐποίησα· οὐ δύναμαι μὴ οἰκτεῖρειν, ὃν ἐκ τῶν ἐμῶν σπλάγχθων ἐγέννησα. Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐσιν· ὁ οὐρανὸς σός, τὸ σκεῦός σου, ὁ ἥλιος θαλασσοχός, ὁ σὺν ἐκείνῃ θεραπείᾳ σου, οἱ ἄσπερες λαμπτήρες σοί, ὁ ἀὴρ τροφεὺς σός, καὶ πάντα τὰ ἐναέρια σὰ· ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, σὰ· ἡ θάλασσα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, σὰ· ὁ κόσμος, σός· ἡ Ἐκκλησία, σή· τὸ θυσιαστήριον, σόν· ὁ μόσχος ὁ σιτευτός, σός· ἡ θυσία, σή· οἱ Ἀγγελοι, σοί· οἱ Ἀπόστολοι, σοί· οἱ Μάρτυρες, σοί· τὰ παρόντα, σὰ· τὰ μέλλοντα, σὰ· ἡ ἀνάστασις, σή· ἡ ἀθανασία, σή· ἡ ἀφθαρσία, σή· ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, σή· πάντα τὰ φαινόμενα καὶ τὰ νοούμενα, σὰ. Μὴ τὰ σὰ ἀπήγαγον, κακείνῳ προσήγαγον; μὴ σε ἀπέδυσσα, κακείνῳ ἐνέδυσσα; οὐχὶ ἐκ τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐχαρισάμην τὸ ἔλεος; Οὐχὶ ὁμοίως εἰμὶ καὶ σοῦ κακείνου πατήρ; καὶ σὲ τιμῶ διὰ τὴν ἀρετὴν, κακείνον ἐλεῶ διὰ τὴν καλλίστην ἐπιτηρητήν· καὶ σὲ ποθῶ διὰ τὴν ζωὴν⁹³, κακείνον διὰ τὴν μεταβολήν· καὶ σὲ

⁸⁸) Παρακαμάζοντος ἑλληνισμοῦ ἀντί: στερούμενος. ⁸⁹) Ὅταν πρὸς παρρησίαν, ἀντι τοῦ Ὅτε, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν. ⁹⁰) Παρέχον. ⁹¹) Τὴν αἴαν. ⁹²) Ἐμοὶ προσερχν.

⁹³) Τὴν ἀνάστατον ἐπιτομήν.

διὰ τὴν πολιτείαν φιλῶ, κάκεινον διὰ τὴν μετάνοιαν· καὶ σὲ διὰ μακροθυμίαν, κάκεινον διὰ τὴν ἐν ἐμοὶ ἐπιστροφὴν.

« Εὐφρανθήσῃ δὲ καὶ χαρῆναι σε ἔδει, ὅτι οὗτος ὁ ἀδελφός σου νεκρός ἦν, καὶ ἀνέζησεν· ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὗρέθη. Τίς βλέπων νεκρὸν ἀνιστάμενον οὐκ εὐφραίνεται; καὶ τίς εὐρὼν ἂ ἀπώλεσεν, οὐκ ἀγάλλεται; Δεῦρο καὶ σὺ, υἱέ μου, συνευφράνῃθι σὺν ἡμῖν, καὶ συσκίτησον σὺν τοῖς Ἀγγέλοις, καὶ περίπτυσον σὺν ἡμῖν τὸν σὸν ἀδελφόν, καὶ σύμφαλλε τῷ Δαβὶδ ἐκεῖνο τὸ πνευματικὸν μέλος, τὸ πρέπον τῇ παρουσίᾳ πανηγύρει· Μακάριοι⁶⁴ ὧν ἀφῆλθον αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακάριοις ἀνὴρ, ὃ σὺ μὴ λογίσῃται Κύριος ἁμαρτιῶν.

Ἰκοῦσατε τῆς θείας παραβολῆς, καὶ τὸν ταύτης σκοπὸν ἔγνωτε, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς εἶδετε· ἐμάθετε πῶς φιλάνθρωπον ἔχομεν Κύριον, πῶς ἀνεξίκακον. Αὐτῷ τοίνυν προσφύγωμεν μετὰ καθαρὰς καρδίας. Δεῦτε, κοίτῃ φωνῇ βοήσωμεν πρὸς αὐτόν· Δέσποτα, Κύριε φιλάνθρωπε, μονογενὲς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἡμάρτομεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἐσμέν ἕξιοι κληθῆναι υἱοὶ σου· ἀλλὰ θαρρόμεν τοῖς σοῖς οἰκτιρμοῖς· ἔχομεν ὁληθρα τῆς σῆς φιλάνθρωπίας τὸν τίμιον Σταυρόν, ὃν ὑπέμεινας δι' ἡμᾶς· ἔχομεν ἐγγυητὰς τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας, τὴν ποτὲ Πόρνην, καὶ τὸν ποτὲ Ἀρσέν. Διὰ τούτων γάρ καὶ ἡμεῖς πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ προτροπόμεθα προστρέχειν τῇ σῇ φιλάνθρωπίᾳ. Ὡς ἐκεῖνους ἀσιδόμεους καὶ μακαρίους ἀπέδειξας, Κύριε, καὶ ἡμᾶς προσπίπτοντάς σοι ἐλέησον· ὡς ἀνέστησας νεκροὺς σταυρωθεῖς, καὶ ἡμᾶς νεκρωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ διὰ τὴν πολλὴν σου φιλάνθρωπίαν ἀνάστησον, ἵνα ἀπολαύσωμεν μετὰ τῶν ἀπολυτρωσαμένων⁶⁵ τῆς σῆς ἀναστάσεως. Ταῦτα λέγοντες, ἐπιμείνωμεν, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἴπῃ ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστός. « Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενήσεται ὑμῖν ».

Καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ μέλλοντες ἀπολαβεῖν τῆς τοῦ Βαπτίσματος δωρεᾶς, πάντα λογισμὸν ἀλλότριον ἀπορρίψαντες, καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν εἰς τὸν οὐράνιον νομῖον εὐθύναντες, τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτος ἀπολαύσατε. Ὁ Κύριος ἐγγὺς, μηδὲν μεριμνᾷτε· ἐπὶ θύραις ὁ λυτρωτὴς ἐφέστηκεν, ὁ ἱατρὸς τοῖς πιστεύουσι πάρεσι, τὸ ἱατρεῖον ἠνέφκεται, τὰ φάρμακα πρόκεινται, ἡ κολυμβήθρα πάντας προσδέχεται, ἡ χάρις ἐξήπλωται, ἡ πνευματικὴ στολὴ παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐξυφαίνεται. Μακάριοι οἱ καταξιούμενοι φορεῖσαι τὴν στολὴν. Μόνον ὑμεῖς τῆς πίστεως τὰς λαμπάδας ἀνάψατε, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς εὐσεβείας δαψιλῶς ἐπιβάλετε, ἵνα νυκτὸς, ὅταν γένηται φωνὴ λέγουσα, Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθῃτε εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ μετὰ παιδρῶν τῶν λαμπάδων, χορεύοντες καὶ σκιρτῶντες καὶ βοῶντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

⁶⁴ Ψαλμ. ΑΒ'. ⁶⁵ Τῶν ἀπολυτρωμένων (διὰ).

Ι'. ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ.

Ὁ Κέβης ἐκ Θηβῶν ἦν μαθητὴς ἐπιστήθιος τοῦ Σωκράτους· ἔγραψε δὲ τρεῖς δια-
λόγους περὶ ἠθικῆς φιλοσοφίας, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἐπεγράφετο ΠΙΝΑΞ. Ἀπὸ τοῦς κριτικοῦς
ἀμφισβέλλεται ἂν ὁ ἐπόμενος διάλογος ἦναι γνήσιον τοῦ Κέβητος ἔργον· οἱ πλείους
ὁμῶς τὸν παραδίδονται ὡς τοιοῦτον.

ΞΕΝΟΣ καὶ ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ΞΕΝ. Εἰτιγχανομεν περιπατοῦντες¹ ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ, ἐν
ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθήματα² ἐθεωροῦμεν· ἀνέκειτο³ δὲ καὶ Πίναξ
τις ἐμπροσθεν τοῦ νεῶ, ἐν ᾧ ἦν γραφὴ τις ξένη⁴, καὶ μύθους ἔχουσα ἰδι-
ους, οὓς οὐκ ἠδυνάμεθα συμβαλεῖν⁵, τίνες καὶ ποτ' ἦσαν⁶. Οὐτε γὰρ πό-
λις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι τὸ γεγραμμένον, οὔτε στρατόπεδον· ἀλλὰ περιβόλος
ἦν, ἐν αὐτῷ ἔχων ἐτέρους περιβόλους δύο, τὸν μὲν μεῖζω, τὸν δὲ ἐλάττω.
Ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπὶ τοῦ πρώτου περιβόλου· πρὸς δὲ τῇ πύλῃ ὄχλος ἐ-
δόκει ἡμῖν πολὺς ἐφιστάναί. Καὶ ἔνδον δὲ, ἐν τῷ περιβόλῳ, πλῆθος τι
γυναικῶν ἑώρατο. Ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτου πυλῶνος καὶ περιβό-
λου γέρων τις ἐστὼς, ἔμφασιν ἐποίει⁷, ὡς προστάττων τι τῷ εἰσιόντι ὄ-
χλῳ. Ἀπορῶντων οὖν ἡμῶν περὶ τῆς μυθολογίας πρὸς ἀλλήλους πολὺν
χρόνον, πρὸς ὑμᾶς τις παρεστὼς, — ΠΡ. Οὐδὲν δεινὸν πάσχετε⁸, ὦ Ξέ-
νοι, (ἔφη), ἀπορῶντες περὶ τῆς γραφῆς ταύτης· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐπιχωρίων
πολλοὶ ἴσασι, τί ποτε αὕτη ἡ μυθολογία δύναίτο⁹· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ πολι-
τικόν¹⁰ τὸ ἀνάθημα· ἀλλὰ ξένος τις πάλαι ποτὲ ἀρίκετο δεῦρο, ἀνὴρ ἐμ-
φρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ Πυθαγόρειόν τινα καὶ
Παρμενίδειον¹¹ ἐξηλωκὼς βίον, ὅς, τό τειρόν τοῦτο, καὶ τὴν γραφὴν ἀνέ-
θηκε τῷ Κρόνῳ. — ΞΕΝ. Πότερον¹² οὖν (ἔφη ἐγὼ), καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα
γινώσκεις ἑωρακὼς¹³; — ΠΡ. Καὶ¹⁴ ἐθαύμασά γε (ἔφη) αὐτὸν πολὺν χρό-
νον νεώτερος ὢν. Πολλὰ γὰρ καὶ σπουδαῖα διελέγετο· καὶ περὶ ταύτης
ἐκ τῆς μυθολογίας πολλάκις αὐτοῦ ἠκηκοέν διεξιόντος¹⁵. — ΞΕΝ. Πρὸς δι-
δῆς¹⁶ τοίνυν (ἔφη ἐγὼ), εἰ μὴ τίς σοι μεγάλη ἀσχολία τυγχάνει οὔσα,
διήγησαι ἡμῖν· πάνυ γὰρ ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτ' ἐστὶν ὁ μῦθος.
ΠΡ. Οὐδεὶς φθόνος¹⁷, ὦ ξένοι (ἔφη). Ἀλλὰ τουτί πρῶτον δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦ-
αι, ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. — ΞΕΝ. Οἶον τί (ἔφη ἐγὼ); —

¹) Ἐτυχε νὰ περιπατῶμεν. ²) Ἀφιερώματα. ³) Ἦν ἀνατεθειμένος. ⁴) Παράδοξος.
⁵) Ἐννοῶσαι. ⁶) Τίνες ποτὲ, ὅποιοι ἄρα γε. ⁷) Ἐφαίνεται. ⁸) Ἀπὸ πάσχετε τι πα-
ράδοξον, δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι ἀπορεῖτε. ⁹) Τί πάρα ἐννοεῖ. ¹⁰) Ἐκ τῆς ἡμετέ-
ρας πόλεως, ἡ τινὸς τῶν πολιτῶν. ¹¹) Κατὰ Πυθαγόραν ἢ Παρμενίδην. Ἦν δὲ ὁ Παρ-
μενίδης φιλόσοφος Ἠλεάτης, γράφας ἐμμέτρως διάφορα φιλοσοφικὰ συγγράμματα
μὴ διασωθέντα. Ὁ Σωκράτης ἐπὶ νεότητός του τὸν ἐγγνώρισε γέροντα. ¹²) Καὶ τί;
τί ἐκ τῶν δύο; τὸν γνωρίζεις ἢ ὄχι; ¹³) Τὸν εἶδες καὶ τὸν γνωρίζεις; ¹⁴) Καὶ τὸν
ἐγνώρισαι καὶ τὸν ἐθαύμασα ἐπὶ πολὺν χρόνον. ¹⁵) Κ. § 347, α. ¹⁶) Πρὸς χάριν τοῦ
διός, μὲ τῶν ἄλλων. ¹⁷) Ὁδῶν κατὰ μοι τοῦτον φθόνος, προσημω-

ΠΡ. Ὅτι, εἰ μὲν προσέξετε (ἔφη), καὶ συνήσατε¹⁸ πε πεγμένα, φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἐσσεσθε· εἰ δὲ μὴ, ἄφρονες, καὶ κακοδαίμονες, καὶ πικροὶ, καὶ ἀμαθεῖς γενόμενοι, κακῶς βιώσεσθε. Ἐστὶ γὰρ ἡ ἐξηγήσις εὐοικυῖα τῇ τῆς Σφιγγός¹⁹ αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προὔβαλλετο τοῖς ἀνθρώποις. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνή τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνή, ἀπόλλυτο ὑπὸ τῆς Σφιγγός. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ἔχει ταύτης. Ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις Σφίγξ²⁰ ἐστίν. Αἰνίττεται²¹ δὲ τάδε· τί ἀγαθόν, τί κακόν, τί οὔτε ἀγαθόν οὔτε κακόν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ. Ταῦτ' οὖν ἐὰν μέν τις μὴ συνῇ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς· οὐκ εἰσάπαξ²², ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς Σφιγγός καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν· ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐνδλῶ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ τῇ Τιμωρίᾳ²³ παραδιδόμενος. Ἐὰν δὲ τις γνῶ, ἀνάπαλιν, ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος, καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. Ὑμεῖς οὖν προσέχετε, καὶ μὴ παρακούετε.—ΞΕΝ. Ὡς Ἡράκλειος²⁴! ὥς εἰς μεγάλην τινα ἐπιθυμίαν ἐμβέβληκας ἡμᾶς, εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει.—ΠΡ. Ἀλλ' ἐστὶν (ἔφη) οὕτως ἔχοντα²⁵.—ΞΕΝ. Οὐκ ἂν φθάνοις τοῖνυν διηγούμενος²⁶, ὥς ἡμῶν προσεχόντων οὐ παρέργως, ἐπέπερ καὶ τὸ ἐπιτίμιον τοιοῦτόν ἐστιν; Ἀναλαβὼν οὖν ῥάδδοντινὰ, καὶ ἐκτείνας πρὸς τὴν γραφὴν,—ΠΡ. Ὁρᾶτε (ἔφη) τὸν περίβολον τοῦτον;—ΞΕΝ. Ὁρῶμεν.—ΠΡ. Τοῦτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι καλεῖται ὁ τόπος οὗτος Βίος²⁷, καὶ ὁ ὄχλος ὁ πολὺς, ὁ παρὰ τὴν πύλην ἐφεσῶς, οἱ μέλλοντες εἰσπορεύεσθαι τὸν βίον, οὗτοί εἰσιν²⁸. Ὁ δὲ γέρων, ὁ ἄνω ἐσχηκώς, ἔχων χάρτην τινα ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ ἐτέρᾳ ὥσπερ δεικνύων τι, οὗτος δαίμων²⁹ καλεῖται· προσάττει δὲ τοῖς εἰσπορευομένοις, τί δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν, ὥς ἂν³⁰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν βίον· καὶ δεικνύει ποῖαν ὁδὸν αὐτοὺς δεῖ βαδίζειν, εἰ σώζεσθαι μέλλουσιν³¹ ἐν τῷ βίῳ.—ΞΕΝ. Ποῖαν οὖν ὁδὸν κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς (ἔφη) ἐγώ;—ΠΡ. Ὁρᾶς (εἶπε) παρὰ τὴν πύλην θρόνον τινα κείμενον κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθ' ὃν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος, ἐφ' οὗ κἀθήται γυνὴ πεπλασμένη τῷ ᾄδει³², καὶ πιθανὴ φαινομένη³³, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα ποτήριόν τι;—ΞΕΝ. Ὁρῶ. Ἀλλὰ τίς ἐστὶν αὕτη (ἔφη) ἐγώ;—ΠΡ. Ἀπάτη καλεῖται (φησὶν), ἡ πάντας τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσα.—ΞΕΝ. Εἴτα τί πράττει αὕτη;—ΠΡ. Τοὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν βίον ποτίζει τῇ αὐτῆς δυνάμει³⁴.—ΞΕΝ. Τοῦτο δὲ τί ἐστὶ τὸ ποτόν;—ΠΡ. Πλάνος³⁵ (ἔφη), καὶ Ἀγνοία.—ΞΕΝ. Εἴτα τίς;—ΠΡ. Πιόντες τοῦτο πορεύονται εἰς τὸν βίον.—ΞΕΝ. Πότερον οὖν πάντες πίνουσι τὸν πλάνον, ἢ οὐ;—ΠΡ. Πάντες πίνουσιν

¹⁸ Συνήμι. ¹⁹ Ἡ Σφίγξ, τέρας παρακαθῆσαν εἰς τὰς θήβας. Προτείνουσα αἰνιγμά τι ἐσπάρτεν ἄλλους· ὅσοι δὲν ἐδύναντο νὰ τὸ λύσωσιν, ἀλλ' ὁ Οἰδῖπός τὸ ἔλυσε, καὶ ἡ Σφίγξ ἐφρονέθη. ²⁰ Εἶναι ὅποια ἦτον ἡ Σφίγξ. ²¹ Προτείνει ὡς αἰνίγμα. ²² Διὰ μιᾶς. ²³ Εἰς βασιανιστήριον. ²⁴ Θαυμαστικὸν ἐπιφώνημα. ²⁵ Ἐστὶν οὕτως ἔχοντα, περιήρασις πρὸς ἐπιβεβαίωσιν πάντως οὕτως ἔχουσι. ²⁶ Δὲν ἡμπορεῖς νὰ προσθέσῃς (τὴν ἀνυπομονησίαν μας), δηλ. σπεῦσον. ²⁷ Ὅλη ἡ γραφὴ εἶναι ἀλληγορία τοῦ βίου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. ²⁸ Οὗτοί εἰσιν οἱ μέλλοντες. ²⁹ Θεός, τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα. ³⁰ Ἄμα. ³¹ Ἄν πρέπη, ἂν θέλωσι. ³² Ἐχουσα ἥθος πλαστόν. ³³ Φαινόμενη μὲ τοιοῦτους τρόπους, ὥστε νὰ πιστεύηται. ³⁴ Δύναμις παρὰ τοῖς ἱατροῖς ἐσθίμηναι ποτόν ἱατρικόν. ³⁵ Πλάνη.

(ἔφη)· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖτον, οἱ δὲ ἥττον. "Επὶ δὲ οὐχ ὄρεας ἔνδον τῆς πόλεως πληθός τι γυναικῶν ἐταίρων, παντοδαπὰς μορφὰς ἔχουσῶν; — ΞΕΝ. "Ορῶ. — ΠΡ. Αὐταὶ τοίνυν, Δόξαι⁸⁰ καὶ Ἐπιθυμίαι, καὶ Ἥδοναι καλοῦνται. "Οταν οὖν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος, ἀναπηδῶσιν αὐταὶ καὶ περιπλέκονται⁸¹ πρὸς ἑκάστον, εἴτα ἀπάγουσι. — ΞΕΝ. Ποῦ δὲ ἀπάγουσιν αὐτούς; — ΠΡ. Αἱ μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι⁸² (ἔφη), αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν ἀπάτην. — ΞΕΝ. "Ω δαίμονιε, ὥς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις! — ΠΡ. Καὶ πάντα γε (ἔφη) ἐπαγγέλλονται ὥς ἐπὶ τὰ βέλτεστα ἄξουσai, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα καὶ λυσιτελεῖν. Οἱ δὲ, διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν πεπώκασιν παρὰ τῆς ἀπάτης, οὐχ εὐρίσκουσι ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς ἢ ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῇ⁸³, ὥσπερ ὄρεας, καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους, ὥς περιάγοντας⁸⁴ ὅπη ἂν τύχῃ. — ΞΕΝ. "Ὀρῶ τούτους (ἔφη).

Ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἡ ὥσπερ τυφλὴ καὶ μαινομένη τις εἶναι δοκοῦσα καὶ ἐσθνηκία ἐπὶ λίθου τινὸς σρογγύλου; — ΠΡ. Καλεῖται μὲν (ἔφη) Τύχῃ· ἐστὶ δὲ οὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ μαινομένη, καὶ κωφῇ. — ΞΕΝ. Αὕτη οὖν τί ἔργον ἔχει; — ΠΡ. Περιπορεύεται πανταχοῦ (ἔφη)· καὶ παρ' ὧν⁸⁵ μὲν ἀρπάζει τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἑτέροις δίδωσι· παρὰ δὲ τῶν αὐτῶν⁸⁶ πάλιν ἀφαιρεῖται παραχρῆμα ἃ ἔδωκε· καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῇ καὶ ἀθεδαίως. Διὸ καὶ τὸ σημεῖον καλῶς μνησθεὶς τὴν φύσιν αὐτῆς. — ΞΕΝ. Ποῖον τοῦτο (ἔφη ἐγώ); — ΠΡ. "Ὅτι ἐπὶ σρογγύλου λίθου ἐσθνηκε. — ΞΕΝ. Εἴτα τί τοῦτο σημαίνει; — ΠΡ. "Ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία ἐστὶν ἡ παρ' αὐτῆς δόσις. Ἐκπτώσεις⁸⁷ γὰρ μεγάλαι καὶ σκληραὶ γίγνονται, ὅταν τις αὐτῇ πισεύσῃ. — ΞΕΝ. "Ὁ δὲ ὄχλος τῶν ἀνθρώπων, ὁ πολὺς οὗτος περὶ αὐτὴν ἐσθνηκῶς, τί βούλεται; καὶ τίνες καλοῦνται; — ΠΡ. Καλοῦνται μὲν οὗτοι Ἀπροβούλευτοι· αἰτοῦσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἄρίπτει. — ΞΕΝ. Πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφήν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν, οἱ δὲ ἀθυμῶσιν, ἐκτετακότες⁸⁸ τὰς χεῖρας; — ΠΡ. Οἱ μὲν δοκοῦντες (ἔφη) χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν, οἱ εἰληφότες τι παρὰ τῆς Τύχης εἰσὶν· οὗτοι δὲ καὶ Ἀγαθὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσιν. Οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν καὶ τὰς χεῖρας ἐκτετακότες, εἰσὶ παρ' ὧν⁸⁹ ἀφείλετο ἃ δέδωκε πρότερον αὐτοῖς. Οὗτοι δὲ πάλιν Κακὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσι. — ΞΕΝ. Τίνα οὖν ἐστὶν⁹⁰, ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅτι οὕτως οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν, οἱ δὲ ἀποβάλλοντες⁹¹ κλαίουσι; — ΠΡ. Ταῦτα (ἔφη), ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθὰ. — ΞΕΝ. Ταῦτα οὖν τίνα ἐστί; — ΠΡ. Πλούτος δηλαδὴ, καὶ Δόξα, καὶ Εὐγένεια, καὶ Τέκνα, καὶ Τυραννίδες, καὶ Βασιλείαι, καὶ τᾶλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια. — ΞΕΝ. Ταῦτα οὖν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ; — ΠΡ. Περὶ μὲν τούτων (ἔφη) καὶ αὖτις ἐκποιήσεται⁹² διαλέγεσθαι. Νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γενώμεθα⁹³. — ΞΕΝ. Ἔγω οὕτως.

⁸⁰ Δοξάζει. ⁸¹ Τὸν ἐναγκαλίζονται ⁸² Ἀπαρέμφ. ὀνοματ. εἰς τὴν σωτηρίαν.

⁸³ Ματαίως ⁸⁴ Μίσως· περιφερομένους. ⁸⁵ Παρὰ τινων. ⁸⁶ Τῶν τελευταίων τούτων. ⁸⁷ Ἀνατροπαὶ τύχης, κατατροπαί. ⁸⁸ Ἐκτείνω. ⁸⁹ Ἐκτείνω παρ' ὧν. ⁹⁰ Τί πράγματα εἶναι ἐκείνα τὰ ὅποια δίδει; Κ. § 237. ⁹¹ Ἀποστεροῦμαι.

⁹² Θέλει εἰσθεῖαι καίρεας (Δ. Σ. Ἐκποῶ Τ). Θέλει εἰσθεῖαι καίρεας νᾶ ἐμνήσμεναι καὶ

ΠΡ. Ὁρᾷς οὖν, ὡς ἂν παρέλθῃς τὴν πύλιν ταύτην ἀνώτερον ἄλλον περιβόλον, καὶ γυναῖκες ἔξω τοῦ περιβόλου ἐξηκουίας, κεκοσμημένας, ὡσπερ [αἱ] ἑταῖραι εἰώθασι;—ΞΕΝ. Καὶ μάλα.—ΠΡ. Αὐταὶ τοίνυν ἢ μὲν Ἀκρασία καλεῖται, ἢ δὲ Ἀσωτία, ἢ δὲ Ἀπληγία, ἢ δὲ Κολακεία.—ΞΕΝ. Τί οὖν ὧδε ἐσχάσιν αὐταί;—ΠΡ. Παρατηροῦσιν (ἔφη) τοὺς εἰληφότας τι παρὰ τῆς Τύχης.—ΞΕΝ. Εἵτα τί;—ΠΡ. Ἀναπνέδωσι, καὶ συμπλέκονται αὐτοῖς καὶ κολακεύουσι καὶ ἀξιούσι παρ' αὐταῖς μένειν, λέγουσαι ὅτι βίον ἔξουσιν ἡδὺν, καὶ ἄπονον, καὶ κακοπάθειαν ἔχοντα οὐδεμίαν. Ἐὰν οὖν τις πεισθῇ ὑπ' αὐτῶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν, μέχρι μὲν τινος ἡδέϊα δοκεῖ εἶναι ἡ διατριβή, ἕως ἂν⁵⁰ γαργαλίξῃ τὸν ἄνθρωπον· εἴτ' οὐκ ἔτι. Ὅταν γὰρ ἀνανήλῃ⁵¹ αἰσθάνεται ὅτι οὐκ ἦσθιεν⁵², ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς⁵³ κατησθίετο καὶ ὑβρίζετο. Διὸ καὶ ὅταν ἀναλώσῃ πάντα, ὅσα ἔλαβε παρὰ τῆς Τύχης, ἀναγκάζεται ταύταις ταῖς γυναῖξιν δουλεύειν, καὶ πανθ' ὑπομένειν, καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν τούτων, ὅσα ἐστὶ βλαβερὰ, οἷον ἀποσπερῖν⁵⁴, ἱεροσυλεῖν, ἐπισηκεῖν, προδίδόναι, ληΐζεσθαι⁵⁵ καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια. Ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς⁵⁶ ἐπιλήπῃ, παραδίδονται τῇ Τιμωρίᾳ.—ΞΕΝ. Ποία δ' ἔστιν αὕτη;—ΠΡ. Ὁρᾷς ὅπισω τι αὐτῶν (ἔφη), ὡσπερ θύριον⁵⁷ μικρὸν, καὶ τόπον ξενόν τινα, καὶ σκοτεινόν;—ΞΕΝ. Καὶ μάλα.—ΠΡ. Οὐκοῦν καὶ γυναῖκες αἰσχυραὶ⁵⁸, καὶ ῥυπαραὶ, καὶ ῥάκη ἡμισμέμεναι δοκοῦσι συνεῖναι;—ΞΕΝ. Καὶ μάλα.—ΠΡ. Αὐταὶ τοίνυν (ἔφη), ἢ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα, καλεῖται Τιμωρία· ἢ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα, Δύπη· ἢ δὲ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς, Οὐδύνη.—ΞΕΝ. Ὁ δ' ἄλλος οὗτος, ὁ παρεσχηκὼς αὐταῖς, δυσειδὴς τις καὶ λεπτός, καὶ γυμνός, καὶ μετ' αὐτοῦ τις ὁμοία αὐτῷ, αἰσχυρὰ, καὶ λεπτὴ, τίνες εἰσὶν;—ΠΡ. Ὁ μὲν Ὀδυρμός καλεῖται (ἔφη)· ἢ δὲ, ἀδελφὴ αὐτοῦ, Ἀθυμία. Τούτοις οὖν παραδίδονται⁵⁹ καὶ μετὰ τούτων συμβιοῖ τιμωρούμενος. Εἵτα ἐνταῦθα πάλιν εἰς τὸν ἕτερον οἶκον ῥίπτεται, εἰς τὴν Κακοδαίμονίαν, καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον κατασφύρει⁶⁰ ἐν πάσῃ κακοπραγίᾳ, ἂν μὴ ἡ Μετάνοια αὐτῷ τύχῃ συναντήσασα.—ΞΕΝ. Εἵτα τί γίνεται, ἐὰν ἡ μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ;—ΠΡ. Ἐξάιρει⁶¹ αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίσησιν⁶² αὐτῷ ἑτέραν Δόξαν καὶ Ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν Ψευδοπαιδείαν καλουμένην.—ΞΕΝ. Εἵτα τί γίνεται;—ΠΡ. Ἐὰν μὲν (φῃσι) τὴν Δόξαν ταύτην προσδέξηται, τὴν ἄγουσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καθαρθεὶς ὑπ' αὐτῆς, σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντί τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, πάλιν πλανᾶται ὑπὸ τῆς Ψευδοδοξίας⁶³.—ΞΕΝ. Ὡς ἤρακλεις, ὡς μέγας ὁ κίνδυνος ἄλλος οὗτος! Ἡ δὲ Ψευδοπαιδεία, ποία ἐστίν (ἔφη ἐγώ);—ΠΡ. Οὐχ ὅρως τὸν ἕτερον

εἰς τὸ μέλλον περὶ τούτων. ⁴⁹) Ἄς ἀσχοληθῶμεν. ⁵⁰) Ἐν ὅσῳ. ⁵¹) Ὅταν ἐξέλθῃ τῆς μέθης ὁ ἄνθρωπος. ⁵²) Ὅτι δὲν ἔπαυεν αὐτὸς εἰς τὴν εὐωχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν προσεκάλουν. ⁵³) Τῆς ἡδυπαθείας. ⁵⁴) Κλέπτειν. ⁵⁵) Λεηλατεῖν. ⁵⁶) Τοῖς ἀνθρώποις. ⁵⁷) Μικρὸν θύραν. ⁵⁸) Ἀσχημοί. ⁵⁹) Συνεχῶς μεταδίδειν ἀπὸ ἐνικοῦ εἰς πληρὸν θυντικόν, ἐννοῶν ὅτι μὲν τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι δὲ τὸν πεισθέντα εἰς οὐτὰς ἀνθρώπων. ⁶⁰) Τελειοῦται. ⁶¹) Τὸν σφαιρεῖ ἀπὸ τὰ κακὰ. ⁶²) Τῷ συσταίνει.

⁶³) Τῆς ψευδοῦς δοξασίας τῆς φερούσης αὐτὸν εἰς τὴν ψευδὴ παιδείαν.

περιβόλον ἐκεῖνον; —ΞΕΝ. Καὶ μάλα (ἔφη ἐγώ). —ΠΡ. Οὐκοῦν ἐξω τοῦ περιβόλου παρὰ τὴν εἰσοδὸν γυνὴ τις ἐσηκεν, ἥ δοκεῖ πάνυ καθάριος καὶ εὐτακτος εἶναι; —ΞΕΝ. Καὶ μάλα. —ΠΡ. Ταύτην τοίνυν οἱ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι⁶⁵ τῶν ἀνθρώπων, Παιδείαν καλοῦσιν· οὐκ ἔστι δὲ⁶⁶, ἀλλὰ Ψευδοπαιδεία (ἔφη). Οἱ μὲν τοι σωζόμενοι, ὅποταν βούλωνται εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἐλθεῖν, ὧδε πρῶτον παραγίγνονται. —ΞΕΝ. Πότερον οὖν, ἄλλη δὸς οὐκ ἔστι ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσα; —ΠΡ. Ἐστὶν (ἔφη). —Οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες⁶⁷, τίνες εἰσὶν; —ΠΡ. Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας (ἔφη) ἐρασαί, ἡπατημένοι, καὶ αἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς παιδείας συνομιλεῖν. —ΞΕΝ. Τίνες οὖν καλοῦνται οὗτοι; —ΠΡ. Οἱ μὲν, Ποιηταί (ἔφη), οἱ δὲ, Ῥήτορες, οἱ δὲ Διαλεκτικοί⁶⁸, οἱ δὲ, Μουσικοί, οἱ δὲ, Ἀριθμητικοί, οἱ δὲ Γεωμέτραι, οἱ δὲ, Ἀστρολόγοι, οἱ δὲ Ἑδονικοί⁶⁹, οἱ δὲ, Περιπατητικοί⁷⁰, οἱ δὲ Κριτικοί⁷¹, καὶ ὅσοι ἄλλοι τούτοις εἰσὶ παραπλήσιοι. —ΞΕΝ. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐκεῖναι, αἱ δοκοῦσαι περιτρέχειν, ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν Ἀκρασίαν, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ μετ' αὐτῶν, τίνες εἰσὶν; —ΠΡ. Αὗται ἐκεῖναι⁷² εἰσιν (ἔφη). —ΞΕΝ. Πότερον οὖν καὶ ὧδε εἰσπορεύονται; —ΠΡ. Νῆ Δία καὶ ὧδε⁷³ σπανίως δὲ, καὶ οὐχὶ ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. —ΞΕΝ. Πότερον οὖν καὶ αἱ Δόξαι; —ΠΡ. Ναί (ἔφη). Μένει γὰρ καὶ ἐν τούτοις⁷⁴ τὸ πόμα, δ' ἐπιπνυμένη παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ ἡ Ἀγνοία μένει καὶ ἐν τούτοις, Νῆ Δία καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ Ἀφροσύνη καὶ οὐ μὴ ἀπέλθῃ⁷⁵ ἀπ' αὐτῶν οὐθ' ἡ Δόξα, οὐθ' ἡ λοιπὴ κακία, μέχρις ἂν ἀπογόντες τῆς Ψευδοπαιδείας, εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν δόδον, καὶ πλώσι τὰς τούτων⁷⁶ καθαρκτικὰς δυνάμεις⁷⁷. Εἴτα, ὅταν καθαρῶσι, καὶ ἐκβάλωσι τὰ κακὰ πάνθ' ὅσ' ἂν ἔχωσι, καὶ τὰς Δόξας, καὶ τὴν Ἀγνοίαν, καὶ τὴν λοιπὴν Κακίαν πᾶσαν, τότε ἂν οὕτω σωθήσονται. Ὡς δὲ δὴ μένοντες παρὰ τῇ Ψευδοπαιδείᾳ, οὐδέποτε ἀπολυθήσονται⁷⁸, οὐδὲ ἐλλείψει αὐτοὺς κακὸν οὐδὲν ἔνεκα τούτων τῶν μαθημάτων⁷⁹.

ΞΕΝ. Ποία οὖν ἔστιν αὕτη ἡ δόδος, ἥ φέρουσα εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν (ἔφη); —ΠΡ. Ὁρᾷς ἄνω (ἔφη) τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπου οὐδεὶς ἐπικατοικεῖ, ἀλλ' ἔρημος δοκεῖ εἶναι; —ΞΕΝ. Ὅρῳ. —ΠΡ. Οὐκοῦν καὶ θύραν τινὰ μικράν, καὶ δόδον τινὰ πρὸ τῆς θύρας, ἥτις οὐ πολὺ ὀχλεῖται⁸⁰, ἀλλ' ὀλίγοι πάνυ πορεύονται, ὥσπερ ἀνοδίας⁸¹ τινὸς καὶ τραχείας καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης; —ΞΕΝ. Καὶ μάλα (ἔφη). —ΠΡ. Οὐκοῦν καὶ βουνὸς τις ὑψηλὸς δοκεῖ εἶναι, καὶ ἀνάβασις στενὴ πάνυ, καὶ χρημνούς ἔχουσα ἔνθεν καὶ ἔνθεν βαθεῖς; —ΞΕΝ. Ὅρῳ. —ΠΡ. Αὕτη τοίνυν ἔστιν ἡ δόδος (ἔφη),

⁶⁵ Οἱ κοῖνοι, οἱ ἀστέχατοι. ⁶⁶ Οὐκ ἔστι παιδεία, ἀλλ' ἔστι ψευδοπ. ⁶⁷ Περιφερόμενοι. ⁶⁸ Οἱ περὶ τὴν λογικὴν ἀσκολούμενοι. ⁶⁹ Ἐπικουρίαι, ἀνήκοντες εἰς τὴν σχολὴν τὴν πρεσβεύουσαν, ὅτι ἡ ἡδονὴ εἶναι τῆς ζωῆς ὁ σκοπός. ⁷⁰ Περιπαιδευόμενοι οἱ Ἀριστοτελικοὶ φιλόσοφοι. Ἀλλ' ὁ Κρίτης ἦν ἀρχαιότερος τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅθεν καὶ ἐνομήσθη ὅτι ὁ διάλογος αὐτὸς εἶναι ψευδώνυμος. Πιθανὸν ὅμως καὶ πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους νὰ ὑπάρχον φιλόσοφοι καλούμενοι Περιπατητικοί, ὡς ἐν τῷ Περιπάτῳ φιλοσοφούντες. ⁷¹ Γραμματικοί. ⁷² Αἱ πρώται. ⁷³ Ταῖς ἐν τῷ περιβόλῳ πούτραις. ⁷⁴ Καὶ δὲν θέλει ἀπέλθαι. ⁷⁵ Τὰς καθαυτοὺς ἀπὸ τῆς δόξης καὶ τὴν λοιπὴν κακίαν. ⁷⁶ Δὲν θέλου ἐλευθερωθῆ τῆς ψευδοπαιδείας. ⁷⁷ Ἐξ αἰτίας τῶν μαθημάτων αὐτῆς. ⁷⁸ Σοκράτεσται. ⁷⁹ Κακοκρατεῖς, ἐλλείπει δόδον.

ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν. — ΞΕΝ. Καὶ μάλα γε χαλεπὴ προσιδεῖν. — ΠΡ. Οὐκοῦν καὶ ἄνω ἐπὶ τοῦ βουνοῦ ὄρας πέτραι τινα μεγάλην καὶ ὑψηλὴν καὶ κύκλῳ ἀπόκρημνον; — ΞΕΝ. Ὅρῳ (ἔφη). — ΠΡ. Ὅρας οὖν καὶ γυναικάς δύο ἐστηκυίας ἐπὶ τῇ πέτρᾳ λιπαράς⁷⁰, καὶ εὐεκτοῦσας τῷ σώματι, ὡς ἐκτετάκασιν τὰς χεῖρας προθύμως; — ΞΕΝ. Ὅρῳ. Ἀλλὰ τίνας καλοῦνται (ἔφη) αὗται; — ΠΡ. Ἡ μὲν, Ἐγκράτεια καλεῖται (ἔφη) ἡ δὲ Καρτερία εἰσι δὲ ἀδελφαί. — ΞΕΝ. Τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκτετάκασιν οὕτω προθύμως; — ΠΡ. Παρακαλοῦσιν (ἔφη) τοὺς παραγινομένους ἐπὶ τὸν τόπον θάρρειν, καὶ μὴ ἀποδειλιᾶν, λέγουσαι, ὅτι βραγὺ ἐτι δεῖ καρτερῆσαι αὐτοὺς, εἴτα ἤξουσιν εἰς ὁδὸν καλὴν. — ΞΕΝ. Ὅταν οὖν παραγένωνται ἐπὶ τὴν πέτραι, πῶς ἀναβαίνουσιν; Ὅρῳ γὰρ ὁδὸν φέρουσαν οὐδεμίαν ἐπ' αὐτήν. — ΠΡ. Αὗται ἀπὸ τοῦ κρηνοῦ προσκαταβαίνουσι, καὶ ἔλκουσιν αὐτοὺς ἄνω πρὸς αὐτάς. Εἴτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι καὶ μετὰ μικρὸν διδάσκουσιν Ἰσχυὸν καὶ Θάρσος, καὶ ἐπαγγέλλονται αὐτοὺς καταστήσειν⁷¹ πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καὶ δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν ὡς ἐστὶ καλὴ τε καὶ ὁμαλὴ, καὶ εὐπόρευτος, καὶ καθαρὰ παντὸς κακοῦ, ὥσπερ ὄρας. — ΞΕΝ. Ἐμφαίνει⁷², νῆ Δία. — ΠΡ. Ὅρας οὖν (ἔφη) ἐμπροσθεν τοῦ ἁλ-
σου⁷³ ἐκείνου καὶ τόπον τινα, δεῖ δοκεῖ καλὸς τε εἶναι, καὶ λειμωνοειδὲς, καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμενος; — ΞΕΝ. Καὶ μάλα. — ΠΡ. Κατανοεῖς οὖν καὶ ἐν μέσῳ τῷ λειμῶνι περιβόλον ἕτερον, καὶ πύλιν ἑτέραν; — ΞΕΝ. Ἔστιν οὕτως. Ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος οὗτος; — ΠΡ. Εὐδαίμωνων οἰκητήριον (ἔφη). Ὅδε γὰρ διατρέδουσιν αἱ Ἀρεταὶ πᾶσαι, καὶ ἡ Εὐδαιμονία. — ΞΕΝ. Εἰεν⁷⁴ (ἔφη ἐγὼ) ὡς⁷⁵ καλὸν λέγεις τὸν τόπον εἶναι. — ΠΡ. Οὐκοῦν παρὰ τὴν πύλιν ὄρας (ἔφη), ὅτι γυνὴ τίς ἐστὶ καλὴ καὶ καλε-
σηκυῖα⁷⁶ τὸ πρόσωπον, μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἦδη τῇ ἡλικίᾳ⁷⁷, σολὴν δ' ἔχουσα ἀπλὴν τε καὶ ἀκαλλώπιστον; ἔσθης δὲ οὐκ ἐπὶ σρογγύλου λίθου, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνου ἀσφαλῶς κειμένου. Καὶ μετ' αὐτῆς ἄλλαι δύο εἰσι, θυγατέρες τινὲς δοκοῦνται εἶναι. — ΞΕΝ. Ἐμφαίνει⁷⁸ οὕτως ἔχειν. — ΠΡ. Τούτων τοίνυν ἡ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, Παιδεία ἐστίν, ἡ δὲ, Ἀλήθεια, ἡ δὲ Πει-
θώ. — ΞΕΝ. Τί δὲ ἔσθης ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη; — ΠΡ. Σημεῖον⁷⁹ (ἔφη), ὅτι ἀσφαλὲς τε καὶ βεβαία ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδὸς ἐστὶ τοῖς ἀφικνουμέ-
νοισι, καὶ τῶν διδομένων ἀσφαλὲς ἡ δόσις τοῖς λαμβάνουσι⁸⁰. — ΞΕΝ. Καὶ τίνα ἐστίν, αἱ διδασκιν αὕτη; — ΠΡ. Θάρσος, καὶ Ἀφοβία (ἔφη ἐκεῖνος). — ΞΕΝ. Ταῦτα δὲ τίνα⁸¹ ἐστὶ; — ΠΡ. Ἐπισήμη⁸² (ἔφη) τοῦ μὴδὲν ἂν ποτε δεινὸν παθεῖν ἐν τῷ βίῳ. — ΞΕΝ. Ὁ Ἡράκλεις, ὡς καλὰ (ἔφη) τὰ ὄρωρα! Ἀλλὰ τίνας ἐνεκεν οὕτως ἔξω τοῦ περιβόλου ἔσθης; — ΠΡ. Ὅπως τοὺς παραγινομένους (ἔφη) θεραπεύῃ, καὶ πορίσῃ τὴν καθαριστικὴν δύναμιν⁸³. Εἴμ', ὅταν καθαρῶσιν, οὕτως αὐτοὺς εἰσάγει πρὸς τὰς Ἀρετάς. — ΞΕΝ. Πῶς

⁷⁰ Εὐρώστους, παιδράς. ⁷¹ Νᾶ τοὺς φέρωσι. ⁷² Οὕτω φαίνεται. ⁷³ Ἰεροῦ δάσου. ⁷⁴ Ὁμοιάζων λειμῶνα, λειβάδι. ⁷⁵ Καλὰ ἢ θαυμαστὰ. ⁷⁶ Πόσον! ⁷⁷ Σεμνὸν, ὠραῖον ἔχουσα τὸ πρόσωπον. ⁷⁸ Μεσόκοπη. ⁷⁹ Ἔστι τοῦτο. ⁸⁰ Καὶ ὅτι τοῖς λαμβάνουσιν ἀσφαλὲς ἐστὶν ἡ δόσις τῶν διδομένων ὅτι τὰ διδόμενα ὡς αὐτῆς μένουσιν ἀσφαλῶς εἰς τοὺς λαμβάνοντας αὐτά. ⁸¹ Ὁμοιάζοντα. ⁸² Ἀδὲς εἰσὶν ἡ Ἐπισήμη καὶ

ποῦτο (ἔφην ἐγώ); Οὐ γὰρ συνίημι.—ΠΡ. Ἀλλὰ συνήσεις (ἔφη). Ὡς ἂν, εἴ τις φιλόθουος⁹⁸ κάμωνν ἐτύγχανε⁹⁹, πρὸς ἱατρὸν ἂν δήπου γενόμενος, πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε τὰ νοσοποιούonta¹⁰¹, εἶτα οὕτως ἂν αὐτὸν ὁ ἱατρὸς εἰς ἀνάληψιν¹⁰⁰ καὶ ὑγίειαν κατέστησεν. Εἰ δὲ μὴ ἐπέβητο ὅς ἐπέταττεν, εὐλόγως ἂν δήπου ἀπωσθείς¹⁰⁰ ἐξώλετο ὑπὸ τῆς νόσου. —ΞΕΝ. Ταῦτα μὲν συνίημι (ἔφην ἐγώ).—ΠΡ. Τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον (ἔφη), καὶ πρὸς τὴν Παιδείαν θαναι τις παραγίγνηται, θεραπεύει αὐτὸν, καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει, ὅπως ἐκκαθάρῃ πρῶτον καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακὰ, ὅσα ἔχων ἦλθε.—ΞΕΝ. Ποῖα ταῦτα;—ΠΡ. Τὴν Ἀγνοίαν, καὶ τὸν Πλάνον, ὃ παρὰ τῆς Ἀπάτης ἐπεπώκει, καὶ τὴν Ἀλαζονείαν, καὶ τὴν Ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, καὶ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὧν ἐνεπλήσθη ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ.—ΞΕΝ. Ὅταν οὖν καθαρῇ, ποῦ αὐτὸν ἀποστέλλει;—ΠΡ. Ἐνδον (ἔφη) πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας Ἀρετάς.—ΞΕΝ. Ποίας ταύτας;—ΠΡ. Οὐχ ὄρῃς (ἔφη) ἔσω τῆς πόλεως χορὸν γυναικῶν ὥς εὐειδεῖς δοκοῦσιν εἶναι, καὶ εὐτακτοί, καὶ στολὴν ἀτρυφερὴν¹⁰¹ καὶ ἀπλὴν ἔχουσιν ἔτι τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι, καὶ οὐδαμῶς κεκαλλωπισμένοι, καθάπερ αἱ ἄλλαι;—ΞΕΝ. Ὅρῳ (ἔφη). Ἀλλὰ τίνες αὗται καλοῦνται;—ΠΡ. Ἡ μὲν πρώτη, Ἐπιστήμη (ἔφη) καλεῖται αἱ δὲ ἄλλαι, ταύτης ἀδελφαί, Ἀνδρεία, Δικαιοσύνη, Καλοκάγαθία, Σωφροσύνη, Εὐταξία, Ἐλευθερία, Ἐγκράτεια, Πραότης.—ΞΕΝ. Ὡς καλεῖται (ἔφην ἐγώ)! ὥς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν¹⁰¹!—ΠΡ. Ἐὰν συνήτε (ἔφη), καὶ ἕξιν περιποίησθαι¹⁰² ὧν ἀκούετε.—ΞΕΝ. Ἀλλὰ προσέξομεν ὡς μάλιστα (ἔφην ἐγώ).—ΠΡ. Τοιγαροῦν (ἔφη) σωθήσεσθε.

ΞΕΝ. Ὅταν οὖν παραλάβωσιν αὐτὸν αὗται, ποῦ ἀπάγουσι;—ΠΡ. Πρὸς τὴν μητέρα ἔφη.—ΞΕΝ. Αὕτη δὲ τίς ἐστιν;—ΠΡ. Εὐδαιμονία ἔφη.—ΞΕΝ. Ποία δ' ἐστὶν αὕτη;—ΠΡ. Ὅρῃς τὴν ὁδὸν ἐκείνην τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο, ὃ ἐστὶν ἀκρόπολις τῶν περιβόλων πάντων;—ΞΕΝ. Ὅρῳ.—ΠΡ. Οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ προπυλαίου γυνὴ καθεστῆκυιά¹⁰⁰ εὐειδῆς τις κἀθηται ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, κεκοσμημένη ἐλευθέρως¹⁰¹, καὶ ἀπεριέργως¹⁰², καὶ ἐστεφανωμένη στεφάνῳ εὐανθεῖ πάνυ καὶ ποικίλῳ;—ΞΕΝ. Ἐμφαίνει οὕτω.—ΠΡ. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ Εὐδαιμονία (ἔφη).—ΞΕΝ. Ὅταν οὖν ᾧδε τις παραγένηται, τί ποιεῖ;—ΠΡ. Στεφανοῖ αὐτὸν (ἔφη) τῇ ἑαυτῆς δυνάμει¹⁰³ ἢ τε Εὐδαιμονία, καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρεταὶ πᾶσαι, ὥς περ νενικηκότα τοὺς μεγίστους ἀγῶνας¹⁰⁴.—ΞΕΝ. Καὶ ποίους ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτός (ἔφην ἐγώ);—ΠΡ. Τοὺς μεγίστους (ἔφη), καὶ τὰ μέγιστα θηρία, ὃ πρότερον αὐτὸν κατήσθιε, καὶ ἐκόλαζε, καὶ ἐποίει δούλον, ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέρριψεν ἄφ' ἑαυτοῦ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυ-

⁹⁸) Λαιμαργός, Ἀγαπῶν τὰς τραπέζας. ⁹⁹) Ἡσθίνει. ¹⁰⁰) Τὰς ὕλας, ὅσαι ἀποτελεῖται τὴν νόσον τοῦ. ¹⁰¹) Ἀνάβρωσις. ¹⁰²) Ἀποβληθεὶς, παραιτηθεὶς ἀπὸ τῶν ἱατρῶν.

¹⁰³) Μὴ τρυφήλῃ. ¹⁰⁴) Ὅποιος ἐλπίδας ἔχομεν, ἂν δηλ. φθάσωμεν μέχρις αὐτῶν.

¹⁰⁰) Καὶ παραδεχθῆτε, ἀποκτήσετε. ¹⁰¹) Σερμὴ. ¹⁰²) Εὐγενώς. ¹⁰³) Ἀγαλῶς, ἀνεπηθέτως. ¹⁰⁴) Μὲ τὴν δυνάμιν τῆς. Τὴν λείπιν δυνάμιν ἄλλοι μετεχειρίσθη ὡς ἱατρικόν· ἰδὼν δὲ φαίνεται, ὡς ἐπὶ βροχῇ· ὡς κατωτέρω. Τίς ἡ δυνάμις τοῦ στεφάνου; ¹⁰⁵) Οἱ νικηταὶ τίς τοὺς ἀγῶνας ἐκπαύοντο. Οἱ δὲ μέγιστοι ἦσαν τὰ ὀλοήματα, Νέμεα, Ἰσθμία, Πύθια.

τοῦ¹⁰⁶, ὥστε ἐκεῖνα νῦν τοῦτω δουλεύουσι, καθάπερ οὗτος ἐκείνους πρό-
τερον.—ΞΕΝ. Πῶτα ταῦτα λέγεις θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιποθῶ ἀκούσαι.—
ΠΡ. Πρῶτον μὲν (ἔφη) τὴν ἄγνοϊαν, καὶ τὸν Πλάνον. Ἡ αὖ δοκεῖ σοι
σοι θηρία ταῦτα εἶναι;—ΞΕΝ. Καὶ ποιητὰ γε (ἔφη ἐγώ).—ΠΡ. Εἴτα
τὴν Λύπην, καὶ τὸν Ὀδυρμόν, καὶ τὴν Ὑπερηφάνειαν, καὶ τὴν Φιλαρ-
γυρίαν, καὶ τὴν Ἀκрасίαν καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν κακίαν. Πάντων τού-
των κρατεῖ, καὶ οὐ κρατεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον.—ΞΕΝ. Ὁ καλῶν
ἔργων¹⁰⁶ (ἔφη ἐγώ), καὶ καλλίστης νίκης! Ἄλλ' ἐκεῖνα ἐτι μοι εἰπέ τίς
ἡ δύναμις τοῦ στεφάνου, ὃ ἔφη στεφανοῦσθαι αὐτόν;—ΠΡ. Εὐδαιμονι-
κῇ¹⁰⁷, ὧ νεανίσκε. Ὁ γὰρ στεφανωθείς ταύτῃ τῇ δυνάμει, εὐδαιμόνῳ γί-
γνεται καὶ μακάριος, καὶ ἔχει οὐκ ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμο-
νίας, ἀλλ' ἐν αὐτῷ.—ΞΕΝ. Ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις! Ὅταν δὲ στε-
φανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει;—ΠΡ. Ἄγουσιν αὐτὸν ὑπολαδοῦσαι¹⁰⁸
αἱ Ἀρεταὶ πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρῶτον, καὶ δεικνύουσιν
αὐτῷ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, καὶ ὡς ναυα-
γοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται καὶ ἀγονταὶ κατακεκρατημένοι ὥσπερ
ὑπὸ πολεμίων, οἱ μὲν ὑπ' Ἀκрасίας, οἱ δὲ ὑπ' Ἀλαζονείας, οἱ δὲ ὑπὸ
Φιλαργυρίας, ἕτεροι δὲ ὑπὸ Κενοδοξίας, ἕτεροι δὲ ὑπ' ἐτέρων κακῶν ἐξ
ῶν οὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτοὺς τῶν δεινῶν¹⁰⁹, οἷς δέδενται, ὥστε σω-
θῆναι, καὶ ἀρικήσθαι ὧδε· ἀλλὰ ταράττονται διὰ παντὸς τοῦ βίου. Ταῦ-
το δὲ πάσχουσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἐνθάδε ὁδὸν εὐρεῖν· ἐπελάθον-
το γὰρ τὸ παρὰ τοῦ Δαιμονίου πρόσταγμα.

ΞΕΝ. Ὅπως μοι δοκεῖς λέγειν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί
δεικνύουσιν αὐτῷ τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ Ἀρεταί, ὅθεν ἔχει τὸ πρότερον;—
ΠΡ. Οὐκ ἀκριβῶς ᾔδει¹¹⁰, οὐδὲ ᾔπίετο (ἔφη) οὐδὲν τῶν ἐκεῖ· ἀλλ' ἐνε-
δοίαζε¹¹¹ καὶ διὰ τὴν ἄγνοϊαν, καὶ τὸν Πλάνον ὃν δὴ ἐπεπόκει, τὰ μὴ
δὺντα ἀγαθὰ ἐνόμιζεν ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα κακὰ, κακὰ. Διὸ καὶ
ἔζη κακῶς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες. Νῦν δὲ, ἀνεληφώς¹¹²
τὴν ἐπιστήμην τῶν συμφερόντων, αὐτὸς τε καλῶς ζῇ, καὶ τούτους θεωρεῖ
ὡς κακῶς πράσσουσι¹¹³.—ΞΕΝ. Ἐπειδὴ οὖν θεωρήσῃ πάντα, τί ποιεῖ, ἢ
ποῖ βαδίζει;—ΠΡ. Ὅποι ἂν βούληται (ἔφη) πανταχοῦ γὰρ ἔστιν αὐτῷ
ἀσφάλεια, ὥσπερ τῷ τὸ κηρύκειον¹¹⁴ ἔχοντι. Καὶ πανταχοῦ οὐ¹¹⁵ ἂν ἀρί-
κηται, πάντα¹¹⁶ καλῶς βιώσεται μετὰ πάσης ἀσφαλείας. Ὑποδίδονται γὰρ
αὐτὸν ἀσμένως πάντες, καθάπερ τὸν ἱατρὸν οἱ πάσχοντες.—ΞΕΝ. Πό-
τερον οὖν κἀκείνας τὰς γυναῖκας, αἷ ἔφη θηρία εἶναι, οὐκ ἐτι φοβεῖται,
μή τι πάθῃ ὑπ' αὐτῶν;—ΠΡ. Νὴ Δία, οὐδέν¹¹⁷ οὐ μὴ ὁσκληθήσεται, οὔτε
ὑπὸ Ὀδύνης, οὔτε ὑπὸ Λύπης, οὔτε ὑπ' Ἀκрасίας, οὔτε ὑπὸ Φιλαργυρίας,
οὔτε ὑπὸ Πενίας, οὔτε ὑπ' ἄλλου κακοῦ οὐδενός. Ἀπάντων γὰρ κυριεύει,

¹⁰⁶ Κεκράτηκεν, αὐτὸς ἑαυτοῦ. ¹⁰⁶ Κ. § 460, η'. ¹⁰⁷ Κορηγοῦσα εὐδαιμονίαν.

¹⁰⁸ Παρλαδοῦσαι. ¹⁰⁹ Ἐξ ὧν, τῶν δεινῶν. ¹¹⁰ Εἶχε μάθει. ¹¹¹ Ἀμφιβαλλε.

¹¹² Ἀναλαβών, μαθών. ¹¹³ Δυστυχοῦσι. ¹¹⁴ Τὴν ῥάβδον τὴν ὁποίαν κρατοῦν οἱ
πῆροί διέρχεται ἀσφαλῶς διὰ τῶν ἐγθρῶν. ¹¹⁵ Ὅπου. ¹¹⁶ Αἴλει ζῆται ὅλην τὴν
ζωὴν καλῶς. ¹¹⁷ Κατ' οὐδέν, ἐκπληκτικῶς τῆς ἀντιθέσεως πρὸς ἐμφαν.

καὶ ἐπάνω¹¹⁸ πάντων ἐστὶ τῶν πρότεροι αὐτὸν λυπούντων, καθάπερ οἱ ἐ-
 χολέκται¹¹⁹. Τὰ γὰρ θηρία δῆπου, τὰ πάντας τοὺς ἄλλους κακοποιούντα
 μέχρι θανάτου, ἐκείνους οὐ λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτούς. Οὕτω
 καὶ τοῦτον οὐκέτι οὐδὲν λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν¹²⁰ τὸ ἀντιφάρμακον. — ΞΕΝ.
 Καλῶς ἐμοὶ δοκεῖς λέγειν. Ἄλλ' ἐτι τοῦτό μοι εἰπέ: τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ
 δοκοῦντες ἐκείθεν ἀπὸ τοῦ βουνοῦ παραγίγνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐξε-
 φανωμένοι, ἔμφασιν ποιοῦσιν εὐφροσύνης τινός; οἱ δὲ, ἀστεφάνωτοι, λύπης
 καὶ παραγῆς¹²¹ καὶ τὰς κνήμας δὲ καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρίβθαι¹²².
 κατέχονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν τιαν. — ΠΡ. Οἱ μὲν ἐξεφανωμένοι, οἱ σε-
 σωμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν Παιδείαν¹²³, καὶ εὐφραίνονται, τετυχηκότες αὐτῆς,
 αἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν, ἀπεγνωσμένοι¹²⁴ ὑπὸ τῆς Παιδείας ἀνακάμ-
 πτουσι, κακῶς καὶ ἀθλιῶς διακαίμενοι: οἱ δὲ, ἀποδεδειλιακότες, καὶ ἀνα-
 θεθηκότες πρὸς τὴν Καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ πλανῶνται ἀνο-
 δία¹²⁵. — ΞΕΝ. Αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι, τίνες εἰσὶν
 αὗται; — ΠΡ. Λύπαι (ἔφη), καὶ Ὀδύναι, καὶ Ἀθυμίαι, καὶ Ἀδοξίαι, καὶ Ἀ-
 γνοιαί. — ΞΕΝ. Πάντα κακὰ λέγεις αὐτοῖς ἀκολουθεῖν. — ΠΡ. Νῆ Δία,
 πάντα (ἔφη) καὶ ἐπακολουθοῦσιν. Οὗτοι δὲ, ὅταν παραγένωνται εἰς τὸν
 πρῶτον περίβολον πρὸς τὴν Ἡδυπάθειαν καὶ τὴν Ἀκρασίαν, οὐχ ἑαυτοὺς
 αἰτιῶνται, ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγουσι¹²⁶ καὶ τὴν Παιδείαν καὶ τοὺς ἐκείσε
 βαδίζοντας, ὡς ταλαίπωροι καὶ ἀθλιοὶ εἰσι¹²⁷ καὶ κακοδαίμονες, οἱ¹²⁸ τὸν
 βίον τὸν παρ' αὐτοῖς καταλιπόντες, κακῶς ζῶσι, καὶ οὐκ ἀπολαύουσι τῶν
 παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν. — ΞΕΝ. Ποῖα δὲ καὶ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι; — ΠΡ.
 τὴν Ἀσωτίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, ὡς εἶποι ἂν τις ἐπὶ κεφαλαίου¹²⁹. Τὸ
 γὰρ εὐωχεῖσθαι βουσιμμάτων τρόπον¹³⁰, καὶ ἀπολαβεῖν, μέγιστον ἀγαθὸν
 ἡγοῦνται εἶναι. — ΞΕΝ. Αἱ δὲ ἐκείθεν παραγινόμεναι ἑτεραι γυναῖκες
 Ἰατραί τε καὶ γελῶσαι, τίνες καλοῦνται; — ΠΡ. Δόξαι¹³¹ (ἔφη) καὶ ἀγα-
 γοῦσαι πρὸς τὴν Παιδείαν τοὺς εἰσελθόντας πρὸς τὰς Ἀρετάς, ἀνακάμ-
 πτουσιν, ὅπως ἐτέρους ἀγάγωσι, καὶ ἀναγγεῖλωσιν, ὅτι εὐδαίμονες ἦδη
 γεγόνασιν, οὗς¹³² τότε ἀπήγαγον. — ΞΕΝ. Πότερον οὖν (ἔφη ἐγὼ) αὗται
 εἴσω πρὸς τὰς Ἀρετάς εἰσπορεύονται; — ΠΡ. (ἔφη) Οὐ. Οὐ γὰρ θέμις
 Δόξαν εἰσπορεύεσθαι πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῇ Παιδείᾳ παραδιδό-
 σιν αὐτοὺς¹³³. Εἴτα, ὅταν ἡ Παιδεία παραλάβῃ, ἀνακάμπτουσιν αὗται
 πάλιν, ἄλλους αἰξοῦσαι ὥσπερ αἱ νῆες, τὰ φορτία ἐξελομέναι, πάλιν ἀ-
 νακάμπτουσι, καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζονται.

ΞΕΝ. Ταῦτα μὲν ὦ καλῶς μοι δοκεῖς (ἔφη) ἐξηγεῖσθαι. Ἄλλ' ἐκεῖνο
 οὐδέπω ἡμῖν δεδήλωκας, τί προσάττει τὸ Δαιμόνιον τοῖς εἰσπορευομένοις
 εἰς τὸν βίον παιεῖν; — ΠΡ. Θαῤῥεῖν (ἔφη). Διὸ καὶ ὑμεῖς θαῤῥεῖτε πάντα

¹¹⁸) Ὑπεράνω, ἀνώτερος. ¹¹⁹) Οἱ συλλέγοντες καὶ ἐξημεροῦντες τὰς ἐχλίδας.

¹²⁰) Κ. § 116. ¹²¹) Ὅτι ἔχουσιν ἀπυθνημένας, κατασυντριμμένας τὰς κνήμας κτλ.

¹²²) Ὅσοι διεσώθησαν καὶ ἐβασαν εἰς τὴν παιδείαν. ¹²³) Ἀποδοκιμασθέντες.

¹²⁴) Εἰς μέρος ὅπου ὁδὸς δὲν ὑπάρχει. ¹²⁵) Κακολογοῦσι. ¹²⁶) Λέγουσιν ὡς εἰσὶν οἱ

βαδίζοντες. ¹²⁷) Οἱ βαδίζοντες, ὅστινες, ἀντὶ συνδέσμου αἰτιατ. διότι. ¹²⁸) Διὰ τὴν εἰσ-
 τιν ἐν συντόμῳ. ¹²⁹) Κατὰ τὸν τρόπον τῶν βουσιμμάτων, τῶν κτηνῶν. ¹³⁰) Δοξασί-

σι. ¹³¹) Σ. § 427. ¹³²) Διότι τὰς δοξασίας ἡ παιδεία μόνον προάγει εἰς ἐπιστήμην.

γὰρ ὑμῖν ἐξηγήσεται, καὶ οὐδὲν ἀποκρύψω. — ΞΕΝ. Κατὰς λέγεις (ἔφη ἐγώ). — Ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα πάλιν, — ΠΡ. Ὅρατε (ἔφη) τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκεῖ τυφλὴ τις εἶναι καὶ ἐπὶ λίθου σρογγύλου ἐσάναι, ἣν καὶ ἔστι ὑμῖν εἶπον ὅτι Τύχη καλεῖται; — ΞΕΝ. Ὅρωμεν. — ΠΡ. Ταύτη¹³⁸ κελεύει (ἔφη) μὴ πιστεύειν, καὶ βέβαιον μηδὲν πιστεύειν μηδὲ ἀσφαλὲς ἔχειν, ὅτι ἂν παρ' αὐτῆς λάβῃ τις, μηδὲ ὡς ἴδια ἡγείσθαι¹³⁹. Οὐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πάλιν ἀφελῆσθαι¹⁴⁰, καὶ ἐτέρῳ δίδοναι¹⁴¹· πολλάκις γὰρ τοῦτο ποιεῖν¹⁴². Καὶ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν κελεύει¹⁴³ πρὸς τὰς παρ' αὐτῆς ὁσείας ἀνηττήτους¹⁴⁴ γίγνεσθαι, καὶ μῆτε χαίρειν ὅταν διδῶ, μῆτε ἀθυμεῖν ὅταν ἀφείληται, καὶ μῆτε ψέγειν αὐτήν, μῆτε ἐπαινεῖν. Οὐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογισμοῦ, ἀλλ' εἰκὴ¹⁴⁵ καὶ ὡς ἔτυχε πάντα, ὥσπερ πρότερον ὑμῖν ἔλεξα. Διὰ τοῦτο οὖν τὸ Δαιμόνιον κελεύει μὴ θαυμάζειν, ὅτι ἂν πράττῃ αὕτη, μηδὲ γίγνεσθαι ὁμοίους τοῖς κακοῖς τραπέζιταις. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, χαίρουσι, καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι. Ὅταν δὲ ἀπαιτῶνται¹⁴⁶ ἀγανακτοῦσι, καὶ δεινὰ αἰσονται πεπονθέναι, οὐ μνημονεύοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον τὰ θέματα¹⁴⁷, ἐφ' ᾧ¹⁴⁸ οὐδὲν κωλύει τὸν θέμενον πάλιν κομίσασθαι¹⁴⁹. Ὡσαύτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ Δαιμόνιον καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς ὁσίν¹⁵⁰ καὶ μνημονεύειν ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἡ Τύχη, ὥς ἃ δέδωκεν, ἀφελῆσθαι¹⁵¹, καὶ ταχέως πάλιν δοῦναι πολλαπλάσια, αὐτὴς δὲ ἀφελῆσθαι ἃ δέδωκεν οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ προϋπάρχοντα¹⁵². Ἄ γοῦν ἂν διδῶ¹⁵³, κελεύει¹⁵⁴ λαμβάνειν παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντας πρὸς τὴν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ ὁσίν¹⁵⁵. — ΞΕΝ. Ποίαν ταύτην (ἔφη ἐγώ); — ΠΡ. Ἦν λήφονται παρὰ τῆς παιδείας, ἣν¹⁵⁶ διδασκώμενοι ἐκεῖ. — ΞΕΝ. Αὕτη¹⁵⁷ οὖν τίς ἐστίν; — ΠΡ. Ἡ ἀληθὴς Ἐπιτήμη (ἔφη) τῶν συμφερόντων, καὶ ἀσφαλὴς ὁσίς, καὶ βεβαία καὶ ἀμετάβλητος. Φεύγειν οὖν κελεύει συντόμως πρὸς ταύτην¹⁵⁸ καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, ἃς πρότερον εἶπον ὅτι Ἀκρασία, καὶ Ἰδυπάθεια καλοῦνται, καὶ ἐντεῦθεν κελεύει συντόμως ἀπαλλάττεσθαι¹⁵⁹, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲ ταύταις μηδέν¹⁶⁰. Ὡς¹⁶¹ δ' ἂν πρὸς τὴν ψευδοπαιδείαν ἀφίκωνται, κελεύει αὐτοῖς χρόνον τινα ἐνδιατρίψαι, καὶ λαβεῖν ὅτι ἂν βούλωνται παρ' αὐτῆς, ὥσπερ ἐφόδιον¹⁶²· ἔτα ἐντεῦθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἀληθινήν Παιδείαν συντόμως. Ταῦτ' ἐστίν, ἃ προτάσσει τὸ Δαιμόνιον. Ὅστις τοίνυν παρ' αὐτὰ τι ποιεῖ ἢ παρακούει, ἀπόλλυται κακὸς κακῶς. Ὁ μὲν δὲ μῦθος, ὃ Ξένοι, ὃ ἐν τῷ τί-

¹³⁸ Κελεύει (τοῖς εἰσπορευομένοις) μὴ πιστεύειν ταύτη. ¹³⁹ Ἐκεῖνα ἃ ἂν λάβῃ τις παρ' αὐτῆς. ¹⁴⁰ Αὐτήν. ¹⁴¹ Παρακ. ἀντ' ἐνεσ. ἀγρ. ἐκ τοῦ ἔθω. ¹⁴² Τὸ δαιμόνιον.

¹⁴³ Ἀνικητούς, ἀδιόφορους. ¹⁴⁴ Ὅπως τύχη. ¹⁴⁵ Παθη. ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀπαιτῶσιν ἀπὸ αὐτοῦ. ¹⁴⁶ Τὰς παρακαταθήκας. ¹⁴⁷ Ἐπὶ συμφωνίᾳ ὅτι οὐδὲν κωλύει.

¹⁴⁸ Νὰ τὰ λάβῃ ὁπίσω. ¹⁴⁹ Τὸ δοῦναι. κελεύει τοῖς ἀνθρώποις εἶναι ὡσαύτως, νὰ λήθωνται οὕτω, νὰ ἦναι τοιοῦτοι. ¹⁵⁰ Ε. § 463, ὡς, 1). ¹⁵¹ Ἀφελῆσθαι δὲ οὐ μόνον ἃ δέδωκεν, ἀλλὰ καὶ τὰ προϋπάρχοντα, πρὶν ἢ δοῦναι. ¹⁵² Ἡ τύχη. ¹⁵³ Τὸ δαιμόνιον. ¹⁵⁴ Καὶ ἔχοντας ἃ ἂν διδῶ ἀπελθεῖν συντόμως πρὸς. ¹⁵⁵ Ἡ ψευδοπαιδεία δύναται ἢ χορηγῆσαι διάφορα ἐσθία καὶ κοσμήματα τοῦ βίου, ὡς διατασίαν, μεσοεικὴν, τ. ἢ δχι ὁμοῦ καὶ τὴν ἀληθεῖ παιδείαν, τὴν σιλοπαιδείαν.

νακι, τοιοῦτος ὑμῖν ἐστίν. Εἰ δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι¹⁵⁶ περὶ ἐκάστου τούτων, οὐδεὶς φθόνος¹⁵⁷. Ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω.

ΞΕΝ. Καλῶς λέγεις; (ἔφη ἐγώ). Ἀλλὰ τί κελεύει αὐτοὺς τὸ Δαμώκων λαβεῖν παρὰ τῆς Ψευδοπαιδείας;—ΠΡ. Ταῦτ' ἂν δοκεῖ εὐχρηστα εἶναι.—ΞΕΝ. Ταῦτ' οὖν τίνα ἐστί;—ΠΡ. Γράμματα (ἔφη), καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἃ καὶ Πλάτων¹⁵⁸ φησὶν, ὡσανεὶ χαλικοῦ τινος δύναμιν ἔχειν¹⁵⁹ τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περισπῶνται.—ΞΕΝ. Πότερον δὲ, ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν εἰ μέλλοι τις ἤξειν¹⁶⁰ πρὸς τὴν ἀθηναίην Παιδείαν, ἢ οὐ;—ΠΡ. Ἀνάγκη μὲν οὐδεμία (ἔφη), χρῆσιμα μέντοι ἐστί. Πρὸς δὲ τὸ βελτίους γενέσθαι οὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα¹⁶¹.—ΞΕΝ. Οὐδὲν ἄρα λέγεις ταῦτα χρῆσιμα εἶναι πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι ἄνδρας;—ΠΡ. Οὐδέν. Ἔστι¹⁶² γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελτίους γενέσθαι ὅμως· ὅτι οὐκ ἄχρηστα κἀκεῖνά ἐστιν. Ὡς γὰρ οἱ ἐρμηνέως συμβάλλομεν¹⁶³ τὰ λεγόμενά τε ποτε, ὅμως μέντοι γε οὐκ ἄχρηστον ἦν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν φωνήν¹⁶⁴ ἀκριβοστεραν ἔχειν¹⁶⁵, ἂν τι συνήκαμεν¹⁶⁶. οὕτω καὶ ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύει γενέσθαι¹⁶⁸.—ΞΕΝ. Πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι οἱ μαθηματικοί¹⁶⁷, πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;—ΠΡ. Πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐπειδὴν φαίνονται ἡπατημένοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν¹⁶⁸, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἐτι κατεχόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; οὐδὲν γὰρ κωλύει, εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως¹⁶⁹ δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῆ εἶναι, καὶ φιλάργυρον καὶ ἄδικον, καὶ προσότην, καὶ τὸ πέρας¹⁷⁰ ἄφρονα.—ΞΕΝ. Ἀμέλει, πολλοὺς τοιοῦτους ἐστὶν ἰδεῖν.—ΠΡ. Πῶς οὖν οὗτοι προέχουσιν (ἔφη) εἰς τὸ βελτίους ἄνδρας γενέσθαι, ἔνεκα τούτων τῶν μαθημάτων;—ΞΕΝ. Οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου¹⁷¹. Ἀλλὰ τί ἐστίν (ἔφη ἐγώ) τὸ αἷτιον, ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρέβουσιν, ὥσπερ ἐγγίζοντες πρὸς τὴν ἀθηναίην Παιδείαν;—ΠΡ. Καὶ τί τοῦτο ὠφελεῖ αὐτοὺς (ἔφη), ὅτε πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν παραγινόμενους ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου ἀπὸ τῆς Ἀκрасίας καὶ τῆς ἄλλης Κακίας, εἰς τὸν τρίτον περιβόλον, πρὸς τὴν Παιδείαν τὴν ἀθηναίην, οἱ¹⁷² τούτους τοὺς μαθηματικοὺς παραλάττουσιν¹⁷³. Ὡς, πῶς ἐτι προέχουσιν; ἄρα ἢ ἀκίνητοί, ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι.—ΞΕΝ. Πῶς τοῦτ' (ἔφη ἐγώ);—ΠΡ. Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ, εἰ μὴδὲν ἄλλο¹⁷⁴, προσποιούνται γε ἐπίστασθαι ἃ οὐκ οἶδασιν. Ἔως δ' ἂν ἔλθῃσι ταύτην τὴν

¹⁵⁶) Νὰ ἐρωτήσῃ τί τι περισσώτερον. ¹⁵⁷) Πλάτων ἐν τῷ Ζ'. περὶ νόμων. Καὶ τοῦτο ἀποδείξει ὅτι ὁ παρὼν διάλογος δὲν εἶναι τοῦ Κέβητος, διότι δὲν ἤθελεν ἀναφέρει γινώσκον τοῦ συμμαθητοῦ τοῦ Πλάτωνος. ¹⁵⁸) Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἐκεῖνα ἃ Πλάτων φησὶν ἔχειν ὡς δύναμιν χαλικοῦ. ¹⁵⁹) Ὅταν μέλλῃ τις νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀθηναίην παιδείαν, εἶναι ἢ οὐκ ἀνάγκη νὰ λάβῃ καὶ αὐτά; ¹⁶⁰) Ταῦτα δὲν συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ γένωσιν οἱ ἄνθρωποι καλλήτεροι. ¹⁶¹) Εἶναι δυνατόν. ¹⁶²) Ἐννοοῦμεν.

¹⁶³) Τὴν ξένην γλῶσσαν. ¹⁶⁴) Νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβοστερον. ¹⁶⁵) Ἰσως, συνήκωμεν, ὅπως ἔννοήσωμεν. ¹⁶⁶) Γενέσθαι βελτίους. Ἀλλ' οὕτω τὸ συμπέρασμα εἶναι ἐναντίον τῆς προτάσεως ὅτι δὲν εἶναι ἄχρηστα. Ὁ Κοραῆς διαβασθεῖς οὕτω καὶ τούτων τῶν μαθ. οὐδὲν κωλύει γεύεσθαι. ¹⁶⁷) Οἱ πεπαιδευμένοι. ¹⁶⁸) Περὶ τοῦ τί ἐστὶν ἀγαθόν καὶ τί κακόν. ¹⁶⁹) Οὐχ ἥττον. Ἰσως δὲ ὅμως. ¹⁷⁰) Τέλος πάντων. ¹⁷¹) Ἐκ τοῦ λόγου δὲν εἶπας. ¹⁷²) Ἔστιν ἰδεῖν (τινας) οἱ. ¹⁷³) Σπερμαίνουσιν, ἀφήγουσιν ὀπίσω.

¹⁷⁴) Προῖουσι.

δόξαν, ἀκανήτους αὐτοὺς ἀνάγκη εἶναι πρὸς τὸ ὁρμῆσαι¹⁷⁶ πρὸς τὴν ἀληθινήν Παιδείαν. Εἴτα τὸ ἕτερον οὐχ ὄρας, ὅτι καὶ αἱ Δόξαι ἐκ τοῦ πρώτου περιβάλλου εἰσπορεύονται πρὸς αὐτοὺς ὁμοίως; Ὡς οὐδὲν οὗτοι ἐκείνων¹⁷⁷ βελτίους εἰσιν, ἐὰν μὴ καὶ τούτοις συνῇ¹⁷⁷ Μεταμέλεια, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι οὐ Παιδείαν ἔχουσιν, ἀλλὰ Ψευδοπαιδείαν, οἱ ἦν ἀπατῶνται. Οὕτω γὰρ διακειμένοι, οὐκ ἂν ποτε σωθῶσιν.

Καὶ ὑμεῖς τοίνυν, ὦ Ξένοι¹⁷⁸ (ἔφη), ἐὰν μὴ οὕτω ποιῇτε, καὶ ἐνδιατρίβητε¹⁷⁹ τοῖς λεγομένοις, μέχρις ἂν ἔξιν λαβέιμι.¹⁸⁰ Ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλὰκις δεῖ ἐπισκοπεῖν, καὶ μὴ διαλείπειν¹⁸¹. τὰ δὲ ἄλλα πάρεργα ἡγήσασθαι. Εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν ὄφελος ἔσται ὑμῖν ὧν νῦν ἀκούετε. — ΞΕΝ. Ποιήσομεν. Τοῦτο δὲ ἐξηγήσαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ὅσα λαμβάνουσιν οἱ ἀνθρώποι παρὰ τῆς Τύχης; οἷον τὸ ζῆν, τὸ ὑγιαίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ εὐδοχεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν, τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλήσια; ἢ πάλιν τὰ ἐναντία πῶς οὐκ ἔστι κακά; Πάνυ γὰρ ἡμῖν παράδοξον καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ λεγόμενον. — ΠΡ. Ἄγε τοίνυν, πειρῶ (ἔφη) ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον¹⁸² περὶ ὧν ἂν σε ἐρωτῶ. — ΞΕΝ. Ἀλλὰ ποιήσω τοῦτο (ἔφη ἐγώ). — ΠΡ. Πότερον οὖν, κἂν κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκεῖνον τὸ ζῆν¹⁸³; — ΞΕΝ. Οὐμοὶ δοκεῖ, ἀλλὰ κακόν (ἔφη ἐγώ). — ΠΡ. Πῶς οὖν ἀγαθόν ἐστὶ τὸ ζῆν (ἔφη), εἴπερ τοῦτό ἐστι κακόν; — ΞΕΝ. Ὅτι¹⁸⁴ τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι, κακόν μοι δοκεῖ εἶναι¹⁸⁵ τοῖς δὲ καλῶς, ἀγαθόν. — ΠΡ. Καὶ κακόν ἄρα λέγεις τὸ ζῆν, καὶ ἀγαθόν εἶναι; — ΞΕΝ. Ἐγώ γε¹⁸⁶. — ΠΡ. Μὴ οὖν ἀπαλάνως λέγε¹⁸⁷. Ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ κακόν καὶ ἀγαθόν εἶναι. Οὕτω γὰρ καὶ ὠφέλιμον καὶ βλαβερὸν ἂν εἴη, καὶ αἰρετόν¹⁸⁷ καὶ φευκτόν ἅμα αἰεῖ. — ΞΕΝ. Ἀπίθανον μὲν¹⁸⁸ ἀλλὰ πῶς οὐκ εἰ τὸ κακῶς ζῆν ὃ ἂν ὑπάρχοι κακόν τι ὑπάρχει αὐτῷ, κακόν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐστίν¹⁸⁹; — ΠΡ. Ἀλλ' οὐ τὸ αὐτὸ (ἔφη) ὑπάρχει τὸ ζῆν τῷ κακῶς ζῆν¹⁹⁰. Ἡ οὖν σοι φαίνεται; — ΞΕΝ. Ἀμέλει, οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι. — ΠΡ. Τὸ κακῶς τοίνυν ζῆν, κακόν ἐστὶ¹⁹¹ τὸ δὲ ζῆν οὐ κακόν ἐστίν¹⁹² ἐπεὶ, εἰ ἦν κακόν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακόν ὃ ὑπῆρχεν¹⁹¹, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν¹⁹² ὅπερ ἐστὶ κακόν. — ΞΕΝ. Ἀληθὴ μοι δοκεῖς λέγειν. — ΠΡ. Ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι καὶ τοῖς καλῶς, οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθόν εἶναι¹⁹³ τὸ ζῆν, οὔτε κακόν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν καὶ καίειν ἐν τοῖς ἀρρωστοῦσιν ἐστὶ νοσερὸν καὶ ὑγιεινόν¹⁹⁴ οὐχοῦν οὕτω

¹⁷⁶ Δὲν κινεῖνται εἰς τὸ νὰ ὁρμήσωσιν, ὥστε νὰ ὁρμήσωσιν. ¹⁷⁷ Τῶν ἐν τῇ πρώτῃ περιβάλλου. ¹⁷⁸ Σύνεμι. ¹⁷⁹ Οὐκ ἂν ποτε σωθῶσιν. ¹⁸⁰ Καὶ ἐὰν μὴ ἐνδιατρίβητε. ¹⁸¹ Μέχρις οὐ τὰ προσκηθῆτε ὡς (ὅσας σας πεποιθήσεις. ¹⁸² Νὰ μὴ διακόπητε τὴν μελέτην σας. ¹⁸³ Τί σας φαίνεται. ¹⁸⁴ Τὸ ζῆν εἶναι ἀγαθόν εἰς ἀνθρώπον ὃν ζῇ κακῶς. ¹⁸⁵ Διότι ἀποκρίνεται εἰς τὸ πῶς. ¹⁸⁶ Μάλιστα. ¹⁸⁷ ἤδη ὁμιλῶς μὲ τρόπον ἀπίθανον μὴ λέγε ἀπίθανον. ¹⁸⁸ Ἄξιον ἐκλογῆς, ἐπιθυμητόν. ¹⁸⁹ Τοῦτο, τὸ νὰ ᾖται συγχρόνως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα αἰρετόν καὶ φευκτόν. ¹⁹⁰ Πῶς τὸ ζῆν δὲν εἶναι κακόν, εἰς τὸν ἔχοντα τοῦτο, δηλ. εἰς τὸν κακῶς ζῶντα. ¹⁹¹ Περινενοημένη φράσις κατὰ σοφιστικὸν τρόπον. ¹⁹² Ἄλλο ζῆν, καὶ ἄλλο κακῶς ζῆν. ¹⁹³ Ἄν τὸ ζῆν ἦτο κακόν ἤθελεν ἐνυπάρχει κακόν τι καὶ εἰς τοὺς καλῶς ζῶντας. ¹⁹⁴ Διότι ἐνυπάρχει εἰς αὐτοὺς τὸ ζῆν. ¹⁹⁵ Πλεονάζει τὸ εἶναι, ἢ ὑπερνοητέον τὸ δυνατόν ὡς ἀντικείμενον τοῦ εἶναι. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ᾖται τὸ ζῆν οὔτε καλὸν οὔτε κακόν. ¹⁹⁶ Αὐτὸ καὶ τὸ αὐτὸ δηλ. ἀλλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις τῆς ἀσθενείας.

καὶ ἐπὶ τοῦ ζῆν. — ΞΕΝ. Ἔστι ταῦτα. — ΠΡ. Σὺ τοίνυν οὕτω θεωρήσον. — Πότερον ἂν βούλοιο, ζῆν κακῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως; — ΞΕΝ. Ἀποθανεῖν ἔγωγε¹⁹⁵ καλῶς. — ΠΡ. Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἰρετώτερόν ἐστι πολλάκις τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν. — ΞΕΝ. Ἔστι ταῦτα. — ΠΡ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος¹⁹⁶ καὶ περὶ τοῦ υγιαίνειν καὶ νοσεῖν. Πολλάκις γὰρ οὐ συμφέρει υγιαίνειν, ἀλλὰ τούναντιον, ὅταν ᾖ περὶστασις τοιαύτη. — ΞΕΝ. Ἀληθῆ λέγεις. — ΠΡ. Ἄγε δὴ, σκεψώμεθα καὶ περὶ τοῦ πλουτεῖν οὕτως¹⁹⁷. Εἶγε¹⁹⁸ θεωρεῖν ἐστίν¹⁹⁹ (ὡς πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν²⁰⁰) ὑπάρχοντά τινα πλοῦτον, κακῶς δὲ ζῶντα τοῦτον²⁰¹ καὶ ἀθλίως. — ΞΕΝ. Νὴ Δία, πολλοὺς γε. — ΠΡ. Οὐκοῦν οὐδὲν τούτοις ὁ πλοῦτος βοηθεῖ εἰς τὸ ζῆν καλῶς; — ΞΕΝ. Φαίνεται²⁰² αὐτοὶ γὰρ φαῦλοί εἰσιν. — ΠΡ. Οὐκοῦν τὸ σπουδαίους εἶναι, οὐχ ὁ πλοῦτος ποιεῖ, ἀλλ' ἡ Παιδεία. — ΞΕΝ. Εἰκός γε, ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου. — ΠΡ. Ποῦ δὲ ὁ πλοῦτος ἀγαθόν ἐστιν, εἴπερ οὐ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐτόν, εἰς τὸ βελτίους εἶναι; — ΞΕΝ. Φαίνεται²⁰³. — ΠΡ. Οὕτως οὐδὲ συμφέρει ἄρα ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστανται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι. — ΞΕΝ. Δοκεῖ μοι. — ΠΡ. Πῶς οὖν τοῦτο ἂν τις κρίνειεν ἀγαθόν εἶναι ὁ πολλάκις οὐ συμφέρει ὑπάρχειν; — ΞΕΝ. Οὐδαμῶς. — ΠΡ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τις ἐπίσταται πλούτῳ χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπείρως, εὖ βιώσεται²⁰⁴ εἰ δὲ μὴ, κακῶς. — ΞΕΝ. Ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν. — ΠΡ. Καὶ τὸ σύνολον δὲ²⁰⁵, τὸ τιμᾶν ταῦτα ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν ὡς κακὰ, τοῦτο²⁰⁶ δ' ἐστὶ τὸ τάραττον τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλάπτειν, ὅταν τιμῶνται²⁰⁷ τε καὶ αἰῶνται²⁰⁸ διὰ τούτων μόνον εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ πάνθ' ἐπομένως πράττωσιν ἕνεκα τούτων, καὶ τὰ ἀσεβέστατα δοκοῦντα εἶναι. Ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἀγνοίαν. Ἀγνοοῦσι γάρ, ὅτι οὐ γίνεται ἐκ κακῶν ἀγαθόν. Πλοῦτον δ' ἔστι πολλοὺς κτησαμένους ἰδεῖν ἐκ κακῶν καὶ αἰσχυρῶν ἔργων, ὅσον λέγω ἐκ τοῦ προδιδόναι καὶ ληΐζεσθαι, καὶ ἀνδροφονεῖν, καὶ συκοφαντεῖν, καὶ ἀποστρεφεῖν, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν καὶ μοχθηρῶν. — ΞΕΝ. Ἔστι ταῦτα. — ΠΡ. Εἰ τοίνυν γίνεται ἐκ κακοῦ ἀγαθόν μηδὲν, ὥσπερ εἰκός²⁰⁹ πλοῦτος δὲ γίνεται ἐκ κακῶν ἔργων ἀνάγκη μὴ εἶναι ἀγαθόν τὸν πλοῦτον. — ΞΕΝ. Συμφαίνει²⁰⁷ οὕτως ἐκ τούτου τοῦ λόγου. — ΠΡ. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ φρονεῖν²⁰⁸ γε, οὐδὲ δικαιοπραγεῖν²⁰⁹ οὐκ ἐστὶ κτήσασθαι ἐκ κακῶν ἔργων ὥσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀφρονεῖν, ἐκ καλῶν ἔργων οὐδὲ ὑπάρχειν ἅμα τῷ εὖ-τῳ δύνανται. Πλοῦτον δὲ καὶ δόξαν, καὶ τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλήσια, οὐδὲν κωλύει ὑπάρχειν τινὶ ἅμα μετὰ κακίας πολλῆς. Ὡς οὐκ ἂν εἴη ταῦτα ἀγαθὰ οὐδὲ κακὰ ἀλλὰ τὸ φρονεῖν μόνον ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀφρονεῖν κακόν. — ΞΕΝ. Ἰκανῶς²¹⁰ μοι δοκεῖς λέγειν. (ἔφην).

¹⁹⁵ εἰσφέρει. ¹⁹⁶ Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν. ¹⁹⁷ Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς σκεψώμεν περὶ τῶν ἄλλων. ¹⁹⁸ Σκεψώμεθα. ¹⁹⁹ Ἄν ᾖναι δυνατόν. ²⁰⁰ Συνωνό-
μως τῷ θεωρεῖν. ²⁰¹ Ἐκείνον εἰς ὃν ὑπάρχει ὁ πλοῦτος. ²⁰² Φαίνεται ὅτι οὐκ ἀ-
γαθόν ἐστὶν. ²⁰³ Ἐν γένει δέ. ²⁰⁴ Τὸ τιμᾶν ὁ δὲ πλεονάζει. ²⁰⁵ Ταῦτα. ²⁰⁶ Οἱ ἀν-
θρώποι. ²⁰⁷ Ἐρεται. ²⁰⁸ ἔχειν φρόνησιν. ²⁰⁹ Πράττειν δίκαια ἔργα. ²¹⁰ Ὡστε
τὰ μὲν πάντα.

ΙΑ'. ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ.

Θεόφραστος ἐξ Ἑρεσσού τῆς Λέσβου, ἐγεννήθη τὸ 372 π. Χ. Ἐπούδασε τὴν φιλοσοφίαν ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, τὸν ὁποῖον καὶ διεδέχθη· ἔγραψε δὲ διάφορα φυσικῆς ἱστορίας καὶ ἠθικὰ συγγράμματα, ἐν οἷς καὶ τοὺς Χαρακτῆρας. Τὸ κείμενον τῶν σωζομένων εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διεφθαρμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ.

Τὴν δὲ κολακείαν ὑπολάβοι ἂν τις ὁμιλίαν¹ αἰσχρὰν εἶναι, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. Τὸν δὲ κολάκα τοιοῦτόν τινα, ὥστε πορευόμενον ἅμα εἰπεῖν². « Ἐνθυμῆ³ ὡς ἀποβλέπουσι πρὸς σέ οἱ ἄνθρωποι; τοῦτο οὐκ ἐνὶ τῶν ἐν τῇ πόλει γίνεται πλὴν σοί· εὐδοκίμεις⁴ χθές ἐν τῇ στοᾷ⁵ » πλειόνων γάρ ἢ τριάκοντα ἀνθρώπων καθημένων, καὶ ἐμπεσόντος λόγου, τίς εἴη βέλτερος, ἀπ' αὐτοῦ⁶ ἀρξαμένους πάντας ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατενεχθῆναι⁷· καὶ ἄλλα τοιαῦτα λέγειν. Ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκίδα⁸· καὶ ἐάν τι πρὸς τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς ἀπὸ πνεύματος⁹ προσενηχθῇ ἄχυρον, καρφολογῆσαι⁹ καὶ ἐπιγελάσας δὲ εἰπεῖν, « ὁρᾷς¹⁰ » ὅτι δοῦν σε ἡμερῶν οὐκ ἐντετύγχηκα, πολὺν¹⁰ ἔσχακας τὸν πώγωνα¹¹ μεστόν· καὶ περ, εἴ τις καὶ ἄλλος¹¹, ἔχεις πρὸς τὰ ἐτῆ¹² μέλαιναν τὴν τρίχα ». Καὶ λέγοντος δὲ αὐτοῦ τι, τοὺς ἄλλους σιωπᾶν κελεύσαι¹³ καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἀκούοντας¹³, καὶ ἐπιστημῆνασθαι δὲ, εἰ παύσεται. « Ὁρθῶς¹⁴ » καὶ σκώψαντι ψυχρῶς, ἐπιγελάσαι¹⁴, τὸ τε ἱμάτιον ὤται εἰς τὸ στόμα, ὥς δὴ οὐ δυνάμενος κατασχεῖν τὸν γέλωτα¹⁵ καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἀποστήναι κελεύσαι, ἕως ἂν αὐτός¹⁵ παρέλθῃ. Καὶ τοῖς παιδίοις¹⁶ μῆλα καὶ ἀπλούς πριάμενος, εἰσενέγκας δοῦναι, ὁρῶντος αὐτοῦ¹⁷ καὶ φιλήσας δὲ εἰπεῖν, « Χρηστοῦ πατρός νεόττια ». Καὶ συνωνούμενος¹⁷ δὲ κρηπίδας, τὸν πόδα φῆσαι εἶναι εὐρυθμότερον τοῦ ὑποδήματος. Καὶ πορευομένου πρὸς τινα τῶν φίλων, προσδομῶν εἰπεῖν, ὅτι πρὸς σέ ἔρχεται¹⁸ καὶ ἀναστρέφας¹⁹, ὅτι προσήγγελκα. Ἀμέλει²⁰ καὶ τὰ ἐκ γυναικείας ἀγορᾶς²¹ δια-

¹) Συναναστροφὴν, σχέσιν. ²) Ἐν ᾧ περιπατεῖ μετὰ τινος, συγχρόνως νὰ λέγῃ.

³) Ἐννοεῖς. ⁴) Ἐπαινέσεις. ⁵) Στοᾷ, περὶπατοὶ ὑπόγειοι εἰς Ἀθήνας, ὅπου συνήρχοντο οἱ πολῖται. ⁶) Ἀπὸ δευτέρου γρῆφες πάλιν τὸν λόγον τοῦ εἰς γ'. πρόσωπον ἐκ πρῶτον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν. ⁷) Τρίχα, σκουπίδι. ⁸) Ἀπὸ τῶν ἄνερων. ⁹) Τὸ παίρναι μὲ τὴν χεῖρά του. ¹⁰) Λευκὸν τρίχων ἔννοιαν τὸ ἄχυρον. ¹¹) Ἄν ἔχῃ κἀνέας ἄλλας, ἔχεις καὶ σύ· δηλ. ἔχεις ὑπὲρ πάντα ἄλλον. ¹²) Ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν σου.

¹³) Εἶναι ἱκανὸς νὰ τὸν ἐπαινέσῃ παρουσίᾳ του, ὅταν ἀκούῃ. ¹⁴) Ἐπιγελάσαι αὐτῷ σκώψαντι, ὅταν ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον κολακεύει εἰπῇ τι ψυχρὸν σκώμμα. ¹⁵) Ὁ κολακευόμενος, τὸ αὐτὸς ἔχει ἔμφρασιν. ¹⁶) Τοῦ κολακευομένου. ¹⁷) Ἀγοράζων ὁμοῦ μὲ τὸν κολακευόμενον. ¹⁸) Τρίχει ἑμπερὶ νὰ ὄσῃ εἰρησιν. ¹⁹) Εἰκεῖν. ²⁰) Μέλαινα ἀκόμη.

²¹) Ὅσα ἀγοράζονται εἰς χρῆσιν τῶν γυναικῶν.

κονῆσαι δυνατός ἀπνευστί²⁹. Καὶ τῶν ἐστιωμένων πρῶτος ἐπαινέσαι τὸν οἶνον· καὶ παραμένων²⁵ εἰπεῖν, «Ὡς μαλακῶς²⁶ ἐσθίεις»· καὶ ἄρας²⁵ τι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης, φῆσαι, «Τουτί ἄρα ὡς χρηστόν ἐστι»· καὶ ἔρω-
 τῆσαι, μὴ ξιγῶν, καὶ εἰ ἐπιβαλέσθαι²⁶ βούλεται· καὶ ἐτι περιστέλλαι²⁷ αὐ-
 τόν. Καὶ μὴν ταῦτα λέγων, πρὸς τὸ οὐς προσπίπτων, ψιθυρίζειν· καὶ εἰς
 ἐκείνους ἀποβλέπων, τοῖς ἄλλοις λαλεῖν. Καὶ τοῦ παιδὸς²⁸ ἐν τῷ θεάτρῳ
 ἀφελόμενος τὰ προσκεφάλαια, αὐτὸς ὑποστρώσαι³⁰. Καὶ τὴν οἰκίαν φῆσαι
 εὖ ἡρχίτεκτονῆσθαι, καὶ τὸν ἀγρὸν εὖ περυτεῦσθαι, καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοί-
 αν εἶναι. Καὶ τὸ κεφάλαιον³⁰, τὸν κολακά ἐστι θεάσασθαι, πάντα καὶ λέ-
 γοντα καὶ πράττοντα, οἷς χαριεῖσθαι ὑπολαμβάνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΙΡΙΑΣ

Ἡ μὲν οὖν ἀκαιρία ἔστιν ἐπίτευξις¹ λυποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας. Ὁ
 δὲ ἀκαιρος τοιοῦτός τις, ὅς τις ἀσχολουμένῳ προσελθὼν ἀνακοινοῦσθαι. Καὶ
 δικὴν ὠφληκότα ἐγγύης, προσελθὼν, κελεύσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι². Καὶ
 μαρτυρήσων παρῆναι, τοῦ πράγματος ἤδη κεκριμένου. Καὶ κεκλημένους εἰς
 γάμους, τοῦ γυναικείου γένους κατηγορεῖν³. Καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἔκοντας
 ἔρτι, παρακαλεῖν εἰς περίπατον. Δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητὴν πλείω
 διδόντα ἢ ὃν πεπραχότι· καὶ ἀκηκότας καὶ μεμνηκότας ἀνίστασθαι ἐξ ἀρ-
 χῆς διδάζων. Καὶ πρόθυμος δὲ ἐπιμεληθῆναι ἅ μὴ βούλεται (μὲν) τις γε-
 νέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείρασθαι. Καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἔχειν
 τόμον⁴ ἀπαιτήσων. Καὶ μασιγομένου οἰκέτου, παρεστῶς, διηγείσθαι ὅτι
 καὶ αὐτοῦ ποτε παῖς οὕτω πληγὰς λαθὼν ἀπήγγεστο⁵. Καὶ παρὼν διαίτη⁶,
 συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. Καὶ ὀρχησόμενος ἄψα-
 σθαι ἑταῖρου μηδέπω μεθύοντος⁷.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΠΕΡΙ ΑΠΙΣΤΙΑΣ.

Ἔστιν ἀμέλει¹ ἀπιστία, ὑπόληψις τις ἀδικίας κατὰ πάντων². Ὁ δὲ ἀ-

²⁹) Ταχέως, προθύμως. ³⁰) Μένων πλησίον εἰς τὸν κολακευόμενον. ²⁴) Σωρὶς ὄρε-
 ξιν, ὀλίγον. ²⁵) Προσφέρων. ²⁶) Νὰ φορέσῃ τὸ ἐπιδόνημά του. ²⁷) Εἶναι δυνατός νὰ
 τὸν ἐνδύσῃ μόνος του. ²⁸) Τοῦ ὑπηρετοῦ. ²⁹) Εἰς τὸ θέατρον ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν
 προσκεφάλαια ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθηντο, διότι τὰ ἐδῶλια ἢ καθίσματα ἦσαν λίθινα.

³⁰) Ἐν γένει.

¹) Ἐντευξις. ²) Ἐγγυήσασθαι. ³) Ἡ παρ' ἡμῖν κοινὴ παροιμία ἐκφράζει τὴν αὐ-
 τὴν ἰδέαν κατ' ἄλλον τρόπον· «Πάρ' τὸν γόν γάμον σου, νὰ σὲ πῇ. Καὶ τοῦ χρόνου!

⁴) Ἐν ἄλλοις τὸ κοινόν, καὶ ἀλλαχοῦ λόγον· ὁ Κοραῆς προτιμᾷ τὴν τελευταίαν
 αὐτῇ ἀνάγνωσιν. ⁵) Αἱ λέξεις αὗται μᾶς ἀποδεικνύουσι τὴν θεινὴν κατάστασιν τῶν
 δοῦλων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. ⁶) Ὡς διαιτητής, ἢ πιθανώτερον, ἐπιδιαιτητής μάλλον,
 ἢ ὡς κατὰ σύμπτωσιν παρευρεθείς· διότι καὶ ὁ Δημοσθένης «Οἱ παρόντες ἐκατέρω
 ἐπὶ τῇ διαίτῃ» εἶπεν, ἔνοσθον τοὺς διαιτητάς. ⁷) Διότι, κατὰ τὸν Κικέρωνα (pro
 Murena, 6.), «Οὐδεὶς ὥρχειτο μὴ μεθύειν, πλὴν εἰ μὴ μωρὸς ᾖ».

⁸) Ἐπὶ, βεβαίως. ⁹) Ἰσχυρὰ νὰ ὦν τῶν ἀνθρώπων ὅτι εἰσὶν ἀδικοί.

ιστος τοιοῦτός τις, οἷος⁶ ἀποσειλάς τὸν παῖδα ὀφωνήσοντα*, ἕτερον παῖδα πέμπειν πεισόμενον πόσου⁷ ἐπρίατο. Καὶ φέρων⁸ αὐτὸς τὸ ἀργύριον, κατὰ στάδιον⁹ ἀριθμεῖν¹⁰ πόσον ἐστὶ. Καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ ἐρωτᾷ κατακείμενος, εἰ κέκλεικε τὴν κιβωτόν, καὶ εἰ σεσήμανται τὸ κοιλίουχιον¹¹, καὶ εἰ ὁ μοχλὸς εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλείαν ἐμβέβληται¹² καὶ ἐὰν ἐκείνη φῇ¹³, μὴδὲν ἤττον αὐτὸς ἀναστὰς γυμνὸς ἐκ τῶν στρωμάτων καὶ ἀνυπόδητος, τὸν λύχνον ἄψας, ταῦτα πάντα περιδραμὼν ἐπισκεψάσθαι, καὶ οὕτω μόλις ὑπνοῦ τυγχάνειν. Καὶ τοὺς ὀφειλόντας αὐτῷ ἀργύριον μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν τοὺς τόκους, ὅπως μὴ δύναιντο ἐξαρνοῖ γενέσθαι¹⁴. Καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ ἐκδύσαι δεινός¹⁵, οὐχ ὡς βέλτεστα ἐργάσεται¹⁶, ἀλλ' ὅτ' ἂν ἡ ἄξιος¹⁷ ἐγγυητὴς τοῦ γραφέως. Καὶ ὅτ' ἂν ἤκη τις αἰτησόμενος¹⁸ ἐκπώματα, μάλιστα¹⁹ μὲν μὴ δοῦναι²⁰. Καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουσοῦντα²¹ κελεύειν αὐτοῦ ὀπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ' ἔμπροσθεν, ἵνα φυλάττηται αὐτῷ²² μὴ ἐν τῇ ὁδῷ ἀποδράσῃ. Καὶ τοῖς εἰληφόσι²³ τι παρ' αὐτοῦ καὶ λέγουσι «πόσου²⁴», — «κατάθου²⁵· οὐ γὰρ σχολάζω πέμπειν²⁶».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΟΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣ.

Ἡ δὲ μικροφιλοτιμία δόξειεν ἂν εἶναι ὀρεῖς τιμῆς ἀνελεύθερος. Ὁ δὲ μικροφιλότιμος¹ τοιοῦτός τις, οἷος σπουδάζει, ἐπὶ δειπνὸν κληθεὶς, παρ' αὐτὸν τὸν καλέσαντα κατακείμενος δειπνήσαι. Καὶ τὸν υἱὸν ἀποκείρας ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς². Καὶ ἐπιμεληθῆναι δὲ ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος Αἰθίοψ³ ἔσται. Καὶ ἀποδιδούς μὲν ἀργυρίου, κατὸν⁴ ποιῆσαι ἀποδοῦναι. Καὶ βουὴν θύσας, τὸ προμετωπίδιον⁵ ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσπαταλεῦσαι, στέμμασι μεγάλους περιδῆσας, ὅπως οἱ εἰσιόντες ἴδωσιν ὅτι βουὴν ἔθυσε. Καὶ πομπεύσας δὲ μετὰ τῶν ἱππέων⁶, τὰ μὲν ἄλλα πάντα⁷ δοῦναι τῷ παιδί· ἀπενεγκεῖν οἴκαδε, ἀναβαλόμενος δὲ θοιμάτιον⁸, εἰς τὴν ἀγορὰν περιπατεῖν. Καὶ κυναρίου δὲ τελευτήσαντος, αὐτῷ μνήμα καὶ στηλίδιον ποιήσας, ἐπιγράψαι «κλάδος Μελιταῖος⁹». Καὶ ἀναθεῖς δακτύλιον

¹) Ὡς. ²) Κ. § 432, γ'. ³) Κ. § 355, δ'. ⁴) Ὅταν φέρῃ. ⁵) Εἰς ἕκαστον στάδιον.

⁶) Τοῦτο καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀπαρέμματα ἐξαργυρώνει ἀπὸ τοῦ Οἴου. ⁷) Δίεξις ἀπαξ ἀπαντωμένη. Ταμεῖον. ⁸) Εἴπῃ ναί. ⁹) Νά ἀρνηθῶσι. ¹⁰) Εἶναι δεινός, περίφημος· εἰς τὸ νά κόμῃ τοῦτο. ¹¹) Ὁ γραφεὺς εἰς δὲ ἤθελε τὸ δώσει· ἴσως δὲ ἀντὶ ὧς.

¹²) Ἀξιόχρεως. ¹³) Νά ζητήσῃ νά δανεῖσθῃ. ¹⁴) Κυρίως, συνήθως. ¹⁵) Τὸ χωρίον φαίνεται ἔλλειπές· διότι ὁ Νὲν μένει ἀνανταπέδοτος. ¹⁶) Τὸν ὑπηρετὴν ὅςτις κρατῶν δὲ τι δέποιε τὸν ἀκολουθεῖ. ¹⁷) Κατ' ἄλλους αὐτόν· διὰ νά τὸν προσέχῃ. ¹⁸) Εἰς τοὺς ἀγοράσαντας (ἂν ἦναι ἔμπορος). ¹⁹) Ὁ ἀπιστῶν ἀποκρίνεται· κατάβαλε τὴν τιμὴν.

²⁰) Νά στείλῃ νά τὴν ζητήσῃ.

²¹) Τὸν ὁποῖον κοινὸς ἡμεῖς ὀνομάζομεν Σιππασμένον. ²²) Ἐστὰ τὴν παλαιὰν τῶν Ἀθηναίων συνήθειαν [ἴδε Πλούτ. Θητ.], ἡ ὁποία ὅμως ἐπὶ Θεοφράστου δὲν ἦτον πλέον ἐν χρήσει. ²³) Τὸ ἀργύριον, καινουργιοκομμένον. ²⁴) Τῆς ἡ τοῦ βοός. ²⁵) Οἱ ἱππεῖς ἦσαν οἱ πλεσιώτεροι τῶν Ἀθηναίων 1200 τὸν ἀριθμὸν, καὶ αἱ πομπαὶ τῶν ἦσαν οὐσιώδεις τῶν δημοσίων ἐορτῶν μέρους· ἴδε Ξενοφ. Ἰππαρχ. Δημοσθ. κατὰ Μειδ. καὶ Πλούταρχ. Φωκ. ²⁶) Δηλαδὴ τὸν ἱππὸν, τὴν σκευὴν καὶ τὰ ὄπλα. ²⁷) Τὸ τῆς ἱππασίας, τὸ ὁποῖον ὀνομάζετο Συρίς. Τὸ χειρόγραφον τοῦ Βατικάνου ἔχει καὶ· «ἐν τοῖς μύσῳιν» ἢ μὲν τὰ σκευήματα εἰς τὰ ὑπεδμήματα, καθὼς καὶ τὴν σήμερον συνειθίζον πολλοὶ τῶν ἱππασμένων μας. ²⁸) Διότι τὰ μικρότερα καὶ γλαφυρότερα τῶν παλαιῶν μνῆματα ἐκείνη

γαλκούν εν τῷ περικληπείῳ, τοῦτον ἐκτρίβειν στεφανῶν. Καὶ ἀλείφουσι ὁσημέραι. Ἀμέλει δὲ καὶ συνδιοικήσασθαι¹⁰ παρὰ τῶν Πρυτάνεων¹¹, ὅπως ἀπαγγείλῃ τῷ δήμῳ τὰ ἱερὰ¹², καὶ παρασκευασάμενος λαμπρὸν ἱμάτιον, καὶ ἐστεφανωμένος παρελθὼν εἰπεῖν· ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐθύομεν οἱ πρυτάνεις τὰ ἱερὰ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν¹³ ἄξια καὶ καλὰ· καὶ ὑμεῖς δὲ « χεσθε¹⁴ τὰ ἀγαθὰ ». Καὶ ταῦτα ἀπαγγείλας, ἀπὼν διηγῆσασθαι οἰκασθε τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ ὡς καὶ ὑπερβολὴν εὐημερεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Ἦ δὲ ἀνελευθερία ἐστὶ περιουσία τις ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα¹. Ὁ δὲ ἀνελεύθερος τοιοῦτός τις, ὅς τις νικήσας τραγωδοῖς², ταινίαν ἀναθεῖναι ξυλίνῃ³ τῷ Διονύσῳ, ἐπαγράφας αὐτοῦ τὸ ὄνομα. Καὶ ἐπαδόσεων⁴ γινομένων ἐκ τοῦ δήμου, ἀναστάς, σιωπᾶν, ἢ ἐκ μέσου⁵ ἀπελθεῖν. Καὶ ἐκδοῦς⁶ αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τοῦ μὲν ἱερείου⁷, πλὴν τῶν ἱερῶν⁸, τὰ κρέα ἀποδόσθαι⁹, τοὺς δὲ διακονοῦντας ἐν τοῖς γάμοις, οἰκοσιτοὺς μισθώσασθαι¹⁰. Καὶ τριηραρχῶν¹¹, τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὑποστορέννυσθαι, τὰ δὲ αὐτοῦ ἀποτιθεῖναι¹². Καὶ ἐξ ἀγορᾶς δὲ ὀψωνήσας, τὰ κρέα αὐτὸς φέρειν καὶ τὰ λάχανα ἐν τῷ προκλιπῷ¹³. Καὶ ἔνδον¹⁴ μένειν, ὅτ' ἂν ἐκὼφ θυμῆτιον¹⁵ ἐκπλύναι. Καὶ φίλου ἑρανον συλλέγοντος, προσιδόμενος, ἀποκάμψας¹⁶ ἐκ τῆς ὁδοῦ οἰκαδὲ πορευθῆναι. Καὶ μὴ πρίασθαι θεραπεΐνας¹⁷, ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους¹⁸. Καὶ ἀναστάς τὴν οἰκίαν καλλῦναι¹⁹ καὶ τὰς κλῖνας ἐκκορῆσαι²⁰. Καὶ καθεζόμενος παραστρέψαι²¹ τὸν τρίβωνα ὃν αὐτὸς φορεῖ.

ἀφίεροντο. ⁹) Ὁρθότερον φέρεται ἐν ἄλλοις στεφανῶν καὶ ἀλείφων ὁσημέραι.

¹⁰) Ἐνεργῆσαι, κατορθῶσαι. ¹¹) Τῶν ὁποίων ἦτον καὶ αὐτὸς εἰς. ¹²) Τὰ κατὰ τὴν θυσίαν, ἣτις ἐτελεῖτο πρὸ ἐκάστης τῶν τεσσάρων ἐκκλησιῶν, τῶν συγκροτουμένων ἐν ἐκάστῃ πρυτανείᾳ. ¹³) Τῇ Κυβέλῃ, τῆς ὁποίας ὁ βωμὸς ἔδρευε ἐντὸς τοῦ Πρυτανείου. Ἔθουον δὲ οὐ μόνον εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Δία, τὴν Ἀθηνᾶν, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Νίκην. ¹⁴) Ἐν ἄλλοις Ἐκδέχεσθαι.

¹) Ὁ ὀρίσμος σκοτεινὸς ἢ τὸ χωρίον ἑλληνικῶς εἶναι περιουσία ἔχουσα δαπάνην, δαπανῶσα ἐκ τῆς φιλοτιμίας, τὰ κεφάλαια οὕτως εἰπεῖν τῆς φιλοτιμίας, περιουσία ὑπάρχουσα δαπάνῃ ἢ βλάβῃ τῆς φιλοτιμίας. ²) Εἰς παράστασιν τραγῳδίας. Οἱ πλούσιοι κατέβαλλον τὰ ἔξοδα τῶν δραματικῶν χορῶν (ἐχορήγουν) εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Βάκχου, καὶ νικητὴς ἀνηγορεύετο ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ὁ χορὸς εὐηρέσται περισσότερο.

³) Συνήθως οἱ νικηταὶ ἀφίερον εἰς τὸν Βάκχον τρίποδας γαλκοῦς, καὶ ἀνήγειραν καὶ μνημεῖα. Ἡ δὲ ταινία εἶδος στεφανίου. ⁴) Συνεισφορῶν. ⁵) Τῆς συνελεύσεως.

⁶) Ὑπανδρεύων. ⁷) Τοῦ θυμῆτιος τοῦ θυομένου εἰς τὴν θυσίαν τοῦ γάμου. ⁸) Τῶν παρῶν ὅσα ἐκαίοντο ἐν τῷ βωμῷ ἦσαν δὲ τὰ σ π λ ἄ γ χ α καὶ ἔν σ κέλευς.

⁹) Πωλεῖν. ¹⁰) Μισθοί, ἐνοικιάζει προσωρινῶς ὑπηρετὰς, οἱ ὅποιοι ὅμως ἐν πρώτῳ εἰς τὸν οἶκόν των καὶ οὐκ ἀπὸ αὐτῶν. ¹¹) Ἐκαστος πολίτης Ἀθηναῖος ἐχρεώσεται ὅταν ἦτον ἀνάγκη καὶ ἤρχετο ἢ σειρὰ του, νὰ πληροῖ ἐξ ἰδίων του μίαν τρίτην, καὶ νὰ συνεκπλήρῃ εἰς τὰς ναυμαχίας. ¹²) Νὰ τὰ θέτῃ κατὰ μέρος διὰ νὰ μὴ τὰ φθείρῃ. ¹³) Τὸ μέρος τοῦ μανδύου τοῦ ἐμπρὸς τοῦ στήθους. ¹⁴) Ἐντὸς τῆς οἰκίας του. ¹⁵) Τὸ ἱμάτιον. ¹⁶) Ἀποστραφεὶς διὰ νὰ μὴ τὸν ἀπαντήσῃ ἢ ὄψῃ. ¹⁷) Δούλας διὰ τὴν γυναικᾶ του. ¹⁸) Δι' ὅταν μόνον ἡ γυνὴ του ἐξέρχεται τῆς οἰκίας, διότι αἱ γυναῖκες τῶν πλουσίων παρεκολουθοῦντο εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπὸ θεραπευίδας. ¹⁹) Σκουπίζει (μύνης) τοαὶ. ²⁰) Καθαρίζει ἀπὸ κορμύς. ²¹) Τὸν γυρίζει, καὶ νὰ μὴ ὀρθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ.

Ἀμέλει δὲ ἡ δειλία δόξειεν ἂν εἶναι ὑπείρις⁴ τῆς ψυχῆς ἔμφοδος. Ὁ δὲ δειλὸς τοιοῦτός τις ὅιος πλέων, τὰς ἄκρας⁵ φάσκειν ἡμιολίας⁶ εἶναι⁷ καὶ κλυδωνίου γενομένου, ἐρωτᾷν εἴ τις μὴ μεμύηται⁸ τῶν πλεόντων⁹ καὶ τοῦ κυβερνήτου ἀνακόποντος¹⁰ πυκνάνεσθαι εἰ μεσοπορεῖ¹¹, καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ θεοῦ¹²; Καὶ πρὸς τὸν παρακαθήμενον λέγειν, ὅτι φοβεῖται ἀπὸ ἐνυπνίου τινός¹³; καὶ ἐκδὸς διδόναι τῷ παιδὶ τὸν χιτωνίσκον¹⁴, καὶ δεῖσθαι πρὸς τὴν γῆν προσάγειν αὐτόν. Καὶ στρατευόμενος δὲ προσκαλεῖν πάντας πρὸς αὐτόν, καὶ στάντας πρῶτον περιδεῖν, καὶ λέγειν ὡς ἔργον¹⁵ διαγνῶναι ἔστι πότερόν εἰσιν οἱ πολέμιοι¹⁶. Καὶ ἀκούων κραυγῆς, ὁρῶν πίπτοντας, εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρεστηκότας, ὅτι τὴν σπάθην λαβεῖν ὑπὸ τῆς σπουδῆς ἐπελάθετο¹⁷ καὶ τρέχειν ὑπὸ τὴν σκηνῇ, τὸν παῖδα ἐκπέμψας, κελεύειν προσκοπεῖσθαι ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποκρούει αὐτήν¹⁸ ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, εἴτα διατρίβειν πολὺν χρόνον. Καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ὁρῶν τραυματίαν προσφερόμενον τῶν φίλων¹⁹, προσδραμεῖν, καὶ θαρρύνειν κελεύειν, καὶ τοῦτον θεραπεύειν καὶ περισπογγίζειν, καὶ μυίας σοβεῖν²⁰ καὶ πᾶν μᾶλλον²¹ ἢ μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις²² καὶ τοῦ σάλπιγστοῦ πολεμικὸν²³ σημῆναντος, καθήμενος ἐν σκηνῇ, ἅπαρ²⁴ ἐς κόρακας²⁵ οὐκ ἐάσεις τὸν ἄνθρωπον ὑπνου λαβεῖν, πυκνὰ σημαίνων²⁶; καὶ αἵματος δὲ ἀνάπλεως ἀπὸ τοῦ ἄλλοτρίου τραύματος, ἐντυγχάνειν τοῖς ἐκ τῆς μάχης ἐπανιοῦσι, καὶ διηγεῖσθαι ὡς κινδυνεύσας σέσωκε τὸν φίλον²⁷ καὶ εἰσάγειν πρὸς τὸν κατακείμενον, σκεφομένους τοὺς φυλάτας²⁸, τὸν δῆμον²⁹ καὶ τούτων ἅμα ἐκάστῃ διηγεῖσθαι ὡς αὐτὸς αὐτόν ταῖς αὐτοῦ χερσὶν ἐπὶ σκηνῇ ἐκόμισεν.

⁴) Ὑποχώρησις, συστολή. ⁵) Τὰ ἀκρωτήρια. ⁶) Πειρατικὰ πλοιάρια. Ὁ Γολέτω ἔμπορεῖ νὰ κληθῇ ἡμιολία, διότι ἔχει ἕνα ἰσθμὸν καὶ ἡμισυν. ⁷) Ἄν ὑπάρχῃ κίνεσι ὅστις δὲν ἐμύθηται τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης, τὰ ὅποια ἐφρόνουν ὅτι εἶχον δύναμιν νὰ σώσωσιν ἀπὸ κινδύνου θάλασσης. ⁸) Ἀνακωγεύοντος, ἀναχατίζοντος τὸ πλοῖον. ⁹) Ἄν ᾖναι εἰς τὰ ἀνοικτὰ, ἂν δὲν ἐκάθισε. ¹⁰) Ὁ οὐρανός, ὁ καιρός. ¹¹) Διότι εἰδὲ τι ἐνυπνιον. ¹²) Διὰ τὸ νὰ ᾖναι ἔτοιμος νὰ κολυμβήσῃ. ¹³) Ἐργῶδες δύσκολον.

¹⁴) Ἄν οἱ ἐπερχόμενοι ᾖναι οἱ ἐχθροί. Κάμνει δὲ αὐτὰ ὅλα διότι δὲν θέλει νὰ βιασθῇ νὰ κινήσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. ¹⁵) Τὴν σπάθην. ¹⁶) Ὅρων τῶν φίλων τινὰ προσφερόμενον τραυματίαν. ¹⁷) Ποιεῖν. ¹⁸) Τὸ πολεμικὸν ἔσμα. ¹⁹) Λέγειν. ²⁰) Ταῦτα λέγει διότι δὲν θέλει ν' ἀκούῃ τὴν σάλπιγγα καὶ νὰ προσκαλῇται εἰς μάχην. ²¹) Τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν ἀνήκοντα. ²²) Τοὺς συνδημότας.

ΙΒ'. ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ.

Στράβων ἐκ Καππαδοκίας, ἀκμάσας κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα μ. χ. περιῆλθε διὰ φορὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικής, καὶ συλλέξας ἀφθονον ὕλην, ἐγράψε δεκάετη βιβλία γεωγραφίας, ἐξ ὧν τινα μόνον ἐν ἐπιτομῇ διεσώθησαν. Τὸ σύγγραμμα δὲ τὸν περιέχει πολλές εἰδήσεις ἱστορικές καὶ ἀρχαιολογικές καὶ διέσωσε πολὺ τιμὰ ἀπὸ χάλας συγγραφῶν ἀπολεσθέντων.

ΒΙΒΛ. Α'. §. 7 καὶ 8.

ΕΝ δὲ τῇ μεσογαίᾳ, πρώτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ὀσίων¹ ἐστὶν ἡ Ῥώμη, καὶ μῶν² γε ἐπὶ τῷ Τιβέρι³ καίται⁴ περὶ ἧς, ὅτι πρὸς ἀνάγκην, οὐ πρὸς ἀρεσὶν⁵ ἔκτισται, εἰρηται⁶ προσθετέον ὅ, ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκτίσαντες τινα μέρη, κύριοι τοῦ βελτιόνος⁷ ἦσαν, ἀλλ' ἐδοῦλεον τοῖς προϋποκειμένοις. Οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον, καὶ τὸν Κουϊρίων λόφον⁸ ἐτείχισαν, ὅς ἦν οὕτως εὐεπιβάτος τοῖς ἐξωθεν, ὥς⁹ ἐξ ἐφόδου Τίτος Τάτιος¹⁰ εἶλεν ἐπιβῶν, ἥνικα μετῆ¹¹ τῶν ἀρπαγιστῶν παρθένων ὕβριν¹². Ἀγκος τε Μάρκιος¹³, προσλαβὼν¹⁴ τὸ Κέλλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἀθηνῆϊνον ὄρος, καὶ τὸ μεταξὺ τούτων πεδῖον, διηρτημένα καὶ τὰ ἀπ' Ἀλλήλων¹⁵ καὶ τῶν ἀπὸ προτετειχισμένων, προσέθηκεν ἀναγκαίως¹⁶ οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἔξω τείχους ἔασαι τοῖς βουλομένοις ἐπιτείχιμά τι καλῶς εἶχεν¹⁷, οὐδ' ὅλον ἐκπληρῶσαι τὸν τοῖχον ἰσχυσε τὸν μέχρι τοῦ Κουϊρίνου. Ἠλεγξε δὲ Σερούσιος¹⁸ τὴν ἐκλειψιν¹⁹ ἀνεπλήρωσε γὰρ προσθεῖς τὸν τε Ἡσκυλῖνον λόφον, καὶ τὸν Οὐμίναλιον²⁰ καὶ ταῦτα δ' αὐέφοδα²¹ τοῖς ἐξωθέν ἐς²² δύπερ τάφρον βαθεῖαν ὀρύξαντες, εἰς τὸ ἐντὸς ἐδόξαντο τὴν γῆν²³, καὶ ἐξέτειναν ὅσον ἐξασάδιον χῶμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὄφρ' αὐτῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς Κολλίνας πόλης, μέχρι τῆς Ἡσκυλινᾶς²⁴ ὑπὸ μέσῳ δὲ τῷ χώματι²⁵ τρίτη ἐς²⁶ πόλιν ὁμώνυμος τῷ Οὐμίναλίῳ λόφῳ. Τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως, ἐρυμάτων ἐτέρων δεόμενον²⁷. Καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶτοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν, περὶ τε σφῶν αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν ὕψε-

¹) Τὰ Ὀσσια, πόλις παραθαλασσία τοῦ Ἀσίου. ²) Ὁ διὰ τῆς Ῥώμης ῥέων ποταμός. ³) Εἰς ἀνάγκην καὶ οὐ κατ' ἐλογήν. Ε. § 487 Πρὸς, γ'. ⁴) Ἀηλ. τοῦ διατιθέναι αὐτὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον. ⁵) Ἠκολούθουν κατ' ἀνάγκην τὰ πρὸ αὐτῶν γενόμενα.

⁶) Τρεῖς θέσεις τῆς πόλεως. ⁷) Βασιλεὺς τῶν Σαβίνων. ⁸) Μετέρχομαι. Α. Σ. 2), ἐπῆγε νὰ ἐκδικηθῇ. ⁹) Ὁ Ῥωμῖλος φθοδόμησε τὴν Ῥώμην μετὰ τινων ριψοκινδύων στρατιωτῶν. Θέλων δὲ καὶ νὰ οἰκίσῃ αὐτὴν, ἤρπασε τὰς θυγατέρας τῶν γειτόνων Σαβίνων. ¹⁰) Ὁ τέταρτος βασιλεὺς τῆς Ῥώμης. ¹¹) Συμπαράλαβον εἰς τὸν τεῖχος αὐτὸν. ¹²) Ἀποτειχωμένα ὄντα καὶ (κατὰ) τὰ μεταξὺ τῶν (μέρη). ¹³) Καλῶς εἶχεν εἶναι, ἦτον καλὸν νὰ ἀφήσῃ ἔξω κτλ. ¹⁴) Μεταγενέστερος βασιλεὺς τῆς Ῥώμης.

¹⁵) Τὴν παράλειψιν. ¹⁶) Εὐκολοπάτητα. ¹⁷) Ἐκάψαντες τάφρον οἱ περὶ τὸν Σερούσιον, ἔγρυσαν γῆν εἰς τὸ ἐντὸς. ¹⁸) Κατὰ τὸ μέσον τοῦ χώματος καὶ ἐκ αὐτοῦ.

¹⁹) Ἀηλ. ἀνεπαρκές καὶ ἔχον ἀνάγκην καὶ ἄλλων ὀχυρωμάτων.

ρον²⁰, διότι Ῥωμαίοις προσήκειν οὐκ ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἐπλων καὶ τῆς οἰκείας ἀρετῆς.²¹ ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπορίαν²² προβλήματα²³ νομιζόντες οὐ τὰ τείχη ταῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ τοὺς ἄνδρας τοῖς τεύχεσι. Καταρχὰς μὲν οὖν ἀλλοτρίας²⁴ τῆς κύκλω χώρας οὐσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς, τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάκους εὐεπιχειρήτου²⁵, τὸ μακαρισθητόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν εὐκλήρημα²⁶. τῇ δ' ἀρετῇ καὶ τῷ πόνῳ τῆς χώρας οἰκείας γενομένης²⁷, ἐράνη συνδρομή τις ἀγαθῶν, ἔπασαν εὐφυΐαν²⁸ υπερβάλλουσα· δι' ἣν²⁹ ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθεῖσα³⁰ ἡ πόλις ἀντέχει, τοῦτο μὲν τροφή³¹, τοῦτο δὲ ξύλοις, καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας, ἃς ἀδιαλείπτως ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις³² καὶ ἐμπρησεις, καὶ μεταπρασεις, ἀδιαλείπτου καὶ αὐταὶ οὐσαι· καὶ γὰρ αἱ μεταπρασεις, ἐκούσιοι τινες συμπτώσεις εἰσὶ, καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομοῦντων πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἕτερα ἐξ ἐτέρων³³. Πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν μετάλλων πλῆθος καὶ ἡ ὕλη³⁴, καὶ οἱ κατακομίζοντες ποταμοί, θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποχορηγίαν. Πρῶτος μὲν Ἀνίων, ἐξ Ἀλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσῶς Λατίνης πόλεως³⁵, καὶ διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν Τίβεριν συμβολῆς· ἔπειτ' ὁ Νὰρ, καὶ ὁ Τενέας, οἱ διὰ τῆς Ὀμβρική³⁶ εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμόν, τὸν Τίβεριν· διὰ δὲ Τυρρόνιας καὶ τῆς Κλουσίνης³⁷ ὁ Κλάνις. Ἐπεμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ³⁸ τῶν τοιούτων ἐλαττωμάτων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμπρησεις, συντάξας στρατιωτικὸν³⁹ ἐκ τῶν ἀπελευθέρων τὸ βοηθήσον⁴⁰, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὕψη τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελὼν⁴¹, καὶ κωλύσας ἐξαίρειν⁴² ποδῶν ὅ, τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς δημοταῖς⁴³. Ἀλλ' ὅμως ἐπέλιπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰμὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη, καὶ τὸ τῆς πορθημείας εὐμεταχειρίστον⁴⁴ ἀντίχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ εὐτυχήματα τῇ πόλει· προσέθεσαν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ ἐκ τῆς προνοίας⁴⁵. Τῶν γὰρ Ἑλλήνων πρὸς τὰς κτίσεις μάλιστα εὐτυχεῖσαι⁴⁶ δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐσοχάζοντο⁴⁷ καὶ ἐρυμνότητος, καὶ λιμένων, καὶ χώρας εὐφυοῦς· οὗτοι⁴⁸ προνόνησαν μάλιστα ὧν ὠλιγόρησαν ἐκεῖνοι, στρώσεως ὁδῶν, καὶ ὑδάτων εἰσα-

²⁰) Περὶ τῶν μεταγενεστέρων Ῥωμαίων. ²¹) Ἀνδρίας. ²²) Προπόργιον, υπεράσπισμα.

²³) Δηλ. μὴ ἀνηκούσης εἰς τὴν πόλιν. ²⁴) Κατὰ τοῦ ὁποίου ἐδύναντο εὐκόλως νῆ γίνουσι πολυμικαὶ ἐπιχειρήσεις· εὐπροσβλήτου. ²⁵) Κανὲν τοπικὸν πλεονέκτημα δὲν ὑπῆρχεν ἀξίολογον, ἄξιον μακαρισμοῦ. ²⁶) Ἀφ' οὗ δι' ἀνδρείας καὶ κόπου ἡ Ῥώμη προσεκτήθη τὴν περίεχον. ²⁷) Φυσικὴν ἀρμοδιότητα. ²⁸) Συνδρομήν. ²⁹) Ἄν καὶ ἠδύτηθ. ³⁰) Ἀντέχει ὡς πρὸς τὴν τροφήν, δηλ. δὲν πάσχει ἔλλειψιν τροφῆς. ³¹) Δι' ἀναιρέας καταπτώσεις τῶν οἰκῶν ποιοῦσιν ἀδιαλείπτους τὰς οἰκοδομήσεις νέων.

³²) Παρρησία τοῦ Ὀδυσ. Ρ. 366. Ὁ ἀγοράζωντες τοὺς οἴκους τοὺς μετασκευάζουσιν ἢ τοὺς κἀμνονον ἄλλους ἐξ ἄλλων. ³³) Τὰ παρακείμενα δάση. ³⁴) Ἀλβας, πόλις Λατίνης, δηλ. τῆς ἐπαρχίας Λατίου, πλησίον τοῦ τοποῦ τῶν Μαρσῶν. ³⁵) Ἐπαρχία τῆς Ἰταλίας. ³⁶) Ἐπαρχία τῆς Ἰταλίας. ³⁷) Ὁ Αὐγουστός. ³⁸) Σῶμα. ³⁹) Κ. § 432. ς'. ⁴⁰) Κατὰ δὲ τῶν καταπτώσεων τῶν οἰκῶν, καθαιρέσας τὸ ὕψος τῶν νέων οἰκοδομῶν, δηλ. ἐμποδίσας νὰ μὴ ἔρχων τόσον ὕψος ὅσον ταῖς ἐδίδοτο πρότερον. ⁴¹) Νὰ ὑψώσων ὑπεράνω 70. ⁴²) Τὸ μέρος τὸ βλέπον πρὸς τὰς ὁδοὺς. ⁴³) Ἡ εὐκολία. ⁴⁴) Καὶ ὅσα παρίστανται ἡ πρόνοια, ἡ φρονεῖς. ⁴⁵) Ὅτι ἐπέτευγον εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῶν πόλεων τῶν. ⁴⁶) Ἐργονίζον διὰ τὸ κάλλος. ⁴⁷) Οἱ Ῥωμαῖοι.

⁴⁸) Ὅτι ἐπέτευγον εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῶν πόλεων τῶν. ⁴⁹) Ἐργονίζον διὰ τὸ κάλλος. ⁵⁰) Οἱ Ῥωμαῖοι.

γωγῆς, καὶ ὑπονόμων τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα⁸⁸ τῆς πόλεως εἰς τὸν Τίβεριν. Ἐβρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν ὁδοὺς, προσθέντες ἐκκοπὰς τε λόφων, καὶ ἐγγώσεις κοιλάδων, ὥστε τὰς ἀρμαμάζας δέχεσθαι πορθμείων φορτία⁸⁹. οἱ δ' ὑπόνομοι, συννόμῳ⁹⁰ λίθῳ κατακαμφθέντες⁹¹, ὁδοὺς ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς⁹² ἐνίαις ἀπολελοῖσσι. Τοσούτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγωγίμιον ὕδωρ διὰ τῶν ὑδραγωγείων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν ὑπονόμων ρεῖν· ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ὧν πλείστην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο Μάρκος Ἀγρίπας⁹³, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. Ὡς δ' εἰπεῖν⁹⁴, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὠλιγώρουν, πρὸς ἄλλοις μίξοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες⁹⁵, οἱ δ' ὕστερον, καὶ μάλιστα οἱ νῦν καθ' ἡμᾶς, οὐδὲ τούτου καθυστέρησαν⁹⁶, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. Καὶ γὰρ Πομπηίος, καὶ ὁ θεὸς Καῖσαρ⁹⁷, καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου παῖδες, καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἡ γυνή, καὶ ἡ ἀδελφὴ, πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο⁹⁸ σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευάς. Τούτων δὲ τὰ πλεῖστα ὁ Μάρτις ἔχει κάμπος⁹⁹, πρὸς τῇ φύσει προσλαδὼν καὶ τὸν ἐκ προνοίας κόσμον. Καὶ γὰρ τὸ μέγεθος τοῦ πεδίου θαυμαστὸν ἄμα, καὶ τὰς ἀρματοδρομίας, καὶ τὴν ἄλλην ἵππασίαν, ἀκώλυτον περιέχον τῇ τοσούτῃ πληθύνει, τῶν σφαίρα καὶ κίρκῳ¹⁰⁰, καὶ παλαίστρα γυμναζομένων· καὶ τὰ παρακείμενα ἔργα¹⁰¹, καὶ τὸ ἔδαφος πᾶξον δι' ἔτους¹⁰², καὶ τῶν λόφων στεφάναι¹⁰³ τῶν ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ¹⁰⁴ μέχρι τοῦ βέλθρου σκηνογραφικὴν ὄψιν ἐπαδεικνυμένων, ὡσαπάλλακτον¹⁰⁵ παρέχουσι τὴν θέαν. Πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πεδῖον, καὶ στοαὶ κύκλω παμπληθεῖς, καὶ ἄλση, καὶ θεάτρα τρία, καὶ ἀμφιθέατρον, καὶ ναοὶ πολυτελεῖς, καὶ συνεχεῖς ἀλλήλοισ' ὥς πάρεργον ἂν ὀφείλειεν ἀποφαίνειν τὴν ἄλλην πόλιν¹⁰⁶. Διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τὸν τόπον τούτον, καὶ τὰ τῶν ἐπιφανεστάτων μνημάτων ἐνταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν. Ἀξιολογώτατον δὲ¹⁰⁷ τὸ Μαυσώλειον καλούμενον¹⁰⁸, ἐπὶ κρητῖδος ὑψηλῆς λευκαλίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα, ἄχρι κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρεφές¹⁰⁹. ἐπ' ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκὼν ἐστὶ χαλκῇ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος· ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι, θῆκαι¹¹⁰ εἰσὶν αὐτοῦ καὶ τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων· ὅπασθεν δὲ μέγα ἄλσος, πε-

⁸⁸) Νὰ διοχετεύωσι τὰς ἀκαθαρσίας. ⁸⁹) Κόψαντες λόφους καὶ γεμίζαντες κοιλάδας ἔβρωσαν τοιαύτας ὁδοὺς, ὥστε τὰ φορτία τῶν πλοίων μετεκομίζοντο εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς χώρας δι' ἀμαξίων. ⁹⁰) Κατατεταμημένῳ, πελεκητῷ, μὲ τρόπον ὥστε νὰ συναρμολογῇται. ⁹¹) Εἰς θόλους σχηματισθέντες. ⁹²) Δι' ὧν δύναται νὰ πορευθῇ ἅμαξαι φορτωμένῃ χόρτον. ⁹³) Ἀγορανόμος Ῥώμης 33 ἔτη π. Χ. ⁹⁴) Ἐν γένει δέ. ⁹⁵) Πρὸς ἄλλοις ὄντες, εἰς ἄλλα προσέχοντες. ⁹⁶) Οὐδὲ κατὰ τοῦτο ἔμειναν ὀπίσω. ⁹⁷) Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, τὸν ὁποῖον ἡ τότε κολακεία τῆς οἰκουμένης ἰσώμασε θεόν. ⁹⁸) Ὑπερέτρησαν πᾶσαν προτέραν σπουδὴν. ⁹⁹) Λατίν. λέξεις, σημαίνουσαι· τὸ πεδῖον τοῦ Ἀρεως. ¹⁰⁰) Ἰσ. δ. i c x i v. ¹⁰¹) Τὰ περίεξ οἰκοδομήματα. ¹⁰²) Δι' ὅλου τοῦ ἔτους. ¹⁰³) Τῶν ἐν σχήματι στεφάνης περιεικέντων λόφων. ¹⁰⁴) Τοῦ Τιβέριος. ¹⁰⁵) Τόσον ὥραιαν ὥστε δυσκόλως τὴν ἐγκαταλείπει τι. ¹⁰⁶) Ὡστε αἱ στοαὶ καὶ οἱ ναοὶ κτλ. φαίνονται δεικνύοντες ὡς κύριον μὲν μέρος τῆς πόλεως τὸν κάμπον, τὴν δὲ ἄλλην ὄλην πόλιν ὡς μέρος πάρεργον. ¹⁰⁷) Κατεσκεύασαν. ¹⁰⁸) Κατὰ μίμησιν τοῦ Μαυσωλείου τάφου τοῦ Μαυσώλου, βασιλέως τῆς Καρίας. ¹⁰⁹) Συνεκαταμεινόν. ¹¹⁰) Τάφους.

ριπάτους θαυμαστούς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ⁷¹ ὃ τῆς καύστρας αὐτοῦ⁷² περίβολος, καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς δ' αἰγείροις κατάρτυτον. Πάλιν δ' εἰς τὰς εἰς τὴν ἀγορὰν παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἰδοὶ παραβεβλημένην ταύτην⁷³, καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἴδοι δὲ καὶ τὸ Καπιτώλιον, καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ Παλατίῳ, καὶ τῷ τῆς Διόνης περιπάτῳ⁷⁴, ῥαδίως ἐκλάβου⁷⁵ ἂν τῶν ἐξωθεν⁷⁶. Τοιαύτη μὲν ἡ Ῥώμη.

BIBA. Η'. ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

Ἡ δὲ Κόρινθος¹ ἀφνειὸς² μὲν λέγεται διὰ τὸ ἐμπορεῖον, ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ κείμενος, καὶ δυοῖν λιμένων κύριος, ὧν ὁ μὲν τῆς Ἀσίας, ὁ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐγγύς³ ἐστὶ καὶ ῥαδίως ποιεῖ τὰς ἐκατέρωθεν ἀμοιβὰς⁴ τῶν φορτίων πρὸς ἀλλήλους τοῖς τοσούτον ἀφαστῶσιν⁵. Ἦν δ' ὥσπερ ὁ πορθμὸς οὐκ εὐπλοῦς ὁ κατὰ τὴν Σικελίαν τὸ παλαιόν⁶, οὕτω καὶ τὰ πελάγη⁷, καὶ μάλιστα τὸ ὑπὲρ τῶν Μαλεῶν⁸ διὰ τὰς ἀντιπνοίας⁹ ἀφ' οὗ καὶ παροιμιάζονται

Μαλεῖς δὲ κάμψας, ἐπιλάβου τῶν οἰκάδ.

Ἀγαπητὸν οὖν ἐκατέρωθεν ἦν τοῖς τε ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ τοῖς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐμπόροις, ἀφεῖσι τὸν ἐπὶ Μαλεῶν πλοῦν, ἐς Κόρινθον κατὰγεσθαι¹⁰ τὸν φόρτον αὐτόθι· καὶ περὶ δὲ τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῶν εἰσαγομένων¹¹ ἔπιπτε τὰ τέλη¹² τοῖς τὰ κλεῖθρα ἔχουσι¹³. Διέμεινε δὲ τοῦτο καὶ εἰς ὕστερον μέχρι παντός¹⁴· τοῖς δ' ὕστερον καὶ πλείω προσεγένετο πλεονεκτήματα· καὶ γὰρ ὁ Ἰσθμιακὸς ἀγών¹⁵ ἐκεῖ συντελούμενος ὄχλους ἐπήγατο. Καὶ γὰρ οἱ Βακχιάδαι¹⁶ τυραννήσαντες, πλούσιοι καὶ πολλοί, καὶ γένος λαμπροί, διακόσια ἔτη σχεδόν τι κατέσχον τὴν ἀρχήν¹⁷, καὶ τὸ ἐμπορεῖον ἀδεῶς ἐκαρπώσαντο· τοῖς τε Κυψέλος¹⁸ καταλύσας αὐτὸς ἐτυράννησε, καὶ μέχρι τριγωνίας¹⁹ ὁ οἶκος αὐτοῦ συνέμεινε. Τοῦ δὲ περὶ τὸν οἶκον τοῦτον²⁰ πλούτου μαρτύριον, τὸ Ὀλυμπιάσιν²¹ ἀνάθημα Κυψέλου, σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριάς εὐμεγέθης. Δημάρατος²² τε εἰς τῶν ἐν Κορίνθῳ δυναστευσάντων, φεύγων τὰς ἐκεῖ στάσεις, το-

⁷¹ Τῷ πεδ. τοῦ Ἀρεως. ⁷² Τοῦ μέρους ὅπου αὐτὸς (ὁ νεκρὸς τοῦ Σεβαστοῦ) ἐνῆν, ὁ περίβολος τῆς πυρᾶς. ⁷³ Παραβάλλων τὴν ἀγορὰν πρὸς τὸ πεδῖον ἀν' ἴδῃ αὐτῇ ἀλλήν καὶ ἄλλας καλλονὰς ἔχουσαν. ⁷⁴ Μέρη τῆς Ῥώμης. ⁷⁵ Τῶν ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀρεως, τὸ ὅποιον ἦν ἔξω τῆς πόλεως.

¹ Ὁ καὶ ἡ Κόρινθος. ² Πλούσια· οὕτω τὴν ὀνομάζει ὁ Ὀμηρος. ³ Δηλ. ἐστραμμένους πρὸς Ἀσίαν, ἐγγύς διὰ τοὺς πλείοντες. ⁴ Ἀλλὰγὰς. ⁵ Κατοικοῖς τῆς Ἀσίας ἢ Ἰταλίας. ⁶ Ὅσπερ ὁ κατὰ τὴν Σικ. πορθμὸς οὐκ ἦν εὐπλοῦς (εὐκόλως πλεόμενος) οὕτως ἦν ἢ τὰ πελάγη. ⁷ Ἰσ. ταῦτα τὰ πελάγη, δηλ. τὰ περὶ τὴν Πελοπόννησον τὰ ὅποια ἀλλὰχοῦ ὀνόμασε. ⁸ Τὸ μεσημβρινώτατον ἀκρωτήριον τῆς Πελοποννήσου.

⁹ Τοὺς ἐναντίους ἀνέμους. ¹⁰ Φαίνεται ὅτι ἐλλείπει ἄλλο ῥήμα, ἰσ. Διατίθεσθαι ἢ ἀμείβεσθαι. ¹¹ Εἰς Πελοπ. ¹² Οἱ τελωνιακοὶ φόροι. ¹³ Τοῖς ἔχουσι τὴν Κόρινθον, ἡ-τις ἦν ὡς κλεῖθρον τῆς Πελοποννήσου. ¹⁴ Διὰ παντός. ¹⁵ Ἀγὼν τελούμενος εἰς τὸν Ἰσθμὸν εἰς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. ¹⁶ Γενεὰ Διορίων βασιλεύσασα εἰς Κόρινθον ἀργαῖοτατα. ¹⁷ Ὁ Διόδωρος λέγει ὅτι 99 ἔτη ἤρξαν. Ἦσαν δὲ αὐτοὶ τὸν ἀριθμὸν 200, ὅθεν ἴσως ἐοῦγγασεν ὁ Στράβων τὰς ἰδέας. ¹⁸ Τύραννος τῆς Κορίνθου ἀποδιδῶν τοὺς Βακχιάδας. ¹⁹ Τρίτης γενεᾶς, μέχρις ἐγγύου. Ὁ Κυψέλος, ὁ Περίανδρος, καὶ ὁ Ψαμμήτιχος. ²⁰ Τὴν οἰκογένειαν τῶν Κυψελιδῶν. ²¹ Εἰς τὸν ναὸν — Ὀλυμπίου Διὸς εἰς Ἡλιδα. ²² Βακχιάδης, σφαγευθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυψέλου.

σοῦτον ἡνέγκατο πλοῦτον οἰκοθεν εἰς τὴν Τυρρήνιαν²⁵, ὥστε αὐτὸς μὲν ἤρξε τῆς δεξαμένης αὐτὸν πόλεως²⁶, ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ²⁷ καὶ Ῥωμαίων κατέστη βασιλεὺς. Τό τε τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν οὕτω πλούσιον ὑπῆρξεν, ὥστε πλείους ἢ χιλίας ἱεροδούλους ἐκέκτητο ἑταίρας²⁸, ἃς ἀνέτιθεσαν τῷ θεῷ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

* * *

Τὴν δὲ τοποθεσίαν τῆς πόλεως, ἐξ ὧν Ἱερώνυμος τις εἴρηκε καὶ Εὐδοξος²⁹ καὶ ἄλλοι, καὶ αὐτοὶ δὲ εἰσομεν νεωστὶ ἀναληφθείσης³⁰ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, τοιάνδε εἶναι συμβαίνει. Ὅρος ὑψηλὸν ὅσον τριῶν ἡμῶν³¹ σταδίων ἔχον τὴν κάθետον³², τὴν δ' ἀνάβασιν καὶ τριάκοντα σταδίων, εἰς ὁρεῖαν τελευτᾷ κορυφὴν³³ καλεῖται δ' Ἀκροκόρινθος, οὗ τὸ μὲν πρὸς ἄρκτον μέρος ἐστὶ τὸ μάλιστα ὄρθριον³⁴ ὑφ' ᾧ κεῖται ἡ πόλις ἐπὶ τραπεζώδους³⁵ ἐπιπέδου χωρίου πρὸς αὐτῇ τῇ ρίζῃ τοῦ Ἀκροκόρινθου. Αὐτῆς μὲν οὖν τῆς πόλεως ὁ κύκλος καὶ τεσσαράκοντα σταδίων ὑπῆρχεν³⁶ ἐτεταγιστο δ' ὅσον τῆς πόλεως γυμνὸν ἦν τοῦ ὅρους³⁷ συμπεριελήπτο δὲ τῇ περιδόλῳ τούτῳ καὶ τὸ ὅρος αὐτὸ ὃ Ἀκροκόρινθος, ἥ³⁸ δυνατὸν ἦν τειχισμὸν δεξασθαι, καὶ ἡμῖν ἀναβαλνουςιν ἦν δῆλα τὰ ἐρείπια τῆς σχοινίας³⁹. Ὡς θ' ἡ πᾶσα περίμετρος ἐγένετο περὶ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων. Ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων μερῶν ἦττον ὀρθιὸν ἐστὶ τὸ ὅρος⁴⁰ ἀνατέτακται μὲν τὸ ἐνθένδε⁴¹ ἱκανῶς, καὶ περίοπτόν ἐστι. Ἡ μὲν οὖν κορυφὴ ναδίον ἔχει Ἀφροδίτης⁴² ὑπὸ δὲ τῇ κορυφῇ τὴν τε Πειρήνην εἶναι συμβαίνει κρήνην, ἔκρυσιν⁴³ μὲν οὐκ ἔχουσιν, μεστήν δ' αἶε διαυγοῦς καὶ ποτίμου ὕδατος. Φασὶ δὲ καὶ ἐνθένδε καὶ ἐξ ἄλλων ὑπονόμων τινῶν φλεβῶν⁴⁴ συνθλίβεσθαι τὴν πρὸς τῇ ρίζῃ τοῦ ὅρους κρήνην⁴⁵, ἐκρέουσιν εἰς τὴν πόλιν, ὥστ' ἱκανῶς ὑπ' αὐτῆς ὑδρεύεσθαι⁴⁶. Ἔστι δὲ καὶ τῶν φρεάτων εὐπορία κατὰ τὴν πόλιν⁴⁷ λέγουσι δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον⁴⁸ οὐ μὴν ἡμεῖς γε εἴσομεν. Τοῦ δ' οὖν Εὐριπίδου φήσαντος οὕτως,

Ἦκε περίκλυστον⁴⁹ προλιπούς⁵⁰

Ἄκρον Κόρινθον

Ἱερὸν ὄχθον⁵¹ πόλιν Ἀφροδίτας⁵².

τὸ περίκλυστον ἦτοι κατὰ βάθους⁵³ λεκτέον, ἐπεὶ καὶ φρέατα καὶ ὑπόνομον

²⁵) Ἐπαρχία τῆς Ἰταλίας. ²⁶) Τῆς Ταρκυνίας. ²⁷) Λούκιος Ταρκύνιος Πρίσπος. ²⁸) Γυναῖκες ἀφιερωμέναι εἰς τὸ ἱερὸν καὶ δούλαι αὐτοῦ. ²⁹) Ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀπολιθοθίνεις. ³⁰) Ἀφ' οὗ ἀνφοδομήθη, ἴδε Ἀναλαμβάνω. Δ. Ε. Β). ³¹) Ἀλλήτως ἀντί καὶ ἡμίσεως τοῦ παρακμάζοντος Ἑλληνισμοῦ, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν. ³²) Τὸ κατὰ κάθεται ὕψος, κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ καθέτως ἀγομένην γραμμὴν ἐπὶ τὴν βάσιν. ³³) Ἐχόντος σχῆμα τραπεζίου, δηλ. τετραπλευροῦ μὲ δύο παραλλήλους πλευράς. ³⁴) Ἄλλοτε δηλ. διότι, ἀφ' οὗ κατεκάθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἡλαττώθη. ³⁵) Δηλ. τὸ μέρος αὐτῆς ὅσον δὲν ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ ὄρους. ³⁶) Ὅπου. ³⁷) Τῆς σειρᾶς τοῦ τεύχεως. ³⁸) Ὡς καὶ μόντοι καὶ ἐνθένδε, δηλ. ἀπὸ τῶν ἄλλα μέρη. ³⁹) Μέρους ὅπου νὰ ἐκρέη τὸ ὕδωρ τῆς. ⁴⁰) Μικρῶν φλεβῶν ὑπογείων. ⁴¹) Ὅτι θλίβεται τὸ ὕδωρ καὶ συνέχεται εἰς τὴν ἄλλην κρήνην. ⁴²) Τοῦς πολίτας. ⁴³) Εἶναι εὐπορίαν κτλ. ⁴⁴) Περιβρεττον, ὡς λέγει ἀμφὶ χλυσιν τὸν Ἀκροκόρινθον ὁ Εὐριπίδης, καθ' ὃ κείμενον μεταδύ δύο θαλάσσιον, καὶ οὐκ ἐπὶ ἃς αἰτίας εἰσάγει ὁ Στράβων. ⁴⁵) Στοιχοὶ ἐπὶ τῆς μὴ διασπείσεως Τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου ὁ Βελλεροφόντης, ὡς νομίζεται. ⁴⁶) Διὰ τὸ ἐν τῇ βάσει τοῦ ὄρους ὑπάρχοντα ὕδατα.

μοι λιβάδες⁴⁶ διήκουσι δι' αὐτοῦ ἢ τὸ παλαιὸν ὑποληπτέον τὴν Πειρήνην ἐπαπολάζειν⁴⁷, καὶ κατάρρυτον ποιεῖν τὸ ὄρος. Ἐνταῦθα δέ φασι πίνοντα τὸν Πήγασον ἀλῶναι ὑπὸ Βελλεροφόντου, πτηνὸν ἵππον ἐκ τοῦ τραχήλου τῆς Μεδούσης ἀναπαλέντα⁴⁸ κατὰ τὴν Γοργοτομίαν⁴⁹, τὸν δ' αὐτὸν φασὶ καὶ τὴν Ἴππου Κρήνην⁵⁰ ἀναβαλεῖν⁵¹ ἐν τῷ Ἑλικῶνι πληξάντα τῷ ὄνυχι τὴν ὑποπεσοῦσαν⁵² πέτραν. Ὑπὸ δὲ τῇ Πειρήνῃ τὸ Σισύφειόν ἐστιν, ἱεροῦ τινος ἢ βασιλείου⁵³, λευκῷ λίθῳ πεποιημένου, διασῶζον ἐρείπια οὐκ ὀλίγα. Ἀπὸ δὲ τῆς κορυφῆς πρὸς ἄρκτον μὲν ἀφοράται ὅτε Παρνασσὸς καὶ ὁ Ἑλικῶν, ὅρη ὑψηλὰ καὶ νιφόδοχα· καὶ ὁ Κρισσαῖος κόλπος⁵⁴ ὑποπεπτωκώς⁵⁵ ἀμφοτέροις, περιεχόμενος ὑπὸ τῆς Φωκίδος, καὶ τῆς Βοιωτίας, καὶ τῆς Μεγαρίδος, καὶ τῆς ἀντιπόρθμου Κορινθίας τῇ Φωκίδι⁵⁶, καὶ Σικυωνίας πρὸς ἐσπέραν. Ὑπέρκειται δὲ τούτων ἀπάντων τὰ λαλούμενα Ὀνεα ὄρη, διατείνοντα⁵⁷ μέχρι Βοιωτίας καὶ Κιθαιρώνας⁵⁸ ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων πετρῶν⁵⁹, ἀπὸ τῆς παρὰ ταύτας ὁδοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν.

⁴⁶) Ὑπόγειοι κρήναι. ⁴⁷) Ἐξεγείλιζε. ⁴⁸) Ἀναπηδήσαντα, τιναχθέντα. ⁴⁹) Τὴν τομὴν τῆς κεφαλῆς τῆς Γοργόνης· ὁ Περσεὺς, ἥρως Ἀργεῖος, ἐφόρευσε συνεργεῖα τῆς Ἀθηνᾶς τὴν Μεδούσαν, μίαν τῶν τριῶν Γοργόνων, τῆς ὁποίας ἡ κεφαλὴ, ἔχουσα ὄφεις ἀντὶ πλοκάμιων, ἀπέλιθον ὅποιον τὴν ἐβλεπεν· ἐκ τοῦ τραχήλου τῆς ἀνεπήδησεν ὁ περρωτὴς ἵππος Πήγασος, τὸν ὁποῖον ἀναβάς, ὁ Κορίνθιος ἥρως Βελλεροφόντης, ἐφόρευσε τὸ τέρας τὴν Χίμαιραν. ⁵⁰) Ἄλλως Ἴπποκρήνην. ⁵¹) Ἐκαμε ν' ἀναδύσθῃ.

⁵²) Τὴν προσκυοῦσαν ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν κτυπήσας ἀπῆντησε.

⁵³) Παλατίου· ὁ δὲ Σίσυφος ἦν πάππος τοῦ Βελλεροφόντου καὶ θεμελιωτὴς τῆς Κορίνθου. ⁵⁴) Τὸ ἐνδοτερον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. ⁵⁵) Κείμενος ὑποκάτω. ⁵⁶) Τῆς ἀντιπέραν τοῦ πορθμοῦ, τῆς Κορινθίας, κειμένης πέραν τοῦ κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Φωκίδος. ⁵⁷) Ἐκτεινόμενα. ⁵⁸) Ὅρος τῆς Βοιωτίας. ⁵⁹) Ἰσάχοι τοῦ Γερανίου ὄρους, ἐκ τῶν διέρχεται ἡ παραθαλάσσια ὁδὸς ἀπὸ Κορίνθου εἰς Μέγαρα.

ΙΓ'. ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

Ὁ Ξενοφῶν ἦτον Ἀθηναῖος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. Μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ὅταν τὰ πράγματα τῶν Ἀθηνῶν δὲν παρῆχον πλέον ἀφορμὴν δόξης, ὁ Ξενοφῶν παρηκολούθησε μετ' ἄλλων Ἑλλήνων τὸν νεώτερον Εὐρον εἰς τὴν κατὰ τοῦ Μελποῦ τοῦ Ἀρταξέρξου, βασιλέως τῆς Περσίας, ἐκστρατείαν. Ἀρ' οὐδ' ὁ Εὐρος ἐφορεύθη, καὶ διὰ προδοσίας ἐθανατώθησαν καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀνέλαθεν αὐτὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν ὑπολοίπων δεκακισχιλίων συμπατριωτῶν του, καὶ διὰ μυρίων πινδύων καὶ ἀγώνων τοὺς ἐπανήγαγε σώους εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τιμηθεὶς δὲ καὶ ἀνταμειφθεὶς πλουσίως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐγκατεβίωσεν εἰς ἓν κτῆμα τὸ ὅποιον ἡγόρασεν εἰς Σελινούντα τῆς Ἡλίδος, καὶ ἐκεῖ ἔγραψε διάφορα φιλοσοφικά καὶ ἱστορικά συγγράμματα, πλήρη ἀφελείας καὶ χάριτος, καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἡθικῆς προτιθέμενα. Τὰ πρῶτα δὲ αὐτῶν εἶναι: ἡ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ, ὁλ. ἡ ὁδήγησις τῆς μετὰ τοῦ Κύρου συνεκστρατείας του, ἡ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ, μυθιστόρημα, ἀντικείμενον ἔχον τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ἀρχαίου Κύρου, ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ἀφ' ὅπου παύει ὁ Θουκυδίδης μέχρι τῶν ἡμερῶν του, καὶ τὰ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ τοῦ διδασκάλου του Σωκράτους.

ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅτι ὁ Εὐρος διὰ τὰς ἀρετάς του ἤρξε πολλῶν καὶ παντοίων ἰθύνων.

ΕΝΝΟΙΑ¹ ποῖ² ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν³ ὑπὸ τῶν ἄλλως πως⁴ βουλευμένων πολιτεύεσθαι⁵ μᾶλλον, ἢ ἐν δημοκρατίᾳ⁶ ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι⁷ ἀνῆρθηται⁸ ἤδη ὑπὸ δῆμων⁹, καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχύ πάνπαν¹⁰ κατελύθησαν· οἱ δὲ, κἂν ὅποσόν χρόνον¹¹ ἄρχοντες διαγένηνται¹², θαυμάζονται, ὥς σοφοὶ τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγεννημένοι¹³. Πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι¹⁴ καὶ ἐν ἰδίαις¹⁵ οἰκίαις τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλείονας¹⁶ οἰκέτας, τοὺς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως οὐδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάντι δυναμένους χρῆσθαι πειθόμενοις¹⁷ τοὺς δεσπότης.

Ἐτι δὲ πρὸς τούτοις ἐγενεοῦμεν¹⁸, ὅτι ἄρχοντες μὲν εἰσι καὶ οἱ βουκόλοι τῶν βοῶν, καὶ οἱ ἵπποφοροὶ¹⁹ τῶν ἵππων· καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νο-

¹) Ἐκείνης ἐγένετο ποτὲ ἡμῖν, ἔννοια² ἀσκέφθην ποτε. ²) Κατεστράφησαν.

³) Ἄλλως πως μᾶλλον ἢ. ⁴) Νὰ κυβερνῶνται. ⁵) Δημοκρατία, ὅπου ἡ ὑπερτάτη ἀρχὴ περιέρχεται εἰς ὅλους τοὺς πολίτας ἀδιακρίτως. Ὀλιγαρχία, ὅπου ἀνήκει εἰς μίαν μόνον πολιτῶν τάξιν· μοναρχία δὲ ὅπου ἀνήκει εἰς ἓνα καὶ μόνον. ⁶) Κατηργήθησαν.

⁷) Λαῶν θελόντων τὴν δημοκρατίαν. ⁸) Ταχύτατα, ἕμα ἐπιχειρήσαν. ⁹) Ὅσον ἤ ποτε ἢ ὀλίγος ἔαν ᾖ. ¹⁰) Διαμείνωσι. ¹¹) Ὑπάρχοντες. ¹²) Μᾶς ἐφαίνετο ὅτι ἐγνωρίσαμεν. Τὸ ἔδοκοῦμεν εἰς παρατακτικὸν ἀντὶ ἐνεστώτος, διότι οὐκ αὐτὸ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτώμενον ἀπαρέμφατον ἐμφαίνει παρρηχημένον χρόνον. Μᾶς φαίνεται ὅτι ἐγνωρίσαμεν. ¹³) Ἰδιαιτικοίς. ¹⁴) Τὸ συγκριτικὸν πρὸς τὸ πάνυ ὀλίγους. Περὶ σοφότερους τῶν ὀλίγων, ἀρκετοὺς. ¹⁵) Τοὺς δεσπότης δυναμένους χρῆσθαι τούτοις πειθόμενοις. Νὰ τοὺς μεταχειρίζονται οὕτως, ὥστε νὰ πείθονται, νὰ τοὺς ἔχωσιν εὐπειθεῖς.

¹⁶) Ἐπὶ πλείονα. ¹⁷) Οἱ καλούμενοι ἵππους.

ρεῖς¹⁸, ὧν ἂν ἐπιστατώσι ζῶων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τοῦτων νομίζον-
το¹⁹ πάσας τοῖνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδοκούμεν ὅσῃ μᾶλλον ἐθελούσας
πειθεσθαι τοῖς νομῆσιν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους²⁰ τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονται τε
γὰρ αἱ ἀγέλαι οἷ²¹ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονται τε χωρία, ἐφ'
ἧσιν ἂν αὐτὰς ἐφώσιν, ἀπέχονται τε, ὧν²² ἂν αὐτὰς ἀπειργώσι· καὶ
τοῖς καρποῖς τοῖνυν, τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν²³, ἐωσι²⁴ τοὺς νομῆας χρῆ-
σθαι οὕτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἐτι τοῖνυν οὐδεμίαν πόποτε ἀγέ-
λην ἠσθήμεθα²⁵ συστάσαν²⁶ ἐπὶ τοὺς νομῆας²⁷, οὔτε ὡς²⁸ μὴ πειθεσθαι,
οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν²⁹ τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτερα³⁰
εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσι τε αὐτῶν, καὶ ὠφελου-
μένοις ὑπ' αὐτῶν· ἀνθρώποι δὲ ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται, ἢ ἐπὶ
τούτους, οὓς ἂν αἰσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.

Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα³¹, οὕτως ἐγινώσκομεν³² περὶ αὐτῶν,
ὡς³³ ἀνθρώπων πεφυκότες³⁴ πάντων τῶν ἄλλων ζῶων εἴη ῥᾶν ἢ ἀνθρώπων,
ἄρχειν³⁵. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κύρος³⁶ ἐγένετο³⁷ Πέρσης, δὲ παμ-
πόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένου³⁸ αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πό-
λεις, ἀμύπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἡγαγὰς³⁹ ὁμεθα μετανοεῖν⁴⁰, μὴ οὐ-
τε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ⁴¹ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἢ
τις ἐπισταμένος⁴² τοῦτο πράττει. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν⁴³ ἐβελήσαντας⁴⁴ πεί-
θεσθαι, τοὺς μὲν⁴⁵, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τοὺς δὲ, καὶ μη-
νῶν, τοὺς δὲ, οὐδ' ἐωρακότας πόποτε αὐτόν, τοὺς δὲ, καὶ εὐ εἰδότες ὅτι
οὐδ' ἂν ἴδοιεν⁴⁶, καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν.

Καὶ γὰρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε⁴⁷ τῶν ἄλλων βασιλείων καὶ τῶν πα-
τρίους ἀρχάς περιεληφότων⁴⁸, καὶ τῶν δι' ἑαυτὸν κτησαμένων⁴⁹, ὥστε ὁ
μὲν Σκύθης⁵⁰, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν⁵¹, ἄλλου μὲν οὐδενὸς δῶ-
ναι⁵² ἂν ἔθινους⁵³ ἐπαρξάι⁵⁴, ἀγαπῶν⁵⁵ δ' ἂν, εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων

¹⁸) Βασκοί. ¹⁹) Εἰκότως νομίζονται ἂν (ἤθελον νομίζεσθαι) ἄρχοντες τούτων (ἐκείνων) τῶν ζῶων, ὧν ἂν ἐπιστατώσιν. ²⁰) Ἡ τοὺς ἀνθρώπους πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι. ²¹) Ὅπου.

²²) Απέχονται ἐκείνων τῶν χωρίων, ὧν ἀπειργώσιν ἂν (οἱ νομεῖς) αὐτάς. ²³) Τῶν ἀγελῶν, δηλ. τοῖς ἐρίοις, τῷ γάλακτι, κτλ. ²⁴) Αἱ ἀγέλαι. ²⁵) Ἠσθάνθημεν, ἠκούσαμεν. ²⁶) Συμφωνήσας, συννοήσαντες. ²⁷) Κατὰ τῶν. ²⁸) Ἐπὶ σκοπῷ τοῦ. ²⁹) Μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς νομῆσιν χρῆσθαι τῷ καρπῷ. ³⁰) Ἐχθροτέραι. ³¹) Ἐυθυμούμεθα. ³²) Απεφασίζαμεν.

³³) Οὕτως, ὡς. Απεφασίζαμεν κατ' αὐτόν τὸν τρόπον, ὅτι. ³⁴) Ὅτι εἰς ἐκείνους, ὅστις εἶναι ἀνθρώπους, εἰς τὸν ἀνθρώπων. ³⁵) Εἴη ῥᾶν ἄρχειν πάντων. ³⁶) Κύρος ὁ ἀρχαῖος, ἀρχάσας περὶ τὴν δόλην Ὀλυμπιάδα (530 π. Χ.), ὁ πρῶτος περιποίησας εἰς τὴν Περσίαν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀσίας, ἀνέστηκεν πρὶν εἰς τοὺς Μήδους. Ὁ Σενοφῶν μεταπλάττει τὴν ἱστορίαν ἐπὶ ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον. ³⁷) Ἐγεννήθη ἢ ὑπῆρξε. ³⁸) Τὸ πειθομένου ἀπὸ κοινοῦ ἢ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἢ εἰς τὰς πόλεις ἢ εἰς τὰ ἔθνη. Τῷ ἔδους δὲ τὸ γένος τοῦ πηλοστέρεος οὐσιαστικῶς. ³⁹) Νὰ μεταβάλλωμεν γνώμην. ⁴⁰) Ὑπεννοεῖται, (σχεπετόμενοι) μήπως οὐκ ἢ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, κτλ. ⁴¹) Ἠξέωρων πῶς νὰ τὸ κάμῃ. ⁴²) Οἶδα. ⁴³) Ἠξέωρομεν ὅτι ἤθελον, οἱ μὲν. ⁴⁴) Ἀντικείμενον τοῦ ἴσμεν. ⁴⁵) Οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ τὸν ἴδωσι ποτε. ⁴⁶) Διὰ τῶν. ⁴⁷) Ἐκείνων ὅσοι παρέλαβον τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῶν πατέρων τῶν. ⁴⁸) Ὅσοι ἀπέκτησαν αὐτὴν δι' ἑαυτῶν, διὰ τὸν ὀπλιον τῶν. ⁴⁹) Σκυθαί, νομάδες, κατοικοῦντες τὸ πάλαι πρὸς τὰ μέρη τῆς σημερινῆς Ῥωσίας καὶ Ταρταρίας.

⁵⁰) Σκυθικῶν ἔθνων. ⁵¹) Σκυθικοῦ ἔθνους. Ἐννοεῖ δὲ· ἐν ᾧ ὑπάρχουσι πολλὰ Σκυθικὰ ἔθνη, ὅμως ἕκαστος Σκύθης ἡμπορεῖ νὰ ἀρχῇ μόνον εἰς τὸ ἴδιόν του ἔθνος καὶ οὐ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Σκύθας. ⁵²) Νὰ ἄρξῃ ἄλλος ἐκτός τοῦ ἰδίου του. Τοῦτο σημαίνει ἢ Ἐπὶ. ⁵³) Εὐνοεῖται.

ἐπαγίνονται⁵⁴· καὶ ὁ Θερξῆς Θρακῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν⁵⁵· καὶ τὰλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν⁵⁶· τὰ γοῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ⁵⁷ ἐστὶ καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λεύσθαι⁵⁸ ἀπ' ἀλλήλων. Κύρος δὲ, παραλαβὼν ὡσαύτως οὕτω καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμήσει⁵⁹ σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἐκόντων μὲν ἡγήσατο⁶⁰ Μήδων, ἐκόντων δὲ Ὑρκανίων· κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους, Ἀραβάς, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κῆρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἤρξε δὲ καὶ Βακτριῶν καὶ Ἰνδῶν, καὶ Κιλικίων ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαρνανδυνῶν⁶¹, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις⁶² εἰπεῖν. Ἐπῆρξε⁶³ δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ⁶⁴· καταβάς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων⁶⁵.

Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἤρξεν, οὐθ' ἑαυτῷ ὁμοιωμάτων ὄντων⁶⁶, οὔτε ἀλλήλοισ'· καὶ ὁμοῦς ἐδυνήθη ἀφικέσθαι⁶⁷ μὲν ἐπὶ τῇ αὐτῇ γῇ τῇ αὐτῇ ἐαυτοῦ φύβῃ⁶⁸ ὥστε καταπλήξαι πάντας, καὶ μηδὲνα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ⁶⁹. ἐδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τῷ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι⁷⁰, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν⁷¹ κυβερνᾶσθαι. Ἀνηρτησατο⁷² δὲ τῷ αὐτῷ φύλᾳ⁷³, ὅσα καὶ διελθεῖν⁷⁴ ἔργον ἐστίν⁷⁵, ὅποι αὖ ἄρξεται τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων⁷⁶ ἦν τε πρὸς ἑω, ἦν τε πρὸς ἐσπέραν. ἦν τε πρὸς ἄρκτον, ἦν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν δὴ ὡς ἄλιον ὄντα θαυμάζεσθαι τούτον τὸν ἄνδρα, ἐσχεψάμεθα⁷⁷, τίς ποτ' ὦν γενεάν⁷⁸, καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποίᾳ τινὶ παιδείᾳ παιδεύεις, τοσούτον ζητῶμεν⁷⁹ εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. Ὅσα οὖν καὶ ἐπιθόμεθα⁸⁰ καὶ ἡσῆσθαι⁸¹ δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρατόμεθα διηγησάσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἡ παρὰ Πέρσαις ἀγωγή τῶν νέων.

Πατὴρ⁸² μὲν δὴ λέγεται ὁ Κύρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν Βασιλέως (ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσεύδων γένους⁸³ ἦν, οἱ δὲ Περσεύδαι⁸⁴ ἀπὸ Περσείως κληῖσονται⁸⁵)· μητὴρ δὲ ὁμολογεῖται⁸⁶ Μανδάνης γενέσθαι·

⁵⁴ Γίνε καὶ διαμείνε. ⁵⁵ Ἡ Ἰλλυρία ἔνω τῆς Ἡπείρου παρὰ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον. ⁵⁶ Ποιοῦντα. ⁵⁷ Ἐθνη. ⁵⁸ Ὅτι εἶναι λευκόμενα, ἀνεξαρτήτα. ⁵⁹ Κινήσας, ἀρξάσας τὴν βασιλείαν του. ⁶⁰ Ἐκυρίευσεν. ⁶¹ Ὅσα αὐτὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας. Λέγει δὲ Φρύγας ἀμφοτέρους, διότι ἡ Φρυγία διημεῖτο εἰς μεγάλην, τὴν μεσογειον, καὶ μικράν, τὴν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ⁶² Ἦθελε δυνήσῃ τις. ⁶³ Ἐννοεῖ τοὺς κατοικοῦντας τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας. ⁶⁴ Ἰπῆρξε. ⁶⁵ Ἐχόντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν αὐτῷ. ⁶⁶ Νὰ φθάσῃ, νὰ ἐκταθῇ εἰς τὴσιν γῇν, νὰ τὴν κυριεύσῃ.

⁶⁷ Διὰ τοῦ φόβου τῶν ὁποίων ἐνέπνευσεν. ⁶⁸ Νὰ ἐπιχειρῇ τι, νὰ κινήσῃ κατ' αὐτοῦ. ⁶⁹ Νὰ ἐμπνεύσῃ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ πράττωσιν ὅλοι ὅτι αὐτῷ ἤρεσκε. ⁷⁰ Ἀξιοῦν (πάντας), νὰ ἀπαιτῶσι, νὰ θέλωσι νὰ κυβερνῶνται κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην.

⁷¹ Προσῆρτησεν εἰς αὐτόν. ⁷² Φυλάς, ἔθνη. ⁷³ Νὰ τὰ διατρέξῃ, νὰ τὰ περιέλθῃ.

⁷⁴ Ἐργῶδες, δύσκολον. ⁷⁵ Ἀπὸ τὴν κατοικίαν τοῦ βασιλέως, ἀπὸ τὴν καθέδραν τοῦ Κυρίου. ⁷⁶ Ἐσχεψάμεθα (μεταβατικῶς) τούτον τὸν ἄνδρα. Ἐξετάσαμεν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός. ⁷⁷ Κατὰ τὴν γενεάν. ⁷⁸ Διέφερον, ὑπεκρίθη τῶν ἄλλων. ⁷⁹ Ἠκούσαμεν.

⁸⁰ Φαίνεται ὅτι ἐνίσχυσεν. ⁸¹ 18. καὶ Κύρ. Πι. 3. Γ'. α'. 14. ⁸² Ἐκ πατρὸς, ἡ μήτηρ. ⁸³ Ἐκ τοῦ γένους. ⁸⁴ Οἱ Πέρσαι διττοί. ⁸⁵ Ἡ δὲ διάφορα γένη ἡ φυλὰς.

⁸⁶ Φημιζονται, λέγονται καταγόμενοι. ⁸⁷ Εἶπε λεγεται, καὶ ἔφη ὁμολογεῖται, διότι ἡ ἐκ πατρὸς καταγωγή τοῦ δὲν νομίζεται τοσόνδε βεβαία ὥστε ἡ ἐκ μητρός.

ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάρχους ἦν θυγάτηρ, τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. Φῦναι⁸⁶ δὲ ὁ Κύρος λέγεται, καὶ ἄδεται⁸⁷ ἐτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος⁸⁸ μὲν κάλλιστος⁸⁹, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, καὶ φιλοτιμóτατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλήναι⁹⁰, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομῆναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα.

Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημιεῦται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινου ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι⁹¹. οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείωταις πόλεσιν ἄρχονται⁹². Αἱ μὲν γὰρ πλείωται πόλεις, ἀφείσαι παιδεύειν, ὅπως τις ἐθέλει, τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους⁹³, ὅπως ἐθέλουσι, διάγειν, ἔπειτα ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἀρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παρίεναι⁹⁴, μὴ παῖειν δὴ μὴ δίκαιον⁹⁵, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἦν δὲ τις τούτων τι παραβαλὴν, ζημίαν⁹⁶ αὐτοῖς⁹⁷ ἐπέθεσαν.

Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες, ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν⁹⁸ μὴ ταυτοῦτο ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε⁹⁹. ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρᾳ ἀγορὰ καλουμένη¹⁰⁰, ἐνθα τὰ τε βασιλεία καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα¹⁰¹ πεποιήται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὦνια¹⁰², καὶ οἱ ἀγοραῖοι¹⁰³, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλῖαι ἀπελήλανται¹⁰⁴ εἰς ἄλλον τόπον· ὥς¹⁰⁵ μὴ μινύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ.

Διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν¹⁰⁶ ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν¹⁰⁷, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατευύσµα ἔτη γεγονόσι¹⁰⁸. Νόµω¹⁰⁹ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας¹¹⁰ ἕκαστος τούτων πάρεσιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ¹¹¹, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἑκάστω προχωρῇ¹¹², πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις¹¹³ ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ¹¹⁴ αὐτοὺς παρῆναι. Οἱ δὲ ἐφηβοὶ καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνακοῖς ὅπλοις¹¹⁵, πλὴν τῶν γεγαμηκότων¹¹⁶. οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢ μὴ προῤῥήθῃ παρῆναι¹¹⁷. οὔτε πολλάκις ἀπειναι καλόν¹¹⁸.

Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστω τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα (δώδεκα γὰρ

⁸⁶) Ὅτι ἐγεννήθη. ⁸⁷) Ἀπὸ ἀναφύσεως τοῦτο ἔστι εἰς τὰ ἄσπετα τῶν βαρβάρων, ἡ μέγιστος φημίζεται. ⁸⁸) Μορφὴν. ⁸⁹) Ἀντικείμενον τοῦ φύναι. ⁹⁰) Νὰ ὑπομῆναι· ἐξαρτῆσαι ἀπὸ τοῦ ὧστε. ⁹¹) Ἀρχεσθαι ἐπιμελούμενοι. Ὅτι ἀμέσως ἀπ' ἀρχῆς ἐπιμελοῦνται.

⁹²) Οἱ νόμοι. ⁹³) Ἀφείσαι τοὺς πρεσβυτέρους διάγειν. ⁹⁴) Βίᾳ ἐρπύλλειν. ⁹⁵) Μὴ παῖειν ἐκείνους δὴ οὐκ ἐξ δικαίου παῖειν. ⁹⁶) Τιμωρίαν. ⁹⁷) Τοῖς παραβαίνουσι· καίτοι πλῆθος ἀναφέρεται εἰς τὸ τίς. ⁹⁸) Ἀπ' ἀρχῆς. ⁹⁹) Κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. ¹⁰⁰) Ἀγορὰ τις καλουμένη ἐλευθέρᾳ. ¹⁰¹) Ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως ἔξ τῶν ἄλλων ἀρχῶν. ¹⁰²) Τὰ πελαγία εἰς τὴν ἀγορὰν πράγματα. ¹⁰³) Οἱ κοινὸι ἄνθρωποι, οἱ ἀναστροφόμενοι εἰς τὴν ἀγορὰν. ¹⁰⁴) Ἀπελάυνον, ἔδιωκοντο. ¹⁰⁵) Αἰτιολ. Ὅπως, ἴσα. ¹⁰⁶) Μετὰ δοτικῆς, ἀντίκει. ¹⁰⁷) Κατωτέρω διακρίνονται αἱ ἡλικίαι αὗται. ¹⁰⁸) Ὅσοι ἐπέρασαν τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ὑπογροῦνται τις τὴν ὑπηρετὴν ὡς στρατιώτης. ¹⁰⁹) Κατὰ νόμον. ¹¹⁰) Ἐκαστος εἰς τὴν δέσιν τὴν δι' αὐτὸν προσδιορισμένην. ¹¹¹) Ἀπὸ ἐξημερών. ¹¹²) Εἶναι δυνατόν.

¹¹³) Ὁρισμέναις. ¹¹⁴) Εἶναι ἀνάγκη νὰ παρεῦρσκωνται. ¹¹⁵) Τὰ ὅπλα τὰ χρήσιμα εἰς τὰ γυμνάσματα. ¹¹⁶) Νευροφρομένων. ¹¹⁷) Ἄν δὲν προῤῥήθῃ νὰ ἔλθῃ.

¹¹⁸) Οὐκ ἔστι καλόν ἀπειναι αὐτούς.

καὶ Περσῶν φυλαὶ διηρηγῆται¹²⁰· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισιν ἐκ τῶν γεραι-
τέρων ἡρημένοι εἰσὶν, οἱ ἂν δοκῶσι¹²⁰ τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδει-
κνύναι¹²¹. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἱ ἂν αὐτοὺς ἐφήβους
βελτίστους δοκῶσι παρέχειν¹²². ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ ἂν δοκῶσι
παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελθίμε-
να ὑπὸ τῆς μεγίστης¹²³ ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται¹²⁴
ἡρημένοι, οἱ προστατεύουσιν¹²⁵, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καλῆκοντα ἀποτελεῶσιν.

Ἄ δὲ ἐκάστη ἡλικία¹²⁶ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὥς μᾶλλον
δῆλον γένηται, ἢ ἐπιμέλονται, ὥς ἂν βέλτιστοι εἰεν οἱ πολῖται. Οἱ μὲν
δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μαθηθάνοντες δικαιοσύ-
νην καὶ λέγουσιν¹²⁷ ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γραμ-
ματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλείστον μέρος
τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοὺς¹²⁸. Πίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλή-
λους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἀρπαγῆς, καὶ βίας,
καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων, εἰων εἰκός¹²⁹. Οὕς δ' ἂν γνῶσι
τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται¹³⁰. κολάζουσι δὲ καὶ οὗς ἂν ἀδίκως
ἐγκαλοῦντας¹³¹ εὕρισκωσι.

Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος¹³², οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλ-
λήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα¹³³, ἀχαριστίας¹³⁴, καὶ ὃν ἂν γνῶ-
σι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδίδοντα δὲ, κολάζουσι καὶ
τοῦτον ἰσχυρῶς· εἰσὶν γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοῦ ἂν μάλιστα
ἀμελῶς ἔγιν¹³⁵, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους. Ἐπεσθαι δὲ
δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναίσχυντίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη¹³⁷ μεγίστη
δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχροῦ ἡμεῶν¹³⁸.

Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα¹³⁹ δὲ συμβάλλεται¹⁴⁰
εἰς τὸ μαθηθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀ-
νά¹⁴¹ πᾶσαν ἡμέραν σωφρονῶντας διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πεί-
θεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι¹⁴² τοὺς
πρεσβυτέρους καὶ πειθόμενους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ¹⁴³
καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρός καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλ-
λεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας¹⁴⁴ γαστρός
ἕνεκα¹⁴⁵, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται
οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημῆνῃσι¹⁴⁶. Φέ-
ρονται¹⁴⁷ δὲ οἰκοῖεν σῖτον¹⁴⁸ μὲν, ἄρτον, ὄψον¹⁴⁹ δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ,

¹²⁰ Εἰσὶ διηρημέναι δώδεκα φυλαὶ Περσῶν, ἥτοι οἱ Πέρσαι διαιροῦνται εἰς δώδεκα φυ-
λάς. ¹²¹ ἡρημένοι εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἱ ἂν δοκῶσι. ¹²² Ὅτι δύναται ν' ἀναδείξωσι, νὰ κα-
ταστήσωσι. ¹²³ καθίστην. ¹²⁴ Ἀνωτάτης, τῆς βασιλείας. ¹²⁵ Ἐπιστάται, ἐπιτηρηταί.

¹²⁶ Ἐπιτηροῦσι. ¹²⁷ Εἰς τοὺς πολῖτας ἐκάστης ἡλικίας. ¹²⁸ Πῶς. ¹²⁹ Οἱ παῖδες.
¹³⁰ Περιποιεῖ. ἢ ἐν αὐτοῖς. ¹³¹ Οἷα εἰκός ἐστι γίνεσθαι. ¹³² Μένως· κολάζουσι.

¹³³ Κατηγοροῦντας ἄλλους. ¹³⁴ Περὶ, ἢ ἕνεκα. ¹³⁵ Πολλὰ ὀλίγον, παντάπασιν.
¹³⁶ Τούτοις εἰναι τὸ ἐγκλημα. ¹³⁷ Ἀμελεῖς εἶναι πρὸς τοὺς θεούς. ¹³⁸ Ἡ ἀχαριστία.

¹³⁹ Ὁδηγός. ¹⁴⁰ Ἐπίβ. Μεγάλως. ¹⁴¹ Συντελεῖ. ¹⁴² Κατά. ¹⁴³ Τὸ ὅτι ὁρῶσι συμ-
βάλλεται. ¹⁴⁴ Διδάσκουσι τοὺς παῖδας εἶναι ἐγκρατεῖς. ¹⁴⁵ Ἀναχωροῦντας τοῦ τόπου
τῆς συνελθούσης. ¹⁴⁶ Διὰ τὸ φάγωσι. ¹⁴⁷ Λιατάξωσι, δόσωσι τὸ σημεῖον, τὸ πυνήθημα.

¹⁴⁸ Φέρονται. ¹⁴⁹ Διὰ τὸ φάγωσι. ¹⁵⁰ Λιατάξωσι, δόσωσι τὸ σημεῖον, τὸ πυνήθημα.
¹⁵¹ Τροσόν. ¹⁵² Προσάγειν.

ἦν τις διψῇ, κώσωνα¹²⁰, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι¹²¹. Πρὸς δὲ τοῖς μαθηταῖς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἔξ ἢ ἑπτακά-
 δεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς¹²², οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου¹²³ δὲ
 ἕς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται¹²⁴.

Οὗτοι δ' αὖ οἱ ἐφήβοι διάγουσιν ὧδε· δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων
 ἔλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλα-
 κῆς ἕνεκα¹²⁵ τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μά-
 λιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι)· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλι-
 στα τοῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι¹²⁶, ἣν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινού· καὶ ὅταν
 μὲν δέη, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίη βασιλεὺς ἐπὶ θή-
 ραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς¹²⁷. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ
 μηνός. Ἐχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας¹²⁸ τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κο-
 λῶ¹²⁹ κοπίδα ἢ σάγαριν¹³⁰. ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτά¹³¹ δύο, ὥστε
 ἢ μὲν ἀφέναι, τῷ δ', ἂν δέη, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι¹³².

Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θήραν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ
 ἐν πολέμῳ, ἡγεμῶν αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ αὐτὸς τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπι-
 μελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶν, ὅτι¹³³ ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ αὕτη ἡ μελέ-
 τη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον¹³⁴ εἶναι. Καὶ γὰρ πρῶτ' ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ
 φύγῃ καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοπορίας¹³⁵ καὶ δρόμους¹³⁶.
 ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεύσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίζειν, ὅπου ἂν παραπίπτῃ¹³⁷.
 Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι¹³⁸ ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν
 ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῇται· καλεῖν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον¹³⁹,
 φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον¹⁴⁰. ὥστε οὐ ῥάδιον εὐρεῖν τί ἐν τῇ θήρᾳ
 ἄπασσι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων¹⁴¹.

Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον¹⁴² ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ
 εἰκός¹⁴³, τῶν παίδων, τᾶλλα δὲ ὁμοιον. Καὶ θηρῶντες¹⁴⁴ μὲν, οὐκ ἂν ἀρι-
 στήσαιεν¹⁴⁵ ἢν δὲ τι δέη θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι¹⁴⁶, ἢ ἄλλως βουλη-
 θῶσι διατρίβειν περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον¹⁴⁷ τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑ-
 στεραλίαν¹⁴⁸ αὐθιρῶσι μέχρι δειπνοῦ· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας
 λογιζονται, ὅτι μᾶς ἡμέρας σῆτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθί-
 ζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ, ὅταν τι ἐν πολέμῳ δεῇ¹⁴⁹, δύνωνται τοῦτο ποι-

¹²⁰ Ποτήριον. ¹²¹ Ἐξερπ. ἐκ τοῦ ὡς ὥστε νὰ ἀνελθῶ. ¹²² Ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς γεν-
 νήσεως των. ¹²³ Ἀπὸ τούτου τοῦ καιροῦ. ¹²⁴ Ἐξέρχονται τῆς παιδικῆς ἡλικίας· με-
 σαβαίνουσι. ¹²⁵ Διὰ τὴν φυλάττειν τὴν πόλιν. ¹²⁶ Διδούσιν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς ἀρχον-
 τας νὰ τοὺς μεταχειρίζονται. Δηλαδή πράττουσιν ὅ,τι διατάττουσιν οἱ ἄρχοντες.

¹²⁷ Αὐτῶν ἀποτελούντων τὴν φυλακὴν. ¹²⁸ Ἀπερχομένους εἰς τὴν θήραν.

¹²⁹ Θήκη. ¹³⁰ Εἶδος μαχαίρας ἢ πελέκους. ¹³¹ Τὸ γέρρον, τετραγώνος ἀσπίς.—
 τὰ παλτά, βραχίλια λόγχης. ¹³² Νὰ μεταχειρίζονται κρατούντες το, δηλ. χωρὶς νὰ
 τὸ ῥίπτωσι. ¹³³ Διὰ τοῦτο, ὅτι διότι. ¹³⁴ Αὕτη ἡ μελέτη δοκεῖ αὐτοῖς εἶναι (μελέ-
 τη) ἀληθεστάτη τῶν πρὸς πόλεμον, τῶν πολεμικῶν ἔργων. ¹³⁵ Ἐν ὁδοπορίαις.

¹³⁶ Εἰς τὸ νὰ τρέχωσι. ¹³⁷ Τύχη, φανὴ ἐμπρός. ¹³⁸ Νὰ ἀκοντίζεται, νὰ ἐνθα-
 ρύνεται. ¹³⁹ Τὸ πλησιάζον. ¹⁴⁰ Τὸ μακρόθεν ἐρχόμενον. ¹⁴¹ Τί ἄπασιν ἐν τῇ θήρᾳ
 τῶν παρόντων κτλ. ¹⁴² Φαγητόν. ¹⁴³ Ὡς εἶναι ἐπόμενον. ¹⁴⁴ Ἐν ὁσμῇ θηρεύουσι.

¹⁴⁵ Δὲν γέγονται. ¹⁴⁶ Νὰ μένωσιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. ¹⁴⁷ Ἄριστον ἦν καὶ τὸ
 γέμισμα τὸ μεσημεριανόν, ἀλλὰ γενικῶς καὶ πᾶν φαγητόν. ¹⁴⁸ Τὴν ἀπαύρινον.

¹⁴⁹ Ἐν δεήσει τι ποιεῖν.

εἶν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο²⁴¹ Ἀστυάγης τὴν θυγατέρα, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἔκρινε καλὸν καγαθὸν αὐτὸν εἶναι. Ἐρχεται δ' αὐτῇ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κύρον τὸν υἱὸν ἔχουσα.

Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα²⁴² καὶ ἔγνω ὁ Κύρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα²⁴³, εὐθύς, οἷα²⁴⁴ δὴ παῖς φιλόστοργος ὢν φύσει, ἡπάξετό τε αὐτόν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντετραμμένος καὶ πάλαι φίλων ἀσπάζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφεῖ²⁴⁵ καὶ χρώματος ἐντρίφει²⁴⁶ καὶ κόμαις προσθέτοις²⁴⁷, ἃ δὴ νόημα²⁴⁸ ἦν ἐν Μῆδοις· ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροὶ χιτῶνες, καὶ οἱ κἀνδύες²⁴⁹, καὶ οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῇ δέρῃ²⁵⁰, καὶ τὰ ψέλλια²⁵¹ περὶ τῶν χερσῶν· ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἰκοῖς²⁵² καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθότες φαυλότεραι, καὶ διαίται εὐτελέστεραι· ὁρῶν²⁵³ δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων²⁵⁴ αὐτῷ, ἔλεγεν, ὦ μητὲρ, ὡς καλὸς μοι²⁵⁵ ὁ πάππος. Ἐρωτώσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτόν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ εἶναι²⁵⁶, ὁ πατήρ, ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα²⁵⁷ ὁ Κύρος, ὦ μητὲρ, Περσῶν²⁵⁸ μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ²⁵⁹, Μῆδων μέντοι²⁶⁰ ὅσων²⁶¹ εἶδρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ θύραις²⁶², πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος.

Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτόν ὁ Ἀστυάγης, καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσσε, καὶ στρεπτοῖς καὶ ψέλλοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμη· καὶ εἴ που ἐξελαύνει²⁶³, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι· ὁ δὲ Κύρος, ἄτε παῖς ὢν φιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἤδετο τῇ στολῇ καὶ ἱππεύειν μανθάνων ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὕσῃ τῇ χώρᾳ²⁶⁴, καὶ ἰδεῖν ἵππον πᾶν σπάνιον ἦν.

Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἡδίστα δειπνεῖν, ἵνα ἦσσαν τὰ οἰκαδε ποθεινὰ²⁶⁵, προσήγαγεν αὐτῷ καὶ παροψίδας²⁶⁶, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα²⁶⁷ καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κύρον ἔφασαν λέγειν, ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δειπνῷ, εἰ²⁶⁸ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖ-

²⁴¹ Ἐρεῖλε ἢ ἔφερεν. Ὁ Ἀστυάγης ἦτον ὁ βασιλεὺς τῶν Μήδων, πατήρ τῆς Μανδάνης, μητρὸς τοῦ Κύρου. ²⁴² Ὡς... τάχιστα = ὅπως ὥς. ²⁴³ Ὅτι ἦτον. Κ. § 432, 2'.

²⁴⁴ Ὡς, ἄλλ. Ἐποῖε οἷα εἶδε ποιεῖν. ²⁴⁵ Μὲ βάψιμον τῶν βλεφάρων. ²⁴⁶ Μὲ τρίψιμον χρώματος, δηλ. ψιμμυθία, διότι οἱ θηλυπροπεῖς Ἀσιανοὶ ἐζωλίζοντο ὡς γυναῖκες.

²⁴⁷ Μὲ φενάκη, περούκων. ²⁴⁸ Ἐθέημα. ²⁴⁹ Περσικοὶ μανδύες, καφτανί. ²⁵⁰ Στρεπτόν, ἢ ἄλυσος (χαρτάλι). Δέρη, ὁ λαμδός, ὅθεν τὸ στρεπτόν λέγεται ἢ περιδέραιον.

²⁵¹ Βραχιόλια. ²⁵² Τοὺς ἐν τῇ πατρίδι διαμένοντας, τοὺς μὴ διαφθάροντας διὰ τῆς ἀπειρίας. ²⁵³ Ἐπαναλαμβάνει τὸ ὁρῶν, τὸ ὁποῖον ἑαυτὸν ἀναπαύσας.

²⁵⁴ Ἐνατενίζων. ²⁵⁵ Κ. § 361, 6'. Σημ. 4. ²⁵⁶ Δοκεῖ αὐτῷ εἶναι καλλίων. ²⁵⁷ Παροψιδωμένος. Κ. § 463, 2. 325. ²⁵⁸ Κ. § 342. ²⁵⁹ Πατήρ του ἦτον ὁ Καμβύσης, βασιλεὺς τῶν Περσῶν.

²⁶⁰ Ἀλλ' ὅμως, σύνθετον ἐκ τοῦ μὴν καὶ τοῖ. ²⁶¹ Ἀναίθεως, ταπεινωτικῶς. Ἀπικῶς μὲ τὸ πρὸς δ' ἀναφέρεται. ²⁶² Ταῖς βασιλικαῖς θύραις· δηλ. τὰ ἀνάκτορα, ὡς ἢ σήμερον ὀνομάζονται· Πόρτα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σουλτάνου.

²⁶³ Κ. § 400. Ἐνεκὸς τῆς οὐκ. μὲ σημασίαν παροπατικοῦ. ²⁶⁴ Διὰ τὸ εἶναι χαλ. ἱππεύειν ἐν τῇ χ. οὕσῃ ὀρεινῇ. ²⁶⁵ Ἡ εὐκατὴ διὰ τὸ βυλόμενον, τὸ ὁποῖον αἱ ἑνεστώτες χρόνοι, ἔχει σημασίαν παρρη. Ἰππεὺς ἰδοῦντα. ²⁶⁶ Παραψίδας = πινάκι, καὶ συνήδην. τὸ πινάκι μὲ τὸ φαγί. ²⁶⁷ Σάλτσου. ²⁶⁸ Ἀφ' οὗ, ἰππεὺς Δ. Σ. § 3.

ρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸν Ἀστυάγην²⁶⁹, οὐ γὰρ πολὺ σοὶ δοκεῖ κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον²⁷⁰ εἶναι τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κύρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται· Ὡς, ὦ πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἀπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἢ ὁδὸς ἐστὶν ἐπὶ τῷ ἐμπλησθῆναι²⁷¹ ἢ παρ' ὑμῖν. Παρ' ἡμῖν μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τοῦτο ἄγει²⁷², ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ²⁷³ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δὲ τινὰς ἐλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαί²⁷⁴ ἤκομεν.

Ἄλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δ', ἔφη²⁷⁵, καὶ σὺ γνώσει ὅτι ἡδεα ταῦτά ἐσιν. Ἀλλὰ καὶ σὲ, φάναι τὸν Κύρον, ὦ πάππε, μυστατόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὁρῶ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ τί νι δὴ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Ὅτι σὲ, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἄψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον²⁷⁶, ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρει τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι πλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο.

Πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις²⁷⁷, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ²⁷⁸, ἵνα νεανία²⁷⁹ οἴκαδε ἀπέλθῃς. Ἀμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν²⁸⁰ καὶ θήρεα καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κύρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἡ²⁸¹ καὶ δίδως, φάναι²⁸², ὦ πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα ὅτι ἂν βούλωμαι αὐταῖς χρῆσθαι; Νῆ Δία, φάναι, ἐγωγέ σοι²⁸³, ὦ παῖ.

Ἐνταῦθα δὲ τὸν Κύρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἐκάστω· Σοὶ μὲν²⁸⁴ τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις, σοὶ δὲ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· τοῦτο γὰρ νῦν ἔχω· σοὶ δὲ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ἐποίει, ἕως διεδίδου πάντα, ἃ ἔλαβε, κρέα.

Σάκας δὲ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλις τιμῶ, οὐδὲν δίδως; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλὸς τε²⁸⁵ ὢν ἐτύγχανε, καὶ τιμὴν²⁸⁶ ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκαλύπει οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοῖε εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κύρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσων· Διὰ τί δὴ, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα²⁸⁷ εἰπεῖν· Οὐχ ὁρᾷς, φάναι²⁸⁸, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόαι κομφῶς τε οἰνοχοοῦσι, καὶ καθαρεῖως ἐγγέουσιν, καὶ διδῶσι, τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες²⁸⁹.

²⁶⁹) Ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἔφασαν ἢ λέγειται. ²⁷⁰) Συνήθως τὸ ἐσπερινόν, ἐδῶ ὅμως ἀπλῶς τὸ φαγῆ ²⁷¹) Νὰ χορταίνωμεν, νὰ γεμίζωμεν τὴν κοιλίαν. ²⁷²) Φέρει εἰς αὐτόν, τὸν χορτασμόν. ²⁷³) Πράγμα. ²⁷⁴) Πολὺ πρὸ ὑμῶν. ²⁷⁵) Εἰς ὁριστικὴν πρὸς ἀποφῆν τῶν ἐπανειλημμένων ἀπαρεμφάτων, τὰ ὅποια ἐξακολουθεῖ κατωτέρω. ²⁷⁶) Ὅρῳ σε ἀποψώμενον. ²⁷⁷) Ἄν οὕτω φρονῇς. ²⁷⁸) Συνήθως ἀμεταβάτως. Ἀλλὰ καὶ μεταβ. μετὰ αἰτίας. ἢ γεν. ὡς νὰ ἔλεγεν· Εὐωχοῦ τρώγων κρέα. ²⁷⁹) Διὰ τὰ μεγαλῶσαι. ²⁸⁰) (Λέγεται) αὐτὸν (τὸν Ἀστυάγην) λέγοντα ταῦτα, παραφέρειν αὐτῷ (τῷ Κύρῳ) πολλὰ. ²⁸¹) Τῷ ὄντι, ἐπ' ἐρωτήσεως. ²⁸²) Ἐπαγάληψις τοῦ φάναι μετὰ τὸ εἰπεῖν. Τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι ἀτέλεια, ἀλλὰ χαρακτηρίζουσι τοῦ διαλογικοῦ ὅρους τὴν ἀτέλειαν. ²⁸³) Ἐλλεῖπει δίδωμι. ²⁸⁴) Δίδωμι. ²⁸⁵) Τὴν ἐντίμον ὑπηρεσίαν. ²⁸⁶) Ἀστεινόμενον. ²⁸⁷) Κρατῶ, μεταφ. ἐκ τῶν λχημάτων.

δὲ εἰς Μήδους ἔλθω, ἐνθάδε πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεύς, συμμαχεῖν αὐτῷ⁵²⁰.

Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήτη ἐνθάδε, ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων⁵²¹; Καὶ τὸν Κύρον φάναι· Ἄλλ', ὦ μητὴρ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα; εἰπεῖν τὴν Μανθάνην. Ὅτι, φάναι ὁ διδασκάλος με, ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις⁵²² καθίστηε δικάζειν. Καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μὲν δῆποτε δίκη πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ ὁρθῶς δικάσας.

Ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύδε. Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν⁵²³, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκείνον ἤμψισε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδω. Ἐγὼ γοῦν τούτοις δικάζων, ἔργων βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἀρμόζοντα ἐκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος λέγων, ὅτι ὅποτε μὲν κατασταθείην⁵²⁴ τοῦ ἀρμόττοντος κριτῆς, οὕτω δέοι⁵²⁵ ποιεῖν ὅποτε δὲ κρίναι δέοι, ὅποτε-ρου ὁ χιτῶν εἴη, τοῦτ' ἔφη σκεπτόμενον εἶναι⁵²⁶, τίς κτήσις δίκαια ἐστί· πό-τερα τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποιησάμενον ἢ πριάμενον κεκτη-σθαι⁵²⁷. Ἐπειτα δὲ ἔφη, τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶναι τὸ δὲ ἄνομον, βί-αιον. Σὺν τῷ νόμῳ⁵²⁸ οὖν ἐκέλευεν αἰεὶ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Οὕτως ἐγὼ σοι⁵²⁹, ἔφη, ὦ μητὴρ, τά γε δίκαια παντάπασιν οἶδα ἀκριβῶς· ἦν δὲ τι ἄρα προσδῶμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει.

Ἄλλ' οὐ ταῦτά⁵³⁰, ἔφη, ὦ παῖ, παρά τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρ-σαις ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γάρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων⁵³¹, δεσπότην ἑ-αυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν⁵³² δίκαιον νομίζεται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ⁵³³ τεταγμένα⁵³⁴ μὲν ποιεῖ, ἀ ποιεῖ, τῇ πόλει, τεταγ-μένα δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. Ὡς πῶς οὖν μὴ ἀπολῇ μαστιγούμενος⁵³⁵, ἐπειδὴν οἶκοι εἴης, ἂν παρὰ τοῦ μαθῶν ἤκης, ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικὸν⁵³⁶, ἐν ᾧ ἐστί τὸ πλεον εἶ-εσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχειν⁵³⁷. Ἄλλ' ὁ γε σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κύρος, δει-νότερός ἐστιν, ὦ μητὴρ, διδάσκειν, μείον ἢ πλεον ἔχειν. Ἡ οὐχ ὀρθῶς, ἔ-φη, ὅτι καὶ Μήδους ἀπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μείον ἔχειν⁵³⁸; Ὡστε θάρ-σει, ὡς⁵³⁹ ὁ σὸς γε πατὴρ οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐτ' ἐμὲ διδάξας πλεονε-χτεῖν ἀποπέμψεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅτι Κύρος ἐποίησε λειψθεῖς ἐν Μήδοις.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κύρος· τέλος δὲ, ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε,

⁵²⁰) Πλεονάζει ἀφ' οὗ εἶπε τῷ πάππῳ. ⁵²¹) Εἰς τὸ κεφ. δ'. εἶπεν ὅτι οἱ Πέρσαις εἶχον σχολεῖα ὅτε ἐδιδάσκοντο τὴν δικαιοσύνην. ⁵²²) Συνήθως μετὰ αἰτίας. τὸ δὲ δικάζω. Σπανίως ὁμοίως πρὸς δοτ. δημοσθ. Δισχίν. ⁵²³) Ὁμοίως πλεονάζει, ἀφ' οὗ εἶπε πατὴρ α. ⁵²⁴) Εἰκε, διὰ τὸ ἀμφίβολον, κατ' ἑλλειψιν τοῦ ἂν. Κ. § 403, γ'. ⁵²⁵) Τὸ εἶναι προσε- τίθη ἀπτικῶς, ἄλλως περιττόν, ὅτι τὸ σκεπτόμενον σημαίνει δεῖν σκέπτεσθαι. ⁵²⁶) Ἐλλ. δεῖ. ⁵²⁷) Κατὰ τὸν νόμον. ⁵²⁸) Αὐτὰ ταῦτα, τὰ ἴδια. ⁵²⁹) Ὅλων τῶν κτημάτων τῶν Μήδων. ⁵³⁰) Τὸ νὰ ἔχωσιν ὅλοι ἴσα. ⁵³¹) Καὶ πρῶτος ὁ σὸς πατὴρ. ⁵³²) Τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένα. ⁵³³) Ἐλλ. ὅρα, δηλ. πρόσχε. ⁵³⁴) Ἐλλ. ἔθος ἢ ἥθος. ⁵³⁵) Τὸ οἰσθαι χρῆναι ἔχειν πλεον. ⁵³⁶) Νὰ ἦσαι κατὰ τὸν νόμον ἑνὸς. ⁵³⁷) Αἰτιολ. διότι.

Κῦρος δὲ κατέμενε, καὶ αὐτοῦ⁵³⁸ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο, ὥς τε οἰκείως διακείσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνῆρτητο⁵³⁹, προσίων, καὶ ἐνδῆλος ὢν, ὅτι ἡσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς· ὥς τε καὶ, εἴ τι τοῦ βασιλείως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον Κῦρου δεῖσθαι διακράζεσθαι σφίσιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ,τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν, περὶ παντός ἐποιεῖτο⁵⁴⁰ διαπραττέσθαι.

Καὶ ὁ Ἀστυάγης δὲ, ὅ,τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κῦρος, οὐδὲν εὐόησεν ἀντιλέγειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι⁵⁴¹. Καὶ γὰρ, ἀσθενήσαντος αὐτοῦ⁵⁴², οὐδέποτε ἀπέλιπε τὸν πάππον, οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο⁵⁴³. Θῆλός τε ἦν πᾶσιν, ὅς ὑπερεφροδίτο, μὴ αἰ⁵⁴⁴ ὁ πάππος ἀποθάνοι⁵⁴⁵. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτός⁵⁴⁶ εἴ τι νεδέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ἡσθάνετο Κῦρος, καὶ πάντων ἀσκησάμενος ἀνεκῆδα ὑπηρετήσων, ὅ,τι οἶετο χαριεῖσθαι· ὥς τε παντάπασιν ἀνεκτῆσατο⁵⁴⁸ τὸν Ἀστυάγην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος⁵⁴⁷, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἡναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ εἰδέναι λόγον ὧν ἐποίει καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, ὅποτε δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰεὶ τοὺς παρόντας ἀνθρώπων, πῶς ἔχοντα τυγχάναι⁵⁴⁸, καὶ ὅσα μὲν αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνατο· ὥς τε ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὥς περ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγας ἐλαβον, ὁμοῦ ἐμφαίνεται τι νεαρόν αὐτοῖς⁵⁴⁹ ὃ κατηγορεῖ⁵⁵⁰ τὴν ὀλιγοσύναν· οὕτω καὶ Κῦρος ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἀπλότης τις καὶ φιλοστοργία⁵⁵¹. ὥς τε ἐπεθύμει ἂν τις ἔτι πλείω ἀκούειν αὐτοῦ ἢ σιωπῶντι παρῆναι⁵⁵².

Ὡς δὲ προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν σὺν τῷ μεγέθει εἰς ὥραν τοῦ πρόσθητον⁵⁵³ γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρήτο καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρᾳ· αἰδοῦς δὲ ἐνεπίμπλατο, ὥς τε καὶ ἐρυθραίνεσθαι ὅποτε συντυγχάναι τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ τὸ σκυλακῶδες⁵⁵⁴, τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν, οὐκ· ἔθ' ὁμοίως προπετῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαιτέρος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις⁵⁵⁵ πάμπαν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλὰκις ἡλικίαι πρὸς ἀλλήλους, οὐχ, ὃ κρείττων ἦδει ὢν, ταῦτα⁵⁵⁶ προῦκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ', ἅπερ εὖ ἦδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα⁵⁵⁷, ταῦτα ἐξήρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιῆσειν, καὶ κατήρχεν ἡ διανακρῆδων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἢ διακοντούμενος ἢ διατοξοσύμενος ἀπὸ τῶν ἱππῶν, οὐπω ἄνω ἐποχοῦς⁵⁵⁸ ὢν· ἡττώμενος δὲ αὐτὰς ἐπ' ἑαυτοῦ μάλιστα ἐγέλα.

⁵³⁸ Ἐπὶ. ἐκεῖ, εἰς τὴν Μηδίαν. ⁵³⁹ Ἀναρτῶ. Α. Σ. 4). ⁵⁴⁰ Ἐποῦδαζε μεγάλως. ⁵⁴¹ ἄντι. ἀντὶ μιᾶς ἀρνῆσεως, ὅτι δὲν θέλει χαριεῖσθαι. ⁵⁴² Τοῦ πάππου. Ἀφελὲς τοῦ λόγου ἡ κατασκευή. ⁵⁴³ Κ. § 432 II'. ⁵⁴⁴ Ἀντων. πρῶτος. ἀντὶ αὐτοῦ. Κ. § 363, ὁ σημ. α. ⁵⁴⁵ Σημ. διάρκειαν χρόνου. Συνήθως προφέρεται ἀπροσβέτως. ⁵⁴⁶ Ἐκέρδισεν, ἐλλυκεν. ⁵⁴⁷ Ἀφ' ὅτι ἦτον εἰκὸς κατὰ τὴν ἡλικίαν τε. ⁵⁴⁸ Πῶς εἶναι. ⁵⁴⁹ Αὐτοῖς ὅσοι. ⁵⁵⁰ Ἀποδεικνύει. ⁵⁵¹ Τρυφερά ἀγάπη. ⁵⁵² Παρῆναι αὐτῷ σιωπῶντι. ⁵⁵³ Ἡ ἡλικία καθ' ἣν ἐξέρχεται τις τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἢ πρὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἡφαιδικήν. 13—14 ἔτη. ⁵⁵⁴ Ὁ ποιοῦσιν οἱ σκύλακες, πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτοντες. ⁵⁵⁵ Εἰς τὰς συναναστροφάς. ⁵⁵⁶ Ἐλλ. τῆς Ἐπί· ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ὃ ἦδει. ⁵⁵⁷ Τὸ αὐτὸ ὥς περ πρῶτον ἦδει ἑαυτοῦ ὄντα. ⁵⁵⁸ Σκυλακῶδες καὶ ἐπὶ ἱπποῖς.

ὥς δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν⁵⁸⁰, ἀ ἡττῶτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο⁵⁸⁰ ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὐτὸς βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον⁵⁸¹ ἀφίκετο τῇ ἵππικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρήει, διὰ τὸ ἔρῃν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ παραδείτῳ θηρία ἀνηλώκει, διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων· ὥστε Ἀστυάγης οὐκ ἔτ' εἶγεν⁵⁸² αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ Κύρος αἰσθόμενος, ὅτι βουλόμενος οὐ δύναίτο οἱ⁵⁸³ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτόν. Ὁ πάππε τί σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματα ἔχειν⁵⁸³; Ἀλλ' ὅν ἐμέ ἐκπέμπης ἐπὶ θήραν σὺν τῷ θεῷ, νομῶ⁵⁸⁴, ὅσα ἂν ἰδῷ θηρία, ἐμοὶ⁵⁸⁵ ταῦτα τρέφεσθαι.

Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξίεναι ἐπὶ τὴν θήραν, οὐκέτ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἰδύνατο, ὥσπερ παῖς ὢν, ἀλλ' ὀκνηρότερον⁵⁸⁶ προσήει. Καὶ ἀ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμεστο⁵⁸⁷, ὅτι οὐ παρίει αὐτόν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἦδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ προσήει, εἰ μὴ προῖοι, εἰ καιρὸς εἴη καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο πάντῳ· σημαίνειν αὐτῷ, ὅποτε ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, ὅποτε οὐκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἦδη ὑπερεφίλει αὐτόν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτόν ἐπιθυμοῦντα τῆς ἔξω⁵⁸⁸ θήρας, ἐκπέμπει αὐτόν σὺν τῷ θεῷ, καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσθυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν⁵⁸⁹ φυλάττοιεν αὐτόν, καὶ εἰ τῶν ἄγριων τι φανεῖται θηρίων. Ὁ οὖν Κύρος τῶν ἐπομένων⁵⁹⁰ προθύμως ἐπυνθάνετο, ὅποιοι οὐ χρὴ θηρίους πελάζειν, καὶ ὅποια χρὴ θαρρόντα⁵⁹¹ διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἦδη πλησιάσαντας διέφθειραν καὶ λέοντες καὶ κάπροι καὶ παρδάλεις· αἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες καὶ οἱ ἄγριοι δῖες καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι ἀσινεῖς εἰσιν. Ἐλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δεῖο φυλάττεσθαι⁵⁹² οὐδὲν ἤτιον, ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ τῶν αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι.

Καὶ ὁ Κύρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὥς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσαντα, πᾶσι τῶν ἐπιλαθόμενος ὢν ἤκουσεν, ἐδίωκεν, οὐδὲν ἄλλο ὄρων, ἢ ὅποι ἔφευγε. Καὶ πῶς διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχλίσεν⁵⁹³· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμενεν⁵⁹⁴ ὁ Κύρος μάλις πῶς, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἤλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καὶ ὅν τι χρῆμα καὶ μέγα⁵⁹⁵. Καὶ ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες, ἐλοιδοροῦν αὐτόν, καὶ ἔλεγον εἰς ὅσον κίνδυνον ἔλθοι, καὶ ἔρασαν κατερεῖν αὐτοῦ⁵⁹⁶ τῷ πάππῳ. Ὁ οὖν Κύρος εἰστήκει καταβεβηκώς, καὶ ἀκούων ταῦτα ἡνιάτο. Ὡς δ' ἤσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥσπερ ἐνλαυσίων· καὶ ὥς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου

⁵⁸⁰ Ἐκ τῆς ἡττῆς δὲν κατέφυγεν εἰς τὸ μὴ ποιεῖν, δηλ. ὅταν ἐνίκητο δὲν ἔπαυε νὰ ἐπαναλαβάνῃ τὸ πρᾶγμα. ⁵⁸¹ Ἐκυλίστο, δηλ. ἐπανήρχετο εἰς τὸ νὰ δοκιμάσῃ κτλ.

⁵⁸² Εἰς ἴσην ἱππικὴν ὁκνητο. ⁵⁸³ Ἐδύνατο. Α. Σ. Β). ⁵⁸⁴ Νὰ ἐνοχλήσῃ. ⁵⁸⁵ Νομίζω.

⁵⁸⁶ Δοτ. περιποιεῖται. δι' ἐμέ. ⁵⁸⁷ Πλέον συνισταμένους. ἴτε Ὀνέω. Α. Σ. ⁵⁸⁸ Ἡ περίοδος ἡλιεπικῆ, ἢ τὸ ἀ ἀνανταπόδοτον· ὥς νὰ ἔλεγον· ἀ ἐμέμεστο, ταῦτα αὐτοῖς ἵπποις, Σάκας ἑαυτῷ γινόμενος. ⁵⁸⁹ Ἐξω τοῦ παραδείτου, εἰς τὰ ὄρη. ⁵⁹⁰ Κακοτόποιαι.

⁵⁹¹ Ἐλλ. τῆς κ α ρ δ. ⁵⁹² Αὐτόν θαρρόντα διώκειν. ⁵⁹³ Ὅτι δ. φ. τὰς δυσχωρίας.

⁵⁹⁴ Ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐκτραχλίσῃ, νὰ ῥίψῃ ἐπάνω ἀπὸ τὸν τραχήλον τε. ⁵⁹⁵ Ὁ μὴ ἐξετραχλίσθη, ἀλλ'. Καὶ ὅμως. ⁵⁹⁶ Οὐσαν. ⁵⁹⁷ Συντακτικῇ τῆς κα τ δ.

κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος⁵⁷⁷ ἐλαύνει· καὶ διατεινόμενος εὐστόχως βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέσχε τὸν κάπρον.

Ἐνταῦθα μέντοι ἦδη καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο⁵⁷⁸ τὴν θρασύτητα ὄρων. Ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορούμενος⁵⁷⁹ ὁμως ἔδειτο, ὅσα αὐτὸς ἔδωκε ταῦτα ἔσσαι αὐτὸν δοῦναι εἰσχομίσαντα τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασιν· Ἄλλ' ἦν αἰσθηταί, ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον λοιδορήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοί, ὅτι σε εἶων. Κἂν βούληται, φάναι αὐτόν⁵⁸⁰, μαστιγώσάτω, ἐπειδὴν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σὺ γε, εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος, ὅ,τι βούλει, τοῦτο ὁμως χάρισαι μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης⁵⁸¹ μέντοι τελευτῶν εἶπε, Ποιεῖ ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἑοικας βασιλεὺς εἶναι.

Ὡς δὲ ὁ Κύρος εἰσχομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε τῷ πάππῳ καὶ ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ⁵⁸². Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν οὐ, κατέθηκε δὲ ἡματωμένα, ὅπου ᾤετο τὸν πάππον ὀψεσθαι. Ὁ δὲ Ἀστυάγης ἄρα⁵⁸³ εἶπεν. Ἄλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἐγωγε ἡδέως, ὅσα δίδως· οὐ μέντοι δέομαι γε τούτων οὐδενός, ὥστε σε κινδυνεύειν⁵⁸⁴. Καὶ ὁ Κύρος ἔφη· Εἰ τοίνυν μὴ σέ δέξῃ, ἵκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ ἕως αὐτά, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις. Ἄλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀστυάγης· καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου, ὅτῳ σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἐθέλεις.

Καὶ ὁ Κύρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἄρα⁵⁸⁵ τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν· ὦ Παῖδες, ὡς ἄρα⁵⁸⁶ ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείτῳ θηρία ἐθρῶμεν· ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι⁵⁸⁷, οἷόν περ εἴ τις δεδεμένα ζῶα θηρήσῃ. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν⁵⁸⁷, ἔπειτα καὶ μικρὰ καὶ λεπτά καὶ ψωραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν χωλὸν ἦν, τὸ δὲ χολοβόν· τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο! Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὥσπερ πτηναί, ἤλλοντο πρὸς τὸν οὐρανόν· οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἀνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσας ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδὲ ἁμαρτεῖν οἰόντε ἦν αὐτῶν⁵⁸⁸. Καλλίω δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκὸτα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκείνα τὰ περιωκοδομημένα. Ἀλλὰ ἄρα ἂν, ἔφη, ἀφεῖν⁵⁸⁹ καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν;

Καὶ ῥαδίως γ' ἂν ἔφασαν, εἰ Ἀστυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε· Τίς ἂν οὖν ὑμῶν πρὸς Ἀστυάγην μνησθεῖν⁵⁹⁰; Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σοὺ γε ἱκανώτερος πείσαι; Ἀλλὰ μὰ τὴν Ἥραν⁵⁹¹, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα ὅστις ἄνθρωπος γεγέννηται· οὐδὲ γὰρ οἷός τ' εἰμὶ λέγειν ἐγωγε, οὐδ' ἀναδλεῖται πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου⁵⁹² ἐτι δύναμαι. Ἦν δὲ τοσοῦτον ἐπαδιδῶ⁵⁹³, δέδοικα ἔφη μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἡλίθιος γένωμαι. Παιδάριον δὲ ὢν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπα· Πονη-

⁵⁷⁷ Κατ' ἐπὶ τὸν τι. ⁵⁷⁸ Λοιδορῶ μετ' αἰε. Λοιδοροῦμαι μετὰ σοῦ. ⁵⁷⁹ Ἐδειτο αὐτοῦ λοιδορούμενος. Τὸ ὅμως διὰ τὴν ἐναντιωματικὴν σημασίαν τῆς μετοχῆς. Κ. § 432, 1.

⁵⁸⁰ Τὸν Κύρον. ⁵⁸¹ Ὁ ἀδελφός τῆς μητρὸς τοῦ. ⁵⁸² Τότε λοιπόν. ⁵⁸³ Δὲν ἔχω πόσῃ ἀνάγκῃ αὐτόν, ὥς τε νὰ κινδυνεύῃς διὰ νὰ μοὶ τὰ δώσῃς. ⁵⁸⁴ Συμπερ. λοιπόν.

⁵⁸⁵ Πῶς φωνή. ⁵⁸⁶ Τὸ θηρῶν ἐν παραδείτῳ. ⁵⁸⁷ Τὰ θηρία. ⁵⁸⁸ Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ τὰ κινυήσωμεν ἐξ αἰτίας τοῦ πλάτους ἢ τοῦ μεγέθους των. ⁵⁸⁹ Ἦθελον ἄρα γε ἀφήσῃς; ⁵⁹⁰ ὅτι τὸ ἐνεργῆσαι; Α. Σ. 2). ⁵⁹¹ Ὁρκος συνήθης εἰς τὰς Ἀθηναίας γυναῖκας. ⁵⁹² Ὁμοίως ὡς καὶ προτοῦ. ⁵⁹³ Ἄν προῶν εἰς τοῦτο (τὸ νὰ ἡμᾶς δειλός).

ρόν λέγεις το πραγμα³⁹⁷, εἰ μὴδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἂν τι σῃ, συνήκει πρατ-
τειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ἡμᾶς τὸ ἐπὶ σοὶ³⁹⁸, ἀνάγκη ἔσται δεῖσθαι.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κύρος ἐδόχθη³⁹⁹, καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, διακελευσά-
μενος ἑαυτῷ τολμᾶν⁴⁰⁰, εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας, ὅπως ἂν ἀλυπτότατα εἴ-
κοι πρὸς τὸν πᾶνπον, καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισίν, ὧν ἐδέ-
οντο. Ἦρξάτο οὖν ὧδε.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδράσῃ τῶν οἰκετῶν σε, καὶ λά-
θῃς αὐτόν, τί αὐτῷ χρῆ⁴⁰¹; Τί δὲ ἄλλο⁴⁰², ἔφη, ἢ δῆτας αὐτόν ἐργάζε-
σθαι ἀναγκάζω; Ἦν δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιεῖς; Τί δὲ,
ἔφη, ἢ μαστιγώσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἔπειτα ἐξ ἀρχῆς
πάλιν αὐτῷ χρῶμαι; Ὡρα ἂν, ἔφη ὁ Κύρος, παρασκευάζεσθαι σοι εἰς
ἔω⁴⁰³ μαστιγώσεις με, ὥς βουλευομαι γε ὅπως σε ἀποδρῶ λαβὼν τοὺς
ἱμούς ἡλικιώτας ἐπὶ θῆραν. Καὶ ὁ Ἀστυάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προ-
ειπὼν ἔνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι⁴⁰⁴· χαρίεν γάρ⁴⁰⁵, ἔφη, εἰ
ἐνεκα κρεαδίῳν τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποδουκολήσαιμι⁴⁰⁶.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος, ἐπεΐθετο μὲν καὶ ἔμενεν⁴⁰⁷ ἀνιάρδς δὲ κα-
σχυθρῶπός ὢν, σιωπῇ διήγεν. Ὁ μὲντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυ-
πούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θῆραν, καὶ
πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας συναλίσας, καὶ τοὺς παῖδας⁴⁰⁸, καὶ συνελά-
σας εἰς τὰ ἱππάζματα χωρὰ τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θῆραν. Καὶ βα-
σιλικῶς⁴⁰⁹ δὲ αὐτὸς παρών, ἀπηγόρευε μηδένα⁴¹⁰ βάλλειν, πρὶν Κύρος ἐμ-
πλησθῇ βέλλων. Ὁ δὲ Κύρος οὐκ εἶα καλύειν. Ἀλλ', εἰ βούλει, ἔφη,
ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ⁴¹¹ διώκειν καὶ δια-
γωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος κράτιστα δύναται.

Ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι⁴¹² καὶ στὰς ἑθεῖτο τοὺς ἀμιλλωμένους
ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικοῦντας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ
τῷ Κύρῳ ἤδετο, οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι
γενναίῳ ἀνακλάζοντι, ὅποτε πλησιάζει θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομα-
στὶ ἕκαστον. Καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα⁴¹³ αὐτὸν ὁρῶν εὐφραίνεται, τὸν δὲ
τινα καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ἡσθάνετο οὐδ' ὀπωσιτοῦν φθονερῶς. Τέλος δ'
οὖν πολλὰ θηρία ἔγων ὁ Ἀστυάγης, ἀπῆει. Καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἔσθη
τῇ τότε θῆρᾳ, ὥς φεῖ, ὅποτε ὁλόν τε εἴη, συνεξῆει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους
τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἐνεκα. Τὸν μὲν δὲ
κλειστόν χρόνον οὕτω διήγεν ὁ Κύρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινοῦ
συναίτιος ὢν, κακοῦ δὲ οὐδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκατάδεκα⁴¹⁴ ἔτη αὐτοῦ γενομένου, ὁ υἱὸς τοῦ τῶν
Ἀσσυρίων⁴¹⁵ βασιλέως, γαμεῖν⁴¹⁶ μέλλων, ἐπεθύμησε καὶ αὐτὸς θηρᾶσθαι

³⁹⁷ Πουήρον (κακόν) ἐστὶ τὸ πρ. ὃ λέγεται. ³⁹⁸ Τὸ ἐπὶ σοὶ κείμενον, τὸ ἀπὸ σὲ ἐξαρ-
τώμενον. ³⁹⁹ Δάκναι. Ἐπιράδῃ. ⁴⁰⁰ Παραγγεῖλαις τόλμην εἰς τὸν ἑαυτὸν τε, δηλ.
ἀπορροῖσθαι τὸ τολμᾶν. ⁴⁰¹ Πῶς τὸν μεταχειρίζεσαι; τί τὸν κάμνεις; ⁴⁰² Ἀναγκά-
ζω ὅπως. ⁴⁰³ Ἐν. πρόσω. ⁴⁰⁴ Εἴη ἂν. ⁴⁰⁵ Ἀφῆσθαι τὴν χάριν. ⁴⁰⁶ Συναλίσας.
⁴⁰⁷ Ἐν βασιλικῇ πομπῇ. ⁴⁰⁸ Τὸ ἀρνητ. μὴ δένα πλεονάζει μετὰ τὸ ἀπηγορεύει.
⁴⁰⁹ Τὸς ἡλικιώτας με. ⁴¹⁰ Καταγελῶντα τοῦ μὲν· τινὸς μὲν. ⁴¹¹ Δεκαπέντε ἢ
δεκαεῖς. ⁴¹² ἢ Ἀσσυρία, ἐπικράτειά τῆς Ἀσίας ὁμοῦς τῇ Μηδίᾳ. ⁴¹³ Νυμφεύθ.

ὡς τοῦτον τὸν χρόνον. Ἀκούων οὖν, ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν καὶ τοῖς Μηδῶν πολλὰ θηρία εἶναι ἄτε⁴¹¹ ἀθήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελεῖν. Ὅπως οὖν ἀσφαλῶς θηρήσῃ, ἱππέας τε προσλαβε πολλοὺς καὶ πελταστάς, οἵτινες ἐμελλόν αὐτῷ ἐκ τῶν λασιῶν τὰ θηρία ἐξελεῖν εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήματα⁴¹². Ἀφικόμενος δὲ, ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φρούρια, καὶ ἡ φυλακὴ, ἐνταῦθ' ἐδειπνοποιεῖτο, ὡς πρῶτ' τῇ ὕστεραι⁴¹³ θηράσαν.

Ἦδη δὲ ἐσπέρας γενομένης, ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ⁴¹⁴ ἔρχεται ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Ἔβουεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρῆναι· οὗο γὰρ ὁμοῦ ἦσαν φυλακαὶ καὶ πολλοὺς αὐτὸς ἔχων ἤκεν ἱππέας καὶ πεζοὺς. Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς καὶ λαμπρότερόν τι ἂν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, καὶ ἱερῶν⁴¹⁵ πολλὴν ἀφθονίαν ἐνόμιζε γενήσεσθαι. Οὕτω δὴ πρῶτ' ἀναστὰς, ἦγε τὸν στρατόν· καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς καταλείπει ἀγρόους ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἱπποῖς προτελάσας πρὸς τὰ τῶν Μηδῶν φρούρια, τοὺς μὲν βελτίστους καὶ πλείους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὡς⁴¹⁶ μὴ βοηθεῖν οἱ φρούριοι τῶν Μηδῶν ἐπὶ τοὺς καταθέοντας· τοὺς δὲ ἐπιτηδείους ἀφῆκε κατὰ φυλάς⁴¹⁷ ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν καὶ ἐκέλευε, περιβαλλομένους⁴¹⁸ ὅσῳ τις ἐντυχγάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν⁴¹⁹. Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐπραττον.

Σημανθέντων⁴²⁰ δὲ τῷ Ἀστυάγει ὅτι πολέμιοι εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβοήθει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ θρία σὺν τοῖς περὶ αὐτόν, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως· σὺν τοῖς παρατυχούσιν ἱππόταις, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσθίμαινε πᾶσιν ἐκδοθῆναι. Ὡς δὲ εἶδον πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων συνταταγμένους, καὶ τοὺς ἱππέας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κύρος, ὁρῶν ἐκδοθῆντας καὶ τοὺς ἄλλους πασανδεῖ⁴²¹, ἐκδοθῆναι καὶ αὐτὸς, πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδύς οὐποτε οἰόμενος⁴²², οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα καλὰ ἦν, καὶ εὖ ἀρμόττοντα αὐτῷ, ἃ οἱ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐποποιήτο⁴²³. Οὕτω δὲ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἱππῳ. Καὶ ὁ Ἀστυάγης ἰδὼν ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσαντος ἦκα⁴²⁴, ὁμοῦ δ' εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτοῦ.

Ὁ δὲ Κύρος, ὡς εἶδε πολλοὺς ἱππέας ἀντίους, ἤρετο· Ἦ οὗτοι, ἔφη⁴²⁵, ὦ πάππε, πολέμιοι εἰσιν, οἱ ἐφεστῆχασι τοῖς ἱπποῖς, ἡρέμα· Πολέμιοι μὲν τοι ἔφη. Ἦ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι, μέντοι⁴²⁶. Νῆ τὸν Δι' ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' οὐ πονηροὶ γε φαινόμενοι⁴²⁷ καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγουσιν⁴²⁸ ἡμῶν τὰ χρήματα· οὐκοῦν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Ἀλλ' οὐχ ὀφεί, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στίσιος τῶν ἱππέων ἔστῃ

⁴¹¹ Ὡς. ⁴¹² Πεδιάδας ἐπιτηδείους διὰ γεωργίαν καὶ ἱππασίαν. ⁴¹³ Ἑλλ. ἐν.

⁴¹⁴ Οἱ διαδεχόμενοι τοὺς πρόσθεν φύλακας. ⁴¹⁵ Ζῶα πρὸς θυσίαν ἢ ἐν γένει σφαγετεῖ. ⁴¹⁶ Ἰνα. ⁴¹⁷ Διηρημένους κατὰ φυλάς. ⁴¹⁸ Περικυκλόντες, συλλαμβάνοντες καί τινος ὄψιν. ⁴¹⁹ Ἦ αὐτοπαθ. ἄντων. διότι ταῦτοπροσωπαί μετ' ὅπου κεῖται. ⁴²⁰ Ἑλλ. τῶν γινομένων. ⁴²¹ Σωρηδόν. ⁴²² Οἰόμενος (ὡς ἐπιθυμίας) οὐποτε ἐνδύσασθαι.

⁴²³ Εἶχε διατάξει νὰ κατασκευασθῶσιν· ἡ σημασία τοῦ μέσθ' ὑπερσυντ. ⁴²⁴ Ἐκ-ὁ τίνος κέλευσμα ἦλθε. ⁴²⁵ Μάλα. ⁴²⁶ Αὐτοὶ φαινόμενοι (ἐν αὐτῷ παύσανται) ἔχουσι.

⁴²⁷ Ἀπαικταῖοι. ἢ πᾶσι.

συντεταγμένον; οἱ ἦν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποταμοῦνται⁴²⁹ πάλιν ἡμᾶς ἐκείνοι· ἡμῖν δὲ οὕτω ἰσχύς πάρεστιν. Ἄλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἀναλαμβάνης τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι, καὶ οὐ κινήσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφήσουσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὴν ἴδωσί τινας ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξε τι⁴³⁰ λέγειν τῷ Ἀστυάγει. Καὶ ἅμα θαυμάζων, ὥς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱόν, λαβόντα τάξιν⁴³¹ ἵππεων ἐλάσαι ἐπὶ τοὺς ἄγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐπὶ τούτῳ, ἦν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἔλω' ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω δὴ ὁ Κυζάρης, λαβὼν τῶν ἐφρώμενων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν⁴³², προσελαύνει. Καὶ ὁ Κύρος, ὥς εἶδεν ὁρμωμένους, συνεξορμᾷ εὐθὺς, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἡγήετο ταχέως. Καὶ ὁ Κυζάρης μέντοι ἐφέλιπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφυγον.

Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κύρον ὑπετέμνοντο⁴³³, καὶ οὐς μὲν καταλαμβάνον εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κύρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν⁴³⁴, κατόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἤνεσαν, ἀλλ' ἦρουν τινὰς αὐτῶν. Ὡς περ δὲ κύων γενναῖος, ἄπειρος, ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κύρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ καίειν τὸν ἀλίσκόμενον, ἄλλο δ' οὐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὥς ἑώρων πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὐκίνησαν τὸ σῆφος, ὥς καυστομένους τοῦ διωγμοῦ⁴³⁵, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προσορμήσαντας.

Ὁ δὲ Κύρος οὐδὲν μᾶλλον ἄνεια, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον ἐδίωκε· καὶ ἰσχυράν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις κατέχων⁴³⁶ ἐποιεῖ. Καὶ ὁ Κυζάρης μέντοι ἐφέλιπετο, ἴσως μὲν⁴³⁷ καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἰποντο, προθυμότεροι ὄντες ἐν τῷ τοιούτῳ⁴³⁸ εἰς τὸ διώκειν καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι⁴³⁹ ὄντες. Ὁ δὲ Ἀστυάγης, ὥς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους καὶ τεταγμένους ἀπαντῶντας, δεισας περὶ τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κυρίου, μὴ εἰς παρσκειασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιεν τι, ἡγήετο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους.

Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὥς εἶδον τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινόμενοι καὶ μὲν τὰ παλτὰ, οἱ δὲ τὰ τόξα ἔστησαν, ὥς ἂν, ἐπειδὴ εἰς τόξευμά⁴⁴⁰ γε ἀφίκοντο, στισιζόμενοι⁴⁴¹, ὥς περ τὰ πλεῖστα εἰώθεσαν ποιεῖν. Μέχρι γὰρ τούτου⁴⁴², ὅποτε ἐγγύτατα γίνοντο, προσήλαινον ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλὰκι· μέχρι⁴⁴³ ἑσπέρας⁴⁴⁴. Ἐπεὶ δὲ⁴⁴⁵ ἑώρων τοὺς μὲν

⁴²⁹) ὅα μὲς ἐμποδίζωσι. Α. Σ. ⁴³⁰) *Ἐδὲ τῷ Ἀσ. ὅτι καὶ λέγει, ὁρῶν δηλ.

⁴³¹) Τάγμα. ⁴³²) Ἰππ. τ. ι. α. ε. ⁴³³) Τοῖς ἔκοπτον τὸν δρόμον. ⁴³⁴) Ἐφθασαν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ Α. Σ. Παραλλάσσω, 3). ⁴³⁵) Προκίνησαν (ἐπὶ τοὺς Μήδους) ὥς καυστομένους. ⁴³⁶) Φθάνων. ⁴³⁷) Δὲν ἔχει ἀπόδοσιν. Ἰππ. δέ, ὅλλ' ἀ πάντως εἰπέτο.

⁴³⁸) Ἀγωνί. ⁴³⁹) Ἀξιόμαχοι πρὸς τοὺς ἐναντίους. ⁴⁴⁰) Εἰς ἀπόστασιν ὅπου φθάνει τὸ βέλος. ⁴⁴¹) Ὡς... στισιζόμενοι (τοὺς Μήδους) νομιζόντες ὅτι θέλουν σταθῇ οἱ Μήδοι. αἰ. ι. α. τ. ἀπόλυτος. ⁴⁴²) Μέχρι τοῦ σφαιροῦ. ⁴⁴³) Ταῦτα δηλ. ἐκρηκτοὶ ἀλλήλους.

⁴⁴⁴) Τότε παρὰ τὴν παρεσθίαν τῶν.

σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτοὺς φερομένους, τοὺς δ' ἀμφὶ Κύρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτοὺς ἐπομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἱπποῖς ἐντὸς γινόμενον ᾗδῃ τοξέυματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δὲ⁴⁴³, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ἤρουν πολλοὺς ἀνὰ κράτος⁴⁴⁴ καὶ τοὺς μὲν ἀλίσκομένους ἐπαῖον, καὶ ἱπποὺς καὶ ἀνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν, πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς⁴⁴⁵ τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μέντοι δέσαντες, μὴ καὶ ἐνέδρα τις μελίων ὑπείη, ἐπέσχον.

Ἐκ τούτου δὲ ἀνήγαγεν⁴⁴⁶ ὁ Ἀστυάγης μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ, καὶ τὸν Κύρον οὐκ ἔχων ὅ,τι χρὴ λέγειν⁴⁴⁷. αἴτιον μὲν εἰδὼς ὄντα τοῦ ἔργου, μαινόμενον δὲ γινώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπόντων οἰκιδε, μόνος τῶν ἄλλων ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο⁴⁴⁸ ἢ τοὺς πεπτωκότας περιελάνων ἐθεάτο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπὶπροσθεν ποιοῦμενον τοὺς προσάγοντας⁴⁴⁹, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἡγριωμένον ἐπὶ τῇ θῆᾳ τῇ αὐτοῦ.

Ἐν μὲν δὴ Μῆδοις ταῦτα ἐγεγέννητο· καὶ ὅτε ἄλλοι πάντες τὸν Κύρον διὰ στόματος εἶχον⁴⁵¹ καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν ὤδαϊς ὅ,τε Ἀστυάγης καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτόν, τότε ὑπερεξέπεπληχτο ἐπ' αὐτῷ⁴⁵².

Καρδύσης δὲ, ὁ τοῦ Κύρου πατήρ, ἤδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπὶ δ' ἤκουσεν ἀνδρός ᾗδῃ ἔργα διαχειριζόμενον τὸν Κύρον, ἀπεκάλει δὴ, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοῖη. Καὶ τὸν Κύρον δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπέναι βούλοιο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιτο· καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο⁴⁵³ αὐτῷ. Τῷ οὖν Ἀστυάγει εἰδοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν. Ἐνθα δὲ ἱπποὺς τε αὐτῷ δοῦς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσαι παντοδαπά, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτόν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἔσσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελειν, καὶ ἐχθροὺς ἀνίαν. Ἀπίοντα δὲ τὸν Κύρον προὔπεμπον ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ ἡλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἱππῶν, καὶ Ἀστυάγης αὐτός· καὶ οὐδένα ἔρασαν⁴⁵⁴ ὄντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι.

Καὶ Κύρον δὲ αὐτόν σὺν πολλοῖς δακρύοις λέγεται ἀποχωρήσαι. Πολλὰ δὲ ὄψα διαδοῦναι φασιν αὐτόν τοις ἡλικιώταις, ὧν⁴⁵⁵ Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ καὶ τὴν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναι τινι, δηλονότι τούτῳ, ὃν μάλιστα ἠγάπατο. Τοὺς μὲντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ ὄψα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν· Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀποπέμψαι· τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μῆδους, καὶ εἰπεῖν· Ὁ πάππε, εἰ βούλει με καὶ πάλιν ἰέναι ὥς⁴⁵⁶ σὲ μὴ αἰσχυρόμενον, ἴα ἔχειν, εἰ τῷ⁴⁵⁷ τι ἐγὼ δέδωκα, Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα, παῖς ἦσαι ὥσπερ ὁ Κύρος· ἐπέστειλεν⁴⁵⁸.

443) Μῆδοι. 444) Μετὰ σπουδῆς. 445) Πλησίον εἰς τοὺς πεζοὺς. 446) Ἐπέστρεψε.

447) Μὴ ἡξάρων τί ἐπρεπε νὰ εἰπῇ (πρὸς) τὸν Κύρον. 448) Ἐποίη. 449) Ἐμβάδοντα ἐμπρός του τοὺς ἐδηγούντας αὐτόν. 450) Εἶχον εἰς τὸ στόμα των, ἐπῆνον αὐτόν, ὡμίλουν ἢ ἐφάλλον περὶ αὐτοῦ. 451) Ὡς πρὸς αὐτόν. 452) Ἄντι τὸ ἔθνος τυ. ἢ πόλις εἶπεν ὁ Ξανσοῶν, εἰσισμένος ἐξ Ἀθηνῶν. 453) Καὶ ἔλεγον ὅτι πάντες δὲν ἦτον ὅσας δὲν ἐπέστρεψεν. 454) Ἐξ ἐκείνων. 455) Ἐπὶ ἐμψύχων ὡς ἡ γὰρ εἰς ἐπὶ ἀψύχων. 456) Τινί· τὸ ὅσον ἔστιν ἀντὶ τῆς ἀπρεσ, ἀπενεμάτας. 457) Ἐμῆνυσ δι' ἐπιστολῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἐπιστροφὴ Κορυθαίης πρὸς Πέρσας, ἀνδραγαθία αὐτοῦ εἰς Μήδους. Δημηγορία αὐτοῦ πρὸς Πέρσας

Ὁ μὲν δὴ Κύρος, οὕτως ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐνιαυτὸν λέγεται ἔτι εἰ τοῖς παισὶ⁴⁰⁰ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες ἔσχωπον αὐτὸν, ὡς ἰδρυπαθεῖν μεμαθηκώς ἐν Μήδοις ἦκοι· ἔπει δὲ καὶ ἐσθλόντα αὐτὸν ἑώρων, ὥστε καὶ αὐτοὶ ἡδέως⁴⁰¹, καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτ' ἐν ἑσπέρῃ εὐωχία προσφέναιτο, ἐπιβιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τοῦ ἑαυτοῦ μέρους ἡσθάνοντα ἢ προσβέβηκεν, καὶ πρὸς τούτοις δὲ καὶ τᾶλλα κρατιστεύοντα⁴⁰² αὐτὸν ἑώρων (περὶ ἅπαντα ἑαυτῶν) ἐνταῦθα⁴⁰³ δὴ πάλιν ὑπέπτυσσον⁴⁰⁴ οἱ ἥλικες αὐτῷ. Ἐπει δὲ, διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην⁴⁰⁵, ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἐφήβους, ἐν τούτοις αὖ ἐδόκει κρατιστεύειν, καὶ μελετῶν αἱ χρῆ, καὶ καρτερῶν αἱ εἶδει⁴⁰⁶, καὶ αἰδοῦμενος τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ πειθόμενος τοῖς ἀρχουσι.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὁ μὲν Ἀστυάγης ἐν τοῖς Μήδοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαξάρης, ὁ τοῦ Ἀστυάγου παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελφός, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, καταστρεφόμενος μὲν πάντας Σύρους, φύλον οὐ μικρὸν⁴⁰⁷, ὑπήκοον δὲ πεπονημένος τῶν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑγκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους⁴⁰⁸, ἐνόμιζεν, εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε ἂν τῶν περὶ ῥαδίως ἄρξειν (ισχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύλων τούτου⁴⁰⁹ ἐδόκει εἶναι).

Οὕτω δὴ διαπέμπει πρὸς τε τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖσον τῶν Λυδῶν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν Καπαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους⁴¹⁰, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγονίας, καὶ Ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κελτικας⁴¹¹, τὰ μὲν⁴¹² διαβάλλων (πρὸς αὐτοὺς) τοὺς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων, ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ, καὶ συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτό, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεπονημένοι εἶεν (καὶ συνεστήκοιεν εἰς ἓν), καὶ κινδυνεύοιεν, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φθάσας⁴¹³ ἀσθενώσῃ, ἐπὶ ἑν ἑκάστον τῶν ἐθνῶν ἰόντας⁴¹⁴ καταστρέψασθαι. Οἱ μὲν δὴ, καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι, αὐτῷ συμμαχίαν ποιοῦνται· οἱ δὲ, καὶ δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ ταῦτα⁴¹⁵ ἦν αὐτῷ.

Κυαξάρης δὲ, ὁ τοῦ Ἀστυάγου παῖς, ἐπεὶ ἡσθάνετο τὴν τ' ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν συνισαμένων⁴¹⁶ ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτὸς τε εὐθέως ὅσα⁴¹⁷ ἐδύνατο ἀντιπαρασκευάζετο, καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἔπεμπε πρὸς τε τὸ κοινόν⁴¹⁸

⁴⁰⁰ Ὅτι διετέλεσεν ἓν ἔτος εἰς τὴν τάξιν τῶν παιδῶν. ⁴⁰¹ Τρώγοντα εὐχαρίστως ὡς αὐτοὶ, δηλ. εὐαρεστούμενον νὰ τρώγῃ ὡς αὐτοί. ⁴⁰² Καλῆτερον ὄντα. ⁴⁰³ Ἀντὶ τούτου.

⁴⁰⁴ Ἰπνέκυσαν. ⁴⁰⁵ Τὴν μετὰ τῶν παιδῶν ἐκπαίδευσιν. ⁴⁰⁶ Ἐλλ. τῆς ἐπὶ.

⁴⁰⁷ ὄντας. ⁴⁰⁸ Πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς Μεγάλης Ἀσίας. ⁴⁰⁹ Τὸ τῶν Μήδων φ.

⁴¹⁰ Ὅσον δύο Φρυγίας, ἡ μεγάλη ἢ ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. ⁴¹¹ Ὅλα Ἀσιανὰ ἔθνη. Συμβουλευθεὶ γεωγρ. πίνακα. ⁴¹² Κατὰ μέρος μὲν. Ἡ φράσις ἀτελής. Τὰ μὲν, ἐπαίτει τὰ δ' ἐ, οἷον τὰ δ' ἐ δ' ὁ ροῖς περὶ θ' ὦν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν συνῆθ' ἀφέλειαν τοῦ λόγου τοῦ ὁ Ξενοφῶν παρέλιπε τὸ δεύτερον κῶλον.

⁴¹³ Πρακτικῶν. ⁴¹⁴ Ὅτι οἱ Πέρσαι ἢ οἱ Μ. ἰόντες καταστρέφονται. ⁴¹⁵ Τὰ χρήματα.

⁴¹⁶ Συνομοσπουμένων. Ἐὰν τὸ δὲ διὰ τὸ ταῦτα προσώπων μὴ τὰ ὑπεκείμενα.

⁴¹⁷ Ἑλλ. τῶς καὶ καὶ. ⁴¹⁸ Τὴν βουλὴν τοῦ ἔθνους.

καὶ πρὸς Καμβύσην, τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσῃς. Ἐπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κύρον, δεόμενος αὐτοῦ πειρᾶσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἰ τινες πέμπαι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν. Ἦδη γὰρ καὶ ὁ Κύρος, διατετελεκώς τὰ ἐν τοῖς ἐξήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς τελείοις ἀνδράσιν ἦν.

Οὕτω δὴ δεξαμένου τοῦ Κυροῦ⁴⁷⁸, οἱ βουλευόντες γεραίτεροι αἰρῶνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους βοηθείας. Ἐδόσαν⁴⁷⁹ δὲ αὐτῷ διακοσίους τῶν ὁμοτίμων⁴⁸⁰ προσελέσθαι τῶν δ' αὖ διακοσίων ἐκάστῳ τέτταρας ἀνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων⁴⁸¹ ἔδοσαν προσελέσθαι· γίνονται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τούτων ἔδοσαν προσελέσθαι ἐκάστῳ ἐκ τοῦ Δήμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελταστὰς, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ οὕτως ἐγένετο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασταί, μύριοι δὲ σφενδονήται· χωρὶς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τοσούτῃ μὲν δὴ στρατιά τῷ Κυρῷ ἐδόθη.

Ἐπειδὴ δὲ ἤρεθῃ τάχιστα⁴⁸², ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν· καλλιεργησάμενος⁴⁸³ δὲ, τότε πρὸςσπεῖτο τοὺς διακοσίους. Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ τοὺς τέσσαρας ἕκαστοι, συνέλεξεν αὐτούς· καὶ ἐλεξεν ὁ Κύρος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον τάδε.

« Ἀνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον δοκιμάσων, ἀλλ' ἐκ παίδων ὄρων ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πόλις νομίζει προθύμως ταῦτα ἐκπονούντας, ἃ δὲ αἰσχροὶ ἡγείται εἶναι, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. Ὡν δ' ἕνεκα αὐτὰς τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος⁴⁸⁴ κατέστην, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι.

« Ἐγὼ γάρ⁴⁸⁵ κατενόησα, ὅτι οἱ πρόγονοι χεῖρους μὲν ἡμῶν οὐδὲν⁴⁸⁶ ἐγένοντο· ἀσχοῦντες γοῦν κακῆνοι διετέλεσαν, ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζονται⁴⁸⁷. ὅ,τι μέντοι προσεκτίσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθῷ ἢ αὐτοῖς, τοῦτο οὐκέτι δύναμαι κατιδεῖν.

« Καίτοι ἐγωγε οἶμαι, οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκέσθαι ὑπ' ἀνθρώπων ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν⁴⁸⁸ οἱ ἐσθλοὶ γινόμενοι τῶν πονηρῶν⁴⁸⁹. Ἀλλ' οἱ τε τῶν παραντίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, οὐχ, ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ' ὡς διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνόμενοι, οὕτω⁴⁹⁰ παρασκευάζονται· οἱ τε λέγειν προθυμούμενοι δεῖναι γενέσθαι⁴⁹¹, οὐχ, ἵνα εὐ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὐ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπραξέσθαι· οἱ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσχοῦντες, οὐχ, ὡς⁴⁹² μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τοῦτ' ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθὰ γινόμενοι, πολλὸν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει περιάφειν.

« Εἰ δὲ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρὶν τινα παρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομι-

⁴⁷⁸ Τὴν πρότασιν τοῦ Κυροῦ. ⁴⁷⁹ Ἐπέτρεψαν. ⁴⁸⁰ Οἱ προϋχόντες τῶν Περσῶν, οἱμοὶ κατὰ τὴν τιμὴν μεταξὺ τῶν. ⁴⁸¹ Οἱ ὁμοιοί, τάς τε τῶν εὐγενῶν κατωτέρα τῶν κοινῶν. ⁴⁸² Ὅσας θυσίας ἤτις ἐφάνη εὐπρόσδεκτος. ⁴⁸³ Τὴν ἀρχὴν, τὴν ὑπηρεσίαν. ⁴⁸⁴ Ἀθηναϊκῶς, ἡ αἰτιολογία διὰ τὴν ἐλπίδα κτλ. ⁴⁸⁵ Ἐλλ. τῆς κατὰ. ⁴⁸⁶ Τὰ ἔργα ἅπερ νομίζεται ἔργα ἀρετῆς. ⁴⁸⁷ Οὕτως ὥστε μὴ πλέον ἔχωσι, μὴ ὑπερεπάρωσι. ⁴⁸⁸ Πλέον τῶν π. ⁴⁸⁹ Οὕτω. . . ὥς. ⁴⁹⁰ Οἱ προθ. γιν. δεῖν. λ. ⁴⁹¹ Ἄπει. ἵνα.

σασθαι, περιεῖδον αὐτοὺς γῆρα ἀδυνάτους γενομένους⁴⁰², ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, ὅσον εἴ τις, γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμῆθεις γενέσθαι, καὶ εὖ σπεῖρων καὶ εὖ φυτεύων, ὅποτε αὐτὸν καρποῦσθαι ταῦτα δεῖσι, εἴη⁴⁰⁰ τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν. Καὶ εἰς ἀβλήτης, πολλὰ πονήσας καὶ ἀξιόνομος⁴⁰³ γενομένος, ἀναγώνιος διατελέσειεν, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος⁴⁰⁴ εἶναι ἀπρὸς σῶν.

• Ἄλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ' ἐπεὶ περ σύνησμεν⁴⁰⁵ ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παιδῶν ἀρξάμενοι⁴⁰⁶ ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὓς ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι, αὐτοὺς ἰδὼν, ἰδιώτας⁴⁰⁷ ὄντας ὡς⁴⁰⁸ πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ τίς ποτε οὗτοι ἱκανοὶ εἰσιν ἀγωνισταί, οἱ ἂν τοξεύουσιν, ἢ ἀκοντίζουσιν, ἢ ἱππεύουσιν ἐπιστημόνως, ἣν δὲ που πονῆσαι δεῖ, τούτῳ λείπονται· ἀλλ' οὗτοι ἰδιῶται εἰσι κατὰ τοὺς πόνοους· οὐδὲ γε οἴτινες, ἀγρυπνήσαι δεόν⁴⁰⁹, ἡτῶνται⁴⁰⁰ τούτου· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶται εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· οὐ δὲ γε οἱ ταῦτα μὲν ἱκανοί, ἀπαίδευτοι δὲ, ὡς⁴⁰¹ χρῆ καὶ συμμάχοις καὶ πολεμίοις χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν⁴⁰².

• Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δῆπου, ὅσα περ⁴⁰³ οἱ ἄλλοι ἡμέρα δύνασθε χρησθαι· πόνοους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε⁴⁰⁴, λιμῶ δὲ ὅσα περ⁴⁰⁵ ὕψω διαχρήσθε· ὕδροποσίαν δὲ βῆον τῶν λεόντων⁴⁰⁶ φέρετε· κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολιτικώτατον κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε· ἐπαινούμενοι γὰρ μάλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν⁴⁰⁷ χαίρετε. Τοὺς δ' ἐπαινῶν ἐραστὰς ἀνάγκη κτᾶσθαι τὰ αἰτία⁴⁰⁸, καὶ διὰ τοῦτο πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι⁴⁰⁹.

• Εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γινώσκων, ἑμαυτὸν ἐξαπατῶ· εἰ γὰρ μὴ τοιούτον⁴⁰⁰ ἀποθήσεται παρ' ὑμῶν εἰς ἐμέ τὸ ἐλλείπον ἔξει⁴¹⁰. Ἀλλὰ πιστεύω ται τῇ πεῖρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμέ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπιδας. Ἀλλὰ θαρρόντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκ παδῶν ἡμῖν γαγένηται⁴¹¹ τὸ εὖ εἶναι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολεμιοί, ἄρχοντες ἀδίκων χειρῶν⁴¹²· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς ἐπικούρους οἱ φίλοι. Τί οὖν ἐστὶν ἢ τοῦ ἀλέξασθαι δικαίωτερον, ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρῆγειν κάλλιον;

• Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο⁴¹³ ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαρρεῖν⁴¹⁴, τὸ μὴ παρημελητότα με τῶν θεῶν τὴν ἐξοδὸν ποιεῖσθαι. Πολλὰ⁴¹⁵ γάρ μοι συν-

⁴⁰² Ἡμέλησαν αὐτοὺς νὰ γίνωσι. ⁴⁰³ Ἰκανὸς νὰ νικᾷ. ⁴⁰⁴ Δὲν μοι φαίνεται ἀνά-
 ἡς νὰ κατηγορηθῇ δι' ἀπρὸς σῶν, δηλ. μοι φαίνεται ὁσῶς κτλ. ⁴⁰⁵ Σύνησθε. Γ. 478.

⁴⁰⁶ Σύνησμεν ἡμ. αὐτ. ἀρξάμενοι = ἡξεύρομεν ὅτι ἀρχίσασμεν. ⁴⁰⁷ Ἀγομνάστους.
⁴⁰⁸ Ποιῶ. ⁴⁰⁹ Κ. § 459, 6'. ⁴⁰⁰ Μένουσι κατώτεροι τούτου, εἰσὶν ἀνίκανοι πρὸς αὐτό.

⁴⁰¹ Περὶ τοῦ πῶς. ⁴⁰² Ἀπειροὶ εἰσι. ⁴⁰³ Ἄντι καὶ ὅτι ὅσα περ ἢ καθὼς περ. ⁴⁰⁴ Κα-
 ρίσετε τοὺς πόνοους παρόχως τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς. ⁴⁰⁵ Ἄντι νὰ εἴπῃ τῶν ζώων ἐν
 γένει, εἶπε τῶν λεόντων, ὡς ὁμιλῶν πρὸς στρατιώτας. ⁴⁰⁶ Ἐλλ. ἐπὶ τὸ ἐπαι-
 νούμενοι ἀντὶ ἐπὶ τοῖς ἐπαινοῖς. ⁴⁰⁷ Τῶν ἐπαινῶν. ⁴⁰⁸ Νὰ ἐνδύονται, δηλ.
 ν' ἀναλαβάνωσι. ⁴⁰⁹ Οἷον λέγω. ⁴¹⁰ Πᾶσα ἑλλειψὶς αὐτῶν θέλει ἐπιπλεῖν ἐπ' ἐμέ, ὡς
 ἀρχηγὸν σας. ⁴¹¹ Δὲν ἔχομεν νὰ ἐμποδισθῶμεν ἀπὸ τὸν φόβον ὅτι θέλομεν φανῇ ἐπι-
 θυμοῦντες τὰ ἀλλότρια. ⁴¹² Ἀρχίζοντες τὴν ἀδικὸν ἐπιχείρησιν. ⁴¹³ Ἐλλ. τῆς διὰ
⁴¹⁴ Διὰ τὸ ποιεῖσθαι με... μὴ παρημελ. ⁴¹⁵ Ἐπὶ ῥῆμα ἀντὶ διὰ πᾶσα ἡμεῖς.

όντες ἐπίστασθε, οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον [ἐμὲ] φέει ἀπὸ θεῶν ὁρμαῖσθαι. Τέλος, ἔφη, τί δεῖ λέγειν ἐτι; Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τοὺς ἄνδρας ἐλόμενοι καὶ ἀναλαβόντες, καὶ τὰλλα παρασκευασάμενοι, ἴτε εἰς Μήδους· ἐγὼ δ' ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα πρόβειμι δὴ⁵¹⁰, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς τάχιστα μαθὼν, οἷά ἐστι, παρασκευάσω ὑμῖν, ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὅπως ὡς κάλλιστα σὺν θεῷ ἀγωνιζώμεθα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

BIBAIION H'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Τὰ ἔσχατα Κύρου, καὶ δημηγορία πρὸς τοὺς αὐτοῦ παῖδας.

Οὕτω δὴ τοῦ αἵματος προκεχωρηκότος⁵¹⁷, μάλα δὴ πρεσβύτερος ὢν ὁ Κύρος, ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἔθδομον⁵¹⁸ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, πάλαι δὴ, ὥσπερ εἰκός, ἐτετελευτήκεσαν⁵¹⁹ αὐτῶν. Ὁ δὲ Κύρος ἐλθὼν ἔθυσσε τὰ νομιζόμενα⁵²⁰ ἱερὰ, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις⁵²¹ κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ οἴσθαι.

Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ⁵²², ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κατ' ἀνθρώπον⁵²³, εἰπεῖν⁵²⁴. Συσκευάζου, ὦ Κύρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. Τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ, ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι, ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρείη.

Εὐθὺς οὖν, λαβὼν ἱερεῖα, ἔθυσε Δίῃ τε πατρίφιν καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἁκρῶν⁵²⁵, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· Ζεῦ πατρίφιν, καὶ Ἡλίε, καὶ πάντες θεοί, δέχεσθε τάδε, καὶ τελεστήρια⁵²⁶ πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων, καὶ χαριστήρια, ὅτι ἐσημνήνατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς⁵²⁷ καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν φήμαις⁵²⁸, ὃ τ' ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ὃ οὐκ ἐχρῆν. Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις⁵²⁹, ὅτι καὶ γὰρ ἐγίνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν, καὶ οὐδὲ πώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐφρόνησα. Αἰτούμαι δ' ὑμᾶς, δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόν περ αἰῶνα⁵³⁰ δεδῶκατε τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, καὶ οἰκαδὲ ἀπελθὼν, ἔδοξεν⁵³¹ ἀναπαύσασθαι, καὶ κατεκλίθη. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι⁵³² προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σίτον μὲν οὐ προσίετο⁵³³, διψῆν δ' ἔδοκει, καὶ ἔπιεν ἡδέως.

⁵¹⁶) Αὐτοὺς μὲν ἰδίᾳ ἀπέπεμψεν, αὐτὸς δὲ πάλιν μόνος ἀπῆλθε πρὸς τοὺς Μήδους.
⁵¹⁷) Τὸ τεμάχιον τοῦτο λαμβάνεται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ συγγράμματος. ⁵¹⁸) Ἐθδομον πορδάν. ⁵¹⁹) Ἰπέρσαντι. εἶχον ἀποθάνειν. ⁵²⁰) Τὰ κατὰ τὰ ἔθιμα. ⁵²¹) Ὡδήγησε τὸν ἱερὸν χορὸν παρὰ τοῖς Πέρσαις, τὸ ἡγοῦμαι μετὰ γεν. ἐκ γ'. καὶ ὅτι. ἐκ δ' σημαίνει τὸ ὀδηγῶ. ⁵²²) Εἰς τὸ ἀνάκτορον. ⁵²³) Ἀνθρώπου. ⁵²⁴) Αἱ ὀνομαστικαὶ τῆς προσελθὼν εἶναι ὑποκείμενα τοῦ εἰδοῦς, καὶ ὅχι τοῦ ἀπαρμάρτου. ⁵²⁵) Τῶν κορυφῶν, διότι οἱ Πέρσαι ναοὺς δὲν εἶχον, ἀλλ' ἐπικαλοῦντο τοὺς θεοὺς ἐπὶ τῶν ὀρέων. ⁵²⁶) Εὐχαριστήρια διὰ τὴν ἐκτέλεσιν. ⁵²⁷) Διὰ τῶν ἀπλάγχμων τῶν θυμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ὑκατέβητο ὅτι μαντεύεται τὸ μέλλον. ⁵²⁸) Ἄλλος τρόπος μαντείας ἦεν οἱ οἰωνοί, ἡ ἢ πτηνῶν τῶν πτηνῶν. Καὶ φησὶ αἱ ἀπροσδοκίως προσπίπτουσαι εἰς τὴν ἀκοήν ἰδιορροῦντες ὡς ἐκφρασις τῆς βίας βουλῆς. ⁵²⁹) Ἔστω, ⁵³⁰) Χρόνον τοῦ βίου. ⁵³¹) Ἀπαράσσειε.
⁵³²) Οἱ ἐπὶ τούτῳ διορισμένοι ὑπηρέται. ⁵³³) Ὡς περ' ἡμῖν ἡ ψυχὴ καὶ δὴν ἡθελε σαρξ.

Ὡς δὲ καὶ τῇ θστεραίᾳ συνέβαινεν αὐτῷ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παιδας· (οἱ δ' ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ, καὶ ὄντες ἐν ἱεραῖς). Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς⁵⁵⁹. παρόντων δὲ πάντων, ἤρχετο τοιοῦδε λόγου.

Παῖδες ἔμοι, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἔμοι μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν, (ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γινώσκω)· ὑμᾶς δὲ χρῆ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμονος ἔμοῦ⁵⁶⁰ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ γάρ, παῖς τε ὢν, τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα⁵⁶¹ καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι⁵⁶², ἐπεὶ τε ἤθισα, τὰ ἐν νεανίσκοις· τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι⁵⁶³. σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τοῦμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ἡσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον, καὶ οὐτ' ἐπιχειρήσας οὐτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ἡτύχησα⁵⁶⁴.

Καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπέειδον δι' ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ' ἐμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα, πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν⁵⁶⁵ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὦν τ' ἐκτησάμην, οὐδὲν οἶδα, ὅ,τι οὐ διεσώσάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἐπραττον⁵⁶⁶ οὕτως, ὥσπερ ἡνύχμην· φόβος δὲ μοι συμπαρομαρτῶν, μή τι ἐν τῷ ἐπίντι χρόνῳ ἡϊδοίμην⁵⁶⁷ ἢ ἀκούσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν, οὐκ εἴα τελέως μέγα φρονεῖν, οὐδ' εὐφραίνεισθαι ἐκπεπταμένως⁵⁶⁸.

Νῦν δ' ἦν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας, οὓσπερ ἐδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονούντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαρίζομενος τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι;

Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν μὲν ἤδη σαφηνίσαντα⁵⁶⁹ καταλιπεῖν· ὥς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη πράγματα⁵⁷⁰ ὑμῖν παράσχη. Ἐγὼ οὖν φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν⁵⁷¹ καὶ τὸ ἡγεῖσθαι, ἐφ' ὅ,τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι τοῦτο προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ, καὶ πλείονων, κατὰ τὸ εἶκος, ἐμπίερω.

Ἐπαίδευσθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆς δε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις οὐ μόνον ἀδελφοῖς ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν⁵⁷². καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευσον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμησθαι· ὥς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἐννομα λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθαι⁵⁷³.

Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ

⁵⁵⁹) Τοὺς ἄρχοντας. ⁵⁶⁰) Λέγειν περὶ ἐμοῦ ὡς περὶ εὐδαίμονος· νὰ ἐμιλῶσι περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ ἀνθρώπου ὅστις ἦτον εὐδαίμων. ⁵⁶¹) Ὅσα πράγματα θεωροῦνται ὅτι εἶναι καλὰ. ⁵⁶²) Ἀπῆλυσσα. ⁵⁶³) Τὰ ἐν ἀνδρ. νομιζ. καλὰ δοκῶ κεκαρπ. ⁵⁶⁴) Οὐκ οὐδὲ ἐπιθυμήσας ἢ ἐπιγ. τι ὅτου ἡτύχησα. ⁵⁶⁵) Ἀσσημον οὐταν. ⁵⁶⁶) Εἶχα τύχην ὅποια ἡνύχμην. Δίδει. Καλῶς πράττω, τὸ εὐτυχῶ. ⁵⁶⁷) Ἀνοικέ, πληρίστατα. ⁵⁶⁸) Σαφηνίσαντα τὰ περὶ αὐτῆς, τὰ περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς. ⁵⁶⁹) Δυσκολίας. ⁵⁷⁰) Ἐκτίπομαι πῶτος ἢ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. ⁵⁷¹) Νὰ ὑποχωρῶ καὶ εἰς τὰς ἀδου, καὶ εἰς τὰ καθίσματα κατ. ἢ γεν. ἢ ἀλλ. τῆς ἀπὸ. ⁵⁷²) Δεῖ ὑμᾶς.

ὅσον ἐν ἐμοί⁵⁴⁷. σοὶ δὲ, ὦ Ταναοξάρη⁵⁴⁸, σατράπην εἶναι ὀδῶμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων, καὶ τρίτων Καδουσίων. Ταῦτα δὲ σοι διδούς, νομίζω ἀρχὴν μὲν μεῖζω καὶ τοῦνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοι ἀλυποτέραν⁵⁴⁹.

Ὅποιος μὲν γὰρ ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεῖς ἔσῃ, οὐχ ὀρῶ· ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκούντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται. Τὸ οὖν δυσκαταπρακτοτέρων⁵⁵⁰ τε ἔργων, καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν ἔχειν, κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τὰμὰ ἔργα φιλονεικίας⁵⁵¹, καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ταῦτα τῷ βασιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον⁵⁵² συμπαρομαρτεῖν· ἀ, σάφ' ἴσθι, τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει⁵⁵³.

Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τότε τὸ χρυσοῦν σκηπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασωζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκηπτρον βασιλεύουσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. Πιστοὺς δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοντο, ὥσπερ καὶ τὰλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ φαίνεται)· ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι⁵⁵⁴ δεῖ ἑκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτήσις αὐτῶν ἐστὶν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ.

Εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιῆσθαι, μηδαμῶθεν πρότερον ἀρχοῦ, ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γινομένου⁵⁵⁵. Καὶ πολῖται τοὶ ἀνθρώποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι, καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων⁵⁵⁶. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες⁵⁵⁷, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι⁵⁵⁸.

Μὴ οὖν ἀ οἱ θεοὶ ὑφ' ἡγήνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα τοῖς ἀδελφοῖς, μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως· αἱ ἀνυπερβλήτος ἄλλοις ἐσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἐαυτοῦ τοι⁵⁵⁹ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφεοῦ· τίνα γὰρ ἄλλω ἀδελφῷς μέγας ὢν, οὕτω καλὸν⁵⁶⁰, ὥς ἀδελφῷ· τίς δ' ἄλλος τιμῆσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως, ὥς ἀδελφῷ; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος οὕτως, ὥς τὸν ἀδελφόν;

Μήτε οὖν θάπτον μηδεὶς σου⁵⁶¹ ταῦτ' ὑπακούετω, μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε τ' ἀγαθὰ οὔτε τὰ δεινὰ ἡ τοί. Ἐννοεῖ δὲ καὶ τάδε· τίνα χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυχεῖν,

⁵⁴⁷) Καθ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. ⁵⁴⁸) Ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Καμβύση καὶ ὁ πρωτότοκος. ⁵⁴⁹) Μὴ ὀλιγωτέρας φροντίδας. ⁵⁵⁰) Τὰ μᾶλλον δυσκατέρωτα.

⁵⁵¹) Ἀπὸ φιλονεικίας νὰ μεμνηθῇ τὰ ἐμὰ ἔργα. ⁵⁵²) Τῷ βασι. μᾶλλον σοῦ, παρ' εἰς σέ.

⁵⁵³) Παρέχει τόσας ἀσυχολίας, ὥστε οὐχ οἷόν ἐστιν εὐφραίνεσθαι. ⁵⁵⁴) Ἐκαστος νὰ καίμην τοὺς ἀνθρώπους πιστοὺς εἰς ἑαυτόν. Διακρίνει μετὰ τοῦ φ ὅτι καὶ θέσει.

⁵⁵⁵) Λέγει τοὺς ὁμογενεῖς. Τὸ ἐν. οὐδ. περιληπτικῶς, ὥς τὸ Ἐλ λ η ν ι κ ὲ ν, τὸ περὶ χ ὲ ν, ἀντὶ τοῦ Ἐ λ λ η ν ε ς, οἱ περὶ οἱ. ⁵⁵⁶) Ἄλλας σκηνὰς οἰκούντων. ⁵⁵⁷) Τῇ αὐτῇ γυναίκα προσαγορεύοντες μητέρα καὶ. ⁵⁵⁸) Τοὺς ἀδελφοὺς λέγει, διότι οἱ Πέρσαι βασιλεῖς ἦσαν συνήθως μισοδελφοί. ⁵⁵⁹) Βιβατωπικός. ⁵⁶⁰) Τίνα ἄλλω ἐστὶν αὐτῷ καλὸν χρεῖμα ἢ ἀδελφῷ ὡς μέγας. ⁵⁶¹) Πᾶς τὸν νεώτερον λέγει.

ἢ τούτῳ; τίνα δ' ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις⁵⁶⁵; τίνα δ' αἰσχίον μὴ φιλεῖν, ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἀπάντων κάλλιον προτιμᾶν ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρωτεύοντος ἀδελφοῦ παρ' ἀδελφῷ οὐδὲ φόβος παρὰ τῶν ἄλλων ἀφικνεῖται⁵⁶⁶.

Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατέρων, ὦ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, ἔτι καὶ τοῦ ἐμοῦ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι⁵⁶⁷, ὥς οὐδὲν εἰμι ἐγὼ ἔτι, ἐπειδὴν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τελευτήσω· οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τὴν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἐωρᾶτε· ἀλλ' οἷς⁵⁶⁸ διεπράττετο, τούτοις αὐτὴν ὥς οὖσαν κατεφωρᾶτε.

Τὰς δὲ τῶν ἀδίκων παθόντων ψυχὰς οὕτω κατενοήσατε, οἷους μὲν φόβους τοῖς μισαφρόνις ἐμβάλλουσιν⁵⁶⁹; οἷους δὲ καλαμαναίους⁵⁶⁷ τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι; Τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε⁵⁶⁸, εἰ μηδενὸς αὐτῶν αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν;

Οὗτοι⁵⁶⁹ ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο πώποτε ἐπέλθην, ὥς ἡ ψυχὴ ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι ᾖ, ζῇ· ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέληται. Ὅρῳ γὰρ ὅτι καὶ τὰ θνητὰ σώματα, ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ἡ ἢ ψυχὴ ζῶντα παρέχεται⁵⁷⁰.

Οὐδὲ γε ὅπως ἄφρων⁵⁷¹ ἔσται ἡ ψυχὴ, ἐπειδὴν τοῦ ἄφρονος σώματος διχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι· ἀλλ' ὅταν ἄκρατος καὶ καθαρὸς ὁ νοῦς ἐκκριθῇ⁵⁷², τότε καὶ φρονιμώτατον εἶδος αὐτὸν εἶναι. Διαλυομένου δὲ ἀνθρώπου, δὴλὰ ἕσται ἕκαστα ἀπὸντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον, πλὴν τῆς ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνῃ οὔτε παρούσα οὔτε ἀπιούσα ὁρᾶται.

Ἐνοήσατε δὲ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῷ ἀνθρωπίνῳ θανάτῳ οὐδὲν ἐστὶν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ τότε δῆπου⁵⁷³ θειοτάτῃ καταφαίνεται, καὶ τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ· τότε γὰρ, ὥς ἔοικε, μάλιστα ἐλευθεροῦται⁵⁷⁴.

Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἶμαι, καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε, ἃ⁵⁷⁵ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως⁵⁷⁶, ἀλλὰ μένοντα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεοὺς γε⁵⁷⁷ τοὺς αἰεὶ ὄντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἱ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὄλων τάξιν συνέχουσιν ἀτρεῖδῃ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους⁵⁷⁸ ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν, μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσῃτε μήτε βουλευσῃτε. Μετὰ μέντοι θεοὺς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος, τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνόμενον⁵⁷⁹, αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὕμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῇ πᾶσιν

⁵⁶⁵ Ἀδελφὸς ἀντί (τῆς βοηθ.). ⁵⁶⁶ (Κατὰ) μόνον ἀδελφοῦ προτιμωμένον ὑπὸ ἀδελφοῦ ἂν φάνηται ὁ φόβος τῶν ἄλλων (τῶν ἡττον τιμηθέντων). ⁵⁶⁷ Δὲν φαίνεται νὰ ἡξεύρωτε ὅτι δὲν θά ᾔμαι τίποτε μετὰ θάνατον. Δηλ. ἀμφίβολον εἶναι ἂν δὲν θά ὑπάρχω καὶ μετὰ θάνατον. ⁵⁶⁸ Τούτοις (ἐκ τούτων) ἔ. Συμφωνεῖ μὲ τὸ πρὸς δ ἀναφίρεται.

⁵⁶⁹ Δὲν ἐνοήσατε ἀκόμη (ἐξ ὧν εἶδατε ἐπὶ ζωῆς σας) ὅποιοι φόβους αἱ ψυχαὶ τῶν ἀδικούντων (προνειδέντων) ἐμβάλλουσιν εἰς τοὺς μισαφρόνους. ⁵⁷⁰ Φόβου ἐκδικητάς. Δ. Σ. 2). ⁵⁷¹ Νομίζετε ὅτι ἡθελον διαμείνειν. ⁵⁷² Ὅχι βίβαια. ⁵⁷³ Ἡ ψ. παρίστανται (καθίσταται) τὰ θν. σώμ. ζῶντα. ⁵⁷⁴ Ἐλευθ. ⁵⁷⁵ Διαχωρισθῇ. ⁵⁷⁶ Ἐν τῷ ὕπνῳ. ⁵⁷⁷ Τῶν τοῦ σώματος διαμῶν. ⁵⁷⁸ Ἀντικείμενον τοῦ ὑπονοουμένου ὁ μ. α. ε. π. ο. ι. ε. τ. ν. ⁵⁷⁹ Ἐχει ταῦτα. ⁵⁸⁰ Ἐάν. ⁵⁸¹ Διὰ κάλλος καὶ μέγ. ⁵⁸² Τὸ πάντοτε ἐπέρχόμενον, τὰς μεταγενεστέρους γενεάς.

ἀνάγκη εἶναι ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα⁵⁸⁰. Ἄ ἦν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων⁵⁸¹ φαίνεται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ εἰς ἀλλήλους ἀδικῶν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀξιοπίστον εἶναι ἀποθαλεῖτε⁵⁸². Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φίλῃ προσήκοντα⁵⁸³.

Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω, οἷους χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι⁵⁸⁴. εἰ δὲ μή, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων⁵⁸⁵ μαυθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγέννηται φίλοι μὲν γονεῖς παῖσι, φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς· ἥδη δὲ τινες τούτων καὶ τὰ ἐναντία ἀλλήλους⁵⁸⁶ ἐπράξαν· ὅποτέροις ἂν οὖν αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεχόντα, ταῦτα ὁ⁵⁸⁷ αἰρούμενοι, ὁρθῶς ἂν βουλευοίσθε.

Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἥδη ἅλεις⁵⁸⁸. Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί, ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι, ἢ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τὰ κατὰ φύειν τε καὶ τρέφειν; Ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλόανθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἂν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος⁵⁸⁹ ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ γὰρ ἥδη, ἔφη, ἐκλείπειν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ, ὅθεν περ⁵⁹⁰, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολείπουσα. Εἰ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἁψασθαι, ἢ ὄμμα τοῦμόν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτούμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἐτ' ἀνθρώπων τοῦμόν σῶμα ἰδέτω⁵⁹¹ μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς.

Πέρσαι μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνημα τοῦμόν παρακαλεῖτε, συνηθησομένους ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ⁵⁹² ἥδη ἔσομαι, ὡς⁵⁹³ μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἦν μετὰ τοῦ θεοῦ γενώμαι, μήτε ἦν μηδὲν ἔτι ὦ⁵⁹⁴. ὅποσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες, ὅποσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται⁵⁹⁵, ἀποπέμπετε.

Καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μοι τελευταῖον· τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς θυμώσεσθε κολάζειν. Καὶ χαίρετε⁵⁹⁶, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε⁵⁹⁷ ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντας δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

⁵⁸⁰ Ἀνάγκη εἶναι ζῆν τὰ ὑμ. ἔργα ἐμφανῆ πᾶσι. ⁵⁸¹ Μακρὰν τῆς ἀδικίας, δίκαια.

⁵⁸² Θέλετε γενηθῇ τὸ νῦν ἡσθε ἀξιοπίστοι. Δὲν θέλετε πιστεύεσθαι. ⁵⁸³ Τὸν ἀδελφόν.

⁵⁸⁴ Ἦεν. Εὐ ἂν ἔχοι, καλῶς, ἢ ὑπακούετε ταῦτα. ⁵⁸⁵ Τῶν προγεγενημένων ἀνθρώπων.

⁵⁸⁶ Ἐλλ. τῆς πρὸς, ἐπράξαν πρὸς ἀλλήλους ἐναντία τῶν ὅσα εἶπα. ⁵⁸⁷ Τὸ ὅποτέροις δὲν ἔχει ἀπόδοσιν τοῦ ταῦτα. Εἶναι δὲ τοῦ λόγου ἡ ἀκολουθία. Τὰ πρα-

χθέντα δ' αἰσθ. συνενεχ. ὅποτε. (ταῖς μὲν ἢ τοῖς δὲ), ταῦτα κτλ. ⁵⁸⁸ (Ἐστίν) ἱκανὸν εἶπα.

⁵⁸⁹ Τῆς γῆς ἥτις εὐεργετεῖ. ⁵⁹⁰ Ὅτι θά μ' ἀφήσῃ ἐκείθεν, ὅθεν. ⁵⁹¹ Ἀντί ἐ-

παρεμφ. ἐξαρτωμένου, αἰ τοῦμαι μὴ δέναι ἰδεῖν, εἰπε προστακτικὸν ἐκ πα-

ραλλήλου, αἰ τοῦμαι. . . ἰδέτω. ⁵⁹² Τόπῳ, εἰς ἀσφάλειαν. ⁵⁹³ Ὅσοι.

⁵⁹⁴ Ἄν. δηλ. ἡ ψυχὴ δὲν ἦναι ἀθάνατος. ⁵⁹⁵ Ὅσα εἶναι θεοῦ νὰ γίνωνται ἐπὶ τοῦ

θανάτου ἀνδρὸς εὐδαίμονος. ⁵⁹⁶ Ἐχετε ὑγιαίν. ⁵⁹⁷ Χαίρειν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἔγραψεν ὁ Ξενοφῶν εἰς βιβλία ἑπτὰ, ἀρχόμενος ἀφ' οὗ καὶ ὁ Θουκυδίδης, δηλ. μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ μεγάλην ἦσαν τῶν Ἀθηναίων ('Ὀλ. 92, 6'.) καὶ χωρὶν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἐπαμεινώνδου ('Ὀλ. 104, 7').

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ δ' ἐξ Ἀθύδου² παρέπλει³ εἰς Λάμψακον⁴, ξύμμαχον οὔσαι Ἀθηναίων⁵ καὶ οἱ Ἀδυσθηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν περὶ. Ἦγετο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει, αἰροῦσι κατὰ κράτος⁶, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται, οὔσαν πλουσίαν, καὶ οἶνου καὶ σίτου, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα⁷, πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, κατὰ πόδας⁸ πλέοντες, ὤρμησαντο τῆς Χερρόνησου ἐν Ἐλεούντι⁹ ναυσὶν ὀδοσκήοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνταῦθα δὲ ἀριστοποιούμενοι¹⁰ αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον¹¹, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν¹² ἐς Σηρόν. Ἐκείθεν δ' αὖθις ἐπισιτισάμενοι¹³, ἐπλευσαν ἐς Αἰγὸς ποταμούς¹⁴, ἀντίον τῆς Λαμψάκου (οἰεῖτο δὲ ὁ Ἑλλησπόντος ταύτης¹⁵ ἑσθίου¹⁶ ὡς πεντεκαίδεκα) ἐνταῦθα δὲ ἐδαιτυνοιοῦντο. Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν¹⁷ ἐσήμηνεν¹⁸ ἐς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους¹⁹ ἐσθαιεῖν. Πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς ἐς ναυμαχίαν²⁰, καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλων²¹, προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο²² ἐκ τῆς τάξεως, μηδὲ ἀνάξοιτο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄρα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι²³ ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ²⁴ ὡς ἐς ναυμαχίαν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἀντανήγαγε²⁵ Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰ ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἐπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις· ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶν²⁶, κατιδόντας²⁷ ὅτι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν, καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. Καί

²) Μετὰ τὰ Σικελικὰ οἱ Ἀθηναῖοι συλλέξαντες τὰς τελευταίας δυνάμεις των, ἐξηκολούθησαν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Πελοποννησίων (ιδίως εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἃ ὑπερίσχυον πολλάκις κατὰ θάλασσαν. Τὸ παρὸν ἀπόσπασμα ἀναφέρεται εἰς 'Ὀλ. 93, 6'. π. Σ. 4115, ὅτε ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων Λύσανδρος ὠδήγει τὸν Πελοποννησιακὸν στόλον. ³) Πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου.

⁴) Ἐπλεῖ πλοῖον εἰς τὸ παράλιον. ⁵) Πόλις τῆς Προποντίδος. ⁶) Αὐτήν. ⁷) Σώματα συνήθως οἱ δοῦλοι· ἐλ. σ. λέγει τοὺς αἰχμαλώτους. ⁸) Κατόπι, καταπύδι.

⁹) Ἐλεούς, πόλις τῆς Χερσονήσου, τοῦ δυτικοῦ παραλίου τοῦ Ἑλλησπόντου.

¹⁰) Ἑλλ. τῆς σὺν. ¹¹) Ἐν ᾧ ἐποιούνοτο ἄριστον, ἐπρογευμάτιζον. ¹²) Τὰ συμβάντα εἰς Α. ¹³) Ἀπέπλευσαν εἰς Σηρόν, ἄλλην πόλιν τοῦ Ἑλλησπόντου ἀντικρυ τῆς Ἀβύδου. ¹⁴) Ἐφοδιασθέντες μὲ τροφάς, Α. Σ. 2. ¹⁵) Αἰγὸς ποταμοί, πόλις τῆς Προποντίδος. ¹⁶) Εἰς τοῦτο τὸ μέρος. ¹⁷) Ἐν γεωγραφικῷ μίλιον περιεῖχε στάδια 41 1/2. Ἀρα ἕκαστον στάδιον περίπου 3 λεπτὰ. ¹⁸) Ἀφ' οὗ ἐχάρατο. ¹⁹) Διὰ σημεῖον παρήγγειλε. ²⁰) Εἰσβαίνειν (τοὺς ναύτας) ἀριστοποιησαμένους. ²¹) Ὡς διὰ ν. ²²) Κραυγῇ παραπετάσματα εἰς τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων. ²³) Ε. § 409. ²⁴) Κ. § 447 ἔ. § 463, ἕμα. ²⁵) Παραουσιάζοντες πλατύναν γραμμὴν εἰς τὸν ἑχθρόν. ²⁶) Ἀντανήγαγε. Ἐκ πλοῦ ἐναντίον. ²⁷) Ἀθηναῖοι. ²⁸) Τὸς αὐτοὺς ποταμούς.

ὡς πρότερον ἐξεβίβασεν²⁸ ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὐταὶ ἤκον. Ταῦτα δ' ἐποίησεσσαρας ἡμέρας²⁹ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο³⁰. Ἀλκιβιάδης δὲ, κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν³¹ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ³² ὀρμούοντας καὶ πρὸς εὐδεμῖα πόλει, τὰ δ' ἐπιτηδεύει³³ ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σ' α-
δίου ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλιν ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ³⁴ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι ἐς Σησὸν παρ-
ρῆναι, πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν³⁵ οὐ³⁶ ὄντες ναυμαχῆσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε. Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν³⁷ αὐτοὺς γὰρ νῦν στρατηγεῖν³⁸, οὐκ ἐκείνον. Καὶ ὁ μὲν ὤχετο. Λύσανδρος δ' ἐπεὶ ἡμέρα ἦν πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναί-
οις³⁹, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις⁴⁰, ἐπὰν κατιδῶσιν αὐτοὺς ἐκδεθη-
κότας καὶ ἐσκαδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, (ὅπερ ἐποιοῦν πολὺ μάλ-
λον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ σε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι, καὶ κατα-
φρονούντες δι⁴¹ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν) ἀποπλέοντας τοῦμ-
παλιν παρ' αὐτὸν ἄραι τὴν ἀπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν⁴². Οἱ δὲ ταῦ-
τα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμανε⁴³ τὴν ταχίστην πλεῖν⁴⁴ συμπαρῆει⁴⁵ δὲ καὶ Θώραξ⁴⁶ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων⁴⁷ δὲ, ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμανεν, εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκαδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων ὄντων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροται⁴⁸ ἦσαν, αἱ δὲ μονόκρα-
τοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί⁴⁹ ἢ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλη-
ρεις ἀνήχθησαν, καὶ ἡ Πάραλος⁵⁰. Τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε⁵¹
πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἀνδρας ἐν τῇ γῇ συνέλεξαν⁵². οἱ δὲ⁵³ καὶ
ἔφυγον εἰς τὰ τευχύδρια⁵⁴. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω
τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα⁵⁵, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρινί-
δα, τὴν Λαμφάκου ἄκραν, ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νε-
ῶν ἱστία. Καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν⁵⁶ ἐς Κύ-
προν, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπαγγέλλουσα τὰ γεγονότα. Λύσαν-
δρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὰλλα πάντα εἰς Λαμφα-
κὸν ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν⁵⁷ ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα
καὶ Ἀδεύμαντον. Ἡ δ' ἡμέρα⁵⁸ ταῦτα κατεργάσατο, ἐπεμψε Θεόδομπον

²⁸) Τὰ πλερώματα. ²⁹) Ἐξέπλεον κατ' αὐτῶν. ³⁰) Ἀρ' οὗτο ὁ ὑπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην στόλος εἶχε νικηθῆ εἰς Ἐρεσον ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, ὁ Ἀλκιβιάδης ἔφυγεν εἰς Χερρόνησον τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ κατέκχησεν εἰς τείχη ἡ φρούριον τὸ ὅποιον εἰς αὐτὸν ἀνήκεν. ³¹) Διηλ. εἰς ἀνοικτὸν αἰγιαλὸν ἢ ὄχι εἰς λιμένα. ³²) Τὰς ζωτοφρίας.

³³) Τόπον. ³⁴) (Ἐφ' οὗ (τόπου) = ὅπου. ³⁵) Ἰπεν. ἔφη σ α ν. ³⁶) Πέμπτη ἡμ. εἰς τοὺς Ἀθ. ἐπιπλέοντας, διηλ. ἀρ' οὗτο ἐπέπλεον. ³⁷) Ἐπομένους εἰς τοὺς Ἀθ. κατὰ δια-
ταγὴν τοῦ ἡ ἱσως διορθωτέον π ε μ π ο μ ε ν ο ι ς ; ³⁸) Τὸ δὲ κυλαστικόν, διότι τὸν
κατεφρόνου ἐν ᾧ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ τὸν φροῦνται. ³⁹) φθάσαντες εἰς τὸ μέσον τοῦ
πλοῦ τῶν, νὰ ὠφώσῃσι μίαν ἀσπίδα. ⁴⁰) Πάρεμιν. ⁴¹) Στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν.

⁴²) Εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων. ⁴³) Αἱ ἔχουσαι δύο σειράς κοπῶν, τὴν μίαν
ὑπὲρ τὴν ἄλλην· μ ο ν ὀ κ ρ ο τ ο ι δὲ αἱ ἔχουσαι μίαν. Ἐδῶ θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπὸ
τὰς τριῆρεις [μὲ τρεῖς (σειράς) κοπῶν] οἱ ναῦται εἶχον σκορπισθῆ, καὶ ἄλλου μὲν εἶ-
χον μείνει ναῦται διὰ δύο μόνον σειράς, ἄλλου δὲ διὰ μίαν, καὶ ἄλλου διὰ κάρμιναν.

⁴⁴) Ναὺς ἱερὰ, προδιωρισμένην εἰς δημοσεύς ὑπηρεσίας. ⁴⁵) Ἐκυρίευσεν, διότι ἦ-
σαν κεναί. ⁴⁶) Οἱ μετὰ τοῦ Λυσάνδρου. ⁴⁷) Τινὲς δὲ. ⁴⁸) Μικρὰ τείχη ἡ φρούρις εἰς
τὴν Χερρόνησον. ⁴⁹) Ὅτι κατεστράφησαν αἱ ὑποβίσεις τῶν Ἀθ. ⁵⁰) Βασιλεὺς τῆς Κύ-
πρου. ⁵¹) Τῶν Ἀθηναίων. ⁵²) Ἑλλ. ἐ ν.

τὸν ληστὴν ἐς Λακεδαίμονα, ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα· ὃς ἀφικόμενος
 τρίταιος⁵³ ἀπήγγειλε. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος, ἀθροίσας τοὺς συμμά-
 χους, ἐκέλευσε βουλευέσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. Ἐνταῦθα δὲ κατηγο-
 ρίαι ἐγίνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, αὐτὸς δὲ⁵⁴ ἤδη παρενενομήκεσσι⁵⁵, καὶ
 αὐτὸς ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσεται⁵⁶ τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χει-
 ρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι⁵⁷ λαβόντες δύο τριήρεις,
 Κορινθίαν καὶ Ἀνδρίαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσαιεν.
 Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν. Ἐλέ-
 γετο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἔδοξεν ἀποκτείνειν τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι⁵⁸
 ἦσαν Ἀθηναῖοι, πλὴν Ἀδειμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο⁵⁹ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος. Ἡτιάθῃ μὲν τοι ὑπὸ τι-
 νων προδούσαι τὰς ναῦς. Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας, ὃς
 τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους κατακρημνίσαιε, τί εἴη ἄξιός παθεῖν, ἀρξά-
 μενος ἐς Ἑλλάδας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῃ κατεσχίστο⁶⁰, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον
 καὶ Χαλκηδόνα⁶¹. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς
 ὑποσπόνδους ἀρέντες. Οἱ δὲ παραδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον⁶² τότε
 μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' ἐς Ἀθήνας, καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.
 Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴ-
 δοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκάστῃ μόνον πλείουσι
 ἀσφάλειαν⁶³, ἄλλοι δ' οὐκ εἰδὼς, ὅτι ὅσῃ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ
 ἄστυ⁶⁴ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θάττον⁶⁵ τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσσεσθαι. Κατα-
 λυπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Χαλκηδόνας Σθενέλαον ἀρμοστήν⁶⁶, Λάκωνα, αὐ-
 τοὺς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον, τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς⁶⁷, ἐλέγετο ἡ συμ-
 φορὰ, καὶ ἡ αἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν⁶⁸ ἐς ἄστυ
 οὐκ ἔρχεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων⁶⁹, ὥστε κείνης⁷⁰ τῆς νυκτὸς οὐ-
 δεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες⁷¹, ἀλλὰ πολὺ ἔτι
 μᾶλλον αὐτοὶ ἑαυτοὺς πείσεσθαι⁷² νομίζοντες, οἳ ἐποίησαν Μηλίους τε
 Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες⁷³ πολιορκίᾳ, καὶ Ἰστιάεας⁷⁴
 καὶ Σκιωναίους⁷⁵, καὶ Τορωναίους⁷⁶, καὶ Αἰγινίτας, καὶ ἄλλους πολλοὺς

⁵³ Εἰς τρεῖς ἡμέρας. ⁵⁴ (Περὶ ἐκείνων) Α. ⁵⁵ Εἶχον παρανομήσει, ὑπερσυντελ.

⁵⁶ Κατηγ. ἐγίνοντο ὅτι. ⁵⁷ Πάντας ὅσοι. ⁵⁸ Α. Σ. Ἐπιλαμβάνω 6), ψέγω.

⁵⁹ Ἐβαλεν εἰς τὰς τὰ πράγματα εἰς Α. ⁶⁰ Πόλις ἄντικρυ τοῦ Βυζαντίου. ⁶¹ Οἱ
 Βυζαντίοι ὅσοι ἄλλοτε εἶχον προδώσει κτλ. ⁶² Δηλ. ἂν ἄλλου ἔπλεον ἐσυλλαμβάνοντο
 ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐκεῖ δὲ τοῖς ἐπετρέπετο νὰ πλέωσιν ἀσφαλῶς. ⁶³ Ἦ πόλις
 τῶν Ἀθηναίων. (Τόσῳ) θάττον. ⁶⁴ Ἀρμοστής ἐκάλουν τοὺς διοικητὰς ἢ φρουράρχους
 τοῦς πόλεις: οἱ Λακ. ἐγγέλλον εἰς τὰς κατακτηθείσας ἐπαρχίας. ⁶⁵ (Διὰ) νυκτὸς. Κ. §
 389, α. ⁶⁶ Δύο τείχη τὰ ὁποῖα ἦσαν τὸ φρούριον τοῦ Πειραιῶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων.

⁶⁷ Ἦ νύκτας. ἀπόλυτος. Κατ' ὁρθὴν σύνταξιν ἔπρεπε νὰ ᾔνοι: γενική. Κ. § 436, ε'.
 Σημ. α. ὅσα ἂν ἄλλα παραδείγματα. ⁶⁸ Ἰων. ἀντὶ ἐκείνων. ⁶⁹ Ἦ νύκτας. ὡς συμφο-
 ροῦσα μετὰ τοῦ οὐδεὶς δίδωι ἐκ οὐκ ἔχοντος ἢ θη εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ πάντας οὐκ
 ἐκ οὐκ ἔχοντος. ⁷⁰ Πάτρις. ⁷¹ Χρονική· διεκράτησαν. ⁷² Ἰστιάς, πόλις τῆς
 Εὐβοίας. ⁷³ Σκιώνη, πόλις τῆς Θράκης ὑπ' Ἑλλήνων ἀφικουμένη. ⁷⁴ Τορώνη, Ἑλ-

τῶν Ἑλληνῶν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν⁷⁶ ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε, τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι, πλὴν ἐνός, καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν, καὶ φύλακας ἐφιστάναι, καὶ τ' ἄλλα πάντα⁷⁷ ὡς ἐς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικόμενος ἐς τὴν Δέσπον, κατεσκευάσατο⁷⁸ τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ, καὶ Μιτυλήνῃ⁷⁹. ἐς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπειψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἑτερόνικον, δε τὰ ἐκεῖ πάντα⁸⁰ πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν⁸¹. Εὐθύς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν, πλὴν Σαρδίων. Οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων⁸² ποιήσαντες, κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπειψε πρὸς Ἀγιν⁸³ τε ἐς Δεκέλειαν καὶ ἐς Λακεδαίμονα, ὅτι⁸⁴ προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσὶ. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐξήσαν πανδημίῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι, πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἐτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Πausανίου. Ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἡβροίσθησαν, ἀναλαβὼν⁸⁵ αὐτοὺς, πρὸς τὴν πόλιν⁸⁷ ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, τῷ καλουμένῳ⁸⁸ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος πρὸς Ἀγιναν, ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἠδύνατο πλείους ἀβροίσας αὐτῶν⁸⁹. ὡς δ' αὕτως⁹⁰ καὶ Μηλίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῶν αὐτῶν⁹¹ ἐστέρουντο. Μετὰ δὲ τοῦτο δρώσας Σαλαμίνα, ὤρμιστατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ τὰ πλοῖα⁹² εἵργε τοῦ εἰσπλου.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἠπόρουσαν τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων, οὔτε σίτου⁹³ ἐνόμιζον δ' οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν, εἰ μὴ παθεῖν⁹⁴, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ δι' ὕβριν⁹⁵ ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας⁹⁶, οὐδ' ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ, ἢ ὅτι ἐκείνοις⁹⁷ συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους⁹⁸ ποιήσαντες, ἐκαρτέρουν⁹⁹ καὶ ἀπονησκότων¹⁰⁰ ἐν τῇ πόλει λιμῶ πολλῶν, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἔπειψαν πρέσβεις πρὸς Ἀγιν, βουλόμενοι¹⁰¹ ξύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις, ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις¹⁰² ζυνηθήκας ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ αὐτοὺς ἐς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν λέναι¹⁰³ οὐ γὰρ εἶναι κύριος¹⁰⁴ αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἔπειψαν αὐτοὺς ἐς Λακεδαίμονα. Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σιλλα-

ληνική πόλις τῆς Θράκης. ⁷⁶) Συνεδρίασιν τοῦ λαοῦ. ⁷⁷) (Κατὰ τ' ἄλλα. ⁷⁸) Διωγάνισεν, ἔβαλεν εἰς τῆς, ἢ ἔδοξε ὑπέταξεν. ⁷⁹) Τὴν πρωτεύουσαν πόλιν τῆς νήσου Δέσπον. ⁸⁰) Χωρία ἢ πράγματα. ⁸¹) Ἐγύρισεν, ἔκαμε νὰ στραφῶσιν. ⁸²) Τῶν ἀρχόντων των. ⁸³) Τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης. ⁸⁴) (Ἀγγέλλων) ὅτι. ⁸⁵) Ἐξεμει. ⁸⁶) Λαβὼν αὐτούς μεθ' ἑαυτοῦ. ⁸⁷) Τὴν Ἀθηνῶν. ⁸⁸) Τῷ γυμνασίῳ τῷ καλουμένῳ Ἀκαδημία. ⁸⁹) Δίδοι οἱ Ἀθην. κυριεύσαντες τὴν πόλιν εἰχον διώξει τοὺς κατοίκους. ⁹⁰) Ὡσαύτως δὲ, ὁμοίως. ⁹¹) Τῶν πόλεων ἑαυτῶν. ⁹²) Τὰ σιταγωγικά. ⁹³) Ἄν δὲν πάθωσιν ἢ Ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ πάθωσιν. ⁹⁴) Ὅχι ἀντεδιδυμένον, ἀλλ' ὕβριζοντες. ⁹⁵) Κατοίκους μικρῶν πόλεων, ὡς τοὺς νησιώτας. ⁹⁶) Τοῖς Σπαρτιάταις. ⁹⁷) Ἄτιμοι ἦσαν οἱ ἐπὶ κακουργήματι στραφόμενοι τὸ δικαίωμα τοῦ ψήφοφορεῖν. Τούτους κατέστησαν ἐπιτίμους, δηλ. τοῖς ἀπέδωσαν τὸ δικαίωμα τοῦτο διὰ νὰ αὐξήσωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτῶν, ἀπ' οὗ ἡ πόλις σχεδὸν ἐρημώθη ἀπὸ τῆς ἐσχάτης δυστύχημα. ⁹⁸) Ἐναντιωμα. Ἄν ἢ ἀπέθνησκον. ⁹⁹) Ἐπρεπε νὰ κῆραι μᾶλλον εἰπεῖν ὅτι βούλονται. ¹⁰⁰) Κ. § 357. ¹⁰¹) Ἐπὶ, ὅ. ¹⁰²) (Ἐλέγαν) αὐτὰ εἶναι κύριος (ἐπὶ τῆς πόλεως) ποιεῖσθαι.

εἰς¹⁰², πλησόν της Λακωνικῆς, καὶ ἐπύθοντο αὐτῶν οἱ Ἐφόροι¹⁰³, ὁ Ἐλεγον, ὄντα οὐδ' ἀπὸ καὶ πρὸς Ἄγιν¹⁰⁴, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ ἡ¹⁰⁵ δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἦκειν βουλευσαμένους¹⁰⁶. Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἤκον οἰκαδὲ, καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα ἐς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ὥντο γὰρ ἀνδραποδισθῆσθαι, καὶ, ἕως ἂν πέμπωσιν ἐτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολείσθαι. Περὶ δὲ τῶν τειγῶν τῆς καθαιρέσεως¹⁰⁷ οὐδεὶς ἠδούλετο¹⁰⁸ συμβουλευεῖν· Ἀρχέστρατος¹⁰⁹ γάρ, εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προεκαλοῦντο, εἰρήνην ποιέσθαι¹¹⁰, ἐδόθη¹¹¹ (προεκαλοῦντο¹¹² δὲ, τῶν μακρῶν τειγῶν ἐπὶ δέκα σταδίοις¹¹³ καθελεῖν ἑκάτερον)· ἐγένετο δὲ ψήφισμα, μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτων συμβουλεύειν. Τοιούτων δὲ ὄντων¹¹⁴, Θηραμένης¹¹⁵ ἐν ἐκκλησίᾳ εἶπεν, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἦξει Λακεδαιμονίους¹¹⁶, πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειγῶν¹¹⁷, ἢ πίψεως ἕνεκα¹¹⁸. Περμφθὲς δὲ, διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ¹¹⁹ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν, ὅποτε Ἀθηναῖοι ἐμελλον, οὐδ' ἀπολείπειν¹²⁰ τὸν σῖτον ἅπαντα, ὅτι τις λέγοι, ὁμολογήσειν¹²¹. Ἐπεὶ δὲ ἦκε τῷ τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἴτα κελύσει εἰς Λακεδαίμονα ἵεναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος, ὃν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους¹²². Μετὰ ταῦτα ἤρθε πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ¹²³ δέκατος αὐτός¹²⁴. Λύσανδρος δὲ τοῖς Ἐφόροις ἐπεμψεν ἀγγελοῦντα¹²⁵ μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναίων ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει κείνους¹²⁶ κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελασίᾳ, ἐρωτῶμενοι, ἐπὶ τίνι λόγῳ ἦκοιεν¹²⁷, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἐφόροι καλεῖν¹²⁸ ἐκέλευον. Ἐπεὶ δὲ ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν¹²⁹. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔρασαν¹³⁰ πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν, μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένης τῇ Ἑλλάδι¹³¹. ἀλλ' ἐποιούντο εἰρήνην, ἐφ' ᾗ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθε-

¹⁰² Πόλις εἰς τὰ ὅρια τῆς Λακωνίας. ¹⁰³ Ὁ Ἅγιος Πέτρος. ¹⁰⁴ Εἰς τὴν Σπάρτην πάντα ἔρχοντες ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ. ¹⁰⁵ Ὅντα ὅμοια μὲν ὅσα εἶχον εἰπεῖ πρὸς τὸν ἄγιν. ¹⁰⁶ Ἐάν κατὰ τι. ¹⁰⁷ ἦκειν βουλ. κάλλιον, ἐφ' οὗ σκεφθῶσι καλῆτερα, δηλ. φέρονται ἄλλας προτάσεις. ¹⁰⁸ Τῆς καθ. τῶν τειγῶν. ¹⁰⁹ Ἄτ. ἀντὶ ἐδούλετο. Ε. § 100. ¹¹⁰ Στρατηγὸς τῶν Ἀθην. ἢ παρὰ Θουκυδ. ¹¹¹ Κράτ. εἶναι ποιέσθαι ἐφ. Λακ. ἐφ' οἷς προκ. ¹¹² Ἐρήθη δειμένος εἰς φυλακὴν. ¹¹³ Ἐπρότερον. ¹¹⁴ Εἰς μῆκος δέκα σταδίων (ὁδ. 16). ¹¹⁵ Τῶν πραγμάτων. ¹¹⁶ Στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων. ¹¹⁷ Ε. § 474. ¹¹⁸ Εἰδὼς πότερον οἱ Λακεδαιμόνιοι κτλ. ¹¹⁹ Ἐπιμένει περὶ τῆς κρημνίσσεως τῶν τειγῶν. ¹²⁰ Δι' ἀσφάλειαν, μὴ ἀπικρίσῃσι δηλ. οἱ Ἀθ. ἢ ἱκανασατήσασιν. ¹²¹ Ὅς ἐν εὐρίσκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν. ¹²² Διότι ἤθελον ἐκλείψει. ¹²³ Θέλων ὁ ἀναγκάσει τοὺς συμπολίτας τοὺς νὰ δεχθῶσιν ὅποιανδήποτε συνθήκην ἤθελε κλείσει, μεταχειρίσθη αὐτὸ τὸ σύγγραμμα. ¹²⁴ Ἐλεγον οὐκ εἶναι κύριος, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους εἶναι κύριους. Εἰς τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ὑποκείμεν. τοῦ ἀπαρεμφ. ταῦτ' οὐ μὲν τὸ τοῦ ῥήματος, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὄχι. ¹²⁵ Πληρεξούσιος. ¹²⁶ Μετ' ἑλλανον ἀντί. Ε. § 329. ¹²⁷ Μετ. τελ. εἰς μέλλοντα διὰ τὸ ἀγγελεῖν. ¹²⁸ Τοὺς περὶ τὸν Θηραμένην. ¹²⁹ Νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσιν. Δ. Σ. Ἐξοφῶ. ¹³⁰ Ἐράσαν οὐκ ἀνδρ. ¹³¹ Πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν Περσικῶν.

λέοντας¹⁵⁰, καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας¹⁵¹ κατὰξαντας, τὸν αὐτὸν ἐχθρόν καὶ φίλον νομίζοντας¹⁵² Λακεδαιμονίους, ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ᾗγῳνται. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέροντο ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσπλέοντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο¹⁵³ πολὺς, φοβούμενοι¹⁵⁴, μὴ ἄπρακτα ἔκωκιν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει¹⁵⁵ μένειν¹⁵⁶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῦντο¹⁵⁷ τὴν εἰρήνην· προηγόρει¹⁵⁸ δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων, ὥς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίους, καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντιπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολλῶν δὲ πλειόνων ξυνεπαίνεσάντων, ἔδοξε δεχέσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ οἱ φυγάδες κατήρσαν¹⁵⁹, καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον¹⁶⁰ ὑπ' αὐλητρίδων¹⁶¹ πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας¹⁶².

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει¹⁶³, ἐν ᾧ ἦν Ὀλυμπιάς¹⁶⁴, ἥ τὸ ράδιον¹⁶⁵ ἐνέκα Κροκίνας Θετταλός, Εὐδίου ἐν Σπάρτῃ ἐφορευόντος, Πυθοδώρου δ' ἐν Ἀθῆναις ἄρχοντος¹⁶⁶, δὴν Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐν ὀλιγαρχίᾳ ᾗρήθη, οὐκ ὀνομάζουσιν¹⁶⁷, ἀλλ' ἀναρχίαν τὸν ἐνιαυτὸν καλοῦσιν (ἐγένετο¹⁶⁸ δὲ αὕτη ἡ ὀλιγαρχία ὅδε· ἔδοξε τῷ δήμῳ, τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσι¹⁶⁹ καὶ οὖς πολιτεύσουσι· καὶ ᾗρήθησαν οὗτοι, Πολυάρχης, Κριτίας, Μηλόδιος, Ἰππόλοχος, Εὐκλείδης, Ἰέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, Ἀρεσίας, Διοκλῆς, Φαιδρίας, Χαίρειλεως, Ἀναίτιος, Πείσων, Σοφοκλῆς, Ἐρατοσθένης, Χαρίκλῆς, Ὀνομακλῆς, Θεόγνης, Αἰσχίνης, Θεογένης, Κλεομειδῆς, Ἐρασίστρατος, Φεῖδων, Δρακοντίδης, Εὐμάθης, Ἀριστοτέλης, Ἰππόμαχος, Μνησιθείδης)· τούτων δὴ πραγθέντων, ἀπέπλει Λύσανδρος πρὸς Σάμον. Ἄγεις δ' ἐκ τῆς Δεκελείας¹⁷⁰ ἀπαγαγὼν τὸ πεζὸν στράτευμα, διέλυσε κατὰ πόλεις ἐκάστους¹⁷¹.

¹⁵⁰ Ἐφ' ᾧ τοὺς Ἀθηναίους καθελόντας, κτλ. ἔπεσθαι. Κ. § 464, ἐφ' ᾧ τε. ¹⁵¹ Οἱ φρονούντες τὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἦσαν φυγάδες ἢ ἐξόριστοι. ¹⁵² Φράσεις συνήθεις εἰς τὰς συνθήκας. ¹⁵³ Ἐχεῖτο περὶ αὐτούς. ¹⁵⁴ Κ. § 275. ¹⁵⁵ Α. Σ. Ἐγγωρῶ, 2). ¹⁵⁶ Νὰ περιμένωσι. ¹⁵⁷ Ὀμίλει ἐν ὀνόματι δλων. ¹⁵⁸ Κάτεμι. ¹⁵⁹ Οἱ Ἀδάκωνες. ¹⁶⁰ Ἀηλ. ἐν ᾧ αὐλητρίδες ἔπαιον αὐλοῦς. Κ. § 488, Ἐπὶ, 4). ¹⁶¹ Εἶναι ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι οἱ Ἀθ. ἐφέροντο φορτικῶς ἢ τυραννικῶς πρὸς τοὺς συμμάχους. — (Ὁ ἐπόμενος παράγραφος ἀφαιρεῖται ὡς ξένος εἰς τὴν διήγησιν). ¹⁶² Τὸ 404 π. Χ. ¹⁶³ Ἀηλ. ἔρχετο νέα Ὀλυμπιάς, ἡ 94. Ἐκαστὴ Ὀλυμπιάς διήρκει 4 ἔτη, κατὰ δὲ τὸ πρῶτον ἐκαλοῦντο τὰ Ὀλύμπια, ἢ οἱ ἐν Ὀλύμπῳ τῆς Ἡλίδος ἀγῶνες. ¹⁶⁴ Εἰς τὰ ἀγῶνα τοῦ ραδίου ἡ τοῦ τρεξίματος εἰς τὰ Ὀλύμπια. ¹⁶⁵ Ἐπειδὴ εἰς Ἀθήνας οἱ ἄρχοντες ἤλλαζον κατ' ἐνιαυτὸν, διὰ τοῦτο εἰδίδετο εἰς ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχόντος τοῦ διὰ τοῦτο ὀνομαζομένου ἐπωνύμου. Οὕτως ἀντὶ τὰς λέξεων τὸ δεῖν ἔτος, ἔλεγον ἐπὶ τοῦ δεῖντος ἀρχόντος. ¹⁶⁶ Ἀηλ. δὲν δίδου τὸ ὄνομα τῷ εἰς τὸ ἔτος. ¹⁶⁷ Ἀπὸ τοῦ ἔγενετο μέχρι τοῦ Μνησιθείδους μακρὰ παρένθεσις. Ὅλα δὲ τὰ προηγούμενα ἀποδίδονται κάτω εἰς τὸ ἀπέπλει. ¹⁶⁸ Νὰ γράψουσι νέους νόμους ἀναλόγους εἰς τὰς περιστάσεις. ¹⁶⁹ Φρούριον τῆς Ἀττικῆς εἰς τὸ ὄρος Πάρνηθα. Τὴν αἰμέραν Γατόν. ¹⁷⁰ Ἀποδίδ. εἰς τὸ πεζὸν, ὡς περιλήπτ. — (Ἐδῶ ἔπαιον τρεῖς παράγραφον ἀναφερόμενοι εἰς τὴν Θεσσαλίαν. πᾶς Σαρακοῦσας καὶ τὴν Σάμον.

Οἱ δὲ τριάκοντα ἡρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα¹⁵¹ τὰ μακρὰ τεύχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη¹⁵² αἰρεθέντες δὲ, ἐφ' ὅτε¹⁵³ συγγράψαι νόμους, καθ' οὓς τινες πολιτεύουσιντο¹⁵⁴, τούτους μὲν αἰεὶ ἐμελλον συγγράφειν¹⁵⁵ τε καὶ ἀποδεικνύναι¹⁵⁶, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν, ὡς ἐδόκει¹⁵⁷ αὐτοῖς. Ἐπειτα πρῶτον μὲν οὓς πάντες ἡδῶσαν¹⁵⁸ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας, καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς¹⁵⁹ ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπήγον θανάτου¹⁶⁰, καὶ ἡ τε βουλὴ ἡδῶς αὐτῶν κατεφθίφκετο¹⁶¹, οἱ τε ἄλλοι, ὅσοι ξυνῆδῶσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες¹⁶² τοιοῦτοι, οὐδὲν ἤχθοντο. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο¹⁶³ βουλευέσθαι, ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι¹⁶⁴ ὅπως βούλονται, ἐκ τούτου¹⁶⁵ πρῶτον μὲν, πέμψαντες ἐς Λακεδαιμόνα Αἰσχίῳ¹⁶⁶ τε καὶ Ἀριστοτέλει¹⁶⁷, ἔπεισαν Λύσανδρον, φρουροὺς σφίσι συμπράξαι ἐλθεῖν, ἕως δὴ, τοὺς πονηροὺς ἐκποδῶν ποιησάμενοι, καταστήσαιντο τὴν πολιτείαν¹⁶⁸ θρέφειν δὲ¹⁶⁹ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο. Ὁ δὲ, πεισθεὶς, τοὺς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἀρμοστήν¹⁷⁰ ξυνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι. Οἱ δ' ἐπεὶ τὴν φρουρὰν ἔλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον ἐθεράπευσαν πάσῃ θεραπείᾳ, ὡς πάντα ἐπαινοίη¹⁷¹, ἀ πράττειεν τῶν δὲ φρουρῶν¹⁷² τούτου συμπεμποντος αὐτοῖς οὓς ἐβούλοντο¹⁷³, ξυνελάμβανον οὐκέτι τοὺς πονηροὺς τε καὶ ὀλίγου ἀξίους¹⁷⁴ ἀλλ' ἤδη οὓς ἐνόμιζον ἡκιστα μὲν παρωθυμένους ἂν ἀνέχεσθαι¹⁷⁵, ἀντιπράττειν δὲ τι ἐπιχειροῦντας πλείστους ἂν τοὺς ξυνελθόντας λαμβάνειν¹⁷⁶. Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ἦν. Ἐπεὶ δὲ¹⁷⁷ αὐτὸς μὲν προπετής¹⁷⁸ ἦν ἐπὶ τῷ πολλοῦς ἀποκτείνειν, ἅτε¹⁷⁹ καὶ φυγῶν¹⁸⁰ ὑπὸ τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης ἀντέκοπτε¹⁸¹, λέγων, ὅτι οὐκ εἰκὸς εἶη¹⁸² θανατοῦν, εἰ τις¹⁸³ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ δήμου, τοὺς δὲ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς μηδὲν κακὸν εἰργάζετο¹⁸⁴, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ, ἔφη, καὶ σὺ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκειν ἐνεκα τῇ πόλει καὶ εἵπομεν καὶ ἐπράξαμεν¹⁸⁵. Ὁ δὲ (ἐτι γὰρ οἰκείως ἐχρήτο τῷ Θηραμένει) ἀντέλεγεν, ὅτι, οὐκ ἐγγχωροίη¹⁸⁶ τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις, μὴ οὐκ¹⁸⁷ ἐμποδῶν ποιεῖσθαι τοὺς ἰκανωτάτους διακωλύειν¹⁸⁸ εἰ δὲ, ὅτι τριάκοντα ἑσμέν, καὶ οὐχ εἷς, ἥττον τι οἶε, ὥσπερ τυραννίδος¹⁸⁹, ταύτης τῆς ἀρχῆς χρῆ-

¹⁵¹) Τάχιστα ἐπεὶ. ¹⁵²) Δηλ. ἀνέβαλον νὰ τοὺς συγγράψωσι. ¹⁵³) Καὶ νὰ τοὺς δημοσιεύσωσι. ¹⁵⁴) Καθὼς τοῖς ἐφαίνεται καλόν, καθὼς τοῖς ἐσύμφερε. ¹⁵⁵) Οἶδα.

¹⁵⁶) Ἐπαγχεῖς, κκοποιούς. ¹⁵⁷) Καθυπέβαλλον (εἰς δίκην) θανάτου. ¹⁵⁸) Ἐφίφηκε κατ' αὐτῶν. ¹⁵⁹) Κ. § 432, Ζ'. Σημ. 4. ¹⁶⁰) Οἱ τριάκοντα. ¹⁶¹) Νὰ κάμουν τὴν πόλιν ὅ,τι θέλουν. ¹⁶²) Ἐκτοτε ἢ τότε. ¹⁶³) Τοὺς φρουροὺς. ¹⁶⁴) ἐκείνους τῶν φρ. οὐκ. ¹⁶⁵) Οἱ λ'. ¹⁶⁶) Ἀνέχεσθαι ἂν εἰ παρωθοῖντο. ¹⁶⁷) Λαμβάνειν ἂν. Τὸ ἐπιχ. ὑποκ. τοῦ λαμβάνειν (ἂν ἐπιχειροῦν). Πλείστους τοὺς ξυνελθ. ἀντικ. τοῦ λαμβ. Ὅτι ἐπιχειροῦντες νὰ ἀντιπράξωσι τι, δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν των, ὅ,τι περισσότερους συνερχομένους. ¹⁶⁸) Τὸ ἐπεὶ τοῦτο μὲνι ἀνταποδόστον, ἢ ἐκ παραλήλη μετὰ τὸ κατωτέρω ἐπεὶ δὲ ἀποθνήσκόντων, ἀποδίδεται εἰς τὸ ἐκ τούτου μέντοι. Ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς ἀρελείας τοῦ Ξενοφώντος, ὃ πρέπει νὰ ἀπορρίπτονται. ¹⁶⁹) Πρόθυμος. Α. Σ. 2). ¹⁷⁰) Ὡς, καθ' ὃ. ¹⁷¹) Αὐθύω. Α. Σ. 2). Τὸν Κριτίαν εἶχε προηγουμένως ἐξορίσει ὁ δῆμος. ¹⁷²) Ἀδόν. ¹⁷³) Εἰ τις ἐτιμᾶτο, θανατοῦν (αὐτόν), ἀντὶ τοῦ θανατοῦν πάντας ὅσοι ἐτιμᾶ. ¹⁷⁴) Ὁ Θηραμένης. ¹⁷⁵) Ὁ Θηρ. ἐμποδίζει τὸν Κριτ. νὰ θανατῶν τοὺς πολίτας, ἐνθυμίζων εἰς αὐτὸν ὅτι ἀλλοτε (πρῶτον) ἐλάγον ἐκ νὰ ἀρέσκειν εἰς τὴν πόλιν. ¹⁷⁶) Ἐκ παραλήλη ἀντὶ μίας ἀντήκει. ¹⁷⁷) Ὡς οὗσης τυραννίδος, ἥτις εἶναι τυραννίς.

ναι ἐπιμελῆσαι·:·, εὐθὺς εἰ. Ἐπεὶ δὲ, ἀποθησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως
 πολλοὶ ὄηλοι ἦσαν ξυνιστάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες, τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία,
 πάλιν ἔλεγεν ὁ Θηραμένης, ὅτι, εἰ μὴ τις κοινωνοὺς ἱκανοὺς λήθοιτο τῶν
 πραγμάτων, ἀδύνατον ἔσοιτο τὴν ὀλιγαρχίαν διαμένειν. Ἐκ τούτου μὲν
 τοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκ τῶν τριάκοντα, ἤδη φοβοῦμενοι¹⁷⁸, καὶ οὐχ
 ἤκιστα τὸν Θηραμένην, μὴ συρρεῖν¹⁷⁹ πρὸς αὐτὸν οἱ πολῖται, κατα-
 λέγουσι τρισχιλίους τοὺς μεθεξέοντας δὴ¹⁸⁰ τῶν πραγμάτων¹⁸¹. Ὁ δ' αὖ
 Θηραμένης καὶ πρὸς ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοῖν ἑαυτῷ εἶναι, τὸ
 πρῶτον μὲν¹⁸² βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινωνοὺς ποιή-
 τασθαι¹⁸³ τρισχιλίους, ὥσπερ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἔχοντά¹⁸⁴ τινα ἀνάγκην
 καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ οὐτ' ἔξω τούτων σπουδαίους, οὐτ' ἐντὸς τού-
 των πονηροὺς οἷόν τε εἶναι¹⁸⁵ γενέσθαι· ἔπειτα δ', ἔφη, ὁρῶ ἔγωγε δύο ἡ-
 μᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας, βίαιαν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἥττονα¹⁸⁶ τῶν
 ἀρχομένων κατασκευαζομένους. Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεγεν. Οἱ δ' ἐξέτασιν ποι-
 ῆσαντες τῶν μὲν τρισχιλίων ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου¹⁸⁷
 ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὄπλα¹⁸⁸, ἐν ᾧ¹⁸⁹ ἐκείνοι ἀ-
 πεληλύθεσαν, πέμφαντες τοὺς φρουροὺς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμι-
 νας αὐτοῖς, τὰ ὄπλα πάντων, πλὴν τῶν τρισχιλίων, παρεῖλοντο· καὶ ἀ-
 νακομίσαντες ταῦτα εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ξυνέθηκαν ἐν τῷ ναῷ¹⁹⁰. Τούτων
 δὲ γενομένων, ὡς ἔξδον¹⁹¹ ἤδη ποιεῖν αὐτοῖς, ὅτι βούλοιντο, πολλοὺς μὲν
 ἐχθρὰς ἐνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ χρημάτων¹⁹². Ἐδοξε δ' αὐτοῖς, ὅ-
 πως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα δοῖναι, καὶ τῶν μετοίκων¹⁹³ ἕνα
 ἕκαστον¹⁹⁴ λαβεῖν, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀποκτείνειν, τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀ-
 ποστημῆναι¹⁹⁵. Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν, ὅτινα βούλοιο.
 Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι φάσκοντας¹⁹⁶ βελ-
 τίστους εἶναι, ἀδικώτερά τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. Ἐκείνοι μὲν γάρ, παρ'
 ὧν¹⁹⁷ χρήματα λαμβάνουσιν¹⁹⁸, ζῆν εἰὼν· ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦμεν μηδὲν ἀ-
 δικούντας, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν; Πῶς οὐ ταῦτα τῇ παντὶ¹⁹⁹ ἐκείνων
 ἰδικώτερά; Οἱ δ'²⁰⁰, ἐμποδῶν νομίζοντες αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν²⁰¹ ὅ,τι βού-
 λοντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλους πρὸς
 ἄλλον διέβαλλον, ὡς λυμαινόμενον τὴν πολιτείαν. Καὶ παραγγέλαντες
 νεανίσκοις, οἱ ἐδόκουν αὐτοῖς θρασυτάτοι εἶναι, ξιφίδια ὑπὸ μάλης²⁰² ἔχον-

¹⁷⁸ (Καὶ ταῦτα). ¹⁷⁹ Μὴ ἤθελον συρρεῖν, 23). ¹⁸⁰ Ἀθην. Ὑπετίθετο ὅτι ἤθε-
 λον μεθεῖναι. ¹⁸¹ Τῆς διοικήσεως. ¹⁸² Συνδέεται μὲ τὸ κατωτέρω ἔπειτα δέ.

¹⁸³ Ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ βουλομένους καὶ εἰς τὸ τρισχιλίους. Οἷον
 βουλομένους ποιήσασθαι κοινωνοὺς τοὺς ἀρίστους τ. π. ποιήσασθαι τρισχιλίους, θέλον-
 τες νὰ κάμωσι κοινωνοὺς τοὺς ἀρίστους, ἕκαμην τρισχιλίους. ¹⁸⁴ Ὡς περ ἔχον-
 τα, ἀπόδ. εἰς τὸ τρισχιλίους, ἐνικῶς, διότι ἀριθμὸν εἶναι περιληπτικόν, καὶ συμ-
 φωνεῖ πάλιν μὲ τὸ πλὴθος καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ὑποκείμε. τοῦ εἶναι.

¹⁸⁵ Ὡς οὐκ εἶπεν. — Ὡς νὰ μὴ ἦτο δυνατόν. ¹⁸⁶ Ἀσθενέστερον. ¹⁸⁷ Ἐκτὸς τῶν τρισ-
 χιλίων. ¹⁸⁸ Νὰ ὀπλισθῶσι. ¹⁸⁹ (Χρόνῳ) ὡς καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἐν ᾧ. ¹⁹⁰ Εἰς τὸν Παρ-
 θεῶνα. ¹⁹¹ Ἐξδὸν αὐτοῖς. K. § 339, 6'. ¹⁹² Ἐνεκα. ¹⁹³ Οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰς
 Ἀθήνας ἔνοιοι. ¹⁹⁴ Ἐκαστον (τῶν λ') λαβεῖν ἕνα τῶν μ. ὥπως ἐχ. διδ. ¹⁹⁵ Νὰ σφρα-
 γίσωσιν, ὡς δημειμένα. ¹⁹⁶ Πρὸς. ¹⁹⁷ Ἐκείνους παρ' ὧν. ¹⁹⁸ Ἐνεστῶς, μὲ σημα-
 σίαν παροτατικῆς, εἰς ἐκτετικὴν διὰ τὸ ἀόριστον. ¹⁹⁹ Κατὰ πάντα. ²⁰⁰ Οἱ λ'.

²⁰¹ Ἐμποδῶν τῷ ποιεῖν. K. § 459. ἀπόδ. 4. 21.

ας παραγενέσθαι, ξυνέλεξαν τὴν βουλὴν²⁰⁵. Ἐπεὶ δὲ Θηραμένης παρήρη-
 ἀναστάς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε.

Ὁ ἄνθρωπος βουλευταί, εἰ μὲν τις ὑμῶν νομίζει πλέονας τοῦ καιροῦ²⁰⁶ ἀπο-
 θνήσκειν, ἐννοησάτω, ὅτι, ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται²⁰⁷, πανταχοῦ ταῦτα
 γίγνεται· πλείους δ' ἀνάγκη πολέμιους εἶναι τοῖς ἐς ὀλιγαρχίαν μεθιστά-
 σι, διὰ τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνίδων τὴν πόλιν²⁰⁸ εἶναι, καὶ διὰ
 τὸ πλείους χρόνον ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν δῆμον τετράφθαι. Ἡμεῖς δὲ, γινόντες
 μὲν, τοῖς οἰοῖς²⁰⁷ ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν,
 γινόντες δὲ, ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περισσώσασι ἡμᾶς²⁰⁸ ὁ μὲν δῆμος οὐ-
 ποτ' ἂν φίλος γένοιτο, οἱ δὲ βέλτιστοι αἶε ἂν πᾶσι διατελοῖεν, διὰ ταῦτα
 σὺν τῇ Λακεδαιμονίᾳ γνώμῃ τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν. Καὶ ἐάν τι-
 να αἰσθανώμεθα ἐναντίον τῇ ὀλιγαρχίᾳ, ὅσον δυνάμεθα, ἐκποδὼν ποιού-
 μεθα²⁰⁹. πολὺ δὲ μάλιστα ἡμῖν δοκεῖ δίκαιον εἶναι, εἴ τις ἡμῶν αὐτῶν²¹⁰
 λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει, δίκην αὐτῷ δίδοναι²¹¹. Νῦν οὖν αἰσθανό-
 μεθα Θηραμένην τουτοῦ, οἷς δύναται²¹², ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς
 δὲ ταῦτα ἀληθῆ²¹³, ἦν κατανοῇτε²¹⁴, εὐρήσετε οὔτε ψέγοντα οὐδένα μᾶλλον
 Θηραμένους τουτοῦ τὰ παρόντα²¹⁵, οὔτε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ ἐκποδὼν
 βουλώμεθα ποιήσασθαι τῶν δημαγωγῶν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα
 ἐγίγνωσκε, πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι²¹⁶ πονηρὸς γ' ἂν δικαίως ἐνομι-
 ζετο, νῦν δὲ, αὐτὸς μὲν ἄρξας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους πίσεως καὶ φι-
 λίας, αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δὲ ἐξορμήσας ἡμᾶς
 τοῖς πρώτοις ὑπαγομένους²¹⁷ ἐς ἡμᾶς δίκην ἐπιτιθεῖναι, νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς
 καὶ ἡμεῖς φανερώς ἐχθροὶ τῷ δήμῳ γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνό-
 μενα ἀρέσκει, ὅπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ²¹⁸ καταστῇ, ἡμεῖς δὲ
 δίκην δώμεν²¹⁹ τῶν πεπραγμένων. Ὡς οὐ μόνον ὡς ἐχθρῷ αὐτῷ προσ-
 ῆκει, ἀλλὰ καὶ ὡς προδότῃ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν, δίδοναι τὴν δίκην. Καί
 τοι τοσοῦτῳ μὲν δεινότερον²²⁰ προδοσία πολέμου, ὅσῳ χαλεπώτερον φυ-
 λάξασθαι²²⁰ τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ· τοσοῦτῳ δ' ἐχθρὸν, ὅσῳ πολέμιον μὲν
 ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὐτῷ, καὶ πιστοὶ γίνονται· ὅν δ' ἂν προδίδόν-
 τα λαμβάνωσι, τοῦτῳ οὔτε ἐσπεύσατο πώποτε οὐδεὶς, οὔτ' ἂν σπεύσαιτο
 τοῦ λοιποῦ. Ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι οὐ κοινὰ ταῦτα οὗτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει
 προδότης ἐστίν, ἀναμνήσω ὑμᾶς τὰ τούτῳ²²¹ πεπραγμένα. Οὗτος γὰρ ἐξ
 ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ τοῦ δήμου, κατὰ τὸν πατέρα Ἀγνώνα²²², προ-

²⁰⁵) Ἡ βουλὴ συνέκλειτο ἀπὸ 500, ἐκλεγόμενος ἐτησίως ἀνὰ 80 ἀπὸ ἐκάστην τῶν δέκα φυλῶν, εἰς ἃς διερίετο ὁ λαὸς τῆς Ἀττικῆς. ²⁰⁶) Ἀφ' ὅτι ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ. ²⁰⁷) Μεταβάλλουσι μορφήν. ²⁰⁸) Τῶν Ἀθηνῶν, ἐπομένως ἐχθρὰ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἑλλήνων.

²⁰⁹) Τοῖς ὁμοίοις, ἐξ ἴσου. ²¹⁰) Οἱ ὀλιγάρχαι ὠφεληθέντες ἀπὸ τῆς νίκης τῶν Λακεδαιμονίων, ὠνόμαζον τοὺς κατατρόφους τῆς πατρίδος τῶν σωτῆρας. ²¹¹) Τὸν ἰδούμενον ἀπὸ τῆς μέσης. ²¹²) Τῶν ὀλιγαρχικῶν δηλ. ἢ τῶν τριάκοντα. ²¹³) Νὰ τιμωρῇ.

²¹⁴) Τρόποις. ²¹⁵) Ἵνα δὲ ἐννοήσῃτε ὡς. ²¹⁶) Ἀν παρατηρήσῃτε. Δ. Σ. 1). ²¹⁷) Τὴν παρούσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. ²¹⁸) Ἄλλ' ὅμως οὐ. ²¹⁹) Ἐγκαλουμένης πρὸς ἡμᾶς. Δ. Σ. 3). ²²⁰) Εἰς ἀσφάλειαν. Τὸ οὐδέκ. ἀντὶ τοῦ ἀφρητοῦ. ²²¹) Πράγμα εἶναι.

²²²) Νὰ φυλάττῃται τις ἀπὸ τοῦ ἀφανὲς κατὰ ἀπὸ τοῦ φανεροῦ. Τὸ φυλάττομαι ἐπὶ τῷ μέτρῳ, ὅχι ὡς παρ' ἡμῖν παθητικόν. ²²³) Η. § 368. ²²⁴) Ἐξ αἰτίας τοῦ πατρὸς του. Ἦτο δὲ ὁ Ἀγών στρατηγὸς Ἀττικῆς ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

πετέστατος ἐγένετο τὴν δημοκρατίαν μεταστῆσαι ἐς τοὺς τετρακοσίους²²⁵, καὶ ἐπρώτευσεν ἐν ἐκείνοις. Ἐπεὶ δ' ἤσθετο ἀντίπαλόν τι²²⁶ τῇ ὀλιγαρχίᾳ ξυνιστάμενον, πρῶτος αὖ ἡγεμὼν τῷ δήμῳ ἐπ' ἐκείνους²²⁷ ἐγένετο. Ὅθεν δήπου καὶ κόθορνος²²⁸ ἐπικαλεῖται. [Καὶ γὰρ ὁ κόθορνος ἀρμόττειν μὲν τοῖς πᾶσι ἀμφοτέροις δοκεῖ, ἀποθλέπει²²⁹ δ' ἐπ' ἀμφοτέρον]. Δεῖ δέ, ὡς Θηράμενες, ἀνδρὰ τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν δεινὸν εἶναι τοὺς ξυγόντας εἰς πράγματα²³⁰, ἣν δέ τι ἀντικώπτη, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν νῆϊ διαπονεῖσθαι²³¹, ἕως ἂν ἐς οὐρον καταστῶσιν· εἰ δέ μή, πῶς ἂν ἀφίκοντό ποτε ἐνθα δεῖ, εἰ, ἐπειδάν τι ἀντικώπῃ, εὐθὺς ἐς τάναντία πλείουσιν; Καὶ εἰσὶ μὲν δήπου πᾶσαι μεταβολαὶ πολιτείων θανατηφόροι· οὐ δέ, διὰ τὸ εὐμετάβολος εἶναι, πλείστοις μὲν μεταίτιος εἰ ἐξ ὀλιγαρχίας²³² ὑπὸ τοῦ δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων²³³. Οὗτος δέ τοι²³⁴ ἐστίν, ὅς, ταχθεὶς ἀνελεῖσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν²³⁵ τοὺς καταδύοντας Ἀθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσθον ναυμαχίᾳ²³⁶, αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος, ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, ἵνα αὐτὸς περισωθῇ. Ὅστις²³⁷ γε μὴν φανερός ἐστι τοῦ μὲν πλεονεκτεῖν αἰεὶ ἐπιμελούμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος²³⁸, πῶς τούτου χρὴ ποτε φείσασθαι; πῶς δ' οὐ φυλάσσειν αὐτοῦ τὰς μεταβολὰς, ὥς μὴ καὶ ἡμᾶς ταὐτὸ δυνασθῇ²³⁹ ποιῆσαι; Ἡμεῖς οὖν τοῦτον ὑπάγομεν²⁴⁰ καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὡς προδιδόντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε²⁴¹. Καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δέ ἐκεῖνη ἐπιχειρήσειε τις τῶν Ἐφόρων, ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν²⁴² οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἀπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιώσθηναι; Καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονήτε, οὐ τούτου. ἀλλ' ὑμῶν φείσεσθε²⁴³ ὥς²⁴⁴ οὗτος σωθεὶς μὲν, πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσεις τῶν ἐναντία γιγνωσκόντων²⁴⁵ ὑμῖν ἀπολόμενος δέ, πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω²⁴⁶ ὑπότεμοι ἂν τὰς ἐλπίδας.

²²⁵) Πρὸ 7 ἰεῶν δηλ. 411 π. Χ. (Ὁλ. 92, 5.) ἡ ἀριστοκρατικὴ πατριὰ τῶν Ἀθηναίων, ὠφελήσασα ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν. κατέλυσε τὴν δημοκρατίαν, καὶ ἐνεπιστεύθη τὴν διοίκησιν εἰς 400 ἄνδρας. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τῶν διήκοντων μόνον μῆνας εἶπας. ²²⁶) Κόμμα ἢ πατριάν. ²²⁷) Τῶς 400. ²²⁸) Γελοῖα τῶν ἡθοποιῶν τοῦ θεάτρου. Λέγει δὲ ὁ Θ. ὀνομάσθαι κόθορνος ὡς ἐπαμφοταρίων καὶ ἀρμόδων εἰς ὅλας τὰς πατρίδας. ²²⁹) Εἶναι ἱσχυρότατος ὅχι πρὸς ἐν μόνον μέρος. Παθάνον ὅλη αὐτὴ ἡ παρένθεσις νὰ ᾖναι προσθήκη ἐξηγητοῦ. ²³⁰) Εἶναι δεινὸν προάγειν τοὺς ξυγόντας εἰς πράγματα. Νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ἐμπειροδύματα. ²³¹) Δεῖ.

²³²) Πλείστοις ἐξ ὀλιγαρχίας, ἀντὶ πλείστοις ὀλιγάρχαις. ²³³) Τῶν ὀλιγαρχῶν. ²³⁴) Εἰρων. δά. ²³⁵) Ταχθεὶς ὑπὸ τῶν στρ. ²³⁶) Εἰς τὴν ναυμαχίαν εἰς Ἀργινούσας περὶ τὴν Λέσθον, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθην. νικήσαντες τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπέφορτισαν τὸν Θηραμένην νὰ βοηθήσῃ τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν. Αὐτὸς δὲ ἐμποδίζομενος ἀπὸ τρικυμίας δὲν τὸ κατόρθωσεν. Ἐπειτα δὲ κατηγορηθέντων τῶν στρατηγῶν ὅτι ἡμέλεισαν τὸ χρέος τοῦτο, τοὺς συγκατηγόρησε καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ δῆμος τοὺς κατεδικάσεν εἰς θάνατον. ²³⁷) Τούτου ὁστις. ²³⁸) Δὲν φροντίζει Α. Σ. ²³⁹) Ἡμᾶς εἰδότες, ὑποκίμ. τοῦ ἀπαρμ. ²⁴⁰) Ἐδυνάσθην, ἢ ἐδυνάσθη. ²⁴¹) Δόρ. εἰ. ²⁴²) Ὑποβάλλομεν εἰς εἰρήνην. ²⁴³) Συλλογισθέντες. ²⁴⁴) Τὸ ἂν εἰς τὸ ἀεὶ μᾶλλον. ²⁴⁵) Αἰσίοι. ²⁴⁶) Ὁμοῦ τῶν ἐξωτ. ²⁴⁷) Τῶν φυγόντων.

Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο· Ἰθραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν.
 Ἀλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι²⁴⁵, ὧ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ
 εἶπε. Φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγούς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα²⁴⁶. Ἐγὼ δὲ
 οὐκ ἤρχον κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν προσταχθέντα με ὑ-
 φ' ἐαυτῶν²⁴⁷ οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχούντας ἐν τῇ περὶ Λέσβου ναυμα-
 χίᾳ. Ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὥς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι²⁴⁸
 ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατόν ἦν, ἔδοξα τῇ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνα
 δὲ ἐαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαίνοντο· φάσκοντες γάρ, οἷόν τε εἶναι²⁴⁹ σῶσαι
 τοὺς ἄνδρας, προέμενοι²⁵⁰ αὐτοὺς ἀπολέσθαι, ἀποπλέοντες ὥχοντο. Οὐ μέν-
 σοι θαυμάζω γε τὸν Κριτίαν παρανενομημέναι· ὅτε γὰρ ταῦτα ἦν, οὐ πα-
 ρὼν ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθέως²⁵¹ δημοκρατίας κατα-
 σκευασείων²⁵² καὶ τοὺς πενέστας²⁵³ ὀπλιζεν ἐπὶ τοὺς δεσπότας. Ὡν μὲν
 οὗτος ἐκεῖ ἔπραττε μηδὲν ἐνθάδε γένοιτο²⁵⁴. τὰδε γε μέντοι ὁμολογῶ ἐγὼ
 τούτῳ, εἴ τις ὑμᾶς²⁵⁵ μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παῦσαι, τοὺς δὲ ἐπιβουλεύ-
 οντας ὑμῖν ἰσχυροὺς ποιεῖν, δίκαιον εἶναι τῆς μεγίστης αὐτὸν τιμωρίας
 τυγχάνειν· ὅστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστίν, οἶμαι ἂν ἡμᾶς κάλλι-
 στα κρίνειν²⁵⁶ τὰ τε πεπραγμένα, καὶ ὃ νῦν πράττει ἕκαστος ὑμῶν, εἰ
 κατανοήσετε²⁵⁷. Οὐκοῦν μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς τε καταστήναι ἐς τὴν βου-
 λήν²⁵⁸, καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθῆναι, καὶ τοὺς ὁμολογουμένους συκοφάντας ὑ-
 πάγεσθαι, πάντες ταῦτά ἐγινώσκομεν· ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἤρξαντο ἄνδρας
 καλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς ξυλλαμβάνειν, ἐκ τούτου καὶ γὰρ ἡρέξαμην τάναντία
 τούτοις γινώσκειν. Ἦδεν²⁵⁹ γάρ, ὅτι, ἀποθνήσκοντες μὲν Λέοντος τοῦ Σα-
 λαμινίου, ἄνδρες καὶ ὄντος καὶ δοκοῦντος ἱκανοὶ εἶναι²⁶⁰, ἀδικοῦντος δ' οὐ-
 δὲ ἐν²⁶¹, οἱ ὅμοιοι τούτῳ φοβήσονται²⁶². φοβούμενοι δὲ ἐναντίοι τῇ δε τῇ
 πολιτείᾳ ἔσονται. Ἐγίνωσκον δὲ, ὅτι ξυλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ
 Νικίου²⁶³, καὶ πλουσίου, καὶ οὐδὲν πώποτε δημοτικόν²⁶⁴ οὔτε αὐτοῦ οὔτε
 τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι δυσμενεῖς ἡμῖν γενήσονται. Ἀλλὰ
 μὴν, καὶ Ἀντιφῶντος²⁶⁵ ὑφ' ὑμῶν ἀπολλυμένου, ὃς ἐν τῇ πολέμῳ δύο
 τρίτεις²⁶⁶ εὐ πλεούσας παρείχετο, ἡπιστάμην, ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τῇ πό-
 λει γεγεννημένοι πάντες ὑπόπτως ὑμῖν ἔξοιεν²⁶⁷. Ἀντείπον δὲ καὶ, ὅτι τῶν
 μέτοικων ἕνα ἕκαστον²⁶⁸ λαβεῖν ἔφησαν χρήναι· εὐδῆλον γὰρ ἦν, ὅτι τού-
 των ἀπολομένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμιοι τῇ πολιτείᾳ ἔσονται.
 Ἀντείπον δὲ καὶ, ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ πλήθους παρηρῶντο²⁶⁹, οὐ νομίζω

²⁴⁵ Ὁ ἀναφέρω. ²⁴⁶ Με κατηγο. ὑποκείμενον τοῦ ἀποκτεῖναι. ²⁴⁷ Ἀὐτοπαθ. Ἀντων. Διότι ταῦτοπροσώπει μὲ τὸ ὑποκείμενον. ²⁴⁸ Πολλῶ μᾶλλον. ²⁴⁹ Ὅτι ἦτον δυνατόν. ²⁵⁰ Προΐημι. ²⁵¹ Φαίνεται ὅτι ἦτον ὁ Πρ. δημαγωγός τις ἐν Θεσσαλίᾳ. ²⁵² Ἐπιθυμῶν νὰ κατασκευάσῃ. ²⁵³ Οἱ βουλοπάροικοι τῆς Θεσσαλίας, ἐκ τοῦ πένης. ²⁵⁴ Δηλ. τόσον ἀποτρόπαια ἦσαν ὅσα ἔπραττεν, ὥστε εἶδε νὰ μὴ γείνη ἔδω κἀνὲν αὐτῶν. ²⁵⁵ Τὴν βουλήν. ²⁵⁶ Κρίνειν ἂν, ὅτι δύνασθε νὰ κρίνητε. ²⁵⁷ Μέχρι τῶν πράξεων δι' ὧν αἱ κατέστητε εἰς τὴν βουλήν καὶ διαρίσθησαν ἀρχαὶ κτλ. ²⁵⁸ Ἰ' περσοντ. τοῦ Οἶδα. ²⁵⁹ Ὀντος καὶ δοκοῦντος εἶναι. ²⁶⁰ Κατ' οὐδέν. ²⁶¹ Ἦθελον φοβῆσθαι. ²⁶² Νικηράτος, υἱὸς τοῦ ἐν Σικελίᾳ φονευθέντος περιφήμου στρατηγοῦ Νικίου, ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του. ²⁶³ Δημαγωγικόν, ἡ τείνων πρὸς ἄκρατον δημοκρατίαν. ²⁶⁴ Ἄλλος παρὰ τὸν ἡμιονιμον ἔφητορ. ²⁶⁵ Τὰς τρίτεις ὥπλιζον εἰς ἄθ. οἱ ἰδιῶται δι' ἐξόδον εἰν. ²⁶⁶ Ἦθελον διακισθῆναι ὑπόπτως, εἶναι ἐκ. ²⁶⁷ Ἀφῶρουν.

χρῆναι ἀσθενῇ τὴν πόλιν ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐώρων
 τούτου ἕνεκα βουλομένους περισώσαι ἡμᾶς, ὅπως ὀλίγοι γινόμενοι, μηδὲν
 δυναμέθα αὐτοὺς ὠφελεῖν· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γε δεοίοντο, καὶ μη-
 δένα λιπεῖν, ὀλίγον ἐτι χρόνον τῷ λαῷ πιέσαντας. Οὐδὲ γε τὸ φρουροὺς
 πισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, ἐξόν αὐτῶν²⁶⁸ τῶν πολιτῶν τασούτους προ-
 λαμβάνειν, ἕως ραδίως οἱ ἀρχόντες ἐμέλλομεν²⁶⁹ τῶν ἀρχομένων κρατή-
 σειν. Ἐπεὶ γε μὴν πολλοὺς ἐώρων ἐν τῇ πόλει τῇ ἀρχῇ τῆς²⁷⁰ δυσμε-
 νείας, πολλοὺς δὲ φυγάδας γενομένους, οὐκ ἂν εἴδοι μοι οὔτε Θρασύβου-
 λον, οὔτε Ἄνυτον, οὔτε Ἀλκιβιάδην φυγαδεύειν· ἦδειν γὰρ ὅτι οὕτω γε
 τὸ ἀντίπαλον²⁷¹ ἰσχυρὸν ἔσοιτο, εἰ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες²⁷² ἱκανοὶ προ-
 γενήσαιντο, τοῖς δὲ ἡγεῖσθαι βουλομένοις ξυμμάχοι πολλοὶ φανήσαιντο.
 Ὁ ταῦτ' οὖν νομοθετῶν ἐν τῷ φανερῷ, πότερα εὐμενῆς ἂν δικαίως, ἢ προ-
 ὁδότης νομίζοιτο; Οὐχ οἱ ἐχθροὺς, ὡς Κριτία, καλύοντες πολλοὺς ποιεῖ-
 σθαι, οὐδὲ οἱ ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτᾶσθαι, οὗτοι τοὺς πο-
 λεμίους ἰσχυροὺς ποιοῦσιν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀ-
 φαιρούμενοι, καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικαῶντας ἀποκτείνοντες, οὗτοί εἰσιν οἱ καὶ
 πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες, καὶ προδοῖδόντες αὐ μόνον τοὺς φίλους,
 ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς, δι' αἰσχροκέρδειαν. Εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωστὸν, ὅτι ἀλη-
 θῇ λέγω, ὥδε ἐπισκεψάσθε· Πότερον αἰεσθε, Θρασύβουλον²⁷³, καὶ Ἄνυτον²⁷⁴,
 καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας, ἃ ἐγὼ λέγω, μᾶλλον ἂν ἐνθάδε βούλεσθαι γί-
 γνεσθαι²⁷⁵, ἢ ἃ οὗτοι πράττουσιν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι, νῦν μὲν αὐτοὺς²⁷⁶
 νομίζειν, ξυμμάχων πάντα²⁷⁷ μεστὰ εἶναι· εἰ δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλε-
 ως²⁷⁸ προσφιλῶς ἡμῖν εἶχε²⁷⁹, χαλεπὸν ἂν ἡγεῖσθαι²⁸⁰ εἶναι καὶ τὸ ἐπι-
 βαίνειν ποι τῆς χώρας. Ἄ δ' αὖ εἶπεν, ὡς ἐγὼ εἶμι οἷος²⁸¹ ἀεῖποτε με-
 ταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. Τὴν μὲν γὰρ τῶν τετρακοσίων πο-
 λιτείαν καὶ αὐτὸς δῆπου ὁ δῆμος ἐψηφίσατο, διδασκόμενος, ὡς οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι πάσῃ πολιτείᾳ μᾶλλον ἂν ἢ δημοκρατίᾳ πιστεύειαν²⁸². Ἐπεὶ
 δὲ γε ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν ἀνέσαν²⁸³, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην καὶ Μελάν-
 θιον καὶ Ἀρίσταρχον²⁸⁴, στρατηγοῦντες, φανεροὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ χώματι
 ἔρυμα τειχίζοντες²⁸⁵, ἐς δ' ἐδούλοντο τοὺς πολεμίους δεξάμενοι ὑπ' αὐτοῖς
 καὶ τοῖς ἑτέροις²⁸⁶ τὴν πόλιν ποιήσασθαι· εἰ ταῦτ' αἰσθανόμενος ἐγὼ διε-
 κώλυσα, τοῦτ' ἔστι προδοτὴν εἶναι²⁸⁷ τῶν φίλων; Ἀποκαλεῖ δὲ κόθορνον²⁸⁸
 με, ὡς ἀμφοτέρους²⁸⁹ πειρώμενον ἀρμόττειν. Ὅστις δὲ μηδ' ἑτέροις ἀρέσκει,

²⁶⁸) Ἐξ αὐτῶν. ²⁶⁹) Τασούτους... ἕως ἐμέλλομεν, δηλ. τόσους, ὅσοι ἐχρειάζοντο ἂν ἐμέλλομεν, ἢ διὰ τὴν βουλήν. ²⁷⁰) Τῶν λ'. ²⁷¹) Περὶ τῆς ἀντιπάλου.

²⁷²) Ἀρχηγὸς εἰς ἐπανάστασιν. ²⁷³) Ὁ στρατηγὸς ὅστις ἡλευθέρωσε μετὰ ταῦτα τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ λ'. ²⁷⁴) Ὁ κατηγορήσας τὸν Σωκράτην ἐπ' ἀδελφ. ²⁷⁵) Τοὺς φ. βού-
 λεσθαι γίνεσθαι ἃ κτλ. = ὅτι οἱ φ. θέλουν νὰ γίνωνται ὅσα. ²⁷⁶) Τοὺς φυγάδας.

²⁷⁷) Ὅλη ἡ πόλις· διότι οἱ λ'. δυσηρέσουν τοὺς πολίτας. ²⁷⁸) Δηλ. οἱ κράτιστοι τῶν π.
²⁷⁹) Διέκειτο πρὸς ἡμᾶς. ²⁸⁰) Οἶμαι αὐτοὺς (τοὺς φ.) ἡγεῖσθαι ἂν χαλεπὸν εἶναι.

²⁸¹) Ἰκανός. ²⁸²) Ἡθελον εἶναι ἐμπιστοσύνην. Οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες τότε ἀπὸ
 τοῦ λ. καὶ ἔχοντες ἀνάγκην εἰρήνης μετέβαλον τὴν πολιτείαν των, ὅπως ἦν ἀρεστόν
 εἰς ἐκεῖνους. ²⁸³) Οἱ Λακ. δὲν ἐβόδωσαν, ἀλλ' ἐξηκολούθουν πολέμου. ²⁸⁴) Τρεῖς Ἀθ.
 θην. στρατηγοὶ ἐκ τῶν 400. Ὁ πρῶτος ἦτον ἐκ τῶν λ'. ²⁸⁵) Ἐπὶ τοῦ προχώματος τὸ ὅ-
 πον περιτείχετο τὰς Ἀθήνας, ἡγεῖτον ἰδιαίτερον δόρυμα διὰ τὴν ἀντιπάλου τοῦ λ.
 θρους. ²⁸⁶) Τοὺς ἑτέροις ἐκ τῶν 400. ²⁸⁷) Ὅτι ἡμην. ²⁸⁸) Καὶ εἰς τὰς δύο παρτίδας.

τοῦτον, ὃ πρὸς τῶν Θεῶν, τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; Σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος ἐνομίζου, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ πάντων μισοχρηστότατος²⁹⁰ γεγέννησαι. Ἐγὼ δ', ὦ Κριτία, κείνοις²⁹¹ μὲν φείποτε πολέμῳ, τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλὴν ἂν δημοκρατίαν εἶναι, πρὶν ἂν καὶ οἱ δοῦλοι, καὶ οἱ δι' ἀπορίαν δραχμῆς ἂν ἀποδόμενοι²⁹² τὴν πόλιν, δραχμῆς μετέχουσιν· καὶ τοῖς δὲ γ' αὐτοῖς ἐναντίος εἰμὶ, οἳ οὐκ οἰοῦνται καλὴν ἂν ἐγγενέσθαι ὀλιγαρχίαν, πρὶν ἂν ἐς τὸ ὑπ' ὀλίγων τυραννέσθαι τὴν πόλιν καταστήσειαν. Τὸ μὲν τοι σὺν τοῖς δυναμένοις²⁹³ καὶ μεθ' ἱππῶν καὶ μετ' ἀσπίδων²⁹⁴ ὠφελεῖν διὰ τοῦτο τὴν πολιτείαν²⁹⁵, καὶ πρόσθεν ἀριστον ἡγούμενν εἶναι, καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι. Εἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν²⁹⁶, ὦ Κριτία, ὅπου ἐγὼ ζῶν τοῖς δημοτικοῖς ἢ τυραννικοῖς τοὺς καλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς ἀποστερεῖν πολιτείας²⁹⁷ ἐπεχείρησα, λέγε· ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ, ἢ νῦν ταῦτα πράττων, ἢ πρότερον πώποτε ταῦτα πεποιηκώς, ὁμολογῶ τὰ πάντων ἐσφατώτατα²⁹⁸ παθὼν ἂν δικαίως ἀποθνήσκειν.

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δὴλῃ ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθυρομένησα, γνοὺς δὲ Κριτίας, ὅτι, εἰ ἐπιτρέψει τῇ βουλῇ διασφριζέσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο²⁹⁹, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν³⁰⁰ ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξήλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς³⁰¹ τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις³⁰². Πάλιν δ' εἰσελθὼν εἶπεν. Ἐγὼ, ὦ βουλὴ, νομίζω, προστάτου³⁰³ ἔργον εἶναι οἴου δαί³⁰⁴, ὅς ἂν³⁰⁵, ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους, μὴ ἐπιτρέπῃ³⁰⁶. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἷδε οἱ ἐφεσθηκότες³⁰⁷ οὐ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέφειν³⁰⁸, εἰ ἀνήσομεν³⁰⁹ ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις³¹⁰, τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδὲνα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου³¹¹ κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τούτον ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, ξυνοδοῦν ἅπασιν ἡμῖν³¹². Καὶ τοῦτον, ἔφη³¹³, ἡμεῖς θανατούμεν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν³¹⁴, καὶ εἶπεν. Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἱκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα³¹⁵, μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ³¹⁶ εἶναι ἐξαλείφειν μὴ-

²⁹⁰ Μισοδημότατος τοῖς χρηστοῖς. ²⁹¹ Ἀποδ. ἄν.—δυναμένοις ἢ πρόθυμοι νὰ πωλήσωσι. Α. Σ. Ἀποδίδωμι. ²⁹² Ἰσχυροῖς. ²⁹³ Στρατιωτῶν. ²⁹⁴ Τὸ σὺν τοῖς δυναμένοις καὶ μεθ' ἱππῶν καὶ ἀσπίδων ὠφελεῖν, διὰ τοῦτο ὅτι δύνανται. ²⁹⁵ Ἦμπορεῖτε νὰ εἰπῆτε. ²⁹⁶ Νὰ μακρύνω τῆς διοικήσεως. ²⁹⁷ Δηλ. θάνατον. ²⁹⁸ Ἦθελε διαφύγει, γλυττώσει. ²⁹⁹ Ὑποπερὶτον, μετὰ τὸ ὅποιον ἡμπορεῖ νὰ ζήσῃ πλέον ὁ Κριτίας. ³⁰⁰ Νὰ τρέπον ὥστε νὰ φαίνονται εἰς τὴν βουλήν, διὰ νὰ τὴν φοβίσουν. ³⁰¹ Εἰς τὰς κηληλίδας. ³⁰² Ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ἀνευρυδριάτως προστάτην τῆς βουλῆς. ³⁰³ Καθὼς πρέπει, παλαιοῦ. ³⁰⁴ Ἐπρεπε νὰ εἰπῇ προστ. ἔργ. εἶναι, ὁρῶντα... μὴ ἐπιτρέψειν. Ἀλλ' εἶπεν ὅς ἂν, ὥς νὰ προηγεῖτο νομίζω ἀγαθὸν προστάτην εἶναι ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ὅς, ὅς. Καὶ τοῦτο τῆς ἀφελείας τοῦ λόγου. ³⁰⁵ Ἐξαπατᾶσθαι αὐτούς. ³⁰⁶ Οἱ ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια. ³⁰⁷ Φασὶν οὐκ ἐπιτρέψαι. ³⁰⁸ Ἀντὶ ἀνιέναι. ³⁰⁹ Εἰς τοὺς νόμους τοὺς ὁποίους συνέγραψαν οἱ λ'. Ἔστι ἀντὶ ἐστὶ γεγραμμένον. ³¹⁰ Ἐκ τῶν ἔξω τοῦ καταλόγου (τῶν τρισχιλίων) Ἐλλείπει τὸ πρὸς δ' ἀποδίδεται, οἶον, οὐδε βούλωνται ἢ τοῖς ὄντας ἐκ. ³¹¹ Τοῖς τριάκοντα ὁμιλεῖ ὥς ἐκ προσώπου καὶ τῶν λοιπῶν. ³¹² Περὶ τῆς ἐπανάληψης τοῦ ἔργου. Ἦμεῖς δὲ οἱ λ'. ³¹³ Τὴν ἱερὰν ἐκτίαν ἢ ἀπαὶ ἐξίστατο εἰς τὸ βουλευτήριον. ³¹⁴ Ἐπικαλούμαι τὰ ἐννομώτατα, ἢ ἱκετεύω γενέσθαι τὰ ἐνν. ³¹⁵ Κ. Σ. 858, ἐπὶ δ' 7.

τε ἐμὲ, μήτε ὑμῶν ὅν ἂν βούληται, ἀλλ', ὅνπερ νόμον⁵¹⁵ οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. Καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι οὐδὲν⁵¹⁶ μοι ἀρκέσει ὁδε ὁ βωμός· ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοι, θαυμάζω⁵¹⁷, εἰ μὴ βοηθήσγητε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα⁵¹⁸ γινώσκοντες, ὅτι οὐδὲν⁵¹⁹ τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον, ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου. Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κήρυξ τοὺς ἑνδεκά⁵²⁰ ἐπὶ τὸν Θηραμένην⁵²¹. Ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες⁵²² σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου αὐτῶν καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαθόντες καὶ ἀπαγαγόντες, οἱ ἑνδεκά, οὐ δεῖ⁵²³, τὰ ἐκ τούτων⁵²⁵ πράσσετε. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ Θηραμένης, ὥσπερ εἶκός, καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους, καθορᾶν τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὀρώσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ὀρυφάτοις ὁμοίους Σατύρῳ⁵²⁴, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πληρεῖς τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἄγνοουντες, ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς, μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα, ὅσα ἔπασχε. Λέγεται δὲ ἐν ῥήμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώζοιτο⁵²⁵, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρητο. Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἔρα, ἔφη, οἰμώζομαι; Καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος, τὸ κώνειον⁵²⁶ ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν⁵²⁷ ἀποκοτταβίσαντα⁵²⁸ εἰπεῖν αὐτόν. Κριτίας τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα· ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος, μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς⁵²⁹.

⁵¹⁵) Κατὰ τοῦτον. . . ὅνπερ. ⁵¹⁶) Κατ' οὐδὲν ἢ ἀπλῆ ἄρνησις ὡς τὸ ἡμέτερον δὲ ν, τὸ ὁποῖον εἶναι αὐτοῦ συγκοπή. ⁵¹⁷) Ἀπορῶ διὰ σᾶ. Ε, § 345, σημ. α. ⁵¹⁸) Καὶ ταῦτα (ποιήσετε) γινώσκοντες, Ἄν ἢ γινώσκητε. ⁵¹⁹) Ἐνδεκά, οἱ ἐκτελοῦντες τὰς θανάτικὰς ποινὰς διὰ θημίον, ἐξελέγοντο ἀνὰ εἰς ἐξ ἐκάστης τῶν δέκα φυλῶν, ἢ εἶχον καὶ ἕνα γραμματεῖα. ⁵²⁰) Νὰ ἔλθωσιν ἐπὶ τὸν Θηραμένην, δηλ. νὰ τὸν συλλάβωσι.

⁵²¹) Κ. § 439, σημ. Ἀπόλυτος ὄνομ. πρὸς ἀποφυγὴν συγγένσεως μὲ τὴν ἐπομένην γεν. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ἐλευθερίαι εἶναι μᾶλλον ἐλαττώματα ἢ πρέπει νὰ ἀποφεύγονται. ⁵²²) Δηλ. εἰς τὸ δεσποτήριον. ⁵²³) Τὰ μετὰ ταῦτα δηλ. τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ θανάτου, τὴν ὅποian εὐλαβεῖται νὰ ὀνομάσῃ. ⁵²⁴) Δηλ. ἐπίσης θρασεῖς. ⁵²⁵) Ὅτι θὰ τὸν κάμῃ νὰ σενᾶν, συνήθης τρόπος ἀπειλῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Λέγεται Οἰμῶς ἢ Οἰμώζομαι. ⁵²⁶) Φάρμακον τὸ ὁποῖον ἐπότιζον συνήθως τοὺς καταδικαζομένους εἰς θάνατον.

⁵²⁷) Ἐλεγον ἢ λέγοντο ὅτι εἶπε. ⁵²⁸) Κότταβος ἦτον παιγνίδιον εἰς τὸ ὁποῖον ἀφ' οὗ ἔπινον οἶνον, ἔρριπτον ἀπὸ τοῦ ποτήριον ὃ,τι ἔμενεν εἰς μίαν λεκάνην, ἢ ἀπὸ τὸν κρότον ἢ ἄλλα σημεῖα εἰκάζον περὶ τοῦ μέλλοντος ἢ ἔκταμον εὐχάς. Ἀποκοτταβίζω, ῥίπτω ἀπὸ τοῦ ποτήριον τὰ λείψανα τοῦ ποτοῦ. ⁵²⁹) Τὸ μὴ ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ οὗτε τὴν φρόνησιν, οὗτε τὴν παιγνιώδη διάθεσιν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ.

Κύρου Ἀνάβασις ἐπιγέγραπται ἐν σύγγραμμά τούτῳ τοῦ Ξενοφώντος, ὡς περιέχον τὴν διήγησιν τῆς ἐκστρατείας δέκα χιλιάδων Ἑλλήνων μετὰ Κύρου νεωτέρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀρταξέρξου βασιλέως τῆς Περσίας, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐπιστροφῆς αὐτῶν, στρατηγουμένων ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Λέγεται δὲ νεώτερος ὁ Κύρος οὗτος καθ' ὃ ἀπόγονος τοῦ ἐτέρου, τοῦ ἥρωος τῆς Κύρου Παιδείας.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΔΑΡΕΙΟΥ καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος* ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευσεν τελευτῇν τοῦ βίου, ἐβούλετο οἱ τῶν παίδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε* Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Κασωλίου¹ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος, λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἀρχοντα δὲ αὐτὸν Ξενίαν Παρράσιον². Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησεν Δαρεῖος, καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πεῖθεται τε καὶ συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν³ ἡ δὲ μήτηρ ἐξαίτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευέται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ' ἦν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. Ὅσος δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστ' ἑαυτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ. Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἡθροίζεν, ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρσκευαστότατον λάβοι βασιλεία. Ὡς οὖν ἐποίεῖτο τὴν συλλογὴν⁴ ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστους λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσι⁵ καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι⁶ τότε δ' ἀφελήκεισαν πρὸς Κύρον πᾶσαι πλην Μιλήτου. Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποσῆναι πρὸς Κύρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας σράτευμα ἐπολιόρκει Μιλήτον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θαλάτταν, καὶ ἐπειράτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ

¹) Κασωλὸς, πόλις τῆς Ἀσίδας, περὶ τὴν αὐτόνορον πεδιάδα τῆς ὁποίας συνήρχοντο τὰ στρατεύματα τῶν ἐπαρχῶν ἐκείνων. ²) Παρράσιος, τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ πόλεως ἢ ἐπαρχίας. ³) Εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

τοῦ ἀθροΐζειν σφάτευμα. Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἤξισα, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνῃ ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τῆς μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνῃ δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν πρὸς τὰ σφατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων· καὶ γὰρ ὁ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους ὁσμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων. Ἄλλα δὲ σφάτευμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χερρόνησῳ τῇ καταντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος, φυγὰς ἦν· τοῦτῃ συγγενόμενος ὁ Κύρος, ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον, σφάτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων, καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρόνησου ὁρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι, καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν σφατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντικαὶ πόλεις ἐκούσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ σφάτευμα. Ἀρίσιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἐρχεται πρὸς τὸν Κύρον, καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς διασχίλους ξένους^{α)}, καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κύρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρασχίλους καὶ ἑξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι^{β)} πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευέσθαι. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον, ξένον ὄντα αὐτῷ, ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πεισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων Πεισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον^{γ)} καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦ, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνῃ σὺν τοῖς φυγάσι τῶν Μιλησίων^{δ)} καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πεισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροΐζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα σφάτευμα^{α)} καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλέαρχῳ λαβόντι ἧκειν ὅσον ἦν αὐτῷ σφάτευμα^{β)} καὶ τῷ Ἀρίσιππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι, ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στράτευμα^{γ)} καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρχαδί, ὃς αὐτῷ παρεστῆκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἧκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας, πλὴν ὅσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μιλησιῶν πολιορκούντας, καὶ τοὺς φυγάδας^{δ)} ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ σφατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἰκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπειθόντο· ἐ-

^{α)} Μισθωτοὺς στρατιώτας, συνήθως Ἕλληνας, ὑπηρετοῦντας παρὰ τοῖς βαρβάροις.

^{β)} Διαλλαγῆναι. ^{γ)} Ἐκ τῆς ἐν Ἀρχαδί πόλεως Στυμφάλου. ^{δ)} Μιλησίους τοὺς ἐκ ἐλθόντας ὑπὸ Τισσαφέρνου.

πίστευον γὰρ αὐτῶ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεϊς... Τισαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μέλλονα ἡγησάμενος εἶναι, ἥ ὥς ἐπὶ Πεισίδας τὴν παρασκευὴν πορεύεται ὡς βασιλεὺς ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε παρὰ Τισαφέρνου τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρασκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οὓς εἴρηκα, ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν. Τοῦτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπεξευγμένη πλοίοις ἐπτά. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά... Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαϊάνδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαϊάνδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. Ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντα οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. Ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν Ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα... καὶ ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκάς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὸ δὲ ἄθλον στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεραμῶν ἀγορὰν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καύστρου πεδῖον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλὰς ἰόντας ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξ ἡ Σουενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικίων βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἔλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλὰ· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν· εἶχε δὲ ἡ Κιλικισσα καὶ φύλακας περὶ αὐτὴν Κιλικίας καὶ Ἀσπενδίου... ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς

δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἦν παρὰ
 τὴν ὁδὸν κρηγὴ ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται
 Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι, οἶνω κεράσας αὐτήν. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει
 σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριαῖον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα
 ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξάι τὸ
 στράτευμα αὐτῇ. Βουλόμενος οὖν ἐπιδειξάι, ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πε-
 δίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας ὡς νό-
 μος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ σῆναι, συντάξαι δὲ ἕκαστον τοὺς
 ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ
 σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι
 στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρή-
 λαινον τεταγμένοι κατὰ ἕλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, πα-
 ρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης· εἶχον δὲ πάντες κρά-
 νη χαλκᾷ καὶ χιτῶνας φοινίκους καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαθα-
 ρμένας. Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, σῆσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος,
 πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνεῖα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε
 προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα
 προσῆπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐ-
 πήσαν· ἐκ δὲ τούτου θάπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου
 ὁρῶμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος
 πολὺς καὶ ἄλλοις καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐκ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ
 τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον· οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ
 τὰς σκηνάς ἦλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν
 τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς
 βαρβάρους φόβον ἰδών. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας
 εἴκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. Ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡ-
 μέρας. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμούς πέντε παρασάγγας
 τριάκοντα· ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλησιν ὡς πολε-
 μίαν οὔσαν. Ἐντεῦθεν ὁ Κύρος τὴν Κίλισσαν εἰς Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν
 ταχίστην ὁδόν⁹⁾, καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ στρατιώτας οὐς Μένων εἶχε, καὶ αὐ-
 τόν. Κύρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτα-
 τας παρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μετὰ
 γάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν ᾧ Κύρος ἀπέκτει-
 νεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρην, φοινικιστὴν βασιλείον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν
 ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. Ἐντεῦθεν ἐπειρῶν-
 το εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν οὕτος ἀμαξίτος ὁρῶς ἰ-
 σχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυν· ἐλέγετο δὲ
 καὶ Συέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβολήν, δι' ὃ ἔμει-
 νεν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἤκεν ἄγγελος, λέγων ὅτι λελοι-
 πὸς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο τὸ τε Μένωνος στράτευμα, ὅτι
 ἦδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἰσω τῶν ὁρέων, καὶ ὅτι τριῖναις ἡμέραις περιπλεῖται·
 ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμίον ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτὸς Κύ-

⁹⁾ Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ὑποκείμενον. τῶν ἀπορριφθέντων. ¹⁰⁾ Διὰ τῆς συντομοτάτης ὁδοῦ.

ρου. Κύρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντο, καὶ εἶδε τὰς σπη-
γὰς, οὓς οἱ Κίλικες ἐφύλαττον· ἐντεύθεν δὲ κατέβαινον εἰς πεδίον μέγα καὶ
καλόν, ἐπὶ ῥύτον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν ἐμπλεῶν καὶ ἀμπέλων· πολλὴ
δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυρούς καὶ κριθὰς φέρει· ὅρος
ἦ αὐτὸ περιέχει ὄχυρόν καὶ ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν.

Καταβάς δὲ διὰ τοῦτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμούς τέτταρας παρασάγγας
πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσοὺς, πόλιν τῆς Κιλικίας μεγάλην καὶ εὐδαίμονα.
Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασιλεία τοῦ Κιλικίων βασιλέως· διὰ μέσης
δὲ τῆς πόλεως ρεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλῆθρων. Ταύτην τὴν
πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικούντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρόν ἐπὶ τὰ ὄρη,
πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλασσαν οἰ-
κοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς. Ἐπύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα
Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο. Ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὁρέων
τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν
ἔφασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέν-
τας, καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς, εἴτα
πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. Οἱ δ' ἄλλοι
ἐπεὶ ἤκον, τὴν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συ-
στρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασιλεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσ-
ῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Σύννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δ' οὔτε
πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἔλθειν ἔφη, οὔτε τότε
Κύρῳ ἵνα ἦθελε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτόν ἔπεισε καὶ πίστει ἔλαβε. Μετὰ δὲ
ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Σύννεσις μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα
πολλὰ εἰς τὴν¹ στρατιάν, Κύρος δὲ ἐκείνῳ ὥρα ἃ νομίζεται παρὰ βασι-
λεῖ τιμία, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ σρεπτόν χρυσοῦν καὶ φέλια καὶ ἀχι-
νάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι ἀφαρπάξε-
σθαι, τὰ δὲ ἥρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν πού ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἰκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶ-
ται οὐκ ἔφασαν ἵναί τοι πρόσω· ὑπώπτευσεν γὰρ ἥδη ἐπὶ βασιλείᾳ ἵναί
μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. Πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρα-
τιώτας ἐδιόχετο ἵναί· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔθαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου
ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ μὴ κατα-
πετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν
ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἔδωκε πολλὸν χρόνον
ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρώντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἴτα δὲ ἔλεξε τοιαύτως· Ἄν-
δρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παρούσι πράγμα-
σιν· ἐμοὶ γὰρ Κύρος ξένος ἐγένετο, καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε
ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρσίους ἔδωκε δαρεικούς· οὗς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ τοῖον
κατέβην ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυνάμην, ἀλλ' εἰς ὕμᾶς ἔδαπάνων. Καὶ
πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θούρκας ἀπολέμῃσα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρού-

¹ Διὰ τὴν.

μηρ' μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερσονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων, βουλομένους ἀφαιρέ-
σθαι τοὺς ἐνοικούντας Ἑλλήνας τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαθὼν
ὑμᾶς ἐπορευόμεην, ἵνα, εἴ τι θέατο, ὠφελοῖν αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ'
ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορευέσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς
προδόντα τῇ Κύρου φίλῃ χρῆσθαι, ἢ πρὸς ἐκείνον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν
ἵεναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν
ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι· καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὥς ἐγὼ Ἑλλήνας ἀγα-
γὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἑλλήνας τὴν τῶν βαρβάρων φίλῃν
εἰλόμην. Ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, οὐδὲ ἔπεσθαι, ἐγὼ
σὺν ὑμῖν ἔφομαι, καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι
καὶ πατρίδα καὶ φίλους· καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν εἶναι τίμιος
ὅπου ἂν ᾖ, ὑμῶν δὲ ἐρημωθεὶς οὐκ ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι, οὗτ' ἂν φίλον
ὠφελῆσαι, οὗτ' ἂν ἐχθρόν ἀλέξασθαι. Ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς,
οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἱ τε αὐτοῦ ἐκεί-
νου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλεία πορεύεσθαι
ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίανος πλείους ἢ διαχίλιοι λαβόντες τὰ
ὄπλα τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ. Κύρος δὲ τούτοις
ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἵεναι μὲν οὐκ
ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον, ἔλεγε θαρρεῖν, ὥς
κατασχησθέντων τούτων εἰς τὸ θεόν· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν,
αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἵεναι. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ στρα-
τιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἐλεξε
τοιαύτῃ· Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δηλόν ἐστι οὕτως ἔχει πρὸς
ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἐτι στρα-
τιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἐτι ἡμῖν μισθοδότης. Ὅτι
μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν οἶδα· ὥς τε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ
οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυρόμενος, ὅτι σύννοδα ἑμαυτῷ πάν-
τα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα [δὲ] καὶ δεδιώς, μὴ λαθὼν με δίκην ἐπιθῇ
ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδίκησθαι. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καλεῖ-
σθαι, οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τού-
των¹², καὶ εἴ τε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ὥς ἀσφα-
λέστατα μένομεν· εἴ τε δὴ δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέςτατα ἀπιμεν, καὶ
ὅπως τὰ ἐπιτηδεῖα ἔσμεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου
ὄφελος οὐδέν. Ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος, ᾧ ἂν φίλος ᾖ, χαλεπώ-
τατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ᾖ. Ἐτι δὲ δύναμιν ἔχει καὶ περὶ ἡμῶν καὶ ἰα-
τρικὴν καὶ ναυτικὴν, ἣν πάντες ὁμοίως ὀρώμεν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ
οὐδὲ πόρρω δοκούμεν μοι αὐτοῦ καθέζεσθαι· ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γι-
γνώσκει ἀριστον εἶναι. Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ
μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου λέγοντες ἃ ἐρίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέ-
λευσαι, ἐπιδεικνύντες ὅλα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν
καὶ ἰέναι. Εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ὥς τάχις πορεύ-
εσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγοὺς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὥς τάχιστα· εἰ μὴ

¹² Πρὸς ταῦτα, τούτωσιν οὕτως ἐχόντων.

βούλεται **Κλεάρχος** ἀπάγειν τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι, ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι, καὶ συσκευάζεσθαι ἑλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὥς ἀποπλέοιεν· ἐάν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀποίσει· ἐάν δὲ μὴδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὥπως μὴ φθάσωσι μήτε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπαχότες. Οὗτος μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τούτον Κλεάρχος εἶπε τοσοῦτον. Ὁς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνόσω, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὥς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἔλθῃς πείσομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῇτε ὅτι καὶ ἀρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων. Μετὰ τούτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνύς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου μὴ ποιουμένου· ἐπεδείκνυε δὲ ὥς εὐθὺς εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πράξιν. Εἰ δέ τι καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύομεν ᾧ ἂν Κύρος διδῷ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; Β-ὦ γὰρ ὀκνοῖν μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη²⁵, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ φοβομένην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ᾧ δοίῃ ἐπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐχ οἷόν τε ἔσται ἐξελθεῖν· βουλομένη δ' ἂν ἄκοντος ἀπὸ Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθόν· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. Ἀλλ' ἐγώ γε φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἑλθόντας πρὸς Κύρον, οἵτινες ἐπατήδαιοι, σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐάν μὲν ἡ πράξις ἢ παραπλησία οἷα περ καὶ πρόσθεν ἐχρήτο τοῖς ξένοις, ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν· τοῦτο σιναναβάντων· ἐάν δὲ μεῖζων ἢ πράξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν, ἢ πεισθέντα πρὸς²⁶ φίλιαν ἀφίεσθαι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα, καὶ ἀπὸντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίομεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀναγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι. Β-ὅς τε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, ἃ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ· ὃ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούει Ἀδρακίμω, ἐχθρὸν ἄνδρα, ἐπὶ τῷ Βυφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα ὥδεκα σταθμοῦ· πρὸς τούτον σὺν ἑφῇ βουλεύεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ἡ ἐκεῖ, τὴν ὁίκην ἐφῇ χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ· ἦν δὲ φεύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευόμεθα. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ εἶδοκεν ἐπεσθαι. Προσκαίτουσι δὲ μισθόν· ὃ δὲ Κύρος ὑπισχεῖται ἡμιόλιον πᾶσι ὥσπερ οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ θαρρικοῦ τρία ἡμιθαρεικά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερῷ.

²⁵) Ἡ δοτικὴ χαρακτηριστικὴ, ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα διαβῶμεν ἀσφαλῶς ἡμεῖς. ²⁶) Ὅτε τὸ πρῶτον ἐνέβη, μετὰ πέμπτος ἀπὸ τοῦ πατρὸς· ἴδε τὴν ἀρχὴν τοῦ Δ'. κεφαλ. ²⁷) Ὁς φίλους, φιλικῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμὸν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμὸν, οὗ τὸ εὖρος εἰς ἑκατόν. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἰσσοὺς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ Κύρος παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος ἤγετο δ' αὐτῶν Ταμὴς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναὺς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσι, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτε Τισσαφέρνει φιλῇ ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν. Παρὴν δὲ καὶ Χειρίσφορος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν μετάπεμπος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. Αἱ δὲ νῆες ὥρμουν κατὰ τὴν Κύρου σκηνήν. Ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' Ἀβροκόμα μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον, τετρακόσιοι ὀπλίται, καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλείᾳ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ πύλιν τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τεῖχη καὶ τὸ μὲν ἔσθθεν πρὸ τῆς Κιλικίας Συέννης εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή· τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. Διὰ μέσου δὲ τούτων ῥεῖ ποταμὸς Κάρτος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. Ἀπὸ δὲ τὸ μέσον τῶν τευχῶν ἦσαν εἰς ἑκατόν τρεῖς καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν βίβη· ἦν γὰρ ἡ πόρος στενὴ καὶ τὰ τεῖχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερβεν δ' ἦσαν πέτραι ἡλίσβατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τεύχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεισαν πύλαι. Ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναὺς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποδιδάσκειν εἰσω καὶ ἔξω τῶν πύλων, καὶ βιασάμενοι τοὺς πολεμίους παρέλθοιεν, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις· ὑπερῷοιο ποιῆσαι δὲ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺν στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλείᾳ ἀπῆλθεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιάς. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυριάνορον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον, καὶ ὥρμουν αὐτῇ ὁκάδες πολλαί. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς στρατηγός, καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς πλοῖον, καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθήμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες, ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας, ὡς ἀπόντας εἰς τὴν Βαβυλῶνα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλείᾳ, εἰς Κύρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἦσαν ἀφανεῖς, διεῖλε λόγος, ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κύρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν εὐχοντο ὡς δολίους ὄντας αὐτοὺς ληρῆσθαι, οἱ δ' ὥκτειρον εἰ ἀλώσονται. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· Ἀπολειπασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων, ἀλλ' εὖγε μέντοι ἐπιστάσθωσαν ὅτι οὐτε ἀποδεδράκασιν· οἷα γὰρ ὅπου οἰχονται· οὐτε ἀποπερεύχασιν· ἔγω γὰρ τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς, ὡς ἐγὼ ἔως μὲν ἂν παρῇ τις ναῦμαι, ἀπειδὴν δὲ

ἀπέναι βούληται, συλλαβὸν καὶ αὐτοὺς κακοὺς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. Ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς, ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. Καίτοι ἔγωγε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερησονται, ἀλλ' ἀπολήθονται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἡθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, ἀκούοντας τὴν Κύρου ἀρετὴν ἤδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος πλεθρον, πλήρη δ' ἐγλύων μεγάλων καὶ πραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περισεράς. Αἱ δὲ κῶμαι, ἐν αἷς ἐσκηνοῦν, Παρουσίους ἦσαν, εἰς ζώνην⁴⁶ δεδομέναι. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀρδῆτος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλεθρου. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέσους βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παρὰδεῖσος πάνυ μέγας καὶ καλὸς, ἔχων πάντα, ὅσα ὦ.αι φύουσι. Κύρος δ' αὐτὸν ἐξεκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων καὶ πόλις αὐτόθι ὥκει· οὐ μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὀνόματι. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ Κύρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπελθεῖν ἔπεισθαι. Οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκήρυξαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαίεσαν τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότες κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἵνα, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ, ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβᾶσι παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρου. Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δῶσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὶ εἰς Βαβυλῶνα ἔλθουσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελεῖ, μέχρις ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. Τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπίσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ γράτευμα χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ ἔλεξε τάδε· Ἄνδρες, ἐὰν ἐμοὶ πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες, οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. Τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἔπεισθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χεῖναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινούνται Κύρῳ. Ἦν μὲν γὰρ ψεφίσωνται ἔπεισθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμωτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἰτις καὶ ἄλλος ἦν δ' ἀποψεφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἅπμην μὲν πάντες εἰς τοῦμπάλιν, ὑμῖν δὲ ὡς μόναις πειθόμενοι· πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὐτινος ἂν δέχσθε οἶσα ὅτι ὡς εἰ-

⁴⁶ Διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ζωῆς τῆς φράσις συνήθης μέχρι τῆς σήμερον διὰ τὰς εἰς τὰς βασιλίδας χρησιμοποιούμενας ποικίλους· οἱ Γάλλοι λέγουσι nous sur épingles.

λου τεύξεσθε Κύρου. Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέλθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν¹⁷⁾ εἶπεν. Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαίω ὡς ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλας ὄντας εὐχόντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι. Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. Ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεῦμα αὐτῷ ἅπαν¹⁸⁾ καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. Οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐκ ὥπο¹⁹⁾ οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατός· γένοιτο περὶ ἡ, εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις· ἀ τότε Ἀβροκόμας προῖον κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς βασιλεύουσιν. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἑννέα παρασάγγας πεντήκοντα, καὶ ἀφικνούνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μισταὶ σίτου καὶ αἰῶν. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν ὁμαλόν, ὥσπερ θάλαττα, ἀψιθίου δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη, ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν· θηρία δὲ παντοῖα, πλείους μὲν ὄνοι ἄγριοι, οὐκ ὀλίγοι δὲ εἰρηνοὶ οἱ μεγάλοι· ἐνήσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵπποις ἐνίστη ἐδίωκον. Καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἂν εἰσῆκεσαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θάττον· καὶ πάλιν ἐπεὶ πλησιάζοι ὁ ἵππος, ταῦτόν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διασάντες οἱ ἵπποις θηρῶν διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις. Τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ· Στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἵππῶν ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέπτατο φεύγουσα, τοῖς μὲν ποιεῖ δρόμον, ταῖς δὲ πτέρυξιν, αἵρουσα, ὥσπερ ἰσὶφ χρωμένη· τὰς δὲ ὠτίδας ἂν τις ταχὺ ἀνίστῃ²⁰⁾, ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ, ὥσπερ πέρδικες, καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι· τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἥδιστα ἦν. Πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνούνται ἐπὶ τὸν Μάσκον ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον. Ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ Κορσωτὴ· περιερρέτο δ' αὐτὴ ὑπὸ τοῦ Μάσκα κύκλῳ. Ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς καὶ δέκα παρασάγγας ἑννεήκοντα, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπαντα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικούντες ὄνους ἀλέτας²¹⁾ παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες, εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλαιν καὶ ἀνταγοράζοντες σίτον ἔχων. Τὸ δὲ στρατεῦμα ὁ σίτος ἐπέλειπε,

¹⁷⁾ Τὸν υἱὸν τοῦ Αἰγυπτίου Ταμῶ, τοῦ Ναυάρχου. ¹⁸⁾ Εὐνηγητική ἡ φράσις· αὐτῇ ἔστι ἄχρι τῆς σήμερον. ¹⁹⁾ Μολόπετρας.

καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν, εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία ἀγορᾷ²⁰ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπλήν ἁλεύρων ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. Ὁ δὲ σίγλος δύναται ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιόβολον Ἀττικoὺς· ἡ δὲ καπλή δύο χοίνας Ἀττικὰς ἐχῶρει. Κρέα οὖν ἐσθλόντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. Ἦν δὲ τούτων τῶν σαρμῶν οὐς πάνυ μακροὺς ἤλαυνεν, ὅποτε ἡ πρὸς ὕδωρ βούλοιο διατελέσαι ἢ πρὸς χυλόν. Καὶ δὴ ποτε στενόχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις, καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα, λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ, συνεκδιβάξιν τὰς ἀμάξας. Ἐπεὶ δ' ἐδόχουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν, ὥσπερ ὄργῃ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. Ἐνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. Ρίψαντες γὰρ τοὺς πορφυροὺς κάνδους ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκώς, ἵεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ πρανοῦς γηλόφου, ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας· ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ φέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θάττον ἢ ὥς τις ἂν φέτο, μετῴρους ἐξεκόμεσαν τὰς ἀμάξας. Τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπευδῶν πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρέβων, ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν [ἂν] θάττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσῳ δὲ σχολαιότερον, τοσούτῳ πλέον συναγεῖρεσθαι βασιλεῖ σφάτευμα. Καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἡ βασιλείως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἰ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιεῖτο. Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἡγόραζον τὰ ἐπιτηδεῖα, σχεδίασι διαβαίνοντες ὧδε· διφθέρας, ἃς εἶχον σκεπάσματα, ἐπιμπλασαν χόρτου κούφου, εἶτα συνήγον καὶ συνέσπων, ὡς μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτηδεῖα, ὅλόν τε ἐκ τῆς βαλάνου²¹ πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σίτον μελλίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. Ἀμφιλεξάντων δὲ τι ἐνταῦθα τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν Κλέαρχου, ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ σφάτευμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὀργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλέαρχῳ. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Κύρος δὲ οὐκ ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλυνε, τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις, ὡς εἶδε τὸν Κλέαρχον διελαύνοντα, ἴσῃ τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἤμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενομένης. Ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ σφάτευμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι, τὰς ἀσπίδας

²⁰) Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ ἐν αὐτῷ ποταμῷ Λυδῶν στρατοπέδῳ. ²¹) Ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ φοίνικος.

πρὸς τὰ γόνατα θέντας· αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θρᾶκας καὶ τοὺς ἱππέας, οἵ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετταράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θρᾶκες, ἤλυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνας, ὥστε ἐκείνους ἐκπεπλήχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ ἕστασαν ἀπορούντες τῷ πράγματι. Ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὑστερος προσίων καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν, εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ἑδεῖτο τοῦ Κλέαρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δ' ἐχάλειπαιναν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πρῶτος λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος· ἐκέλευε τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπῆει καὶ Κύρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἤκην ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε· Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ, τι ποιεῖτε. Εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ τε κατακεκῶφεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὑστερον· κακῶς γάρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὐδὲ ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνια ἱππῶν καὶ κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίθος ὡς διαχιλίων ἱππῶν. Οὗτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλὸν καὶ εἰ τι ἄλλο χρήσιμον ἦν. Ὁρόντης δὲ Πέρσης ἀνὴρ, γένει τε προσήκων βασιλεῖ, καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περσῶν, ἐπιβουλεύει Κύρῳ, καὶ πρόσθεν πολεμήσας. Καταλλαγείς δὲ οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοῖη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ἱππέας ἢ κατακαίνοι ἂν ἐνεδρεύσας, ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἔλοι, καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιδόντας, καὶ ποιήσειεν, ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου γράτευμα, βασιλεῖ διαγγεῖλαι. Τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα, ἐδόκει ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. Ὁ δ' Ὁρόντης νομίσας ἐτόλμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ἤξει ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνῃται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν, ὡς φίλον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. Ἐνθὺν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν Κύρῳ δείκνυσιν. Ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κύρος συλλαμβάνει Ὁρόντην, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Περσῶν τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπτά· καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγούς ἐκέλευεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν. Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ καὶ εἰσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὃς γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὁρόντου ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν. Ἐφη δὲ Κύρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε· Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ, τι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ Ὁρόντου του-

τοῖς. Τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπὴρκεον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ, οὗτος ἐπολέμησεν ἐμοί ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν, καὶ ἐγὼ αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα, ὥστε δοῦναι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα. Μετὰ ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ,τι σε ἠδίκησα; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐ. Πάλιν δὲ ὁ Κύρος ἠρώτα· Οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος, ἀποστάς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησιν τὴν ἐμὴν χώραν ὅ,τι ἐδύναω; ἔφη ὁ Ὀρόντης. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κύρος, ὅπότ' αὐ ἐγγὺς τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ἔλθων ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; Καὶ ταῦθ' ὁμολογεῖ ὁ Ὀρόντης. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κύρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλευὼν μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντου, ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κύρος αὐτόν· Ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἀδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ Ὀρόντης. Ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κύρος. Ἐτι οὖν ἂν γένοιτο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοί δὲ φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι, οὐδ' εἰ γενοίμην, ὦ Κύρε, σοί γ' ἂν ποτε ἔτι δοῦμαι. Πρὸς ταῦτα Κύρος εἶπε τοῖς παρούσιν. Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὁ μὲν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην εἰ τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε· Συμβουλευῶ ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιεῖσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δεῖν τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολὴν ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον²³ τοὺς ἐθέλοντας φίλους εἶναι τούτους εὖ ποιεῖν. Ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. Μετὰ ταῦτα καλεῦσθους Κύρου ἐλάθοντο τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντην ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δὲ ἐξήγον αὐτόν οἷς προσετάχθη. Ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτόν οἱ περ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καί περ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θανάτῳ ἦγοντο. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκητὴν εἰσηγνέθη τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόντην, οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε, οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκάζον δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας ἑξάδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιστάσαν ἔω ἤξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιῷ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνόμου· αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταττε. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιστάσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείας στρατίας. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε, πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο, καὶ αὐτὸς παρήγει θαρσύνων τοιαῦτα· Ὁ ἄνθρωπος Ἑλλήνων, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορώ

²³ Καὶ ὅσον ἄφορᾷ αὐτόν.

βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. "Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ ὑπὲρ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαμονίζω. Εὐ γὰρ ἔτε ἐτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλομένην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίῳ. "Ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε, εἰς οἷον ἐρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγὴ πολλὴ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνίσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχύνεσθαι μοι δοκῶ, οἷους ἡμῖν²³ γινώσκεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. Ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὐτόλμων γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἶκαδε βουλόμενον ἀπίνεαι τοῖς οἰκοὶ ζῆλωτόν ποιήσω ἀπελθεῖν²⁴ πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσιν τὰ παρ' ἐμοῦ ἐλῆσθαι ἀντὶ τῶν οἰκῶν. Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε· Καὶ μὴν, ὦ Κύρε, λέγουσι τινες ἐτι πολλὰ ὑπισχυῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος· ἂν δὲ εὐ γένηται τι, οὐ μενησθαι σέ φασιν· ἐμοὶ δὲ οὐδ' εἰ μενηῶ τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχυῇ. Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος· Ἄλλ' ἔστι μὲν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατὴρ· πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρις οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἀσκτον μέχρις οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. Ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δὴ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. "Ως οὐ τοῦτο δεῖοικα, μὴ οὐκ ἔγωγε, τι ὅψ' ἐκάσῳ τῶν φίλων, ἂν εὐ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς αἷς δῶ. Ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάσῳ χρυσοῦν δώσω. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξηγγέλλον. Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατιῶται καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς, ἀξιούντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσαι, ἐὰν κρατήσωσιν· ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. Παρεκείλοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπίσθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὠδὲ πως ἤρετο τὸν Κύρον· Οἷσι γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κύρε, τὸν ἀδελφόν; Νή Δί', ἔφη ὁ Κύρος, ἐκπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιός ἐστι παῖς, καὶ ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήφομαι. Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλιστῇ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπίς²⁵ μυρία καὶ τετρακοσία· πελταςαὶ δὲ διαχίλιοι καὶ πεντακόσιοι· τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα ὄρεπανηφόρα ἄμφι τὰ εἰκοσι· τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἰκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα ὄρεπανηφόρα διακόσια. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἐξοπλιστοὶ ἱππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τει γημένοι ἦσαν. Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγὸι καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀθροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωδρύας, Ἀρδάκης. Τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐννεμήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα ὄρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. Ἀθροκόμας δὲ ὑσέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. Ταῦτα δὲ ἠγγέλλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ

²³ Ἡ δοτικὴ κτητικῶς εἰς τὸ χώρην. Τοὺς ὄντας ἐν τῇ χώρᾳ (τῇ αὐτῇ αὐτῶν, ἀντὶ τῇ ἡμετέρᾳ. ²⁴ ἀντὶ ἀποδοφόροι = ὀπίσται.

μεγάλου ρυακτεως πρὸ τῆς μάχης· καὶ μετὰ τὴν μάχην, σὺν ὅτερον ἐλή-
φθησαν τῶν πολεμίων, ταῦτα ἠγγέλλον. Ἐντεῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει
σταθμὸν ἓνα παρασάγγας τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ
καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ὥσπερ γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖ-
σθαι βασιλεῖα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βα-
θεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιαὶ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιαὶ τρεῖς. Παρετέτα-
το δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ
Μηρίας τεύχους. Ἐνθα δὴ εἰσιν αἱ διώρυγες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ
ρέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς,
καὶ πῶς πλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην,
διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐπέουσιν. Ἦν δὲ παρ' αὐ-
τὸν τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς
εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος. Ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιεῖ ἀντὶ
ἐρύματος, ἐπειδὴ πυκνᾷνεται Κύρον πρесеλαύνοντα. Ταύτην δὲ τὴν πά-
ροδον Κύρος τε καὶ ἡ στρατιὰ παρήλθε καὶ ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου.
Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωροῦντων
φανερὰ ἦσαν αἱ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἵχνη πολλά. Ἐνταῦθα Κύρος Σι-
λιανὸν καλέσας τὸν Ἀμβρακιώτην μάντιν, ἔδωκεν αὐτῷ δαριεχοὺς τρις-
χιλίους, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας πρότερον θυόμενος εἶ-
πεν αὐτῷ, ὅτι βασιλεὺς οὐ μάχεται δέκα ἡμερῶν· Κύρος δ' εἶπεν· Οὐκ
ἄρα ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀλη-
θεύσης, ὑπαγκνοῦμαι σοὶ δέκα τάλαντα. Τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδω-
κεν, ἐπεὶ παρήλθον αἱ δέκα ἡμέραι. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκόλυε
βασιλεὺς τὸ Κύρου στρατεῦμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις
ἀπεγκινῆναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ ὁ Κύρος ἐπορεύετο ἡμελη-
μένως μᾶλλον. Τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἅρματος καθήμενος τὴν πορείαν
ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ· τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατε-
ταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὄπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἁμα-
ξῶν καὶ ὑποζυγίων ἤγετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν, καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς ἔνθα
ἔμελλε καταλύσειν, ἥνικα Παταγίας, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κύρον πι-
στῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν
οἷς ἐνετύγχανεν ἔδδα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν
στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. Ἐνθα δὴ
πολὺς ταραχὸς ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἑδῶκουσι οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀ-
τάκτως σφίσις ἐπιπείσασθαι. Καὶ Κύρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος
τὸν ἠώρακα ἐνέδου, καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλα-
βε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίσσασθαι καὶ καθίσασθαι εἰς τὴν
ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσαντο, Κλέαρχος
μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐ-
ξωτέρως· οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τούτων. Μένων δὲ καὶ τὸ στρατεῦμα τὸ εὐώνυ-
μον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵπποις μὲν Παφλαγόνης

εἰς χίλους παρὰ Κλέαρχον ἔσθσαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελ-
ταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖδός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο
βαρβαρικόν, Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι ὠπλισμέ-
νοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύ-
ρου· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο [λέ-
γεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ
διακινδυνεύειν]. Οἱ δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμε-
τωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

Καὶ ἦδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι·
ἡνίκα δὲ δέλῃ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ
μικρῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. Ὅτε δὲ ἐγγύ-
τερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ
αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ
τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχό-
μενοι δὲ γερρόφοροι· ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδῆρσι ξυλίναῖς
ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξό-
ται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκα-
στον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συγχόν' ἀπ'
ἀλλήλων τὰ δὴ δρέπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν
ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα, καὶ ὑπὸ τοῖς δίσκοις εἰς γῆν βλέποντα,
ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. Ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν
Ἑλλήνων ἐλὼντα²⁹ καὶ διακόψοντα. Ὁ μέντοι Κύρος εἶπεν, ὅτε καλέ-
σας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι,
ἐψεύσθη ταῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστόν³⁰ καὶ ἡσυχῇ ἐν
ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος παρελαύνων αὐτός σὺν
Πίγρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλέαρχῳ ἐδόξα
ἄγειν τὸ σράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη-
κάν τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται. Ὅρων δὲ ὁ Κλέαρχος
τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου
βασιλέα· τοσούτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ
ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν· ἀλλ' ὁμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν
ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρα, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖη
ἐκατέρωθεν· τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν σράτευμα ὁμαλῶς προ-
ῆει· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένῳ, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι
προσιόντων. Καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ πᾶνι πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύ-
ματι, κατεθεάτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς
φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτόν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελά-
σας ὡς συναντήσῃ ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέ-
γειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ εἴη. Ταῦτα δὲ
λέγων θορόβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰάντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρυβος
εἴη· ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη· καὶ

²⁹ Μέλλων δ' τοῦ Ἑλαύνου. ³⁰ Ὅσον τὸ δυνατόν.

δς ἐθαύμασε τὴν παραγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι καὶ εἴη τὸ σὺνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας· Ἀλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπῆλυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπειχέτην τῷ φάλαγγι ἀπ' ἀλλήλων, ἤνκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες, καὶ προήρχοντο ἄντιοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύναινε τι τῆς φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ἤρξατο ὁρῶν θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἶόν περ τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελλίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔλεον. Λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἡσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδόουπσαν, φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις. Πρὶν δὲ τὸ ξέσμα ἐκινεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβδὼν δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν ὁρῶντες, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέρετο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διόσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν· οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλην ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἐυθῆναι τις ἐλέγετο.

Κύρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἡρόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἅμφ' αὐτόν, οὐ δ' ὡς ἐξήχηε διώκειν· ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ἤδῃ αὐτόν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦντο, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῆζοιεν, ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς ὁμῶς ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κύρος δέσας, μὴ ὀπίσθεν γενόμενος· κατὰ πόλιν τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἄντιος καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτείνει λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, πλην πάνυ ὀλίγοι ἅμφ' αὐτόν κατελεφθήσαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἅμφ' ἐκείνον εἶφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν, Τὸν ἄνδρα ὁρῶ, ἔπειτα ἐπ' αὐτόν, καὶ παῖε κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἱατρός· καὶ ἴασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησι. Παίοντα δ' αὐτόν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμόν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἅμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρων, ὅπόσοι μὲν τῶν ἅμφ' βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὁκτώ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτόν

ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θαράκων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν φασὶ βασιλέα κελεύσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δ' ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι, σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν, καὶ στρεπτόν δὲ ἐφόρει καὶ ψέλλια καὶ τάλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτατίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτίμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ὄνθεν ὤρμητο· τέτταρες δὲ ἐλέγοντο παρασάγγαι τῆς ὁδοῦ εἶναι. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαίδα τὴν Κύρου παλλακίδα, τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. Ἡ δὲ Μιλησία, ἡ νεωτέρα, ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ τάλλα ὅσῃς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. Ἐνταῦθα διέσχον ἁλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν²¹ διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτοὺς ὡς πάντας νικῶντες· οἱ δὲ ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντες νικῶντες. Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶνεν τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχοιντο διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἄθροίζει τε τοὺς ἑαυτῷ καὶ συντάττεται· ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας· πλησιαιότατος γὰρ ἦν εἰ πέμποιν τινας, ἢ πάντες ἴσιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆζοντες. Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς πάλιν δηλὸς ἦν προσιῶν, ὡς ἐδόκει, ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἥ δὲ παρῆλθεν, ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ κατὰ τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστὰς· διελαύνων δὲ κατέκαψε μὲν οὐδένα, διαστάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν, καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. Ὁ δ' σὺν Τισσαφέρνῃς ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγειν πρὸς τὸ κέρα, καὶ περιπύζαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀ-

²¹ οἱ Ἕλληνες.

καπνύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήκει. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὖθις πάλιν παιανίσαντες ἐπήσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἐφευγον. Οἱ δ' ἐπεδύκων μέχρι κόμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες. Ὑπὲρ γὰρ τῆς κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλεία πεζοὶ μὲν οὐκ ἔτι, τῶν δὲ ἵππεων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. Καὶ τὸ βασιλεῖον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης (ἐπὶ ξύλου) ἀνατεταμένον.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἔχωρον οἱ Ἕλληνες, λείπουν δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς οὐ μέντοι ἔτι ἄνθρωποι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα, πέμπει Λύκιον τὸν Συρακούσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κύρος φαίνοιτο, οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἰκάζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι, ἢ καταληφόμενόν τι προεληλακέναι. Καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μέιναντες τὰ σκευεφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο, ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀπίεσθαι· καὶ ἀφικνούνται ἀμφὶ δορυπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν οὖν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα, καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὶν ἦν· καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κύρος, ἵνα εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλησιν· ἦσαν δ' αὐταὶ ὥς ἐλέγοντο τετραχόσιαι ἅμαξαι· καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. Ὡς τε ἀδειπνοὶ ἦσαν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγέγοντο.

ΒΙΒΑΙΟΝ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμπει σημανούντα ὅτι χρὴ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προΐεσθαι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρου συμμῆξαιαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων ἅμα ἤλω ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονώς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Δάκωνος, καὶ Γλωῦς ὁ Ταμῶ. Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀρριαῖος δὲ πεφευγώς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραιᾷ ὤρμωντο· καὶ λέγει ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένειν ἂν αὐτοὺς· εἰ δὲ ἄλλοιεν ἔρχειν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπίεσθαι κατὰ τὴν ἐπὶ Ἰωνίας,

θην περ ἦλθε. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· Ἄλλ' ὥφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾷτε οὐδεὶς ἐστὶ ἡμῖν μάχεται· καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγέλλομεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου αὐτὸν καθεῖν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστὶ. Ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίστοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐδούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. Οἱ μὲν ὦχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμεινε. Τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον²⁸ ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων, κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δ' ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὗ ἡ μάχῃ ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐφόντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Καὶ ἦδη τε ἦν περὶ πλήθουςαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι· ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες τε καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεισθαι ἦν τι δύνωνται ἀγαθόν. Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. Ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκάς, πρεσβυτάτος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πόττερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα, ἢ ὡς διὰ φίλιαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἐσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίζωνται. Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε, Βασιλεὺς νικῶν ἡγείται, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἐστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντικεινέται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοιεν²⁹ ὑμῖν δύναισθ' ἂν ἀποκτεῖναι.

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὀρέῃς, ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετὴ. Ὅπλα μὲν σὺν ἔ-

²⁸) Τροφήν. ²⁹) Καὶ ἂν προσφέρουν ἐκούσιως ἐκκεῖθεν πάλιν στρατῶν.

χοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἶου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδόντειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκα, καὶ λέγεις οὐκ ἀγάριστα· ἴσθι μὲντοι ἀνόητος ὢν, εἰ αἶε ἂν τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι τῆς βασιλείας δυνάμεως. Ἄλλους δὲ τινες ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένους, ὥς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ γ' ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέφειντ' ἂν αὐτῷ. Ἐν τούτῳ καὶ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ἦδη ἀποκεκριμένοι εἴεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ὑμῖν εἰπέ τί λέγεις. Ὁ δ' εἶπεν· Ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἑώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σὺ τε γὰρ Ἑλλην ἢ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σὺ ὄρας. Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευομένῳ σοι τί γοῇ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. Σὺ οὖν, πρὸς θεῶν, συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὅ,σοι τιμὴν οἶσαι εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλῖνος ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλεύσῃς. Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλούμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως προσθεῖοντα συμβουλεύσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον οἱ Ἕλληνες εἴεν. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν ὧδε.

Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἔστι, σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα, εἰ δέ τοι μηδεμίαν σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἀκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σῶζεσθαι ὑμῖν ὅση δυνατόν. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δεοὶ βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ· εἰ δὲ δεοὶ πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες. Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ, σπονδαὶ εἴησαν, προῖοσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Ἐῖπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἐλεξεν, ἀπάγγελλε τοῖσιν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ ἄπερ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοσι πόλεμος. Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο. Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προῖοσι πόλεμος. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Φαλῖνος μὲν δὴ ἔρχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ παρὰ Ἀρταίου ἦσαν, Προκλῆς καὶ Χειρίσφορ. Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀρταίῳ· οὗτοι δὲ

ἔλεγον ὅτι πολλοὺς φάτῃ Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας αὐτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνάσχεσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς πρῶτ' ἀπιέναι φησίν. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἔπεν· Ἀλλ' οὕτω χρή ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἤκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μὴ, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν οἴητε μάλιστα συμφέρειν. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤλλου ἤδη θύοντος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε· Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυμὸν ἐνὶ ἐπιβασιλείᾳ οὐκ ἐγγίγνεται τὰ ἱερὰ. Καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγγίγνεται· ὥς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλείῳ ὁ Πίγρης ποταμὸς ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτηδεῖα οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἵνα δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ᾖ. Ὡς οὖν χρή ποιεῖν· ἀπιόντας βεῖπνεῖν ὅ,τι τις ἔχοι· ἐπειδὴν δὲ σὴ μῆνη τῷ κέρατι ὥς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποιοῦν οὕτω. Καὶ τὸ λοιπὸν ὃ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὀρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα οἶε τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἀπειροὶ ἦσαν. Ἀριθμὸς δὲ τῆς οὔρου, ἣν ἤλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης, σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἑννεήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι. Ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι.

Ἐντεῦθεν δὴ, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλοκυδὼς μὲν ὁ Θράξ, ἔχων τοὺς τε ἵππεας τοὺς μετ' αὐτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακόσιους, ἠτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο. Καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρὰ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα συνήλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριαῖον· καὶ ὤμωσαν οἷτε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτις, μῆτε προδώσειν ἀλλήλους, σύμμαχοί τε ἔσσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμωσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδρόως. Ταῦτα δ' ὤμωσαν, σφάξαντες κάπρον καὶ ταύρον καὶ λύκον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, βάπτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπειπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν σόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἢ περ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τίνα ἑννεονηκέναι δοκεῖς οὐδὸν κρεῖττω. Ὁ δ' εἶπεν, Ἦν μὲν ἤλθομεν, ἀπιόντες πάντες ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδεύων. Ἐπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἴοντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἰχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δ' εἰ τι ᾖ, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. Νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακρότερον μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδεύων οὐκ ἀπορήσομεν. Πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρῶτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνάμεθα μακροτάτους· ἵνα ὡς πλείστον ἀπο-

σπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ ὅσο ἡ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ὁλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δύνησεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδεύων σπασθῇ ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη, ἢ ἀποδρᾶναι, ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἤξειν ἅμα ἡλίῳ δύοντες εἰς κόμας τῆς Βαθυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐβέβηθησαν. Ἐτι δὲ ἅμψι δειλὴν ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔβησαν, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο, καταβάς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Ἐν ᾧ δὲ ὠπλίζοντο, ἦκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποὶ ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. Καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεὺς· καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κόμας οὐ πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότες τοὺς στρατιώτας καὶ αἰσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ οὐδὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκολῆ φεῦγε·ν· ἀλλ' εὐθύρρον ἄγων ἅμα τῷ ἡλίῳ δυσμένει εἰς τὰς ἐγγυτάτω κόμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. Οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὁμῶς τρόπῳ τινὶ²⁰ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοτιῶσι προσιόντες ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι ἠυλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκοῦειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστέρα²¹ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη, οὔτε στρατόπεδον, οὔτε καπνὸς οὐδαμῶς πλησίον. Ἐξεπλάγη δὲ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. Ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστέρα²² ἐπραττε. Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλήσι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκόσ φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείον, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἀριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀναιπεῖν ἐκέλευσε σιγῇ, κατακρυφύξαντα ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα²³ μνησθῇ ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυρίου. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκκρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες σώοι. Ἄμα δὲ ὁρθρῶ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν καὶ ἅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας, ἢ περ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ τῇδε²⁴, δῆλον ἦν τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε

²⁰) Ὀπισθοῦντες. ²¹) Οἱ πανικὲς φόβοι, ἀποδιδόμενοι εἰς τὸν Πάνα, αἰτιαλοῦντο καὶ τῆς ἐμφανίσεως οὐνοῦ εἰς τὸ στρατόπεδον. ²²) Ὁρθότερον σιτικέον αὐτοῖς. Ὅτι βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ, ταῦτε δῆλον ἦν.

ὁ δὲ ἄμα ἤλιψ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περί σπονδῶν. Οἱ δ' ἐπεὶ ἤλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἀρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρις ἂν σχολάσῃ. Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ γράτευμα, ὥςτε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντῃ φάλαγγα πυκνὴν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγόις ταῦτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνθρώπα τί βούλουσιν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περί σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλείῳ τοῖς Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι, καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο Ἀπαγγέλλετε τοῖνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περί σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι μὴ πορίσας ἄριστον. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον, καὶ ἤκον ταχύ· ὃ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς ποὺ ὁ βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ὃ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτοὺς, ἐὰν αἱ σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δ' ἡρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδαιτο ἰοῦσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. Οἱ δὲ, Πᾶσιν, ἔφρασαν, μέχρις ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῇ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον μετασχησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο καὶ ἐδόκει ταχύ τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· Δοκεῖ μὲν καὶ ἐμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω ἕστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαι γὰρ μέντοι, ἔφη, καὶ ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο, τὰς μὲν σπονδὰς κοινησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει· καὶ αὐτὸς δὲ ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσι πλήρεσιν ὕδατος, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οἱ ἦσαν ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὥς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εὔτις αὐτῷ δοκοῖη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἐπαίειν ἂν, καὶ ἄμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥςτε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ συσπουδάζειν. Καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἐώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἐσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδὶον ἀρδεῖν· ἀλλ', ἵνα ᾗδῃ παλλὰ προφαίνοντο τοῖς Ἑλλήσι δεινὰ εἰς τὴν κορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπόπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδὶον τὸ ὕδωρ ἀρρίκνει. Πορευόμενοι δὲ ἀπείκαστο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν αἱ κωμαῖνες λαμβά-

νειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνὴν δὲ σῖτος πολὺς καὶ αἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐλθὼν τὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, αἷας μὲν ἐν ταῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκτειντο· αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκαίμεναι, ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρον οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινες καὶ ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεισαν. Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγές δέ. Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον⁵⁵ τοῦ φοινίκος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμαζον τὸ τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. Ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. Ὁ δὲ φοῖνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος, ὁλος ἐξηyalνέτο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφός, καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δούλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως ταῖαδ'· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γέλτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ [κακὰ] καὶ ἀμήχανα ἐμπεπτωκότας, εὖρημα ἐποιήσαμην εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλείως αἰτήσασθαι δοῦναι μοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαρίστως μοι ἔξωιν οὔτε πρὸς ὑμῶν, οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτοῦμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μου χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγαγειλα, καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν· καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε. Καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖς δε τοῖς παρούσι νῦν μετ' ἐμοῦ, ὅπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσασθαι· ἐρέσθαι δὲ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.

Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνηλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντας, οὔτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα· ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος εὗρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβωι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ᾗδ' αὐτόν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς, οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθ' ἂν τὴν βασιλείας χάραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτόν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευόμεθα δ' ἂν αἰκᾶδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ ἀδικούντα μέντοι πειρασόμεθα σὺς τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐάν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν.

⁵⁵] τὰ ἐντός τοῦ δένδρου ὑγρὸν, τὴν ψῆχαν.

Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάσαι τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· εὐθὺς οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καὶ περ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀρκεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε, καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ἢ μὴν φίλιαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν, καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας. Ὅπου δ' ἂν μὴ ᾗ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι, ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φίλης ἀσινῶς, σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἢν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνούμενους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφός, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς, καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπραξώμαι ἃ δεῖμαι, ἤξω συσκευασάμενος, ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπὼν ἐπὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀρχήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην αἱ τε Ἕλληνες καὶ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. Ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παρεθάρρυνόν τε καὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικαχῆται βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας, μὴδὲ ἄλλου μηδενός τῶν παρρηχημένων. Τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδοηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον ἦπτον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ προσιδόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς. Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντός ποιήσαιο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος ᾗ ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρσθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὰν δὲ πάλιν ἁλισθῇ αὐτῷ ἡ στρατιὰ, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. Ἴσως δὲ που ἡ ἀποσχάπτει τι ἢ ἀποτειγίξει, ὡς ἄπορος ἢ ἡ ὁδός. Οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὡς ἡμεῖς, τοσούτοις ὄντες, ἐνικῶμεν τὸν βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπῆλθομεν.

Κλεάρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν. Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. Ἐπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρέξει ἡμῖν οὐδὲ ὅθεν ἐπισιτισοῦμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς Ἀριαῖος ἀφεςχηεῖ· ὥς φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. Ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἔτιν ἐπὶ διαβατέον, οὐκ αἶδα, τὸν δ' οὖν Εὐφράτην

την οἶδ' αὖτε ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων. Οὐ μὲν οὖν, ἀν
 ράχεσθαι γε δέη, ἵππεις εἰσὶν ἡμῖν ξύμμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἵππεις εἴ
 σιν οἱ πλείους καὶ πλείους ἀξιοί. ὥστε νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν,
 ἡττωμένων δὲ οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. Ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα ᾧ οὕτω πολ
 λὰ ἐστὶ τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
 αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιτορῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ
 ἀπιστὰ ποιῆσαι Ἕλλησὶ τε καὶ βαρβάροις. Τοιαῦτα πολλά ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὡς εἰς οἶ
 κον ἀπῶν καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν. ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα
 τὴν βασιλείας ἐπὶ γάμῳ. Ἐντεῦθεν δὲ ἦδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ
 ἀγορᾶν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, τὸ Κύρου
 βαρβαρικὸν ἔχων γράτευμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντῃ καὶ Ξυνεστρα
 τοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυ
 τῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. Ἐσρατοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέχον
 τες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μείον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέροι ὥσπερ
 πολεμίους ἀλλήλους καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑπόψιαν παρεῖχεν. Ἐνίοτε δὲ καὶ
 φιλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες,
 πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἐχθραν παρεῖχε.

Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖ
 χος, καὶ παρήλθον εἰς αὐτοῦ. Ἦν δὲ ὠκεοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν
 ἀσφάλτῳ κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατὸν· μήκος δ' ἐλέγετο
 εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολὺ. Ἐντεῦθεν δ' ἐ
 πορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυγας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ' ἐξευγμένην πλοίοις ἑπτὰ· αὗται δ' ἦσαν ἀπὸ
 τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέμνητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώ
 ραν, αἱ μὲν πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀχε
 τοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας, καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τί
 γρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ἥ ὄνομα
 Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. Οἱ μὲν οὖν Ἕλ
 ληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ
 δασέος παντοίων δένδρων, οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ
 μέντοι γε καταφανεῖς ἦσαν. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄν
 τες πρὸ τῶν ὄπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις
 ἠρώτησε τοὺς προφύλακας, ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον. Μένωνα δὲ
 οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὄντος τοῦ Μένωνος ξένου. Ἐπεὶ δὲ Πρό
 ξενος εἶπεν ὅτι αὐτὸς εἰμι ἐν ζητείῃς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε· Ἐπεμψέ με
 Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοχος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι
 φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιβῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἐς δὲ γράτευμα
 πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ. Καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος πο
 ταμοῦ πέμψαι κελεύουσιν φυλακὴν, ὥς διανοεῖται αὐτὴν λῦσαι Τισσαφέρ
 νης τῆς νυκτὸς, ἔαν δύνῃται ὥς μὴ διαβῇτε, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῇτε
 τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυγος. Ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ
 τὸν Κλέαρχον καὶ ἀκούουσιν αὐτὸν λέγει· ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη

σπάρδα και ἐφοβείτο. Νεανίσκος δὲ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν, ὅς οὐκ ἀκλόουθα εἴη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ τὸ λύσειν τὴν γέφυραν. Ἀφλον γάρ ὅτι ἐπιθεμένους ἡ νικῶν δεήσει ἡ ἡττᾶσθαι. Ἐάν μὲν οὖν νικῶσι, τί οἶ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ γάρ, ἂν πολλὰι γέφυραι ὄσιν, ἔχοιμεν ἂν ὅπου φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. Ἐάν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅπου φύγωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθήσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κλέαρχος, ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη χώρα ἡ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ καὶ κῶμαι ἔνεσι καὶ πόλεις πολλὰι καὶ μεγάλαι. Τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμφαιεν ὀκνοῦντες, μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μένοιεν ἐν τῇ νήσῳ, ἐρύματα ἔχοντες ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἔνθεν δὲ τὴν διώρυκα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὐσῆς καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων, εἴτα δὲ καὶ ἀποστροφή γένοιτο, εἰ τις βούλοιο βασιλεῖα κακῶς ποιεῖν. Μετὰ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἔπεμφαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμῶθεν, οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὥς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. Ἐπειδὴ δ' ἔως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἔξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὡς οἶόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρους Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδὴ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων, σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ὤχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν, ἐπὶ τὸν Φυσικὸν ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπὶ δὲ γέφυρα. Καὶ ἐνταῦθα ὤκειτο πόλις μεγάλη, ἡ ὄνομα Ὀπις· πρὸς ἣν ἀπήντησε τοῖς Ἑλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφός, ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρέρχονένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιστάμενος. Ὅσον δὲ [ἂν] χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε, τοσούτον ἦν ἀνάγκη χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥς τε τὸ στρατεύμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι δοῖαι πάμπλου εἶναι, καὶ τὸν Πέρσῃν ἐκπεπληχθαὶ θεωροῦντα. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἑρήμους ἐξ παρασάγγας τριάκοντα, εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. Ταύτας Τισσαφέρνης Κύρῳ ἐπεγγελὼν διαρπάσαι τοῖς Ἑλλησιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. Ἐνῆν δὲ σίτος πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἑρήμους τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι, τὸν Τίγρητα ποταμόν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ὤκειτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὄνομα Καίται, ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διακονοῦντες ἐκτελείαντες ἄρτους, τρωδὲς εἶνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλῆθρων· καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. Ἐν δὲ ταύταις ὑποφίαι μὲν ἦσαν, φανερά δὲ οὐδαμῖα ἐφαίνετο ἐπιβουλὴ. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει καί, εἴ πως δύναιτο, παῦσαι τὰς ὑποφίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήξει· ὁ δ' ἐτοίμως ἐκέλευεν ἔχειν. Ἐπειδὴ δὲ συνήλθον λέγει Κλεάρχος τὰς· Ἐγὼ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδὲν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλκομεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποφίας, οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' αὐ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας^{α)} νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι, ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ἔρῳς ἀπιστεῖς. Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σὺνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τούτον ἐγὼ οὐποτ' ἂν εὐδαιμονήσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς παῖον ἂν σκότος ἀποδραῖνῃ, οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταλῇ. Πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οἷς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ἡμῖν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδεύων οὐκ ἀπορία· ἀνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημιά· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἐφεδρὸν ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἂν ἐλπιδῶν ἑμαυτὸν στερῇσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κύρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χάριν^{β)} ἔχοντα καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, τὴν δὲ βασιλείας δύναμιν, ἣ Κύρος πολεμίᾳ ἐχρήσθη, σοὶ ταύτην ἐύμαχον οὔσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαινεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι· οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺ

^{α)} ἀπερισκεψίας ἀνοησίας.

τῇ παρουσίᾳ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν, οἶδα δὲ καὶ Παισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα φεῖ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ, οἷς μάλας ὑμᾶς νῦν γινώσκω τεθυρωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποία δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενα μᾶλλον ἂν πάλασσεν τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ αὖσης. Ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν βουλοῖσθαι φίλος εἶναι, ὥς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποῖ, ὥς δεσπότης ἀνασρέφοιο ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἱ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἔνικα μόνον ὑπηρετοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἧς σωλέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχομεν δικαίως. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστόν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσασθαι τὸ ὄνομα, τίς οὕτως ἐστὶ θεὸς λέγειν, ὥς σε πείσαι λέγων ὥς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείβετο.

Ἄλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονήτους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλευοίς, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ὡς δ' ἂν μάλης ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὐτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πληθύνει ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴμεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοὶ δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύσθε, τοσαῦτα δὲ ὅρη ὑμῖν ὁράτε ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προπαραλαβοῦσιν ἀπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσούτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλόμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὐς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τὸ γένοιτο πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύνασθε. Πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτων ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμνηστῶν καὶ ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτοκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἐσμεν. Ἀλλὰ τί δὴ, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὐ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἷτις τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κύρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. Ὅσα δὲ μοι ὑμεῖς χρήσιμοι ἐσσεσθε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἑτεροῦ⁸⁵ εὐπετώς ἐχοι.

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν, καὶ εἶπεν· Οὐκοῦν, ἔφη,

⁸⁵) Ἐαυτὸν ὑπονοεῖ, ὡς δὴθεν ἐπιθυμῶν βασιλεύσει.

οἷτινες τοιαύτων ᾔπην εἰς φίλῳ ὑπαρχόντων πειρᾶνται παρ᾽ ἄλλους ποιεῖσθαι πολέμους ἡμᾶς, ἀξιοὶ εἶσι τὰ ἔσχατα παθεῖν. Καὶ ἐγὼ μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἀξω πάντας καὶ σοὶ αὐτὸ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σὺν δειπνον ἐποίησατο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἔλθων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ὁπλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει, καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν· ἔφη τε χρῆναι ἵνα παρὰ Τισσαφέρνην οὐδὲ ἐκέλευσε, καὶ οἱ ἂν ἐξελεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπώπτει δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ⁹⁹ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν φίλος ᾗ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγον τινας αὐτῷ μὴ ἵνα πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς, μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ὥστε¹⁰⁰ διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἵνα, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς¹⁰¹ συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἐνδον ξυελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκύπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ὧς τι ἐντυγχάνοιεν Ἑλλήνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε ἱππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καὶ ὅτι ἐποιοῦν ἡμφιγούουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγεννημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντας ἐκπεπληγμένοι, καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἤξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάχζος καὶ Μιθριδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστάτατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεύς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄρεσιν καὶ γιγνώσκειν· ξυνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἰ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγός ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλείως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου. Χειρίσφορος δ' ἐτύγχανεν ἄπῳ ἐν κόμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισταζόμενος. Ἐπεὶ δ' ἔςτησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· Κλέαρχος,

⁹⁹ ἢ Ἐλέαρχῳ. ¹⁰¹ Ἐως ὅτου.

μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιπορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λῶν, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσὶν ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ δῖλα ἀπαίτει· αὐτοῦ γὰρ εἶναι φησὶν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· ὦ χάριστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες, ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνηι τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς, οἷς ὤμνυτε, [ὡς] ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότας ζὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε. Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Τισσαφέρνηι τε καὶ Ὀρόντῃ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ζὺν αὐτοῖς. Ἐπὶ τοῖς δὲ Ξενοφῶν τάδε εἶπε· Κλέαρχος μὲν τοῖνον εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυσεν τὰς σπονδὰς τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπολλύσθαι τοὺς ἐπιπορκούντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ὑμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· ἔηλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτερα συμβουλεύειν. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολλὸν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτως ληφθέντες ἀνῆχθησαν ὡς βασιλέα, καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. Καὶ γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμενεν· ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας, καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν ἐφόρων ἐξέπλει, ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρόνησου καὶ Περίνθου Θραξίν. Ἐπεὶ δὲ μεταγόνοντες πῶς οἱ ἔφοροι ἦδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ὄχρητο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελευτῶν ὡς ἀπειθῶν. Ἦδη δὲ φυγὰς ὦν ἔρχεται πρὸς Κύρον, καὶ ὅποιοι μὲν λόγοις ἔπεισε Κύρον ἄλλῃ γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος μυρίαυς δαρεικοὺς. Ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ βῆθυσιν ἐτρέπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στρατεύματα ἐπολιέμει τοῖς Θραξίν, καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους· καὶ πολεμῶν διεγένετο, μέχρι Κύρος ἐδέσθη τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς ζὺν ἐκείνῳ αὐ πολεμήσων. Ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις, ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἄγειν ἄνευ αἰσχύνῃς καὶ βλάβῃς αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ βῆθυσιν, βούλεται πονεῖν ὥς πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως, αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν. Ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλων τινὰ ἡδονὴν ἤθελε

δαπανῶν εἰς πόλεμον. Οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἦν. Πολεμικός δὲ αὐτὸν ταύτη ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίνδυνός τε ἦν, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὥς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντας ὁμολογοῦν. Καὶ ἀρχικός δ' ἐλέγετο εἶναι ὥς δυνατόν ἐκ τοῦ τοιοῦτου τρόπου οἷον κάκεινος εἶχεν. Ἰκανὸς μὲν γὰρ ὥς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἦν, θπῶς ἔχει ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιεῖται τοῖς παροῦσιν ὥς πείσειν εἴη Κλεάρχῳ. Τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι καὶ γὰρ ὄραν στυγνὸς⁴⁰ ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχὺς, ἐκόλαζε τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὥς τε καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. Καὶ γνώμη δ' ἐκόλαζεν ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο ὄφελος εἶναι. Ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔρασαν ὥς δέοι τὸν στρατιωτὴν φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακᾶς φοβεῖσθαι ἢ φίλων ἀφείξεσθαι ἢ ἀπροφασίως ἵεναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο εἰ στρατιώται· καὶ γὰρ τὸ συγνόν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔρασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥς τε σωτήριον καὶ οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. Ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλους ἀρχομένους ἀπειναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπιχαρὶ οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥς τε δεικνύοντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιώται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ οὖν φίλος μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖσαν αὐτῷ, σφόδρα πειθόμενοι ἔχρητο. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο νικᾶν ξὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς ξὺν αὐτῷ στρατιώτας, τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρράλειος ἔχειν παρῆν, καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίει. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἀρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

BIBLION Γ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι⁴¹ ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλείαις θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πάλεις πολέμιοι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἐμελλεν, ἀπειχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδὲ ὁδοῦ, προῦδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀνὰ βάντες βάρβαροι, μόνον δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἵππεά οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες· ὥς τε εὐδὴλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνειν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη. Ταῦτα ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἔπληον ταύτην τὴν νύκτα,

⁴⁰) Σκυθρωπός. ⁴¹) Τοῖς στρατηγοῖς δηλονότι ἐπὶ τὴν Τισσαφέρνην σκηπτήν.

ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον εἶναι ὄψασθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγός, οὔτε λοχαγός, οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχεμένο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιῆσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως οἱ ὑπαίτιον εἶη, Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλευεῖ τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπύρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθῆι. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἤπιατο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα, πότερεν ἢ ὥν εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἴσμεν εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθῆι. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρrou, Ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεσάλῃ Κύρῳ. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπρόθυμειτο μέναι αὐτόν· εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὴν τάχις αἰ ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψειν αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πεισιδάς. Βεβρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς οὐχ ὑπὸ τοῦ Προξένου· οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμῇ, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλην τοῦ Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. Φοβοῦμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνῃν καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὢν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεῦδειν. μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἐδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν. Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνῆγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· πῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναται ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργατο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν. Ὅποῖόν τι μέντοι ἐστὶ δὴ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξῃ σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνῆγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει, τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νῦν προβαίνει· αἶμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολέμιους ἤξειν. Εἰ δὲ γεννησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν, μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; Ὅπως δ' αἰκυνόμεθα εὐδαίε παρασκευάζεται, οὐδὲ ἐπι-

μελείται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἐξόν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἅ-
 ποίαν πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποῦν δ' ἡλικίαν ἔμει-
 τῷ ἔλθειν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐάν τήμερον
 προσῶ ἑμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς
 Προξένους πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἔλεξεν· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες
 λοχαγοί, αὐτε καθέσθαι δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατα-
 κείσθαι ἐτι, ὅρων ἐν οἷς ἐσμέν. Οἱ μὲν γὰρ ὅτ' πολέμιοι δῆλον ὅτι αὐτοὶ πρό-
 τερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφευγον, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν
 παρσκευάσθαι· ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελείται, ὅπως ὡς κάλλιστα
 ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑψηλόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οὐ-
 μεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ
 τεθνηκότος ῥῆι ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρισεν· ἡ-
 μᾶς δὲ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτόν,
 ὡς δούλον ἀντὶ βασιλείας ποιήσαντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί
 ἂν αἰόμεθα παθεῖν; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκί-
 σάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ μὴ στρατεῦσαι ποτε ἐπ'
 αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. Ἐγὼ
 μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτεῖρων,
 βασιλέα δὲ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃ μὲν
 χώραν καὶ αἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας,
 ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δὲ, ἐσθῆτα δὲ. Τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὅπότε ἐν-
 θυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαί-
 μεθα, ὅτου²² δ' ὠνησόμεθα, ἥδουν ἐτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πο-
 ρίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὅρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς²³ ταῦτ'
 σὺν λογιζόμενος, ἐνόησε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοδοῦμην ἢ νῦν τὸν πόλε-
 μον. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ
 ἐκείνων ὑδρίς καὶ ἡ ἡμετέρα ὑπόψια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ
 ἡγαθὰ. Ἀλλὰ ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνους ὦσιν ἀγωνοθέται δ' οἱ θε-
 οὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρ-
 κήσασιν· ἡμεῖς δὲ, πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ, στεργῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ
 τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵεναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ
 σὺν φρονήματι μείζονι²⁴ ἢ τούτοις. Ἐτι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τού-
 των καὶ φύχῃ καὶ ῥάλλῃ καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς
 θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ
 θεοί, ὥσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶσιν. Ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι
 ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν, μὴ ἀναμένωμεν, ἀλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλ-
 θεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορ-
 μήσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ
 τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορ-
 μᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι

²²) ἔχοντας χρυσίον ἢ ἀργύριον, (ἀνθ') ὅτου ἢ (δι') ὅτου. ²³) ἥδουν ὅρκους ἤδη
 παύσαντας ἡμᾶς (ταῦ) πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἄλλως πως ἢ ὠνουμένους.

²⁴) τὸν φρονήματι πολὺ μείζονι ἢ αὐτοῖς.

οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν¹⁵ ἐπ' ἑαυτοῦ τὰ κακά.

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἡγεῖσθαι ἐκέλευεν πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν, βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροῖη ὅστις λέγει ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλεῖα κείσας, εἰ δύναιτο· καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὡ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σὺ γε οὐδὲ ὥρων γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. Ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τοῦτοις, ὅτε βασιλεὺς, ἐπεὶ Κύρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρὸς βεῖς πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἵστε σπονδῶν ἔτυχεν; Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων ἦλθον, πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παίδενοι, κεντούμενοι, ὑβρίζομενοι, οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται; καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου. Ἄ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσεῖσθαι εἰς ταῦτό ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν, σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιοῦτω χρῆσθαι. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλήνων τοιούτους ἐστίν¹⁶. Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν. Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυδὸν, ἀμφοτέρω τὰ ὦτα τετρυπημένον, καὶ εἶχεν οὕτως. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν· ὅπου δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρατηγόν· ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη τὸν λοχαγόν. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρὸςθεν τῶν ὀπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἠλείος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε· Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὁρῶσι τὰ παρόντα εἶδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἰ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ' ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν, συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς, ἢ δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δὲ γε οἶμαι πάντα ποιητέα, ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον, ἢν δυνώμεθα, ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὐ τοίνυν ἐπιστασθε, ὅτι ὑμεῖς, τοσούτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι· καὶ μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρα-

¹⁵ Ὡς ἐρύκειν. ¹⁶ Ὅς μὴ λησμονήσων ποτὲ οἱ Ἑλληνόπαιδες τὴν φράσιν ταύτην.

σκαυαζόμενοι φανεροί ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλή-
τε, εὐ ἴστε ὅτι ἐφονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μμεῖσθαι. Ἴσως δέ τοι καὶ
δικαῖόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γὰρ ἐξε στρατηγοί, ὑμεῖς
ταξίαρχαι καὶ λοχαγοί, καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς
τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμος ἐστίν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς
αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προδουλεῦν τούτων καὶ προ-
πανεῖν, ἣν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὄνῃσαι τὸ
στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθῆητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολώλोटων ὡς τάχιστα
στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν
οὔτε καλόν οὔτε ἀγαθόν γένοιτο, ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν
δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν· ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ
δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. Ἐπειδὴν δὲ καταστήσεσθε τοὺς ἀρ-
χοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παρα-
θαῤῥύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν μὲν γὰρ ἴσως καὶ
ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς
τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων, οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐ-
τοῖς, εἴτε νυκτὸς ὅσοι τι εἴτε καὶ ἡμέρας· ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώ-
μας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι,
πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλῆθος ἐστὶν οὔτε
ἰσχύς ἡ ἐν τῇ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς
ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμένεστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται. Ἐντεθῦμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦ-
το, ὅτι, ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς,
οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῦς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι
δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις,
περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὀρῶ μᾶλλον πως εἰς
τὸ γῆρας ἀφικνουμένους, καὶ ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ
καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτοὺς τε
ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐ-
παύσατο. Μετὰ δὲ τούτον εἶπε Χειρίσοφος· Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενο-
φῶν, τοσούτον μόνον σε ἐγὼ γινώσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναίων εἶναι· νῦν δὲ
καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλομένην ἂν ὅτι πλεί-
στους εἶναι τοιούτους· κοινόν γάρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλ-
λωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἡδὴ αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἀρχοντας, καὶ
ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε·
ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρίστω δ' ἡμῖν, ἔφη,
καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ
περαίνοντο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἀρχοντας ἀντὶ μὲν Κλεάρχου
Τιμασίῳν Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθυκίης Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Ἀ-
γίου Ἀρκάδος Κλεάνωρ Ὀρχομήνιος, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοῦς,
ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ διδασκάλου τοῦ Σωκράτους ἔγραψεν ὁ Ξενοφῶν, ὑπαρ-
κτικῶν τῶν θαυμάσιον τούτων τῆς ἀρετῆς διδασκαλόν κατὰ τῶν ἀδίκων αὐτὸν συμ-
πραγματούτων. Παρέχει δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦτο τὴν καθαρωτέραν τῆς ἡθικῆς διδασκα-
λίαν καὶ εἶναι ἡ ἀληθεστέρα βιογραφία τοῦ Σωκράτους.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

ΕΚ ΤΟΥ Α', Α', Ε', ΣΤ', καὶ Ζ', ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἐπεισαν οἱ γραφάμε-
νοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει... Πρῶτον μὲν οὖν, ὡς
οὐκ ἐνόμιζεν, οὐς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς, πόλιν ποτ' ἐχρήσαντο τεκμηρίω;
θύων τε γὰρ φανερός ἦν, πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν
τῆς πόλεως βρωμῶν καὶ μαντικῇ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν...

Λέξω δὲ πρῶτον, ἃ ποτε αὐτοῦ ἤκουσα περὶ τοῦ δαιμονίου¹ διαλεγο-
μένου πρὸς Ἀριστόδημον τὸν Μικρὸν ἐπικαλούμενον. Καταμαθὼν γὰρ αὐ-
τὸν οὔτε θύοντα τοῖς θεοῖς, οὔτ' εὐχόμενον, οὔτε μαντικῇ χρώμενον, ἀλ-
λὰ καὶ τῶν ποιοῦντων ταῦτα καταγελῶντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀριστόδη-
με, ἔστιν οὐστίνας ἀνθρώπων τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ; Ἐγώγ', ἔφη. Καὶ
ὅς, Λέξον ἡμῖν, ἔφη, τὰ ὀνόματα αὐτῶν.— Ἐπὶ μὲν τοίνυν ἐπὼν ποιήσει
Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ Μελαννιπιδῶν²,
ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα, ἐπὶ δὲ ἀνδριαντοποιίᾳ Πολύκλειτον, ἐπὶ δὲ
ζωγραφίᾳ Ζεῦξιν.— Πότερα [ἄρά] σοι δοκοῦσιν οἱ ἀπεργαζόμενοι εἰδῶλα
ἄφρονά τε καὶ ἀκίνητα ἀξιοθαυμαστότεροι εἶναι, ἢ οἱ ζῶα ἔμφρονά τε
καὶ ἐνεργά;— Πολὺ, νῆ Δία, οἱ ζῶα, εἴπερ γε μὴ τύχῃ τινι, ἀλλὰ ὑπὸ
γνώμης ταῦτα γεγένηται.— Τῶν δὲ ἀτεκμάρτως ἐχόντων ὅπου ἐνεκά ἐ-
στι, καὶ τῶν φανερώς ἐπ' ὠφελείᾳ ὄντων, πότερα τύχης καὶ πότερα
γνώμης ἔργα κρίνεις;— Πρέπει μὲν τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ γιγνόμενα γνώμης
εἶναι ἔργα.— Οὐκ οὖν δοκεῖ σοι ὁ ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους ἐπ' ὠφελείᾳ
προσθεῖναι αὐτοῖς, δι' ὧν αἰσθάνονται, ἕκαστα; ὀφθαλμοὺς μὲν ὥσθ' ὁρᾶν
τὰ ὁρατά, ὦτα δὲ, ὥστ' ἀκούειν τὰ ἀκουστά; ὁσμῶν γε μὴν, εἰ μὴ ῥῖνες
προσετέθησαν, τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ' ἂν αἰσθήσῃς τὴν γλυκεῶν καὶ
θριμνέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων
γνώμων ἐνεργάσθῃ; Πρὸς δὲ τούτοις, οὐ δοκεῖ σοι καὶ τόδε προναῖας ἔργον
εἰσικέναι, τὸ, ἐπεὶ ἀσθενὴς μὲν ἐστὶν ἡ ὄψις, βλεφάροις αὐτὴν θυρῶσαι, ὅ-
ταν μὲν αὐτῇ χρῆσθαι τι δεῖ, ἀναπετάννυται, ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ συγκαλείε-
ται; ὡς δ' ἂν μὴδὲ ἀνεμοὶ βλάπτωσιν, ἡθιμὸν βλεφαρίδας ἐμφύσαι ὀφρῦσι
τε ἀπογειῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὡς μὴδ' ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἰδρῶς

¹) Περὶ Θεοῦ. ²) Ἀκμάσαντα τὸ 520 π. Χ. ³) Ἡσίο.

κακουργῇ τὸ δὲ τὴν ἀκοὴν δέχεσθαι μὲν πάσας φωνάς, ἐμπέλασθαι δὲ μὴ ποτε· καὶ τοὺς μὲν πρόσθεν ὀδόντας πᾶσι ζώοις οἷους τέμνειν εἶναι, τοὺς δὲ γομφίους οἷους παρὰ τούτων δεξαμένους λεαίνειν^{*)} καὶ στόμα μὲν, δὲ οὐ ὦν ἐπιθυμεῖ τὰ ζῶα εἰσπέμπεται, πλησίον ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν καταθεῖναι· ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποχωροῦντα δυσχερῇ [τῇ], ἀποστρέφαι τοὺς τούτων ὄχτους, καὶ ἀπενεγκεῖν, ἢ δυνατόν προσωτάτω, ἀπὸ τῶν αἰσθησέων ταῦτα οὕτω προνοητικῶς πεπραγμένα, ἀπορεῖς πότερα τύχης ἢ γνώμης ἔργα ἐστίν; Οὐ μὰ τὸν Δι', ἔφη, ἀλλ' οὕτω γε σκοπούμεν πάντες ὅτι ταῦτα σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζώου τεχνήματι. — Τὸ δὲ ἐμὲ φρεσὶ μὲν ἔρωτα τῆς τεκνοποιίας, ἐμφύται δὲ ταῖς γειναμέναις ἔρωτα τοῦ ἐκτρέφειν, τοῖς δὲ τραφεῖσι μέγιστον μὲν πόσον τοῦ ζῆν, μέγιστον δὲ φόβον τοῦ θανάτου; — Ἀμέλει καὶ ταῦτα ὅτι μηχανήμασί τινος ζῶα εἶναι βουλευσαμένου. — Σὺ δὲ σαυτὸν φρόνιμον τι δοκεῖς ἔχειν, ἄλλοθεν δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲν οἶε φρόνιμον εἶναι; καὶ ταῦτα εἰδὼς ὅτι γῆς τε μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι πολλῆς οὐσῆς ἔχεις, καὶ ὕγρου βραχὺ πολλοῦ ὄντος, καὶ τῶν ἄλλων δῆπου μεγάλων ὄντων ἐκάστου μικρὸν μέρος λαβόντι τὸ σῶμα συνήρμοςαί σοι, νοῦν δὲ μόνον ἄρα οὐδαμοῦ ὄντα σε εὐτυχῶς πως δοκεῖς συναρπάσαι, καὶ τάδε τὰ ὑπερμεγέθη καὶ πληθὺς ἄπειρα δι' ἀφροσύνην τινὰ οὕτως οἶε εὐτάκτως ἔχειν; — Μὰ Δι' οὐ γὰρ ὁρῶ τοὺς κυρίους [αὐτῶν], ὥσπερ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων τοὺς δημιουργούς. — Οὐδὲ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ σύ γε ψυχὴν ὁρᾷς, ἢ τοῦ σώματος κυρία ἐστίν· ὥστε κατὰ γε τοῦτο ἔξεσι σοι λέγειν, ὅτι οὐδὲν γνώμη ἀλλὰ τύχη πάντα πράττεις. Καὶ ὁ Ἀριστόδημος, Οὐ τοι, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, ὑπερορῶ τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' ἐκεῖνο μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι, ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι. Οὐκοῦν, ἔφη, ὅσω μεγαλοπρεπέστερον ὃν ἀξιοῖ σε^{*)} θεραπεύειν, τοσοῦτ' μαῖλλον καὶ τιμητέον αὐτό. Εὐ ἴσθι, ἔφη, ὅτι, εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοῖην αὐτῶν. — Ἐπειτ' οὐκ οἶε φροντίζειν, οἱ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζῶων ἀνθρώπων ὀρθὸν ἀνέστησαν· ἡ δὲ ὀρθότης καὶ προορᾶν πλεῖον ποιεῖ δύνασθαι, καὶ τὰ ὑπερθεῖν μαῖλλον θεᾶσθαι, καὶ ἦττον κακοπαθεῖν^{*)} [οἷς] καὶ ὄφιν καὶ ἀκοὴν καὶ σῶμα ἐνεποίησαν. Ἐπειτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἐρπετοῖς πόδας ἐδωκαν, οἱ τὰ πορεύεσθαι μόνον παρέχουσιν· ἀνθρώπων δὲ καὶ χεῖρας προσέθεσαν, αἱ τὰ πλείεστα, οἷς εὐδαιμονέστεροι ἐκείνων ἐσμέν, ἐξεργάζονται.

Καὶ μὴν γλωττάν γε πάντων τῶν ζῶων ἐχόντων, μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν οἶαν, ἄλλοτε ἀλλαχῇ φαύουσαν τοῦ σώματος, ἄρθρου τε τὴν φωνήν, καὶ σημαίνειν πάντα ἀλλήλοις αὐτοῖς βουλόμεθα. Οὐ τοίνυν μόνον ἤρκεσε τῷ θεῷ τοῦ σώματος ἐπιμεληθῆναι, ἀλλ' ὅπερ μέγιστόν ἐστι, καὶ τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε. Τίνος γὰρ ἄλλου ζώου ψυχὴ πρῶτα μὲν θεῶν τῶν τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων ἦσθαι, διὰ τίς τίς δὲ φύλον ἄλλο ἢ οἱ ἀνθρώποι θεοὺς θεραπεύουσι; ποῖα δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἱκανωτέρα προφυλάττεσθαι ἢ λιμὸν ἢ δίψαν ἢ ψύχην ἢ

^{*)} Ἐρίκει ἄξιον αὐτοῦ, καταδέχεται ὥστε σε θεραπεύειν αὐτό. ^{*)} [Ἐνν. τῶν ἑλλων ζῶων], οἷς καὶ δὴ καὶ αὐτὸν αὐτῶν.

θάλη, ἢ νόσοις ἐπικουρῆσαι, ἢ ῥώμην ἀσκήσαι, ἢ πρὸς μάθησιν ἐκπονήσαι, ἢ, ὅσα ἂν ἀκούσῃ ἢ ἴδῃ ἢ μάθῃ, ἱκανωτέρα ἐστὶ διαμεμνησθαι; Οὐ γὰρ πάνυ σοι κατὰδηλον, ὅτι παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα, ὥσπερ θεοὶ οἱ ἄνθρωποι βιοτεύουσιν, φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιστεύοντες; οὔτε γὰρ βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἡδύνατ' ἂν πράττειν ἢ ἐβούλετο· οὐδ' ὅσα χεῖρας ἔχει, ἄφρονα ὃ ἐστὶ, πλέον οὐδὲν ἔχει. Σὺ δὲ ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυγχῆκώς, οὐκ οἶε σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι; ἀλλ' ὅταν τί ποιήσῃσι νομίμεις αὐτοὺς σοῦ φροντίζεις; -- Ὅταν πέμπωσιν (ὥσπερ σὺ φῆς πέμπειν αὐτοὺς) συμβούλους, ὃ τι χρὴ ποιεῖν. Ὅταν δὲ Ἀθηναῖοις, ἔφη, πυθανομένοις τι, διὰ μαντικῆς φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖν φράζειν αὐτοὺς; οὐδ' ὅταν τοῖς Ἑλλήσι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, οὐδ', ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις; ἀλλὰ μόνον σὲ ἐξαιρούντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται; Οἶε δ' ἂν τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις ὁδῶν ἐμφῦσαι, ὡς ἱκανοὶ εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ δυνατοὶ ἦσαν; καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐξαπατωμένους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτε ἂν αἰσθῆσθαι; οὐχ ὄρας, ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἐστιν, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι, θεῶν ἐπιμελέσθαι; Ὡ γὰρ, ἔφη, κατάμαθε, ὅτι καὶ ὁ σὸς νοῦς ἐνὼν τὸ σὸν σῶμα, ὅπως βούλεται, μεταχειρίζεται. Οἶεσθαι οὖν χρὴ καὶ τὴν ἐν τῷ παντὶ φρόνησιν τὰ πάντα, ὅπως ἂν αὐτῇ ἡδὺ ᾖ, οὕτω τίθεσθαι· καὶ μὴ, τὸ σὸν μὲν ὅμμα δύνασθαι ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι, τὸν δὲ τοῦ θεοῦ ὀφθαλμὸν ἀδύνατον εἶναι πάντα ὄρα· μὴδὲ, τὴν σὴν μὲν ψυχὴν καὶ περὶ τῶν ἐνθάδε καὶ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Σικελίᾳ δύνασθαι φροντίζειν, τὴν δὲ τοῦ θεοῦ φρόνησιν μὴ ἱκανὴν εἶναι ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι. Ἦν μέντοι, ὥσπερ ἀνθρώπους θεραπεύων, γιγνώσκῃς τοὺς ἀντιθεραπεύειν ἐθέλοντας, καὶ χαρίζομενος τοὺς ἀντιχαρίζομένους, καὶ συμβουλευόμενος καταμανθάνῃς τοὺς φρονίμους, οὕτω καὶ τῶν θεῶν πείραν λαμβάνῃς θεραπεύων, εἴ τί σοι θελήσουσι περὶ τῶν ἀδῶλων ἀνθρώποις συμβουλευεῖν, γνώσῃ τὸ θεῖον, ὅτι τοσοῦτον καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστ' ἅμα πάντα ὄρα, καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ πανταχοῦ παρῆναι, καὶ ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι. Ἐμοὶ μὲν οὖν ταῦτα λέγων οὐ μόνον τοὺς συνόντας ἐδόκει ποιεῖν, ὁπότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὠρώντο, ἀπέχεσθαι τῶν ἀνοσιῶν τε καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχυρῶν, ἀλλὰ καὶ ὁπότε ἐν ἐρημίᾳ εἶεν, ἐπεὶ περ ἡ γήσαιντο μὴδὲν ἂν ποτε, ὧν πράττειεν, θεοὺς διαλαθεῖν.

Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλὸν τε καὶ γαλὼν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεφώμεθα, εἴ τι προϋβίβαζε λέγων εἰς αὐτὴν τοιάδε· Ὡ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου, βουλοίμεθα ἐλθεῖναι ἄνδρα, ὃς οὐ μάλισα ἂν αὐτοὶ μὲν σωζοίμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, ἂρ', ὄντιν' ἂν αἰσθανοίμεθα ἡττω γαστρός ἢ αἵνου ἢ πόνου ἢ ὕπνου, τούτον αἰροίμεθα; καὶ πῶς ἂν αἰνείημεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι; Εἰ δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γεγόμενοι βουλοίμεθα τῷ ἐπιτρέψαι ἢ παῖδας ἂρ-

ρένας παιδεύσαι, ἢ θυγατέρας παρθένους διεφυλάξαι, ἢ χρήματα διασώσαι, ἢ ἀξιόπιστον εἰς ταῦτα ἡγησάμεθ' ἂν τὸν ἀκρατῆ; δούλω δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν ἢ βοσκήματα ἢ ταμεία ἢ ἔργων ἐπιτελείαν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τοιοῦτον ἐβελήσαιμ' ἂν προῖκα λαβεῖν; Ἀλλὰ μὴν, εἴγε μὴδὲ δούλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἑαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερὸς, ἑαυτῷ δ' ὠφέλιμος· ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακοургότερος· εἴγε κακοургότατόν ἐστι, μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ᾔσθαι τῷ τοιοῦτῳ, ὃν εἶδῃ τῷ ὄψῳ τε καὶ τῷ οἴῳ χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις; ἀρὰ γε οὐ χρὴ πάντα ἄνδρα, ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπίδα, ταύτην πρώτην ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι; Τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἂν ἀγαθὸν ἢ μελετήσῃεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἂν, ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων, αἰσχροῦς διατεθεῖται καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, νῆ τὴν Ἥραν, ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτέον εἶναι, μὴ τυχεῖν δούλου τοιοῦτου, δουλεύοντα δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἱκετευτέον τοὺς θεοὺς, δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· οὕτω γὰρ ἂν μόνως ὁ τοιοῦτος σωθῇ. Τοιαῦτα δὲ λέγων, ἐπὶ ἐγκρατέστερον τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυν· οὐ γὰρ μόνον τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν ἐκράτει, ἀλλὰ καὶ τῆς διὰ τῶν χρημάτων, νομίζων τὸν παρὰ τοῦ τυχόντος χρήματα λαμβάνοντα, δεσπότην ἑαυτοῦ καθιστάναι, καὶ δουλεύειν δουλείαν οὐδεμιᾶς ἥττον αἰσχροῦ.

Ἄξιον δὲ αὐτοῦ, καὶ ἃ πρὸς Ἀντιφῶντα τὸν σοφιστὴν διελέχθη, μὴ παραλιπεῖν. Ὁ γὰρ Ἀντιφῶν ποτε βουλόμενος τοὺς συνουσιαστὰς αὐτοῦ παρελῆσθαι, προσελθὼν τῷ Σωκράτει, παρόντων αὐτῶν, ἔλεξε τάδε· Ὁ Σωκράτες, ἐγὼ μὲν ᾤμην τοὺς φιλοσοφούντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίγνεσθαι· σὺ δὲ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς σοφίας ἀπολελαυκεῖναι. Ζῆς γοῦν οὕτως, ὥς οὐδ' ἂν εἰς δούλος ὑπὸ δεσπότη διαιτῶμενος μένεις, σιτία τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀγχιτῶν διατελεῖς. Καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ πτωμένους εὐφραίνει, καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἡδίων ποιεῖ ζῆν. Εἰ οὖν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδείκνυνουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαίμονις διδάσκαλος εἶναι. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιστῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι, σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἐλέσθαι, ἢ ζῆν, ὥσπερ ἐγώ. Ἴθι οὐ ἐπισκεψώμεθα, τί χαλεπὸν ἦσθαι τοῦ ἐμοῦ βίου. Πότερον, ὅτι τοῖς μὲν λαμβάνουσιν ἀργύριον ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀπεργάζεσθαι τοῦτο, ἐφ' ᾧ ἂν μισθὸν λαμβάνωσιν, ἐμοὶ δὲ μὴ λαμβάνοντι οὐκ ἀνάγκη διαλέγεσθαι, ᾧ ἂν μὴ βαλῶ-

ἢ ἑαυτὸν, ὁ δὲ Γα ἐμφαντικὸς.

μαι; ἢ τὴν διαίτάν μου φαυλλῆεις, ὡς ἦττον μὲν ὑγιεινὰ ἐσθλότες ἐμοῦ ἢ σοῦ, ἦττον δὲ ἰσχύον παρέχοντα; ἢ ὡς χαλεπώτερα πορίσασθαι τὰ ἐμὰ διαιτήματα τῶν σῶν, διὰ τὸ σπανιώτερά τε καὶ πολυτελέστερα εἶναι; ἢ ὡς ἡδῶ σοι, ἢ σὺ παρασκευάζῃ ὄντα, ἢ ἐμοί, ἢ ἐγώ; οὐκ οἶσθα ὅτι ὁ μὲν ἡδίστα ἐσθλὸν ἥκιστα ὄψου δεῖται, ὁ δὲ ἥκιστα πίνων ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ; Τὰ γε μὴν ἱμάτια οἶσθα ὅτι μεταβαλλόμενοι ψύχους καὶ θάλλπους ἕνεκα μεταβάλλονται, καὶ ὑποδήματα ὑποδύονται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυπούντα τοὺς πόδας καλύωνται πορεύεσθαι; ἤδη οὖν ποτε ἦσθου ἐμέ ἢ διὰ ψυχὸς μᾶλλον τοῦ ἐνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιάς, ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ βαδίζοντα, ὅπου ἂν βούλωμαι; Οὐκ οἶσθ' ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι τῷ σώματι, μελετήσαντες, τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίνονται, πρὸς ἃ ἂν μελετῶσι, καὶ ῥᾶον αὐτὰ φέρουσιν; ἐμέ δὲ ἄρα οὐκ αἶει, τῷ σώματι αἶει τὰ συντυγχάνοντα μελετῶντα καρτερεῖν, πάντα ῥᾶον φέρειν σοῦ μὴ μελετῶντος; Τοῦ δὲ μὴ δουλεύειν γαστρί μηδὲ ὑπνῳ οἶει τι ἄλλο αἰτιώτερον εἶναι, ἢ τὸ ἕτερα ἔχειν τούτων ἡδῶ, ἢ οὐ μόνον ἐν χρεῖα ὄντα εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας παρέχοντα ὠφελήσειν αἶει; καὶ μὴν τοῦτό γε οἶσθα, ὅτι οἱ μὲν οἰόμενοι μηδὲν εὖ πράττειν οὐκ εὐφραίνονται, οἱ δὲ ἡγούμενοι καλῶς προχωρεῖν ἑαυτοῖς ἢ γεωργίαν ἢ ναυκληρίαν ἢ ἄλλ' ὅ,τι ἂν τυγχάνωσιν ἐργαζόμενοι, εὖ πράττοντες εὐφραίνονται. Οἶει οὖν ἀπὸ πάντων τούτων τοσαύτην ἡδονὴν εἶναι, ὅσην ἀπὸ τοῦ ἑαυτὸν τε ἡγεῖσθαι βελτίω γίνεσθαι καὶ φίλους ἀμείνους κτᾶσθαι; ἐγὼ τοίνυν διατελῶ ταῦτα νομίζων. Ἐὰν δὲ ἢ φίλους ἢ πόλιν ὠφελεῖν δεῇ, ποτέρῳ ἂν εἴη πλείων σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ, ὡς σὺ μακαρίζεις, διαιωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότερος ἂν ῥᾶον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν, ἢ ὃ τὸ παρὸν ἀρκοῖ; ἐκπολιορκηθεὶς δὲ πότερος ἂν θάπτον, ὁ τῶν χαλεπωτάτων εὖρεῖν δεόμενος, ἢ ὁ τοῖς ῥάστοις ἐντυγχάνειν ἀρκούντως χρώμενος; Ὁικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ τρυφῇ καὶ πολυτέλειαν εἶναι; ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μὲν θεῖον κράτιστον, τὸ δὲ ἐγγυτάτω τοῦ θεοῦ ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου.

Ἐπισκεψώμεθα δὲ, εἰ καὶ ἀλαζονείας ἀποτρέπων τοὺς συνόντας, ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν; αἶει γὰρ ἔλεγεν, ὡς οὐκ εἴη καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοσίαν ἢ δι' ἧς ἂν τις ἀγαθὸς τι γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιο. Ὅτι δ' ἀληθῆς ἔλεγεν, ὧδε ἐδίδασκεν. Ἐνθυμώμεθα γὰρ, ἔφη, εἰ τις, μὴ ὢν ἀγαθὸς αὐλητῆς, δοκεῖν βούλοιο, τί ἂν αὐτῷ ποιητέον εἴη; ἀρ' οὐ τὰ ἔξω τῆς τέχνης μιμητέον τοὺς ἀγαθοὺς αὐλητάς; καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι σκεύη τε καλὰ κέκτηνται καὶ ἀκολούθους περιάγονται, καὶ τούτῳ ταῦτα ποιητέον; ἔπειτα, ὅτι ἐκεῖνους πολλοὶ ἐπαινοῦσι, καὶ τούτῳ πολλοὺς ἐπαινέτας παρασκευαστέον. Ἀλλὰ μὴν ἔργον γε οὐδαμοῦ ληπτέον, ἢ εὐθὺς ἐλεγχθῆσεται γελοῖος ὢν, καὶ οὐ μόνον αὐλητῆς κακός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἀλαζών. Καὶ τοι πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δὲ ὠφελομένους, πρὸς δὲ τοῦ

τοὺς κακοδοξῶν, πῶς οὐκ ἐπιπόνως τε καὶ ἀλυσιτελῶς καὶ καταγελάστως βιώσεται; Ὡσαύτως, εἰ τις βούλοιτο στρατηγὸς ἀγαθός, μὴ ὦν, φαίνεσθαι, ἢ κυβερνήτης, ἐννοῶμεν τί ἂν συμβαίνοι; Ἄρ' οὐκ ἂν, εἰ μὲν, ἐπιθυμῶν τοῦ δοκεῖν ἱκανὸς εἶναι ταῦτα πράττειν, μὴ δύναιτο πείθειν, πάντῃ λυπηρὸν, εἰ δὲ πείσειεν, ἔτι ἀθλιώτερον; ὁ δὲ πάλιν, ὅτι κυβερνᾷν τε κατασθεῖς ὁ μὴ ἐπιστάμενος ἢ στρατηγεῖν, ἀπολέσειεν ἂν, οὗς ἤκιστα βούλοιτο, καὶ αὐτὸς αἰσχυρῶς ἂν καὶ κακῶς ἀπαλλάξειεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πλοῦσιον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἰσχυρὸν μὴ ὄντα δοκεῖν, ἀλυσιτελὲς ἀπέφαινε. Προστάττεσθαι γὰρ αὐτοῖς ἔφη μείζω ἢ κατὰ δύναμιν, καὶ μὴ δυναμένους ταῦτα ποιεῖν, δοκοῦντας ἱκανοὺς εἶναι, συγγνώμης οὐκ ἂν τυγχάνειν. Ἀπατεῶνα δ' ἐκάλει οὐ μικρὸν μὲν, εἰ τις ἀργύριον ἢ σκεῦος παρά του πειθοῖ λαθὼν ἀποστεροῖται, πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἄξιος ὦν ἐξηπατήκει, πειθὼν ὡς ἱκανὸς εἶη τῆς πόλεως ἡγεῖσθαι. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἐδόκει καὶ τοῦ ἀλαζονεύεσθαι ἀποτρέπειν τοὺς συνόντας τοιάδε διαλεγόμενος.

BIBAION B'.

ἘΚ ΤΟΥ Δ', Β', Γ', καὶ Ζ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐδόκει δὲ μοι καὶ τοιαῦτα λέγων προτρέπειν τοὺς συνόντας ἀσκεῖν ἐγκράτειαν * πρὸς ἐπιθυμίαν * βρωτοῦ καὶ ποτοῦ καὶ ὕπνου καὶ ῥίγους καὶ θάλλπους καὶ πόνου. Γινούσ δὲ τινα τῶν συνόντων ἀκολαστοτέρως ἔχοντα πρὸς τὰ τοιαῦτα, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε, παιδεύειν παραλαβόντα δύο τῶν νέων, τὸν μὲν, ὅπως ἱκανὸς ἔσται ἄρχειν, τὸν δὲ, ὅπως μὴ ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, πῶς ἂν ἐκάτερον παιδεύσεις; βούλει σκοπῶμεν, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τροφῆς ὥσπερ ἀπὸ τῶν χοιριῶν; καὶ ὁ Ἀρίστιππος ἔφη, Δοκεῖ γοῦν μοι ἡ τροφή ἀρχῇ εἶναι· οὐδὲ γὰρ ζῷον γ' ἂν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο.

Οὐκοῦν τὸ μὲν βούλεσθαι σίτου ἅπτεσθαι, ὅταν ὦρα ἦκη, ἀμφοτέροις εἶδος παραγίγνεσθαι; Εἶδος γὰρ, ἔφη. Τὸ οὖν προαιρεῖσθαι τὸ κατεπειγὸν μᾶλλον πράττειν, ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι, πότερον ἂν αὐτῶν ἐθίζοιμεν; Τὸν εἰς τὸ ἄρχειν, ἔφη, νῆ Δία παιδευόμενον, ὅπως μὴ τὰ τῆς πόλεως ἅπρακτα γίγνηται παρὰ τὴν ἐκείνου ἀργίαν. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ὅταν πεινῇ βούλωνται, τὸ δύνασθαι διψῶντα ἀνέχεσθαι τῷ αὐτῷ προσθετόν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ ὕπνου ἐγκρατὴ εἶναι, ὥστε δύνασθαι καὶ ὀψὲ κοιμηθῆναι, καὶ πρωὶ ἀναστῆναι, καὶ ἀγρυπνῆσαι, εἴ τι δέοι, ποτέρῳ ἂν προσθεῖημεν; Καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ αὐτῷ. Τί δὲ, ἔφη, τὸ μὴ φεύγειν τοὺς πόρους, ἀλλὰ ἐθελοντῇν ὑπομένειν, ποτέρῳ ἂν προσθεῖημεν; Καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ. Τί δέ; τὸ μαθεῖν, εἴ τι ἐπιτηδεῖον ἐστὶ μάθημα πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἀντιπάλων, ποτέρῳ ἂν προσεῖναι μᾶλλον πρέπει; Πολὺ, νῆ Δί', ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ· καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ὄφελος ἄνευ τῶν τοιούτων μαθημάτων. Οὐκοῦν ὁ οὕτω πεπαιδευμένος ἦτορ ἂν δοκεῖ σοι ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα ἀλίσκεσθαι; τοῦτων γὰρ δῆπου τὰ μὲν γαστρὶ δολεαζόμενα, καὶ μάλα ἐνια δυσωπούμενα, ὅμως τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ φαγεῖν ἀγόμενα πρὸς τὸ δόλαιον ὀλισκᾷται, τὰ δὲ

ποτῶ ἐνεδρεύεται. Πάνυ μὲν οὖν ἔφη... Οὐκοῦν δοκεῖ σοι ἀσυχρὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ταῦτά πάσχειν τοῖς ἀφρονεσάτοισι τῶν θηρίων; Ἐμοὶ γε δοκεῖ ἔφη...

Τί δ', ὦ Ἀρίστιππε, ὁ Σωκράτης ἔφη, οὐ δοκεῖ σοι τούτῳ διαφέρειν τὰ ἰκούσια τῶν ἀκουσίων, ἥ ὁ μὲν ἐκὼν πεινῶν, φάγοι ἂν ὅποτε βούλοιτο, καὶ ὁ ἐκὼν διψῶν, πίοι, καὶ τ' ἄλλ' ὡσαύτως; τῷ δ' ἐξ ἀνάγκης ταῦτα πάσχοντι οὐκ ἔστιν, ὅπῳ ἂν βούληται, παύσθαι; ἔπειτα ὁ ἰκούσιως ταιλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται^{α)}· οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες, ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. Καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἄλλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἥ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἥ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς οὐκ οἶσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραίνομένους, ἀγαμέ- νους μὲν ἑαυτοὺς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; Ἐπὶ δὲ αἱ μὲν ῥαδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοῖν οὔτε σώματι εὐξίαν ἱκανὰ εἰσιν ἐνεργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί, οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν^{β)}· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κάγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Λέγει δὲ πού καὶ Ἡσίοδος.

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ Ἰλαδὸν ἐστὶν ἐλεῖσθαι
Ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἄγγυθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρώτα θεοὶ προπάρουθεν ἔσθικαν
Ἰθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν.
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἰούσα.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

Τῶν πόνων
Πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγ' ὅθ' οἱ θεοί·

Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τότῳ φησὶν·

Ἄ ποντρά μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς.

Καὶ Πρόδικος δὲ ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ Ἡρακλέους (δ- περ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται) ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὡς πῶς λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι· Φησὶ γάρ, Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὤρματο (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἡδὴ αὐτοκράτορες γενόμενοι^{γ)} δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας), ἐξελθόν- τα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι ἀποροῦντα ὅποτέραν τὴν ὁδὸν τράπηται. Καὶ φα- νῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι^{δ)} μεγάλας, τὴν μὲν ἐτέραν εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῦ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη, ἐσθλὴ δὲ λευκῇ· τὴν δὲ ἐτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκότεραν τοῦ ὄντος^{ε)} δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆ- μα, ὥστε δοκεῖν ὀρθότεραν τῆς φύσεως εἶναι· τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπε-

^{α)} Κύρια ἑαυτῶν, αὐτεξέσται. ^{β)} Τὸ δεύτερον ἀπαρέμφ. ἐφαρτάται τοῦ πρώτου, ὅ- θι δοκεῖται ἀπὸ κοινοῦ.

παμένα, ἐσθῆτα δὲ, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτὴν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴτις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκίαν ἀποβλέπειν. Ὡς δ' ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν εἶναι τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν δὲ ἑτέραν, φθάσαι βουλομένην, προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀπορροῦντα ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. Ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃ, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χυλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διάξεις, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σῖτον ἢ ποτὸν εὖροις, ἢ τί ἂν ἰδῶν ἢ τί ἀκούσας τερψθείης, ἢ τίνων ὀσφραινόμενος ἢ ἀπτόμενος ἡσθεῖης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. Ἐὰν δὲ ποτε γένηται τις ὑπόψια σπάνεως ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος, μὴ σε ἀγάγῃ ἐπὶ τὸ ποιοῦντα καὶ ταιλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρεῖσθαι οὐδενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνατόν ἦ τι κερδᾶναι. Πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ ξυνοῦσιν ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ὦ γύναι, ἔφη, ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν; Ἡ δὲ, Οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισούντες ὑποκορίζόμενοι ὀνομάζουσί με Κακίαν. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπε· Καὶ ἐγὼ ἦκα πρὸς σέ, ὦ Ἡράκλεις, εἰδοῦα τοὺς γεννήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθούσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποις, σφόδρ' ἂν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμωτέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. Οὐκ ἐξαπατήσω δὲ σε προοιμίῳ ἡδονῆς, ἀλλ' ἥπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν τὰ ὄντα διηγῆσθαι μετ' ἀληθείας. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόνασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἴλεως εἶναι σοὶ βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεοὺς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελήτεον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γῆν φέρειν σοὶ βούλει καρποὺς ἀφθόνους, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἶε δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾶς αὖξεσθαι, καὶ βούλει δύνασθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατός εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐπιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἰδρωτί. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν (ὥς φησι Πρόδικος), Ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χυλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνὴ σοὶ αὕτη διηγείται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε.

Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν, ὦ τλημόν! τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ αἰσθῆς, μὴδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδῶν

ἐπιθυμίαν ἀναμεινεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα· καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀφιοποιούς μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, οἶνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιβέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακὰς ἀλλὰ καὶ τὰς κλῖνας καὶ τὰ ὑπόδαθρα ταῖς κλῖναις παρασκευάζεις. Οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴδὲν ἔχειν ὅ,τι ποιῇς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς... Ἀθάνατος δὲ οὐσα, ἐκ θεῶν μὲν ἀπερρίψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθὸν ἀτιμάζῃ· τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου σεαυτῆς, ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος ἀθέατος· οὐδὲν γὰρ πώποτε σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. Τίς δ' ἂν σοι λεγούσῃ τι πειστεύσεις; τίς δ' ἂν δεομένη τινός ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἷο, νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνῆτοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες, τοῖς μὲν διαπεπραγμένοις αἰσχυρόμενοι, τοῖς δὲ πρατομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γήρας ἀποθέμενοι. Ἐγὼ δὲ σύνεμι μὲν θεοῖς, σύνεμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῶν οὔτε ἀνθρώπων χωρὶς ἐμοῦ [οὐδὲν] γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν συνεργός τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἰκῶν δεσπότης, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. Ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέχονται γὰρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν· ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις· καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθίσαι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνους χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἡδοναὶ πράττοντες, οἱ ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. Ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν φεῖ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. Τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἰπράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένην τὴν μακαριςοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι. Οὕτω πως διώκει Πρόδικος τὴν ὑπ' ἀρετῆς Ἑρακλείους παιδείωσιν, ἐκόσμησε μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειότεροις ῥήμασιν, ἢ ἐγὼ νῦν. Σοὶ δ' οὐκ ἄξιον, ὦ Ἀριστιππε, τούτων ἐνθυμουμένην πειρᾶσθαι τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντίζειν.

Δισθόμενος δὲ ποτε Λαμπροκλέα, τὸν πρεσβύτατον υἱὸν ἑαυτοῦ, πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, εἰσθᾶ τινος ἀνθρώπου ἀχαρίστους καλουμένους; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ νεανίσκος. Καταμεμάθηκας οὐκ οὖν τοὺς τί ποιούντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλούσιν; Ἐγώ γε, ἔφη· τοὺς

γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι, μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν. Οὐκοῦν δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; Ἐμοιγε ἔφη. Ἦδη δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα, ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς μὲν φίλους ἀδικὸν εἶναι δοκεῖ, τοὺς δὲ πολεμίους δίκαιον, οὕτω καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἀδικόν ἐστι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους δίκαιον; Καὶ μάλα, ἔφη καὶ δοκεῖ μοι, ὅφ' οὐ ἂν τις εὖ παθὼν εἴτε φίλου εἴτε πολεμίου μὴ πειράται χάριν ἀποδιδόναι, ἀδικὸς εἶναι. Οὐκοῦν, εἰ γε οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινής τις ἂν εἴη ἀδικία ἢ ἀχαριστεία; Συνωμολόγει. Οὐκοῦν, ὅσῳ ἂν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῶ χάριν, τοσοῦτ' ἀδικώτερος ἂν εἴη; Συνέφη καὶ τοῦτο. Τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων εὗροιμεν ἂν μελίζονα εὐεργετημένους ἢ παιδας ὑπὸ γονέων; οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, τσαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν καὶ τοσοῦτων ἀγαθῶν μετασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις; Ἄ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ παντὸς ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν καὶ αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὥς οὐκ ἂν μελίζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσαντες. Καὶ μὴν οὐ τῶν γε ἀφροδισίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνεις... Φανεροὶ δ' ἐσμὲν καὶ σκοπούμενοι ἐξ ὁποῖων ἂν γυναικῶν βέλτιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόντες τεκνοποιούμεθα.

Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ τὴν τε συντεκνοποιήσουςαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα ὅσα ἂν οἴηται συνάσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ ταῦτα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα. Ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη τε καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου, καὶ μεταδιδούσα τῆς τροφῆς ἢ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενέγκασα⁴¹ καὶ τεκοῦσα, τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται· οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγαθόν, οὔτε γιγνώσκον⁴² τὸ βρέφος ὅφ' αὐτοῦ εὖ πάσχει, οὔτε σημαίνειν δυνάμενον ὅτου δεῖται· ἀλλ' αὐτὴ στοχαζομένη τὰ τε συμφέροντα καὶ τὰ κεχαρισμένα πειράται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολὺν χρόνον καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπομένουσα πονεῖν, οὐκ εἰδυῖα τίνα τούτων χάριν ἀπολήφεται. Καὶ οὐκ ἄρκει θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ, ἐπειδὴν ὀδῶσιν ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες μαθήναι τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχουσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν βίον, διδάσκουσιν· ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται πάντα ποιῶντες, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατόν βέλτιστοι. Πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος ἔφη. Ἀλλὰ τοι, εἰ καὶ ταῦτα πάντα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν δύναται αὐτῆς ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ποτέραν δὲ οἶσι, ἔφη, θηρίῳ ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι ἢ μητρὸς; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, μητρὸς, τῆς γε τοιαύτης. Ἦδη πάποτε οὖν ἡ δακῦσα κακὸν τί σοι ἔδωκεν ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον; Ἀλλὰ νῆ Δία, ἔφη,

⁴¹) Κροσσόρησασα. ⁴²) Εἰ μὲν ἐκλεφθῇ ἀς αἰτιατικῇ, ἀποδίδεται ὡς ἀντικείμεν. τοῦ Τρέφει· εἰ δὲ καὶ ἦεν ὀνομαστικῇ, φέρεται ἀπολύτως ἀντὶ γενικῆς αἰς τὰ προηγούμενα.

λέγει, ἃ οὐκ ἂν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ¹⁵ βούλοιοτο ἀκούσαι. Σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἶσι ταύτῃ δυσάνεκτα, καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτός, πράγματα παρασχεῖν; πόσα δὲ λυτῆσαι κάμων; Ἀλλ' οὐδεπώποτε αὐτὴν ἔφη, οὐτ' εἶπα, οὐτ' ἐποίησα οὐδὲν, ἐφ' ᾧ ἤσχυνθη. Τί δ'; οἶσι, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναι σοι ἀκούειν ὢν αὐτὴ λέγει, ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγωδαῖς ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν; Ἀλλ', οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ αἰσονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ, οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, φέρουσι. Σὺ δὲ εὖ εἰδώς ὅτι, ἃ λέγει σοι ἡ μήτηρ οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι ὅσα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις; ἢ νομίζεις κακόν τὴν μητέρα σοι εἶναι; Οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτό γε οὐκ οἶμαι. Καὶ ὁ Σωκράτης, οὐκοῦν, ἔφη, σὺ ταύτην, εὖνουν τε σοι οὕσαν καὶ ἐπιμελομένην ὥς μάλιστα δύναται κάμνοντος, ὅπως ὑγιανεῖς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδεὶς ἐνδεὴς ἔσῃ, καὶ πρὸς τούτοις, πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ, καὶ εὐχὰς ἀποδοῦσαν, χαλεπὴν εἶναι φῆς; ἐγὼ μὲν οἶμαι, εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν μητέρα, τὰγαθὰ σε οὐ δύνασθαι φέρειν. Εἰπὲ δέ μοι, ἔφη, πότερον ἄλλον τινὰ οἶσι δεῖν θεραπεύειν; ἢ παρσκευάσαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν,* μὴδ' ἐπεσθαι* μῆτε πείθεσθαι μῆτε στρατηγῷ μῆτε ἄλλῳ ἄρχοντι; Ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι βούλει σὺ ἀρέσκειν ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναῦτη, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τοῦ σοι γίγνηται συλλήπτωρ, καὶ, ἂν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; Ἐγώ γε, ἔφη. Τί δέ; συνοιδιπόρον, ἢ σύμπλουν, ἢ εἴτῳ ἄλλῳ ἐντυχάνοις, οὐδὲν ἂν σοι διαφέρει φίλον ἢ ἐχθρόν γενέσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων εὐνοίας οἶσι δεῖν ἐπιμελεῖσθαι; Ἐγώ γε, ἔφη. Εἰτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι παρσκευάσαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστα σε φιλοῦσαν οὐκ οἶσι δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμίας ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐάν τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθῃσι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔῃ ἄρχειν τούτου, ὥς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως τούτου θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν¹⁶ τούτου πράξαντος; Καί, νῆ Δία, ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμήῃ, καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις.

Σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἂν σωφρονῇς, τοὺς μὲν θεοὺς παραίτησιν συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρὸς, μὴ σε καὶ οὗτοι, νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι, οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιεῖν τοὺς δὲ ἀνθρώπους αὐ φυλάττει, μὴ σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων ἀμελοῦντα πάντες ἀτιμάσωσι, κἄτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῇς. Εἰ γάρ σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γονέας ἀχάριστον εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειεν εὖ σε ποιήσας χάριν ἀπολήψεσθαι.

¹⁵) Δι' ὅλην του τὴν ζωὴν καὶ ἂν ἐπρόκειτο καὶ διακινδυνεύειν ὅλην του τὴν βίαν.

¹⁶) (Ἐνν.) Γιγνώμενον.

Χαιρεφῶντα δὲ ποτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελφῶ μὲν ὄντα ἀλλήλοιν, ἐ-
 αὐτῷ δὲ γνωρίμῳ, αἰσθόμενος διαφορομένῳ, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην, εἶπε
 μοι, ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δῆπου καὶ σὺ εἰ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἱ
 χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφόν; καὶ ταῦτα, τῶν μὲν ἀφρό-
 νων ὄντων, τοῦ δὲ φρονίμου· καὶ τῶν μὲν βοηθείας δεομένων, τοῦ δὲ βοη-
 θεῖν δυναμένου· καὶ πρὸς τούτοις, τῶν μὲν πλείονων ὑπαρχόντων, τοῦ δὲ
 ἐνός. Θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τις τοὺς μὲν ἀδελφούς ζημίαν ἡγεῖται,
 ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημί-
 αν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύναται λογίζε-
 σθαι, ὅτι κρεῖττον σὺν πολλοῖς οἰκούντα ἀσφαλῶς τάρκουντα ἔχειν, ἢ μό-
 νον διατρώμενον τὰ τῶν πολιτῶν¹²⁹ ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ
 τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. Καὶ οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ὡ-
 νοῦνται, ἵνα συνεργούς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμενοι·
 τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους,
 ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. Καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει
 τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φύναι, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις
 πόθος τι ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρω-
 ποι τιμῶσι τε μᾶλλον τοὺς συναδέλφους ὄντας τῶν ἀναδελφῶν, καὶ ἤττον
 τούτοις ἐπιτίθενται. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μὲν, ὦ Σώκρατες,
 μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἴσως ἂν θεοὶ φέρειν τὸν ἀδελφόν, καὶ μὴ μι-
 κρῶν ἔνεκα φεύγειν· ἀγαθὸν γὰρ ὥσπερ καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφός, ὡν ὅσον
 δεῖ¹³⁰ ὁπότε μὲν τοι [τοῦ] παντός ἐνδέοι¹³¹, καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί
 ἂν τις ἐπιχειροῇ τοῖς ἀδυνάτοις; Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Πότερα δὲ, ὦ Χαι-
 ρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ οὐδὲ σοὶ¹³², ἢ ἔστιν οἷς
 καὶ πάνυ ἀρέσκει; Διὰ τοῦτο γάρ τοι¹³³, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀξίον ἐστὶν ἐμέ
 μισεῖν αὐτόν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δὲ, ὅπου ἂν παρῇ,
 πανταχοῦ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ζημίᾳ μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. Ἀρ' οὖν, ἔφη
 ὁ Σωκράτης, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μὲν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι
 ζημίᾳ ἐστίν, οὕτω καὶ ἀδελφός, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ
 χρῆσθαι, ζημίᾳ ἐστί; Πῶς δ' ἂν ἐγώ, ἔφη ὁ Χαιρεκράτης, ἀνεπιστήμων
 εἶην ἀδελφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός γε¹³⁴ καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα, καὶ
 εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιῶντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμέ
 ἀνιᾶν, οὐκ ἂν δυναίμην οὗτ' εὖ λέγειν, οὗτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσο-
 μαι. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Θαυμαστά γε λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ κῶνα
 μὲν, εἰ σοὶ ἦν ἐπὶ¹³⁵ προβάτοις ἐπιτήδειος, καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἡσπά-
 ζετο, σοὶ δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινε, ἀμελήσας ἂν τοῦ ὀργίσεσθαι ἐπειρῶ
 εὖ ποιήσας πρᾶνεν¹³⁶ αὐτόν· τὸν δὲ ἀδελφόν φῆς μὲν μέγα ἂν ἀγαθὸν
 εἶναι, ἅντα¹³⁷ πρὸς σέ ὅσον δεῖ, ἐπίσασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ
 εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοὶ ὡς βέλτιστος ἔσαι; Καὶ
 ὁ Χαιρεκράτης, Δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τσαύτην

¹²⁹) (Ἰσ. διορθ.) Πολλῶν. ¹³⁰) εἶναι παντάπασιν μακρὰν τούτου. ¹³¹) (Ἐνν.) δύναται ἀ-
 ρέσαι. ¹³²) Διπλολογικός ἢ Βεβαιωτικός Βέβαια· διότι πλῆ. ¹³³) Βεβαιωτικός ἢ Κατα-
 στικός Τελλέχιστος. ¹³⁴) διό (ἵνα φυλάτῃ) πρόβατα. ¹³⁵) Ἰσοθετική. Ἐάν ἦτον.

σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ ὅσον δεῖ. Καὶ μὴν οὐδὲν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν δεῖ ἐπ' αὐτόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανάσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτός, οἶμαι ἂν αὐτὸν ἀλόντα περὶ πολλοῦ ποιῆσθαι σε. Οὐκ ἂν φθάναις, ἔφη, λέγων, εἴ τι ᾔσθησάι με φίλτρον ἐπιστάμενον, ὃ ἐγὼ εἰδῶς λήληθα ἑμαυτόν; Λέγε δὴ μοι, ἔφη²¹, εἴ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὅποτε θύοι, καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; Ἀῖλον ὅτι κατάρχομαι ἂν τοῦ αὐτοῦ, ὅτε θύοιμι, καλεῖν ἐκεῖνον. Εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψασθαι, ὅποτε ἀποδημοίης, ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης; Ἀῖλον ὅτι πρότερος ἂν ἐγχειροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὅποτε ἀποδημοίῃ. Εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτόν, ὅποτε ἔλθοις εἰς τὴν²² ἐκείνου, τί ἂν ποιοίης; Ἀῖλον ὅτι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοίμην ἂν, ὅποτε ἔλθοι 'Αθήναζε. Καὶ εἴ γε βουλοίμην αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι, ἐφ' ὃ ἤκοιμι, δῆλον ὅτι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον αὐτόν²³ ἐκείνῳ ποιεῖν. Πάντ' ἄρα σὺ γε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπεκρύπτου. Ἡ δὲ κνεῖς, ἔφη, ἄρξαι, μὴ αἰσχυρὸς φανῆς, ἔάν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῆς; καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολέμιους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὖ εὐεργετῶν. Εἰ μὲν οὖν ἐδόκει μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἐκείνῳ ἂν ἐπειρώμην πείθειν πρότερον ἐγχειρεῖν τῷ σε φίλον ποιῆσθαι· νῦν δὲ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦτο. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἀποπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὃς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι. Καὶ τοι τοῦτου γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τάναντία νομίζεται, τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντός καὶ ἔργου καὶ λόγου. Πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης· οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ παραχωρεῖται τὸν νεώτερον τῷ πρεσβυτέρῳ συντυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται, καὶ οὐ καθήμενον ἐπαναστῆναι, καὶ κοίτῃ *μαλακῇ²⁴* τιμῆσαι, καὶ λόγων ὑπεῖξαι; ὦ γὰρ, μὴ ὄκνει, ἔφη, ἀλλ' ἐγχειρεῖ τὸν ἀνδρα καταπραῖνειν, καὶ πάννυ ταχύ σοι ὑπακούσεται. Οὐχ ὅρας ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἔλοις, ἢ εἰ διδοίης τι τοὺς δὲ καλοὺς καγαλοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστα²⁵ ἂν κατεργάσαιο. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἐάν οὖν, ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦντος, ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται; Τί γὰρ ἄλλο, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἢ κινδυνεύσεις ἐπιδεῖξαι, σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; Ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι τούτων ἐσεσθαι· νομίζω γὰρ αὐτόν, ἐπειδὴν αἰσθηταί σε προκαλοῦμενον ἑαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πάννυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηται σου λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν. Νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, διάκεισθον ὥσπερ εἰ τῷ χεῖρε, ἄς ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ συλλαμβάνειν ἀλλήλων ἐποίησεν, ἀφεμένῳ τοῦτου τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλων· ἢ εἰ τῷ πόδε θείᾳ μοῖρᾳ πεποιημένῳ πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλων, ἀμελήσαντε τοῦτου ἐμποδίζοιεν ἀλλήλων. Οὐκ ἂν [οὖν]

²¹) Ὁ Σωκρ. ²²) (Ἐνν.) Πόλιν ἢ Πατρίδα. ²³) Ἡμέ. ²⁴) Ἰσχυρὸς λέγει.

πολλή ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία, τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένους ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; Καὶ μὴν ἀδελφῷ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἣ χεῖρ τε καὶ πόδε καὶ ὀφθαλμῷ καὶ τάλλα, ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις. Χαῖρες μὲν γάρ, εἰ δέοι αὐτὰς τὰ πλεον ὀργυιᾶς διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν δύναιτο· πόδες δὲ οὐδ' ἂν ἐπὶ τὰ ὀργυιᾶν ἄνεχοντα ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ, οἱ καὶ δοκοῦντες ἐπὶ πλείους ἐξικνεῖσθαι, οὐδ' ἂν τῶν ἐτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἐμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὀπίσθεν ἰδεῖν δύναιτο· ἀδελφῷ δὲ, φίλῳ ὄντε, καὶ πολὺ διεστώτε, πράττετον ἅμα * καὶ * τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

Καὶ μὴν τὰς ἀπορίας γε τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοίαν ἐπειράτο γνώμῃ⁸⁵ ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν, διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοισι ἐπαρκεῖν. Ἐρῶ δὲ καὶ ἐν τούτοις αὖ συνοῖδα αὐτῶ. Ἀρίσταρχον γάρ ποτε ὄρων σκυθρωπῶς ἔχοντα, Ἔοικας, ἔφη, ὦ Ἀρίσταρχε, βαρέως φέρειν τι. Χρὴ δὲ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις· ἴσως γάρ ἂν τί σε καὶ ἡμεῖς κουφίσαιμεν. Καὶ ὁ Ἀρίσταρχος, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμὶ ἀπορία. Ἐπεὶ γὰρ ἐξασίασεν ἡ πόλις πολλῶν φυγόντων ὡς τὸν Πειραιᾶ, συνεληλύθησαν ὡς ἐμὲ καταλειμμένοι ἀδελφοὶ τε καὶ ἀδελφίδαι καὶ ἀνεψία τσαυταί, ὥστ' εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρասκαίδεκα τοὺς ἐλευθέρους. Λαμβάνομεν δὲ οὔτε ἐκ τῆς γῆς οὐδέν· οἱ γὰρ ἐναντίοι κρατοῦσιν αὐτῆς οὔτε ἀπὸ τῶν οἰκιῶν· ὀλιγανθρωπία γάρ ἐν τῷ ἄρει γέγονε. Τὰ ἐπιπλά δὲ οὐδεὶς ὠνεῖται, οὐδὲ δανείσασθαι οὐδαμῶθεν ἐστὶν ἀργύριον, ἀλλὰ πρότερον ἂν τίς μοι δοκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ ζητῶν εὔρεῖν, ἢ δανειζόμενος λαβεῖν. Χαλεπὸν μὲν οὖν ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τοὺς οἰκίους περὶ ὅρῃ ἀπολλυμένους, ἀδύνατον δὲ τοσούτους τρέφειν ἐν τοιούτοις πράγμασιν. Ἀκούσας οὖν ταῦτα ὁ Σωκράτης, Τί ποτὲ ἐστίν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων⁸⁶ μὲν πολλοὺς τρέφων, οὐ μόνον ἑαυτῷ τε καὶ τούτοις τὰ ἐπιτήδεια δύναται παρέχειν, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖται τσαυτὰ, ὥς καὶ πλουτεῖν· σὺ δὲ πολλοὺς τρέφων δέδοικας, μὴ δι' ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων ἅπαντες ἀπόλησθε; Ὅτι νῆ Δί', ἔφη, ὁ μὲν δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους. Καὶ πρότερον, ἔφη, τοὺς παρὰ σοὶ ἐλευθέρους οἶε βελτίους εἶναι ἢ τοὺς παρὰ Κεράμωνι δούλους; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, τοὺς παρ' ἐμοὶ ἐλευθέρους. Οὐκ οὖν, ἔφη, αἰσχρὸν τὸν μὲν ἀπὸ τῶν πονηροτέρων εὐπορεῖν, σὲ δὲ πολλῷ βελτίους ἔχοντα ἐν ἀπορίαις εἶναι; Νῆ Δί', ἔφη· ὁ μὲν γὰρ τεχνίτας τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθερίως πεπαιδευμένους.

Ἀρ' οὖν, ἔφη, τεχνίται εἰσιν οἱ χρήσιμόν τι ποιεῖν ἐπιστάμενοι; Μάλιστα γ', ἔφη. Οὐκοῦν χρήσιμά γ' ἄλφιτα; Σφόδρα γε. Τί δ' ἄρτοι; Οὐδὲν ἥττον. Τί γάρ; ἔφη, ἱμάτια τε ἀνδρεία καὶ γυναικεῖα, καὶ χιτωνίσκοι καὶ χλαμύδες καὶ ἐξωμίδες; Σφόδρα γ', ἔφη, καὶ πάντα ταῦτα χρήσιμα. Ἐπειτα, ἔφη, οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται ποιεῖν; Πάντα μὲν οὖν, [ἔφη], ὡς ἐγώ μαι. Εἴτ' οὐκ οἶσθα, ὅτι ἅψ' ἐνδὸς μὲν τούτων, ἄλφιτοποιᾷς,

⁸⁵) Φρονήσαι. ⁸⁶) Γνωστός τις βίβαιο ἐργοστασιάρχης ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ αἱ περὶ τὴν ἀναφερόμενοι Ναυσικίης, Κύρηδος κατ.

Ναυτικῶδης οὐ μόνον ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς οἰκέτας τρέφει, ἀλλὰ πρὸς τοῦ-
τοις καὶ ὕς πολλὰς καὶ βούς, καὶ περιποιεῖται τσαῦτα, ὥστε καὶ τῇ πό-
λει πολλάκις λειτουργεῖν ἀπὸ δὲ ἀρτοποιίας Κύρηθος τήν τε οἰκίαν πᾶσαν
διατρέφει, καὶ ζῇ δαφιλῶς; Δημέας δὲ ὁ Κολλυτεύς ἀπὸ χλαμυδουργίας,
Μένων δ' ἀπὸ χλανιδοποιίας, Μεγαρέων δὲ οἱ πλείστοι, ἔφη, ἀπὸ ἐξωμι-
δοποιίας διατρέφονται; Νῆ Δί', ἔφη· οὗτοι γὰρ ὠνούμενοι βαρβάρους ἀν-
θρώπους ἔχουσιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἐργάζεσθαι, ἃ καλῶς ἔχει· ἐγὼ δ' ἐ-
λευθέρους τε καὶ συγγενεῖς. "Ἐπει", ἔφη, ὅτι ἐλευθεροὶ τ' εἰσὶ καὶ συγγε-
νεῖς σοι, οἷσι χρῆναι αὐτοὺς μεδὲν ἄλλα ποιεῖν, ἢ ἐσθίειν καὶ καθεύδειν;
πότερον καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθέρων τοὺς οὕτω ζῶντας ἄμεινον διάγοντας
ὄρας, καὶ μᾶλλον εὐδαιμονίζεις, ἢ τοὺς ἃ ἐπίστανται χρήσιμα πρὸς τὸν
βίον, τούτων ἐπιμελουμένους; ἢ τὴν μὲν ἀργίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν αἰσθά-
νει τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τε τὸ μαθεῖν, ἃ προσήκει ἐπίστασθαι, καὶ πρὸς
τὸ μνημονεύειν, ἃ ἂν μάθωσι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τε καὶ ἰσχύειν τοῖς
νόμασι, καὶ πρὸς τὸ κτήσασθαι τι καὶ σώζειν τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον
ὠφέλιμα ὄντα, τὴν δὲ ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν οὐδὲν χρήσιμα; "Ἐ-
μαθὼν δὲ, ἃ φῆς αὐτὰς ἐπίστασθαι, πότερον ὡς οὔτε χρήσιμα ὄντα πρὸς
τὸν βίον, οὔτε ποιήσουςαι αὐτῶν οὐδὲν, ἢ τούναντίον, ὡς καὶ ἐπιμελη-
σόμεναι τούτων, καὶ ὠφεληθησόμεναι ἀπ' αὐτῶν; ποτέρως γὰρ ἂν μᾶλ-
λον ἄνθρωποι σωφρονοῖεν ἀργούντες, ἢ τῶν χρησίων ἐπιμελούμενοι;
ποτέρως δ' ἂν δικαιότεροι εἶεν, εἰ ἐργάζονται, ἢ εἰ ἀργούντες βουλευόμενοι
περὶ τῶν ἐπιτηδείων; "Ἀλλὰ καὶ²⁷ νῦν μὲν, ὡς ἐγώ μαι, οὔτε σὺ ἐκεί-
νας φιλεῖς, οὔτε ἐκεῖναι σέ· σὺ μὲν, ἡγούμενος αὐτὰς ἐπιζημίους εἶναι
σεαυτῷ, ἐκεῖναι δὲ, ὁρῶσαι σε ἀχθόμενον ἐφ' ἑαυταῖς. "Ἐκ δὲ τούτων κίν-
δυνος, μείζω τε ἀπέχθειαν γίνεσθαι, καὶ τὴν προγεγονυῖαν χάριν μειοῦ-
σθαι. "Ἐὰν δὲ προσατήσης ὅπως ἐνεργοὶ ᾖσι, σὺ μὲν ἐκείνας φιλήσεις,
ὁρῶν ὠφελίμους σεαυτῷ οὕσας· ἐκεῖναι δὲ σέ ἀγαπήσουσιν, αἰσθόμεναι
χαίροντά σε αὐταῖς· τῶν δὲ προγεγονυῖων εὐεργεσιῶν ἥδιον μνημονέου-
σιν, τὴν ἀπ' ἐκείνων χάριν αὐξήσετε, καὶ ἐκ τούτων φιλικώτερόν τε καὶ οἰκειό-
τερον ἀλλήλοις ἔχετε. Εἰ μὲν τοίνυν αἰσχροὺς τι ἐμελλον ἐργάσασθαι, θά-
νατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν· νῦν δὲ, ἃ μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρε-
πωδέστερα²⁸ γυναῖξιν εἶναι, ἐπίσανται, ὡς εἰσκει. Πάντες δὲ ἃ ἐπίσανται,
ῥᾶστα τε καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα καὶ ἥδιστα ἐργάζονται. Μὴ οὖν ὁ-
κνεῖ, ἔφη, ταῦτα εἰσηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ σοὶ τε λυσιτελεῖ κάκειναι· καὶ ὡς
εἰκός, ἡδέως ὑπακούουσιν. "Ἀλλὰ, νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη ὁ Ἀρίσταρχος, οὐ-
τω μοι δοκεῖς καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὥς προσθεν μὲν οὐ προσιέ-
μην δανείσασθαι, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας ὅ,τι ἂν λάβω, οὐχ ἔξω ἀποδοῦναι,
νῦν δὲ μοι δοκῶ εἰς ἔργων ἀφορμὴν ὑπομένειν αὐτὸ ποιῆσαι. "Ἐκ τούτων
δὲ ἐπορίσθη μὲν ἀφορμὴ, ἐωνήθη δὲ ἔρια· καὶ ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων,
ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν, ἱλαρὰ δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν, καὶ ἀντὶ ὑ-
φορωμένων ἑαυτὰς ἡδέως ἀλλήλας ἐώρων· καὶ αἱ μὲν ὡς κηδεμόνα ἐφί-

²⁷) Προσθετικὸς. ²⁸) Τὸ ευχραιετικόν ὡς πρὸς τοὺς ἄνδρας, οἷς μᾶλλον ἀρμόζει ἢ ἐν ὑπαίθρῳ ἐργασία.

λουν, ὁ δὲ ὡς ὠφελίμους ἡγάπα. Τέλος δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸν Σωκράτην, χαίρων διηγείτο ταῦτά τε, καὶ ὅτι αἰτιῶνται αὐτὸν μόνον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀργὸν εἶσθαι. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Εἶπα οὐ λέγεις αὐταῖς τὸν τοῦ κυνὸς λόγον; φασί γάρ, ὅτε φωνήεντα ἦν τὰ ζῶα, τὴν οὖν πρὸς τὸν δεσπότην εἰπεῖν· Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν μὲν ταῖς καὶ ἐρία σοὶ καὶ ἄρνας καὶ τυρὸν παρεχούσαις οὐδὲν δίδως, ὅ,τι ἂν μὴ ἐκ τῆς γῆς λάθωμεν· τῷ δὲ κυνὶ, ὃς οὐδὲν τοιοῦτόν σοι παρέχει, μεταδίδως οὐπερ αὐτὸς ἔχεις εἶπου. Τὸν κύνα οὖν ἀκούσαντα εἰπεῖν· Ναὶ μὰ Δία· ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτάς σῶζων, ὥς μῆτε ὑπ' ἀνθρώπων κλέπτεσθαι μῆτε ὑπὸ λύκων ἀρπάζεσθαι· ἐπεὶ ὑμεῖς γε, εἰ μὴ ἐγὼ προφυλάττομι ὑμᾶς, οὐδ' ἂν νέμεσθαι δύνασθε, φοβούμεναι μὴ ἀπόλησθε. Οὕτω δὴ λέγεται καὶ τὰ πρόβατα συγχωρῆσαι τὸν κύνα προτιμᾶσθαι. Καὶ σὺ οὖν ἐκείναις λέγε ὅτι ἀντί κυνὸς εἰ φύλαξ καὶ ἐπιμελητῆς, καὶ διὰ σέ οὐδ' ὑφ' ἐνὸς ἀδικούμεναι ἀσφαλῶς τε καὶ ἡδέως ἐργαζόμεναι ζῶσιν.

BIBAION Γ'.

ΕΚ ΤΟΥ ΣΤ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Γλαύκωνα²⁹ δὲ τὸν Ἀρίστωνος, ὅτ' ἐπεχειρεῖ δημηγορεῖν, ἐπιθυμῶν προστατεύειν τῆς πόλεως, οὐδέπω εἴκοσιν ἔτη γεγονώς, ὄντων ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων, οὐδεὶς ἡδύνατο παῦσαι ἐλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ καταγέλαστον ὄντα· Σωκράτης δὲ, εὖνους ὢν αὐτῷ διὰ τε Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος³⁰ καὶ διὰ Πλάτωνα, μόνος ἔπαυσεν. Ἐντυχὼν γὰρ αὐτῷ, πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἐθελῆσαι³¹ ἀκούειν τοιαύδε λέξας, κατέσχευεν. Ὡς Γλαύκων, ἔφη, προστατεύειν ἡμῖν διανενοῆσαι τῆς πόλεως; Ἐγὼ γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες. Νῆ Δι', ἔφη, καλὸν γὰρ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἐν ἀνθρώποις. Δῆλον γάρ, ὅτι, ἐὰν τοῦτο διαπράξῃ, δυνατός μὲν ἔσῃ αὐτὸς τυγχάνειν ὅτου ἂν ἐπιθυμῇς, ἱκανὸς δὲ τοὺς φίλους ὠφελεῖν, ἐπαρεῖς δὲ τὸν πατρῷον οἶκον, αὐξήσεις δὲ τὴν πατρίδα, ὀνομαστός δ' ἔσῃ πρῶτον μὲν ἐν τῇ πόλει, ἔπειτα δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἴσως δὲ ὥσπερ Θεμιστοκλῆς καὶ ἐν ταῖς βαρβάροις· ὅπου δ' ἂν ᾖς, πανταχοῦ περίβλεπτος ἔσῃ. Ταῦτ' οὖν ἀκούων ὁ Γλαύκων ἐμεγαλύνετο καὶ ἡδέως παρέμενε. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης, Οὐκοῦν, ἔφη, τοῦτο μὲν, ὦ Γλαύκων, δῆλον ὅτι, εἴπερ τιμᾶσθαι βούλει, ὠφελιγέα σοὶ ἡ πόλις ἐστί; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πρὸς θεῶν, ἔφη, μὴ τοίνυν ἀποκρύψῃ, ἀλλ' εἰπέ ἡμῖν, ἐκ τίνος ἄρξῃ τὴν πόλιν εὐεργετεῖν; Ἐπεὶ δὲ ὁ Γλαύκων διεσιώπησεν, ὡς ἂν τότε σκοπῶν, ὁπόθεν ἄρχοιτο, Ἀρ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ, φίλου οἶκον εἰ αὐξῆσαι βούλοιο, πλουσιώτερον αὐτὸν ἐπιχειροῦνς ἂν ποιῇ, οὕτω καὶ τὴν πόλιν πειράσῃ πλουσιώτεραν ποιῆσαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν πλουσιώτερά γ' ἂν εἴη, προσδόντων αὐτῇ πλείονων γενομένων; Βίκοις γοῦν, ἔφη. Λέξον δὲ, ἔφη, ἐκ τίνων νῦν αἱ πρόσδοι τῇ πόλει, καὶ πόσαι τινές εἰσι; Ὁλόν γάρ ὅτι ἔσκεψαι, ἴνα, εἰ μὲν τινες αὐτῶν ἐνδεῶς ἔχουσιν, ἐκπληρώσῃς· εἰ δὲ παρα-

²⁹ Τὸν ἀδελφὸν τοῦ Πλάτωνος. ³⁰ Θεῖον τοῦ Πλάτωνος. ³¹ Ὅτε ἐθελῆσαι.

λείπονται, προσπορίσῃς. Ἀλλὰ, μὰ Δι', ἔφη ὁ Γλαύκων, ταῦτά γε οὐκ ἐπέσκεμμαι. Ἀλλ', εἰ τοῦτο, ἔφη, παρέλιπες, τὰς γε δαπάνας τῆς πόλεως ἡμῖν εἰπέ· ὅθλον γάρ ὅτι καὶ τούτων τὰς περιττὰς ἀφαιρεῖν διανοῇ. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δι', ἔφη, οὐδὲ πρὸς ταῦτά πω ἐσχόλασα. Οὐκοῦν, ἔφη, τὸ μὲν πλουσιωτέραν τὴν πόλιν ποιεῖν ἀναβαλούμεθα· πῶς γὰρ οἶόν τε, μὴ εἰδόντα γε τὰ ἀναλώματα καὶ τὰς προσόδους, ἐπιμελήσθαι τούτων; Ἀλλ', ὃ Σωκράτης, ἔφη ὁ Γλαύκων, δυνατόν ἐστι καὶ ἀπὸ πολέμων τὴν πόλιν πλουτίζειν. Νῆ Δία, σφόδρα γ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις αὐτῶν κρείττων ᾖ· ἡττων δὲ ὢν καὶ τὰ οἰκεία προσποθᾷλοι ἂν. Ἀλθίη λέγεις, ἔφη. Οὐκοῦν, ἔφη, τὸν γε βουλευσόμενον, πρὸς οὐστίνας δεῖ πολεμεῖν, τὴν τε τῆς πόλεως δύναμιν καὶ τὴν τῶν ἐναντιῶν εἰδέναι δεῖ, ἵνα, ἐάν μὲν ἡ τῆς πόλεως κρείττων ᾖ, συμβουλευῇ ἐπιχειρεῖν τῷ πολέμῳ· ἐάν δὲ ἡττων τῆς τῶν ἐναντιῶν, εὐλαθεῖσθαι πείθῃ. Ὅρθως λέγεις, ἔφη. Πῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, λέξον ἡμῖν τῆς πόλεως τὴν τε πεζικὴν καὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, εἴτα τὴν τῶν ἐναντιῶν. Ἀλλὰ, μὰ τὸν Δι', ἔφη, οὐκ ἂν ἔχοιμι σοι οὕτως γε ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. Ἀλλ', εἰ γέγραπται σοι, ἔνεγκε, ἔφη· πάνυ γὰρ ἡδέως ἂν τοῦτο ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δι', ἔφη, οὐδὲ γέγραπται μοί πο.

Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ περὶ πολέμου συμβουλευεῖν τὴν γε πρώτην⁵² ἐπισχῆσμεν· ἴσως γὰρ καὶ διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, ἄρτι ἀρχόμενος τῆς προστατείας, οὐπω ἐξήτακας. Ἀλλὰ τοι περὶ γε φυλακῆς τῆς χώρας οἶδ' ὅτι σοι μεμῆλκε, καὶ οἶσθα ὁπόσαι τε φυλακαὶ ἐπικαιροὶ εἰσι καὶ ὁπόσαι μὴ, καὶ ὁπόσοι τε φρουροὶ ἱκανοὶ εἰσι καὶ ὁπόσοι μὴ εἰσὶ· καὶ τὰς μὲν ἐπικαιρούς φυλακὰς συμβουλευσεις μεζονας ποιεῖν, τὰς δὲ περιττὰς ἀφαιρεῖν. Νῆ Δι', ἔφη ὁ Γλαύκων, ἀπάσας μὲν οὖν ἔγωγε⁵³, ἔνεκά γε τοῦ οὕτως⁵⁴ αὐτὰς φυλάττεσθαι, ὥστε ἀρπάζεσθαι τὰ ἐκ τῆς χώρας. Ἐάν δὲ τις ἀφείλῃ γ', ἔφη, τὰς φυλακὰς, οὐκ οἶει καὶ ἀρπάξειν ἐξουσίαν ἔσεσθαι τῷ βουομένῳ; ἀτὰρ, ἔφη, πότερον ἐλθὼν αὐτὸς ἐξήτακας τοῦτο, ἢ πῶς οἶσθα, ὅτι κακῶς φυλάττονται; Βικάζω, ἔφη. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ περὶ τούτων, ὅταν μηκέτι εἰκάζωμεν, ἀλλ' ἡδὴ εἰδῶμεν, τότε συμβουλευέσμεν; Ἰσως, ἔφη ὁ Γλαύκων, βέλτιον. Εἰς γε μὴν, ἔφη, ἀργύρια⁵⁵ οἶδ' ὅτι οὐκ ἀφῆσαι, ὧς⁵⁶ ἔχειν εἰπεῖν, διότι⁵⁷ νῦν ἐλάττω ἢ πρόσθεν προσέρχεται αὐτόθεν. Οὐ γὰρ οὖν ἐλήλυθα, ἔφη. Καὶ γὰρ⁵⁸, νῆ Δι', ἔφη ὁ Σωκράτης, λέγεται βαρὺ⁵⁹ τὸ χωρίον εἶναι. Ὡστε, ὅταν περὶ τούτου δεῖ συμβουλευεῖν, αὕτη σοι ἡ πρόφασις ἀρκέσει. Σκέψομαι, ἔφη ὁ Γλαύκων. Ἀλλ' ἐκείνου γέ τοι, ἔφη, οἶδ' ὅτι οὐκ ἡμέλῃκας, ἀλλ' ἔσκειφαι, πόσον χρόνον ἱκανὸς ἐστίν ὁ ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενος σῆτος διατρέφειν τὴν πόλιν, καὶ πόσου εἰς τὸν ἐναυτοὺν προσδέεται, ἵνα μὴ τούτου λάθῃ σέ ποτε ἡ πόλις ἐνδεὴς γενομένη, ἀλλ' εἰδῶς ἔχῃς ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων συμβουλεύων τῇ πόλει βοηθεῖν τε καὶ σώζειν αὐτήν. Λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων, παμμέγεθες πρᾶγμα, εἴ γε καὶ

⁵² Κατ' ἀρχὰς τοῦλάχιστον, κατὰ πρώτην φοράν. ⁵³ (Ἐνν.) τὰς φυλακὰς ἀφαιρεῖν συμβουλευέσθω. ⁵⁴ Κακῶς δηλ. ἴδε κατωτέρω. ⁵⁵ Τὰ ἐν Λαυρίῳ μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου. ⁵⁶ Διατί· (ἴδε τοῦ Ξενοφώντος τὴν περὶ προσόδων τῶν Ἀθηναίων πραγματείαν).

⁵⁷ (Ἐνν.) καλῶς τοιῶν. ⁵⁸ Νυσσίδες.

τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεήσει. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδ' ἂν τὸν ἑαυτοῦ ποτε οἶκον καλῶς τις οἰκήσειεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσεται, ὣν προσδέεται, πάντων δὲ ἐπιμελόμενος ἐκπληρώσει. Ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλειόνων ἢ μυρίων οἰκίων συνέστηκε, χαλεπὸν δὲ ἐστὶν ἅμα τοσούτων οἰκῶν ἐπιμελεῖσθαι, πῶς οὐχ ἓνα, τὸν τοῦ θεοῦ, πρῶτον ἐπειράθης κῦξῆσαι; δέεται δέ. Κἂν μὲν τούτον δύνῃ, καὶ πλείοσιν ἐπιχειρήσεις; ἓνα δὲ μὴ δυνάμενος ὠφελῆσαι, πῶς ἂν πολλοὺς γε δυνήθεις; ὥσπερ εἰ τις ἐν τάλαντον μὴ δύναίτο φέρειν, πῶς οὐ φανερόν, ὅτι πλείω γε φέρειν οὐδ' ἐπιχειρητέον αὐτῷ; Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη ὁ Γλαῦκων, ὠφελοῖν ἂν τὸν τοῦ θεοῦ οἶκον, εἰ μοι ἐθέλοι πείθεσθαι. Εἰτα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸν θεῖον οὐ δυνάμενος πείθειν, Ἀθηναίους πάντας μετὰ τοῦ θεοῦ νομίζεις δυνήσεσθαι ποιῆσαι πείθεσθαι σοι; Φυλάττου, ἔφη, ὦ Γλαῦκων, ὅπως μὴ, τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν, εἰς τούναντίον ἔλθῃς. Ἡ οὐχ ὀρᾷς, ὥς σφαλερόν ἐστι τὸ ἃ μὴ οἰδὲ τις, ταῦτα λέγειν ἢ πράττειν; ἐνθυμοῦ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσους οἶσθα τοιούτους, οἵτι φαινόνται καὶ λέγοντες ἃ μὴ ἴσασι καὶ πράττοντες. Πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον ἢ ψόγου τυγχάνειν; καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖσθαι; Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότεων ὅτι τε λέγουσι καὶ ὅτι ποιοῦσι καί, ὥς ἐγὼ νομίζω, εὐρήσεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοχιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων ὄντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ καταφρονουμένους ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. Εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκιμεῖν τε θαυμάζεσθαι ἐν τῇ πόλει, πειρῶ κατεργάσασθαι ὥς μάλιστα τὸ εἶδέναι ἃ βούλει πράττειν· ἔαν γὰρ τούτῳ διενέγκας τῶν ἄλλων ἐπιχειρήσῃς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ πάνυ βῆδ' ὡς τύχοις ὧν ἐπιθυμεῖς.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ.

Ὁ Οἰκονομικὸς ἐπιγραφόμενος λόγος τοῦ Ξενοφώντος, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀπομνημονευμάτων, διδάσκει δὲ ἰδίως τὴν οἰκιακὴν τάξιν ἢ εὐημερίαν, ἢ μάλιστα τὴν καλὴν κυβέρνησιν τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων· ἐθεωρήθη δὲ πάντοτε ὡς ἐν τῶν ἀρίστων συγγραμμάτων τοῦ Ξενοφώντος, ὥστε ἢ ὁ Εὐκέρων αὐτὸς τὸ μετέφρασεν εἰς τὴν Λατινίδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΗΚΟΥΣΑ δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ οἰκονομίας ταύτῃ διαλεγόμενου. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε¹, ἀρά γε ἡ οἰκονομία ἐπιστήμη τις ὀνομά ἐστιν, ὥσπερ ἡ ἰατρικὴ καὶ χαλκευτικὴ καὶ ἡ τεκτονικὴ; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος. — Ἡ καὶ ὥσπερ τούτων τῶν τεχνῶν ἔχομεν ἂν εἰπεῖν ὅτι ἔργον ἐκάστης, οὕτω καὶ τῆς οἰκονομίας δυναίμεθ' ἂν εἰπεῖν ὅτι ἔργον αὐτῆς ἐστὶ; Δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγαθὸν εἶναι εὐ οἰκεῖν² τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Ἡ καὶ τὸν ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῷ, οὐκ ἂν δύναίτο, εἰ βούλοιτο, εὐ οἰκεῖν, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ; ὁ μὲν γὰρ τεκτονικὴν ἐπιστάμενος ὁμοίως ἂν καὶ ἄλλῳ δύναίτο ἐργάζεσθαι ὅτι περ καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὁ οἰκονομικὸς γ' ἂν³ ὡσαύτως; Ἐμοιγε δοκεῖ ὦ Σωκράτης. Ἔστιν ἄρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὴν τέχνην ταύτην ἐπισταμένῳ, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς τύχοι χρήματα ἔχων, τὸν ἄλλου οἶκον οἰκονομοῦντα, ὥσπερ καὶ οἰκοδομοῦντα, μισθοφορεῖν; Νῆ Δία καὶ πολὺν γε μισθόν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, φέροιτ' ἂν, εἰ δύναίτο οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ καὶ περιουσίαν ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον. — Οἶκος δὲ δὴ τί δοκεῖ ἡμῖν εἶναι; ἄρα ὅπερ οἰκία, ἣ καὶ ὅσα τις ἐξω τῆς οἰκίας ἐκέκτητο, πάντα τοῦ οἴκου ταυτά ἐστιν; Ἐμοιγ' οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, δοκεῖ, καὶ εἰ μὴδ' ἐν τῇ αὐτῇ πόλει εἴη τῷ κекτημένῳ, πάντα τοῦ οἴκου εἶναι, ὅσα τις κέκτηται. — Οὐκοῦν καὶ ἐχθροὺς κέκτηται τινες; — Νῆ Δία καὶ πολλοὺς γε ἔνιοι. — Ἡ καὶ κτήματα αὐτῶν φητομεν εἶναι τοὺς ἐχθροὺς; Γελοῖον μὲν τ' ἂν εἴη, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, εἰ ὁ τοὺς ἐχθροὺς αὖξων προσέτι καὶ μισθὸν τούτου φέροι. Ὅποι τοι⁴ ἡμῖν ἐδόκει οἶκος ἀνδρὸς εἶναι ὅπερ κτήσις. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὅτι γέ τις ἀγαθὸν κέκτηται· οὐ μὰ Δί' οὐκ⁵ εἴ τι κακόν, τοῦτο κτήμα ἐγὼ καλῶ. — Σὺ δ' εἰσας τὰ ἐκάστην ωφέλιμα κτήματα καλεῖν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη τὰ δὲ γε βλάπτοντα ζημίαν ἔγωγε νομίζω μᾶλλον ἢ χρήματα. — Ἐάν ἄρα γέ τις ἵππον προιάμενος μὴ ἐπίσχηται αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καταπίπτων ἀπ' αὐτοῦ κακὰ λαμβάνη, οὐ χρήματα αὐτῷ ἐστὶν ὁ ἵππος; — Οὐκ εἴπερ τὰ χρήματά γ' ἐστὶν ἀγαθόν. — Οὐδ' ἄρα γε ἡ γῆ ἀνθρώπῳ ἐστὶν χρήματα, ὅστις οὕτως ἐργάζεται αὐτήν, ὥστε ζημιουῖσθαι ἐργαζόμενος; — Οὐδὲ ἡ γῆ μέντοι χρήματά ἐστιν, εἴπερ ἀντὶ τοῦ τρέφειν πεινῆν παρασκευάζει.

¹) Υἱὸς τοῦ Κρίτωνος πλουσιώτατος. ²) Οἰκεῖν. ³) Δύναίτο ἐργάζεσθαι.

⁴) Βέβαιον, ἐπειδὴ κτλ. ⁵) . . . Οὐ καλῶ.

— Οὐκοῦν καὶ τὰ πρόβατα ὡσαύτως, εἴτις διὰ τὸ μὴ ἐπίσασθαι προβάτοις χρῆσθαι ζημιότο, οὐδὲ τὰ πρόβατα χρήματα τούτω εἴη ἄν; — Οὐκοῦν ἔμοιγε δοκεῖ. — Σὺ ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰ μὲν ὠφελούντα χρήματα ἦγῃς, τὰ δὲ βλάπτοντα οὐ χρήματα. — Οὕτω. — Ταῦτά ἄρα ὄντα τῇ μὲν ἐπισταμένῳ χρῆσθαι αὐτῶν ἐκάστοις χρήματά ἐστι, τῇ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ οὐ χρήματα... οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπιστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥς ὠφελείσαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; — Χρήματα νῆ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ πολὺ γε μᾶλλον ἢ τοὺς βοῦς, ἦν ὠφελιμώτεροί γε ὥσι τῶν βοῶν. — Καὶ οἱ ἐχθροὶ γε ἄρα κατὰ γε τὸν σὸν λόγον χρήματά εἰσι τῇ δυναμένῳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελείσαι. — Ἔμοι γ' οὖν δοκεῖ. — Οἰκονόμου ἄρα ἐστὶ ἀγαθοῦ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπίσασθαι χρῆσθαι, ὥς ὠφελείσαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. — Ἰσχυρότατά γε. Καὶ γὰρ δὴ ὄρεῖς, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ὅσοι μὲν δὴ οἶκοι ἰδιωτῶν εἰσιν πύξημένοι ἀπὸ πολέμου, ὅσοι δὲ τυράννων. Ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν καλῶς ἔμοι γε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκратες, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἐκεῖνο δ' ἡμῖν τί φαίνεται, ὅποταν ὁρώμεν τινὰς ἐπιστήμας μὲν ἔχοντας καὶ ἀφορίας, ἀφ' ὧν δύνανται ἐργαζόμενοι αὔξειν τοὺς οἶκους, αἰσθανόμεθα δὲ αὐτοὺς ταῦτα μὴ θέλοντας ποιεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ὁρώμεν ἀνωφελεῖς οὕτας αὐτοῖς τὰς ἐπιστήμας; ἄλλο τι ἢ τούτοις αὐτοῖς οὔτε αἱ ἐπιστήμαι χρήματά εἰσιν οὔτε τὰ κτήματα; Περὶ δούλων μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιχειρεῖς, ὦ Κριτόβουλε, διαλέγεσθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐπατριδῶν ἐνίων γε δοκούντων εἶναι, οὗς ἐγὼ ὁρῶ τοὺς μὲν πολεμικάς, τοὺς δὲ εἰρηνικάς ἐπιστήμας ἔχοντας, ταύτας δὲ οὐκ ἐθέλοντας ἐργάζεσθαι, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι δεσπότης οὐκ ἔχουσι. Καὶ πῶς ἂν, ἔφη ὁ Σωκράτης, δεσπότης οὐκ ἔχοιεν, εἰ εὐχόμενοι εὐδαιμονεῖν καὶ ποιεῖν βουλόμενοι ἀφ' ὧν ἔχοιεν ἀγαθὰ. ἔπειτα κολύονται ποιεῖν ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀρχόντων; Καὶ τίνες δὴ οὗτοι εἰσιν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἱ ἀφανεῖς ὄντες ἀρχουσιν αὐτῶν; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἀφανεῖς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ φανεροί· καὶ ὅτι πονηρότατοί γε εἰσιν, οὐδὲ σὲ λανθάνουσιν, εἴπερ πονηρίαν γε νομίζεις ἀργίαν τ' εἶναι καὶ μαλακίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν· καὶ ἄλλοι δ' εἰσιν ἀπατηλαί τινες δέσποιναι προσποιούμεναι ἡδοναί εἶναι, κυβεῖν τε καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπων ὀμιλίαι, αἱ προϊέντος τοῦ χρόνου καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξαπατηθεῖσι καταφανεῖς γίνονται, ὅτι λύκαι ἄρα ἦσαν ἡδοναῖς περιπεπεμμένοι, αἱ διακωλύουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὠφελίμων ἐργῶν κρατοῦσθαι. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἔφη, ὦ Σώκратες, ἐργάζεσθαι μὲν οὐ κωλύονται ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ καὶ πάνυ σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι καὶ μηχανᾶσθαι προσόδους· ὅμως δὲ καὶ τοὺς οἶκους κατατρίβουσι καὶ ἀμηχανίας συνέχονται. Δούλοι γὰρ εἰσι καὶ οὗτοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ πάνυ γε χαλεπῶν δεσποτῶν, οἱ μὲν λιχνηίων, οἱ δὲ υἱοφυλιγῶν, οἱ δὲ φιλοτιμιῶν τινων μωρῶν καὶ δαπανηρῶν, αἱ οὕτω χαλεπῶς ἀρχει τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἂν ἐπικρατήσωσιν, ὥσθ' ἕως μὲν ἂν ὁρώσιν ἡδῶντας αὐτοὺς καὶ δυναμένους ἐργάζεσθαι, ἀναγκάζουσι φέρειν αὐτοὶ ἐργάτωνται καὶ τελεῖν εἰς τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας, ἐπειδὴν οὐ αὐτοὺς

ἀδυνάτους αἰσθῶνται ὄντας ἐργάζεσθαι διὰ τὰ γῆρας, ἀπολείπουσι τούτους κακῶς γηράσκειν, ἄλλοις δ' αὖ πειρῶνται δοῦλοις χρῆσθαι· ἀλλὰ δεῖ, ὦ Κριτόβουλε, πρὸς ταῦτα¹⁰ οὐχ ἥσσαν διαμάχεσθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας ἢ πρὸς τοὺς σὺν ὅλοις πειρωμένους καταδουλοῦσθαι· πολέμιοι μὲν σὺν ἡδῇ, ὅταν καλοὶ κάγαθοι ὄντες καταδουλώσωνται τινες, πολλοὺς δὲ βελτίους ἡνάγκασαν εἶναι σωφρονισάντας, καὶ ῥᾶον βιοτεύειν τὸν λοιπὸν χρόνον ἐποίησαν· αἱ δὲ τοιαῦται δέσποναι αἰκίζόμεναι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τοὺς οἶκους οὐ ποτε λήγουσιν, εἰ τ' ἂν ἀρχῶσιν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὁ σὺν Κριτόβουλος ἐκ τούτων ὧδε πῶς εἶπεν· Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀρκούντως πάνυ μοι δοκῶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ σοῦ ἀκηκοῖναι· αὐτὸς δ' ἐμαυτὸν ἐξετάζων δοκῶ μοι εὐρίσκειν ἐπιεικῶς τῶν τοιούτων ἐγκρατῆ ὄντα, ὥστ', εἴ μοι συμβουλευοίς ὅ τι ἂν ποιῶν αὐξοίμι τὸν οἶκον, οὐκ ἂν μοι δοκῶ ὑπὸ γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι· ἀλλὰ θαρρῶν συμβούλευε ὅ τι ἔχεις ἀγαθόν· ἢ κατέγνωκας ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς πλουτεῖν, καὶ οὐδὲν δοκοῦμέν σοι προσδεῖσθαι χρημάτων; Οὐκ οὖν ἔγωγε, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ καὶ περὶ ἐμοῦ λέγεις, οὐδὲν μοι δοκῶ προσδεῖσθαι χρημάτων, ἀλλ' ἱκανῶς πλουτεῖν· σὺ μέντοι, ὦ Κριτόβουλε, πάνυ μοι δοκεῖς πένεσθαι, καὶ ναὶ μὰ Δί', ἐστὶν ὅτε καὶ πάνυ οἰκτερῶ σε ἐγώ. Καὶ ὁ Κριτόβουλος γελάσας εἶπε· Καὶ πόσον ἂν πρὸς τῶν θεῶν οἶει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, εὐρεῖν τὰ σὰ κτήματα πωλούμενα, πόσον δὲ τὰ ἐμά; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἀγαθοῦ ὀνητοῦ ἐπιτύχοιμι, εὐρεῖν ἂν μοι σὺν τῇ οἰκίᾳ καὶ τὰ ὄντα πάντα ῥαδίως πέντε μναῖς· τὰ μέντοι σὰ ἀκριβῶς οἶδα ὅτι πλέον ἂν εὔροι ἢ ἑκατονταπλασίονα τούτου. — Κᾶτα οὕτως ἐγνωκῶς σὺ μὲν οὐχ ἡγῆ προδεῖσθαι χρημάτων, ἐμὲ δὲ οἰκτερεῖς ἐπὶ τῇ πενίᾳ; Τὰ μὲν γὰρ ἐμά, ἔφη, ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκούντα· εἰς δὲ τό σόν σχῆμα¹¹, ὃ σὺ περιέβλησαι, καὶ τὴν σὴν δόξαν, οὐδ' εἰ τρίς ὅσα νῦν κέκτησαι προσγέναιτό σοι, οὐδ' ὥς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναι σοι. Πῶς δὴ τοῦτ'; ἔφη ὁ Κριτόβουλος· ἀπεφάνητο ὁ Σωκράτης· Ὅτι πρῶτον μὲν ὁρῶ σοι ἀνάγκην οὔσαν θύειν πολλὰ τε καὶ μεγάλα, ἢ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους οἶμαι σε ἂν ἀνασχέσθαι· ἔπειτα ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς· ἔπειτα δὲ πολίτας δειπνίζειν καὶ εὖ ποιεῖν, ἢ ἔρῃμον συμμάχων εἶναι, ἔτι δὲ καὶ τὴν πόλιν αἰσθάνομαι τὰ μὲν ἡδῇ σοι προστάττουσαν μεγάλα τελεῖν, ἵπποτροφίας τε καὶ χορηγίας καὶ γυμνασιαρχίας καὶ προσατείας· ἦν δὲ δὴ πόλεμος γένηται, οἶδ' ὅτι καὶ τριηραρχίας μισθοῦς καὶ εἰσφοράς τοσαύτας σοι προσέξουσιν, ὅσας σὺ οὐ ῥαδίως ὑποίσεις· ὅπου δ' ἂν ἐνδεῶς δόξης τι τούτων ποιεῖν, οἶδ' ὅτι σε τιμωρήσονται· Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἤττον ἢ εἰ τὰ αὐτῶν λάβοιεν κλέπτοντα· πρὸς δὲ τούτοις ὁρῶ σε οἰόμενον πλουτεῖν, καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανάσθαι χρήματα, παιδικοῖς δὲ πράγμασι προσέχοντα τὸν νοῦν, ὥσπερ ἐξόν σοι· ἂν ἔνεκα οἰκτερῶ σε, μὴ τι ἀνήκεστον κα-

¹⁰) Τὰ προειρημένα πάθη. ¹¹) Γρόπος τοῦ ζῆν.

κὸν πάθης καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν καταστῆς καὶ ἐμοὶ μὲν, εἴ τι καὶ προσδεθῇς, οἶδ' ὅτι καὶ σὺ γινώσκεις, ὥς εἰσὶν οἱ καὶ ἐπαρκέσειαν, ὥστε πάνυ μικρὰ πορίσαντες κατακλύσειαν ἂν ἀφθονίᾳ τὴν ἐμὴν διαίταν· οἱ δὲ σοὶ φίλοι, πολὺ ἀρκούντα σοῦ μᾶλλον ἔχοντες τῇ ἑαυτῶν κατασκευῇ¹² ἢ σὺ τῇ σῇ, ὅμως ὥς παρὰ σοῦ ὠφελησόμενοι ἀποβλέπουσι. Καὶ ὁ Κριτόβουλος εἶπεν· Ἐγὼ τοῦτοις, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν· ἀλλ' ὦρα σοὶ προστατεύειν ἐμοῦ, ὅπως μὴ τῷ ὄντι οἰκτρός γένομαι. Ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης εἶπε· καὶ οὐ θαυμάζον δοκεῖς, ὦ Κριτόβουλε, τοῦτο σκεπτοῖν, ὅτι ὀλίγον μὲν πρόσθεν, ὅτε ἐγὼ ἔφην πλουτεῖν, ἐγέλασας καὶ ἐμοὶ ὥς οὐδὲ εἰδότες ὅτι εἷη πλούτος, καὶ πρότερον οὐκ ἐπαύσω, πρὶν ἐξηλεγεῖσά με καὶ ὁμολογεῖν ἐποίησας μὴδὲ ἑκατοστὸν μέρος τῶν σῶν κεκτηθῆσαι, νῦν δὲ καλεύεις με προστατεύειν σου καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἂν μὴ παντάπασιν ἀληθῶς πένης γένοιτο; Ὅρῳ γάρ σε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν τι πλουτηρὸν ἔργον ἐπιστάμενον περιουσίαν ποιεῖν· τὸν οὖν ἀπ' ὀλίγων περιποιούντα ἐλπίξω ἀπὸ πολλῶν γ' ἂν πάνυ ῥαδίως πολλὴν περιουσίαν ποιῆσαι.—Οὐκ οὖν μέμνησαι ἀρτίως ἐν τῷ λόγῳ, ὅτε οὐδ' ἀναγκρῦζειν μοι ἐξουσίαν ἐποίησας, λέγων, ὅτι τῷ μὴ ἐπισταμένῳ ἵπποις χρῆσθαι οὐκ εἴη χρήματα οἱ ἵπποι, οὐδὲ ἡ γῆ, οὐδὲ τὰ πρόβατα, οὐδὲ ἀργύριον, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲ ἐν, ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι; εἰσὶ μὲν οὖν αἱ πρόσοδοι ἀπὸ τῶν τοιούτων· ἐμὲ δὲ πῶς τινι τούτων οἶε ἂν ἐπιστηθῆναι χρῆσθαι, ὃ τὴν ἀρχὴν οὐδὲν πώποτε· ἐγένετο τούτων;—Ἀλλ' ἐδόκει ἡμῖν, καὶ εἰ μὴ χρήματά τις τύχοι ἔχων, ὅμως εἶναι τις ἐπιστήμη οἰκονομίας· τί οὖν κωλύει καὶ σὲ ἐπίσασθαι;—Ὅπερ νῆ Δία καὶ αὐλεῖν ἂν κωλύσειεν ἀνθρώπων ἐπίσασθαι, εἰ μήτε αὐτὸς πώποτε κτήσεται αὐλοῦς μήτε ἄλλος αὐτῷ παράσχοι ἐν τοῖς αὐτοῦ μανθάνειν· οὕτω δὴ καὶ ἐμοὶ ἔχει περὶ τῆς οἰκονομίας· οὔτε γὰρ αὐτὸς ὄργανα χρήματα ἐκεκτήμην, ὥστε μανθάνειν οὔτε ἄλλος πώποτε μοι παρέσχε τὰ ἑαυτοῦ διοικεῖν, ἀλλ' ἡ σὺ νυνὶ ἐθέλεις παρέχειν· οἱ δὲ δῆπου τὸ πρῶτον μανθάνοντες καθαρῶς καὶ τὰς λύρας λυμαίνονται· καὶ ἐγὼ δὴ, εἰ ἐπιχειρήσαιμι ἐν τῷ σῷ οἴκῳ μανθάνειν οἰκονομεῖν, ἴσως ἂν καταλυμνηναίμην ἂν σου τὸν οἶκον· πρὸς ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε, Προθύμως γε, ὦ Σώκρατες, ἀποφεύγειν μοι πειρᾶ μὴδὲν με συνωφελεῖσαι εἰς τὸ ῥᾶον ὑποφέρειν τὰ ἐμοὶ ἀναγκαῖα πράγματα. Οὐ μὰ Δι', ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' ὅσα ἔχω καὶ πάνυ προθύμως ἐξηγήσομαι σοι. Οἶμαι δ' ἂν καὶ εἰ ἐπὶ πῦρ¹³ ἐλθόντος σου καὶ μὴ ἔπος παρ' ἐμοί, εἰ¹⁴ ἄλλοσε ἡγησάμην, ὁπόθεν σοι εἴη λαβεῖν, οὐκ ἂν ἐμέμφου μοι, καὶ εἰ ὕδωρ παρ' ἐμοῦ αἰτοῦντί σοι αὐτὸς μὴ ἔχων ἄλλοσε καὶ ἐπὶ τοῦτο ἡγαγον, οἶδ' ὅτι οὐδ' ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου, καὶ εἰ βουλομένου μουσικὴν μαθεῖν σου παρ' ἡμῶν δεῖξαί μοι πολὺ δεινότερους ἐμοῦ περὶ μουσικῆν καὶ τοὶ χάριν εἰδότας, εἰ ἐθέλοις παρ' αὐτῶν μανθάνειν, τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμφοιτο; Οὐδὲν ἂν δικαίως γε, ὦ

¹²) Ὅπερ ἀνωτέρω εἶπε διαίταν, ἢ ἐπὶ τοῦ Κριτοβούλου, ὡς ἐπιδεικνυμένου μᾶλλον διὰ τὸν πλούτον, Σχήμα. ¹³) Ἐστὶ δὲ τὸ Γαλλ. *trava de vie*. ¹⁴) Διὰ (νὰ ζητήσης ἀπὸ τοῦ οἴκου μου) πωτόν. ¹⁵) Σὰτ ἐπανεληφὴν συνηθὴ εἰς τοὺς Ἀττικούς.

Σώκρατες. Ἐγὼ τοίνυν σοι δέξω, ὦ Κριτόβουλε, ὅσα νῦν λαπαρεῖς παρ' ἐμοῦ μαθήσῃν, πολὺ ἄλλους ἐμοῦ δεινότερους περὶ ταῦτα· ὁμολογῶ δὲ μεμεληκέναι μοι, οἵτινες ἕκαστα ἐπιστημονέστατοί εἰσι τῶν ἐν τῇ πόλει. Καταμαθὼν γάρ ποτε ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων τοὺς μὲν πάνυ ἀπόρους ὄντας, τοὺς δὲ πάνυ πλουσίους, ἀπεθαύμασα, καὶ ἔδοξέ μοι ἄξιον εἶναι ἐπισκέψεως, ὅτι εἴη τοῦτο· καὶ εὗρον ἐπισκοπῶν πάνυ οἰκείως ταῦτα γιγνόμενα· τοὺς μὲν γὰρ εἰκῇ ταῦτα πράττοντας ζημιουμένους εἴρων, τοὺς δὲ γνώμῃ συντεταμένη ἐπιμελουμένους καὶ θάττον καὶ ῥᾶον καὶ κερδαλεώτερον κατέργων πράττοντας· παρ' ὧν ἂν¹⁵ καὶ σέ οἶμαι, εἰ βούλοιο, μαθόντα, εἰ σοι ὁ θεὸς μὴ ἐναντιοίτο, πάνυ ἂν δεινὸν χρηματιστὴν γενέσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε, Νῦν τοι, ἔφη, ἐγὼ σε οὐκέτι ἀφήσω, ὦ Σώκρατες, πρὶν ἂν μοι ᾧ ὑπέσχησαι ἐναντίον τῶν φίλων τούτων ἀποδείξῃς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἦν σοι ἀποδεικνύω πρῶτον μὲν οἰκίας τοὺς μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἀργυρίου ἀρχήτους οἰκοδομοῦντας, τοὺς δὲ ἀπὸ πολὺ ἐλάττονος πάντα ἐχούσας ὅσα δεῖ, ἡ δόξω ἐν τίσοι τοῦτο τῶν οἰκονομικῶν ἔργων ἐπιδεικνύναι; Καὶ πάνυ γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. Τί δ' ἦν τὸ τοῦτου ἀκόλουθον μετὰ τοῦτό σοι ἐπιδεικνύω, τοὺς μὲν πάνυ πολλὰ καὶ παντοῖα κεκτημένους ἐπιπλά, καὶ τούτοις ὅταν δέωνται, μὴ ἔχοντας χρῆσθαι, μηδὲ εἰδότας, εἰ σῶά ἐστιν αὐτοῖς, καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ μὲν αὐτοὺς ἀναιωμένους, πολλὰ δὲ ἀναιώντας τοὺς οἰκέτας· τοὺς δὲ οὐδὲν πλεόν, ἀλλὰ καὶ μείονα τούτων κεκτημένους ἔχοντας εὐθὺς ἔτοιμα, ὅτων ἂν δέωνται, χρῆσθαι; Ἀλλὰ τί¹⁶ οὖν τούτων ἐστίν, ὦ Σώκρατες, αἴτιον ἢ ὅτι τοῖς μὲν ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον καταβέβληται, τοῖς δὲ ἐν χώρᾳ ἕκαστα τεταγμένα καίται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης· καὶ οὐδ' ἐν χώρᾳ γ' ἐν ᾗ ἔτυχεν, ἀλλ' ἐνθα προσήκει, ἕκαστα διατέτακται. Λέγειν τί μοι δοκεῖς, ἔφη, καὶ τοῦτο, ὁ Κριτόβουλος, τῶν οἰκονομικῶν. Τί οὖν ἦν σοι, ἔφη, καὶ οἰκέτας αὐ ἐπιδεικνύω ἐνθα μὲν πάντας ὡς εἶπεν δεδεμένους, καὶ τούτους θαμινὰ ἀποδιδράσκοντας, ἐνθα δὲ λελυμένους, καὶ ἐθέλοντάς τε ἐργάζεσθαι καὶ παραμένειν, οὐ καὶ τοῦτό σοι δόξω ἄξιόθεάτον τῆς οἰκονομίας ἔργον ἐπιδεικνύναι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ σφόδρα γε. Ἦν δὲ καὶ παραπλησίους γεωργίας γεωργοῦντας, τοὺς μὲν ἀποκαλῆναι φάσκοντας ὑπὸ γεωργίας καὶ ἀποροῦντας, τοὺς δὲ ἀφθόνως καὶ καλῶς πάντα ἔχοντας, ὅσων δέονται, ἀπὸ τῆς γεωργίας; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἴσως γὰρ ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῶν¹⁷ καὶ τῷ οἴκῳ. Εἰσὶ μὲν τινες ἴσως, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τοιοῦτοι, ἀλλ' ἐγὼ οὐ τούτους λέγω, ἀλλ' ἃ οὐδ' εἰς τἀναγκαῖα ἔχουσι δαπανᾶν, γεωργεῖν φάσκοντες. Καὶ τί ἂν εἴη τοῦτου αἴτιον, ὦ Σώκρατες; Ἐγὼ σε ἄξω καὶ ἐπὶ τούτους, ἔφη ὁ Σωκράτης· σὺ δὲ θεώμενος δῆπου καταμαθήσῃ. Νῆ Δί', ἔφη, ἦν δύνωμαι γε. Οὐκοῦν χρὴ θεώμενον σαυτοῦ ἀποπειράσθαι, εἰ γνώσῃ¹⁸ νῦν δ' ἐγὼ σοι σύνιδα ἐπὶ μὲν κωμωδῶν θεῶν καὶ πάνυ πρῶτ' ἀνισταμένων

¹⁵ Γενέσθαι ἂν. ¹⁶ ἴσως. ¹⁷ Δόξω τε. ¹⁸ ἴσως κεκτημένους.

καὶ πᾶν μακρὰν ὁδὸν βαδίζοντι καὶ ἐμὲ ἀναπέθοντι προθύμως συνθεᾶσθαι· ἐπὶ δὲ τοιοῦτον οὐδὲν με πώποτε ἔργον παρεκάλεσας. Οὐκοῦν γελοῖός σοι φαίνομαι εἶναι, ὦ Σώκρατες; Σαυτῷ δὲ πολὺ νῆ Δί', ἔφη, γελοϊότερος· ἦν δὲ καὶ ἄφ' ἱππικῆς σοι ἐπιδεικνύω τοὺς μὲν εἰς ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐληλυθότας, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἱππικὴν καὶ πᾶν εὐπύρους ὄντας καὶ ἅμα ἀγαλλομένους ἐπὶ τῷ κέρδει; Οὐκοῦν τοὺς μὲν καὶ ἐγὼ ὁρῶ καὶ οἶδα ἑκατέρους, καὶ οὐδὲν τι μᾶλλον τῶν κερδαινόντων γίγνομαι. Θεῶν γὰρ αὐτοὺς ἥπερ τοὺς τραγῳδοὺς τε καὶ κωμῳδοὺς, οὐχ ὅπως ποιητῆς, οἶμαι, γένη· ἀλλ' ὅπως ἡσθῆς ἰδὼν τι ἢ ἀκούσας· καὶ ταῦτα μὲν ἴσως οὕτως ὁρθῶς ἔχει, οὐ γὰρ ποιητῆς βούλει γενέσθαι, ἱππικῇ δ' ἀναγκαζόμενος χρῆσθαι οὐ μωρὸς οἶμαι εἶναι, εἰ μὴ σκοπεῖς, ὅπως μὴ ἰδιώτης¹⁸ ἔση τοῦτου τοῦ ἔργου, ἄλλως τε καὶ τῶν αὐτῶν ὄντων ἀγαθῶν εἰς τε τὴν χρῆσιν καὶ κερδαλέων εἰς πώλησιν;—Πωλοδαμνεῖν με κελεύεις, ὦ Σώκρατες; Οὐ μὰ Δί' οὐδὲν τι μᾶλλον ἢ καὶ γεωργούς ἐκ παιδίων ἀνούμενον κατασκευάζειν· ἀλλ' εἶναι τινές μοι δοκοῦσιν ἡλικίαι καὶ ἱππων καὶ ἀνθρώπων, αἳ εὐθὺς τε χρήσιμοι εἰσι καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδάσκειν. Ἐγὼ δ' ἐπιδείξαι καὶ γυναιξὶ ταῖς γαμεταῖς τοὺς μὲν οὕτω χρωμένους ὥς συνεργούς ἔχειν αὐτάς εἰς τὸ συναύξειν τοὺς οἴκους, τοὺς δὲ ἢ ὡς πλείω λυμαίνονται. Καὶ τοῦτου πότερον χρῆ, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα αἰτιᾶσθαι, ἢ τὴν γυναῖκα; Πρόβατον μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἦν κακῶς ἔχη, τὸν νομέα αἰτιώμεθα, καὶ ἵππος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἦν κακουργῇ, τὸν ἱππέα κακίζομεν· τῆς δὲ γυναικὸς, εἰ μὲν διδασκαμένη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τάχαθ' ἀκαχοποιεῖ, ἴσως δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ διδάσκων τὰ καλὰ κάγαθ' ἀνεπιστήμονι τούτων γρῶτο, ἄρ' οὐ δικαίως ἂν ὁ ἀνὴρ τὴν αἰτίαν ἔχοι; πάντως δ', ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, φίλοι γὰρ ἔσμεν οἱ παρόντες, ἀπαληθεύσαι δεῖ πρὸς ἡμᾶς· ἔστιν ὅτῳ ἄλλῃ τῶν σπουδαίων πλείω ἐπιτρέπεις ἢ τῇ γυναικί; Οὐδενί, ἔφη. Ἐστὶ δὲ ὅτῳ ἐλάσσονα διαλέγῃ ἢ τῇ γυναικί; Εἰ δὲ μὴ, οὐ πολλοῖς γε, ἔφη. Ἐγγημας δὲ αὐτὴν παῖδα νέαν μάλισα ἢ¹⁹ καὶ ὡς ἡδύνατο ἐλάχισα ἐωρακυῖαν καὶ ἀκηκουῖαν;—Μάλισα.—Οὐκοῦν πολὺ θαυμαστότερον, εἴ τι ὧν δεῖ λέγειν ἢ πράττειν ἐπίσταιτο ἢ εἰ ἐξαμαρτάνοι. Οἷς δὲ σὺ λέγεις ἀγαθὰς εἶναι γυναῖκας, ὦ Σώκρατες, ἢ αὐτοὶ ταύτας ἐπαίδευσαν; Οὐδὲν οἶον²⁰ τὸ ἐπισκοπεῖσθαι· συστήσω δὲ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν, ἢ ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα πάντα ἐπιδείξει. Οἶμαι δὲ σοι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοὺς ἀξίως λόγου ἐκάστην ἐργαζομένους ἔχειν ἂν ἐπιδείξαι σοι, εἴ τι προσδεῖσθαι νομίζεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἄλλὰ πάσας μὲν τί σε δεῖ ἐπιδεικνύναι, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κριτόβουλος· οὔτε γὰρ κτήσασθαι πασῶν τῶν τεχνῶν ἐργάτας ῥάδιον οἷους δεῖ, οὔτε ἔμπειρον γενέσθαι αὐτῶν ὅλον τε, ἀλλ' αἱ δοκοῦσι κάλλιστα τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐμοὶ πρόποι ἂν μάλισα ἐκμελόμενος, ταύτας μοι καὶ αὐτάς ἐπιδείκνυς καὶ τοὺς πράττοντας αὐτάς, καὶ αὐτὸς δὲ ὅ τι δύνασαι συνω-

¹⁸) Ἀπείρος, ἀσυνήθιστος. ¹⁹) Μόνον νέαν πολλὰ, ἢ καὶ πρὸς τοὺς τοῖς, ἢ καὶ κατωτέρω σημ. 21. ²⁰) Οὐδὲν τοιοῦτον, οἶον· τοῦτο εἶναι τὸ μόνον.

ῥέλει εἰς ταῦτα διδάσκων.... Ἄρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ αἰσχυρῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμησασθαι; ἐκείνον γάρ φασιν ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαϊστοῖς ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι.... Λέγεται δὲ καὶ Κύρος ποτε, Λυσάδῳ, ὅτε ἦλθεν ἄγων αὐτῷ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων οὖρα, ἄλλα τε φιλοφρονεῖσθαι, ὡς αὐτὸς ἔφη ὁ Λύσανδρος ξένη ποτὲ τιμὴν ἐν Μεγάροις ἐξηγούμενος, καὶ τὸν ἐν Σάρδεσι παράδεισον ἐπιδεικνύναι ἔφη· ἐπεὶ δὲ ἐθαύμαζεν αὐτὸν ὁ Λύσανδρος, ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη, δι' ἴσου δὲ τὰ πεφυτευμένα, ὁμοῖοι δὲ οἱ εἶκοι τῶν δένδρων, εὐγώνια δὲ πάντα καλῶς εἴη, ὁμοῖοι δὲ πολλοὶ καὶ ἡδεῖαι συμπαρομοστοῖεν αὐτοῖς περπατοῦσι, καὶ ταῦτα θαυμάζων εἶπεν, Ἄλλ' ἐγὼ τοι, ὦ Κύρε, πάντα μὲν ταῦτα θαυμάζω ἐπὶ τῇ κάλλει, πολὺ δὲ μᾶλλον ἄγαμαι τοῦ καταμετρήσαντός σοι καὶ διατάξαντος ἕκαστα τούτων· ἀκούσαντα δὲ ταῦτα τὸν Κύρον ἡσθῆναι τε καὶ εἰπεῖν, Ταῦτα τοῖνον, ὦ Λύσανδρε, ἐγὼ πάντα καὶ διεμέτρησα καὶ διέταξα, ἔστι δ' αὐτῶν, φάναι, ἃ καὶ ἐφύτευσα αὐτός· καὶ ὁ Λύσανδρος· ἔφη, ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν τῶν τε ἱματίων τὸ κάλλος ὧν εἶχε καὶ τῆς ὀρητῆς²¹ αἰσθόμενος καὶ τῶν στρεπτῶν καὶ τῶν φελλῶν τὸ κάλλος καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου οὗ εἶχεν, εἰπεῖν, Τί λέγεις, φάναι, ὦ Κύρε; ἡ γὰρ σὺ ταῖς χερσὶ τούτων τι ἐφύτευσας; Καὶ τὸν Κύρον ἀποκρίνασθαι, Θαυμάζεις τοῦτο, ἔφη, ὦ Λύσανδρε; ὁμνυμί σοι τὸν Μίθρην, ὅταν περ ὑμῖν²² μὴ ποτε δειπνήσαι, πρὶν ἰδῶσαι ἢ τῶν πολεμικῶν τι ἢ τῶν γεωργικῶν ἔργων μελετῶν, ἢ τοιοῦτον γέ τι φιλοτιμούμενος·—καὶ κῆτος μέντοι, ἔφη ὁ Λύσανδρος, ἀκούσας ταῦτα δεξιώσασθαι τε αὐτὸν καὶ εἰπεῖν, Δικαίως μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ Κύρε, εὐδαιμόνιον εἶναι· ἀγαθὸς γὰρ ὧν ἀνὴρ εὐδαιμόνεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ταῦτα δὲ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι τῆς γεωργίας οὐδ' οἱ πάνυ μακάριοι δύνανται ἀπέχεσθαι· εἴκοι γὰρ ἡ ἐπιμελεία κῆτος εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὐξήσις καὶ σωμάτων ἁσκησις εἰς τὸ δύνασθαι ὅτα ἀνδρὶ ἐλευτέρῳ προσήκει· πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ' ὧν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ' ὧν τοῖνον ἡδυπαθοῦσι προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ ὅσοις κομμοῦσι βωμοῦς καὶ ἀγάλματα καὶ οἷς αὐτοὶ κομμούνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὁσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ ὅσα πολλὰ τὰ μὲν φύει, τὰ δὲ τρέφει· καὶ γὰρ ἡ προβατευτικὴ τέχνη συνήπται τῇ γεωργίᾳ, ὥστε ἔχειν καὶ θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι· παρέχουσα δ' ἀφρονώτατα ἀγαθὰ οὐκ ἔξ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ φύχῃ τε χειμῶνος καὶ θάλλῃ θερούς ἐθίζει καρτερεῖν· καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς διὰ τῶν χειρῶν γυμνάζουσα ἰσχύν αὐτοῖς προσέθῃσι, τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει πρῶτ' ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ²³ καὶ ἐν τῷ ἄρει αἶε ἐν ὥρᾳ²⁴ αἱ ἐπικαιριώταται πράξεις εἰσὶν· ἔπειτα ἣν τε σὺν ἔκτῳ ἀρήγειν τις τῇ πόλει βούληται, τὸν ἔκτον ἰκανῶ-

²¹ Τῆς τῶν ἱματίων. ²² Ἐν τῷ 222^ο. ²³ (Κοινῶς) Ἐνὸρξ.

τάτῃ ἢ γεωργία συντρέφειν, ἣν τε παῖζῃ, σφοδρὸν τὸ σῶμα παρέχει· θήραιοι τε ἐπιφιλοπονεῖσθαι συνεπαίρει τι ἢ γῇ καὶ κυσὶν εὐτέτειαν τροφῆς παρέχουσα, καὶ θηρία συμπατρέφουσα· ὠφελούμενοι δὲ καὶ οἱ ἵπποι καὶ αἱ κύνες ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀντωφελοῦσι τὸν χώρον, ὁ μὲν ἵππος προῖ τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐξουσίαν παρέχων ὀφθαπέναι, αἱ δὲ κύνες τὰ τε θηρία ἀπερύκουσαι ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων καὶ τῇ ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι· παρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ καὶ ἡ γῇ τοὺς γεωργούς ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρπούς τρέφουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν· καὶ δραμεῖν δὲ καὶ βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις πλείω τέχνη ἀντιχαρίζεται; τίς δὲ ἡδίων τὸν ἐπιμελόμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὁ τι χεῖρῃ; τίς δὲ ξένους ἀφθονώτερον δέχεται; χεῖμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων εὐμάρεια ἢ ἐν χῶρῳ τῷ; ποῦ δὲ ἡδίων θερίσαι ὕδασι τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει, ἢ εὐρτάς πληρεςέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναῖκί ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινότερα ἢ φίλοις εὐχарιστοτέρα; ἐμοὶ μὲν θαυμαζὸν δοκεῖ εἶναι, εἰ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου ἡδίων κέκτηται ἢ ἐπιμέλειαν ἡδῶ τινὰ ταύτης εὗρηκεν ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς τὸν βίον. Καλῶς δὲ κακείνος εἶπεν, ὃς ἔφη τὴν γεωργίαν τῶν ἄλλων τεχνῶν μητέρα καὶ τροφὸν εἶναι· εὐ μὲν γὰρ φερομένης τῆς γεωργίας, ἐρῶνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι, ὅπου ὁ ἄν' ἀναγκασθῇ ἢ γῇ χερσαῦειν, ἀποσθένυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδὸν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπεν· Ἄλλ' ὅτι μὲν, ὦ Σώκρατες, κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον καὶ ἡδίστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι, πάνυ μοι δοκῶ πεπεισθαι ἱκανῶς· ὅτι δὲ ἔφησθα καταμαθεῖν τὰ αἷτια τῶν τε οὕτω γεωργούντων, ὥστε ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀφθόνως ἔχειν ὧν δέονται, καὶ τῶν οὕτως ἐργαζομένων, ὥς μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς τὴν γεωργίαν, καὶ ταῦτά μοι δοκῶ ἡδέως ἐκότερα ἀκούειν σου, ὅπως δ' αὖ μὲν ἀγαθὰ ἐς ποιῶμεν, δ' οὐ βλαβερὰ μὴ ποιῶμεν. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἦν σοι ἐξαρχῆς διηγήσωμαι, ὡς συνεγενόμην ποτὲ ἀνδρὶ, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς τούτο τὸ ὄνομα δικαίως ἐστίν, δ καλεῖται καλός τε καὶ αἰσθὺς ἀνὴρ; Πάνυ ἂν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, βουλόμην ἂν οὕτως ἀκούειν, ὥς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. Λέξω τοίνυν σοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ· τοὺς μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, χαλκίους ἀγαθοὺς, ζωγράφους ἀγαθοὺς, ἀνδριαντοποιούς, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανὸς ἱκανῶς περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτοῖς εἶναι· ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ σεμνὸν ὄνομα τοῦτο τὸ καλός τε καὶ αἰσθὺς ἐπισκεψάμεν, τί ποτ' ἐργαζόμενα τοῦτ' ἀξιοῖντο καλεῖσθαι, πάνυ μοι ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινι συγγενέσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι προσέκειτο τὸ καλὸς τῷ ἀγαθῷ, ὅτινα ἴδοιμι καλόν, τούτῳ προσήειν καὶ ἐπειρώμην καταμαθάνειν· αἱ ποὺ ἴδοιμι προσεστημένον τῷ καλῷ τὸ ἀγαθόν·

ἄλλ' οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως, ἀλλ' ἐνίοις ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφάς πάνυ μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχάς. Ἐδοξεν οὖν μοι ἀφεμένον τῆς καλῆς ὁψεως ἐπ' αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν καλουμένων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ οὖν τὸν Ἰσχύμαχον ἤκουον πρὸς πάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ ξένων καὶ ἀστών καλόν τε καὶ ἀγαθὸν ἐπονομαζόμενον, ἔδοξέ μοι τοῦτω πειραθῆναι συγγενέσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἰδὼν οὖν ποτε αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ Διὸς Ἐλευθερίου στοᾷ καθήμενον, ἔπει μοι ἔδοξε σχολάζειν, προσήλθον αὐτῷ, καὶ παρακαθίζόμενος εἶπον· Τί, ὦ Ἰσχύμαχε, οὐ μάλα εὖθως σχολάζειν κάθησαι; ἐπεὶ τὰ γε πλεῖστα ἢ πράττοντά τι ὥρῃ σε ἢ οὐ πάνυ σχολάζοντα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Οὐδὲ ἂν γε νῦν, ἔφη ὁ Ἰσχύμαχος, ὦ Σώκρατες, ἑώρας, εἰ μὴ ξένους τινὰς συνεθέμην ἀναμένειν ἐνθάδε. Ὅταν δὲ μὴ πράττης τι τοιοῦτον, πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη ἰγῶ, ποῦ διατρίβεις, καὶ τί ποιεῖς; ἐγὼ γάρ τοι πάνυ βούλομαι σου πυθέσθαι, τί ποτε πράττων καλὸς τε καὶ ἀγαθός κέκλησαι, ἐπεὶ^{23*} οὐκ ἔνδον γε διατρίβεις, οὐδὲ τοιαύτη σου ἡ ἔξις τοῦ σώματος καταφαίνεται. Καὶ ὁ Ἰσχύμαχος γελάσας ἐπὶ τῷ τί ποιῶν καλὸς καὶ ἀγαθός κέκλησαι καὶ ἡσθεῖς, ὡς γ' ἐμοὶ ἔδοξεν, εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μὲν, ὅταν σοι διαλέγωνται περὶ ἐμοῦ τινες καλοῦσί με τοῦτο τὸ ὄνομα, οὐκ οἶδα· οὐ γὰρ δὴ, ὅταν γέ με εἰς ἀντίδοσιν καλῶνται τριηραρχίας ἢ χορηγίας, οὐδεὶς, ἔφη, ζητεῖ τὸν καλόν τε καὶ ἀγαθόν, ἀλλὰ σαφῶς, ἔφη, ὀνομάζοντές με Ἰσχύμαχον πατρόθεν προσκαλοῦνται· ἐγὼ μὲν τοίνυν^{24**}, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ με ἐπήρου, οὐδαμῶς ἔνδον διατρίβω, καὶ γὰρ δὴ, ἔφη, τὰ γε ἐν τῇ οἰκίᾳ μου πάνυ καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ ἔστιν ἱκανὴ διοικεῖν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἔφη ἔγωγε, ὦ Ἰσχύμαχε, πάνυ ἂν ἰδέω· σου πυθόμην, πότερα αὐτὸς σὺ ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα, ὥς εἶναι οἷαν δεῖ, ἢ ἐπισταμένην ἔλαβες παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς διοικεῖν τὰ προσήκοντα αὐτῇ; Καὶ τί²⁵ ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπισταμένην αὐτὴν παρέλαβον, ἢ ἔτη μὲν οὕτω πεντεκαίδεκα γεγονυῖα ἦλθε πρὸς ἐμέ, τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἔζη ὑπὸ πολλῆς ἐπιμελείας, ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν ὄφοιτο, ἐλάχιστα δ' ἀκούσοιτο, ἐλάχιστα δ' ἔροιτο; Οὐ γὰρ ἀγαπητόν τοι δοκεῖ εἶναι, εἰ μόνον ἦλθεν ἐπισταμένη ἔρια παραλαβοῦσα ἱματίων ἀποδείξει, καὶ ἑωρακυῖα, ὡς ἔργα ταλάσια θεραπεύειναις διδόνται; ἐπεὶ τὰ γε ἀμφὶ γαστέρα²⁶, ἔφη, πάνυ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ἦλθε πεπαιδευμένη· ὅπερ μέγιστον ἐμοὶ γε δοκεῖ παιδεύειν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί. Τὰ δ' ἄλλα, ἔφη ἐγὼ, ὦ Ἰσχύμαχε, αὐτὸς ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα, ὥς ἱκανὴν εἶναι ὧν προσήκει ἐπιμελεῖσθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχύμαχος, οὐ πρὶν γε καὶ ἔθυσα καὶ εὐξάμην ἐμέ τε τυγχάνειν²⁷ διδάσκοντα καὶ ἐκείνην μανθάνουσαν τὰ βέλτερα ἀμφοτέρους ἡμῖν. Οὐκοῦν, ἔφη ἐγὼ, καὶ ἡ γυνὴ σοὶ συνέθεε καὶ συνεύχετο αὐτὰ ταῦτα; Καὶ μάλα γ', ἔφη ὁ Ἰσχύμαχος, πολλὰ ὑπισχνουμένη μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς γενέσθαι οἷαν δεῖ, καὶ αὐθόλος ἦν, ὅτι οὐκ ἀμελήσει τῶν διδασκομένων. Πρὸς θεῶν, ἔφη ἐγὼ,

^{23*} Διτιλογίᾳ τοῦ πράττων. ^{23**} (Ἰσως διορθ.) μὲν τοι νῦν. ²⁴ Τὴν ἐπισταμένην ἂν, τί ἤμπορούσε νὰ ἡξούρη. ²⁵ Τὸ περὶ τὸ μαγεύειν. ²⁶ Ἐπισυγχάνειν.

ὦ Ἰσχόμαχε, τί πρῶτον διδάσκειν ἤρχου αὐτήν, διηγήσομαι· ὡς ἐγὼ ταῦτ' ἂν ἡδόν σου διηγουμένου ἀκούοιμι, ἢ εἰ μοι γυμνικὸν ἢ ἵππικόν ἀγῶνα τὸν κάλλιστον διηγοῖτο. Καὶ ὁ Ἰσχόμαχος ἀπεκρίνατο· Τί δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπεὶ ἡδὴ μοι χειροῤῃς ἦν καὶ ἐτετυθίσσευτο, ὥστε διαλέγεσθαι, ἡρόμην αὐτήν, ἔφη, ὠδὲ πως· Βίπέ μοι, ὦ γύναι, ἄρα ἡδὴ κατενόησας, τίνος ποτὲ ἕνεκα ἐγὼ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσαν σε ἐμοί; βουλευόμενος δ' ἐγῶγε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ὑπὲρ σοῦ, τίν' ἂν κοινωνῶν βέλτιστον οἴκου τε καὶ τέκνων λάθαιμεν, ἐγὼ τε σὲ ἐξελεξάμην καὶ οἱ σοὶ γονεῖς, ὡς εἰκόασιν, ἐκ τῶν δυνατῶν²⁷ ἐμέ. Τέκνα μὲν οὖν ἦν θεός ποτε διδῶ ἡμῖν γενέσθαι, τότε βουλευσόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως ὅτι βέλτιστα παιδεύσομεν αὐτά· κοινὸν γάρ ἡμῖν καὶ τοῦτο τάχαθόν, συμμάχων καὶ γηροδοσκῶν ὅτι βελτίων τυγχάνειν· νῦν δὲ ὃς οἶκος ἡμῖν ὅδε κοινός ἐστιν. Εἰγὼ τε γάρ ὅσα μοι ἔστιν ἅπαντα εἰς τὸ κοινὸν ἀποφαίνω, σύ τε ὅσα ἡνέγκω πάντα εἰς τὸ κοινὸν κατέθηκες, καὶ οὐ τοῦτο δεῖ λογιέσθαι, πότερος ἄρα ἀριθμῷ πλείω συμβέβληται ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ εὖ εἶδέναι, ὅτι, ὅπότερος ἂν ἡμῶν βελτίων κοινωνός ᾖ, οὗτος τὰ πλείονος ἄξια συμβάλλεται. Ἀπεκρίνατο δέ μοι, ὦ Σώκρατες, πρὸς ταῦτα ἡ γυνή, Τί δ' ἂν ἐγὼ σοι, ἔφη, δυνάμην συμπαῖσαι; τίς δὲ ἡ ἐμὴ δύναμις; ἀλλ' ἐν σοὶ πάντα ἐστίν· ἐμὸν δ' ἔφησεν ἡ μήτηρ ἔργον εἶναι σωφρονεῖν. Ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγὼ, ὦ γύναι, καὶ γὰρ καὶ ἐμοὶ ὁ πατήρ· ἀλλὰ σωφρόνων τοὶ ἐστὶ καὶ ἄνδρες καὶ γυναικὸς αὐτῷ ποιεῖν, ὅπως τὰ τε ὄντα ὡς βέλτιστα ἔξει καὶ ἄλλα ὅτι πλείω ἐκ τοῦ καλοῦ τε καὶ δικαίου²⁸ προσγενήσεται. Καὶ τί δὲ, ἔφη, ὄρας, ἡ γυνή, ὅτι ἂν ἐγὼ ποιῶσα συναυξοίμι τὸν οἶκον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγὼ, ἅ τε οἱ θεοὶ ἔρυσάν σε δύνασθαι καὶ ὁ νόμος συνεπαίνει, ταῦτα περὶ ὡς βέλτιστα ποιεῖν. Καὶ τί ὃς ταῦτά ἐστιν; ἔφη ἐκεῖνη. Οἶμαι μὲν ἐγῶγε, ἔφη, οὐ τὰ ἐλαχίστου ἄξια, εἰ μὴ πέρ γε καὶ ἡ ἐν τῷ σμῆναι ἡγεμῶν μέλιττα ἐπ' ἐλαχίστου ἄξιους ἔργους ἐφέστηκεν. Ἐμοὶ γάρ τοι, ἔρη φάναι, καὶ οἱ θεοὶ, ὦ γύναι, δοκοῦσι πολὺ διεσκεμμένως μάλιστα τὸ ζεύγος τοῦτο συντεθεικέναι, δ καλεῖται θῆλυ καὶ ἄρρεν, ὅπως ἔτι ὠφελιμώτατον ἢ αὐτῷ εἰς τὴν κοινωνίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν ζῶων γένη τοῦτο τὸ ζεύγος κεῖται μετ' ἀλλήλων τεκνοποιούμενον, ἔπειτα τὸ γηροδοσκὸς κεκτῆσθαι ἑαυτοῖς ἐκ τούτου τοῦ ζεύγους τοῖς γούν ἀνθρώποις πορίζεται· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ θάλαττα τοῖς ἀνθρώποις οὐχ ὥσπερ τοῖς κτήνεσιν ἐστὶν ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλὰ στεγῶν δαίται δηλονότι· δεῖ μὲντοι τοῖς μέλλουσιν ἀνθρώποις ἔξαιν ὅτι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ στεγνὸν τοῦ ἐργαζομένου τὰς ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐργασίας²⁹. Καὶ γὰρ νεατὸς καὶ σπῆρος καὶ φυτεία καὶ νομαὶ ὑπαίθρια ταῦτα πάντα ἔργα ἐστίν· ἐκ τούτων δὲ τὰ ἐπιτήδεια γίνονται· δεῖ δ' αὖ ἐπειδὴν ταῦτα εἰσνευχθῇ εἰς τὸ στεγνόν, καὶ τοῦ σῶτοντος ταῦτα καὶ τοῦ ἐργασσομένου δ' αὖ τῶν στεγνῶν ἔργα δεόμενά ἐστί³⁰. στεγνῶν δὲ δαίται καὶ ἡ τῶν νεογνῶν τέκνων

²⁷) Ἐξ ὅσων ἄλλων ἰδύναντο ἐκλέξαι. ²⁸) Καλῶς καὶ δικαίως. ²⁹) Τοῖς μέλλουσιν ἔξαιν ὅτι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ στεγνόν δεῖ τοῦ ἐργαζομένου. ³⁰) Ἄ ἔργα δαίονται τῶν στεγνῶν.

παιδοτροφία, στεγνῶν δὲ καὶ αἱ ἐκ τοῦ καρποῦ σιτοποίαι δέονται⁸¹ ὡσαύ-
 τως δὲ καὶ ἡ τῆς ἐσθλότητος ἐκ τῶν ἐρίων ἐργασία. Ἐπεὶ δ' ἀμφοτέρωτα ταῦτα
 καὶ ἔργων καὶ ἐπιμελείας δεῖται τὰ τε ἔνδον καὶ τὰ ἔξω, καὶ τὴν φύσιν,
 φάναι, εὐθὺς παρεσκεύασεν ὁ θεὸς ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς
 ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα, τὴν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τὰ ἔξω ἔργα
 καὶ ἐπιμελήματα. Ῥίγη μὲν γάρ καὶ θάληη καὶ ὁδοιπορίας καὶ στρατείας
 τοῦ ἀνδρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν μάλλον δύνασθαι κατεσκευά-
 σεν⁸² ὥστε τὰ ἔξω ἐπέταξεν αὐτῷ ἔργα⁸³ τῇ δὲ γυναικὶ ἦσσαν τὸ σῶμα
 δυνατόν πρὸς ταῦτα εὐσας, τὰ ἔνδον ἔργα αὐτῇ, φάναι ἔφη, προστάξει
 μοι δοκεῖ ὁ θεός. Εἰδὼς δὲ, ὅτι τῇ γυναικὶ καὶ ἐνέφυσε καὶ προστάξε
 τὴν τῶν νεογνῶν τέκνων τροφήν, καὶ τοῦ στέργειν τὰ νεογνά βρέφη
 πλείον αὐτῇ ἐδάσατο⁸⁴ ἢ τῷ ἀνδρί. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ φυλάσσειν τὰ εἰσνε-
 χθέντα τῇ γυναικὶ προστάξε, γιγνώσκων ὁ θεός, ὅτι πρὸς τὸ φυλάσσειν
 οὐ κἀκίον ἐστὶ φοβεράν⁸⁵ εἶναι τὴν ψυχὴν, πλείον μέρος καὶ τοῦ φόβου
 ἐδάσατο τῇ γυναικὶ ἢ τῷ ἀνδρί. Εἰδὼς δὲ, ὅτι καὶ ἀρηγεῖν αὐ δεήτει,
 εἰάν τις ἀδικῇ τὸν τὰ ἔξω ἔργα ἔχοντα, τούτῳ αὐ πλείον μέρος τοῦ
 θράσους ἐδάσατο. Ὅτι δ' ἀμφοτέρους δεῖ καὶ διδόναι καὶ λαμβάνειν τὴν
 μνήμην καὶ τὴν ἐπιμελείαν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέροις κατέθηκεν⁸⁶ ὥστε
 οὐκ ἂν ἔχοις διελεῖν, πότερος τὸ ἔθνος τὸ θῆλυ ἢ τὸ ἀρρεν τούτων πλεον-
 εκτεῖ. Καὶ τὸ ἐγκρατεῖς δὲ εἶναι ὧν δεῖ εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέροις κα-
 τέθηκε, καὶ ἐξουσίαν ἐποίησεν ὁ θεός ὁπότερος ἂν ᾖ βελτίων, εἴθ' ὁ ἀνὴρ
 εἴθ' ἡ γυνή, τούτον καὶ πλείον φέρεσθαι τούτου τοῦ ἀγαθοῦ. Διὰ δὲ τὸ
 τὴν φύσιν μὴ πρὸς πάντα ταῦτα ἀμφοτέρων εὖ πεφυκέναι, διὰ τοῦτο καὶ
 δέονται μάλλον ἀλλήλων, καὶ τὸ ζευγὸς ὠφελιμώτερον ἑαυτῷ γαγένηται,
 ἢ τὸ ἕτερον ἑλλείπεται τὸ ἕτερον δυνάμενον⁸⁷. Ταῦτα δὲ, ἔφη, δεῖ ἡμᾶς,
 ὦ γύναι, εἰδόντας ἃ ἐκατέρῳ ἡμῶν προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πειρᾶσθαι,
 ὅπως ὡς βέλτιστα τὰ προσήκοντα ἑκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι. Συνε-
 παίνει δὲ, ἔφη φάναι, καὶ ὁ νόμος αὐτὰ, συζευγὺς ἄνδρα καὶ γυναῖκα⁸⁸
 καὶ κοινωνούς ὡς περ τῶν τέκνων ὁ θεός ἐποίησεν, οὕτω καὶ ὁ νόμος τοῦ
 οἴκου κοινωνούς καθίστησι⁸⁹ καὶ καλὰ δὲ εἶναι ὁ νόμος ἀποδείκνυσιν ἃ ὁ θε-
 ὸς ἔφυσεν ἑκάτερον μάλλον δύνασθαι τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ κάλλιον ἔνδον
 μένειν ἢ θυμαυλεῖν, τῷ δὲ ἀνδρί αἰσχίον ἔνδον μένειν ἢ τῶν ἔξω ἐπιμε-
 λεῖσθαι. Εἰ δέ τις παρ' αὐτὸν ὁ θεός ἔφυσεν ποιεῖ, ἴσως τι καὶ ἀπακτῶν τους
 θεοὺς οὐ λήθει καὶ δίκην δίδωσιν ἀμελῶν τῶν ἔργων τῶν ἑαυτοῦ ἢ πράσ-
 σων τὰ τῆς γυναικὸς ἔργα. Δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ ἡ τῶν μελισσῶν ἡγε-
 μῶν τοιαῦτα ἔργα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προστεταγμένα διαπονεσθαι. Καὶ ποῖα δ',
 ἔφη ἐκέλευ, ἔργα ἔχουσα ἢ τῶν μελισσῶν ἡγεμῶν ἐξομοιοῦται τοῖς ἐρ-
 γοῖς οἷς ἐμὲ δεῖ πράττειν; Ὅτι, ἔφη ἐγώ, ἐκέλευ τε ἐν τῷ σμήναι με-
 νουσα οὐκ ἐὰν ἀργούς τὰς μελίσσας εἶναι, ἀλλ' αὖ μὲν δεῖ ἔξω ἐργάζεσθαι
 ἐκπέμπει ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ αὖ ἂν αὐτῶν ἑκάστη εἰσφέρει οἷδ' τε καὶ δι-
 χεται, καὶ σώζει ταῦτα, ἐστ' ἂν δεῖ χρῆσθαι⁹⁰ ἐπειδὴν δὲ ἡ ὥρα τοῦ χρῆ-
 σθαι ἦκη, διανέμει τὸ δίκαιον ἑκάστη⁹¹ καὶ ἐπὶ τοῖς ἔνδον δ' ἐξυφαινομέ-

⁸¹) Δατέομαι. ⁸²) Δελεῖται. ⁸³) Ὀνομαστικῶς ἀποδείκνυται.

νοις κηρύξας ἐφέστηκεν, ὡς καλῶς καὶ ταχέως ὑφαίνηται· καὶ τὸν γιγνώμενον τόκον ἐπιμελεῖται· ἐπειδὴν δὲ ἐκτραφῇ καὶ ἀξιοεργοὶ αἰνεοσσοὶ γένωνται, ἀπακλίζει αὐτοὺς σὺν τῶν ἐπομένων τινὶ ἡγεμόνι⁸⁴. Ἡ καὶ ἐμὲ σὺν, ἔφη ἡ γυνή, δεήσει ταῦτα ποιεῖν; Δεήσει μέντοι σε, ἔφη ἐγώ, ἔνδον τε μένειν καὶ οἷς⁸⁵ μὲν ἂν ἔξω τὸ ἔργον ἢ τῶν οἰκετῶν, τούτους συνεκπέμπειν, οἷς δ' ἂν ἔνδον ἔργον ἐργαστέον, τούτων σοι ἐπιστατητέον, καὶ τὰ τε εἰσφερόμενα ἀποδεκτέον, καὶ ἃ μὲν ἂν αὐτῶν δέη δαπανᾶν, σοὶ διανεμητέον, ἃ δ' ἂν περιττεύειν δέη προνοητέον καὶ φυλακτέον, ὅπως μὴ ἡ εἰς τὸν ἑναυτὸν καιμένη δαπάνη εἰς τὸν μῆνα δαπανᾶται· καὶ ὅταν ἔρια εἰσνευχθῇ σοι, ἐπιμελητέον, ὅπως οἷς δεῖ ἱμάτια γίγνηται· καὶ ὁ γε ζηρὸς σῖτος ὅπως καλῶς ἐδώδιμος γίγνηται, ἐπιμελητέον. Ἐν μέντοι τῶν σοὶ προσκηόντων, ἔφη ἐγώ, ἐπιμελημάτων, ἴσως ἀχαριστότερον δοῖε εἶναι, ὅτι, ὅς ἂν κάμνη τῶν οἰκετῶν, τούτων σοι ἐπιμελητέον πάντων, ὅπως θεραπεύηται. Νῆ Δί', ἔφη ἡ γυνή, ἐπιχαριτώτατον μὲν οὖν, ἣν μέλλωσί γε οἱ καλῶς θεραπευθέντες χάριν εἰσεσθαι καὶ εὐνοῦστεροι ἢ πρόσθεν εἶσεσθαι. Καὶ ἐγώ, ἔφη ὁ Ἰσχύμαχος, ἀγασθεὶς αὐτῆς τὴν ἀπόκρισιν, εἶπον· Ἀρά γε, ὦ γύναι, διὰ τοιαύτας τινὰς προνοίας καὶ τῆς ἐν τῷ μηνίῃ ἡγεμόνος αἱ μέλισσαι οὕτω διατίθενται πρὸς αὐτήν, ὥστε, ὅταν ἔκλεινῃ ἐκλίπη, οὐδεμία οἰεῖται τῶν μελισσῶν ἀπολειπτέον εἶναι, ἀλλ' ἐπονται πᾶσαι; καὶ ἡ γυνή μοι ἀπεκρίνατο· Θαυμάζοιμ' ἂν, ἔφη, εἰ μὴ πρὸς σὲ μᾶλλον τείνει τὰ τοῦ ἡγεμόνος ἔργα ἢ πρὸς ἐμέ· ἡ γὰρ ἐμὴ φυλακὴ τῶν ἔνδον καὶ διανομὴ γελοία τις ἂν, οἶμαι, φαίνοιτο, εἰ μὴ σὺ γε ἐπιμελοῖο, ὅπως ἔξωθεν τι εἰσφέροιτο. Γελοία δ' αὖ, ἔφη ἐγώ, ἡ ἐμὴ εἰσφορὰ φαίνεται· ἂν, εἰ μὴ εἴη ὅστις τὰ εἰσνευχθέντα σώζοι· οὐχ ὅρας, ἔφη ἐγώ, οἱ εἰς τὸν τετρημένον πῖλον ἀντλεῖν λεγόμενοι ὡς οἰκτεῖρονται, ὅτι μάτην πονεῖν δοκοῦσι; Νῆ Δί', ἔφη ἡ γυνή καὶ γὰρ τλήμονές εἰσιν, εἰ τοῦτό γε ποιοῦσιν. Ἄλλαι δέ τοι, ἔφη ἐγώ, ἰδία ἐπιμέλειαι, ὦ γύναι, ἡδεῖαί σοι γίγνονται, ὅποταν ἀνεπιστήμονα ταλασίας λαβοῦσα ἐπιστήμονα ποιήσης καὶ διπλασίου σοι ἀξία γένηται, καὶ ὅποταν ἀνεπιστήμονα ταμείας καὶ διακονίας παραλαβοῦσα ἐπιστήμονα καὶ πιστὴν καὶ διακονικὴν ποιησαμένη παντὸς ἀξίαν ἔχης, καὶ ὅποταν τοὺς μὲν σῶφρονάς τε καὶ ὠφελίμους τῷ σῷ οἴκῳ ἐξῇ σοι εὖ ποιῆσαι, ἂν δέ τις πονηρὸς φαίνεται, ἐξῇ σοι κολάσαι· τὸ δὲ πάντων ἥδιστον, ἂν βελτίων ἐμοῦ φανῇ, καὶ ἐμὲ σὸν θεράποντα ποιήσῃ, καὶ μὴ δέη σε φοβεῖσθαι, μὴ προϊούσης τῆς ἡλικίας ἀτιμωτέρα ἐν τῷ οἴκῳ γένη, ἀλλὰ πιστεύης, ὅτι πρεσβυτέρα γινόμενη, ὅσῳ ἂν καὶ ἐμοὶ κοινωνὸς καὶ παιστὴν οἴκου φύλαξ ἀμείνων γένη, τοσούτῳ καὶ τιμιωτέρα ἐν τῷ οἴκῳ ἔσῃ. Τὰ γὰρ καλὰ τε κάγαθὰ, ἐγώ ἔφη, οὐ διὰ τὰς ὥραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετάς εἰς τὸν βίον τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται. Ταῦτα μὲν, ὦ Σώκратες, δοκῶ μεμνησθαι αὐτῇ τὰ πρῶτα διαλεγθεῖς.

⁸⁴) Σὺν τινὶ ἡγεμόνι τῶν ἐπομένων αὐτῷ, ὃς ὁδηγὸς ἔσται τῶν ἐπομένων αὐτῇ.

⁸⁵) Οἷς μὲν (ἐκ) τῶν οἰκετῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἡ καὶ ἐπέγνωσ τι, ὦ Ἰσχύμαχε, ἔφην ἐγὼ, ἐκ τούτων κεννημένην αὐτὴν μᾶλλον πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν; Ναὶ μὰ Δί', ἔφην ὁ Ἰσχύμαχος, καὶ διηγεῖσάν γε αὐτὴν οἶδα καὶ ἐρυθρίασασαν σφόδρα ὅτι τῶν εἰσενεχθέντων τι αἰτήσαντος ἐμοῦ, οὐκ εἶχε μοι δοῦναι. Καὶ ἐγὼ μὲν τοι ἰδὼν ἀγχεσθεῖσαν αὐτὴν εἶπον· Μηδέν τι, ἔφην, ἀθυμήσης, ὦ γύναι, ὅτι οὐκ ἔχεις δοῦναι ὃ σε αἰτῶν τυγχάνω. Ἔστι μὲν γὰρ πενία αὕτη σαφής, τὸ δεόμενον τινος μὴ ἔχειν χρῆσθαι ἀλυποτέρα δὲ αὕτη ἢ ἔνδεια, τὸ ζητοῦντά τι μὴ δύνασθαι λαβεῖν, ἢ τὴν ἀρχὴν μηδὲ ζητεῖν, εἰδότες, ὅτι οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ γὰρ, ἔφην ἐγὼ, τούτων οὐ σὺ αἰτία, ἀλλ' ἐγὼ ὅτι οὐ τάξας σοι παρίδωκα, ὅπου χρὴ ἕκαστα κείσθαι, ὅπως εἰδής, ὅπου τε δεῖ τιθέναι καὶ ὁπόθεν λαμβάνειν. Ἔστι δ' οὐδὲν οὕτως, ὦ γύναι, οὐτ' εὐχρησον οὔτε καλὸν ἀνθρώποις, ὡς τάξεις. Καὶ γὰρ χορὸς ἐξ ἀνθρώπων συγκείμενός ἐστιν· ἀλλ' ὅταν μὲν ποιῶσιν ὃ τι ἂν τύχη ἕκαστος, ταραχὴ τις φαίνεται καὶ θεᾶσθαι ἀτερπές· ὅταν δὲ τεταγμένως ποιῶσι καὶ φθέγγωνται, ἅμα οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἀξιολέατοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ ἀξιόκους. Καὶ στρατιά γε, ἔφην ἐγὼ, ὦ γύναι, ἄτακτος μὲν οὔσα ταραχωδέστατον, καὶ τοῖς μὲν πολέμοις εὐχειρότατον, τοῖς δὲ φίλοις ἀκλεεστότον ὄραν καὶ ἀχρηστότατον, ὅντες ὁμοῦ, ὀπλίτης, σκευοφόρος, φίλος, ἱππεύς, ἁμαξά. Πῶς γὰρ ἂν πορευεῖν ἔσται, εἰ ἂν ἔχοντες οὕτως ἐπικωλύσωσιν ἀλλήλους, ὃ μὲν βαδίζων τὸν τρέχοντα, ὃ δὲ τρέχων τὸν ἐστηκότα, ἢ δὲ ἁμαξά τὸν ἱππέα, ὃ δὲ ὄνος τὴν ἁμαξάν, ὃ δὲ σκευοφόρος τὸν ὀπλίτην; εἰ δὲ καὶ μάχεσθαι θέοι, πῶς ἂν οὕτως ἔχοντες μαχέσαιντο; οἷς⁸⁰ γὰρ ἀνάγκη αὐτῶν τοὺς ἐπιόντας φεύγειν, οὗτοι ἱκανοὶ εἰσι φεύγοντες καταπατῆσαι τοὺς ὅπλα ἔχοντας. Τεταγμένη δὲ στρατιά κάλλιστον μὲν ἰδεῖν τοῖς φίλοις, δυσχερέστατον δὲ τοῖς πολέμοις· τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν φίλος ἡδέως θεάσαιο ὀπλίτας πολλοὺς ἐν τάξει πορευομένους; τίς δ' οὐκ ἂν θαυμάσειεν ἱππέας κατὰ τάξεις ἐλαύνοντας; τίς δὲ οὐκ ἂν πολέμιος φθηθεῖν ἰδὼν διευκρινημένους ὀπλίτας, ἱππέας, πελταστας, τοξότας, σφενδονήτας, καὶ τοῖς ἀρχοῦσι τεταγμένως ἐπομένους; ἀλλὰ καὶ πορευομένων ἐν τάξει, καὶ πολλὰι λυριάδες ὦσιν, ὁμοίως, ὥσπερ εἰς ἕκαστος, καθ' ἡσυχίαν πάντες πορεύονται· εἰς γὰρ τὸ κενούμενον αἶετ' οἱ ὀπισθεν ἐπέρχονται. Καὶ τριήρης δὲ τοι ἡ σεσαγμένη ἀνθρώπων διὰ τί τὸ ἄλλο φοβερόν ἐστι πολέμοις ἢ φίλοις ἀξιολέατον, ἢ ὅτι ταχὺ πλεῖ; διὰ τί δὲ ἄλλο ἀλυποὶ ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ ἐμπλέοντες, ἢ ὅτι ἐν τάξει μὲν κάθηται, ἐν τάξει δὲ προνεύουσιν, ἐν τάξει δ' ἀναπίπτουσιν, ἐν τάξει δ' ἐμβαδίνουσι καὶ ἐκβαδίνουσιν; ἢ δ' ἀταξία ὁμοῖον τί μοι δοκεῖ εἶναι, οἷον περ εἰ γεωργὸς ὁμοῦ ἐμβάλοι κριθὰς καὶ πυρούς καὶ ὄσπρια· καίπετα ὅποτε θέοι ἢ μάξης ἢ ἄρτου ἢ ὄφου, διαλέγειν θέοι αὐτῷ ἀντὶ τοῦ λαθόντα διευκρινημένους χρῆσθαι. Καὶ σὺ οὖν, ὦ γύναι, εἰ τοῦ μὲν ταραχουτούτου μὴ θέοιο, βούλοιο δ' ἀκριβῶς διοικεῖν τὰ ὄντα εἰδέναι καὶ τῶν ὄντων εὐπόρως λαμβάνουσα ὅτῳ ἂν δέῃ χρῆσθαι, καὶ ἐμοί, εἴαν τι αἰτῶ, ἐν

⁸⁰ Οἷς (ἑ) αὐτῶν.

χάριτι διδόναι, χώραν τε δοκιμασώμεθα τὴν προσήκουσαν ἑκάστοις εἶχειν, καὶ ἐν ταύτῃ θέντες διδάξωμεν τὴν διάκονον λαμβάνειν τε ἐντεῦθεν καὶ κατατιθέναι πάλιν εἰς ταύτην· καὶ οὕτως εἰσόμεθα τὰ τε σῶα ὄντα καὶ τὰ μὴ· ἡ γὰρ χώρα αὕτη τὸ μὴ ὄν ποθήσει⁸⁷, καὶ δεόμενον θεραπείας ἐξετάσει ἡ ὕψις, καὶ τὸ εἰδέναι ὅπου ἕκαστόν ἐστι, ταχὺ ἐγχειρεῖ, ὥστε μὴ ἀπορεῖν γασθῆναι. Ὡς μὲν δὴ ἀγαθὸν τετάχθαι σκευῶν κατασκευῆν, καὶ ὡς ῥᾶλλον χώραν ἑκάστοις αὐτῶν εὑρεῖν ἐν οἰκίᾳ θείναι, ὡς ἑκάστοις συμφέρει, εἴρηται· ὡς δὲ καλὸν φαίνεται, ἐπειδὴν ὑποδήματα ἐφεξῆς⁸⁸ κέχρηται, καὶ ὅποια ἦ, καλὸν δὲ ἱμάτια κεχωρισμένα ἰδεῖν, καὶ ὅποια ἦ, καλὸν δὲ στρώματα, καλὸν δὲ χαλκία, καλὸν δὲ τὰ ἀμφὶ τραπέζας, καλὸν δὲ καὶ, ὅ πάντων⁸⁹ καταγελάσσειεν ἂν μάλιστα οὐχ ὁ σμενδός, ἀλλ' ὁ κομφός⁹⁰, ὅτι καὶ γύτρας φημί εὐρυθμον φαίνεσθαι εὐκρινῶς κειμένας· τὰ δὲ ἄλλα ἥδη ποὺ ἀπὸ τούτου ἅπαντα καλλίως φαίνεσθαι, κατὰ κόσμον κείμενα· χορός γὰρ σκευῶν ἕκαστα φαίνεται, καὶ τὸ μέσον⁹¹ δὲ τούτων καλὸν φαίνεται, ἐκποδῶν ἑκάστου κειμένου· ὥσπερ κύκλιος χορὸς οὐ μόνον αὐτὸς καλὸν θέαμά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ καλὸν καὶ καθαρὸν φαίνεται. Βί' δ' ἀληθῆ ταῦτα λέγω, ἔξεστιν, ἔφην, ὦ γύναι, καὶ πείραν λαμβάνειν αὐτῶν οὔτε τι ζημιωθέντας οὔτε τι πολλὰ πονήσαντας. Ἀλλὰ μὴν αὐδὲ τοῦτο δεῖ ἀθυμῆται, ὦ γύναι, ἔφην ἐγὼ, ὡς χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν μαθησόμενον τε τὰς χώρας καὶ μεμνησόμενον καταχωρίζειν ἕκαστα. Ἰσμεν γὰρ ὅπου, ὅτι μυριοπλάσια ἡμῶν ἅπαντα ἔχει ἡ πᾶσα πόλις, ἀλλ' ὁμως, ὅποιον ἂν τῶν οἰκετῶν κελεύσης πριάμενόν τί σοι ἐξ ἀγορᾶς ἐνεγκεῖν, οὐδεὶς ἀπορήσει, ἀλλὰ πᾶς εἰδὼς φανείται, ὅποι χρὴ ἐλθόντα λαβεῖν ἕκαστα. Τούτου μέντοι, ἔφην ἐγὼ, οὐδὲν ἄλλο αἰτίον ἐστίν ἢ, ὅτι ἐν χώρᾳ κεῖται τεταγμένη. Ἀνθρώπων δὲ γε ζητῶν, καὶ ταῦτα ἐνίοτε ἀντιζητοῦντα, πολλοί τινες ἂν τις πρότερον, πρὶν εὑρεῖν, ἀπείποι, καὶ τούτου αὐ οὐδὲν ἄλλο αἰτίον ἐστίν ἢ τὸ μὴ εἶναι τεταγμένον, ὅπου ἕκαστον δεῖ ἀναμείναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Μετὰ τοῦτο δὲ τῆς οἰκίας τὴν δύναμιν ἐδοξέ μοι πρῶτον ἐπιδείξαι αὐτῇ, οὐ γὰρ ποικίλμασι κεκόσμηται, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τὰ οἰκήματα ὠκοδόμηται πρὸς αὐτὸ τοῦτο ἐσκεμμένα, ὅπως ἀγγεῖα^{92*} ὡς συμφορώτατα ἢ τοῖς μέλλουσιν ἐν αὐτοῖς ἔσσεσθαι, ὥστε αὐτὰ⁹³ ἐκάλει τὰ πρόποντα εἶναι ἑκάστω. Ὁ μὲν γὰρ θάλαμος ἐν ὀχυρῷ ὦν τὰ πλείστου ἄξια καὶ στρώματα καὶ σκευὴ παρεκάλει, τὰ δὲ ξηρὰ τῶν στεγνῶν τὸν σῖτον, τὰ δὲ ψυχρινὰ τὸν οἶνον, τὰ δὲ φανὰ ὅσα φάους δεόμενα ἔργα τε καὶ σκευὴ ἐστὶ. Καὶ δικαιτηγῆρα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐπέδεικνυσεν αὐτῇ κεκαλλωπισμένα τοῦ μὲν θέρους εἶναι⁹⁴ ψυχρινὰ, τοῦ δὲ χειμῶνος ἄλεινὰ· καὶ σύμπασαν δὲ τὴν οἰκίαν ἐπέδειξα αὐτῇ, ὅτι πρὸς μεσημβρίαν ἀναπέπταται, ὥστε εὐδῆλον

⁸⁷) Ζητέει. ⁸⁸) Κατὰ τάξιν. ⁸⁹) Ἡ γενικὴ πληθυντ. τοῦ ὑπερθετικῆς Μάλιστα.

⁹⁰) Ἰδὲ τῇ σημασίαν τῶν λέξεων ἐν τῇ Δεξικῇ. ⁹¹) Τὸ ἐν τῇ μέσῃ αὐτῶν καταλειπόμενον κενὸν διάστημα, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ κυκλίου χοροῦ. ⁹²) Δοχεῖα. ⁹³) Τὰ οἰκήματα ἐπικυλισσάντων τροπὸν τινὰ μόνων τῶν ἀνθρώπων νὰ τοποθετηθῇ εἰς ἕκαστον αὐτῶν πρᾶγμα.

⁹⁴) Ἐπεδείκνυσεν εἶναι.

εἶναι, ὅτι χειμῶνος μὲν εὐηλιός ἐστι, τοῦ δὲ θεροῦς εὐσυχίος... Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διήλθομεν, ἔφη, οὕτως δὴ ἤδη κατὰ φύλὰς διεκρίνομεν⁴²⁾ τὰ ἐπιπλά, ἡρχόμεθα δὲ πρῶτον, ἔφη, ἀθροίζοντας οἷς ἀμφὶ θυσίας χρώμεθα. Μετὰ ταῦτα κόσμον γυναικὸς τὸν εἰς ἐργάτας διηκριψόμεν, ἐσθῆτα ἀνδρὸς τὴν εἰς ἐορτάς καὶ πόλεμον, καὶ στρώματα ἐν γυναικωνίτιδι, στρώματα ἐν ἀνδρωνίτιδι, ὑποδήματα γυναικεῖα, ὑποδήματα ἀνδρεῖα· ὀπλῶν ἄλλη φυλὴ, ἄλλη ταλασιουργικῶν ὀργάνων, ἄλλη σιτοποιικῶν, ἄλλη ὀψοποιικῶν, ἄλλη τῶν ἀμφὶ λουτρόν, ἄλλη ἀμφὶ μάκτρας, ἄλλη ἀμφὶ τραπέζας, καὶ ταῦτα πάντα διεχωρίσαμεν, οἷς τε αἰεὶ δεῖ χρῆσθαι, καὶ τὰ θοινητικά. Χωρὶς δὲ καὶ τὰ κατὰ μῆνα δαπανώμενα ἀφείλομεν, διχα δὲ καὶ τὰ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπολελογισμένα κατέθεμεν· οὕτω γὰρ ἤττον λαμβάνει, ὅπως πρὸς τὸ τέλος ἐκθῆσεται. Ἐπεὶ δὲ ἐχωρίσαμεν πάντα κατὰ φύλὰς τὰ ἐπιπλά, εἰς τὰς χώρας τὰς προσηκούσας ἕκαστα διηνέγκομεν. Μετὰ δὲ τοῦτο ὅσαις μὲν τῶν σκευῶν καθ' ἡμέραν χρῶνται οἱ οἰκέται, οἷον σιτοποιικοῖς, ὀψοποιικοῖς, ταλασιουργικοῖς, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο, ταῦτα μὲν αὐτοῖς τοῖς χρωμένοις δείξαντες ὅπου δεῖ τίθεται παρεδώκαμεν καὶ ἐπατάξαμεν σῶα παρέχειν· ὅσοις δ' εἰς ἐορτάς ἢ ξενοδοχίας χρώμεθα ἢ εἰς τὰς διὰ χρόνου⁴³⁾ πράξεις, ταῦτα δὲ τῇ ταμίᾳ παρεδώκαμεν, καὶ δείξαντες τὰς χώρας αὐτῶν καὶ ἀπαριθμήσαντες καὶ γραφάμενοι ἕκαστα, εἶπομεν αὐτῇ διδόναι τούτων ὅτω ὅσοι ἕκαστον καὶ μεμνήσθαι ὅ τι ἂν τῷ διδῶ, καὶ ἀπολαμβάνουσιν κατατίθεται πάλιν ὅθεν περ ἂν ἕκαστα λαμβάνῃ.

Τὴν δὲ ταμίαν ἐποίησάμεθα ἐπισκεψάμενοι, ἥτις ἡμῖν ἐδόκει εἶναι ἐγκρατεστάτη καὶ γαστρός καὶ οἶνου καὶ ὕπνου· πρὸς τούτοις δὲ ἢ τὸ μνημονικὸν μάλιστα ἐδόκει ἔχειν καὶ τὸ προνοεῖν, μὴ τι κακὸν λάθῃ παρ' ἡμῶν ἀμελοῦσα, καὶ σκοπεῖν, ὅπως χαρίζομένη τι ἡμῖν ὑφ' ἡμῶν ἀντιμῆσται. Ἐδίδασκόμεν δὲ αὐτὴν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς, ὅτ' εὐφραϊνόμεθα, τῶν εὐφροσυνῶν μεταδιδόντες, καὶ εἴ τι λυπηρὸν εἴη, εἰς ταῦτα παρακαλοῦντες· καὶ τὸ προθυμεῖσθαι δὲ συναύξειν τὸν οἶκον ἐπαυδεύομεν αὐτὴν, ἐπιγινώσκειν αὐτὴν ποιοῦντες καὶ τῆς εὐπραγίας αὐτῇ μεταδιδόντες. Καὶ δικαιοσύνην δ' αὐτῇ ἐνεποιούμεν, τιμιωτέρους τίθίντες τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων καὶ ἐπιδεικνύοντες πλουσιώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον βιοτεύοντας τῶν ἀδίκων· καὶ αὐτὴν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατετάτομεν. Ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν εἶπον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τῇ γυναικὶ, ὅτι πάντων τούτων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ αὐτὴ ἐπιμελήσεται, ὅπως διαμένῃ ἕκαστῳ ἡ τάξις· ἐδίδασκον δὲ αὐτὴν, ὅτι καὶ ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οὐκ ἄρκειν δοκεῖ τοῖς πολίταις, ἣν νόμους καλοὺς γράφονται, ἀλλὰ καὶ νομοφύλακας προσαίρουσιν, οἵτινες ἐπισκοποῦντες τὸν μὲν ποιοῦντα τὰ νόμιμα ἐπαινοῦσιν, ἣν δὲ τις παρὰ τοὺς νόμους ποιῇ, ζημιόσιν. Νομίσαι οὖν ἐκέλευον, ἔφη, τὴν γυναῖκα καὶ αὐτὴν νομοφύλακα τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶναι, καὶ ἐξετάζειν δὲ, ὅταν δόξῃ αὐτῇ, τὰ σκεύη, ὥσπερ ὁ φρούραρ-

⁴²⁾ Μίμησις τοῦ Ὀμηρικοῦ. « Ἐρὶν' ἄνδρας κατὰ φύλα, κατὰ φήτρας.

⁴³⁾ Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ, σπανίως.

χος τὰς φυλακὰς ἐξετάζει, καὶ δοκιμάζειν, εἰ καλῶς ἕκαστον ἔχει. ὥτ-
περ ἡ βουλή ἱπποὺς καὶ ἱππέας δοκιμάζει, καὶ ἐπαινεῖν δὲ καὶ τιμᾶν,
ὥσπερ βασιλίσσαν, τὸν ἄξιον ἀπὸ τῆς παρουσίας δυνάμεως⁴⁶, καὶ λοιδορεῖν
καὶ κολάζειν τὸν τούτων δεόμενον. Πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδασκον αὐτήν, ἔφη,
ὥς οὐκ ἂν ἀχθοῖτο δικαίως, εἰ πλείω αὐτῇ πράγματα προστάττω ἢ τοῖς
οἰκέταις περὶ τὰ κτήματα, ἐπιδεικνύων, ὅτι τοῖς μὲν οἰκέταις μέτεσι τῶν
δεσποσύνων χρημάτων τοσοῦτον, ὅσον φέρειν ἢ θεραπεύειν ἢ φυλάττειν,
χρησθαι δὲ οὐδενὶ αὐτῶν ἕξεσιν, ὅτῳ ἂν μὴ δῶ ὁ κύριος⁴⁷ δεσπότην δὲ ἄ-
παντὰ ἐστὶν ᾧ ἂ βούληται ἕκαστα χρῆσθαι. Ὅτῳ οὖν καὶ σωζομένων με-
γίστη ὄνησις καὶ φθειρομένων μεγίστη βλάβη, τούτῳ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν
μάλιστα προσήκουσαν ἀπέφαινον. Τί οὖν; ἔφη ἐγὼ, ὦ Ἰσχύμαχε, ταῦτα
ἀκούσασα ἡ γυνὴ πῶς σοι ὑπήκουε; Τί δὲ, ἔφη, εἰ μὴ εἰπέ γέ μοι, ὦ Σώ-
κρατες, ὅτι οὐκ ὀρθῶς γινώσκωμι, εἰ οἰοίμην χαλεπὰ ἐπιτάττειν διδά-
σκων, ὅτι ἐπιμελεῖσθαι δεῖ τῶν ὄντων⁴⁸ χαλεπώτερον γὰρ ἂν, ἔφη φάναι,
εἰ αὐτῇ ἐπέταττον ἀμελεῖν τῶν ἑαυτῆς ἢ εἰ ἐπιμελεῖσθαι δεήσει τῶν οἰ-
κείων ἀγαθῶν. Περφυκέναι γὰρ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ καὶ τέκνων ῥῆον τὸ ἐπι-
μελεῖσθαι τῇ σώφρονι τῶν ἑαυτῆς ἢ ἀμελεῖν, οὕτω καὶ τῶν κτημάτων,
ὅσα ἴδια ὄντα εὐφραίνει, ἡδίων τὸ ἐπιμελεῖσθαι νομίζειν ἔφη εἶναι τῇ σώ-
φρονι τῶν ἑαυτῆς ἢ ἀμελεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μὴ δουλικῶς ἀεὶ καθῆσθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς
πειρᾶσθαι δεσποτικῶς, πρὸς μὲν τὸν ἱστὸν προστᾶσαν ὃ τι μὲν βέλτιον
ἄλλου ἐπίστατο ἐπιιδιάζει, ὃ τι δὲ χειρὸν ἐπιμαθεῖν⁴⁹ ἐπισκέψασθαι δὲ
καὶ σιτοποιὸν, παραστῆναι δὲ καὶ ἀπομετρούσῃ τῇ ταμίᾳ, περιελθεῖν δ'
ἐπισκοπούμενῃ καὶ εἰ κατὰ χώραν ἔχει ἦν δεῖ ἕκαστα⁵⁰. Ταῦτα γὰρ ἐδύκει
μοι ἅμα ἐπιμέλεια εἶναι καὶ περίπατος. Ἀγαθὸν δὲ ἔφη εἶναι γυμνάσιον
καὶ τὸ δεῦσαι καὶ μάξαι, καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα ἀνασεῖσαι καὶ συν-
θεῖναι⁵¹ γυμναζομένην δ' ἔφη οὕτως ἂν καὶ ἐσθλὴν ἡδίων καὶ υγιαίνειν
μᾶλλον καὶ εὐχρωτέραν φαίνεσθαι τῇ ἀληθείᾳ⁵² καὶ ὅψις⁵³ δὲ, ὅπότεν ἀν-
ταγωνίζεται διακόνῃ καθαρωτέρα οὕσα πρεπόντως τε μᾶλλον ἡμφιεσμέ-
νη, κινητικὸν γίνεται, ἄλλως τε καὶ ὅπότεν τὸ ἐκούσαν χαρίζεσθαι προσῇ
ἐντὶ τοῦ ἀναγκαζομένην ὑπηρετεῖν.

⁴⁶) Ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν, ἐκ τῶν ἐνόντων. ⁴⁷) Εἰ ἕκαστα ἔχει (κεῖνται) κατὰ γῶ-
ρα ἦν δεῖ. ⁴⁸) Καὶ τὸ θεῖον δὲ τοῦτο, δηλαδὴ ὅπότεν κτλ., γίνεται παρακινήσειν
πρὸς τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον αὐτὴν πρὸς τοῦ ἀνδρός.

ΙΔ'. ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΙΜΩΝ Η ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τὸν διάλογον τοῦτον ἔγραψεν ὁ Δουκιανὸς κατὰ τῶν κολάκων, λαβὼν ὡς κύριον πρόσωπον αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ζῶντα ἐν Ἀθήναις Τίμωνα, τὸν ἐπικληθέντα διὰ τὸν τρόπον τοῦ Μισάνθρωπου, ὁ τάφος τοῦ ὁποίου, κατὰ τὸν Πλουτάρχον, ἦτο εἰς τὰς Ἀλὰς (τὰς Ἀραφηνίδας πάντως, ὡς τελοῦσας εἰς τὴν Αἰγίδα φιλῆν). Ἐπαινεῖται ὁ διάλογος οὗτος, ὡς συντεθειμένος μὲ πολλὴν κωμικὴν χάριν.

ΤΙΜΩΝ, ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΠΛΟΥΤΟΣ, ΠΕΝΙΑ, ΓΝΑΘΩΝΙΔΗΣ,
ΦΙΛΙΑΔΗΣ, ΔΗΜΕΑΣ, ΘΡΑΣΥΚΛΗΣ.

ΤΙΜ. ὦ ΖΕΥ φίλιε, καὶ ξένιε, καὶ ἑταιρεῖε, καὶ ἐφέςιε, καὶ ἀσεροπητὰ, καὶ ὄρκιε, καὶ νεφεληγερέτα, καὶ ἐρίγδουπε¹, καὶ εἰ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπαρῶσι πρὸς τὰ μέτρα· τότε γὰρ αὐτοῖς πολυώνυμος γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πίπτον τοῦ μέτρου, καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχρηγὸς τοῦ ρυθμοῦ· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισμάραγος ἀστραπή, καὶ ἡ βαρύβρομος βροντὴ, καὶ ὁ αἰθαλόεις, καὶ ἀργήεις, καὶ σμερδαλέος κεραυνός; ἅπαντα γὰρ ταῦτα λήρος ἦδη ἀναπέφηνε, καὶ καπνὸς ποιητικὸς ἀτεχνῶς, ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων· τὸ δὲ αἰδοῖμόν σου καὶ ἐκχέβλον ὄπλον² καὶ πρόχειρον, οὐκ οἶδ' ὅπως τελείως ἀπέσβη, καὶ ψυχρόν ἐς, μὴδὲ ὀλίγον σπινθήρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον. Θάττον γοῦν τῶν ἐπιπορευτῶν ἐπιχειρούντων ἔωλον θρυαλλίδα φοβηθεῖν ἂν, ἢ τὴν τοῦ πανδομάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλόν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὡς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι, μόνον δὲ τοῦτο οἶεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσθόλου· ὥστε ἦδη διὰ ταῦτά σοι καὶ ὁ Σαλμωνεύς³ ἀντιβροντᾶν ἐτόλμα, οὐ πάντη ἀπίθανος⁴ ὢν, πρὸς οὕτω ψυχρόν τὴν ὀργὴν Δία, θερμοσυργὸς ἀνὴρ, καὶ μεγαλαυχούμενος· πῶς γάρ⁵; ὅπου γε καλὰ περὶ ὑπὸ μανδραγόρου⁶ καθεύδεις, ὅς οὔτε τῶν ἐπιπορευτῶν ἀκούεις, οὔτε τοὺς ἀδικούντας ἐπισκοπεῖς· λημῆς δὲ καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γινόμενα, καὶ τὰ ὅλα ἐκκεκώφωσι, καθάπερ οἱ παρηθηκότες. Ἐπεὶ νέος γε ἔτι, καὶ ὀξύθυμος ὢν, καὶ ἀκαμῖος τὴν ὀργὴν πολλὰ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ βιαιῶν ἐποίεις, καὶ οὐδέποτε ἤγες τότε πρὸς αὐτοὺς ἐκχειρίαν, ἀλλ' αἰεὶ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς ἦν, καὶ ἡ αἰγὶς ἐπεσειέτο, καὶ ἡ βροντὴ ἐπαταγεῖτο, καὶ ἡ ἀστραπὴ συνεχῆς,

¹) Πάντων τούτων καὶ τῶν κατωτέρω ποιητικῶν ἐπιθέτων τὴν ἐρμηνείαν ζῆτει εἰς τὰ λεξικά. ²) Ὁ κεραυνός. ³) Γίδς τοῦ Διόλου, βασιλεὺς Θεσσαλίας κατὰ τὴν μυθολογ. θεοποιῶν ἑαυτὸν δι' ἑπαρσιν, ἐκεραυνώθη ὑπὸ τοῦ Διός. Πιθανόν ὅτι κατεγίνετο εἰς φυσικὰ ἢ χημικὰ πειράματα, καὶ πλησιάζας εἰς τὸ νὰ κατορθώσῃ τὸ μῆγμα τῆς πυρρίτιδος, ἔγεινε παρανόημα τῆς πρωτοπειρίας του. ⁴) Ἀπίθανα πράξει καυχώμενος.

⁵) Ἐνν. Ἦν ἀπίθανος. ⁶) Ἦτοι μανδραγόραν πῶν καὶ ναρκωθεῖς ἢ ναρκωθεῖς ὑπ' αὐτοῦ καθεύδεις.

ὥσπερ εἰς ἀκροβολισμὸν, προηκοντίζετο⁷⁾ οἱ σεισμοὶ δὲ κοσκινίζον⁸⁾, καὶ ἡ γῆ ὡς σφαιρὸν⁹⁾, καὶ ἡ χάλαζα πετρηδὸν¹⁰⁾ καὶ ἵνα σοι φορτικῶς¹¹⁾ διαλέγωμαι, ὑετοὶ τε βραγδαῖαι, καὶ βίαιοι, ποταμὸς ἐκάστη σταγὼν¹²⁾ ὥστε τηλικαύτη ἐν ἀκαρεῖ χρόνου ναυαγία¹³⁾ ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος ἐγένετο, ὡς ὑποβρυγίων ἀπάντων καταδεσνυμένων, μόγις ἐν τι κιβώτιον περισσῶσαι προσοικεῖλαν τῷ Δυκωρεῖ¹⁴⁾, ζώπυρρόν τι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος διαφυλάττον εἰς ἐπιγονὴν κακίας μελίζοντας. Τοιγάρτοι ἀκόλουθα τῆς βραθυμίας τῆς πλῆχειρα κομίζῃ παρ' αὐτῶν, οὔτε θύοντος ἔτι σοι τινὸς οὔτε στεφανοῦντος, εἰ μὴ τις ἄρα πάρεργον¹⁵⁾ Ὀλυμπίων¹⁶⁾ καὶ οὗτος, οὐ πᾶν ἀναγκαῖα ποιεῖν δοκῶν, ἀλλ' εἰς ἔθος τι ἀρχαῖον συντελὼν¹⁷⁾ καὶ κατ' ὀλίγον Κρόνον σε, ὦ θεῶν γενναιότατε, ἀποφαίνουσι, παρωσάμενοι τῆς τιμῆς¹⁸⁾ ἐὼ λέγεσθαι ὀποσάκις ἤδη σου τὸν νεῶν σεσυλήχασιν¹⁹⁾ οἱ δὲ καὶ αὐτῷ σοι τὰς χεῖρας Ὀλυμπιάσιν ἐπιβεβλήχασιν²⁰⁾ καὶ σὺ ὁ ὑψιβρεμέτης²¹⁾ ὠκνήσας, ἡ ἀναστῆσαι τοὺς κύνας, ἢ τοὺς γείτονας ἐπικαλέσασθαι²²⁾, ὡς βοηδρομήσαντες αὐτοὺς συλλάβοιεν, ἔτι συσκευαζομένους πρὸς τὴν φυγὴν²³⁾ ἀλλ' ὁ γενναῖος, καὶ Γιγαντολέτωρ, καὶ Τιτανοκράτωρ, ἐκάθητο, τοὺς πλοκάμους²⁴⁾ περιχειρόμενος ὑπ' αὐτῶν, δεκάπηχυν κεραυνὸν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ²⁵⁾. Ταῦτα τοίνυν, ὦ θαυμάσιε²⁶⁾, πηνίκα παύσεται οὕτως ἀμελῶς παρορώμενα; ἢ πότε κολάσεις τὴν τοσαύτην ἀδικίαν; πόσοι Φαίοντες²⁷⁾ ἡ Δευκαλίωνες²⁸⁾ ἱκανοὶ πρὸς οὕτως ὑπέραντλον ὕδριν τοῦ βίου; ἵνα γὰρ τὰ κοινὰ ἔασας, τὰμὰ εἶπω, τοσοῦτους Ἀθηναίους εἰς ὕψος ἄρας, καὶ πλουσίους ἐκ πενестάτων ἀποφῆνας, καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας, μᾶλλον δὲ ἀθρόον ἐς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπειδὴ πένης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκ ἔτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν, οὔτε προσθλέπουσιν οἱ τέως ὑποπτήσαντες καὶ προσκυνοῦντες, καὶ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀνηρημένοι²⁹⁾ ἀλλ' ἦν που καὶ ὁδῶ βαδίζων ἐντύχοιμί τινα αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπτίαν, ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην, παρέρχονται, μηδὲ ἀναγνόντες³⁰⁾ οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες³¹⁾ ἑτέραν³²⁾ ἐκτρέπονται, δυσάντητον, καὶ ἀποτρόπαιον θέαμα ὄψεσθαι ὑπολαμβάνοντες, τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ σωτήρα, καὶ εὐεργετὴν αὐτῶν γεγεννημένον. ὥστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐσχατίαν τραπόμενος, ἐναψάμενος διφθέραν, ἐργάζομαι τὴν γῆν, ὑπόμισθος ὁδολῶν τεσσάρων³³⁾, τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ δικέλλῃ προσφιλοσοφῶν ἐνταῦθα³⁴⁾ τοῦτο γοῦν³⁵⁾ μοι δοκῶ κερδαίνειν, μηκέτι ὄψεσθαι πολλοὺς

7) (Ένν.) "Εσειον τὴν γῆν. 8) (Ένν.) "Επιπτε. 9) Μὲ τρόπον ἀήδη, πληκτικόν· τοῦτο δὲ διὰ τὴν ἐπομένην υπερβολικὴν φράσιν. 10) Καταχρηστικῶς ἡ Εὐμικῶς ἀντὶ κατακλυσμῶς. 11) Βουδὸν καὶ πολίχνιον τῆς Φωκίδος παρὰ τοὺς Δελφοὺς ὁ Δυκωρεὺς ὁ καὶ Δυκώρεια. 12) Ὡς πάρεργον τῆς πανηγύρεως τῶν Ὀλυμπίων. 13) Συλλήσαντες τὸν χρυσὸν τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγάλματος σου. 14) Ποιητικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός. 15) Κῆδος ἡθελε κάμει δηλονότι ὁ ἀτολμώτερος οἰκοδεσπότης, εἰάν παρσιείδουσιν κλέπτει εἰς τὸν οἶκόν του. 16) Οἱ πλοκάμοι τοῦ ἀγάλματος τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διός, καθὼς καὶ ἄλλων πολλῶν ἀγαλμάτων, ἦσαν χρυσοί. 17) Κατὰ τὸν Πausan. ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ζεὺς ἐκράτει εἰς τὴν δεξιάν οὐκ κεραυνόν, ἀλλὰ Νίκην, εἰς δὲ τὴν ἀριστεράν σκῆπτρον. 18) Εὐμικῶς ἀντὶ "Αθλια. 19) Πόσαι διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, ὡς ἐπὶ τοῦ Φαίοντος καὶ τοῦ Δευκαλίωνος, κατασφάσσει εἶναι ἱκανοὶ πρὸς τοσαύτην ὕδριν; 20) (Ένν.) ὁδόν. 21) (Ένν.) ὁδόν. 22) (Ένν.) ὁδόν. 23) (Ένν.) ὁδόν. 24) (Ένν.) ὁδόν. 25) (Ένν.) ὁδόν. 26) (Ένν.) ὁδόν. 27) (Ένν.) ὁδόν. 28) (Ένν.) ὁδόν. 29) (Ένν.) ὁδόν. 30) (Ένν.) ὁδόν. 31) (Ένν.) ὁδόν. 32) (Ένν.) ὁδόν. 33) (Ένν.) ὁδόν. 34) (Ένν.) ὁδόν. 35) (Ένν.) ὁδόν.

παρά τὴν ἀξίαν εὐ πράττοντος ἀνιαιρότερον γὰρ τοῦτο γα. Ἦδη ποτὲ οὖν²², ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱέ, τὸν βαλὺν τοῦτον ὕπνον ἀπασεισάμενος, καὶ νῆδυμον²³ (ὕπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην²⁴ γὰρ κεκοίμησαι), καὶ ἀναρρίπτας τὸν κεραυνόν, ἢ ἐκ τῆς Οἴτης²⁵ ἐναυσάμενος, μεγάλην ποιήσας τὴν φλόγα, ἐπέδειξά τοιναυ γαλήν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διός, εἰ μὴ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ ὑπὸ Κρητῶν²⁶ περὶ σοῦ, καὶ τῆς σῆς ταφῆς μυθολογούμενα.

ΖΕΥΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῇ, ὁ κεκραγώς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ἱμῆρτον ἐν τῇ ὑπάρει; πινάρος ὅλος, καὶ αὐχμῶν, καὶ ὑποδύφθερος²⁷. σκάπτει δὲ οἶμαι ἐπικεκυρῶς²⁸ λάλος ἄνθρωπος, καὶ θρασύς· ἤπου φιλόσοφός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξῆκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῆς, ὦ πάτερ; ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐγκρατίδου, τὸν Κολυττία; οὗτός ἐστιν ὁ πολλαῖς ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελειῶν²⁹ ἐστιάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὅλας ἐκατόμβας³⁰ παρ' ᾧ λαμπρῶς εἰκόθαμεν ἐορτάζειν τὰ Διάσια³¹.

ΖΕΥΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς· ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ οὗ οἱ τοσοῦτοι φίλοι; τί παθὼν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἄθλιος, καὶ σκαπανεύς, καὶ μισθωτός, ὡς ἔοικεν³², οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δικελλαν.

ΕΡΜ. Οὕτως³³ μὲν εἶπεῖν, χρηστότης ἐπέτρυφεν αὐτὸν, καὶ φιλανθρωπία, καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας οἶκτος· ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἀνοία, καὶ εὐθθεια, καὶ ἀκρίσια περὶ τοὺς φίλους· ὅς οὐ συνίει κόραξι καὶ λύκοις χαρίζομενος, ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσοῦτων ὁ κακοδαίμων κειρόμενος τὸ ἥπαρ³⁴, φίλους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐτέρους ᾤετο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ. Οἱ δὲ, τὰ ὅσα γυμνώσαντες ἀκριβῶς, καὶ περιτραγόντες, εἴ τις καὶ μυελὸς ἐνῆν, ἐκμυζήσαντες καὶ τοῦτον εὐ μάλα ἐπιμελῶς, ᾤχοντο, αὖν αὐτὸν, καὶ τὰς ρίζας ὑποταττημένον ἀπολιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι, οὐδὲ προσθλέποντες, πόθεν γάρ³⁵; ἢ ἐπικουροῦντες, ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει³⁶. διὰ ταῦτα δικελλίτης, καὶ διωφείρας, ὡς ὄρες, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνῃς τὸ ἄστυ, μισθοῦ γεωργεῖ, μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς· ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ, μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται, οὐδὲ τούνομα εἰ Τίμων καλοῖτο εἰδότες.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέας ἀνὴρ, οὐδὲ ἀμελητέας, εἰκότα γὰρ ἡγανάνκει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ ὅμοια ποιητομεν τοῖς καταράτοις κολαξὶν ἐκείνοις, ἐπιλελησμένοι ἀνδράς, τασαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν³⁷ πιότατα

²² Δοιοπὸν (Ἀλλὰ) τέλος πάντων. ²³ Λέγει δὲ περὶ ὁ Προφητὰνὰς Δαδιδ, «Ἐξεγέρθητι, ἵνα τί ὕπνοις Κύριε; (Ψαλμ. μγ').» ²⁴ Φιλόσοφος ἀρχαῖος, Κρῆς τὴν πατρίδα, περίφημος διὰ τὰς μαντικὰς γνώσεις του, ἐνομιζέτο ὑπνώσας 80 ἔτη. ²⁵ Διὰ τὴν ἐκτὶ ἀναρρίπταν πυρὶν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείους, ὅταν ἐφαρμακώθη, ὅθεν καὶ ἐδ μέρος ἐκεῖνο ἐκαλεῖτο Πυρά. Τῶν Σχολιαστῶν τις διορθοῦν ἐπέβαλετο ἀντὶ Οἴτης, Ἀττικῆς, οὐκ ἀπιθάνως. ²⁶ Διότι οἱ Κρήτες ἐπιδείκνυνον παρ' ἑαυτοῖς τάφον τοῦ Διός, ὡς θνητοῦ, χρηματίζαντος βασιλέως αὐτῶν· ὅθεν καὶ τὸ «Κρήτες θεὸν ψεύσται». ²⁷ Φορῶν παλαιὰν (μολις σκεπάζουσιν αὐτὸν) διωφείραν. ²⁸ Ἰδε εἰς τὸ Δεξ. Τέλειος. ²⁹ (Ἑνν.) Θύων.

³⁰ «Ἐορτὴ τοῦ Μελιχίου Διὸς ἐν Ἀθήναις.» ³¹ ἔοικεν εἶναι μισθωτός ἐκ τοῦ βαρεῖαν καταφέρειν τὴν δικελλαν. ³² Ἀπλῶς, ἐν γένει, ἐκ τοῦ προλήρου. ³³ Καθὼς ὁ Προμηθεύς. ³⁴ (Ἑνν.) Ἠδύναντο γνωρίζειν ἢ προσθλέπειν ἔτι αὐτόν· (κοινῶς) ἀπὸ ποῦ καὶ ὡς ποῦ; ³⁵ Σορηγοῦντες αὐτῷ καὶ αὐτοὶ (κατὰ) τὸ μέρος των. ³⁶ «Εἰ ποτὲ τοι κατὰ πίονα μηρί· ἔχη ταύρων ἢ δ' αἰγῶν», Ὀμηρ. Ἠλ. Δ.

καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔτι γοῦν ἐν ταῖς βίαις τὴν κλίσσαν αὐτῶν ἔχω· πλήν ὑπ' ἀσυχολίας τε, καὶ θορύβου πολλοῦ τῶν ἐπιπορευόντων, καὶ βιαζομένων, καὶ ἀρπαζόντων, ἔτι δὲ καὶ φόβου τοῦ παρὰ τῶν ἱεροσυλόντων, πολλοὶ γὰρ οὗτοι, καὶ δυσφύλακτοι, καὶ οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καταμῦσαι ἡμῖν ἐφιάσι, πολὺν ἤδη χρόνον οὐδ' ἀπέβλεψα εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ μάλιστα εἰς οὐ φιλοσοφία, καὶ λόγων ἐριδὲς ἐπεπόλεσσαν αὐτοῖς· μαχομένων γὰρ πρὸς ἀλλήλους, καὶ κεκραγόντων, οὐδὲ ἐπακοῦσιν ἐστὶ τῶν εὐχῶν ὥστε ἢ ἐπιθυσάμενον χρὴ τὰ ὧτα καθῆσθαι, ἢ ἐπιτριβῆναι πρὸς αὐτῶν, ἀρετὴν τινα, καὶ ἀτώματα, καὶ λήρους μεγάλη τῇ φωνῇ ξυνειρόντων· διὰ ταῦτά τοι καὶ τοῦτον ἀμεληθῆναι συνέβη πρὸς ἡμῶν, οὐ φαῦλον ὄντα. Ὅμως δὲ τὸν Πλούτον, ὃν Ἐρμῆς, παραλαβὼν, ἀπῆλθε παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλούτος καὶ τὸν Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ μενέτωσαν ἄμφω παρὰ τῷ Τίμῳ, μὴδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥαδίως, κἄν ὅτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὐτοῦ ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας· περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων, καὶ τῆς ἀχαριστίας, ἣν ἐπαδείξαντο πρὸς αὐτόν, καὶ αὐτοῖς μὲν σκέφομαι, καὶ δίκην ὁσούσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω· κατεαγμέναι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀπεστομωμένοι εἰσὶ δύο ἄκτινες αἱ μέγιστα, ὁπότε φιλοτιμότερον ἡκόντισα πρῶν^{85*} ἐπὶ τὸν σοφιστὴν Ἀναξαγόραν, ὃς ἔπειθε τοὺς ὁμιλητὰς μὴδὲ ὅλως εἶναι τινὰς ἡμᾶς τοὺς θεοὺς· ἀλλ' ἐκείνου μὲν διήμαρτον (ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα Περικλῆς^{86*})· ὁ δὲ κεραυνὸς εἰς τὸ Ἀνάκειον παρασκήψας, ἐκείνῳ τε κατέφλεξε, καὶ αὐτὸς ὀλίγου δεῖν συνετρίβη περὶ τῇ πέτρᾳ· πλήν ἱκανῇ ἐν τασούτῳ καὶ αὐτῇ τιμωρίᾳ ἔσται αὐτοῖς ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμῳ ἀρῶσιν.

ΕΡΜ. Οἷον ἦν τὸ μέγα κεκραγέναι, καὶ ὄχληρόν εἶναι, καὶ θρασύν! οὐ τοῖς δικαιοδοχοῦσι^{87*} μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς εὐχομένοις τοῦτο χρήσιμον· ἰδοὺ γὰρ αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐκ πενεστάτου καταστήσεται ὁ Τίμων, βοήσας, καὶ παρρησιασάμενος ἐν τῇ εὐχῇ, καὶ ἐπιστρέψας^{88*} τὸν Δία· εἰ δὲ σιωπῇ ἔσκαπτεν ἐπικεκυφώς, ἔτι ἂν ἔσκαπτεν ἀμελούμενος.

Π·ΟΥΤ. Ἄλλ' ἐγὼ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι, ὦ Ζεῦ, παρ' αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Διὰ τί, ὦ ἄριστε Πλούτε, καὶ ταῦτα ἐμοῦ κελεύσαντος;

ΠΛΟΥΤ. Ὅτι νῆ Δία ὕβριζεν ἐς ἐμὲ, καὶ ἐξεφόρει, καὶ ἐς πολλὰ κατεμέριζε, καὶ ταῦτα, πατρῶν αὐτῷ φίλον ὄντα· καὶ μόνον οὐχὶ δικράνοις με ἐξεώθει τῆς οἰκίας, καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπορρίπτουντες^{89*} αὐτοῖς οὖν ἀπέλθω παρασίτοις καὶ κολαξί καὶ ἐτέροις παραδοθησόμενος; ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με, τοὺς αἰσθησομένους τῆς δωρεᾶς, τοὺς περιέψοντας, οἷς τίμιος ἐγώ, καὶ περιπόθητος· οὗτοι δὲ αἱ λάροι τῇ κενίᾳ ξυνέστωσαν, ἣν προτιμῶσιν ἡμῶν, καὶ διφθέραν παρ' αὐτῆς λαβόντες, καὶ δίκελλαν, ἀγαπάτωσαν ἄθλιοι, τέτταρας ὁδολοὺς ἀποφέροντες, οἱ δεκαταλάντους δωρεὰς ἀμελητὶ προϊέμενοι.

^{85*)} Ἐκ τούτου ὄφλον τότε ἔζη ὁ Τίμων. ^{86*)} Κατηγορηθεὶς ὁ Ἀναξαγόρας ὡς ἄθεος, διότι ἔλεγεν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι σφαῖρα μετάλλου πεπρωκτωμένη, μόλις ἐσώθη διὰ μεταίτιας τοῦ μαθητοῦ του Περικλέους. ^{87*)} Δικαιοδοχοῦσι. ^{88*)} Ποῦσας· αὐτὸν προσεκτικώκερον. ^{89*)} Τὸ χωρίον ἐκρίθη ἱσχυρῶς· τοῦλάχιστον κομίσαι σφίσι δὲν ἔχουν πρὸς ἀλλήλους αἱ δὲ φωναί.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν ἔτι τοιοῦτον ὁ Τίμων ἐργάσεται περὶ σέ· πάνυ γὰρ αὐτὸν ἡ δεικέλλα πεπαιδαγωγήκεν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀνάλγητός ἐστι τὴν ὁσφύν, ὥς χρῆναι σε ἀντὶ τῆς Πενίας προαιρεῖσθαι· σὺ μέντοι πάνυ μεμψιμοίρος εἶναι μοι δοκεῖς, δεῦν νῦν μὲν τὸν Τίμονα αἰτιά, διότι σοι τὰς θύρας ἀναπετάσας ἤρπει περιναστεῖν ἐλευθέρως, οὔτε ἀποκλείων, οὔτε ζηλοτυπῶν· ἄλλοτε δὲ τούναντίον ἡγανάκτεας κατὰ τῶν πλουσίων, κατακεκλεισθαι λέγων πρὸς αὐτῶν ὑπὸ μοχλοῖς, καὶ κλεισί, καὶ σημείων³⁹ ἐπιβολαῖς, ὥς μὴδὲ παρακύβαι σοι ἐς τὸ φῶς δυνατόν εἶναι· ταῦτα γοῦν ἀπωδύρου πρὸς με, ἀποπνίγεσθαι λέγων ἐν πολλῇ τῇ σκότῳ· καὶ διὰ τοῦτο ὡχρὸς⁴⁰ ἡμῖν ἐφαίνου, καὶ φροντίδος ἀνάπλεως· συνεσπακὼς τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ ἔθος τῶν συλλογισμῶν⁴¹, καὶ ἀποδράσεσθαι ἀπειλῶν, εἰ καιροῦ λάβοις, παρ' αὐτῶν· καὶ ὅλως, τὸ πρᾶγμα ὑπέρδεινον ἐδόκει σοι, ἐν χαλκῷ ἢ σιδηρῷ θαλάμῳ, καθάπερ τὴν Δανάην, παρθενεύεσθαι ὑπ' ἀκριβέσι καὶ παμκονήροις παιδαγωγοῖς ἀνατρεφόμενον, τῷ Τόκῳ, καὶ τῷ Λογισμῷ⁴². Ἄτοκα γοῦν ποιεῖν ἔφασκες αὐτοὺς, ἐρῶντας μὲν ἐς ὑπερβολήν, ἐξόν δὲ ἀπολαύειν, οὐ τοιμῶντας, οὐδὲ ἐπ' ἀδείας χρωμένους τῷ ἔρωτι, κυρίου γε ὄντας, ἀλλὰ φυλάττειν ἐγρηγορότας, ἐς τὸ σημεῖον καὶ τὸν μοχλὸν ἀσκαρδαμυκτὶ βλέποντας, ἱκανὴν ἀπόλαυσιν οἰομένους, οὐ τὸ αὐτοὺς ἀπολαύειν ἔχειν⁴³, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως, καθάπερ τὴν ἐν τῇ φάτνῃ κύνα, μήτε αὐτὴν ἐσθίουσαν τῶν κριθῶν, μήτε τῷ ἵππῳ πεινῶντι ἐπιτρέπουσαν, καὶ προσέτι γε καὶ κατεγείας αὐτῶν φειδόμενων, καὶ φυλαττόντων, καὶ τὸ καινότερον, αὐτοὺς ζηλοτυπούντων, ἀγνοούντων δὲ ὡς κατάρματος οἰκίτης, ἢ οἰκονόμος, ἢ παιδοτρίψι ὑπείσιων λαθραῖως ἐμπαροινήσει τὸν κακοδαίμονα καὶ ἀνέραστον δεσπότην, πρὸς ἄμαυρόν τι καὶ μικρόστομον λυχνίδιον, καὶ διφάλεον θρυαλλίδιον ἐπαγρυπνεῖν ἑάσας τοῖς τόκοις. Πῶς οὖν οὐκ ἄδικα ταῦτά σου, πάλαι μὲν ἐκεῖνα αἰτιάσθαι, νῦν δὲ τῷ Τίμωνι ἐναντία ἐπικαλεῖν;

ΠΛΟΥΤ. Καὶ μὴν εἴγε πάληθ' ἐξετάζεις, ἄμφω σοι εὐλογα δόξω ποιεῖν τοῦ τε γὰρ Τίμωνος τὸ πάνυ τοῦτο ἀνείμενον, ἀμελὲς καὶ οὐκ εὐνοϊκόν, ὥς πρὸς ἐμέ, εἰκότως ἂν δοκίμῃ· τοὺς τε αὐτὸν κατὰ κλειστον ἐν θύραις καὶ σκότῳ φυλάττοντας, ὅπως αὐτοὺς παχύτερος γενοίμην, καὶ πιμελής, καὶ ὑπέρογκος, ἐπιμελουμένους⁴⁴, οὔτε προσαπτομένους αὐτοὺς, οὔτε ἐς τὸ φῶς προάγοντας, ὥς μὴδὲ ὀφθελῆν πρὸς τινος, ἀνοήτους ἐνόμιζον εἶναι, καὶ ὑβριεῖας, καὶ οὐδὲν ἀδικούντά με ὑπὸ τοσαύτοις δεσμοῖς καταστήσαντας· οὐκ εἰδότες ὡς μετὰ μικρὸν ἀπίασιν ἄλλῳ τινὶ τῶν εὐδαιμόνων με καταλιπόντες. Οὐτ' οὖν ἐκεῖνους, οὔτε τοὺς πάνυ προχείρους εἰς ἐμέ τούτους ἐπαινώ, ἀλλὰ τοὺς ὅπερ ἄριστόν ἐστι, μέτρον ἐπιθήσαντας τῷ πράγματι, καὶ μήτε ἀφεξομένους τοπαράπαν, μήτε προησομένους⁴⁵ τὸ ὅλον.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἡγανάκτεας κατ' αὐτῶν; διδόναι γὰρ ἄμφω καλὴν τὴν δίκην· οἱ μὲν, ὥσπερ ὁ Τάνταλος, ἅποτοι καὶ ἄγευστοι, καὶ ξηροὶ τὸ σῶ-

³⁹ Σοφιστῶν. ⁴⁰ Διὰ τὸ κίτρινον χρῶμα τοῦ χρυσαίου. ⁴¹ Διὰ τὸ ἔθος τοῦ λογαριεῖν μὲ τὰ δακτύλους. ⁴² Προσωποποιεῖ τὸ τονίζειν καὶ λογαριάζειν τὰ χρήματα.

⁴³ Δύνεσθαι ἀπολαύειν. ⁴⁴ Ἐπιμελουμένους ὁμοίως. ⁴⁵ Πλεονέμει.

μα, ἐπικεχνηότες μόνον τῷ χρυσῷ· οἱ δὲ καθάπερ ὁ Φινεὺς, ἀπὸ τῆς φάρυγγος τὴν τροφὴν ὑπὸ τῶν Ἀρπυιῶν ἀφαιρούμενοι· ἀλλ' ἄπιθε ἤδη σωφρονεστέραν παραπολὺ τῷ Τίμωνι ἐντευξόμενος.

ΠΛΟΥΤ. Ἐκεῖνος γάρ ποτε⁴⁶ παύσεται ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετραπτημένους, πρὶν ὅλως εἰσρυῆναι με, κατὰ σπουδὴν ἐξαντλῶν, φθάσαι βουλόμενος τὴν ἐπιρροήν, μὴ ὑπεραντλος εἰσπεσὼν ἐπικλύσω αὐτόν· ὥς ἐς τὸν τῶν Δαναίδων πῖθον ὕδροφορήσειν μοι δοκῶ, καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, τοῦ κύτους μὴ σέγοντος, ἀλλὰ πρὶν εἰσρυῆναι, σχεδὸν ἐκχυθισομένου τοῦ ἐπιρρέοντος· οὕτως εὐρύτερον τὸ πρὸς τὴν ἔκχυσιν κεχνηὸς τοῦ πῖθου, καὶ ἀκώλυτος ἢ ἑξοδός.

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐμφράζεται τὸ κεχνηὸς τοῦτο, καὶ ἐς τὸ ἅπαξ⁴⁷ ἀναπεπταμένον, ἐκχυθέντος ἐν βραχεῖ σου, ῥαδίως εὐρήσει τὴν οὐφθέραν αὐθις, καὶ τὴν οἰκελλαν ἐν τῇ τρυγί τοῦ πῖθου· ἀλλ' ἄπιθε ἤδη, καὶ πλουτίζετε αὐτόν· σὺ δὲ μέμνησο, ὦ Ἑρμῆ, ἐπανιών πρὸς ἡμᾶς ἄγειν τοὺς Κύκλωπας ἐκ τῆς Αἴτνης, ὅπως τὸν κεραυνὸν ἀκονήσαντες ἐπισκηνιάσωσιν, ὡς ἤδη γε τεθηγμένου αὐτοῦ δεησόμεθα.

ΕΡΜ. Πρῶτον, ὦ Πλούτε, τί τοῦτο; ὑποσκάζεις; ἐλελήθεις με, ὦ γεννάδα, σὺ τυφλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ χυλὸς ὢν.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκ αἶε τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, ἀλλ' ὁπόταν μὲν ἀπὶ παρὰ τινα πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Διὸς, οὐκ οἶδ' ὅπως βραδὺς εἰμι καὶ χυλὸς ἀμφοτέροις⁴⁸, ὡς μόγις τελεῖν ἐπὶ τὸ τέρμα, προγηράσας ἐνίστε τοῦ περιμένοντος· ὁπόταν δὲ ἀπαλλάττεσθαι δεῖ, πτηνὸν ὄφει, πολὺ τῶν ὀρνέων ὠκύτερον· ἅμα γοῦν ἔπесεν⁴⁹ ἡ ὑσπληξ, καγὰρ ἤδη ἀνακηρύττομαι νενικηκώς, ὑπερπηδῆσας τὸ στάδιον, οὐδὲ ἰδόντων ἐνίστε τῶν θεατῶν.

ΕΡΜ. Οὐκ ἀληθὴ ταῦτα φῆς· ἐγὼ δὲ καὶ πολλοὺς ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι σοι, χθές μὲν οὐδὲ ὀδολὸν, ὥς ἐπρίσθαι βρόχον, ἐσχηκῶτας, ἄφνω δὲ τήμερον πλουσίους, καὶ πολυτελεῖς, ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους ἐξελαύνοντας, οἷς οὐδὲ κἂν ὄνος ὑπῆρξε πώποτε· καὶ ὅμως πορφυροὶ καὶ χρυσόχειρες⁵⁰ περιέρχονται, οὐδ' αὐτοὶ πιστεύοντες· οἶμαι ὅτι μὴ ὄναρ πλουτοῦσιν.

ΠΛΟΥΤ. Ἐτεροῖον τοῦτ' ἐστίν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ οὐχὶ τοῖς ἑμαυτοῦ ποσὶ βαδίζω τότε, οὐδὲ ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτοὺς, ἅτε πλουτοδότης, καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὢν· δηλοῖ γοῦν καὶ τῷ ὀνόματι· ἐπειδὴν τάλινν μετακισθῆναι δεῖ με παρ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον ἐς δέλτον⁵¹ ἐμβαλόντες⁵² με καὶ καταστημνήμενοι ἐπιμελῶς, φορηδὸν ἀράμενοι μετακομίζουσι· καὶ ὁ μὲν νεκρὸς⁵³ ἐν σκοτεινῷ που τῆς οἰκίας πρόκειται, ὑπὲρ τὰ γόνατα παλαιᾷ τῇ δόλῃ σκεπόμενος, περιμάχητος ταῖς γαλαῖς⁵⁴ ἐμὲ δὲ οἱ ἐπεπλίσαντες ἐν τῇ ἀγορᾷ⁵⁵ περιμένουσι κεχνηότες, ὥσπερ τὴν

⁴⁶) Ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοουμένην ὑπόκρισιν τοῦ πλούτου. Ἐκεῖνος γενήσεται εὐφρονέστερος ποτε; οὐδέποτε. Οὐ γάρ ποτε παύσεται κτλ. ⁴⁷) = Εἰσάπαξ, ἐντελώς.

⁴⁸) (Ἑνν.) Τοῖς ποσίν. ⁴⁹) Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ Περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως περτεῖναι διαβολῇ. «Τῆς ὑσπληγος εὐθὺς καταπεσούσης». ⁵⁰) Φορούντες πορφύραν ἢ χρυσὰ δακτυλίδια.

⁵¹) Ἐννοεῖ τὰς περὶ κληρονομιῶν διαθήκας. ⁵²) Οἱ κληρονόμοι. ⁵³) Τοῦ κληροδότου. ⁵⁴) Μαχόμεναι πρὸς ἀλλήλας ποῖα καὶ πρωτοπάγῃ τὰ πτωμά του. ⁵⁵) Διότι ἡ διαθήκη ἡνέγετο ἐνώπιον τοῦ ἀρχόντος ἢ πιθανώτερον τοῦ τραπεζίτου παρ' ᾧ ἦσαν κα-

χελιδόνα προσπετομένην τετριγότες οἱ νεοττοί. Ἐπειδὴν δὲ τὸ σημεῖον ἀφαιρεθῇ, καὶ τὸ λῖνον⁵⁶ ἐντμηθῇ, καὶ ἡ δέλτος ἀνοιχθῇ, καὶ ἀνακηρυχθῇ μοι ὁ καινὸς δεσπότης, ἦτοι συγγενῆς τις, ἢ κόλαξ, ἢ οἰκέτης, ἐκεῖνος μὲν, ὅστις ἂν ᾖ ποτε, ἀρπασάμενός με αὐτῇ δέλτῳ, θέει φέρων, ἀντὶ τοῦ τέως Πυρρίου, ἢ Δρόμωνος, ἢ Τιβίου⁵⁷, Μεγακλῆς, ἢ Μεγαδόξος, ἢ Πρωταρχος μετονομασθείς⁵⁸ τοὺς μάτην κεχρηστας ἐκείνους⁵⁹ ἐς ἀλλήλους ἀποβλέποντας καταλιπὼν, ἀληθῆς ἄγοντας τὸ πένθος, οἷος⁶⁰ αὐτοὺς ὁ θύναος⁶¹ ἐκ μυχοῦ τῆς σαγήνης διέφυγεν, οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιὼν. Ὁ δὲ, ἐμπесὼν ἀθρώος ἐς ἐμὲ ἀπειρόκαλος καὶ παχυδερμὸς ἄνθρωπος⁶², ἐτι τὴν πέδην περρικῶς, καὶ εἰ πασιὼν ἄλλος^{62*} μαστιγίσσει⁶³ τις, ὁρῖον ἐφιστάς τὸ οὐς⁶⁴, καὶ τὸν μυλῶνα⁶⁵ ὥσπερ τὸ Ἀνάκτορον προσκυνῶν, οὐκ ἐτι φορητὸς ἐστί τοῖς ἐντορχάνουσιν ἄλλὰ τοὺς τε ἐλευθέρους ὑβρίζει, καὶ τοὺς ὁμοδούλους ματιγοί, ἀποπειρώμενος εἰ καὶ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ἐξεστίν· ἄχρις ἂν ἡ ἐς πορνείον τι ἐμπесὼν, ἢ ἐμποτροφίας ἐπιθυμησας, ἢ κόλαξι παραδούς ἑαυτὸν ὁμνύουσιν, ἢ μὴν ευμορφότερον μὲν Νιρέως εἶναι αὐτὸν, ευγενέστερον δὲ τοῦ Κέκροπος ἢ Κόδρου, συνετώτερον δὲ τοῦ Ὀδυσσεώς, πλουσιώτερον δὲ συνάμα Κροίσων ἐκκαίδεκα, ἐν ἀκαρεὶ τοῦ χρόνου ἄθλιος ἐκχέῃ τὰ κατ' ὀλίγον ἐκ πολλῶν ἐπιπορκιών, καὶ ἀρπαγῶν, καὶ πανουργιῶν συνειλεγμένα.

ΕΡΜ. Αὐτὰ που σχεδὸν φῆς τὰ γιγνόμενα· ὁπόταν δ' οὖν αὐτόπους⁶⁶ βασιλῆς, πῶς οὕτω τυφλὸς ὢν εὐρίσκεις τὴν ὁδόν; ἢ πῶς διακινύσκεις ἐφ' οὗς ἂν σε ὁ Ζεὺς ἀποστείλῃ, κρίνας εἶναι τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Οἷοι γὰρ⁶⁷ εὐρίσκειν με οἱ τινες εἰσὶ;

ΕΡΜ. Μὰ τὸν Δία οὐ πάνν' οὐ γὰρ Ἀριστείδην καταλιπὼν, Ἴππονίκῳ καὶ Καλλιῳ προσθεις, καὶ πολλοῖς ἄλλοις Ἀθηναίων οὐδὲ ὁδοῦ ἀξίους· πλὴν ἄλλὰ τί πράττεις καταπεμψείς;

ΠΛΟΥΤ. Ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι περινοστῶν, ἄχρις ἂν λάθω τινὲς ἐμπесὼν· ὁ δὲ, ὅστις ἂν πρῶτός μοι περιτύχῃ, ἀπαγαγὼν ἔχει, σὲ τὸν Ἑρμῆν ἐπὶ τῷ παραλόγῳ τοῦ κέρους προσκυνῶν.

ΕΡΜ. Οδοῦν ἐξηπάτηται ὁ Ζεὺς, αἰόμενός σε κατὰ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα πλουτίζειν, ὅσους ἂν οἴηται τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Καὶ μάλα δικαίως, ὦ ῥαβδ', ὅς γε τυφλὸν ὄντα εἰδὼς, ἐπεμπευ ἀναζητήσοντα δυσεύρετον οὕτω χορήμα, καὶ προπολλοῦ ἐκλείουπός ἐκ τοῦ βίου⁶⁸, ὅπερ οὐδ' ὁ Λυγκεὺς ἂν ἐξεύροι ῥαδίως, ἡμαυρόν οὕτω καὶ μικρόν ὢν.

παθεμένα τὰ χρήματα, ἴδε Δημοσθ. τὸν ὑπὲρ Φορμ. ⁵⁶) Ἡ κλωστή διὰ τῆς ὁποίας ἐδένετο τὸ ἔγγραφο καὶ ἐκρατεῖτο ἡ σφραγίς, καθὼς ἀκόμη συνελίσσεται καὶ εἰς τὰ Πατριαρχικά Συγγίλια. ⁵⁷) Ὄνοματα συνηθῆ τῶν ἀργουρήτων δούλων. ⁵⁸) Κατὰ τὸν ἀημοσθένην, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ πατήρ τοῦ Λίσιχινου Τρομῆς μετονομασθῆ Ἀτρώμητος.

⁵⁹) Τοὺς κατὰ συγγένειαν κληρονόμους. ⁶⁰) Ἀντὶ, τοιοῦτος γὰρ κτλ. ἴδε τὸ Συντακτικόν. ⁶¹) Ὁ θύναος ἐλογίζετο εὐπάτητος. ⁶²) Ὁ κατὰ τὴν διαθήκην κληρονόμος.

^{62*)} Διορθ. Ἄλλως, χωρὶς σκοπόν. ⁶³) Κάμῃ κρότον μὲ τὴν μαστιγὰ τοῦ. ⁶⁴) Ἀπὸ τὸν φόδον τοῦ, συνεισθεμένος καὶ αὐτὸς νὰ μαστιγίσθῃ, καθὼς τὰ ζῶα. ⁶⁵) Διότι τοὺς ἀχρεῖς τοὺς δούλους μετεχειρίζοντο ἀντὶ τῶν εἰς γύρισμα τῶν μυλῶν. ⁶⁶) Μὲ τὰ ἴδια τοῦ πόδια, δηλ. Οἰκειοθλῆς. ⁶⁷) Διότι οὕτως, κατὰ τὸ ὑπονοούμενον, ταῦτα φῆς, οἱ γὰρ κτλ. (καινῶς) καὶ νομίζεις ὅτι κτλ.; ⁶⁸) Τοὺς πλουτεῖν δηλ. ἀξίους καὶ ἀναρέτους ἄνδρας.

τοιγαροῦν, ἅτε τῶν μὲν ἀγαθῶν ὀλίγων ὄντων, πονηρῶν δὲ πλείστων ἐν ταῖς πᾶσι τὸ πᾶν ἐπεχόντων, ῥᾶον ἐς τοὺς τοιοῦτους ἐμπίπτων περιτῶν καὶ σαγηνεύομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴτα πῶς, ἐπειδὴν καταλίπης αὐτοὺς, ῥαδίως φεύγεις, οὐκ εἰδὼς τὴν ὁδόν;

ΠΛΟΥΤ. Ὁξυδερκής τότε πῶς, καὶ ἀρτίπους γίγνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς.

ΕΡΜ. Ἐπεὶ δὴ μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριναι, πῶς τυφλὸς ὢν, εἰρήσεται γὰρ⁶⁹, καὶ προσέτι ὠχρὸς, καὶ βαρὺς ἐκ τῶν σκελοῖν, τοσούτους ἐραστὰς ἔχεις, ὥστε πάντες ἀποβλέπειν εἰς σέ; καὶ τυχόντας μὲν, εὐδαιμονεῖν οἴεσθαι· εἰ δὲ ἀποτύχοιεν, οὐκ ἀνέχεσθαι ζῶντας; οἶδα γοῦν τινας οὐκ ὀλίγους αὐτῶν οὕτω σου δυσέρωτας ὄντας, ὥστε καὶ ἐς βαθυκίτητα πόντον⁷⁰ φέροντες ἔρριψαν αὐτοὺς, καὶ πετρῶν κατ' ἡλιβάτων, ὑπερορᾶσθαι νομίζοντες ὑπὸ σοῦ, ὅτι περ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐώρας αὐτοὺς· πλὴν ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν εὖ οἶδα ὅτι ὁμολογήσεις, εἴτι ξυνίης⁷¹ σαυτοῦ, κορυθαντῶν αὐτοὺς, ἐρωμένῃ τοιοῦτῳ⁷² ἐπιμεμηνῶτας.

ΠΛΟΥΤ. Οἶε γὰρ τοιοῦτον οἷός εἰμι ὁρᾶσθαι αὐτοῖς, χωλὸν ἢ τυφλόν, ἢ ὅσα ἄλλα μοι πρόσσετι;

ΕΔΜ. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Πλούτε, εἰ μὴ τυφλοὶ καὶ αὐτοὶ πάντες εἰσίν;

ΠΛΟΥΤ. Οὐ τυφλοὶ, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡ ἀγνοία, καὶ ἡ ἀπάτη, αἵ περ νῦν κατέχουσι τὰ πάντα, ἐπισκιάζουσιν αὐτοὺς· ἔτι δὲ καὶ αὐτοί, ὡς μὴ παντάπασι ἀμορφος εἶην, προσωπεῖον περιθέμενος ἐρασμιώτατον, διάχρυσον, καὶ λιθοκόλλητον, καὶ ποικίλα ἐνδύς, ἐντυγχάνω αὐτοῖς· οἱ δὲ, αὐτοπρόσωπον⁷³ οἰόμενοι ὁρᾶν τὸ κάλλος, ἐρῶσι καὶ ἀπόλλυνται μὴ ἐντυγχάνοντες· ὡς εἰ γέ τις αὐτοῖς, ὅλον ἀπογυμνώσας, ἐπέδειξέ με, δῆλον ὡς κατεγίγνωσκον ἂν αὐτῶν, ἀμβλυώττοντας τὰ τηλικαῦτα⁷⁴, καὶ ἐρῶντες ἀνεράστων καὶ ἀμόρφων πραγμάτων.

ΕΡΜ. Τί οὖν ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ πλουτεῖν γενόμενοι, καὶ τὸ προσωπεῖον αὐτὸ περιθέμενοι, ἔτι ἐξαπατῶνται; καὶ ἦν τις ἀφαιρήται αὐτοὺς, θάττον ἂν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ προσωπεῖον πρόοινο⁷⁵; οὐ γὰρ δὴ καὶ τότε ἀγνοεῖν εἰκὸς αὐτοὺς, ὡς ἐπίχριστος ἢ εὐμορφία ἐστίν, ἐνδοθεν τὰ πάντα ὁρῶντας.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκ ὀλίγα, ὦ Ἐρμῆ, καὶ πρὸς τοῦτό μοι συναγωνίζεται.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΠΛΟΥΤ. Ἐπειδὴν τις ἐντυχὼν τὸ πρῶτον, ἀναπετάσας τὴν θύραν, εἰσδέχεται με, συμπαρεσιέρχεται μετ' ἐμοῦ λαθὼν ὁ τύφος, καὶ ἡ ἀνοία, καὶ ἡ μεγαλαυχία, καὶ ἡ μαλακία, καὶ ὕβρις καὶ ἀπάτη, καὶ ἄλλα ἅττα μυρία· ὑπὸ δὴ τούτων ἀπάντων καταληφθεὶς τὴν ψυχὴν, θαυμάζει τε τὰ οὐ θαυμαστά, καὶ ὀρέγεται τῶν φευκτῶν· καμὲ τῶν πάντων ἐκείνων πατέρα

⁶⁹ (Κοιν.) ἵνα εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν· μὴ σε κακοφανῇ. ⁷⁰ Ἐκ τοῦ Θεόγνιδος.

⁷¹ Συνίημι. Ἐννοεῖς τὴν κατάστασίν σου. ⁷² Οἷος σὺ, δηλ. τυφλὸς, χωλὸς ἢ ὠχρὸς.

⁷³ Αὐτοπρόσωπον. ⁷⁴ (Περὶ) τὰ τηλικά, ἢ ἀνεκείμ. τοῦ ἀμβλυώττου, ἐὰν ἐκληφῇ μετοβατικόν· εὐσιαστικὸν δὲ ἐννοεῖται τὸ ἄισχην. ⁷⁵ Πρόοιμαι.

τῶν εἰσεληλυθότων κακῶν τέθηπε, δορυφορούμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ πάντα πρότερον πάθοι ἂν, ἢ ἐμὲ προέσθαι ὑπομείνειεν ἂν.

ΕΡΜ. Ὡς δὲ λείος εἶ, ὦ Πλούτε, καὶ ὀλισθηρὸς, καὶ δυσκάρηκτος, καὶ διαφευκτικός, οὐδεμίαν ἀντιλαβὴν παρεχόμενος βεβαίαν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ ἐγγέλεις, ἣ οἱ ὄφεις, διὰ τῶν δακτύλων δραπετεύεις οὐκ οἶδα ὅπως· ἢ Πενία δ' ἐμπαλιν ἰσώδης τε καὶ εὐλαβής⁷⁰, καὶ μυρία τὰ ἀγκίστρα ἐκπεφυκότα ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα, ὡς πλησιάσαντας, εὐθὺς ἔχεισθαι, καὶ μὴ ἔχειν ῥαδίως ἀπολυθῆναι. Ἀλλὰ μεταξὺ ἤδη φλυαροῦντας ἡμᾶς πρᾶγμα οὐ μικρὸν διέλαθε.

ΠΛΟΥΤ. Τὸ ποῖον;

ΕΡΜ. Ὅτι τὸν Θησαυρὸν οὐκ ἐπηγαγόμεθα, οὐπερ ἔδει μάλιστα.

ΠΛΟΥΤ. Θάρρει ταύτου γε ἔνεκα· ἐν τῇ γῇ αὐτὸν καταλείπων, ἀνέρχομαι παρ' ὑμᾶς, ἐπισκήψας ἔνδον μένειν ἐπικλεισάμενον τὴν θύραν, ἀνοίγειν δὲ μηδενί, ἣν μὴ ἐμοῦ ἀκούσῃ βοήσαντος.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐπιβαλόμεν ἤδη τῆς Ἀττικῆς· καὶ μοι ἔπου ἐχόμενος τῆς χλαμύδος, ἄχρις ἂν πρὸς τὴν ἐσχατιὰν ἀφίκομαι.

ΠΛΟΥΤ. Εὐ ποιεῖς, ὦ Ἑρμῆ, χειραγωγῶν· ἐπεὶ ἦν γε ἀπολίπης με, Ὑπερβόλῃ τάχα ἢ Κλέωνι ἐμπεσοῦμαι περινοστῶν. Ἀλλὰ τίς ὁ φόβος αὐτός ἐστι, καθάπερ σιδήρου πρὸς λίθον;

ΕΡΜ. Ὁ Τίμων οὐτοσί σκάπτει πλησίον ὀρεινὸν καὶ ὑπόλιθον γῆδιον παπαί, καὶ ἡ Πενία πάρεστι, καὶ ὁ Πόνος ἐκείνος· ἡ Καρτερία δὲ, καὶ ἡ Σοφία, καὶ ἡ Ἀνδρία, καὶ ὁ τοιοῦτος ὄχλος τῶν ὑπὸ τῷ λιμῷ ταττομένων ἀπάντων⁷¹, πολὺ ἀμείνους⁷² τῶν σῶν δορυφόρων.

ΠΛΟΥΤ. Τί οὖν οὐκ ἀπαλλαττόμεθα, ὦ Ἑρμῆ, τὴν ταχίστην; οὐ γὰρ ἂν τι ἡμεῖς δράσαιμεν ἀξίωλον πρὸς ἄνδρα ὑπὸ τηλικούτου στρατοπέδου περιεσχημένον.

ΕΡΜ. Ἄλλως ἔδοξε τῷ Διὶ· μὴ ἀποδελιῶμεν οὖν.

ΠΕΝ. Ποῦ τοῦτον ἀπάγεις, ὦ Ἀργειφόντα, χειραγωγῶν;

ΕΡΜ. Ἐπὶ τουτοῖ τὸν Τίμονα ἐπέμφθημεν ὑπὸ τοῦ Διός.

ΠΕΝ. Νῦν ὁ Πλούτος ἐπὶ Τίμονα⁷³, ὅποτε αὐτὸν ἐγὼ κακῶς ἔχοντα ὑπὸ τῆς Τρυφῆς παραλαβοῦσα, τουτοῖσι παραδοῦσα, τῇ Σοφίᾳ καὶ τῷ Πόνῳ, γενναῖον ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἄξιον ἀπέδειξα; οὕτως ἄρα εὐκαταφρόνητος ὑμῖν ἡ Πενία δοκῶ, καὶ εὐαδίκητος, ὥσθ' ὁ μόνον κτήμα εἶχον, ἀφαιρεῖσθαι με, ἀκριβῶς πρὸς ἀρετὴν ἐξειργασμένον, ἐν αὐτῇ ὁ Πλούτος παραλαβὼν αὐτόν, Ὑθρεῖ καὶ Τύφῃ ἐγχειρίσας ὁμοῖον τῷ πάλαι, μαλθακόν, καὶ ἀγεννῆ, καὶ ἀνόητον ἀποφῆνας, ἀποδῶ πάλιν ἐμοὶ ῥάκος⁷⁴ ἤδη γεγενημένον;

ΕΡΜ. Ἔδοξε ταῦτα, ὦ Πενία, τῷ Διὶ.

ΠΕΝ. Ἀπέρχομαι· καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ Πόνε, καὶ Σοφία, καὶ οἱ λοιποὶ, ἀκολουθεῖτέ μοι· οὗτος δὲ τάχα⁸¹ εἴσεται⁸², οἷαν με οὖσαν ἀπολείψει, ἀγα-

⁷⁰ Εὐληπτος ταῖς χερσίν, εὐκολόπιαρος. ⁷¹ Διότι ὑποτίθενται λιμοκτονοῦντες συνήθως εἰ ἐνᾶντροι. ⁷² Καθὼ φημι καλῶτεροι καὶ βγίστεροι. ⁷³ (Ἐνν.) κέμπεται.

⁷⁴ Ἀχρηστον ἐπὶ τῷ ὄντι. ⁸¹ Ταχέως. ⁸² Οἶδε.

θὴν συνεργόν, καὶ διδάσκαλον τῶν ἀρίστων· ἢ συνῶν, ὑγιεινὸς μὲν τὸ σίμα, ἐρρωμένος δὲ τὴν γνώμην διετέλεσεν, ἀνδρὸς βίον ζῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν⁸³ ἀποβλέπων· τὰ δὲ περιττὰ καὶ πολλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότρια ὑπολαμβάνων.

ΕΡΜ. Ἀπέρχονται· ἡμεῖς δὲ πράσιωμεν αὐτῷ.

ΤΙΜ. Τίνες ἐστέ, ὦ κατάρατοι; ἢ τί βουλευμένοι δεῦρο ἤκατε, ἄνδρα ἐργάτην καὶ μισθοφόρον ἐνοχλήσαντες; ἀλλ' οὐ χαίροντες ἀπιτέ⁸⁴, μισροὶ πάντες ὄντες· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μάλα, βάλλων ταῖς βώλοις καὶ τοῖς λίθοις, συντοίψω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ Τίμων, μὴ βάλῃς· οὐ γὰρ ἀνθρώπους ὄντας βαλεῖς. ἀλλ' ἐγὼ μὲν Ἑρμῆς εἰμι, οὗτος δὲ, ὁ Πλούτος· ἐπεμψε δὲ ὁ Ζεὺς ἐπακούσας τῶν εὐχῶν· ὥς ἀγαθὴ τύχη δέχου τὸν ὄλθον⁸⁵, ἀποσᾶς τῶν πόνων.

ΤΙΜ. Καὶ ὑμεῖς οἰμώξεσθε ἧδῃ, καίτοι θεοὶ ὄντες, ὡς φατέ· πάντας γὰρ ἄμα καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους μισῶ· τουτονὶ δὲ τὸν τυφλόν, ὅστις ἂν ἦ, καὶ ἐπιτρέψειν μοι δοκῶ τῇ δικέλλῃ.

ΠΛΟΤ. Ἀπίωμεν, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς τοῦ Διὸς· μελαγχολᾷν γὰρ ὁ ἄνθρωπος οὐ μετρίως μοι δοκεῖ· μὴ τι κακὸν ἀπέλθω προσλαβών.

ΕΡΜ. Μηδὲν σκαιόν⁸⁶, ὦ Τίμων, ἀλλὰ τὸ πάνυ τοῦτο ἄγριον καὶ τραχὺ καταβαλὼν, προτείνας τῷ χεῖρι, λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην, καὶ πλοῦτει ἄλλιν, καὶ ἴσθι Ἀθηναίων τὰ πρῶτα⁸⁷, καὶ ὑπερὸρα τῶν ἀχαρίστων ἐκείνων, μόνος αὐτὸς εὐδαιμονῶν.

ΤΙΜ. Οὐδὲν ὑμῶν δέομαι· μὴ ἐνοχλεῖτέ μοι· ἱκαῖός ἐμοὶ πλοῦτος ἡ δίκη· ἔλλα, τὰ δ' ἄλλα, εὐδαιμονέστατός εἰμι μηδενός μοι πλησιάζοντος.

ΕΡΜ. Οὕτως, ὦ τᾶν, ἀπανθρώπως⁸⁸;

Τὸν δὲ φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε, κρατερόν τε⁸⁹;

Καὶ μὴν εἰκὸς ἦν μισάνθρωπον μὲν εἶναι σε τοσαῦτα ὑπ' αὐτῶν δεινὰ πεπονθότα, μισῶν δὲ μηδαμῶς, οὕτως ἐπιμελουμένων σου τῶν θεῶν.

ΤΙΜ. Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τῷ Διὶ πλείστη χάρις τῆς ἐπιμελείας· τουτονὶ δὲ τὸν Πλούτον οὐκ ἂν λάβοιμι.

ΕΡΜ. Τί δή;

ΤΙΜ. Ὅτι καὶ πάλαι μυρίων κακῶν μοι αἴτιος οὗτος κατέστη, κόλαξι τε παραδούς, καὶ ἐπιβούλους ἐπαγαγών, καὶ μῖσος ἐπεγείρας, καὶ ἡδυνάθεια καταφθείρας, καὶ ἐπέρθογον ἀποφήνας· τέλος δὲ, ἄφρων καταλιπὼν οὕτως ἀπίστως καὶ προδοτικῶς· ἢ βελτίστη δὲ Πενία, πόνοις με τοῖς ἀνδρικοτάτοις καταγυμνάσασα, καὶ μετ' ἀληθείας καὶ παρρησίας προσομιλοῦσα, τὰ τε ἀναγκαῖα κάμνοντι παρῆιχε, καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων καταφρονεῖν ἐπαίδευεν, ἐξ αὐτοῦ ἐμοῦ τὰς ἐλπίδας ἀπαρτήσασά μοι τοῦ βίου, καὶ δείξασα ὅστις ἦν ὁ πλοῦτος ὁ ἐμὸς, δν οὔτε κόλαξ θωπεύων, οὔτε συκοφάντης φοβῶν, οὐ δῆμος παροῦνθεις, οὐκ ἐκκλησιαστής ψηφοφορήσας, οὐ τύραννος

⁸³) Περιμένων τὰ πάντα ἀπὸ τὸν αὐτόν του μόνον, ἀνεξάρτητος, τὸ ὅποιον ἀσφέστερον ἐκτίθεται κατωτέρω. ⁸⁴) Ἀπελευσέσθε. ⁸⁵) Πλοῦτητον. ⁸⁶) (Ἑνν.) Πράξις.

⁸⁷) Ἄνελ' Ὁ πρῶτος, (εἰς ἢ ἐπὶ) τὰ πρῶτα. ⁸⁸) (Ἑνν.) Προσφέρω ἢ ἀποκρίνω ἑμὶν.

⁸⁹) Ἐκ τοῦ Ὀμήρου.

ἐπιβουλεύσας ἀφελῆσθαι δύναται ἄν. Ἐρρωμένους τοιγαροῦν ὑπὸ τῶν πάντων, τούτων τὸν ἀγρὸν φιλοπόνως ἐπεργαζόμενος, οὐδὲν ὄρων τῶν ἐν ἄστει κακῶν, ἱκανὰ καὶ διαρκῆ ἔχω τὰ ἀλφίτα παρὰ τῆς δικέλλης· ὥστε καλὸνδρόμος ἄπιθι, ὦ Ἑρμῇ, τὸν Πλούτον ἀπαγαγὼν τῷ Διὶ· ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἱκανὸν ἦν πάντας ἀνθρώπους ἡβηδὸν οἰμῶζειν ποιῆσαι.

ΕΡΜ. Μηδὰ μῶς, ὦ γαθεῖ· οὐ γὰρ πάντες εἰσὶν ἐπιτήδευοι πρὸς οἰμωγῇ· ἀλλ' ἔα τὰ ὀργίλα ταῦτα, καὶ μεираκιώδῃ, καὶ τὸν Πλούτον παράλαβε· οὐ τοι ἀπόβλητά εἰσι τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Διὸς⁹⁰.

ΠΛΟΥΤ. Βούλει, ὦ Τίμων, δικαιολογήσμαι πρὸς σέ; ἡ χαλεπαίνεις μοι λέγοντι;

ΤΙΜ. Λέγε, μὴ μακρὰ μέντοι, μηδὲ μετὰ προσιμίων, ὥσπερ οἱ ἐπίτρεπτοι ῥήτορες· ἀνέξομαι γὰρ σε ὀλίγα λέγοντα, διὰ τὸν Ἑρμῆν τούτον.

ΠΛΟΥΤ. Ἐχρῆν μέντοι ἴσως καὶ μακρὰ εἰπεῖν, οὕτω πολλὰ ὑπὸ σοῦ κατηγορηθέντα· ὅμως δὲ ὅρα εἴ τι σε, ὡς φῆς, ἡδίκηκα· δε τῶν μὲν ἡδίστων ἀπάντων αἰτίος σοι κατέστην, τιμῆς, καὶ προεδρίας, καὶ στεφάνων, καὶ τῆς ἄλλης τρυφῆς· περιθλιπτος δὲ τοι καὶ ἀοιδίμος δι' ἐμὲ ἦσθα, καὶ περισπούδαστος· εἰ δὲ τι χαλεπὸν ἐκ τῶν κολάκων πέπονθας, ἀνάιτιος ἐγὼ σοι· μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἡδίκημαι τοῦτο ὑπὸ σοῦ, διότι με οὕτως ἀτίμως ὑπέβαλλες ἀνδράσι καταράτοις, ἐπαινοῦσι, καὶ καταγοητεύουσι, καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσί μοι· καὶ τό γε τελευταῖον ἐφησθα, ὡς προδεδωκά σε· τούναντιον δὲ αὐτὸς ἐγκαλέσαιμί σοι πάντα τρόπον ἀπελαθεῖς ὑπὸ σοῦ, καὶ ἐπὶ κεφαλὴν ἐξωσθείς τῆς οἰκίας· τοιγαροῦν ἀντὶ μαλακῆς χλαμύδος, ταύτην τὴν διφθέραν ἢ τιμιωτάτη σοι Πενία περιτέθεικεν· ὥστε μάρτυς ὁ Ἑρμῆς οὐτοσί, πῶς ἰκέτευον τὸν Δία μηκέθ' ἤκειν παρὰ σέ, οὕτω δυσμενῶς μοι προσενηνεγμένον.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ νῦν ὄρεξ, ὦ Πλούτε, ὅς τις ἦδη γεγέννηται· ὥστε θαρρῶν ξυνδιάτριβε αὐτῷ· καὶ σὺ μὲν σκάπτε ὡς ἔχει· σὺ δὲ τὸν Θησαυρὸν ὑπάγαγε τῇ δικέλλῃ· ὑπακούσεται γὰρ ἐμβοησαντί σοι.

ΤΙΜ. Πειστέον, ὦ Ἑρμῇ, καὶ αὖτις πλουτητέον· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅπταν οἱ θεοὶ βιάζονται; πλὴν ὅρα γε, εἰς οἷά με πράγματα ἐμβαλεῖς τὸν κακοδαίμονα, δε ἄχρι νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων, χρυσὸν ἄφνω τοσοῦτον λήψομαι οὐδὲν αἰκίησας, καὶ τοσαύτας φροντίδας ἀναδέξομαι.

ΕΡΜ. Ὑπόστηθι, ὦ Τίμων, δι' ἐμὲ, καὶ εἰ χαλεπὸν τοῦτο, καὶ οὐκ οἰστόν ἐστιν, ὅπως οἱ κολακες ἐκεῖνοι διαβράγῳσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τὴν Αἴτην⁹¹ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσομαι.

ΠΛΟΥΤ. Ὁ μὲν ἀπελθὺλθεν, ὡς δοκεῖ· τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ⁹² τῶν πτερῶν· σὺ δὲ αὐτοῦ περιμένε· ἀναπέμψω γὰρ σοι τὸν Θησαυρὸν ἀπελθόν· μᾶλλον δὲ παῖε· σε φημι, Θησαυρὲ χρυσοῦ, ὑπάκουσον Τίμωνι τούτῳ, καὶ πάρασχε σεαυτὸν ἀνελίσθαι· σκάπτε, ὦ Τίμων, βαθείας καταφέρων· ἐγὼ δὲ ὑμῖν⁹³ ἀποστήσομαι.

⁹⁰) Ἐκ τοῦ Ὅμηρου Ἰλ. «Οὐ τοι ἀπόβλητα θεῶν ἱρικυδία δῶρα». ⁹¹) Ὑπερδὲς ἡ κατὰλλωτοτερον Ὑπερπὰς τὴν Αἴτην. ⁹²) Κατὰ μετωνομίαν ἀπὸ τῶν κωπηλατούντων.

⁹³) (Ἐν ἢ Ἐφ') ὑμῖν, χάριν ἢ σχολὴν ποίων ὑμῖν.

TIM. Ἄγε δὴ, ὦ Δικέλλᾳ, νῦν μοι ἐπιβρώσων σεαυτὴν, καὶ μὴ κάμῃς ἐκ τοῦ βάθους τὸν Θησαυρὸν ἐς τοῦφανές προκαλουμένην. Ὁ Ζεὺ τεράστιε, καὶ φίλοι Κορύδαντες^{98*}, καὶ Ἑρμῇ κερδῶς, πόθεν χρυσίον τασσούτον; ἢ που ὄναρ ταῦτά ἐστι; δέδια γοῦν μὴ ἄνθρακας εὐρώ⁹⁹, ἀνεγρόμενος, ἀλλὰ μὴν χρυσίον ἐστὶν ἐπίσημον, ὑπερύβρον, βαρὺ, καὶ τὴν πρόσφιν ὑπερήδισον.

Ἡ χρυσὴ, δειλίωμα κάλλιστον βροτοῖς¹⁰⁰.

Αἰθόμενον γὰρ πῦρ ἅτε διαπρέπεις¹⁰¹, καὶ νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν. Ἐλθέ, ὦ φίλτατε, καὶ ἐρασιμώτατε· νῦν πείθομαι γε καὶ Δία ποτὲ γενέσθαι χρυσόν¹⁰². τίς γὰρ οὐκ ἂν παρθένος ἀναπεπταμένοις τοῖς κόλποις ὑποδέξαιτο οὕτω καλὸν ἐραστήν διὰ τοῦ τέγου καταρρέοντα; Ὁ Μίδα, καὶ Κροῖσε, καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς ἀναθήματα¹⁰³, ὡς οὐδὲν ἄρα ἦτε ὡς πρὸς Τίμωνα, καὶ τὸν Τίμωνος πλούτον, ὦγε οὐδὲ ὁ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἴσος· ὦ Δικέλλᾳ, καὶ φιλότατῃ διφθέρα, ὑμᾶς μὲν τῷ Πανὶ τούτῳ¹⁰⁴ ἀναθεῖναι καλόν· αὐτὸς δὲ ἤδη πᾶσαν πριάμενος τὴν ἐσχατιάν, πυργίον¹⁰⁵ οἰκοδομησάμενος ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ, μόνῳ ἐμοὶ ἱκανὸν ἐνδαιτυῖσθαι, τὸν αὐτὸν καὶ τάφον ἀποθανόντων ἔξειν μοι δοκῶ. Δεδόχθω δὲ ταῦτα, καὶ νουνομοθησῶ πρὸς τὸν ἐπιλοιπον βίον, ἀμιξία πρὸς ἅπαντας καὶ ἀγνωσία¹⁰⁶, καὶ ὑπεροψία· φίλος δὲ, ἢ ξένος, ἢ ἑταῖρος, ἢ Ἐλέου βωμός, ὕβλος πολὺς¹⁰⁷, καὶ τὸ οἰκτεῖραι δακρύοντα, ἢ ἐπικουρῆσαι θεομένῳ, παρανομία, καὶ κατάλυσις τῶν ἐθνῶν· μονήρης δὲ ἡ διαίτα καθάπερ τοῖς λύκοις¹⁰⁸, καὶ φίλος εἰς Τίμων, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροί, καὶ ἐπίβουλοι· καὶ τὸ προσομιλῆσαι τινὶ αὐτῶν, μίσμα· καὶ ἦν τινα ἴδω μόνον, ἀποφράς ἡ ἡμέρα· καὶ ὅλως ἀνδριάντων λιθίνων, ἢ χαλκῶν, μηδὲν ἡμῖν διαφερέτωσαν· καὶ μήτε κήρυκα δεχώμεθα παρ' αὐτῶν, μήτε σπονδὰς σπενδώμεθα· ἢ ἐρημία δὲ, θρὸς ἔστω πρὸς αὐτούς· φυλῆται δὲ, καὶ φράτορες, καὶ δημόται, καὶ ἡ πατρίς αὐτῇ ψυχρὰ καὶ ἀνωφελὴ ὄνοματα, καὶ ἀνοήτων ἀνδρῶν φιλοτιμήματα· πλουτεῖτω δὲ Τίμων μόνος, καὶ ὑπεροράτω ἅπαντων, καὶ τρυφάτω μόνος καθ' ἑαυτὸν, κολακείας καὶ ἐπαίνων φορτικῶν ἀπηλλαγμένος· καὶ θεοὶ θυέτω, καὶ εὐωχεῖσθω μόνος, ἑαυτῷ γείτω· καὶ ὁμορός, ἐκσείων¹⁰⁹ τῶν ἄλλων· καὶ ἅπαρ ἑαυτὸν δεξιῶσασθαι δεδόχθω, ἦν δέη ἀποθανεῖν, ἢ αὐτῷ ζέφανον ἐνενεγκεῖν. Καὶ ὄνομα μὲν ἔστω ὁ Μισάνθρωπος· ἡδίστον· τοῦ τρόπου δὲ γνωρίσματα, δυσκολία, καὶ τραχύτης, καὶ σκαιότης, καὶ ὀργή, καὶ ἀπανθρωπία· εἰ δὲ τινα ἴσοιμι ἐν πυρὶ διαφθειρόμενον, καὶ σθεννύναι ἱκετεύοντα, πίττη καὶ ἐλαίῳ κατασθεννύναι· καὶ ἦν τινα τοῦ χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὁ δὲ, τὰς χεῖρας ὀρέγων, ἀντιλαβέσθαι δεῖται, ὥθειν καὶ τοῦτον ἐπὶ κεφαλὴν βαπτίζοντα, ὡς μὴδὲ ἀνακύψει δυνηεῖν· οὕτω γὰρ ἂν τὴν ἴσῃ ἀπολάβοιεν. Εἰσηγήσατο τὸν νόμον

^{98*} Ὡς κορυδαντίων ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἐπικαλεῖται τοὺς Κορύδαντας. ⁹⁹ Παλαιὰ πρόληψις τῶν ἐνυπνιαζομένων εὐρεσιν θησαυροῦ· θένει καὶ ἡ παροιμία: Ἄνθρακες ὁ θησαυρός. ¹⁰⁰ Ἐκ τοῦ Εὐριπίδου παρὰ Στοβαίου. ¹⁰¹ Ἐκ τοῦ Πινδάρου. ¹⁰² Διὰ τὴν Δανάην. ¹⁰³ Ἰδὲ τὸν Ἡρόδοτον. ¹⁰⁴ Εἰς ὅλα τὰ ἀγροκήπια ἦτον ἱδρυμένον τὸ ἔθνος τοῦ Παντός ὡς ἀγροτικῶν θεοῦ ἢ ἀγροφύλακος. ¹⁰⁵ Ὁ πύργος τοῦ Τίμωνος ἐσώζετο ἔτι Πανσανίου. ¹⁰⁶ Ἐλλείψις γνωρίσματος, ἀγνωρησία. ¹⁰⁷ (Ἐνν.) Νουνομίσθω. ¹⁰⁸ Καὶ μέλις τοῖς ἀγρωτέσι· αὐτῶν, οἱ ἀποκαίοντες Μονόλυκοι διὰ τοῦτο λέγονται. ¹⁰⁹ (Ἰσ. διαφθ.) Τὸν ἄλλον.

Τίμων Ἐγκεκρατῖδης Κολυττεύς, ἐπεψήφισε¹⁰¹ τῇ ἐκκλησίᾳ¹⁰² Τίμων ὁ αὐτός· εἶναι, ταῦτα ἡμῖν δεδόχθω, καὶ ἀνδρικῶς ἐμμένωμεν αὐτοῖς. Πλὴν ἀλλὰ περὶ πολλοῦ ἂν ἐποιησάμην ἅπασι γνώριμά πως ταῦτα γενέσθαι, διότι¹⁰³ ὑπερπλουτῶ ἀγχόνῃ¹⁰⁴ γὰρ ἂν τὸ πρᾶγμα γένοιτο αὐτοῖς· καίτοι τί τοῦτο; φεῦ τοῦ τάχους· πανταχόθεν συνθέουσι κεκοινισμένοι, καὶ πνευστιῶντες, οὐκ οἶδα ὅθεν σφραινόμενοι τοῦ χρυσοῦ. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸν πάγον τοῦτον ἀναβάς ἀπειλῶν αὐτοὺς τοῖς λόγοις, ἐξ ὑπερβολῶν ἀκροβολιζόμενος, ἢ τὸ γε τοσοῦτον παρανομήσωμεν, εἰς ἅπας αὐτοῖς ὀμιλήσαντες, ὡς πλέον ἀνιώντι ὑπερорόμενοι· τοῦτο οἶμαι καὶ ἄμεινον, ὥς εἰ δεχώμεθα ἡδὴ αὐτοὺς, ὑποσάντες. Φέρε ἴδω τίς ὁ πρῶτος αὐτῶν οὗτός ἐστι; Γναθωνίδης ὁ κόλαξ, ὁ πρῶτον ἔρανον αἰτήσαντι μοι ὀρέξας τὸν βρόχον, πίθους ὄλους¹⁰⁵ παρ' ἐμοὶ πολλάκις ἐμνησκώς· ἀλλ' εὖγε ἐποίησεν ἀφικόμενος· οἰμώζεται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

ΓΝΑΘ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον ὡς οὐκ ἀμελήτουσι Τίμωνος ἀγαθοῦ ἀνδρός οἱ θεοί; Χαῖρε Τίμων εὐμορφότατε, καὶ ἡδιστε, καὶ συμποτικώτατε.

ΤΙΜ. Νῆ καὶ σύγε, ὦ Γναθωνίδη, γυπῶν ἀπάντων βορώτατε, καὶ ἀνθρώπων ἐπιτριπτότατε.

ΓΝΑΘ. Ἀεὶ φιλοσκώμων σύγε· ἀλλὰ ποῦ τὸ συμπόσιον; ὡς¹⁰⁶ καὶ νῦν τί σοι ἄσμα τῶν νεοειδῶτων¹⁰⁷ διθυράμβων ἤκω κομίζων.

ΤΙΜ. Καὶ μὴν ἐλεγείᾳ γε¹¹¹ ἄση μάλα περιπαθῶς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δικέλλῃ.

ΓΝΑΘ. Τί τοῦτο; παῖεις, ὦ Τίμων; μαρτύρομαι· ὦ¹¹² Ἡράκλεις! ἰοῦ, ἰοῦ! προκαλοῦμαι σε¹¹³ τραύματος¹¹⁴ εἰς Ἄρειον Πάγον.

ΤΙΜ. Καὶ μὴν ἂν γε μικρὸν ἐπιθραδύνῃς, φόνου τάχα προκεκλήσῃ με.

ΓΝΑΘ. Μηδამῶς· ἀλλὰ σύ γε πάντως τὸ τραῦμα ἴασαι, μικρὸν ἐπιπάσας τοῦ χρυσοῦ· δεινῶς¹¹⁵ γὰρ ἰσχυαμὸν ἔστι τὸ φάρμακον.

ΤΙΜ. Ἔτι μένεις;

ΓΝΑΘ. Ἀπειμι, σὺ δὲ οὐ χαίρήσεις¹¹⁶ οὕτω σκαῖος ἐκ χρυσοῦ γενόμενος.

ΤΙΜ. Τίς οὗτός ἐστιν ὁ προσίων, ὁ ἀναφαλαντίας; Φιλιάδης, κολάκων ἀπάντων ὁ βδελυρώτατος· οὗτος δὲ παρ' ἐμοῦ ἄγρον ὄλον λαδῶν, καὶ τῇ θυγατρὶ προῖκα δύο τάλαντα, μισθὸν τοῦ ἐπαίνου, ὁπότε ἄσαντά με, πάντων σιωπῶντων, μόνος ὑπερεπῆνεσεν, ἐπομοσάμενος ὠδινώτερον εἶναι τῶν κύκνων¹¹⁷, ἐπειδὴ νοσοῦντα πρῶτον εἶδὲ με, καὶ προστῆλθον ἐπακουρίας δεόμενος, πληγὰς ὁ γενναῖος προσενέτεινε.

ΦΙΛ. ὦ τῆς ἀναισχυντίας! νῦν Τίμωνα γνωρίζετε; νῦν Γναθωνίδης φίλος καὶ συμπότης; τοιγαροῦν δίκκια πέπονθεν οὕτως¹¹⁸ ἀχάριστος ὧν ἡμεῖς δὲ οἱ πάλαι ξυνήθεις, καὶ ξυνέφηβοι, καὶ δημόται, ὅμως μετριάζομεν, ὡς μὴ ἐπιπρῶν δοκῶμεν· χαῖρε, ὦ δέσποτα, καὶ ὅπως¹¹⁹ τοὺς

¹⁰¹) Φράσεις τῶν δημοσίων ἐγγράφων. ¹⁰²) (Ἐν) τῇ ἐκκλ. ¹⁰³) Παρὰ τοῖς μεταγενεσ. λέγει· "Ὅτι, ὡς ἐπεψήφισεν τοῦ Ταῦτα. ¹⁰⁴) θά πνιγούν, θά σκάσουν ἀπὸ τοῦ κακόν των. ¹⁰⁵) (Ἐνν.) οἶνον. ¹⁰⁶) Αἰτιολογ. ἀνελ. τοῦ Ἰὰρ Ῥκαϊδῆ. ¹⁰⁷) (Ἐκ) τῶν νεωστὶ ποιηθέντων ἢ ἐκδοθέντων. Διότι κατὰ τὸν Ξενοφ. Κ. Π. α' Σφοδρὰ γὰρ ἔν τοις μουσικοῖς τὰ νέα ἢ ἀνηθρὰ εὐδοκίμει α'. ¹⁰⁸) Διότι τὰ ἐλεγεία ἦσαν θρηνηώδη. ¹⁰⁹) Ἰσως διορθ. "Ὡ" ¹¹⁰) τὸ ἐγκάλω. ¹¹¹) Ἐνεκα (ὡς ἐνοχον) τραῦμα. ¹¹²) Καθ' ὑπερβολὴν, φοβερά. ¹¹³) Δὲν θά μὴ ἔδωκ εἰς καλὸν, θά τὸ μετανοήσῃς. ¹¹⁴) Γνωστὴ εἶναι ἡ περὶ τῆς μελωδικῆς φωνῆς τῶν κύκνων ἐσφαλμένη ἰδέα τῶν παλαιῶν. ¹¹⁵) Ἰσως διορθ. οὐτος. ¹¹⁶) (Ἐνν.) ὥς εἰ

μιαρούς τούτους κολακας φυλάττει, τοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον, τὰ ἄλλα δὲ κοράκων οὐδὲν διαφέροντας· οὐκ ἔτι πιστευτέα τῶν νῦν¹¹⁷ οὐδενί· πάντες ἀχάριστοι, καὶ πονηροί· ἐγὼ δὲ τάλαντόν σοι κομίζων, ὡς ἔχῃς πρὸς τὰ κατεπείγοντα χρῆσθαι, καθ' ὅδον ἤδη πλησίον ἤκουσα, ὡς πλουτοῖς υπερμεγέθη τινα πλοῦτον ἤκω τοιγαροῦν ταῦτά σε νοουητήσων· καί τοι σύγε οὕτω σοφὸς ὢν, οὐδὲν ἴσω; δεήσῃ τῶν παρ' ἐμοῦ λόγων, ὅς καὶ τῷ Νέστορι¹¹⁸ τὸ ὅσον παραινέσεις ἂν.

ΤΙΜ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλιᾶδη· πλήν ἄλλα πρόσθι, ὡς καὶ σὲ φιλοφρονήσομαι τῇ δικέλλῃ.

ΦΙΛ. Ἄνθρωποι, κατέαγα¹¹⁹ τοῦ κρανίου ὑπὸ τοῦ ἀχαρίστου, διότι τὰ συμφέροντα ἐνουθέτου αὐτόν.

ΤΙΜ. Ἴδού τρίτος· οὗτος ὁ ῥήτωρ Δημέας προσέρχεται, ψήφισμα ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ συγγενὴς ἡμέτερος εἶναι λέγων· οὗτος ἐκκαίδεκα παρ' ἐμοῦ τάλαντα μιᾷς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει, (κατεδεδίκαστο γάρ, καὶ ἐδίδετο, οὐκ ἀποδίδους, καὶ γὰρ ἐλεήσας ἔλυσάμην αὐτόν)· ἐπειδὴ πρόην ἔλαχε τῇ Ἑρεχθιδῇ φυλῇ¹²⁰ διανέμειν τὸ θεωρικόν¹²¹, καὶ γὰρ προσήλθον αἰτῶν τὸ γιγνόμενον¹²², οὐκ ἔφη γνωρίζειν πολίτην ὄντα με.

ΔΗΜ. Καίρε, ὦ Τίμων, τὸ μέγα ὄφελος τοῦ γένους, τὸ ἔρισμα τῶν Ἀθηναίων, τὸ πρόδλημα¹²³ τῆς Ἑλλάδος· καὶ μὴν πάσαι σε ὁ δῆμος ξυνελεγμένους, καὶ αἱ βουλαι ἀμφοτέραι περιμένουσιν· πρότερον δὲ ἄκουσον τὸ ψήφισμα, ὃ ὑπὲρ σοῦ γέγραφα· «Ἐπειδὴ Τίμων ὁ Ἐχεκρατίδου, Κολυττεύς, ἀνὴρ οὐ μόνον καλὸς· καγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφὸς, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ Ἑλλάδι, παρὰ πάντα χρόνον διατελεῖ τὰ ἄριστα πράττων τῇ πόλει· νενίκηκε δὲ πῦρ, καὶ πάλιν, καὶ ὄρομον, ἐν Ὀλυμπίᾳ μιᾷς ἡμέρας, καὶ τελείῃ¹²⁴ ἄρματι καὶ συνορίδι πωλικῇ».

ΤΙΜ. Ἀλλ' οὐδὲ ἐβέβρωσα ἐγὼ πώποτε εἰς Ὀλυμπίαν.

ΔΗΜ. Τί οὖν; θεωρήσεις ὑστερον· τὰ τοιαῦτα δὲ πολλὰ προσκείσθαι ἄμεινον. » καὶ ἤρριστευσεν δὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως πέρουσι πρὸς Ἀχαρνέας¹²⁵, καὶ κατέκοψε Πελοποννησίων δύο μοῖρας¹²⁶· ».

ΤΙΜ. Πῶς; διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ὄπλα, οὐδὲ προεγράφη ἐν τῷ καταλόγῳ¹²⁸.

ΔΗΜ. Μέτρια τὰ περὶ σαυτοῦ λέγεις, ἡμεῖς δὲ ἀχάριστοι ἂν εἴημεν ἐμνημονούντες. » ἔτι δὲ καὶ ψηφίσματα γράφων καὶ συμβουλευων, καὶ στρατηγῶν, οὐ μικρὰ ὠφέλησε τὴν πόλιν· ἐπὶ τούτοις ἅπασιν, Δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῇ Ἠλικίᾳ κατὰ φυλάς, καὶ τοῖς δήμοις ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ πᾶσι, χρυσοῦν ἀναστήσαι τὸν Τίμωνα παρὰ τὴν Ἀθηναίαν ἐν τῇ ἀκροπόλει, κε-

Πρόσσεχε ὅπως κτλ. ¹¹⁷) Τῶν σημερινῶν ἀνθρ. ¹¹⁸) Ὡς τῷ φρονιμωτέρῳ μεταξὺ τῶν κατὰ τῆς Τρωάδος κρατευσάντων Ἑλλήνων. ¹¹⁹) Κατάγνημι· ἡ δὲ γενικὴ ἑλλειπτικὴ προδήσεως. ¹²⁰) Ἐκ τῆς ὁποίας ἦτον ὁ Τίμων. Ἀλλ' ὁ δῆμος Κολυττὴς ἐτέλει, κατὰ τὸν Ἀρποκρατ. καὶ Σουλδαν εἰς τὴν Αἰγυπτιδα φυλῇ. ¹²¹) Ἴδε τὸ Λεξικόν. ¹²²) Τὸ ἐπιβάλλον μοι μέρος. ¹²³) Προπύργιον, πρόμαχος. ¹²⁴) Τὸ ἐκ τελείων τῶν ἡλικίων ἵππων συνδμενον, διότι τὸ μὴ τοιοῦτον ἐλέγετο Πωλικόν. ¹²⁵) Ἄνθρωπος τῆς Ἀττικῆς οἱ Ἀχαρνέες-εἰς, τὸ νῦν Μενιδί· ἡ δὲ πρὸς ἀντὶ τῆς Περί ἢ Παρά· τῶν δὲ Σχολιαστῶν τις διερθεῖν ἐπιβάλλεται Ἀχαρνέας. ¹²⁶) Ἡ κρατικτικὴ μοῖρα καὶ, κατὰ τοὺς Δάκωνας, Μῖρα συνέκειτο ἐν 300 ἀνδράσιν. ¹²⁸) Τῶν στρατιωτικῶν.

ραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα, καὶ ἀκτῖνας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ· καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσοῖς στεφάνοις ἑπτά, καὶ ἀνακηρυχθῆναι τοὺς στεφάνους σήμερον Διονυσίοις τραγυδαῖς καινοῖς· (ἀγθῆναι γὰρ δι' αὐτὸν δεῖ τήμερον τὰ Διονύσια·) εἶπε τὴν γνώμην Δημέας ὁ ῥήτωρ, συγγενὴς αὐτοῦ ἀγχιστεὺς⁴²⁹, καὶ μαθητὴς αὐτοῦ ὢν· καὶ γὰρ ῥήτωρ ἄριστος ὁ Τίμων, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὁπῶτα ἂν ἐθέλοι. Τοῦτ' ἐμὲ οὖν σοὶ τὸ ψήρισμα· ἐγὼ δὲ σοὶ⁴³⁰ καὶ τὸν υἱὸν ἐβουλόμην ἀγαγεῖν παρὰ σέ, ὃν ἐπὶ τῷ σὺ ὀνόματι Τίμωνα ὀνόμακα.

TIM. Πῶς, ὦ Δημέα, δὲ οὐδὲ γεγάμηκας, ὅσαγε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι;

ΔΗΜ. Ἀλλὰ γὰρ, ἦν διδῶ θεός, ἐς νέω-τα, καὶ παιδοποιήσομαι, καὶ τὸ γεννηθησόμενον (ἄρβεν γὰρ ἔσται) Τίμωνα ἤδη καλῶ.

TIM. Οὐκ οὔτε εἰ γεγάμησας, ὦ οὗτος, τηλικαύτην παρ' ἐμοῦ πληγὴν λαμβάνων.

ΔΗΜ. Οἱμοί· τί τοῦτο; τυραννίδι Τίμων ἐπιχειρεῖς, καὶ τύπτεις τοὺς ἐλευθέρους, οὐ καθαρῶς ἐλευθέρους, οὐδ' ἀστός ὢν; ἀλλὰ δώσεις ἐν τάχει τὴν δικὴν τὰ τε ἄλλα, καὶ ὅτι τὴν ἀκρόπολιν ἐνέπρησας.

TIM. Ἀλλ' οὐκ ἐμπέπρησται, ὦ μισαῖρε, ἡ ἀκρόπολις, ὥστε δηλὸς εἰ συκοφαντῶν.

ΔΗΜ. Ἀλλὰ καὶ πλουτεῖς, τὸν ὀπισθόδομον⁴³¹ διορύξας.

TIM. Οὐ δῶρονται οὐδὲ οὗτος ὥστε ἀπίθανά σου καὶ ταῦτα.

ΔΗΜ. Διορυχθήσεται μὲν ὑπερὸν ἤδη δὲ σὺ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἔχεις.

TIM. Οὐκοῦν καὶ ἄλλην λάμβανε.

ΔΗΜ. Οἱμοί τὸ μετάφρενον.

TIM. Μὴ κέκραγχι· κατοίσω γὰρ σοὶ καὶ τρίτην· ἐπεὶ καὶ γελοῖα πάμπαν πάθοιμι⁴³², δύο μὲν Λακεδαιμονίων μοίρας κατακόψας ἀνοπλος, ἐν δὲ μικρόν ἀνθρώπινον μὴ ἐπιτρίψας· μάτην γὰρ ἂν εἶην καὶ νενικηκὸς Ὀλύμπια πύξ, καὶ πάλην. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐ Θρασυκλῆς ὁ φιλόσοφος⁴³³ οὗτός ἐστιν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος· ἐκπετάσας γοῦν τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρὺς ἀνατείνας, καὶ βρενθυόμενός⁴³⁴ τι πρὸς αὐτόν, ἔρχεται, τιτανῶδες βλέπων, ἀνασσεσθημένος τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ κόμην, αὐτοβορέας⁴³⁵ τις, ἡ Τρίτων, οἶους ὁ Ζεῦσις ἔγραψεν· οὗτος ὁ τὸ σχῆμα εὐσταλής, καὶ κόσμιος τὸ βᾶδισμα, καὶ σωφρονικός· τὴν ἀναβολὴν, ἔωθεν μυρία ὅσα περὶ ἀρετῆς διεξιῶν, καὶ τῶν ἡδονῇ χαίροντων κατηγορῶν, καὶ τὸ ὀλιγαρκὲς ἐπαινῶν, ἐπειδὴ λουσάμενος ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ δεῖπνον, καὶ ὁ παῖς μεγάλῃ τὴν κύλικα ὀρέξειεν αὐτῷ (τῷ ζωροτέρῳ δὲ χαίρει μάλιστα), καθάπερ τὸ Διήτης ὕδωρ⁴³⁶ ἐκπίων, ἐναντιώτατα ἐπιδείκνυται τοῖς ἐωθινοῖς ἐκαίνοις λόγοις, προαρπάζων ὥσπερ ἱκτῖνος τὰ ὄψα, καὶ τὸν πλησίον παραγωνιζόμενος, καρύκης τὸ γένειον ἀνάπλευς, κυνηδὸν ἐμφορούμενος, ἐπικεκυψώς⁴³⁷, καθάπερ ἐν ταῖς λοπάσι

129) Ἐξ ἀγχιστείας. 427) Χάριν σου. 428) Διότι ἐκεῖ ἐφυλάττοντο τὰ κειμήλια τοῦ ναοῦ καὶ ἰδιωτικαὶ παρακαταθήκαι. 429) Γελοιωδέστατος ἂν εἶην. 430) Οἱ ἐπὶ Λυκίου τι-
τλοφορούμενοι φιλόσοφοι ἦσαν παντός ἄλλου παρὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἄξιοι· ὅθεν καὶ
ὁ ἐφ' ὧν φιλόσοφος Λυκίανδρος, κατ' αὐτῶν ἰδίως ἐκήρυξε τὸν πολέμον, καὶ αὐτοὺς μαρτυρεῖ
ἐκπετῶν εἰς τὰ συγγράμματά τε. 431) Κομπάζων καθ' ἑαυτὸν διὰ τι. 432) Αὐτοχρημα
Βορέας ἡ Τρίτη. 433) Ἡ πηγὴ ἡ ὁ ποταμὸς τῆς λήθης ἐμβόλαια ὅτι ἔκον εἰς τὸν ἄδην,
καὶ αὐτὴς πίνοντες οἱ νεκροί. 434) Ἐπαινῶν ἑπ' αὐτὰ τὰ τοῦ βίου. 435) Ἐνν. τῇ τραπέζῃ

τὴν ἀρετὴν εὐρήσαιν προσδοκῶν, ἀκριβῶς τὰ τρύβλια τῷ λιγανῷ ἀποσμήγων, ὥς μὴδὲ ὀλίγον τοῦ μυττωτοῦ καταλίποι· μεμψήμοιρος ἄει, ὥς τὸν πλάκωντα δλον ἢ τὸν σὺν μόνος τῶν ἄλλων λάβει, ὅτι περ λιγνείας καὶ ἀπληστίας ὄφελος¹⁵⁸, μέθυτος, καὶ πάροις, οὐκ ἄχρως ὥδης καὶ ὀργηστύος μόνον, ἀλλὰ καὶ λοιδορίας, καὶ ὀργῆς προσέτι· καὶ λόγοι πολλοὶ ἐπὶ τῇ κύλινκῃ, τότε δὴ καὶ μάλιστα, περὶ σωφροσύνης καὶ κοσμιότητος· καὶ ταῦτα φησιν ὦδῃ ὑπὸ τοῦ ἀκράτου πονήρως ἔχων, καὶ ὑποτραυλίζων γελώως· εἴτα ἔμετος ἐπὶ τούτοις, καὶ τὸ τελευταῖον, ἀράμενοι τινες ἐκφέρουσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ συμποσίου τῆς αὐλητρίδος ἀμφοτέραις ἐπειλημμένον· πλὴν ἀλλὰ καὶ νήφων οὐδενὶ τῶν πρωτείων παραχωρήσειεν ἂν ψεύσματος ἕνεκα, ἢ θρασυτήτος, ἢ φιλαργυρίας· ἀλλὰ καὶ κολάκων ἐστὶ τὰ πρῶτα, καὶ ἐπιπορκῆ προχειρότατα, καὶ ἡ γοητεία¹⁵⁹ παρομαρτεῖ, καὶ ἡ ἀνασχυντία προηγείται καὶ ὅλως πάνσοφον τὸ χρεῖμα, καὶ πανταχόθεν ἀκριβές, καὶ ποικίλως ἐντελές· οἰμώζεται τοιγαροῦν οὐκ εἰς μακρὰν χρηστός ὢν. Τί τοῦτο; παπαί, χρόνιος ἡμῖν¹⁶¹ Θρασυκλής.

ΘΡΑΣ. Οὐ κατὰ ταῦτα, ὦ Τίμων, τοῖς πολλοῖς τούτοις ἀφ᾽ ἡμαί, ὥς περ αἱ τὸν πλοῦτόν σου τεθηπότες, ἀργυρίου, καὶ χρυσίου, καὶ δειπνῶν πολυτελῶν ἐλπίδι συνδοδραμῆκας, πολλὴν τὴν κολακείαν ἐπιδειξόμενοι πρὸς ἄνδρα, οἷόν σε, ἀπίσικόν, καὶ τῶν ὄντων κοινωνικόν¹⁶⁰. ὁσθα γὰρ ὡς μάζα μὲν ἐμοὶ δειπνῶν ἱκανόν, ὅσων δὲ ἥδιστον θύμον, ἢ κάρδαμον, ἢ εἴποτε τρυφῆν, ὀλίγον¹⁶⁰ τῶν ἄλων· ποτόν δὲ ἡ ἐννεάκρονον¹⁶⁰, ὃ δὲ τρίβων οὗτος ἥς βούλει πορφυρίδος ἀμείνων· τὸ χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲν τιμιώτερον τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων μοι δοκεῖ· σοῦ δὲ αὐτοῦ χάριν ἐστάλην, ὥς μὴ διαφθέρῃ σε τὸ κάκιστον τοῦτο καὶ ἐπιβουλότατον κτῆμα ὃ πλοῦτος, ὃ πολλοῖς πολλάκις αἰτίος ἀνηκέστων συμφορῶν γεγενημένος· εἰ γάρ μοι πέλοιο, μάλιστα δλον ἐς τὴν θάλατταν ἐμβαλεῖς αὐτόν, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἀνδρὶ ἀγαθῷ ὄντα, καὶ τὸν φιλοσοφίας πλοῦτον ὄραν δυναμένῃ· μὴ μέντοι ἐς βάθος¹⁶¹, ὦ γὰρ, ἀλλ' ὅσον ἐς βουβῶνας ἐπεμβάς ὀλίγον πρὸ τῆς κυματωγῆς, ἐμοῦ ὀρῶντος μόνου. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλει, σὺ δὲ ἄλλον τρόπον ἀμείνω¹⁶² κατὰ τάχος ἐκφόρησάν αὐτόν ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ μὴδ' ὀβολὸν αὐτῷ ἀνῆς, διαδιδούς ἅπασιν τοῖς δεομένοις, ὃ μὲν πάντα δραχμίας, ὃ δὲ, μνᾶν, ὃ δὲ, ἡμιτάλαντον· εἰ δὲ τις φιλόσοφος εἴη, διμοιρίαν, ἢ τριμοιρίαν φέρεσθαι δίκαιος· ἐμοὶ δὲ, καὶ τοι οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν αἰτῶ, ἀλλ' ὅπως μεταδῶ τῶν ἐταίρων τοῖς δεομένοις, ἱκανόν εἰ ταυτηνὴ τὴν πῆραν ἐμπλήσας παράσχῃς, οὐδὲ ὅλους δύο μεδίμνους χωροῦσαν Αἰγυπτιακούς· ὀλιγαρχὴ δὲ καὶ μέτριον χρῆ εἶναι τὸν φιλοσοφούντα, καὶ μὴδὲν ὑπὲρ τὴν πῆραν φρονεῖν.

TIM. Ἐπαινῶ ταῦτά σου, ὦ Θρασυκλείς· πρὸ γοῦν τῆς πῆρας, εἰ δοκεῖ, φέρε σοι τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονδύλων, ἐπιμετρήσας τῇ δικέλῃ.

ΘΡΑΣ. Ὡ δημοκρατία, καὶ νόμοι, παιδόμεθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ἐν ἐλευθέρῃ τῇ πόλει.

ἢ τῷ λοκάδι. ¹⁵⁸) Τὸ μὴ περαιτέρω (τὸ ἄκρον ἔωτον) τῆς λίχν. καὶ ἀπλ. (ἐξ ἐν οὗτος). ¹⁵⁹) Ἡ γοητεία. ¹⁶⁰) (Ἐνν.) Προσέρχεται ἡ Ἐπιφαίνεται· ἡ τοιοῦτον τι. ¹⁶¹) Μεταδοτικόν. ¹⁶²) (Ἐνν.) Μέρος ἐκ. ¹⁶³) Κρήνη ἐν Ἀθήναις περίφημος ἡ πρὸς τὴν Καλλιρρῶν. ¹⁶⁴) (Ἐνν.) Ἐμβάλλει αὐτόν. ¹⁶⁵) (Ἐστ.) ἄλλον τρόπον.

ΤΙΜ. Τί ἀγανακτεῖς, ὦ γὰρ Θεραύκλεις; μὴν παρακρούσμα¹²⁸ σε; καὶ μὴν ἐπεμβαλῶ χολίκας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας. Ἀλλὰ τί τοῦτο; πολλοὶ ξυνέρχονται. Βλεφίας ἐκεῖνος, καὶ Λάχης, καὶ Γύλων, καὶ ὅλος τὸ σύνταγμα τῶν οἰμωζομένων, ὥστε τί οὐκ ἐπὶ τὴν πέτρην ταύτην ἀνελθὼν, τὴν μὲν δίκελλαν ὀλίγον ἀναπαύω πάλαι πεπονηκυῖαν, αὐτὸς δὲ βετι πλείστους λίθους συμφορήσας, ἐπιχαλαζῶ πόρρωθεν αὐτούς;

ΒΑΕΨ. Μὴ βάλλε, ὦ Τίμων ἄπιμεν γάρ.

ΤΙΜ. Ἄλλ' οὐκ ἀναμωτί γε ὑμεῖς, οὐδὲ ἄνευ τραυμάτων.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΜΗ ΡΑΔΙΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ ΤΗ ΔΙΑΒΟΛΗ.

Εἰς τὸν ἠθικώτατον τοῦτον λόγον ὁ Λουκιανὸς ζωγραφίζει φυσικώτατα τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ διηγῆται αὐτὰ τὰ συμβαίνοντα πάντοτε καὶ παντοῦ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν. Ἡ περιγραφή ἰδίως τὴν ὅποιαν κάμνει τοῦ χαρακτηρὸς τῶν αὐλικῶν, ἐμφαίνει τὸν φιλόσοφον παρατηρητὴν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς καλύβης ἄχρι τῶν ἀνακτόρων τὰ πάντα καθυποβάλλει ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

ΔΕΙΝΟΝ γέ¹ ἡ ἄγνοια, καὶ πολλῶν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀγλὺν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων², καὶ τὴν ἀλήθειαν ἁμαυροῦσα, καὶ τὸν ἐκάστου βίον ἐπισκιάζουσα. Ἐν σκότῳ γοῦν πλανωμένοις πάντες εἴκοκαμεν³, μᾶλλον δὲ τυφλοῖς ὅμοια πεπόνθαμεν, τῷ μὲν⁴ προσπταίνοντες ἀλόγως, τὸ δὲ υπερβαίνοντες οὐδὲν δέον⁵, καὶ τὸ μὲν πλησίον καὶ παρὰ πόδας⁶, οὐχ ὥρωντες, τὸ δὲ πόρρω καὶ πάμπλου διεστηκός⁷, ὡς ἐνοχλοῦν δεδοίτες⁸ καὶ ὅλως ἀφ' ἐκάστου τῶν πραττομένων οὐ διαλείπομεν τὰ πολλὰ⁹ ὀλισθαίνοντες¹⁰. Τοιγάρτοι μυρίας ἤδη τοῖς τραγωιδιστάσι¹¹ ἀφορμαὶ εἰς τὰ δράματα τῶν τοιούτων¹², παρέσχηται, τοὺς Λαβδακίδας¹³, καὶ τοὺς Πελοπίδας¹⁴, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. Σχεδὸν γὰρ τὰ κλείσα τῶν ἐν τῇ σκηνῇ¹⁵ ἀναβαινόντων κακῶν εὗροι τις ἂν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος¹⁶ κεχορηγημένα. Λέγω¹⁷ δὴ καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν

¹²⁸) Μήπως σὲ ἠπάτησα εἰς τὸ μέτρημα;

¹) Κρημὰ ἐξί. ²) Συντακτ. τῆς Κατά. ³) Εἴκοκαμεν πλανωμένοις. ⁴) Πταίνοντες (σπεντάπτοντες) πρὸς τῷ μὲν, πρὸς ἓν πρᾶγμα. ⁵) Ὀνομαστ. ἀπόλυτος διὰ τὸ ἀπρόσωπον. Ἐνῷ δὲν πρέπει. ⁶) Πρὸ ποδῶν. ⁷) Ἀπέχον. ⁸) Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ⁹) Οὐ διαλείπομεν ὀλισθαίνοντες, δηλ. συνήθως ὀλισθαίνομεν. ¹⁰) Τραγικοῖς ποιηταῖς. Ἐπειδὴ οἱ ποιηταὶ ἰδίδασκον οἱ ἴδιοι τοὺς ὑποκριτάς πῶς νὰ παριστῶσι τὰ δράματα τῶν, διὰ τοῦτο διδάσκουσιν ἐν δράμα ἐλέγχο αὐτὸ τὸ ποιεῖν καὶ διδάσκαλος ὁ ποιητής. ¹¹) Ἡ τοιαύτη ἀπάτη, δηλ. οἱ ποιηταὶ ὡς ὑποκείμενον τῶν πλείστων μύθων τῶν λαμβάνουσι τὰς τοιαύτας ἀπάτας. ¹²) Ὁ Αἰλῖος (υἱὸς τοῦ Λαβδάκου), ὁ υἱὸς αὐτοῦ Οἰδίπους, καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἑτεοκλῆς καὶ Πολυνείκῃς. ¹³) Ὁ Ἀτρεΐδης καὶ ὁ Θυέστης. ¹⁴) Εἰς τὴν θεατρικὴν σκηνήν. Ἡ δὲ ἔν τετάρτῃ δὲν φαίνεται κατάλληλος μετὰ τοῦ ἀναβαίνειν, δηλοῦντος τὴν εἰς τόπον κίνησιν. Ἀλλὰ τίθεται οὕτω, διότι ἐνταῦθα Ἄναβαινόντων σημαίνει Παριστωμένον, ὅλον τῶν ἐν τῇ σκηνῇ παριστωμένων καὶ εἰς τὴν Ὀρχήστραν ἀναβαινόντων.

¹⁵) Ὡς ἂν ἦν ἡ ἄγνοια δαίμων τις προστάτης τῆς τραγῳδίας. ¹⁶) Ταῦτα.

ἀποβλέπων, μάλιστα δὲ ἐς τὰς οὐκ ἀληθεῖς κατὰ τῶν συνήθων¹⁷ καὶ φθίων διαβολάς¹⁸ ὑφ' ὧν ἤξη καὶ οἱ ἀνάστατοι γεγόνασι¹⁹; καὶ πόλεις ἄρδεν²⁰ ἀπολώλασι, πατέρες τε κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν, καὶ ἀδελφοὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν²¹, καὶ παῖδες κατὰ τῶν γειναμένων²² ... πολλὰ δὲ καὶ φιλίαι συνεκόπησαν, καὶ οἱκοὶ συνεχύθησαν²³ ὑπὸ τῆς κατὰ τὰς διαβολὰς πιθανότητος²⁴. "Ὅν οὖν ὡς ἤκιστα²⁵ περιπίπτωμεν αὐταῖς, ὑποδείξαι βούλομαι τῇ λόγῳ, καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς²⁶, ὅποιόν τι²⁷ ἐστὶν ἡ διαβολή, καὶ πόθεν ἄρχεται, καὶ ὅποια ἐξεργάζεται²⁸· μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος²⁹ πάλαι ταύτην προύλαβε³⁰ τὴν εἰκόνα. Καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ αὐτὸς διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον³¹, ὡς μετεσχηκῶς Θεοδότα³² τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ³³· ὁ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἐωράκει³⁴ ποτὲ τὴν Τύρον, οὐδὲ τὸν Θεοδόταν, ὅστις ἦν, ἐγίγνωσκεν, ἥ καθόσον ἤκουε Πτολεμαίου³⁵ τινὰ ὑπαρχόν³⁶ εἶναι, τὰ κατὰ τὴν Φοινίκην³⁷ ἐπιτετραμμένον· ἀλλ' ὅμως τῶν ἀντιτέχνων³⁸ τις, Ἀντίφιλος τοῦνομα³⁹, ὑπὸ φθόνου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς⁴⁰ καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας⁴¹ κατέειπεν⁴² αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ὡς εἶη κεκοινωνηκῶς τῶν ὄλων⁴³, καὶ ὡς θεάσαιτό τις⁴⁴ αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεστιώμενον Θεοδότα, καὶ παρ' ὄλον⁴⁵ τὸ δέπνον πρὸς τὸ οὖς αὐτῷ κοινολογούμενον⁴⁶, καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόδασιν, καὶ τὴν Πηλουσίου κατάληψιν⁴⁷ ἐκ τῆς Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγονέναι. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὡς⁴⁸ ἂν κάρτα⁴⁹ καὶ τᾶλλ' οὐ πάνυ φρενήρης⁵⁰ τις ὢν, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ τετραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη⁵¹ καὶ συνεταράχθη πρὸς⁵² τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς, ὥτε μηδὲν τῶν εἰκότων λογιζάμενος, μηδ' ὅτι ἀντίτεχνος⁵³ ἦν ὁ διαβάλλων, μηδ' ὅτι μικρότερος ἢ κατὰ τοιαύτην προδοσίαν ζωγράφος⁵⁴, καὶ ταῦτα, εὐ πεπονθώς⁵⁵ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ παρ' ὄντιναοῦν⁵⁶ τῶν ὁμο-

¹⁷ Γνωρίμων, σχετικῶν. ¹⁸ Ἀντράπησαν. ¹⁹ Ἐκ θαμελίων. ²⁰ Ἀδελφῶν, ἐκ τῶν αὐτῶν (γονέων) γεννηθέντων. ²¹ Γεννησάντων (γονέων). ²² Συνεταράχθησαν, ἐσυγχύθησαν. ²³ Ἐκ τοῦ ὅτι ἐφάνησαν πιθανὰ, ἀξίопιστοι αἱ διαβολαί. ²⁴ Ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον. ²⁵ Ζωγραφίας. ²⁶ Χρῆμα, πρᾶγμα. ²⁷ Ὁ Ἀπελλῆς, κατὰ τινος Εὐλοφώνιος, κατ' ἄλλους Εἰφός, ἦν σύγχρονος τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ μαρτυρεῖται ὅτι ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Σωτήρος. Ἡ λοιπὴν κακῶς συνδέεται τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο μετὰ τοῦ Θεοδότου, ἡ πρέπει νὰ ἀπεδοθῇ εἰς ἄλλον Ἀπελλῆν μεταγενέστερον τοῦ περιφθίμου. ²⁸ Προέλαθεν ἡμᾶς γράψας. ²⁹ Πτολεμαῖον τὸν Φιλοπάτορα, τέταρτον βασιλεῖα τῆς Αἰγύπτου. ³⁰ Τῆς συνωμοσίας τοῦ Θεοδότα· ὁ δὲ Θεοδότας ἢ Θεοδότος καὶ ὁ Ἀνδρόνικος ἦν Αἰτωλὸς ὑπαρχος ἢ διοικητὴς τῆς Φοινίκης, ἐπαυροστατήσας κατὰ τοῦ Πτολεμαίου, καὶ ἐνωθεὶς μετ' Ἀντίφου τὸν βασιλεῖα τῆς Συρίας.

³¹ Ἡ πρωτεύουσα τῆς Φοινίκης. ³² Ἐπερουν. Εἶχεν ἰδῆ. ³³ Οὐκ ἐγίνωσκον ἢ καὶ ἦσαν ἦκουε τοῦ Πτολεμαίου, (πρὸς τοῦ Πτ.—τὰ εἰσθησέως σημασιτικὰ γενικῇ) εἶναι τινὰ. ³⁴ Διοικητὴν. ³⁵ Πράγματα. Φοινίκη, ἡ παραλία τῆς Συρίας πρὸς τὴν Μεσόγειον. ³⁶ Ὁμοτέχνων, ζωγράφοι δηλ. ³⁷ Ἦν καὶ αὐτὸς ζωγράφος γινώσκος. ³⁸ Φθόνος τῆς τιμῆς (τῆς οὐσίας Ἀπελλῆς) παρὰ βασιλεῖ. ³⁹ Ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας. ⁴⁰ Καταλέλησεν. ⁴¹ Ὡς εἶχε κοινωνήσας τῶν ὄλων (πραγμάτων τῆς συνωμοσίας). ⁴² Ἡ Εὐκτική, διδοῖ τὸ βῆμα μετ' οὐ συνδέεται τοῦτο διὰ τοῦ ὡς εἶναι εἰς παρωχημένον χρόνον.

⁴³ Εἰς τὸ δίδασκεται. Τοῦτο σημαίνει ἢ Παρὰ μετ' αἰτίας. ⁴⁴ Συνομιλοῦντα. ⁴⁵ Κυρίως. Τὸ Πηλοῦσον, πόλις καὶ λιμὴν τῆς Αἰγύπτου. ⁴⁶ Ὡς οὐκ ὦν. ⁴⁷ Β. δαίως. Μάλιστα. ⁴⁸ Κύριος τῶν φρενῶν του. ⁴⁹ Παρωργίσθη. ⁵⁰ Ὑπό. ⁵¹ Τοῦ Ἀπελλοῦ. ⁵² Μηδ' ὅτι ὁ Ἀπελλῆς ἦν ζωγράφος, ἐκτενέως ἄνθρωπος μικρότερος ἀφ' ὅτι ἀπῆλθε, ὥπως ἐνεργήσῃ τοιαύτην προδοσίαν. ⁵³ Εὐεργετηθεὶς ἢ Ἀπελλῆς ὑπὸ τοῦ Μακεδονίου. ⁵⁴ Περισσότερον ἀφ' ὅποιον δῆποτε.

τέχνων τετιμημένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν, εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελλῆς ἐς Τύρον, ἐξετάσας, εὐθὺς ἑαδὲ⁸⁰ μηνύειν⁸¹, καὶ βοῆς ἐνεπύμπλα τὰ βασίλεια, τὸν ἀχάριστον κεκραγώς, καὶ τὸν ἐπίβουλον, καὶ συνωμότην⁸², καὶ εἶγε μὴ τῶν συνεληγμένων⁸³ τις, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου ἀναισχυντίᾳ, καὶ τὸν ἄθλιον Ἀπελλῆν κατελέσας, ἔφη μῆδεὸς αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπετέμνητο ἂν⁸⁴ τὴν κεφαλὴν, καὶ παραπολεαυκεῖ⁸⁵ τῶν ἐν Τύρῳ κακῶν, οὐδὲν⁸⁶ αὐτὸς αἴτιος γεγονώς. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυνθῆναι ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥτε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν ταλάντοις⁸⁷ ἐδώρησάτο· τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ παραδέδωκεν⁸⁸. ὁ δὲ Ἀπελλῆς, ὦν παρεκινδύνευσεν⁸⁹ μεμνημένος, τοιγὰρ τινα εἰκόνα ἠμύνατο⁹⁰ τὴν διαβολήν. Ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται⁹¹, τὰ ὦτα καμμεγέθη ἔχων, μικροῦ δεῖν⁹², τοῖς τοῦ Μίδου προσεικνόντα, τὴν χεῖρα προτείνων πόρρωθεν ἐτι προσιούσῃ τῇ Διαβολῇ· περὶ δὲ αὐτὸν ἐς αἶσι δύο γυναῖκες, Ἀγνοιά μοι δοκεῖ⁹³, καὶ Ὑπόληψις⁹⁴. ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή, γύναιον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκινημένον⁹⁵, ὅσον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν δεικνύουσα⁹⁶, τῇ μὲν ἀριστερᾷ⁹⁷ δεξιὰ κατομένην ἔχουσα, τῇ ἐτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν⁹⁸ σύρουσα, τὰς γεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μαρτυρούμενον τοὺς θεοὺς· ἡγεῖται⁹⁹ δὲ ἀνὴρ ὡχρὸς καὶ ἄμορφος¹⁰⁰, ὁξὺ δεδορκώς¹⁰¹, καὶ ἑοικώς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾷς κατεσκληρόσι¹⁰². τοῦτον γοῦν εἶναι τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσαιε. Καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παρομαρτυροῦσι¹⁰³, προτρέπουσαι, καὶ περισέλλουσαι, καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν Διαβολήν. Ὡς δὲ μοι καὶ ταῦτα ἐμήνυσεν ὁ περιηγητής¹⁰⁴ τῆς εἰκόνας, ἡ μὲν Ἐπιβουλὴ τῆς ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη¹⁰⁵ κατόπιν δὲ ἠκολούθει πάνυ πενθικῶς τις ἐσκευασμένη¹⁰⁶, μελανέμων¹⁰⁷, καὶ κατεσπαργμένη. Μετάνοια δὲ καὶ αὕτη ἐλέγετο· ἐπιστρέφετο γοῦν ἐς τοῦπίσω θακρύνουσα, καὶ μετ' αἰδοῦς πάνυ τὴν Ἀλθίσιαν προσιούσαν ὑπέβλεπεν¹⁰⁸. Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμιμήσατο¹⁰⁹.

Φέρε δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ¹¹⁰, κατὰ τὴν τοῦ Ἐφραίμου ζωγράφου τέχνην, διέλθωμεν¹¹¹ τὰ προσόντα¹¹² τῇ διαβολῇ, πρότερόν γε ὅρῳ τινὶ περιγράφαντες¹¹³ αὐτήν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ εἰκὼν γένοιτο φανερωτέρα. Ὡς τοίνυν διαβολῇ

⁸⁰) Σπάνιος ἄδρ. 6'. τοῦ Ἀνδάνω. Τῷ ἤρσε, τῷ ἐφάνη εὐλογον. ⁸¹) Νὰ ὀργισθῇ· ῥήσις ἐκ τινος ποιητοῦ. ⁸²) Αἱ αἰε. αὐταὶ δὲν εἶναι ἀντικείμεν. τοῦ κεκραγώς, ἀλλ' ἐπιφωνήματα τοῦ Πτολεμαίου. ⁸³) Τῶν συλληφθέντων συνωμοτῶν. ⁸⁴) Ἦθελεν ἀποτιμηθῇ (ἤθελε χάσει) τὴν κεφαλὴν τοῦ ὁ Ἀπελλῆς. ⁸⁵) Ἦθελε σχεδὸν ἀπολαύσει, ἀντὶ μετασχῇ.

⁸⁶) Κατ' οὐδέν. ⁸⁷) Δοτ. ὀργανική. Τὸν ἐπιλοδορήσας δι' ἑκατὸν ταλάντων.

⁸⁸) Παραδέδωκεν αὐτῷ δουλεύειν (νὰ ἦναι δοῦλος) αὐτῷ. ⁸⁹) Ὁλίγον ἔλειψε νὰ πάθῃ. Τοῦτο δηλοῖ ἡ Παρά. ⁹⁰) Νὰ ἐκδικηθῇ. ⁹¹) Περιγραφὴ τῆς εἰκόνας, ἣν ἔγραφεν ὁ Ἀπελλῆς. ⁹²) Παρ' ὀλίγον. ⁹³) Βασίλειος τῆς Ἀρυγίας, περὶ οὗ ἐλέγετο ὅτι εἶχεν ὦτα θίου, ἰσως διότι μετεχειρίζετο ὠτακκοῦστας. ⁹⁴) Εἶναι ἡ μία. ⁹⁵) Ἦ ἰδεά ἦν ἔχει τις περὶ τινος (ὁρθῇ ἢ σφαλερᾷ). ⁹⁶) Παράφορον. ⁹⁷) Δεικνύουσα ὅσον δὴ (γύναιον ἐστὶ κατὰ) τὴν λύτταν κτλ. ⁹⁸) Χειρὶ. ⁹⁹) Ἀπό. ¹⁰⁰) Προηγείται. ¹⁰¹) Ἀύμορφος. ¹⁰²) Ἐχων ὁξὺ, διαπεραστικὸν βλέμμα. ¹⁰³) Γενομένης σκληρᾶς, ἰσχυρᾶς. ¹⁰⁴) Παρακολουθεῖσαι. ¹⁰⁵) Ὁ ἐξηγητής. Περιηγητὰς ἐλέγοντο οἱ τοὺς θενοὺς περιφέροντες εἰς τὰς πόλεις, καὶ δεικνύοντες αὐτοῖς τὰ περίεργα. ¹⁰⁶) Φορούσα πένθος φορέματα. ¹⁰⁷) Μέλαντα χίματα (ἰνδύματα) φορούσα, μελανοφόρος. ¹⁰⁸) Μόλις ἐβλεπεν διχ. ἀσκαρδομακτῇ ἢ ἀντίαν. ¹⁰⁹) Παροστήσε. ¹¹⁰) Ἀν' οὗς φαίνεται· εὐλογον. ¹¹¹) Φέρε διέλθωμεν, 2c διέλθωμεν. ¹¹²) Τὰ προσόντα. ¹¹³) Ὅρῳ περιγράφαντες, ὀρίαντες, δόντες τὸν ὀρίσμον αὐτῆς.

κατηγορία τις, ἐξ ἐρημίας⁸⁸ γιγνόμενη, τὸν κατηγορούμενον λεληλυῖα⁸⁹, ἐκ τοῦ μονομερούς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη⁹⁰. Τοιαύτη μὲν ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου⁹¹ τῶν δ' ὄντων προσώπων, καθάπερ ἐν ταῖς κωμωδίαις⁹², τοῦ διαβάλλοντος, καὶ τοῦ διαβαλλομένου, καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ διαβολὴ γίγνεται, καθ' ἕκαστον⁹³ αὐτῶν ἐπισκοπήσωμεν, οἷα εἰκὸς εἶναι τὰ γιγνόμενα⁹⁴. Πρῶτον μὲν οὖν, εἰ δοκεῖ, παραγάγωμεν⁹⁵ τὸν πρωταγωνιστὴν⁹⁶ τοῦ δράματος, λέγω δὲ τὸν ποιητὴν τῆς διαβολῆς. Οὗτος δὲ ἐστὶν, ὡς μὲν οὐκ ἀγαθὸς ἄνθρωπός ἐστι, πᾶσιν, οἶμαι, γνωστόν⁹⁷. οὐδεὶς γάρ, ὢν ἀγαθός, κακῶν αἴτιος γένηται⁹⁸ τῷ πλησίον⁹⁹. ἀλλ' ἐστὶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν¹⁰⁰, ἀπ' ὧν¹⁰¹ εὖ ποιοῦσιν αὐτοὶ τοὺς φίλους, οὐκ ἀπ' ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες αἰτιῶνται καὶ μισεῖσθαι παρασκευάζουσιν¹⁰², εὐδοκίμεῖν, δόξαν εὐνοίας προσλαβόντες¹⁰³. Ἐπειτα δὲ ὡς ἀδικος ὁ τοιοῦτος¹⁰⁴, καὶ παράνομός ἐστι, καὶ ἀσεβής, καὶ τοῖς χρωμένοις¹⁰⁵ ἐπιζήμιος, ῥάδιον καταμαθεῖν. Τίς γάρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε, τὴν μὲν ἰσότητά ἐν ἅπαντι, καὶ τὸ μηδὲν πλεόν¹⁰⁶, δικαιοσύνης ἔργα εἶναι, τὸ δὲ ἄνισόν τε καὶ πλεονεκτικόν, ἀδικίας; ὁ δὲ τῇ διαβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λάβρα χρώμενος, πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστίν, ὅλον τὸν ἀκρατὴν σφετεριζόμενος¹⁰⁷, καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὄντα, καὶ ἀποφράττων¹⁰⁸, καὶ τῷ δευτέρῳ λόγῳ¹⁰⁹ παντελῶς ἄβαστα¹¹⁰ κατασκευάζων αὐτά, ὑπὸ τῆς διαβολῆς προεμπεπλησμένα¹¹¹; Ἐσχάτης ἀδικίας¹¹² τὸ τοιοῦτον, ὡς φαῖεν ἂν¹¹³ καὶ οἱ ἄριστοι τῶν νομοθετῶν, ὥς ὁ Σόλων καὶ ὁ Δράκων¹¹⁴, ἐνορκον ποιησάμενοι τοῖς δικασταῖς¹¹⁵ τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν¹¹⁶ ἀκροῦσθαι¹¹⁷, καὶ τὸ τὴν εὐνοίαν¹¹⁸ ἴσῃν τοῖς κρινομένοις ἀπονέμειν, ἄχρις ἂν ὁ τοῦ δευτέρου λόγος παρατελεῖς¹¹⁹, θατέρου χειρῶν ἡ ἀμείνων φανῇ¹²⁰ πρὶν δὲ γε ἀντεξετάσασαι τὴν ἀπολογίαν τῇ κατηγορίᾳ παντελῶς ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον ἤχησαντο¹²¹ ἔσσεσθαι τὴν κρίσιν¹²². Καὶ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἀγανακτῆσαι τοὺς θεοὺς εἰπομεν¹²³, εἰ τῷ μὲν κατηγόρῳ μετ' ἀδελείας ἂ θέλει λέγειν ἐπιτρέπομεν, ἀποφράζαντες δὲ τῷ κατηγορούμένῳ τὰ ὄντα¹²⁴, ἢ τῷ στόματι

⁸⁸) Κατ' ἐρήμην, ἐν ἀπείρᾳ τοῦ κατηγορουμένου. ⁸⁹) Οὐ γνωστὴς αὐτῷ. ⁹⁰) Τὴν ὅποιον πιστεύει τις ἀκούσας τὸ ἐν μόνον μέρος, χωρὶς τοῦ ἄλλου ἢ ἀντιπῆ. ⁹¹) Ἐμῶν. ⁹²) Εἰς τὰς ὅποιας προσδιορίζονται τὰ ὁμιλοῦντα πρόσωπα. ⁹³) Ἐκαστον ἰδίως. ⁹⁴) Οἷα εἰκὸς ἐστὶν εἶναι τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ. ⁹⁵) Ἄς φέρωμεν ἔμπροσ. ⁹⁶) Πρωταγωνιστὴς τῆς ἐλέγξεο εἰς τὰ δράματα τὸ πρῶτον, τὸ κυριώτερον πρόσωπον, διότι αἱ δραματικὰ παραστάσεις ἐκτελοῦντο ὡς ἀγῶνες. ⁹⁷) Γνωστόν ἐστι πᾶσιν ὡς οὗτος οὐκ ἐστὶν ἀγαθός. ⁹⁸) Ἰνέπεια ἂν ἤθελε γίνεσθαι. ⁹⁹) Εἰς τὸν πλησίον, εἰς τὸν ἑλλογνόμενον ἄνθρωπον.

¹⁰⁰) Ἰδίον. ¹⁰¹) Ἰδίον ἐστὶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εὐδοκίμεῖν ἀπ' ἐκείνων τῶν πράξεων, δι' ὧν εὖ ποιοῦσι. ¹⁰²) Κατασκευάζουσιν ὥστε (οἱ ἀδικοῦμενοι, οἱ διαβαλλόμενοι) νὰ μισῶνται. ¹⁰³) Ὅταν οἱ ἀγαθοὶ εὐπαιῶσι, προκαταλαμβάνουσιν ὑπολήψεις εὐνοίας, ὅτι εἰσὶν ἢ ἐδειχθῶσαν εὐνοίας. ¹⁰⁴) Τοῖς συνασφραγιζομένοις αὐτῷ. ¹⁰⁵) Ἐχέει ἢ ἀπατεῖν. ¹⁰⁶) Ἐπεὶ αὐτοῦ λαμβάνων τὸν ἀκρατὴν, ἐκείνον δηλ. πρὸς ὃν ποιεῖ τὴν διαβολήν. ¹⁰⁷) Κλείων τὰ ὄντα τοῦ ἀκρατοῦ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ διαβαλλομένου. ¹⁰⁸) Τῷ λόγῳ τοῦ ἀπολογουμένου. ¹⁰⁹) Τοιαῦτα ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ διαφῇ δι' αὐτῶν ὁ λόγος. ¹¹⁰) Ὅσα πρὶν γεμισμένα. ¹¹¹) Ἔργον ἐστὶ. ¹¹²) Ὅσον ἐστὶν. ¹¹³) Ὅσον ἐστὶν.

¹¹⁴) Ὁ δὲ ἀρχαῖος τῶν Ἀθηνῶν νομοθέτης. Ὁ Σόλων μετέβαλε τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος, λαμβάνοντος ὄντας. ¹¹⁵) Τποχρεώσαντας τοὺς δικαστὰς νὰ ὀρκίζωνται. ¹¹⁶) Καὶ τῶν δύο μερῶν (τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ κατηγορουμένου). ¹¹⁷) Ποιησάμενοι ἐνορκον (καθότι) τὸ ἀρεσθῆσαι. ¹¹⁸) Εὐνοίαν. ¹¹⁹) Συγκρίσεις πρὸς τὸν ἄλλον. ¹²⁰) Οἱ ἀντιπῆ. ¹²¹) Τὴν γινόμενην πρὶν ἀντεξετάσασθαι. ¹²²) Εἰσπομεν ἀγανακτῆσαι ἂν. Ἐπειδὴ μὲν εἰπάμεν ὅτι αὐτοὶ ἀγανακτῆσαι. ¹²³) Ὅσα ὄντα ἡμεῖς, διὰ τὸν κατηγορούμενον.

σιωπῶντες, καταψηφίζομεθα¹²¹ τῷ προτέρῳ λόγῳ κεχειρωμένοι¹²². Ὡστε οὐ κατὰ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ τὸν ὄρκον τὸν δικαστικόν, φαίνεται ἂν γίνεσθαι τὰς διαβολάς. Βί δέ τῳ μὴ ἀξιόπιστοι¹²³ δοκοῦσιν οἱ νομοθεταί, παραινούντες οὕτω δικαίαις καὶ ἀμερεῖς¹²⁴ ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ποιητὴν μοι δοκῶ¹²⁵ τὸν ἄριστον¹²⁶ ἐπαγαγεῖν τῷ λόγῳ, εὖ μάλα περὶ τούτου ἀποφηνάμενον, μᾶλλον δὲ νομοθετήσαντα¹²⁷ φησὶ δὲ, Μήτε δίκην δικάσης, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον¹²⁸ ἀκουσθῆ. Ἠπίστατο γάρ, οἶμαι, καὶ οὗτος, ὥς, πολλῶν ὄντων ἐν τῷ βίῳ ἀδικημάτων, οὐδὲν ἄν τις εὖροι χεῖρον οὐδὲ ἀδικώτερον, ἢ ἀκρίτους τινὰς καὶ ἀμοίρους λόγων καταδικασθῆ¹²⁹. Ὅπερ ἐξ ἁπαντος ὁ διαβάλλων ἐπιχειρεῖ ποιεῖν, ἀκριτον ὑπάγων¹³⁰ τὸν διαβάλλοντα τῇ τοῦ ἀκούοντος ὀργῇ, καὶ τὴν ἀπολογίαν τῷ λαθραίῳ τῆς κατηγορίας παρειρούμενος¹³¹. Καὶ γὰρ ἀπαρρησίαστος¹³² καὶ δειλὸς ἅπας¹³³ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος¹³⁴, οὐδὲν ἐς τοῦ φανεῖν¹³⁵ ἄγων, ἀλλ' ὥπερ οἱ λογῶντες¹³⁶, ἐξ ἀφανοῦς ποθεν¹³⁷ τοσεύων, ὥς μὴδὲ ἀντιτάσσασθαι¹³⁸ δυνατόν εἶναι μὴδὲ ἀνταγωνίσασθαι, ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ πολέμου¹³⁹ διαφθείρεσθαι¹⁴⁰ ὃ μέγιστόν ἐστι σημεῖον, τοῦ μὴδὲν ὑγιὲς τοὺς διαβάλλοντας λέγειν¹⁴¹. Ἐπεὶ εἴ τις γε τάλῃ¹⁴² κατηγοροῦντι ἑαυτῷ ξυνεπίσταται¹⁴³, οὗτος οἶμαι, καὶ ἐς τὸ φανερόν διελέγχει, καὶ διευθύνει, καὶ ἀντεξτάζει τῷ λόγῳ ὥπερ οὐδεὶς ἂν ἐκ τοῦ προφανοῦς¹⁴⁴ νικᾷν δυνάμενος, ἐνέδρῳ ποτὲ καὶ ἀπάτῃ χρῆσταιτο κατὰ τῶν πολεμίων.

Ἴδοι δ' ἄν τις τοὺς τοιοῦτους μάλιστα ἔντε βασιλείων αὐλαῖς καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστευόντων φιλίας εὐδοκίμουντας, ἐνθα ποῖος μὲν ὁ φθόρος, μυρία δὲ ὑπόνοιαι, πάμπολλαι δὲ κολακείων καὶ διαβολῶν ὑποθέσεις¹⁴⁵. Οἱ οὖν γὰρ αἱ μελίκτοι ἐλπίδες, ἐνταῦθα καὶ οἱ φθόνοι χαλεπώτεροι, καὶ τὰ μίση ἐπισφαλέστερα¹⁴⁶, καὶ ζηλοτυπία κακοτεχνέστεραι¹⁴⁷. Πάντες οὖν ἀλλήλους οὕτω δεδόρκασι¹⁴⁸, καὶ ὥπερ οἱ μονομαχοῦντες, ἐπιτηροῦσιν, εἴ ποῦ τι γυμνωθὲν μέρος θεάσαντο τοῦ σώματος¹⁴⁹, καὶ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι βουλόμενος, παρωθεῖται, καὶ παραγωνίζεται¹⁵⁰ τὸν πλησίον, καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ, εἴ δύναται, ὑποσπᾷ¹⁵¹ καὶ ὑποσκελίζει¹⁵². Ἐνθα ὁ μὲν χρηστός¹⁵³ ἀτεχνῶς¹⁵⁴ εὐθὺς ἀνατέτραπται¹⁵⁵, καὶ

¹²¹) Δίδωμεν τὴν ψήφον μας. ¹²²) Νικηθέντες, πεισθέντες ὑπὸ τοῦ προτέρου λόγου.

¹²³) Ἄξιοι ὥστε νὰ πεισθῇ εἰς αὐτοὺς. ¹²⁴) Ἀμερολήπτους. ¹²⁵) Κρίνω καλόν. ¹²⁶) Ὁ στίχος οὗτος ἐξ Ἀριστοφ. Σφήκ. 484, ἀλλὰ νομίζεται ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοφάνης τὸν ἔλαθεν ἢ ἀπὸ τῶν Πισίδων ἢ ἀπὸ τῶν Φωκυλίδων. ¹²⁷) Ἀναφέρει. ¹²⁸) Τὸν λόγον.

¹²⁹) Τὸ καταδικασθῆ, τὸ ὅτι καταδικασθῶσιν τινες ἄμειροι λόγοι ὅλων ὅλων τῶν ὄντων ὁδεῖας τοῦ νὰ ὀμολήσωσι. ¹³⁰) Κρυφίως φέρων, ὑποβάλλων. ¹³¹) Ἀφαιρῶν τὴν ἀπολογίαν διὰ τοῦ λαθραίου τρόπου τῆς κατηγορίας. ¹³²) Μὴ ἔχων παρρησίαν, θάρρος. ¹³³) Ἐκαστος. ¹³⁴) Ὁ διαβάλλων. ¹³⁵) Τὸ ἐμφανὲς, τὸ φανερόν. ¹³⁶) Οἱ ἐνεδρεύοντες. ¹³⁷) Τινὲς μέρους. ¹³⁸) Νὰ ἀντιταγῇ ὁ διαβάλλων. ¹³⁹) Μὴ ἡξέσθωσιν τοὶ εἶναι πόλεμος. ¹⁴⁰) Τοῦ ὅτι οἱ διαβάλλοντες δὲν λέγουσιν οὐδὲν ὀρθόν. ¹⁴¹) Συνεπίσταται ἑαυτῷ κατηγοροῦντι· ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν πεποίθησιν ὅτι κατηγορεῖ τὸ ἀληθές.

¹⁴²) Εἰς τὸ φανερόν. ¹⁴³) Ἀφορμαί. ¹⁴⁴) Κινδυνωδέστερα. ¹⁴⁵) Χειροτέρας μεταχειριζόμεναι τέχνας. ¹⁴⁶) Βλοσυρῶς, ὀργιστικῶς βλέπουν. ¹⁴⁷) Ἀλλήλων, διὰ τὰς κτηνῶσεων εἰς αὐτὰ. Τοῦτο δὲ λέγει ἐν παραβολῇ, ἀντὶ, εἴπου εἰδῶσι τὴν σφάλα, ὅπως τὸ κατεγριλλῶσι. ¹⁴⁸) Μίσους· σπρώχνει μὲ τὸν ἀγκῶνα. ¹⁴⁹) Τραβᾷ κάτωθεν, ἀπὸ τῶν ποδῶν διὰ τὴν πύσιν. ¹⁵⁰) Ἐλάττει τὸν ποῦδα ὑπὸ τὸ πᾶλιν τοῦ διὰ τὴν τῶν ῥιγῶν ἢ μεταφορᾷ ἀπὸ τοῦ κελαιώδους. ¹⁵¹) Ὁ καλὸς ἄνθρωπος. ¹⁵²) Πανταλῆαι. ¹⁵³) Ὁ παρακείμενος ἀγ-

παρασέτρεται¹⁵⁷, καὶ τὸ τελευταῖον ἀτίμως ἐξέεισται¹⁵⁸. ὁ δὲ κολαπτευτικώ-
τερος, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας κακοθηεῖας πιθανώτερος¹⁵⁹, εὐδοκίμει¹⁶⁰ καὶ ὅλως
ὁ φθάσας¹⁶⁰ κρατεῖ¹⁶¹. τὰ γὰρ τοῦ Ὁμήρου¹⁶² πάντα ἐπαληθεύουσιν, ὅτι

Ξυνὸς ἐνυάλιος¹⁶³, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα¹⁶⁴.

Τοιαροῦν ὡς οὐ περὶ μικρῶν τοῦ ἀγῶνος ὄντος, ποικίλλας κατ' ἀλλήλων
ὁδοὺς¹⁶⁵ ἐπινοοῦσιν, ὧν ταχίστη καὶ ἀσφαλεστάτη ἐστὶν ἡ τῆς διαβολῆς.
τὴν μὲν ἀρχὴν¹⁶⁶ ἀπὸ φθόνου ἡμισευέλπιδος¹⁶⁷ λαμβάνουσα¹⁶⁸ οἰκτρότερα δὲ
καὶ τραγικὰ ἐπάγουσα τὰ τέλη, καὶ πολλῶν συμφορῶν ἀνάπτει. Οὐ μὲν
τοι μικρὸν, οὐδὲ ἀπλοῦν ἐστὶ τοῦτο¹⁶⁹, ὡς ἂν τις ὑπολάβοι¹⁶⁹, ἀλλὰ πολ-
λῆς μὲν τέχνης, οὐκ ὀλίγης δὲ ἀγγινοίας, ἀκριβοῦς δὲ τινος ἐπιμελείας
δεδμενον. Οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐβλαπτεν¹⁷⁰ ἡ διαβολή, εἰ μὴ πιθανόν τινα
τρόπον¹⁷¹ ἐγίγνετο¹⁷² οὐδ' ἂν κατίσχυσε¹⁷³ τὴν πάντων ἰσχυροτέραν ἀλη-
θειαν, εἰ μὴ πολὺ τὸ ἐπαγωγόν¹⁷⁴, καὶ πιθανόν, καὶ μυρία ἄλλα παρε-
σκεύαστο κατὰ τῶν ἀκούοντων.

Διαβάλλεται μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ μάλιστα ὁ τιμώμενος, καὶ διὰ τοῦτο
τοῖς ὑπολειπομένοις αὐτοῦ¹⁷⁵ ἐπίφθορος¹⁷⁶. ἅπαντες γὰρ τῷ ἐπιτοξάζον-
ται¹⁷⁷, καθάπερ τι κώλυμα καὶ ἐμπόδιον προσρῶμενοι¹⁷⁸ καὶ ἕκαστος οἶσται
πρῶτος αὐτὸς ἐσεσθαι, τὸν κορυφαῖον ἐκείνον ἐκπολιορκήσας¹⁷⁹, καὶ τῆς
φίλλας ἀποσκευασάμενος¹⁷⁹. οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν¹⁷⁸ ὑπὸ
τῶν δρομέων γίγνεται¹⁸⁰· κακεῖ γὰρ ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεύς, τῆς ὑπληγγοῦς¹⁸⁰
εὐλὺς καταπεσούσης, μόνον τοῦ πρόσω¹⁸⁰ ἐπιέμενος, καὶ τὴν διάνοιαν ἀ-
ποτείνας¹⁸¹ πρὸς τὸ τέρμα, κἂν τοῖς ποσὶ¹⁸² τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχων
τῷ πλησίον¹⁸³ οὐδὲν κακοურγεῖ, οὐδὲ τι τῶν κατὰ τοὺς ἀγωνιστὰς ποινυ-
πραγμοῖν¹⁸⁴· ὁ δὲ κακὸς ἐκείνος¹⁸⁵ καὶ ἀναθλος¹⁸⁶ ἀνταγωνιστῆς, ἀπογνοῦς
τὴν ἐκ τοῦ τάχους ἐλπίδα, ἐπὶ τὴν κακοτεχνίαν¹⁸⁷ ἐτράπετο¹⁸⁷ καὶ τοῦτο
μόνον ἐξ ἅπαντος σκοπεῖ, ὅπως τὸν τρέχοντα ἐπισχῶν¹⁸⁸, ἢ ἐμποδίσας,
ἐπιστομίει¹⁸⁹, ὡς, εἰ τούτου διαμάρτοι, οὐκ ἂν ποτε νικῆσαι δυνάμενος¹⁹⁰.
Ὁμοίως δὲ τούτοις, κἂν ταῖς φίλαις τῶν εὐδαιμόνων γίγνεται¹⁹¹ ὁ γὰρ
πρόεχων, αὐτίκα ἐπιβουλεύεται¹⁹², καὶ ἀφύλακτος ἐν μέσῳ ληθθεὶς τῶν
δυσμενῶν, ἀνηρπάσθη¹⁹³. οἱ δὲ¹⁹⁴ ἀγαπῶνται¹⁹⁴, καὶ φίλοι δοκοῦσιν, ἐξ

μαίνει πρὸς συνθήας ἀνατρέπεται· ἄφρονίζεται, ὡς ὑπὸ τοῦ βέβαιου συμρόμενος. (188) Πι-
θανώτερος λέγων. (189) Ὅστις προλάβῃ τὸν ἄλλον. (190) Ὑπερσχυεῖ. (191) Ἐπὶ. (192) Κοι-
νὸς πόλεμος. (193) Τὸν κτανέοντα κατέκτεινε. Ὁμ. Ἰλ. Σ. 309. (194) Ἀντι-τρόπους.

(165) Τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσα, ἀρχομένη. (166) Κατὰ τὸ ἡμισυ ληπίζοντες· τινὲς διορ-
θοῦσι πιθανῶς ἢ μίσους ἢ ἐλπίδας. (167) Τὸ διαβάλλειν. (168) Ὅς εἰ δυνατόν νά νο-
μίσῃ τις. (169) Ἦθελε βλάπτει. (170) Κατὰ πιθανόν. (171) Θά ὑπερβίνα. (172) Θελακτικὸν
πρόπον. (173) Εἰς ἐκείνους δια μένου κατώτεροι αὐτοῦ κατὰ τὴν τιμὴν. (174) Σημα-
δεύουσι. (175) Κυριεύσας δὲ πολιορκίας. (176) Ἄφ' οὗ τὸν ἀποβάλλει ἀπὸ τῆς φίλειαν τοῦ
ἰσχυροῦ. (177) Γυμνικοὶ ἀγῶνες εἰς τοὺς ὁποίους ἡγωνίζοντο συνθήως γυμνοί. (178) Ἡ ἀ-
φρηρία, τὸ σχοινίον τὸ ὁποῖον ὅτε κατεδιβάδετο ἤρχιζον οἱ δρομεῖς νά τρέχωσι.

(180) Τοῦ νά πηγαίνει ἔμπρος. (181) Τὸν νοῦν στηρίξας εἰς τὸ τέρμα. (182) Ἐν τοῖς ποσὶ.
(183) Δὲν βλέπει τὸν ἄλλον (δρομέα). (184) Οὕτε πολυεξετάζει πῶς εἶναι ἢ τί κά-
ρουν οἱ ἄλλοι ἀγωνισταί. (185) Ὁ ἄλλος δηλαδὴ. (186) Ὁ μὴ λαμβάνων εὐθλα, μὴ νι-
κῶν. (187) Νά μεταγερρίζηται κατὰ τεχνάσματα. (188) Κρατῆρας ὁπίσω. (189) Νά τὸν δί-
ψῃ πρόμυτα. (190) Ὅς οὐ δυνάμενος νικῆσαι. (191) Παθῇ. ὑπὸ τῶν ἄλλων. (192) Ὁ πα-
ρρηγμὸς χρόνος σημαίνει τὸ συνθήως. (193) Διαβάλλοντες. (194) Ὑπὸ τῶν δυναμένων.

ἄν' ἄλλους βλέπτειν ἔδοξαν. Τό, τε ἀξιώπιστον²⁰⁸ τῆς διαβολῆς, οὐκ ὡς ἔτυχεν ἐπισκοποῦσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ πᾶν αὐτοῖς ἐστὶν ἔργον²⁰⁹ δευκνῶσι τι προσάψαι ἀπώδον²¹⁰, ἢ καὶ ἀλλότριον²¹¹. Ὡς γοῦν ἐπὶ πολὺ²¹² ἢ προσόντα²¹³ τῇ διαβαλλομένῳ πρὸς τὸ χειρὸν μεταβάλλοντες, οὐκ ἐπιθάνουσι παύονται τὰς κατηγορίας²¹⁴ οἷον τὸν μὲν ἱατρὸν διαβάλλουσιν ὡς φαρμακία²¹⁵, τὸν πλούσιον δὲ ὡς τύραννον, τὸν τυραννικὸν δὲ ὡς προδοτικόν²¹⁶. Ἐνίοτε μὲν τοι καὶ ὁ ἀκροώμενος αὐτὸς ὑποβάλλει²¹⁷ τῆς διαβολῆς τὰς διαφοράς²¹⁸ καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου τρόπον οἱ κακοῦθεις αὐτοῖ ἀρμοζόμενοι, εὐστοχοῦσιν. Ἦν μὲν γὰρ ζηλότυπον αὐτὸν ὄντα ἰδῶσι, διένευσέ²¹⁹, φασί, τῇ γυναικὶ σου²²⁰ παρὰ τὸ δεῖπνον²²¹, καὶ ἀπιδῶν ἐς αὐτήν, ἀπεστέναξε²²² καὶ ἡ Στρατονίκη²²³ πρὸς αὐτὸν οὐ μάλα ἀγῆδης, καὶ ὀλως ἐρωτική.... Ἦν δὲ ποιητικὸς²²⁴ ἦ, καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονή²²⁵. Μὰ Δι²²⁶, ἐχλεύασέ σου Φιλόξενος²²⁷ τὰ ἔπη, καὶ διέσυρε, καὶ ἄμετρα²²⁸ εἶπεν αὐτὰ καὶ κακοσύνθετα. Πρὸς δὲ τὸν εὐσεβῆ, καὶ φιλόθεον, ἄθεος²²⁹ καὶ ἀνδρσιος ὁ φίλος διαβάλλεται, καὶ ὡς τὸ θεῖον παρωθούμενος²³⁰, καὶ τὴν πρόνοιαν ἀρνούμενος²³¹ ὁ δὲ ἀκούσας, εὐθύς μύωπι διὰ τοῦ ὠτός τυπεῖ²³², διακέκασται²³³, ὡς τὸ εἰκός, καὶ ἀπέσραπται²³⁴ τὸν φίλον, περιμείνας τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον. Ὁλως γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπισκοποῦσι καὶ λέγουσιν, ἃ μάλιστα ἴσασιν²³⁵ ἐς ὀργὴν δυνάμενα προκαλέσασθαι τὸν ἀκροώμενον²³⁶ καὶ ἐνθα τρωτός ἐστιν ἕκαστος ἐπιστάμενος²³⁷, ἐπ' ἐκεῖνο²³⁸ τοξεύουσι, καὶ ἀκοντίζουσιν ἐς αὐτό, ὥστε τῇ παραντίκῃ²³⁹ ὀργῇ τεταραγμένον, μηκέτι σχολὴν ἄγειν²⁴⁰ τῇ ἐξετάσει τῆς ἀληθείας²⁴¹ ἀλλὰ κἂν θέλῃ τις ἀπολογεῖσθαι, μὴ προσέειπαι²⁴², τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκρόσεως ὡς ἀληθεῖ προκατεληγμένον. Ἀνυσμώτατον²⁴³ γὰρ ὄν²⁴⁴ τὸ εἶδος τῆς διαβολῆς, τὸ ὑπεναντίον τῆς τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας²⁴⁵,

²⁰⁸) Ἐκ τούτων, δ' δι' ὅσα. ²⁰⁹) Τὸ πῶς ἡ διαβολὴ νὰ πιστεύηται. ²¹⁰) Πᾶσαν προσπάθειαν καταβάλλουσιν εἰς τοῦτο. ²¹¹) Παραπράγμον, ἀπίθανον.

²¹²) Ξένον, μὴ ἐφαρμοζόμενον εἰς τὸν διαβαλλόμενον. ²¹³) Ὡς ἐπὶ πολὺ συνήθως. ²¹⁴) Οἷον τὸν χαρακτήρα του, τὸ ἐπιτήδειμά του κτλ. ²¹⁵) Ἰσὴν, κατασκευαστὴν φαρμάκων. ²¹⁶) Ἄν τις ἔχῃ τυραννικὸν χαρακτήρα, προσθέτουσιν ὅτι εἶναι καὶ προδοτικὸς. ²¹⁷) Ἦ, ἂν ᾖ φίλος τοῦ τυράννου, οἱ τὸν προδίδει. ²¹⁸) Τίς ὑπαγορεύει.

²¹⁹) Πῶς νὰ ποικίλλωσι τὰς διαβολὰς των. ²²⁰) Ἐκαμε νῆμα (ὁ διαβαλλόμενος). ²²¹) Ἐποθέτει τοὺς συκοφάντας ὁμιλοῦντας εἰς δεξιὸν προσωπον. ²²²) Ἐἰς τὸ δίδωσθαι τοῦ δεῖπνον. ²²³) Τὸ ὑποτιθέμενον ὄνομα τῆς γυναικός. Ἰσως δὲ ἀνιτίσται τὴν γυναῖκα τοῦ Σελεύκου, καὶ κόρην Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, ἥτις διεβλήθη εἰς τὸν ἄνδρα τῆς ὥς ἔρωσα τοῦ Ἀντιόχου. ²²⁴) Ποιητὴς, ποιῆσιν ὁσῶν. ²²⁵) Λέγουσιν αὐτῷ.

²²⁶) Τὸ ὑποτιθέμενον ὄνομα τοῦ διαβαλλομένου ποιητοῦ. Ἀνιτίσται δὲ Φιλόξενον τὸν Κυθῆριον ποιητὴν, ὅστις κατηγορήθη εἰς Διονύσιον τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν, ὡς ἐπικρίνων τοὺς στίχους του, καὶ ἐτιμωρήθη διὰ τούτου. ²²⁷) Μὴ ὄντα κατὰ τοὺς κανόνας τῆς μετρικῆς. ²²⁸) Ὡς ἄθεος. ²²⁹) Μὴ δεχόμενος. ²³⁰) Κεντηθεὶς ἀπὸ ἀλογόμηναι (ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦτου) ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ του. ²³¹) Ἀνάπτει δίος. ²³²) Ἀποστρέφεται. ²³³) Οἶδα. ²³⁴) Ἐπιστάμενος ἔνθα ἐστὶ. ²³⁵) Τὸ μέρος. ²³⁶) Διὰ τῆς παρουσίας, τῆς πύργου, κτλ. ²³⁷) Νὰ μὴν ἔχῃ καιρὸν. ²³⁸) Νὰ μὴ τὸν ἐλέγχῃται ὁ ἀκούσας τὴν διαβολὴν.

²³⁹) Σηρησιμώτατον. ²⁴⁰) Ἢ μετοχὴ αὕτη ἂν δὲν πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ ὡς λησμονηθεῖσα ἀναπαύοιτο ἀπὸ τοῦ συγγραφέντος, ἀποδοτὰ ὡς ἀπόλυτος διὰ τὸ τριτοπρόσωπον εἰς τὸ κατωτέρω ἁποδοῖ. Τινὲς δὲ ἀντὶ ὅν τὰ, γράφουσιν ὅντως, στίχοντες τελείᾳ μετὰ τὸ ἐπιθυμία. ²⁴¹) Ἄλλοι δὲ θέλουσιν ὅτι τὸ ὄν εἶναι κατὰ πλεονασμὸν Ἀντιόχου ἀνυσμώτατον γὰρ (ἐστὶ δὲ). ²⁴²) Τὸ κατηγοροῦν τινα ὡς πρὸς αὐτὸν εἰ ὑπεναντίον.

²⁴³) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁴⁴) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁴⁵) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁴⁶) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁴⁷) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁴⁸) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁴⁹) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵⁰) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵¹) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁵²) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵³) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵⁴) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁵⁵) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵⁶) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵⁷) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁵⁸) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁵⁹) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁶⁰) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁶¹) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁶²) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁶³) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

²⁶⁴) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁶⁵) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας. ²⁶⁶) Ἐπὶ τῇ διαβολῇ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας.

ὅποτε καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ²²⁸ τῷ Διονύσῳ²²⁹ ἐπικληθέντι, ἐγένετό τις δε
διέβαλε τὸν Πλατωνικὸν Δημήτριον²³⁰, ὅτι ὕδωρ τε πίνει, καὶ μόνος τῶν ἄλ
λων γυναικεῖα²³¹ οὐκ ἐνεδύσατο ἐν τοῖς Διονυσίοις. Καὶ εἰ γε μὴ κλη
θεῖς²³² ἔωθεν ἐπινέ τε, πάντων ὀρώντων, καὶ λαβὼν ταραντιλίδιον²³³ ἐ
κυμβάλισέ τε καὶ προσωρχήσατο²³⁴ ἀπολλῶλει ἄν' ὡς οὐχ ἡδόμενος²³⁵ τῷ
βίῳ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀντιστοφιστῆς ὢν²³⁶, καὶ ἀντίτεχνος²³⁷ τῆς Πτολε
μαίου τρυφῆς. Παρὰ δὲ Ἀλεξάνδρῳ μεγίστῃ τότε ἂν ἀπασῶν διαβολῇ λέ
γοιτο²³⁸, εἰ ἔλοιτό τις μὴ σέβειν μῆδ' προσκυνεῖν τὸν Ἡφαιστίωνα²³⁹. Ἐπεὶ
γὰρ ἀπέθανεν Ἡφαιστίων, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος²⁴⁰ Ἀλέξανδρος ἐβούληθη προσ
θεῖναι καὶ τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαλουργίᾳ²⁴¹, καὶ θεὸν χειροτονήσαι²⁴² τὸν
τετελευτηκότα. Εὐθὺς οὖν νεώς τε ἀνέστησαν αἱ πόλεις, καὶ τεμνὴν κα
θηδύρετο, καὶ βωμοὶ, καὶ θυεῖαι, καὶ ἑορταὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεῷ ἐπετε
λοῦντο, καὶ ὁ μέγιστος ὄρκος ἦν ἅπασιν Ἡφαιστίων²⁴³. Εἰ δέ τις ἢ μειδιᾷ
σειε πρὸς τὰ γινόμενα, ἢ μὴ φαίνεται πάνυ εὐσεβῶν, θάνατος ἐπέκει
το²⁴⁴ ἢ ζῆμα. Ὑπολαμβάνοντες²⁴⁵ δὲ οἱ κόλακες τὴν μειρακιδώδη ταύτην
τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιθυμίαν, προσεζέκαιον²⁴⁶ εὐθὺς, καὶ ἀνεξωπύρουν, ὀνει
ρατα²⁴⁷ διηγούμενοι, τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐπιφανείας²⁴⁸ τινάς, καὶ ἱμάτια
προσάπτοντες²⁴⁹ αὐτῷ, καὶ μαγτεῖα²⁵⁰ ἐπιφημίζοντες. Καὶ τέλος ἔβυσον
παρέδρῳ²⁵¹ καὶ ἀλεξικάκῳ θεῷ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἡδετό τι ἀκούων, καὶ τὰ
τελευταῖα²⁵² ἐπίσταυε, καὶ μέγα ἐφρόνει, ὥσαντι οὐ θεοῦ παῖς ὢν μόνον,
ἀλλὰ καὶ θεοὺς ποιεῖν δυνάμενος. Πόσους τοίνυν οἴομεθα τῶν Ἀλεξάν
δρου φίλων παρὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπολαύσαι τῆς Ἡφαιστίωνος θεοότη
τος²⁵³, διαβληθέντας, ὡς οὐ τιμῶσι τὸν κοινὸν ἀπάντων θεόν, καὶ διὰ τοῦ
το ἐξελαθέντας, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἐκπεσόντας; Τότε καὶ Ἀγα
θοκλῆς ὁ Σάμιος, ταξιαρχῶν²⁵⁴ παρ' Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τιμώμενος παρ' αὐ
τοῦ, μικροῦ δεῖν συγκαθεύρηθαι²⁵⁵ λέοντι, διαβλήθη, ὅτι δακρύσειε πα
ριῶν τὸν Ἡφαιστίωνος τάρον²⁵⁶. Ἄλλ' ἐκείνῳ μὲν λέγεται βοηθήσαι Περδί
κα²⁵⁷, ἐπ' ὁμοσάμενος κατὰ πάντων τῶν θεῶν²⁵⁸, καὶ κατὰ Ἡφαιστίωνος,

²²⁸) Πτολεμαῖος ὁ αὐλῆτης, βασιλεύσας τὸ 59 π. Χ. ²²⁹) Ἐπικλήθη Διονύσος, διότι ἦν φίλος τῶν Διονυσιακῶν ὀργίων. ²³⁰) Φιλόσοφος, διαμνέων τότε ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ αὐτῷ. ²³¹) Ἐνδύματα, ὡς ἐφόρου ἐπὶ τὰ ὄργια. ²³²) Ὁ Δημήτριος κληθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως. ²³³) Ἵναρτικόν διαφανὲς φόρεμα ὡς ἐκ τῆς Ἱταλικῆς πόλεως Τάραντος. ²³⁴) Ὁρχήσατο πρὸς τῷ κυμβάλῳ, κατὰ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. ²³⁵) Εὐαρεστούμενος εἰς τὸν βίον. ²³⁶) Διὰ σοφισμάτων ἐναντιούμενος εἰς τὸν βασιλέα. ²³⁷) Τεχνολόμενος ἐναντία τῆς τρυφῆς αὐτοῦ. ²³⁸) Ἡ μεγίστη διαβολὴ ἦτις ἐδύνατο νὰ ρηθῇ εἰς τὸν βασιλέα ἦτον ἂν τις, δεῖ τις. ²³⁹) τὸν ἐπιστήθιον φίλον τοῦ Ἀλεξάνδρου. ²⁴⁰) Τῆς φιλίας. ²⁴¹) Διότι μεγαλουργῶς τὸν ἱεῖα, δαπανήσας 12,000 τάλαντα εἰς μόνην τὴν κοράν του. ²⁴²) Καὶ τοῦτο, τὸ χειροτονήσαι. Εἶπε δὲ καὶ, δι' ἀφελείαν. ²⁴³) Δηλ. ἐν ὀνόματι τοῦ ὤμνου τὸν μέγιστον ὄρκον, λέγοντες μὴ τὸν Ἡφαιστίωνα. ²⁴⁴) Ἐκείνῳ, εἰ τις. ²⁴⁵) Ἀμφιδρόντες εἰς χεῖρας των, ὡφελούμενοι ἀπὸ αὐτῆς. ²⁴⁶) Τὴν ἡδύαν. ²⁴⁷) Ἀνώμ. πληθ. τοῦ ὄναρ, ὡς παρ' ἡμῖν. ²⁴⁸) Ἐμφανίσαι. ²⁴⁹) Ἀποδίδοντες ἱερεῖας, ὅτι δηλ. φανεῖς ἱερέυσαι τινάς. ²⁵⁰) Αὐτοῦ. ²⁵¹) Ἐβυσον εἰς τὸν Ἡφαιστίωνα, ὡς εἰς θεόν, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν θεὸν παρέδρῳ ἢ ἄλλας συνήθων των δώδεκα θεῶν. ²⁵²) Μήτρην τέλος. ²⁵³) Εἰρηνικῶς, ἀνελ. ἔπαθον εἰς αἰτίαν τῆς θείας. ²⁵⁴) Ἐργὸν βασιλῆος ταξιαρχοῦ, ἀνωματικῶν. ²⁵⁵) Ὀλίγον ἔλειψε νὰ κλεισθῇ εἰς φυλακὴν οὐοῦ μὴ λέοντος. ²⁵⁶) Ἐκρεπε νὰ μὴ δακρύσῃ, διότι ὁ Ἡφαιστίων δὲν εἶχε ἀποθέσθαι. ²⁵⁷) Εἰς τῶν πρώτων στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου. ²⁵⁸) Ὁμοσας εἰς ὅλους τοὺς θεούς.

ὅτι δὴ κινηγετοῦνται οἱ²⁶⁸, φανέντα ἐναργῆ²⁶⁹ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι²⁶⁸ εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ, φέισσθαι Ἀγαθοκλέους. Οὐ γὰρ ὡς ἀπιστοῦντα²⁶¹, οὐδὲ ὡς ἐπὶ νεκρῷ διακρύσαι²⁶², ἀλλὰ τῆς πάλαι συνηθείας²⁶³ μνημονεύσαντα. Ἦ γοῦν κολακεία καὶ ἡ διαβολὴ τότε μάλιστα χώραν ἔσχε²⁶⁴ πρὸς τὸ Ἀλεξάνδρου πάθος συντιθεμένη²⁶⁵. Καθάπερ γὰρ ἐν πολιιορκίᾳ οὐκ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἀπόκηρυμα, καὶ ἀσφαλῆ²⁶⁶ τοῦ τείχους προσίσιν οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἔνθα ἀφύλακτόν τι μέρος ἡ σαθρὸν αἰσθάνεται, ἢ ταπεινόν, ἐπὶ τοῦτο πάσῃ δυνάμει χωροῦσιν, ὡς ῥᾶτα παρεισδύναι καὶ ἐλεῖν δυνάμενοι²⁶⁷. οὕτω καὶ οἱ διαβάλλοντες, ὅτι ἂν ἀσθενὲς ἴδωσι τῆς ψυχῆς, καὶ ὑπόσαθρον, καὶ εὐεπίδατον²⁶⁸, τοῦτω προσβάλλουσι, καὶ προσάγουσι τὰς μηχανάς²⁶⁹. καὶ τέλος ἐκπολιορχοῦσι, μηδενὸς ἀντιταττομένου, μηδὲ τὴν ἐφοδὸν αἰσθανομένου. Εἴτ' ἐπειδὴν ἐντὸς ἅπασι τῶν τειχῶν γένωνται, πυρπολοῦσι πάντα, καὶ καίουσι, καὶ σφάττουσι, καὶ ἐξελαύνουσιν, οἷα εἰκὸς ἀλίσκομένης ψυχῆς καὶ ἐξηγδραποδισμένης²⁷⁰ ἔργα εἶναι. Μηχανήματα δὲ αὐτοῖς κατὰ τοῦ ἀπόντος ἢ τε ἀπάτης, καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ ἡ ἐπιτορκία, καὶ προσλιπάρησις²⁷¹, καὶ ἀναισχυντία, καὶ ἄλλα μυρία βραδύουργῆματα²⁷² ἢ δὲ μεγίστη πατῶν ἡ κολακεία ἐστὶ συγγενής, μᾶλλον δὲ ἀδελφὴ τις οὕτα τῆς διαβολῆς. Οὐδεὶς γοῦν οὕτω γεννάδα²⁷³ ἐστὶ, καὶ ἀδαμάντινον²⁷⁴ τείχος τῆς ψυχῆς²⁷⁵ προβεβλημένος, ὅς οὐκ ἂν ἐνδοῖη πρὸς τὰς τῆς κολακείας διαβολάς²⁷⁶ καὶ ταῦτα ὑπορυττούσης²⁷⁷, καὶ τοὺς θεμελίους²⁷⁸ ὑφαιρούσης τῆς διαβολῆς.

Καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς²⁷⁹ ταῦτα²⁸⁰ ἐνδοθεν δὲ πολλὰι προδοσίαι²⁸¹ συναγωνίζονται, τὰς χεῖρας ὀρέγουσαι, καὶ τὰς πύλας ἀναπετώσαι, καὶ πάντα τρόπον τῇ ἀλώσει τοῦ ἀκούοντος συμπροθυμούμεναι. Πρῶτον μὲν τὸ φιλόκαινον²⁸², διφύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ τὸ ἀφίκορον²⁸³. ἔπειτα δὲ τὸ πρὸς τὰ παράδοξα τῶν ἀκουσμάτων ἐπόμενον²⁸⁴. Οὐ γὰρ οἷδ' ὅπως ἡδόμεθα πάντες λαθρηδὰ²⁸⁵, καὶ πρὸς τὰς λεγομένας καὶ μεστὰς ὑπονοίας ἀκούοντες²⁸⁶. Οἶδα γοῦν τινες οὕτως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὅσα ὑπὸ τῶν διαβολῶν, ὥσπερ τοὺς πτεροῖς κνωμένους²⁸⁷. Ἐπειδὴν τοίνυν ὑπὸ τούτων ἀπάντων συμμαχοῦμενοι²⁸⁸ προσπέσωσι, κατὰ κράτος αἰρούσιν²⁸⁹, οἶμαι, καὶ οὐδὲ δυσχερὲς ἡ νίκη γένηται²⁹⁰, μηδενὸς ἀντιπαραταττομένου, μηδὲ ἀμυνομένου

²⁶⁸) Αὐτῷ, τῷ Περδίκῃ. ²⁶⁹) Ὁ θεὸς τῷ ἐφάνη ἐναργῆ, ἐντεῖ ἐναργῶς. ²⁷⁰) Τὸν διέταξε.

²⁷¹) Οὐ διακρύψαι αὐτόν, ὡς ἀπιστοῦντα (τῇ θεότητι τοῦ Ἡρακλείωνος). ²⁷²) Τῷ Ἡρ. ²⁷³) Φιλίας. ²⁷⁴) Εἰσεχώρησεν, ἐπέτυχεν. ²⁷⁵) Συνδυασθεῖσα, συμφωνήσασα. ²⁷⁶) Μέρη. ²⁷⁷) Ὡς δυνάμενοι παρεισδύναι εἰς τοῦτο. ²⁷⁸) Εἰς τὸ ὅποιον δύναται τις νὰ ἐπιβῇ, νὰ φθάσῃ ἐκκόλως. ²⁷⁹) Καὶ τοῦτο ἐκ μεταφορᾶς τῶν πολιιορχικῶν. ²⁸⁰) Γεν. ἀπόλ. Ὅποια ἐργα εἶναι ἐπόμενα νὰ γίνωνται, ὅταν ἡ ψυχὴ κτλ. ²⁸¹) Παράκλησις πρὸς τὸν ἰσχυρόν. ²⁸²) Γενναῖος, εὐγενὴς τὴν ψυχὴν. ²⁸³) Δηλαδὴ στερεόν. ²⁸⁴) Ἡ γενικὴ διὰ τὴν προ. ²⁸⁵) Ὑποστατάσεως. ²⁸⁶) Αἰθερος. ²⁸⁷) Ἐκτὸς τῆς ψυχῆς τοῦ κολακευομένου. ²⁸⁸) Τὰ πάθη τῆς ψυχῆς παραβάλλει, μὲ τοὺς ἐν τοῖς φρουρίοις προδότας. ²⁸⁹) Ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς ἀπαώσεως πάντοτε νέα πράγματα. ²⁹⁰) Τὸ νὰ χορταίνῃ τις εὐκόλῃ ἀπὸ τι πράγμα. ²⁹¹) Τὸ ῥέπον. ²⁹²) Λαθραῖως. ²⁹³) Τὸ χωρὶον διεφθαρμένον. Διωρθῶν δὲ ὑπὸ τινος οὕτως: «Ἡδόμεθα πάντες πρὸς τὰς λαθρηδὰ λεγομένας καὶ μεστὰς ὑπονοίας ἀκούειν». ²⁹⁴) Ἄλλων δὲ ἐπιτυχεροῦν: «λαθρηδὰ, καὶ πρὸς τὸ οὐκ λεγόμενα, καὶ μετὰ ὑπονοίας ἀκούοντες». ²⁹⁵) Ἰκονομένους, ἐφαπτομένους. ²⁹⁶) Οἱ διαβολαῖς. ²⁹⁷) Τὴν ψυχὴν.

²⁹⁸) Τὸ εὐκτ. σημαίνει εἶναι ἐκόμενον νὰ γίνῃ.

τὰς προσβολὰς ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀκούοντος ἐκόντος ἑαυτὸν ἐνδιδόντο·²⁹⁸ τοῦ διαβαλλομένου δὲ τὴν ἐπαουλήν ἀγνοούντος. Ὡς περ γὰρ ἐν νυκτὶ πόλεως ἀλούσης, καθεύδοντες οἱ διαβαλλόμενοι φονεύονται.²⁹⁹ Καὶ τὸ πάντων οἰκτιστον³⁰⁰, ὃ μὲν, οὐκ εἰδὼς τὰ γεγεννημένα, προσέρχεται τῷ φίλῳ φαιδρός, ἅτε μὴδὲν φαῦλον ἑαυτῷ συνεπιζήμενος³⁰¹, καὶ τὰ συνήθη λέγει, καὶ ποιεῖ, παντὶ τρόπῳ ὁ ἄλλιος ἐνδρευμένος.³⁰² ὃ δὲ³⁰³, εἰ μὲν ἔχῃ τι γενναῖον, καὶ ἐλεύθερον, καὶ παρρησιαστικόν³⁰⁴, εὐθὺς ἐξέρρηξε³⁰⁵ τὴν ὀργήν, καὶ τὸν θυμὸν ἐξέχεε, καὶ τέλος τὴν ἀπολογίαν προαισθόμενος, ἔγνω μάτην κατὰ τοῦ φίλου παρωξυμένος³⁰⁶. Ἦν δὲ ἀγενέστερος καὶ ταπεινότερος, προσίεται μὲν καὶ προσμειδᾷ τοῖς χεῖλεσιν ἄκροις³⁰⁷, μισεῖ δὲ, καὶ λάθρα τοὺς ὀδόντας διαπρίει³⁰⁸, καὶ, ὡς ὁ ποιητὴς φησι, βυσσοδομεῖ³⁰⁹ τὴν ὀργήν. Οὐ δὲ ἔγω³⁰⁰ οὐδὲν ὀμαι ἀδικώτερον, οὐδὲ δουλοπρεπέστερον, ἐνδαικόντα τὸ χεῖλος³⁰¹ ὑποτρέφειν τὴν χολήν, καὶ τὸ μῖσος ἐν αὐτῷ κατάκλειστον αὔξειν, ἕτερα μὲν κεῖνοντα ἐνὶ³⁰² φρεσίν, ἄλλα δὲ λέγοντα, καὶ ὑποκρινόμενον ἱλαρῷ καὶ χωμικῷ³⁰⁵ προσώπῳ μάλα περιπαθῆ³⁰⁴ τινα καὶ πένθους γέμουσαν τραγωδίαν. Μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ἐπειδὴν πάλαι³⁰⁶ φίλος ὁ ἐνδιαβάλλων δοκῶν εἶναι τῷ ἐνδιαβαλλομένῳ, ποιῆται ὁμοίως³⁰⁸. Τότε γὰρ οὔτε φωνὴν ἀκούειν ἔτι θέλουσι τῶν διαβαλλομένων, ἢ τῶν ἀπολογουμένων, τὸ ἀξιοπίστον τῆς κατηγορίας ἐκ τῆς πάλαι δοκούσης φιλίας προεληφότες³⁰⁷. οὐδὲ τοῦτο λογίζονται, ὅτι πολλαὶ πολλάκις ἐν τοῖς φιλάτοις³⁰⁸ μίσους παραπίπτουσιν αἰτίαι, τοὺς ἄλλους λανθάνουσαι³⁰⁹, καὶ ἐνίοτε οἷς αὐτῷ τις ἐνοχὸς ἐστί, ταυτί³¹⁰ φθάσας³¹¹ κατηγορήσῃ τοῦ πλησίον, ἐκφυγεῖν οὕτω πειρώμενος τὴν διαβολήν. Καὶ ὅπως, ἐχθρὸν μὲν οὐδαὶς ἀντολήσειε διαβάλλειν³¹² ἄπιστος³¹³ γὰρ αὐτόθι ἡ κατηγορία, προόδηλον ἔχουσα τὴν αἰτίαν τοῖς δοκοῦσι δὲ μάλιστα φίλοις ἐπιχειροῦσι³¹⁴, τὴν πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὐνοίαν ἐμφῆναι προαιρούμενοι, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐκείνῳ συμφέροντι οὐδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχοντο³¹⁵. Βίσι δὲ τινες, οἱ καὶ³¹⁶ μάθωσιν ὕστερον ἀδίκως διαβεβλημένους³¹⁰ παρ' αὐτοῖς τοὺς φίλους, ὅπως ὑπ' αἰσχύνης, ὧν ἐπίστευσαν³¹⁷, οὐδ' ἔτι προσίσθαι, οὐδὲ προσβλέπειν τολμῶσιν αὐτοὺς, ὥς περ ἡδίκημένοι, ὅτι μὴδὲν ἀδικούντας ἐπέγνωσαν³¹⁸. Τα-

²⁹⁸) Παρδίδοντος. ²⁹⁹) Καὶ τοῦτο μεταφορ. ³⁰⁰) Ἐστὶν διττ. ³⁰¹) Συναισθανόμενος ὅτι ἔπραξε. ³⁰²) Ἐν ᾧ ἐνεδραὶ ἐστήθησαν κατ' αὐτοῦ. ³⁰³) Ὁ πρὸς διγίνεται ἡ διαβολή. ³⁰⁴) Ἠλικρινής. ³⁰⁵) Ἠξίπασσεν, ἀπέδειξεν. ³⁰⁶) Ὅτι παρωξύνθη.

³⁰⁷) Μὴ τὰ ἄκρα χεῖλη, ἀλλ' ἐντὶ τὸ ἄκρον τῶν χειλέων. ³⁰⁸) Τρίχει. ³⁰⁹) Ἰωνεύει ἐντός του. Ὁμ. Ὁδ. δ. 676 καὶ Θ. καὶ Ρ. ³⁰⁰) Ἐγὼ οὐδὲν (χρήμα) οἶδα ἀδικώτερον τούτου, τοῦ ὑποτρέφειν. ³⁰¹) Δηλ. σωπώντα.

³⁰²) Κρύπτοντα ἐν ποιητῇ. ³⁰³) Φαιδρῷ, ὡς τὸ πᾶν ὑποκριτῶν τῆς χωμιδίας.

³⁰⁴) Πλήρη πάθους. ³⁰⁵) Ἐκ παλαιού. ³⁰⁶) Οὐχ ἦττον κάμνει τὴν διαβολήν. ³⁰⁷) Προέλαβον θεωρήσαντες τὴν διαβολὴν ἀπιστίας, διὰ τὴν φιλίαν ἥτις φαινομένης ὑπῆρχε μεταξύ τοῦ διεβάλλοντος καὶ τοῦ διαβαλλομένου. ³⁰⁸) Μεταφ' τῶν φιλοτάτων, πρὸς ἀλλήλους. ³⁰⁹) Ἀγνοοῦμεναι ἀπὸ τῶν ἄλλους. ³¹⁰) Κατηγορήσῃ ταυτί (δι' αὐτὰ ἐκεῖνα), (ἐφ') οἷς αὐτὸς ἐστὶν ἐνοχός. ³¹¹) Προλαβόν. ³¹²) Οὐ πιστευομένη.

³¹³) Καταφέρονται. ³¹⁴) Ἐπειθύσαν. ³¹⁵) Καὶ ἄν. ³¹⁶) Ὅτι διεβλήθησαν. ³¹⁷) Ἐπ' αἰσχύνης ἐκείνων δ' ἐπίστευσαν, αἰσχυνόμενοι δι' ἐκεῖνα δ'. ³¹⁸) Ὡς ἡδίκημένοι, διότι ἄγνωστον ὅτι αὐτοὶ οἱ διεβλήθητες) ὄντ' ἡδίκους.

γαρὺν πολλῶν κακῶν ὁ βίος ἐπλήσθη ὑπὸ τῶν οὕτω βρῶδως
στῶς πιστευομένων διαβολῶν. Ἡ μὲν γὰρ Ἀντεία⁵¹⁰,

Τελωνίης⁵²⁰ φησὶν, ὦ Πρωτέ, ἡ κάκτανε Βελλεροφόντην⁵²¹,

αὐτὴ προτέρα ἐπιχειρήσασα⁵²², καὶ ὑπεροφθεῖσα⁵²³ καὶ μικροῦ ὁ νεανίας
ἐν τῇ πρὸς Χίμαιραν συμπλοκῇ⁵²⁴ διεσθάρη, ἐπιτίμιον⁵²⁵ σωφροσύνης ὑπα-
σχῶν⁵²⁶, καὶ τῇ πρὸς τὸν ξένον⁵²⁷ αἰδοῦς⁵²⁸ ὑπὸ μάχλῳ⁵²⁹ γυναικὸς ἐπι-
βεβουλευμένος. Ἡ δὲ Φαίδρα⁵³⁰, κάκεινη τὰ ὅμοια κατεπεύσασα⁵³¹ τοῦ προ-
γόνου⁵³², ἐπάρατον ἐποίησε τὸν Ἰππολύτον γενέσθαι⁵³³ ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐ-
δὲν, ὦ θεοί, οὐδὲν ἀνόσιον εἰργασμένον! Ναί, φήσει τις· ἀλλ' ἀξιοπίστός
ἐστὶν ἐνίοτε ὁ διαβάλλων ἀνὴρ, τὰ τε ἄλλα δίκαιος, καὶ συνετὸς εἶναι
δοκῶν, καὶ ἐχρῆν προσέχειν αὐτῷ, ἅτε μηδὲν ἂν τοιοῦτο κακουργήσαν-
τι⁵³⁴. — Ἀρ' οὖν τοῦ Ἀριστείδου ἐστὶ τις δικαιότερος; ἀλλ' ὅμως κάκεινος
συνέστη⁵³⁵ ἐπὶ τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ συμπαρώξυνε τὸν δῆμον, ἧς φησὶν ἐ-
κείνος πολιτικῆς φιλοτιμίας ὑποκεκνισμένος⁵³⁶. Δίκαιος μὲν γὰρ ὡς πρὸς
τοὺς ἄλλους Ἀριστείδης, ἀνθρώπος δὲ καὶ αὐτὸς ἦν, καὶ χολὴν εἶχε, καὶ
ἡγάπα τινὰς, καὶ ἐμίσει. Καὶ εἶγε ἀληθὴς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ Παλαμήδους
λόγος⁵³⁷, ὁ συνετώτατος τῶν Ἀχαιῶν⁵³⁸, καὶ⁵³⁹ τοῖς ἄλλοις⁵⁴⁰ ἄριστος, τὴν
ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φθόνου φαίνεται συντεθεικῶς κατὰ ἀνδρὸς ὁμαί-
μου⁵⁴¹, καὶ φίλου, καὶ ἐπὶ τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευκότες· οὕτως ἐμφυ-
τον⁵⁴² ἅπασιν ἀνθρώποις ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτία. Τί γὰρ ἂν τις ἢ τὸν
Σωκράτην⁵⁴³ λέγοι τὸν ἀδίκως πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαβεβλημένον ὡς ἄ-
σεβῆ καὶ ἐπίβουλον· ἢ τὸν Θεμιστοκλέα, ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοὺς μετὰ τη-
λικαύτας νίκας ἐπὶ προδοσίᾳ τῇ Ἑλλάδι⁵⁴⁴ ὑπόπτους γενομένους; Μυρία
γὰρ τὰ παραδείγματα, καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα ἤδη γινώριμα.

Τί οὖν χοῖναι⁵⁴⁵ ποιεῖν τὸν γε νοῦν ἔχοντα, ἢ ἀρετῆς, ἢ ἀληθείας ἀμ-
φισδοητοῦντα⁵⁴⁶; ὅπερ⁵⁴⁷, ὅμαι καὶ Ὀμηρὸς ἐν τῷ περὶ Σειρήνων μύθῳ⁵⁴⁸
ἠνέστα, παραπλέειν κελεύσας τὰς ὁλοφύλους ταύτας τῶν ἀκουσμάτων ἡδον-
νάς, καὶ ἀποφράττειν τὰ ὦτα, καὶ μὴ ἀνέδῃν⁵⁴⁹ αὐτὰ ἀναπεταγνύειν τοῖς

⁵²⁰) Γυνὴ τοῦ Πρωτοῦ, βασιλῆως τῆς Τίρυνθος, ἐρασθεῖσα τοῦ Βελλεροφόντου, καὶ
διαβαλῶσα αὐτὸν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, διότι δὲν αὐτοεπκρίνετο εἰς τὸν ἔρωτά της.

⁵²¹) Ἡ ν' ἀποθάνει. ⁵²²) Ὁμ. Ἰλ. Ζ'. 164. ⁵²³) Ἐρωτικῶς προκαλέσασα αὐτόν.

⁵²⁴) Παρ' ὀλίγον. ⁵²⁵) Ὁ πανθέρους τοῦ Πρωτοῦ τὸν ἔσπευε νὰ πολεμήσῃ τὸ τέ-
ρας τὴν Σίμαιραν. ⁵²⁶) Μισθόν. ⁵²⁷) Λαθόν. ⁵²⁸) Τὸν Πρωτόν, ὅστις τὸν εἶχε φιλο-
ξενήσει. ⁵²⁹) Ἐνεκα τῆς αἰδοῦς. ⁵³⁰) Ἀκολάστου.

⁵³¹) Γυνὴ τοῦ Θησέως. ⁵³²) Κατηγορήσασα. ⁵³³) Τοῦ προγονοῦ της, τοῦ Ἰππολύ-
του, υἱοῦ τοῦ Θησέως. ⁵³⁴) Νὰ τὸν καταρασθῇ ὁ πατήρ του. ⁵³⁵) Ὑποθέτει τὴν πε-
ρίστασιν καθ' ἣν ὁ διαβάλλων εἶναι ἄναρκτος καὶ δίκαιος κατὰ τὰ ἄλλα.

⁵³⁶) Συνώμοσεν, ἐκινήθη κατὰ τοῦ θ. ⁵³⁷) Αἱ λέξεις αὗται ὑποτίθενται ὑπὸ τινων
ὑποβλημάτων ὑποκεκνισμένους φιλ. πολ. (κεκνισμένους, κεντώμενους ὑπὸ φιλ. πολ. ἧς ἁ-
κείνος, ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔκείνος. Τὸ δὲ φησὶν ὡς ἐν παρενθέσει.

⁵³⁸) Ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ πλαστής ἐπιστολῆς διέβηλε τὸν Παλαμήδην, βασιλεῖα τῆς
Εὐβοίας, ὡς προδότην. ⁵³⁹) Ὀδυσσεύς. ⁵⁴⁰) Καὶ ἐν. ⁵⁴¹) Πράγμασι. ⁵⁴²) Δηλ. Ἑλλη-
νος, διότι συγγενεὶάν τινα μεταξὺ Ὀδυσσεὺς καὶ Παλαμήδους δὲν γνωρίζω.

⁵⁴³) Χρημάτισι. ⁵⁴⁴) Λέγω τινὰ, ἀντὶ λέγω περὶ τινος. ⁵⁴⁵) Ὅτι ἐπέδρασαν τὴν
ἐν' ἐστ. ⁵⁴⁶) Ἰπεν. Τί οὖν (λέγοι τις) χοῖναι. ἴσως ὅμως· τί οὖν χοῖν καὶ ποιεῖν;

⁵⁴⁷) φιλοτιμωμένοι περὶ ἀρετῆς ἢ ἀληθείας (Γαλλ. qui se piquent de). ⁵⁴⁸) Ἐκεί-
νη χοῖν ποιεῖν, ὅπερ κτλ. ⁵⁴⁹) Ὀδυσ. Μ. ⁵⁵⁰) Ἀνεμποδίστως.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

[illegible]

Δημήτριος Καρανίκης

800

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ....

ἀριθ. χρ. 3803

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ